

Samarkand I quyosh FE
stansiyasi va energiya saqlash
akkumulyator tizimi (ESAT) loyihasi
O'zbekiston
Respublikasi

Yer sotib olish va tirikchilik vositalarini
tiklash rejasi (YSOTVTR)

2025-yil, Sentyabr, v2.2

HUJJAT HAQIDA MA'LUMOT

LOYIHA NOMI	Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi (ESAT) loyihasi
5Cs LOYIHA RAQAMI	1305/001/153
HUJJAT NOMI	Tirikchilik vositalarini tiklash rejasi (YSOTVTR)
BUYURTMACHI	ACWA Power Kompaniyasi
5Cs LOYIHA MENEJERI	Ketrin Sarunday
5Cs LOYIHA DIREKTORI	Ken Veyd

HUJJATLARNI NAZORAT QILISH

VERSIYA	SANA	TAVSIF	TUZILDI	TEKSHIRILDI	TASDIQLANDI
1,0	10/05/2024	Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi (ESAT) loyihasi - YSOTVTR	K.S.	U.R., M.B.	K.R.V.
1,1	04/11/2024	Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi (ESAT) loyihasi - YSOTVTR	K.S.	K.R.V.	M.B.
1,2	13/11/2024	Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi (ESAT) loyihasi - YSOTVTR	K.S.	K.R.V.	M.B.
1,3	3/12/2024	Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi (ESAT) loyihasi - YSOTVTR	K.S.	K.R.V.	M.B.
1,4	6/12/2024	Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi (ESAT) loyihasi - YSOTVTR	K.S.	K.R.V.	M.B.
1,5	11/12/2024	Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi (ESAT) loyihasi - YSOTVTR	K.S.	K.R.V.	M.B.
2.2	8/09/2025	Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi (ESAT) loyihasi - YSOTVTR	K.S.	K.R.V.	M.B.

1 Moliyaviy kapital

2	Ijtimoiy kapitali	Joylashuvi, etkazib berish usuli yoki funksiyasidan qat'i nazar, barcha tashkilotlar o'z mahsulotlari yoki xizmatlarini uzoq muddatli etkazib berishni ta'minlaydigan "5 Capitals kompaniyaning barqarorlik modeli" ga bog'liq.
3	Tabiiy kapitali	
4	Sanoat kapitali	
5	Inson kapitali	Barqaror rivojlanish 5 Capitals faoliyatining asosini tashkil etadi. Qayerda faoliyat yuritishimizdan qat'i nazar, biz mijozlarimizga investitsiya fondlarini saqlash va ko'paytirish vositalarini taqdim etishga intilamiz.

MAS'ULIYATNI RAD ETISH

5 Capitals kompaniyasi ushbu hujjat boshqa shaxslar tomonidan yoki boshqa maqsadlarda foydalanish oqibatlarini uchun javobgar emas.

Ushbu hujjat maxfiy ma'lumotlar va patentlangan intellektual mulkni o'z ichiga oladi. Buyurtmachining rozilgisiz uni boshqa shaxslarga oshkor qilish mumkin emas.

Ushbu hujjat uni buyurtma qilgan tomon uchun va faqat yuqoridagi loyiha bilan bog'liq aniq maqsadlar uchun tayyorlangan. Boshqa tomonlar unga tayanmasligi yoki boshqa maqsadlarda foydalanmasligi kerak.

MUNDARIJA

1	KIRISH	1
1.1	Milliy energiya konteksti	1
1.2	Loyihaning asoslanishi va uning yo'l xaritasi	2
1.3	Yer uchastkalarini sotib olish, majburiy ko'chirish va tirikchilik vositalarini tiklash	4
1.4	Tirikchilik vositalarini tiklash rejasining (TVTR) maqsadlari	5
2	LOYIHANING TAVSIFI	7
2.1	Loyiha haqida asosiy ma'lumotlar	7
2.2	Loyihani amalga oshirish joyi	7
2.3	AMIM ta'sir qilish retseptorlarini dastlabki aniqlash	10
2.4	Loyiha ob'ektlari	13
2.4.1	Asosiy ob'ektlar	13
2.4.2	Tegishli ob'ektlar	14
2.4.3	Yordamchi ob'ektlar	14
2.5	Qurilish ishlari, resurslar va chiqindilar	15
2.5.1	Qurilish ishlari	15
2.5.2	Qurilish ishchi kuchi	15
2.6	Foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish ishlari, resurslar va chiqindilar	16
2.6.1	Ishlab chiqarish faoliyati	16
2.6.2	Operativ ishchi kuchi	16
2.7	Loyihaning muhim bosqichlari	16
2.8	Sazag'onda elektr energiyasini sotib olish sxemasi	17
3	QONUNCHILIK BAZASI	20
3.1	Milliy Qonunchilik va me'yoriy hujjatlar	20
3.1.1	O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi	20
3.1.2	Yer kodeksi (1998-yil, 2022-yilda o'zgartirilgan)	21
3.1.3	Fuqarolik Kodeksi (1996, 2022 yilda o'zgartirilgan)	22
3.1.4	781-sonli "Davlat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini kompensatsiya bilan olib qo'yish tartiblari to'g'risida"gi Qonun (2022-yil)	23
3.1.5	Vazirlar Mahkamasining 2011 yil 146-sonli "Shaharsozlik faoliyati va boshqa noqishloq xo'jaligi maqsadlari uchun yer uchastkalari berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.	25

3.1.6	O'zbekiston Respublikasining Xususiy mulkni himoya qilish va mulkdorlar huquqlarining kafolatlari to'g'risidagi qonuni (2012)	26
3.1.7	Boshqa qonun hujjatlari	26
3.1.8	Yerdan foydalanish huquqiga oid qonuniy talablar	32
3.1.9	Sanitariya muhofazasi zonasiga qo'yiladigan talablar	33
3.1.10	O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Elektr tarmoqlari ob'ektlarini muhofaza qilish qoidalarini tasdiqlash to'g'risidagi 1050-son qarori (2018)	34
3.2	Kreditor talablari	34
3.2.1	OTB	34
3.2.2	YeTTB	37
3.2.3	XMK	38
3.3	Bo'shliqlarni tahlil qilish	40
4	YERNI SOTIB OLISH JARAYONI	49
4.1	Muqobil loyiha variantlari	49
4.1.1	Muqobil joylashuv variantlari	49
4.1.2	Loyihaga muqobil yo'qligi	51
4.2	Yer sotib olish	53
5	AHOLINI RO'YXATGA OLISH VA IJTIMOY-IQTISODIY TADQIQOTLAR	58
5.1	Tadqiqot vazifalari	58
5.1.1	YSOTVTR doirasida aholini ro'yxatga olish	58
5.1.2	YSOTVTR-ga yo'naltirilgan ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar	59
5.2	Qo'llash doirasi va cheklovlari	63
5.2.1	Kadastr xaritalari	63
5.2.2	Ixtiyoriy xabar berish	63
5.3	Loyihadan ta'sirlangan sub'ektlar uchun atamalar	64
5.4	Tadqiqot natijalari	65
5.4.1	Ma'muriy chegaralar	65
5.4.2	LTKSh va LTKXni tasniflash	66
5.4.3	Turar-joy binosining joylashuvi	66
5.4.4	Daromad manbalari	67
5.4.5	Uy xo'jaliklari daromadi	68
5.4.6	Uy xo'jaligi xarajatlari	69
5.4.7	Qishloq xo'jaligi mahsulotlari - Dehqonchilik	71
5.4.8	Qishloq xo'jaligi mahsulotlari-chorvachilik	72
5.4.9	Ijtimoiy xizmatlar	72
5.4.10	Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish vositalari va kengaytirish xizmatlari	76
5.4.11	Ta'lim darajasi	76

5.4.12	Turar joyning o'ziga xos xususiyatlari va uy-joy sifati	77
5.4.13	Ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan zaif uy xo'jaliklari	78
6	MULKNI INVENTARIZATSIYA QILISH VA BAHOLASH	80
6.1	Baholash bo'yicha ekspertiza	80
6.2	Baholash Standartlari	80
6.2.1	Qurilish uchun yer qiymatini baholash	80
6.2.2	Ekin ekiladigan yerlardan qishloq xo'jaligi daromadlarini baholash	81
6.2.3	Yaylov yer egaliklarini baholash	83
6.2.4	O'tkinchi chorva ozuqalarini baholash	84
6.2.5	Bino va inshootlarning qiymatini baholash	84
6.2.6	Ko'p yillik ekinlarni (daraxtlarni) baholash	85
6.3	Tadqiqot jarayoni	85
6.3.1	Tadqiqot vazifalari	85
6.3.2	Tadqiqot o'tkazish davri	86
6.3.3	YSOTVTR doirasida aktivlarini inventarizatsiyadan o'tkazish, baholash va hisobotini tayyorlash - I bosqich	87
6.3.4	YSOTVTR doirasida aktivlarini inventarizatsiyadan o'tkazish, baholash va hisobotini tayyorlash - II bosqich	89
6.3.5	Tadqiqot jarayonlari	89
6.3.6	YSOTVTR imtiyozlariga muvofiqligini tekshirish	91
6.3.7	Qo'shimcha aktivlarni inventarizatsiya qilish, baholash va kompensatsiya	91
6.3.8	Tegishli shikoyatlarni hal qilish	91
6.4	YSOTVTR huquqlarini yakuniy oshkor qilish	92
6.5.3	Yaylov yerlarini ijaraga olish huquqlarini yo'qotish va daromaddan mahrum bo'lish uchun kompensatsiyani baholash	96
6.5.4	Vaqtidan ilgari iqtisodiy ko'chirilish oqibatida yo'qotilgan daromad uchun qo'shimcha tovon to'lovi	102
6.6.	LALRP huquqlari haqida ma'lumotni oshkor qilish	109
7	JISMONIY VA IQTISODIY KO'CHIRISH	110
7.1	Ta'sirlarning umumiy tavsifi	110
7.1.1	Jismoniy ko'chirish	111
7.1.2	Iqtisodiy ko'chirish	112
7.2	Hudud bo'yicha ta'sir	115
7.2.1	100 MVt quvvatga ega FES	115
7.2.2	Nurobod ESAT va ulash kabel uchastkalari	124
7.2.3	400 MVt quvvatli FES va saqlash stantsiyasi	128
7.2.4	4.9 km HEUL yo'lagi	135
7.2.5	11 km TBTO va 13 km koridor	137

7.2.6	70 km HEUL yo'lagi	139
7.4	Zaif LTKSh guruhlariga ta'siri	142
7.5	Vaqtidan ilgari iqtisodiy ko'chish holatlari	143
7.5.1	Ijtimoiy muvofiqlik tekshiruvi	143
7.5.2	Yer uchastkalarini ekspropriatsiya qilish jarayonining borishi	144
7.5.3	Muddatidan oldin iqtisodiy ko'chishning sabablari	144
7.5.4	Muddatidan oldingi iqtisodiy ko'chish ko'lami va moslashuv choralari	145
8	KOMPENSATSIYA VA QO'SHIMCHA YORDAM OLISH HUQUQI	175
8.1	Huquqlar Doirasi	175
8.2	Muddatidan oldin ko'chirilgan yerdan foydalanuvchilar uchun huquqlar matritsasi	208
8.3	Yaylov yerlaridan foydalanuvchilarning yer uchun tovon olish va tirikchilik manbalarini tiklash huquqlari	217
8.3.1	Kichik chorvachilik fermalari uchun kompensatsiya	217
8.3.2	Yirik chorvachilik fermer xo'jaliklari uchun kompensatsiya	219
8.3.3	Mulk huquqi bo'lmagan yaylov yerlaridan foydalanuvchi chorvadorlar uchun daromad manbalarini tiklash chora-tadbirlari	220
8.4	Aktivlar va daromad manbalarini yo'qotganlik uchun kompensatsiya	221
8.7	Tirikchilikni tiklash imtiyozlari	226
8.7	Zaxira yerning mavjudligi	238
8.7.1	Ekin maydonlari	238
8.7.2	Yaylov yerlar	238
8.7.3	Yer kompensatsiyasini hisobga olish	241
8.8	Kompensatsiya to'lovlari va pul mablag'larini tiklash uchun to'lovlar	243
8.8.1	Kompensatsiya to'lash bosqichlari	243
8.8.2	Kompensatsiya to'lash tartibi	244
8.9	Implementation of Livelihood Restoration Measures	244
8.10	Kompensatsiya ssenariylari – TBTO HEUL (yondosh obyektlar)	244
9	BYUDJET VA RESURLAR	247
9.1	Amalga oshirish byudjeti	247
9.1.1	Xarajatlarni taqsimlash	247
9.1.2	TBTO HEUL bilan bog'liq qo'shimcha obyektlarga oid qoidalar	250
9.1.3	Favqulodda vaziyatlar uchun mo'ljallangan pul miqdori	250
9.2	Xodimlarni boshqarish	251

10	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH	252
10.1	Manfaatdor tomonlar bilan dastlabki o'zaro hamkorlik	252
10.2	Manfaatdor tomonlarni oldinga jalb qilish	270
10.2.1	Tashqi shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi	274
11	INSTITUSIONAL TUZILMALAR	284
11.1	Institutsional asos	284
11.2	YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasi	293
12	AMALGA OSHIRISH TAQVIMI	295
13	MONITORING, BAHOLASH VA HISOBOT BERISH	306
A ILOVA – LOYIHA BO'YICHA PREZIDENT QARORI		313
B ILOVA – YER AJRATISH TO'G'RISIDAGI QARORLAR		314
C ILOVA - YERLARNI TORTIB OLISH UCHUN KOMPENSATSIYAGA NISBATAN		
QO'LLANILADIGAN QONUNLAR TO'G'RISIDAGI MEMORANDUM		315

JADVALLAR

1-1-jadval	Loyiha bilan bog'liq ko'chirish ta'sirlarining miqyosi	4
2-1-jadval	Loyiha bo'yicha asosiy ma'lumotlar	7
2-2-jadval	Loyiha hududi chegaralari uchun GPS koordinatalari	9
2-3-jadval	100 MVt quvvatga ega FES va ESAT Nuroboddan bir kilometr masofadagi AMIM ta'siri etuvchi retseptorlarning haqida umumiy ma'lumot.	11
2-4-jadval	400 MVt quvvatga ega FE stantsiya va SSdan bir kilometr radiusda AMIM ta'sir qiladigan potentsial retseptorlarni ko'rib chiqish.	13
2-5-jadval	Loyihani amalga oshirishning asosiy bosqichlari	16
3-1-jadval	Qo'shimcha tegishli qonunlar va qoidalarni ko'rib chiqish	26
3-2-jadval	Majburiy ko'chirish va Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha majburiy talablarning kreditorlar talablari bo'yicha bo'shliq tahlili	40

4-1-rasm FES va ESAT infratuzilmasi uchun ko'rib chiqilgan jadval alternativ saytlari	50
4-2-jadval 70 km HEUL uchun ko'rib chiqilgan jadval muqobil yo'nalishlari	51
4-3-jadval 70 km HEUL uchun ko'rib chiqilgan jadval muqobil yo'nalishlari	51
4-4-jadval Qurilish va foydalanish paytida taxminiy yer olish	56
5-1-jadval loyihadan ta'sirlangan mintaqqa, hududlar va jamoalar haqida umumiy ma'lumot	65
5-2-jadval Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklarining oylik xarajatlarini (so'mda) solishtirish	70
5-3- jadval Ijtimoiy-iqtisodiy zaiflik toifalari bo'yicha zaif LTKXlar soni	79
6-1-jadval Loyiha ob'ekti bo'yicha aktivlarni inventarizatsiya qilishning davomiyligi va tugash sanalari	88
7-1-jadval Loyiha bilan bog'liq ko'chirish ta'sirlarining miqyosi	110
7-2-jadval 100 MVt quvvatga ega FES uchastkasi bilan bog'liq yerdan foydalanuvchilarning turmush tarziga ta'siri	118
7-3 - jadval 100 MVt quvvatga ega FE stantsiya uchastkasi bilan bog'liq fermer xo'jaliklari ishchilari uchun tirikchilikka ta'sir qilish miqdori	123
7-4jadval Nuroboddagi ESAT uchastkasi bilan bog'liq bo'lgan yer egalarining tirikchilik vositalariga ta'sirni aniqlash	127
7-5-jadval 400 MVt quvvatga ega FES va saqlash stansiyalari bilan bog'liq yer egalarining tirikchilik vositalariga ta'sir ko'rsatish hajmi	131
7-6400 MVt quvvatga ega FES bilan bog'liq ishchilar uchun tirikchilikka ta'sir jadvalining kattaligi	134
7-7-jadval 4.9 km uzunlikdagi HEUL bilan bog'liq tirikchilikka ta'sir qilish miqdori	136
7-8-jadval 11-km va 13-km TBTO HEUL bilan bog'liq yashash ta'siri jadval kattaligi	137
7-9-jadval 70 km HEUL bilan bog'liq tirikchilik ta'sirining kattaligi	140
8-1-Jadval Mulk huquqi matritsasi	Error! Bookmark not defined.
8-2-jadval Pul yordamini o'z ichiga olgan tirikchilikni tiklash choralari	211
8-3-jadval Loyihadan ta'sir ko'rgan turli xil uy xo'jaliklari va turmush tarziga qaratilgan hayotni tiklash tashabbuslari	Error! Bookmark not defined.
9-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish xarajatlari taqsimoti	248
10-1-jadval YSOTVTR bilan bog'liq holda shu kungacha o'tkazilgan manfaatdor tomonlarni jalb qilish	253
10-2-jadval YSOTVTR bo'yicha manfaatdor tomonlar bilan kuzatish	Error! Bookmark not defined.
10-3-jadval ShKChM jarayonining umumiy ko'rinishi	276
10-4-jadval ShKChM aloqa nuqtalari uchun aloqa ma'lumotlari	278
11-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish uchun institutsional tuzilma va asosiy funktsiyalar va majburiyatlar	284
12-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish jadvali	Error! Bookmark not defined.

13-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish uchun Vaqtinchalik monitoring va baholash (MB) asoslari
Error! Bookmark not defined.

RASMLAR

2-1-rasm Rejalashtirilgan 100 MVt quvvatga ega FE stansiyasining joylashuvi, ESAT Nurobod, 4,9 km va 70 km HEUL yo'laklari va yangi kirish yo'llari	8
2-2-rasm Rejalashtirilgan 400 MVt quvvatga ega FESning joylashuvi va yangi kirish yo'li	9
2-3-rasm Loyihaning asosiy ob'yektlari yaqinida ekologik va ijtimoiy ta'sir ehtimoli mavjud bo'lgan reseptorlarning umumiy ko'rinishi.	11
2-4-rasm Loyihaning asosiy ob'ektlarining TD doirasidagi potentsial AMIM ta'siri etuvchi retseptorlari haqida umumiy ma'lumot	12
2-5-rasm Umumiy foydalanishdagi FESning joylashuvi tasviri	14
2-6-rasm Samarqand II FES va ESAT loyihasi doirasida rejalashtirilgan qo'shni ob'ektlar joylashgan joyga nisbatan loyiha maydonlarining joylashuvi	18
2-7-rasm Samarqand II FES va ESAT loyihasi doirasida rejalashtirilgan qo'shni ob'ektlar joylashgan joyga nisbatan loyiha maydonlarining joylashuvi	19
5-1-rasm LTKShni loyihani amalga oshirish joylari bo'yicha taqsimlash	66
5-2-rasm LTKShning tumanlar bo'yicha taqsimlanishi	67
5-3-rasm Uy xo'jaligining asosiy daromad manbai	68
5-4-rasm Uy xo'jaliklarining yillik daromadlari uchun minimal, maksimal, o'rtacha, kvota va tanlanma og'ishlar	69
5-5-rasm LTKXlarning yillik xarajatlari	70
5-6-rasm Loyihadan ta'sirlangan yerlarda etishtiriladigan asosiy ekinlar	71
5-7-rasm LTKX ma'lumotlariga ko'ra eng yuqori ta'lim malakasi	77
5-8-rasm Nurobod va Pastdarg'omdagi zarar ko'rgan aholi punktlaridagi turar-joy binolari turlari	78
7-1-rasm 100 MVt quvvatga ega FE stansiyasi uchastkadagi rasmiy yer egaliklari	116
7-2-rasm 100 MVt quvvatga ega FE stansiya uchastkadagi qishloq xo'jaligi aktivlari	117
7-3-rasm Loyiha uchastkasi atrofidagi qolgan yaylovlarga chorvachilik yo'llari	121
7-4-rasm Nuroboddagi ESAT uchastkasidagi ekin yerlari	124
7-5-rasm BESS Nurobod uchastkasidagi rasmiy yer egaliklari	126
7-6-rasm Loyiha uchastkasi atrofidagi qolgan yaylovlarga chorvachilik yo'llari	128
7-7-rasm 400 MVt quvvatga ega stansiya hududida ochiq dasht yaylovlari va ekin yerlari	129
7-8-rasm 400 MVt quvvatga ega FE stansiyasi uchastkadagi rasmiy yer egaliklari	130

7-9-rasm Loyiha uchastkasi atrofidagi qolgan yaylovlarga chorvachilik yo'llari_____	132
7-10-rasm 4,9 kilometrlik yo'lak bo'ylab ekin va qishloq xo'jaligi yerlari _____	135
7-11-rasm 70 kilometrlik yo'lak bo'ylab haydaladigan va ekin yerlari _____	139
8-1-rasm Sazag'on va Chortutdan ko'chirilgan chorvadorlar uchun muqobil yaylovlar ajratilgan	241

QISQARTMALAR RO'YXATI

QISQARTMALAR	MA'NOSI
OTB	Osiyo taraqqiyot banki
TD	Ta'sir doirasi
ESAT	Energiya saqlash akkumulyator tizimi
AMIBR-Q	Qurilish paytida Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv rejasi
THR	Tuzatish harakatlari rejasi
JABM	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
TFBK	Tijoriy foydalanish boshlangan kuni
RMT	Rivojlanishni moliyalashtirish tashkilotlari
YeTTB	Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki
AMTB	Atrof-muhitga ta'sirni baholash
EBT	Energiya boshqaruv tizimi
AMIB	Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv
AMITB	Atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirni baholash
AMIBT	Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv tizimi
FGM	Fokus-guruh muhokamasi
ShKChM	Shikoyatlarni Korib Chiqish Mexanizmi
TXZ	Tarmoq xavfsizligi zonasi
SSZ	Sog'liqni Saqlash Zonasi
SS, MMQ, X va AMMQ	Sog'liqni saqlash, mehnatni muhofaza qilish, xavfsizlik va atrof-muhitni muhofaza qilish
XMK	Xalqaro Moliya Korporatsiyasi
XMI	Xalqaro moliya institutlari
MA	Mahalliy aholi
YXHB	Yaponiya xalqaro hamkorlik banki
AJ	Aksiyadorlik jamiyati
AMBS	Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbat
YAT	Yer Ajratish Tartibi
KAMIM	Kreditorlarning atrof-muhit va ijtimoiy maslahatchisi
MHO	Mahalliy hokimiyat organlari
TBTO	Tsiklning boshlanishi - tsiklning oxiri
YISH	Yer ijarasi shartnomasi
YSOTVTR	Tirikchilik vositalarini tiklash rejasi
TVT	Tirikchilik vositalarini tiklash
MVIA	Milliy vazirliklar, idoralar va agentliklar
O'MET	O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari
NNT	Nodavlat notijorat tashkiloti
FTXK	Foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish
AMIBR-I	Ish paytida atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv rejasi

QISQARTMALAR	MA'NOSI
HEUL	Havo elektr uzatish liniyasi
LTKJ	Loyihadan ta'sir ko'rgan jamoalar
LTUX	Loyihadan ta'sir ko'rgan uy xo'jaligi
LTKSh	Loyihadan ta'sir ko'rgan Shaxs
LAM	Loyiha axborot markazlari
EESOSH	Elektr energiyasini sotib olish shartnomasi
DXSh	Davlat-xususiy sheriklik
FS	XMI faoliyati standartlari
SENTYABR	Manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasi
SEESO	Sazag'onda elektr energiyasini sotib olish
IJSR	Ipakchilik va jun sanoatini rivojlantirish

QISQACHA MAZMUN

ACWA Power (bundan keyin "Loyiha ishlab chiqaruvchisi") O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi bilan hamkorlikda va Osiyo taraqqiyot banki (OTB), Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (YETTB) hamda Xalqaro moliya korporatsiyasi (XMK) kabi rivojlanishni moliyalashtirish muassasalari (bundan keyin "Loyiha kreditorlari") tomonidan qisman moliyalashtirilgan holda "Samarqand I PV va ESAT" loyihasini (bundan keyin "Loyiha") amalga oshirmoqchi. Ushbu hujjatda Loyiha uchun tayyorlangan Yer Yer sotib olish va tirikchilik vositalarini tiklash rejasi (YSOTVTR) taqdim etilgan. Bu reja majburiy ko'chirish bo'yicha kreditorlarning me'yoriy talablari va standartlariga muvofiq ishlab chiqilgan. Loyiha quyidagi loyiha obyektlarini ishlab chiqish va ulardan foydalanishni o'z ichiga oladi:

- 100 MVt quvvatga ega FES
- 400 MVt quvvatga ega FES
- Yer osti ulanish kabeli bilan jihozlangan Nurobod Energiya saqlash akkumulyator tizimi (ESAT) (668 MVt/soat)
- Birlashtirish stansiyasi
- Uzunligi 4,9 km (220 kV) bo'lgan havo elektr uzatish liniyasi (HEUL)
- 70 kilometr uzunlikdagi HEUL (220 kV)
- Tsiklning boshlanishi - tsiklning oxiri (TBTO) ulanishini hosil qiluvchi ikkita 11 kilometrlik HEUL (200 kV)
- Tsiklning boshlanishi - tsiklning oxiri (TBTO) ulanishini hosil qiluvchi ikkita 13 kilometrlik HEUL (220 kV)

Loyiha doirasida rejalashtirilgan elektr energiyasini ishlab chiqarish va saqlash obyektlarining aksariyati Samarqand viloyatining Nurobod tumanida joylashgan. Loyihaning tarkibiy qismi bo'lgan tizimlararo aloqa obyektlari, jumladan bir nechta havo va yer osti elektr uzatish liniyalari ham Samarqand viloyatining Nurobod tumanida mujassamlashgan. HEULLari asosan Nurobod nimstansiyasidan energotizim tomon yo'nalgan, faqat Samarqand viloyatining Pastdarg'om tumaniga o'tuvchi TBTO HEULLari bundan mustasno. Loyihani amalga oshirish muddatlari quyidagi umumiy jadvalda aks ettirilgan.

0-1-jadval. Loyihani amalga oshirish grafigi

LOYIHA OBYEKTI	DIBTX/ERTA ISHLARNING BOSHLANISHI	IBTX/TO'LIQ QAMROVLI QURILISH ISHLARINING BOSHLANISHI	TIJORAT FAOLIYATINING BOSHLANISHI
100 MVt quvvatga ega FES	2025-yil yanvar	2025-yil sentyabr	2026-yil iyun

LOYIHA OBYEKTI	DIBTX/ERTA ISHLARNING BOSHLANISHI	IBTX/TO'LIQ QAMROVLI QURILISH ISHLARINING BOSHLANISHI	TIJORAT FAOLIYATINING BOSHLANISHI
400 MVt quvvatiga ega FES	2025-yil yanvar	2025-yil sentyabr	2027-yil iyun
Nurobod ESAT	2025-yil yanvar	2025-yil sentyabr	2027-yil iyun
4.9-km uzunlikdagi HEUL	2025-yil avgust	2025-yil sentyabr	2026-yil aprel
70-km uzunlikdagi HEUL	2025-yil avgust	2025-yil sentyabr	2026-yil dekabr
11 km va 13 km uzunlikdagi TBTO HEUL	2025-yil oktyabr/noyabr (aniqlanmoqda)	2025-yil oktyabr/noyabr (aniqlanmoqda)	2026-yil aprel

Loyiha doirasida egallanadigan yer maydonlarining vaqtinchalik (qurilish bosqichida) va doimiy (foydalanish bosqichida) hajmi tegishli 1898 gektar va 1256 gektarni tashkil etadi. Prezidentning 2023-yil iyulda loyiha yuzasidan chiqargan farmoni loyihaning doimiy maydoni doirasidagi yerlarni olib qo'yishni ko'zda tutadi. Loyihani amalga oshirish uchun mos keladigan yer uchastkalarini tanlash va yerlarni majburiy ravishda olish tartibi ushbu hisobotning 4-bo'limida batafsil yoritilgan.

0-2-jadval. Qurilish va foydalanish uchun talab etiladigan yer uchastkalarining hisob-kitob maydoni

№	LOYIHA UCHASTKASINING MAYDONI (GA)	AREA (HA)	
		VAQTINCHALIK (QURILISH MAYDONI)	DOIMIY (FTXK MAYDONI)
1.	100 MVt quvvatiga ega FES	216	216
2.	100 MVt quvvatiga ega fotoelektr stansiyasiga kirish yo'li	0.05	0.05
3.	400 MVt quvvatiga ega FES	800	800
4.	400 MVt quvvatiga ega fotoelektr stansiyasiga kirish yo'li	0.42	0.42
5.	Nurobod ESAT	16.8	16.8
6.	Nurobod ESAT yer osti kabeli	0.04	0.0
7.	Saqlash stansiyasi	8.5	8.5
8.	4.9-km (220 kV) HEUL	24.8	0.3
9.	70-km (220 kV) HEUL	376.8	3.6
10.	11 km (220 kV) TBTO HEUL	132.4	1.4
1.	13 km (220 kV) TBTO HEUL	114.4	1.4

№	LOYIHA UCHASTKASINING MAYDONI (GA)	AREA (HA)	
		VAQTINCHALIK (QURILISH MAYDONI)	DOIMIY (FTXK MAYDONI)
Jami		1690.2	1048.5

YSOTVTR tadqiqoti aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy va baholash tekshiruvlarini hamda manfaatdor tomonlarni bosqichma-bosqich jalb etishni o'z ichiga olgan. Bu yer foydalanishi va turmush tarziga ta'sirni baholash, majburiy ko'chirishni kamaytirish maqsadida loyihani moslash, shuningdek ta'sirlangan uy xo'jaliklari va korxonalar uchun ko'chirish va daromadlarni tiklash bo'yicha yetarli, qamrovli va maqsadli choralarni ishlab chiqish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ldi. Mulklar ro'yxati va baholash tekshiruvi ushbu tadqiqotni o'tkazish muddatlari to'g'risidagi ma'lumotlarni mahalliy darajada tarqatishga alohida e'tibor qaratgan holda o'tkazildi. YSOTVTR tadqiqoti bosqichlari va manfaatdor tomonlarning ishtiroki haqidagi batafsil ma'lumot ushbu hisobotning 5, 6 va 10-bo'limlarida keltirilgan.

YSOTVTR bosqichida o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, loyiha ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini sotib olish jami 203 nafar yerdan foydalanuvchining iqtisodiy ko'chirilishiga olib keladi. Bularga uy xo'jaliklari, korxonalar va davlat muassasalari (shu jumladan, ayrim kommunal xizmatlar) kiradi. Mazkur yerdan foydalanuvchilarning 189 tasi ta'sirlangan yer egalari (mulk huquqiga ega va ega bo'lmagan), 14 tasi esa ta'sirlangan yer egalari tomonidan yollangan ta'sirlangan xodimlardir. Loyiha hududida birorta ham jismoniy ko'chirish holati qayd etilmagan. Umuman olganda, loyihadan ta'sirlangan 44 ta uy xo'jaligi (LTX) dastlab zaif deb baholangan bo'lib, ularning aksariyati 100 megavattli fotoelektr stansiyasi va ESAT obyektlari bilan bog'liq mulk huquqiga ega bo'lmagan chorvadorlardir. Tadqiqotlar davomida jami 904 ta loyihadan ta'sirlangan shaxs (LTSh) ro'yxatga olindi.

Ushbu baholash paytida FES va ESAT obyektlari uchun yer uchastkalarini sotib olish jarayoni hali yakunlanmagan bo'lsa-da, 2025-yil mart oyida o'tkazilgan ijtimoiy muvofiqlik tekshiruvi natijalariga ko'ra, loyihadan ta'sirlangan 20 ta xonadon va korxona 2023-yil iyuldan 2024-yil oktyabrgacha mazkur loyiha hududlaridagi qishloq xo'jaligi va yaylov yerlaridan foydalanishni to'xtatganligi aniqlandi. Quyidagi jadvalda Samarqand viloyatida ajratilgan loyihaning barcha uchastkalarida ko'chirish oqibatlarining miqdoriy tahlili (LTSh toifalari bo'yicha) keltirilgan.

0-3-jadval. Loyiha bilan bog'liq ko'chirish jarayonining ta'sir ko'lami

LOYIHADAN TA'SIRLANGAN TASHKILOTLAR	KO'CHISH STATISTIKASI	UMUMIY SONGA NISBATAN FOIZ
Loyihadan ta'sirlangan tashkilotlarning umumiy soni	203	M/E
100 MVt quvvatga ega FES uchun oraliq natija	31	15%
400 MVt quvvatga ega FES uchun oraliq natija	3	1%
Nurobod ESAT uchun oraliq natija	3	1%
4,9 km uzunlikdagi HEUL uchun oraliq natija	5	2%
70 km uzunlikdagi HEUL uchun oraliq natija	79	39%
TBTO HEUL uchun oraliq natija	82	40%
Ta'sirlangan subyektlar		
Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklari (LTX)	178	83%
Loyihadan ta'sirlangan tadbirkorlik subyektlari (LTK)	7	3%
Loyihadan ta'sirlangan davlat/kommunal tashkilotlar	18	9%
Loyihadan ta'sirlangan shaxslar (LTSh)	904	M/E
Ta'sirlar		
Jismoniy ko'chirilgan aholi guruhlari va korxonalar	0	0%
Jismoniy ko'chirilgan loyihadan ta'sirlangan shaxslar (LTSh)	0	0%
Iqtisodiy jihatdan ko'chirilgan LTX , korxonalar va davlat tashkilotlari.	203	100%
Iqtisodiy jihatdan ko'chirilgan LTShlar	904	100%
Zaif LTXlar	48	22%
Ta'sirlangan ishlab chiqarish aktivlari foizi.		
LTX, LTK va davlat tashkilotlari, ishlab chiqarish aktivlarining 10 foizi yoki undan ko'prog'ini (doimiy yoki vaqtinchalik asosda) yo'qotgan	85	42%
LTSh, ishlab chiqarish aktivlarining 10 foizi yoki undan ko'prog'ini (doimiy yoki vaqtinchalik asosda) yo'qotgan	267	30%
Yer egaligi va bandlikni ro'yxatga olish/qonuniyligi		
Yerga rasmiy huquqlarga (egalik hujjatlariga) ega bo'lgan yerdan foydalanuvchilar	176	87%
Yerga rasmiy huquqi bo'lmagan (egalik hujjatlarisiz) yerdan foydalanuvchilar	13	6%
Loyiha ta'siriga uchragan (yer huquqi egasi bo'lmagan) ishchilar	14	7%
Muddatidan oldin ko'chirish		
Kompensatsiya to'lanmasdan va qurilish uchun yer olib qo'yilmasdan avval muddatidan oldin ko'chirilgan yer foydalanuvchilari	20	9%

Yerdan doimiy foydalanish huquqining yo'qotilishi, yerdan foydalanishning vaqtinchalik cheklanishi va shu bilan bog'liq daromad olish imkoniyatlariga ta'sir ko'rsatadigan yerdan foydalanuvchilarning to'rt asosiy toifasi quyidagilarni o'z ichiga oladi: (i) qishloq xo'jaligi yerlariga egalik huquqi bo'lgan mulkdorlar, (ii) chorvachilik fermalariga egalik huquqi bo'lgan mulkdorlar, (iii) ularga aloqador qishloq xo'jaligi ishchilari va (iv) loyiha hududida hamda uning atrofidagi umumiy yaylovlardan foydalanuvchi, mulkchilik huquqiga ega bo'lmagan cho'ponlar. Ushbu hisobotning 8-bo'limida keltirilgan huquqlar jadvali zarar ko'rgan xonadonlar va korxonalarning mol-mulki, daromad olish imkoniyatlari va turmush darajasini loyiha boshlanishidan oldingi holatga yoki undan ham yaxshiroq darajaga qaytarish maqsadida, loyihadan LTShga ta'sirni yumshatish uchun kompensatsiya choralari va tirikchilik manbalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha tadbirlarni belgilaydi.

Tanlov mezonlariga muvofiq, zarar ko'rgan qishloq xo'jaligi yerlari egalariga yo'naltirilgan tirikchilik manbalarini tiklash chora-tadbirlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Yer ijarasi huquqini yo'qotganlik uchun kompensatsiya (va o'rniga yangi yer sotib olish)
- Qishloq xo'jaligi fermer xo'jaliklari egalarini elektron auksion bozori orqali ekin maydonlari o'rnini olish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar/trening
- Doimiy va/yoki vaqtinchalik daromad yo'qotilishi munosabati bilan o'tish davri uchun pul ko'rinishidagi yordam
- Hosilni o'z vaqtida yig'ishtirib olish uchun qurilish boshlanishi haqida xabarnoma
- Mahalliy qishloq xo'jaligi sohasi, qiymat yaratish zanjiri va bozorlar doirasida agronomiya bo'yicha treninglar, ular quyidagilarni qamrab oladi:
 - Elektr tarmoqlari xavfsizlik zonasi (GSZ) OHTL bilan cheklangan qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi uchun haydaladigan yerlarni yaxshilash (ya'ni o'g'itlash va sug'orish)
 - Elektr uzatish liniyalari xavfsizlik zonasi (GSZ) ta'sirida bo'lgan haydaladigan yerlar uchun aralash ekin ekish texnologiyalari va usullari
 - Tuproqni organik o'g'itlar bilan boyitish
 - Qishloq xo'jaligi ekinlarining qurg'oqchilikka chidamli navlari
 - Qishloq xo'jaligi kreditlarini olish uchun ariza topshirish
 - Mexanizatsiyalashtirilgan qishloq xo'jaligi
 - Qishloq xo'jaligi texnikasi va jihozlari
 - Issiqxona dehqonchiligi va bog'dorchiligi, ayniqsa dehqon xo'jaliklari uchun mo'ljallangan.

Chorvachilik fermalari egalari va chorvadorlardan jabr ko'rganlar uchun tirikchilik manbalarini tiklashga qaratilgan maxsus chora-tadbirlar quyidagilarni o'z ichiga oladi (tanlov mezonlariga muvofiq):

- Davlat zaxiralaridan PAH va PAB ga mavjud yaylov yerlarini ajratish masalalari bo'yicha turli qishloq xo'jaligi idoralari bilan hamkorlik qilish
- Qo'llanilishi mumkin bo'lgan joylarda, yer ijarasi huquqini yo'qotganlik uchun tovon to'lash (va o'rnini bosuvchi yerni sotib olish)
- Chorvachilik fermalari egalarini E-Yaylov bozori orqali yaylov yerlarini almashtirish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar/trening o'tkazish
- Norasmiy cho'ponlarni chorvachilik fermer xo'jaliklarida (kichik korxonalar va yirik fermer klasterlari) rasmiy ishga joylashish orqali yerni ijaraga olish va almashtirish huquqlarini rasmiylashtirish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar/trening tashkil etish
- Doimiy va/yoki vaqtinchalik daromadni yo'qotish bilan bog'liq o'tish davri moddiy yordami
- Quyidagi mavzular doirasida mahalliy qishloq xo'jaligi sektori, qo'shilgan qiymat zanjirlari va bozorlar kontekstida chorvachilik va :
 - Chorva mollarini oziqlantirishni tashkil etish
 - Muqobil ozuqa manbalari
 - Ozuqabop ekinlarning yaxshilangan navlari
 - Ozuqalarni saqlash texnologiyasi sifatida vertikal ozuqa omborlari
 - Barqaror o'tlatish tizimlari, agroekologiya va begona o'tlarga qarshi kurash choralari
 - Chorvachilikni rivojlantirish
 - Chorva mollarining samarali zotlari
 - Chorva mollari (qo'y, echki, qoramol) va parrandalar uchun veterinariya xizmati
 - Qishloq xo'jaligi kreditlarini olish uchun ariza berish
 - Qishloq xo'jaligi texnikasi va uskunalari
 - Parrandachilikni yo'lga qo'yish
 - Baliqchilik xo'jaligi (akvakultura))
- Yaylovlarni boshqarish dasturi (PMP) quyidagilarni ta'minlash maqsadida yanada takomillashtiriladi:
 - Fotoelektr stansiyasi hududiga xizmat ko'rsatish va yig'ilgan ozuqalarni mahalliy (mulk huquqiga ega bo'lmagan) chorvadorlarga muntazam ravishda yetkazib berish uchun ozuqalarni tiklash tizimini ishlab chiqish va joriy etish
 - Hudud tashqarisida umumiy ozuqa omborlari (ozuqa banklari) va/yoki quduqlarni o'z ichiga olishi mumkin bo'lgan yaylov inshootlarini loyihalash. Ushbu tashabbus doirasida vertikal ozuqa bankining sinov loyihasi ishlab chiqiladi

- Fotoelektr stansiyasi va podstansiyalar yaqinidagi muqobil/qolgan yaylovlarga kirish uchun chorva mollarini haydashning qulay yangi yo'nalishlarini yaratish maqsadida mahalliy yo'llarni rivojlantirish

Xodimlarning tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha maqsadli chora-tadbirlar quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

- Tegishli loyihalarda (ayniqsa, ta'sirlangan hududlardagi yarim malakali ishlarda) ishga joylashish masalalarini ustuvor ko'rib chiqish va yaqin hamkorlik o'rnatish
- Ishdan bo'shatish nafaqalari

Ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan zaif oilalar uchun turmush sharoitlarini tiklash choralari quyidagilarni o'z ichiga oladi: kamida olti oylik o'tish davrida yashash nafaqasini to'lash, loyiha doirasida ishga joylashtirishni ustuvor ko'rib chiqish, yer almashtiruv muhim ahamiyatga ega bo'lgan hollarda muqobil yer uchastkalariga erishish jarayonini diqqat bilan kuzatib borish, shuningdek daromadlarni tiklash natijalarini baholash.

Bundan tashqari, ayollar uchun turmush sharoitlarini yaxshilash tashabbuslari issiqxona bog'dorchiligi, parrandachilik, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini konservalash va qayta ishlash texnologiyalari bo'yicha qo'shimcha o'qitishni, hamda YSOTVTR doirasida rejalashtirilgan barcha salohiyatni oshirish tadbirlarida gender tengligi va inklyuzivlikni rag'batlantirishni nazarda tutadi.

Bugungi kunga qadar yakunlangan LALRP jarayonidagi asosiy masalalardan ba'zilari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Loyiha ta'sirida uchragan ayrim yerdan foydalanuvchilarning muddatidan oldin iqtisodiy ko'chirilishi. YSOTVTR dasturi yakunlanmasdan, kompensatsiyalar to'lanmasdan va qurilishni boshlash uchun rasmiy ko'chirish amalga oshirilmaganidan oldin loyihaning bir nechta hududlarida yerlarning muddatidan oldin olib qo'yilishi quyidagi sabablarga ko'ra yuz berdi: (i) tuman hokimliklari va loyiha ishlab chiquvchisi o'rtasida yer ijara shartnomalarini bekor qilish jarayoni hamda ko'chirish jarayonini muvofiqlashtirish yetarli darajada bo'lmaganligi; (ii) 2023-yilda YSOTVTR so'rovnomalarini o'tkazishdan boshlab to 2025-yilda YSOTVTR loyihasini oshkor etishgacha bo'lgan davrda YSOTVTR loyihasi maslahatchilari va loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklari (LTX) hamda korxonalar (LTK) o'rtasidagi o'zaro aloqalar yetarli bo'lmaganligi. Maslahatchi tomonidan 2023-2025-yillar davomida LTSh bilan o'tkazilgan davriy uchrashuvlarda ushbu yuzaga kelayotgan ta'sir qayd etilmagan va LTSh bu masalani loyiha ta'sirida qolgan jamoalar va LTSh guruhlarida allaqachon joriy etilgan shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi (ShKChM) orqali shikoyat sifatida ko'tarmagan. Loyiha ishlab chiquvchisi va loyiha kreditorlari bu masalani keng qamrovli maslahatlashuvlar orqali o'rganish uchun ijtimoiy standartlarga rioya etilishi auditi (ISRA) o'tkazishni buyurdi. YSOTVTRning yetakchi maslahatchisi esa loyihaga ta'sir ko'rsatgan yer uchastkalarining muddatidan oldin olib qo'yilishidan va buning natijasida tirikchilik vositalariga yetkazilgan zarardan jabr ko'rgan mulk huquqiga ega bo'lgan yoki ega bo'lmagan barcha yer egalari orqaga qaytish sanasi bo'yicha qo'shimcha kompensatsiya va tirikchilik vositalarini tiklash kafolatlarini aniqlash hamda taqdim etish maqsadida YSOTVTRni har tomonlama qayta ko'rib chiqdi. Kreditorlar va KEIM

tomonidan ko'rib chiqilgandan so'ng, qayta ishlangan YSOTVTR va kompensatsiya paketiga qo'shimchalar/ YSOTVTR muddatidan oldin iqtisodiy ko'chirilishdan ta'sirlangan LTSh uchun oshkor etiladi.

- Loyiha doirasidagi havo elektr uzatish liniyalarining (HEUL) batafsil loyihasini ishlab chiqishdagi kechikish YSOTVTR tadqiqotlarining, ma'lumotlar oshkor etilishining va kompensatsiyalar to'lanishining bosqichma-bosqich amalga oshirilishiga olib keldi. Loyihaming shamol elektr stansiyasini texnik-iqtisodiy asoslash va batafsil loyihalashtirish, loyihaming quyosh elektr stansiyasi va ESAT obyektlarini texnik-iqtisodiy asoslash va batafsil loyihalashtirishga nisbatan ancha uzoqroq vaqtni talab etadi. Shu sababli, mahalliy darajadagi YSOTVTR tadqiqoti, hisobot va ma'lumotlarni oshkor qilish jarayoni ikki bosqichga, ya'ni I bosqich va II bosqichga bo'lindi. II bosqich doirasidagi YSOTVTR tadqiqotlari, hujjatlarni yangilash, ma'lumotlarni oshkor qilish va kompensatsiyalarni to'lash I bosqich doirasidagi YSOTVTR tadqiqotlari paytida yoki undan oldin (ya'ni, MXQ pudratchisi tomonidan texnik-iqtisodiy asoslash va batafsil loyihalash tadqiqotlari o'tkazilishidan avval) aniqlanishi mumkin bo'lgan HEUL yo'nalishining og'ishlari va HEUL tayanchlarini o'rnatish joylariga qaratiladi.
- Yaylov yerlarini taqsimlash sohasidagi huquqiy va institutsional islohotlar yaylov yerlari egalari kompensatsiya to'lashning turli usullarini yuzaga keltirdi. 2025-yil yanvarda yaylov yerlarini boshqarish va taqsimlash bo'yicha bir qator institutsional islohotlarni amalga oshirishni ko'zda tutuvchi prezident qarori qabul qilindi. Ushbu qarorda yaylov yerlarini uzoq muddatli ijaraga berish uchun yangi onlayn-auksion bozori (E-Yaylov) tilga olingan. Shu asosda yaylov yerlari ijarasining to'liq qiymatini qoplash maqsadida baholashning ham daromad, ham bozor yondashuvlari qo'llanildi. Biroq, bu ijaraga olingan yerlar uchun yangi bozor 2025-yil dekabridan oldin yaratilmasligi sababli, muqobil daromad yondashuvi uchun rasmiy daromad hujjatlarini taqdim eta olmaydigan yirikroq LTK lar (chorvachilik fermer xo'jaliklari klasterlari) uchun bozor narxlar muammoligicha qolmoqda. Shu bois, bu LTK lar yangi bozorda yaylov yerlarini ijaraga olish uchun kompensatsiya stavkalari belgilanguncha daromadlarni tiklash bo'yicha vaqtinchi (o'tish davri) yordam oladi. Shunga qaramay, loyiha ishlab chiquvchisi ijar bozori ishga tushgandan so'ng ushbu kompensatsiya to'lovlarini qoplash uchun yetarli mablag' ajratib, zaxira qilib qo'ydi.

YSOTVTR hisoboti va LTSh uchun kompensatsiya paketlarining loyihasi va yakuniy versiyalari mahalliy jamoalarda e'lon qilinadi, shuningdek, hisobot loyiha ishlab chiquvchisi va loyiha kreditorlarining rasmiy veb-saytlarida internetda chop etiladi. Birinchi oshkor qilish bosqichi YSOTVTR hisobotining loyihasi (I bosqich) va YSOTVTR kompensatsiya paketlari uchun yakunlanadi, ikkinchi oshkor qilish bosqichi esa yakuniy (II bosqichni o'z ichiga olgan) YSOTVTR hisoboti va YSOTVTR kompensatsiya paketlariga qo'shimchalar uchun yakunlanadi. Ushbu oshkor qilish tadbirlari YSOTVTR bo'yicha LTSh va manfaatdor tomonlarning fikr-mulohazalarini to'plashga qaratilgan bo'lib, ularga LTSh ro'yxatiga kiritilgan har qanday tuzatishlar, baholash natijalari (kompensatsiya miqdori) va taklif etilayotgan turmush darajasini tiklash dasturlari haqidagi ma'lumotlar kiradi.

Pul kompensatsiyasi va o'tish davridagi qo'llab-quvvatlashga bo'lgan huquqlar tekshirilganidan keyin, shuningdek, mahalliy ma'lumotlarni oshkor etishning har bir bosqichida olib borilgan muzokaralar jarayonida:

- Loyihaning strategik Ommaviy axborot markazlarida (OAM) yakuniy ma'lumotlarni oshkor etish uchun YSOTVTR hisoboti yangilanadi. Yangilangan hisobotlar, shuningdek, loyiha ishlab chiquvchisining rasmiy veb-saytiga (zarur hollarda, loyiha kreditorlarining rasmiy veb-saytiga ham) joylashtiriladi.
- Kompensatsiya paketlari yangilanib, loyiha tashkiloti va LTSh o'rtasida tuziladigan ikki tomonlama kompensatsiya shartnomalariga ilova qilish uchun uzil-kesil kelishib olinadi.

Ushbu hisobotning 11-bo'limida batafsil ko'rsatilganidek, loyiha tashkiloti manfaatdor tomonlar bilan hamkorlikda YSOTVTRni amalga oshirishda yetakchi rol o'ynaydi. Bu manfaatdor tomonlarga tuman hokimliklari, Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi (hamda qishloq xo'jaligi yerlarini boshqarish uchun mas'ul boshqa vazirliklar), YSOTVTR boshqaruv qo'mitasi, tegishli nodavlat notijorat tashkilotlari (NNT) va loyihaning MXQ pudratchisi kiradi. Loyihaning qurilish bosqichlari bilan bog'liq YSOTVTR jadvaliga muvofiq, ta'sirlangan shaxslarga har qanday turdagi iqtisodiy ko'chirish boshlanishidan oldin to'liq hajmda kompensatsiya to'lanishi shart. Bundan tashqari, turmush darajasini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar qurilish boshlanishidan kechiktirmay amalga oshirilishi lozim. Loyihaning dastlabki ishlari / DIBTX ishlari va tegishli kutilmagan ta'sirlar uchun kompensatsiya YSOTVTRning umumiy loyihasi (I bosqich) yakunlanguniga qadar Yerdan sotib olish rejasi (YSOR) asosida amalga oshiriladi. Loyihaning to'liq qurilish bosqichi bilan bog'liq barcha ta'sirlar yakuniy tasdiqlangan YSOTVTR loyihasi (I bosqich) asosida boshqariladi.

TBTO HEUL loyihasi bilan bog'liq masalalarga kelsak, agar O'MET tegishli milliy (huquqiy) standartlarga qat'iy rioya qilish tufayli loyiha kreditorlarining majburiy ko'chirish bo'yicha standartlariga muvofiq YSOTVTR majburiyatlarini bajarmasa, loyiha ishlab chiquvchisi YSOTVTRga qo'shimcha tayyorlash uchun ekologiya va ijtimoiy masalalar bo'yicha malakali maslahatchi tayinlaydi. Bu qo'shimcha YSOTVTRning mustaqil tadqiqotini va O'MET kompensatsiyalari tahlilini OTB HBS, YeTTBning 5-ST va XMKning 5-IS talablari bilan taqqoslash uchun kamchiliklar tahlilini o'z ichiga oladi. Ushbu qo'shimchaga asoslanib, loyihani ishlab chiquvchi mazkur hisobotning 8-bo'limida keltirilgan huquqlar jadvaliga muvofiq TBTO ta'sir hududiga aloqador barcha ta'sirlangan shaxslarga qo'shimcha kompensatsiya to'lovlarini amalga oshirish orqali talablarga rioya qilishdagi har qanday kamchiliklarni bartaraf etadi.

YSOTVTR loyihasi bo'yicha yakuniy hisobot (II bosqichni o'z ichiga olgan holda) loyihaning barcha HEUL minoralarining ta'siri, shuningdek, takomillashtirilgan batafsil loyihalash asosida HEUL yo'nalishining keyingi har qanday o'zgarishlarining ta'siriga qaratilgan YSOTVTR II bosqichi tadqiqotlari yakunlangandan so'ng e'lon qilinadi. Ushbu hisobotning 12-bo'limida ko'rsatilganidek, YSOTVTR loyihasini (shu jumladan II bosqichni) 2025-yil noyabr oyida yakunlash rejalashtirilgan.

YSOTVTRning oldindan belgilangan maqsadli ko'rsatkichlarga nisbatan amalga oshirilishi loyiha tashkiloti, kreditorlarning ekologik va ijtimoiy maslahatchisi (KEIM) hamda loyiha

kreditorlari tomonidan muntazam ravishda nazorat qilinadi va baholanadi. Ekologik va ijtimoiy masalalar bo'yicha oylik va choraklik monitoring hamda hisobotlardan tashqari, loyiha kreditorlari majburiy ko'chirishga nisbatan kreditorlarni himoya qilishning majburiy choralariga rioya etilishini ta'minlash va har qanday qoidabuzarliklar aniqlangan taqdirda samarali tuzatish choralarini ko'rish maqsadida YSOTVTR loyihasi yakunlangandan so'ng oraliq va yakuniy auditni tashkil etadilar. Yer bilan bog'liq tirikchilik manbalarini saqlab qolish uchun yerlarni almashtirishga juda muhtoj bo'lgan zaif loyihadan ta'sirlangan shaxslar (LTSh) va boshqa subyektlar butun monitoring davri davomida alohida e'tiborni talab qiladi. Loyiha doirasidagi shikoyatlarni ko'rib chiqish tizimi ta'sirlangan jamoalar va tashkilotlar bilan doimiy hamkorlik jarayoniga kiritiladi va YSOTVTR bilan bog'liq har qanday shikoyat yoki masalalar ushbu mexanizm yordamida tekshiriladi va hal etiladi.

1 KIRISH

ACWA Power kompaniyasi O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi bilan hamkorlikda va Rivojlanishni moliyalashtirish tashkilotlari (RMT), shu jumladan OTB, YeTTB va XMK Xalqaro moliyalashtirishlari hisobidan quvvati 500 MVt bo'lgan FE stantsiyani va quvvati 500 MVt/soat bo'lgan akkumulyator energiyasini saqlash tizimini (ESAT) ishlab chiqish va ishga tushirish rejalashtirmoqda. Ushbu hisobotda loyiha kreditorlariga nisbatan qo'llaniladigan me'yoriy talablar va tegishli standartlarga muvofiq tayyorlangan loyiha uchun Tirikchilik vositalarini tiklash rejasi (YSOTVTR) keltirilgan.

1.1 Milliy energiya konteksti

O'zbekiston Markaziy Osiyo mintaqasida iqtisodiyoti eng tez rivojlanayotgan mamlakatlar qatoriga kiradi va elektr energiyasiga talab ortib bormoqda. 2018-yilga kelib mamlakatda elektr energiyasi iste'moli 50 million TVt/soatga yetdi va aholi sonining doimiy o'sishi hamda sanoat rivojlanishi tufayli ichki elektr energiyasiga ichki talab yiliga 4 foizga o'sishi prognoz qilinmoqda. 2019-yilda O'zbekistonda elektr energiyasi ishlab chiqarishning o'rnatilgan quvvati 63 TVt/soatni tashkil etdi, ishlab chiqarishning 85 foizi tabiiy gazda ishlaydigan issiqlik elektr stansiyalari hissasiga to'g'ri keldi.

Elektr energiyasi iste'molining barqaror o'sish tendentsiyasi, eski elektr stansiyalari unumdorligining pasayishi va yuzaga kelayotgan iqlim muammolari, ayniqsa Toshkent, Andijon, Namangan, Farg'ona, Samarqand va Surxondaryo viloyatlarida misli ko'rilmagan elektr ta'minoti taqchilligiga olib keldi. 2022-yil dekabr oyida qishning keskin haroratida isitish uchun elektr energiyasiga bo'lgan talabning keskin ortishi natijasida elektr tarmoqlarida jiddiy ortiqcha yuk paydo bo'ldi, bu esa butun Toshkent viloyatida elektr ta'minotida uzilishlarga olib keldi. O'zbekistonda yuzaga kelayotgan energetika inqirozi mamlakatning qayta tiklanadigan energetika bazasini rivojlantirish bo'yicha shoshilinch choralar ko'rish uchun asos bo'ldi. Ushbu harakat mamlakatning ko'mir energiyasidan voz kechish va ekologik yo'naltirilgan iqtisodiyotga o'tishga qaratilgan siyosatiga mos keladi.

2018 yilda O'zbekiston Parij kelishuvini ratifikatsiya qildi va 2021 yilda mamlakat karbonat angidrid chiqindilarini global kamaytirishga o'zining so'nggi Milliy ravishda belgilangan hissalar (MRBH) taqdim etdi. MRBH mamlakatda issiqxona gazlari (IG) chiqindilarini 2030 yilga kelib 2010 yilga nisbatan 35 foizga kamaytirish majburiyatini o'z ichiga oladi. Elektr xavfsizligi bo'yicha favqulodda vaziyat va yashil o'tishga qaratilgan sa'y-harakatlar bilan bir qatorda, O'zbekiston hukumati mamlakatning qayta tiklanadigan energiya infratuzilmasini kengaytirish uchun bir qancha tarmoq strategiyalari va qonunlarini joriy qildi. Bu hujjatlar qatoriga O'zbekiston

Respublikasini "Yashil iqtisodiyot"ga o'tish bo'yicha (2019-2030) davr uchun strategiyasi, "Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish to'g'risida"gi qonun (2019), 2030 yilgacha elektr uzatish tarmoqlarini rivojlantirish rejasi kiradi. Islohotlar boshqa maqsadlar qatorida O'zbekiston energetika kompleksiga qayta tiklanadigan manbalardan ko'proq hissa qo'shishni (25%), qo'shimcha energiya manbalarini integratsiya qilish, samarali va barqaror uzatish hamda xalqaro elektr savdosini ta'minlash uchun o'zaro bog'lanish vositalarini modernizatsiya qilishni talab qiladi.

Mamlakatning uglerod neytral iqtisodiyotini barpo etish istagida xususiy sektor va xalqaro hamkorlikni jalb etishga ko'maklashish maqsadida O'zbekiston hukumati Davlat-xususiy sheriklik to'g'risidagi qonun (DXSh, 2019) va Prezidentning respublika iqtisodiyotiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish mexanizmlarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi Farmonini qabul qilib, ushbu yo'nalishlarda siyosiy manzarani kengaytirdi.

1.2 Loyihaning asoslanishi va uning yo'l xaritasi

O'zbekiston Markaziy Osiyo mintaqasida iqtisodiyoti eng tez rivojlanayotgan mamlakatlar qatoriga kiradi va elektr energiyasiga talab ortib bormoqda. Ushbu dastur asosan 2030 yilga qadar 10000 MVt quvvatga ega quyosh energiyasiga erishish uchun qo'shimcha qayta tiklanadigan energiya manbalarini yaratishni va boshqa maqsadlarni o'z ichiga oladi.

Qayta tiklanadigan energiya ishlab chiqarishga kelsak, O'zbekiston jami 7411 PJ bo'lgan ajoyib texnik quyosh energiyasi salohiyatini taklif etadi, bu mamlakatning hozirgi elektr energiyasi iste'moli darajasidan to'rt baravar yuqoridir. Mahalliy fotoelektr (FE) quvvat salohiyati nuqtai nazaridan, mamlakat bo'ylab so'nggi quyosh resurslarini baholash global gorizontol nurlanish (GGR) qiymatini har kvadrat metr uchun 4,52 kVt / soatni ko'rsatdi, bu yiliga 2000 soat quyosh nuriga to'g'ri keladi. Bu potentsial mamlakatning markaziy geografik joylashuvi, yirik suv havzalaridan uzoqligi va asosan antitsiklonik sharoitlar bilan bog'liq.

Mavjud energiya inqirozi va iqlim kun tartibiga javoban mamlakatning quyosh resurslaridan foydalanish maqsadida O'zbekiston hukumati "O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tishga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Prezident qarorini qabul qildi. 2030 (2022). Mamlakat energetika infratuzilmasini jadal rivojlantirishga xususiy sektor texnikasini qo'shish majburiyatini olgan holda O'zbekiston Energetika vazirligi ACWA Power (keyingi o'rinlarda Loyiha ishlab chiquvchisi) bilan 7,5 milliard dollarlik investitsiya shartnomasini imzoladi.

2023-yil 19-martdagi Bosh bitimni amalga oshirish maqsadida "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" aksiyadorlik kompaniyasi (O'MET) (AJ) ACWA Power kompaniyasi (keyingi o'rinlarda loyihani ishlab chiquvchi deb yuritiladi) bilan Samarqand viloyatida 500 megavatt-soat

quvvatga ega bo'libgan, ikkita fotovoltaik stansiya (100 MVt va 400 MVt) va akkumulyator energiyasini saqlash tizimini jadal rivojlantirish va ishlatish uchun elektr energiyasini sotib olish to'g'risida shartnoma (EESOSh) tuzdi (keyinchalik "loyiha"deb nomlanadi). Shartnoma shuningdek, tegishli o'zaro bog'lanish ob'ektlarini (ya'ni, havo va yer osti elektr uzatish liniyalari) qurishni ham o'z ichiga oladi. Shartnoma mos ravishda FE stantsiya va ESAT komponentlari uchun Tijoriy foydalanish boshlangan kunidan (TFBK) boshlab 25 yil va 20 yil ichida amalga oshiriladi. Shartnoma muddati tugagandan so'ng, loyiha ob'ektlari O'METga keyinchalik foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish (FTXK) uchun topshiriladi.

Shu maqsadda "ACWA Power Sazag'on Solar 1" MChJ loyiha kompaniyasi 2023-yil 2-martda davlat ro'yxatidan o'tkazildi. Loyihani amalga oshirishga tayyorgarlik ko'rish jarayonida Loyihani ishlab chiquvchisi Rivojlanish moliya institutlaridan (DMI), shu jumladan Osiyo taraqqiyot banki (OTB), Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (YeTTB) va Yaponiya xalqaro hamkorlik bankiga (YXHB)(keyingi o'rinlarda Loyiha kreditorlari deb yuritiladi) xalqaro moliyalashtirishni bo'yicha murojaat qiladi. Loyihaning rejalashtirilgan dizayni va faoliyati kreditorlarning AMIM siyosati va ishlash standartlariga mos kelishini ta'minlash uchun kutilayotgan mablag'lar atrof-muhit va ijtimoiy (AMI) risklarini baholash va tegishli tekshirish jarayonlariga bo'ysunadi.

Loyihani ishlab chiquvchisi 5 Capitals (keyingi o'rinlarda Maslahatchi deb yuritiladi) Loyiha uchun Atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirni baholashni (AMITB) yakunlash uchun Atrof-muhit va ijtimoiy (AMI) siyosati va loyiha kreditorlarining tegishli tekshiruv standartlariga muvofiq tayinladi. 5 Capitals Juru va Index Consulting kompaniyalarini AMITB va tegishli tadqiqotlar bilan birlashtirilgan ma'lum boshlang'ich tadqiqotlar va jamoatchilik maslahatlarini o'tkazish uchun mahalliy maslahatchilar (sub-maslahatchi) sifatida tayinladi.

Loyihaning AMITBda ta'kidlanishicha, loyihaning yer sotib olish jarayoni unumdor erlar va ular bilan bog'liq aktivlarning yo'qolishi bilan bog'liq iqtisodiy ko'chirishni o'z ichiga olgan bir qator tirikchilik ta'siriga olib keladi. Loyiha kreditorlarining AMIM siyosati va standartlari majburiy yer yo'qotilishi bilan bog'liq har qanday ta'sirni baholash va boshqarishni ta'minlash va bunday ta'sirga Loyihadan Ta'sir ko'rgan Shaxslari (LTKSh) bundan ham yomonroq ahvolda qolmasligi uchun Loyiha darajasida yer sotib olish va Tirikchilik vositalarini tiklash rejasini (TVTR) ishlab chiqish talab qilinadi.

Shu sababli, Maslahatchiga YSOTVTRni ishlab chiqish vazifasi topshirildi. Ushbu reja quyidagilarni ta'minlashga xizmat qiladi: (i) loyiha yer olish hajmini minimal darajaga yetkazish uchun ishtirokchilarning loyihani ko'rib chiqish jarayonlari, (ii) iqtisodiy jihatdan zarar ko'rgan barcha ta'sirlangan shaxslarni (LTKSh) aniqlash, (iii) yer, unga bog'liq mulklar va ular bilan bog'liq daromad manbalarini yo'qotish bilan bog'liq turmush tarzi ta'sirini batafsil baholash, hamda (iv) ko'chirish va daromadlarni tiklash uchun maxsus chora-tadbirlarni maslahatlashuv

asosida belgilash. Ushbu chora-tadbirlar ta'sirlangan shaxslarning daromad olish qobiliyati va yashash darajasini avvalgi darajaga qaytarish yoki o'rtacha yaxshilashni kafolatlaydi. YSOTVTR doirasida ko'chirish bo'yicha tadqiqotlar, o'zaro baholash va mahalliy aholi bilan maslahatlashuvlarni qo'llab-quvvatlash uchun Yordamchi maslahatchi jalb qilindi.

1.3 Yer uchastkalarini sotib olish, majburiy ko'chirish va tirikchilik vositalarini tiklash

Loyihaning vaqtinchalik (qurilish bosqichi) va doimiy (ekspluatatsiya davri) yer maydonlarini egallashi mos ravishda 1 898 ga va 1 256 ga ni tashkil qiladi. Loyiha mandatiga ko'ra, loyiha doirasidagi doimiy yer maydonida yerni musodara qilish talab etiladi.

YSOTVTR bosqichidagi so'rovlar shuni ko'rsatdiki, loyiha bilan bog'liq yer ajratilishi jami 205 ta yer foydalanuvchisining iqtisodiy ravishda ko'chirilishiga olib keladi. Ushbu subyektlar orasiga oilalar, korxonalar va davlat muassasalari (shu jumladan ba'zi kommunal xizmatlar) kiradi. Ro'yxatga olingan yer foydalanuvchilari orasida 190 tasi yer egalari (yoki hujjatlashtirilgan, yoki hujjatsiz), 15 tasi esa yer egalari tomonidan ishga olingan ta'sirlangan ishchilardir. Loyiha hududida jismoniy ko'chirish holatlari qayd etilmagan. Umuman olganda, loyihadan ta'sir k'organ 48 ta xo'jaliklar (LTKX) vaqtincha zaif deb belgilangan.

1-1 Samarkand viloyatida belgilangan barcha loyiha hududlarida joylashgan LTKSh toifalariga ko'ra ko'chirish ta'sirlarini miqdoriy ko'rib chiqadi.

1-1-jadval Loyiha bilan bog'liq ko'chirish ta'sirlarining miqyosi

LOYIHADAN TA'SIR K'ORGAN SUB'EKTAR	KO'CHIRISH STATISTIKASI
Umumiy loyihadan ta'sir k'organ sub'yektlar	205
Ta'sir ko'rgan sub'ektlar	
Loyihadan ta'sir k'organ davlat / kommunal tashkilotlar	18
Loyihadan Ta'sir K'organ Shaxslar (LTKSh)	914
Ta'sirlar	
Jismoniy ravishda ko'chirilgan LTKXlar va tadbirkorlik sub'ektlari	0
Jismoniy ravishda ko'chirilgan LTKShlar	0
Iqtisodiy ko'chirilgan LTKXlar, korxonalar va davlat tashkilotlari	205
Iqtisodiy ko'chirilgan LTKShlar	914
Zaif LTKXlar	52
Ishlab chiqarish aktivlarining ta'sirlangan foizi	
10% dan ortiq ishlab chiqarish aktivlarini yo'qotadigan LTKXlar va korxonalar	84
10% dan ortiq ishlab chiqarish aktivlarini yo'qotadigan LTKShlar	262

50% dan ortiq doimiy yer yo'qotadigan LTKXlar va korxonalar (FE va ESAT bo'yicha)	8
50% dan ortiq doimiy yer yo'qotadigan LTKXlar va korxonalar (Havo elektr uzatish liniyasi bo'yicha)	3
Yerga egalik qilish va ishga joylashishning ro'yxatga olinishi/qonuniyligi	
Qonuniy yer egalari	178
Mulk huquqiga ega bo'lmagan yer egalari	12
Loyihadan ta'sir ko'gan ishchilar (rasmiy va norasmiy ravishda ishlaydiganlar)	15

1.4 Tirikchilik vositalarini tiklash rejasining (TVTR) maqsadlari

YSOTVTRning asosiy maqsadlari quyidagilardan iborat:

- Loyihani ishlab chiqishning muqobil variantlarini ko'rib chiqish orqali majburiy ko'chirishning (ya'ni jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirishning) oldini olish yoki minimallashtirishni ta'minlash;
- Loyihani amalga oshirish natijasida yerdan foydalanishning vaqtinchalik va/doimiy cheklanishi munosabati bilan aholining jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirishining barcha shakllarini aniqlash;
- Loyiha natijasida yuzaga kelgan jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirish bilan bog'liq har qanday salbiy ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirlarni yumshatishni to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya va zarur hollarda tirikchilik vositalarini tiklashga yordam berish orqali ta'minlash;
- Mulkni (ya'ni, yer va uy-joy) almashtirish kompensatsiya sifatida talab qilingan holda egalik huquqini ta'minlash;
- Muvofiqlik mezonlariga muvofiq LTKSh kompensatsiyasini taqdim etish.
- Jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirish natijasida jabrlangan uy xo'jaliklari va jamoalarning turmush sharoiti va turmush darajasini loyihadan oldingi darajaga nisbatan yaxshilanishini yoki boshqa yo'l bilan qayta tiklanishini ta'minlash;
- Milliy qonunchilik va loyiha kreditorlarining muvofiqlik majburiyatlari o'rtasidagi tafovutlarni aniqlash va ularni bartaraf etish;
- Qonuniy ijaraga/shartnomalarga yoki yerga nisbatan qonuniy ravishda tan olingan huquqlarga ega bo'lmagan LTKShlar yerga tegishli bo'lmagan mulklarni yo'qotganliklari uchun kompensatsiya olish va tirikchilik vositalarini tiklash huquqiga ega bo'lishini ta'minlash;
- Qo'shimcha yordam ko'rsatilishini ta'minlash uchun LTKShlar orasida zaif guruhlarining mavjudligini aniqlash;
- Tegishli uy-joy bilan ta'minlash, shu jumladan tegishli o'rnini bosadigan yaylovlar va qishloq xo'jaligi yerlarini tanlash orqali ko'chirilgan LTKShlarning yashash sharoitlarini yaxshilash.
- Yo'qotilgan mol-mulk turiga qarab, LTKShlarni muvofiqlik mezonlari va huquqlar matritsasi bilan ta'minlash;

- Manfaatdor tomonlarni bosqichma-bosqich jalb qilishni ta'minlash, shu jumladan yashash va tiklash choralari doirasida ma'lumotlarni oshkor qilish va ko'chirishdan ta'sir ko'rgan uy xo'jaliklari va jamoalar bilan maslahatlashish;
- Har qanday LTKSh muammolari va/yoki shikoyatlarini hal qilish uchun foydalaniladigan Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini (ShKChM) taqdim etish.
- Tirikchilik vositalarini tiklash natijalarini, uning LTKShning turmush darajasiga ta'sirini va YSOTVTR maqsadlariga erishilganligini monitoring qilish uchun talablarni belgilash; va
- YSOTVTR amalga oshirilishini nazorat qilish va zarurat tug'ilganda tuzatish choralari ko'rish uchun tashkiliy mexanizmlar va jarayonlarni yaratish
- Zaif ko'chirilganlar/uy xo'jaliklariga maxsus maslahat asosida individual yordam ko'rsatilishini ta'minlash.

Loyiha moliyalashtiruvchilarining Atrof-muhit va Ijtimoiy siyosat bayonotlariga muvofiq, loyiha AMITB va YSOTVTR tadqiqotlari moliyalashtiruvchilarning individual AMIM ishlash standartlariga moddiy jihatdan mos keluvchi umumiy va yagona muvofiqlik majburiyatlari doirasida amalga oshirildi.

2 LOYIHANING TAVSIFI

Quyidagi bo'limlarda Loyihaning qurilishi va ta'mirlash va ta'mirlash bosqichlari uchun rejalashtirilgan ob'ektlar, tadbirlar va resurslarning qisqacha tavsifi keltirilgan.

2.1 Loyiha haqida asosiy ma'lumotlar

2-1-jadval Loyiha bo'yicha asosiy ma'lumotlar

LOYIHA NOMI	Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi (ESAT) loyihasi
LOYIHA ISHLAB CHIQUVCHISI	ACWA Power Kompaniyasi
LOYIHA TASHKILOTI	ACWA Power Sazag'on Solar 1 MChJ
ISTE'MOLCHI	O'zbekiston milliy elektr tarmog'i MChJ
BOSH PUDRATCHI	Larsen and Tourbo (L&T)
FTXK KORXONASI	NOMAC
ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH BO'YICHA MASLAHATCHI	5 Capitals Atrof-muhit va boshqaruv konsalting kompaniyasi Pochta qutisi 119899, Dubay, BAA Tel: +971 (0) 4 343 5955, Faks: +971 (0) 4 343 9366 www.5capitals.com
ALOQA QILUVCHI SHAXS	Ken Veyd (direktor), Ken.wade@5capitals.com

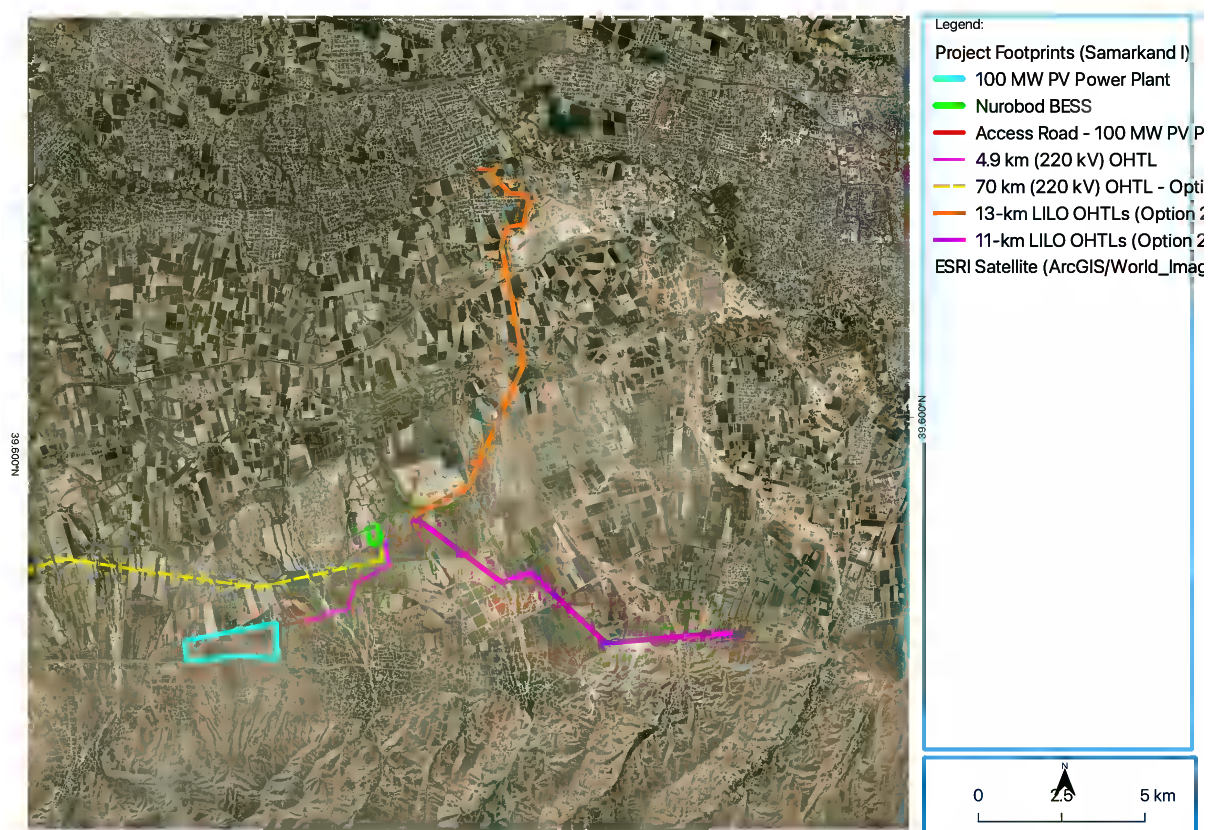
2.2 Loyihani amalga oshirish joyi

Loyiha uchta asosiy komponentdan iborat bo'lib, ularga ikkita quyosh fotoelektr (FE) stansiyasi, bitta energiyani saqlash tizimi (ESAT) inshooti, oltita uzatish liniyasi va bitta yer osti uzatish kabeli kiradi. Ularning barchasi Samarqand viloyatida joylashadi.

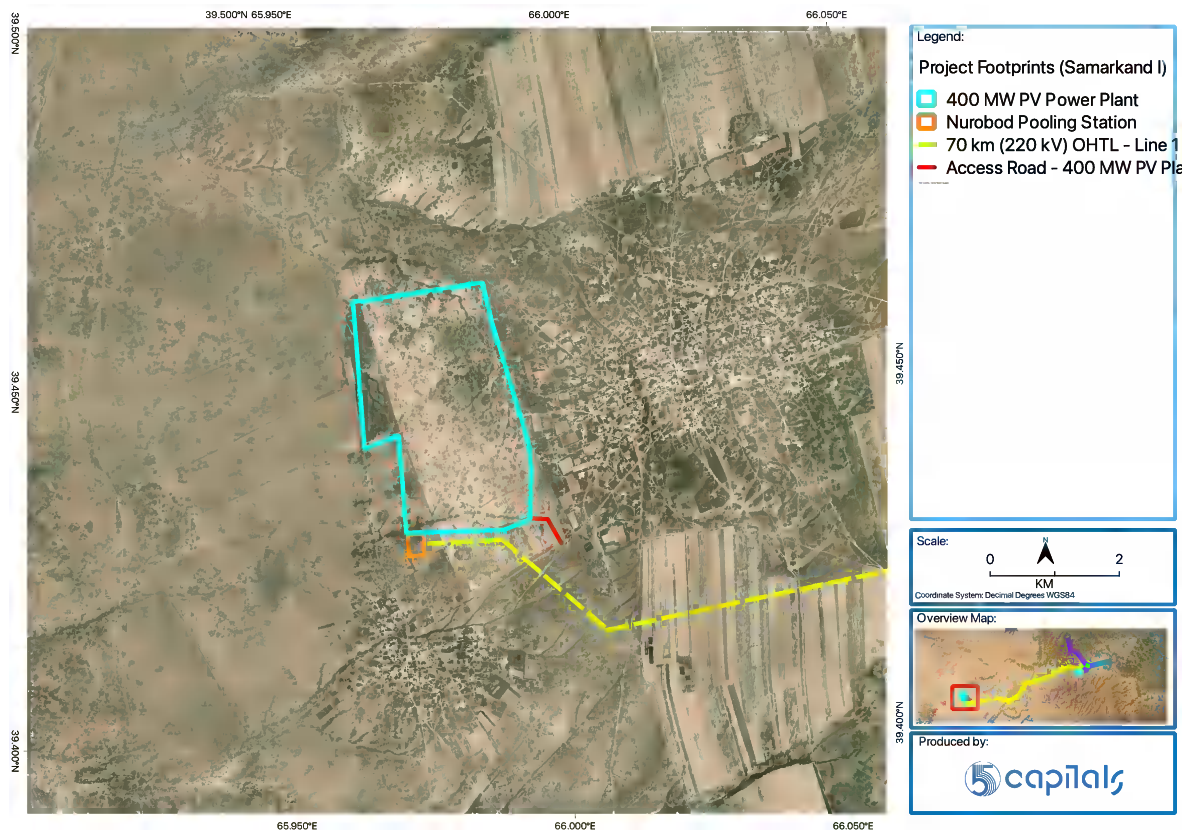
100 MVt va 400 MVt quvvatga ega fotoelektr stansiyalari Nurobod tumanida, Samarqand shahridan taxminan 17 va 78 km uzoqlikda joylashgan. ESAT va inshootni qo'shni kichik stansiyaga bog'lovchi 150 metrli yer osti kabeli Pastdarg'om tumanida, Samarqand shahridan taxminan 12 km uzoqlikda joylashgan. 100 MVt va 400 MVt quvvatga ega FE stansiyalari har biri 220 kilovolt (kV) kuchlanishli mos ravishda 70 kilometr va 4,9 kilometr HEUL podstansiyasiga ulangan. Rejalashtirilgan kichik stansiya FE panellari va ESAT yordamida amalga oshirilayotgan "Samarqand II" loyihasi doirasida quriladi.

Bundan tashqari, loyiha doirasida yangi podstansiyani tarmoqqa ulaydigan ikkita halqa liniyalari (TBTO) quriladi. Shimoliy yo'nalishdagi ikkita 12 kilometr 220 kVli HEUL, g'arbiy yo'nalishdagi ikkita 17 kilometrli 220 kVli TBTO HEUL kichik stansiyadan mavjud ikkita HEUL tomon uzaytiriladi.

Quyida 2-12-2rejalashtirilgan loyiha ob'ektlarining o'zaro joylashuvi ko'rsatilgan.

2-1-rasm Rejalashtirilgan 100 MVt quvvatga ega FE stansiyasining joylashuvi, ESAT Nurobod, 4,9 km va 70 km HEUL yo'laklari va yangi kirish yo'llari

2-2-rasm Rejalashtirilgan 400 MVt quvvatga ega FESning joylashuvi va yangi kirish yo'li

Chiziqli bo'lmagan loyiha ob'ektlari uchun indikativ GPS koordinatalari quyidagi jadvalda keltirilgan.

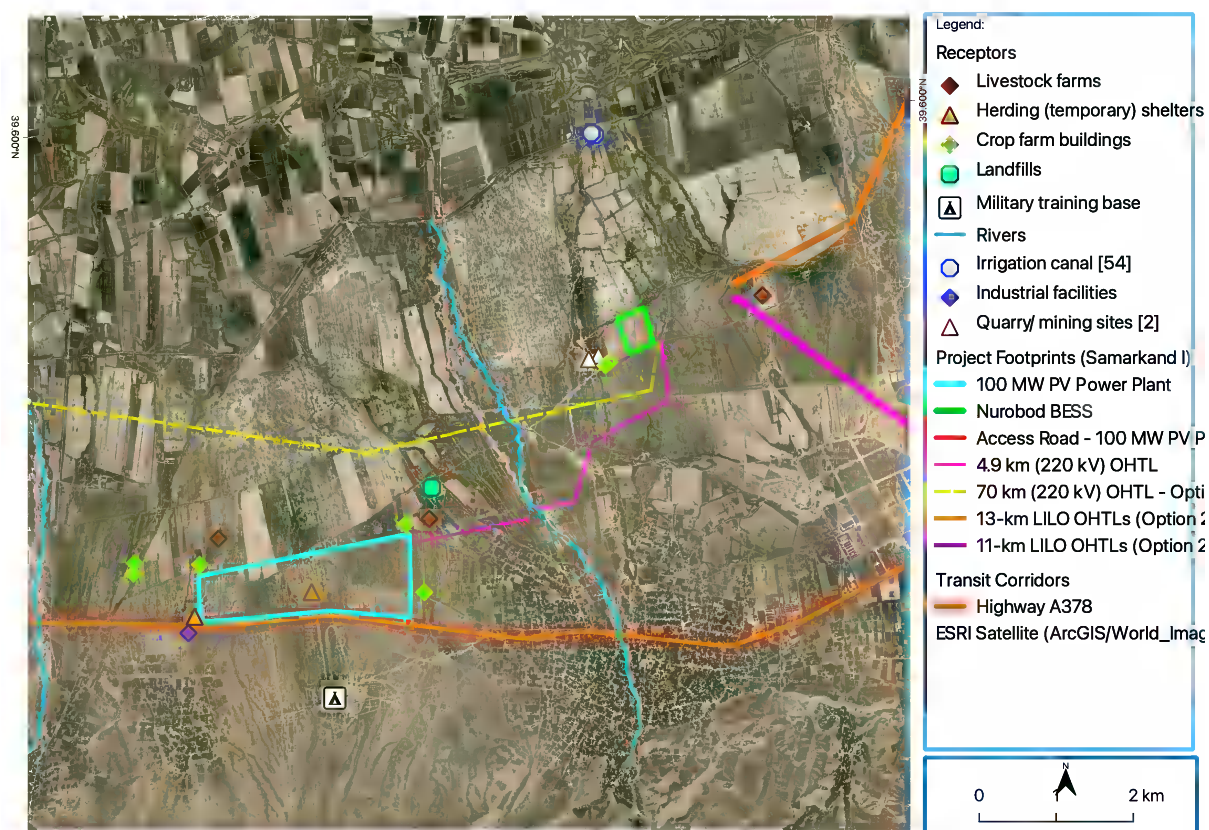
2-2-jadval Loyiha hududi chegaralari uchun GPS koordinatalari

KENGLIK	UZUNLIK
100 MVt quvvatga ega FES	
66,67100788	39,5478947
66,70309628	39,551831
66,70265133	39,54206311
66,69050389	39,54323008
66,67086644	39,54257615
400 MVt quvvatga ega FES	
65,96305235	39,4610762
65,98647932	39,46322421
65,99377415	39,44100089
65,99430429	39,43733709
65,99368476	39,43003983
65,98897432	39,42864873
65,97129917	39,42866702

KENGLIK	UZUNLIK
65,97054867	39,44231101
65,96431009	39,44062496
65,94276584	39,40046985
Nurobod ESAT uchastkasi	
65,97156865	39,42845134
65,97454371	39,42844425
65,97455479	39,42544241
65,97167309	39,42538893
Saqlash stantsiya uchastkasi	
65,97156865	39,42845134
65,97454371	39,42844425
65,97455479	39,42544241
65,97167309	39,42538893

2.3 AMIM ta'sir qilish retseptorlarini dastlabki aniqlash

Loyiha ob'ektlari yaqinida aniqlangan AMIM retseptorlari mavjud va tashlab ketilgan/foydalanishdan chiqarilgan turar-joy, savdo, sanoat va kommunal ob'ektlarni, shuningdek, er usti suv havzalarini o'z ichiga oladi. 2-3Quyida 100 MVt quvvatga ega FE stansiyasi, Nurobod ESAT va kirish yo'lidan 1 km masofada joylashgan AMIM retseptorlarining umumiy ko'rinishi keltirilgan.

2-3-rasm Loyihaning asosiy ob'ektlari yaqinida ekologik va ijtimoiy ta'sir ehtimoli mavjud bo'lgan reseptorlarning umumiy ko'rinishi.

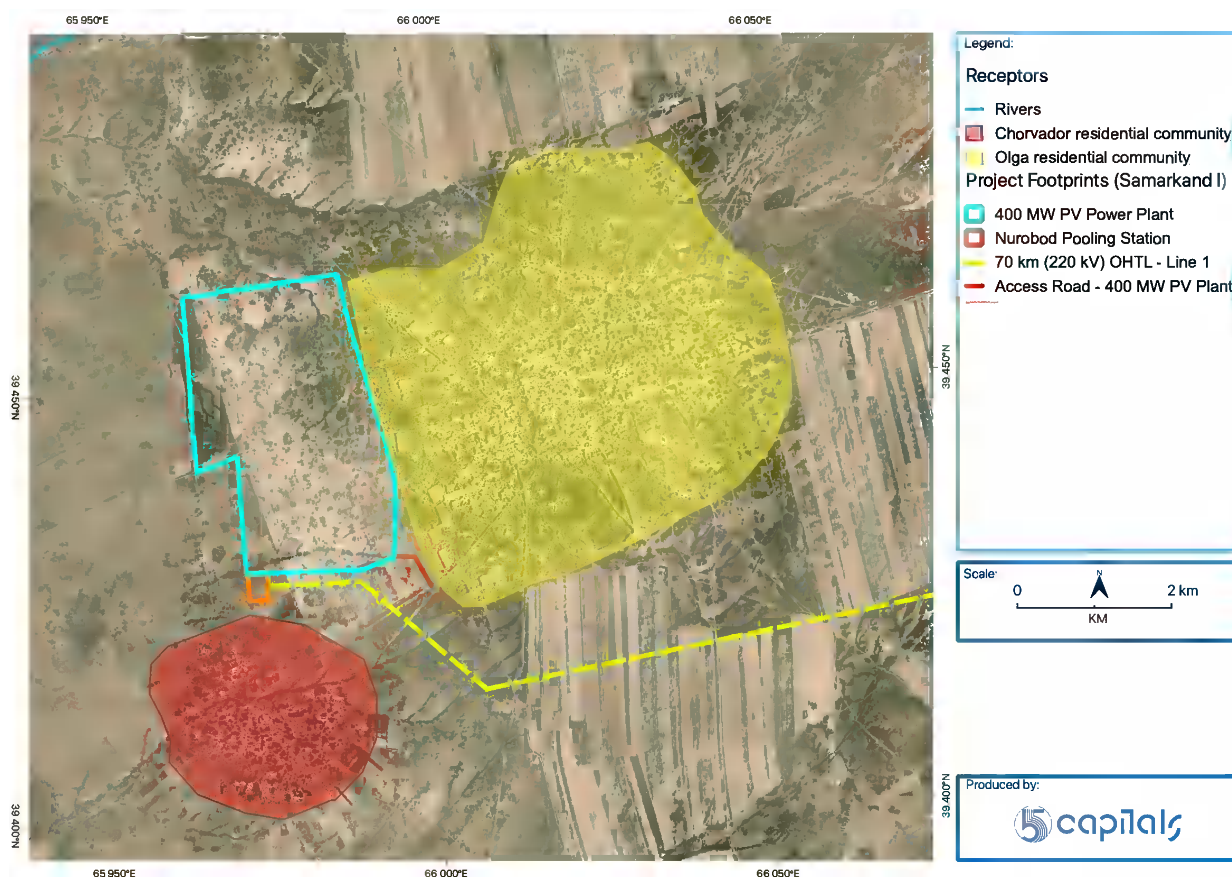
2-3 Quyida 100 MVt quvvatga ega fotoelektr stansiyasi va Nuroboddagi ESAT joylashgan hududlardan 1 km radiusda dastlab aniqlangan ekologik va ijtimoiy reseptorlar ro'yxati keltirilgan.

2-3-jadval 100 MVt quvvatga ega FES va ESAT Nuroboddan bir kilometr masofadagi AMIM ta'siri etuvchi retseptorlarning haqida umumiy ma'lumot.

TA'SIR OB'EKTI TURI	LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISH JOYLARIGA YAQINLIK	TAVSIF
Qishloq xo'jaligi binolari / inshootlari	135m-860 m	100 MVt quvvatga ega elektr stantsiyasining shimolida, shimoli-g'arbiy va sharqida va ESAT "Nurobod"ning janubi-g'arbiy qismida qishloq xo'jaligi ekinlari uchun shiypon va binolar joylashgan.
Chorvachilik fermalari	165 – 425 m	100 MVt quvvatga ega elektr stantsiyasining shimolida va sharqida joylashgan chorvachilik binolari va ESAT "Nurobod"ning sharqida joylashgan parrandachilik fermasi.
Sanoat ob'ekti	200 m	A-378 bo'ylab elektr stantsiyasining janubi-g'arbiy qismida joylashgan molozni qayta ishlash korxonasi

TA'SIR OB'EKTI TURI	LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISH JOYLARIGA YAQINLIK	TAVSIF
Tosh kareri	396 – 530 m	Nurobod ESATning g'arbiy qismida joylashgan qum qazib olish joylari.
Harbiy baza	1.06 km	100 MVt quvvatga ega elektr stantsiyasining janubida, A-378 bo'ylab joylashgan harbiy o'quv bazasi.
Chiqindi poligoni	532 m	Hududning shimoli-sharqida joylashgan foydalanishdan chiqarilgan muhandislik muhandislik poligoni.
Daryolar	2.1 – 2.5 km	Oqsoy va Sazag'onsoy daryolari mos ravishda 100 MVt quvvatga ega elektr stantsiyasi va Nurobod ESATning g'arbiy va sharqida joylashgan.

2-4 Quyida loyiha doirasidagi 400 MVt quvvatga ega fotoelektr stantsiyasi va energiya yig'ish stantsiyasi joylashgan hududlardan 1 km radiusda joylashgan ekologik va ijtimoiy reseptorlarning umumiy ko'rinishi keltirilgan.

2-4-rasm Loyihaning asosiy ob'ektlarining TD doirasidagi potentsial AMIM ta'siri etuvchi retseptorlari haqida umumiy ma'lumot

2-4 Quyida 400 MVt quvvatga ega fotoelektr stantsiyasi qurilishi joylashgan hududdan 1 km radiusda dastlab aniqlangan ekologik va ijtimoiy reseptorlar ro'yxati keltirilgan.

2-4-jadval 400 MVt quvvatga ega FE stantsiya va SSdan bir kilometr radiusda AMIM ta'sir qiladigan potentsial retseptorlarni ko'rib chiqish.

TA'SIR OB'EKTI TURI	LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISH JOYLARIGA YAQINLIK	TAVSIF
Chorvador qishlog'i	600 m	400 MVt quvvatga ega elektr stantsiyasi va suv yig'ish stantsiyasining sharqida joylashgan qishloq, eng yaqin turar joy elektr stantsiyasi hududidan 600 metr narida joylashgan.
Olg'a qishlog'i	50 m	400 MVt quvvatga ega FES va SS stansiyasidan Sharqda joylashgan qishloq, eng yaqin uy-joy fotoelektr stansiyasidan taxminan 50 metr Sharqda joylashgan.

2.4 Loyiha ob'ektlari

Loyiyaning qurilishi va ekspluatatsiya bosqichlari uchun rejalashtirilgan loyiha ob'ektlari, ularning loyihaga va ushbu ob'ektlarni rivojlantirishda ishtirok etadigan moliya agentliklariga bo'lgan munosabati asosida bir nechta toifalarga bo'linishi mumkin.

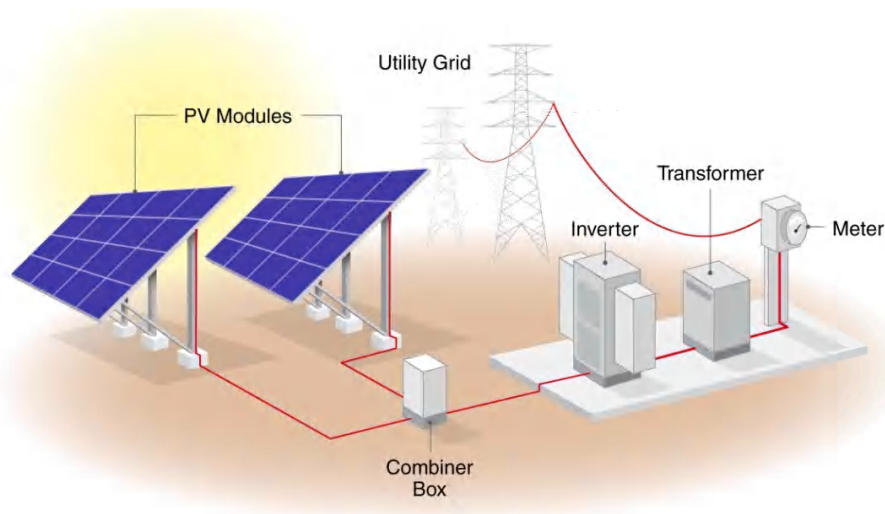
2.4.1 Asosiy ob'ektlar

Asosiy ob'ektlar - bu loyiha uchun rejalashtirilgan, operatsion maqsadlarga erishish uchun asosiy ahamiyatga ega bo'lgan va loyiha kreditorlari tomonidan moliyalashtiriladigan ob'ektlar.

Loyiha quyidagi komponentlarni o'z ichiga oladi:

- 100 MVt quvvatga ega quyosh FE stantsiyasi
- 400 MVt quvvatga ega quyosh FE stantsiyasi
- Saqlash stantsiyasi
- 500 MVt quvvatga ega Nurobod ESAT va yer osti kabeli
- 4.9-km HEUL
- 70-km HEUL

Nurobod tumanining turli joylarida joylashgan quyosh FES 100 MVt va 400 MVt quvvatda ishlaydi, umumiy loyihalash muddati mos ravishda 6 324 686 MVt va 25 298 744 MVtni tashkil qiladi. Elektr energiyasini ishlab chiqarish jarayonida ishtirok etadigan FESning tarkibiy qismlari quyidagi kichik bo'limlarda tasvirlangan.

2-5-rasm Umumiy foydalanishdagi FESning joylashuvi tasviri

2.4.2 Tegishli ob'ektlar

Tegishli ob'ektlar – bu (i) Loyiha hayotiyiligini ta'minlash uchun zarur bo'lgan, (ii) Loyiha bo'lmaganda qurilmasligi mumkin bo'lgan va (iii) moliyalashtirish kreditori tomonidan qamrab olinmagan ob'ektlardir. Bularga quyidagilar kiradi:

- 11-km TBTO (ikkita HEUL)
- 13-km TBTO (ikkita HEUL)

2.4.3 Yordamchi ob'ektlar

Yordamchi ob'ektlar deganda loyihaning bir qismi sifatida rejalashtirilgan ob'ektlar tushuniladi, ular (i) loyihaning operatsion maqsadlari uchun ikkinchi darajali ahamiyatga ega va (ii) to'g'ridan-to'g'ri Loyiha ishlab chiqaruvchisi, Bosh pudratchisi va foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish kompaniyasiga tegishli bo'ladi, ekspluatatsiya qilinadi yoki boshqariladi. Ushbu loyiha ob'ektlari majmuasi Loyihaning qurilish va foydalanish bosqichlarida, masalan, umumiy texnik xizmat ko'rsatish va kommunal infratuzilmaga ulanish kabi yordamchi maqsadlar uchun tashkil etiladi.

Loyihaning qurilish bosqichida rejalashtirilgan yordamchi inshootlarga quyidagilar kiradi:

- 100 MVt va 400 MVt quvvatga ega FE stansiyalariga olib boruvchi kirish yo'llari
- O'rnatish joylari
- Dozalash birligi
- Bosh pudratchi idoralari
- Sanitariya inshootlari

- Chiqindilarni saqlash joyi

Yuqorida sanab o'tilgan barcha obyektlar loyiha maydonlarida quriladi, tashqari umumiy foydalanish yo'llari bilan bog'laydigan tashqi kirish yo'llaridan.

FTXK bosqichida rejalashtirilgan yordamchi ob'ektlarga quyidagilar kiradi:

- FTXK idorasi
- Sanitariya inshootlari
- Chiqindilarni saqlash joyi
- Omborlar

Ushbu ob'ektlar fotoelektr stansiyalari o'rnida joylashgan bo'lib, ular panjara bilan o'rnatiladi.

2.5 Qurilish ishlari, resurslar va chiqindilar

2.5.1 Qurilish ishlari

Loyihaning qurilish bosqichi quyidagi asosiy ish turlarini o'z ichiga oladi:

- Dastlabki bosqichda safarbarlik va qurilish ishlari
- Qurilish ishlari
- Elektr va mexanik ishlar
- Demobilizatsiya qilish

Dastlabki ish boshlanishi to'g'risida xabarnoma (DIBTX) ishlari 2024 yil noyabr oyida boshlanadi. DIBTX bosqichining dastlabki ikki oyi davomida dastlabki geotexnik tadqiqotlar asosida amalga oshiriladigan kichik intruziv harakatlar (masalan, teshik ochish, tortib olish sinovlari) amalga oshiriladi. 3 va 4 oylar keng qamrovli saytni tozalash, graduslash va to'siqlarni o'rnatish ishlarini boshlashni o'z ichiga oladi.

2.5.2 Qurilish ishchi kuchi

Loyiha ishlab chiqaruvchisi Larsen and Tourbo (L&T)ni loyiha uchun Bosh pudratchisi etib tayinladi. Qurilish ishchi kuchi malakali va yarim malakali xodimlardan iborat bo'lib, ularning umumiy soni 1,185 kishini tashkil etadi. Energetika vazirligi va mahalliy hokimlik kutgan talablarga muvofiq, mahalliy ishchilarni ish bilan ta'minlash ustuvor vazifa hisoblanadi. Shartnoma bo'yicha ishchi kuchining 50 foizigacha chet ellik bo'lishi mumkin bo'lsa-da, tayyor mutaxassislar va ko'k yoqali ish o'rinlari uchun mahalliy ishga qabul qilish O'zbekiston fuqarolari va rezidentlari uchun birinchi navbatda loyihaning ta'sirlangan jamoalari uchun imkon qadar ajratiladi.

DIBTX davomida ishchilarni joylashtirish uchun qurilish shaharchalarini yaratish ko'zda tutilmagan Quruvchilar yaqin atrofdagi tuman markazlarida (masalan, Nurobod tuman markazi, Sazagan qishlog'i) va Samarqand shahrining chekka hududlaridagi mehmon uylari va ijara uylaridan foydalanadilar. Transport xizmati - xodimlar uchun transport vositalari, shu jumladan avtobuslar.

2.6 Foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish ishlari, resurslar va chiqindilar

2.6.1 Ishlab chiqarish faoliyati

Loyihaning butun muddati davomida quyidagi foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish (FTXK) tadbirlari amalga oshiriladi.

- Stansiyaning ishga tushirish va topshirish
- Rejalashtirilgan/profilaktik texnik xizmat ko'rsatish
- Rejadan tashqari/tuzatuvchi texnik xizmat ko'rsatish
- Ishlash monitoringi, ishlab chiqarishni bashorat qilish va hisobot berish

2.6.2 Operativ ishchi kuchi

Loyihaning operativ ishchi kuchi 16 nafar xodimdan iborat to'la vaqtli ishchi kuchini o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, asosiy ta'mirlash ishlari uchun jami 20-25 nafar mutaxassis xodimlarni jalb qilish mumkin.

NOMAC Maintenance Energy Services - Loyiha kompaniyasi doirasida texnik xizmat ko'rsatish va texnik xizmat ko'rsatish uchun tayinlangan asosiy ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish pudratchisi.

2.7 Loyihaning muhim bosqichlari

2-5 Quyida loyihaning keyingi bosqichlari uchun dastlabki jadvalning umumiy ko'rinishi keltirilgan.

2-5-jadval Loyihani amalga oshirishning asosiy bosqichlari

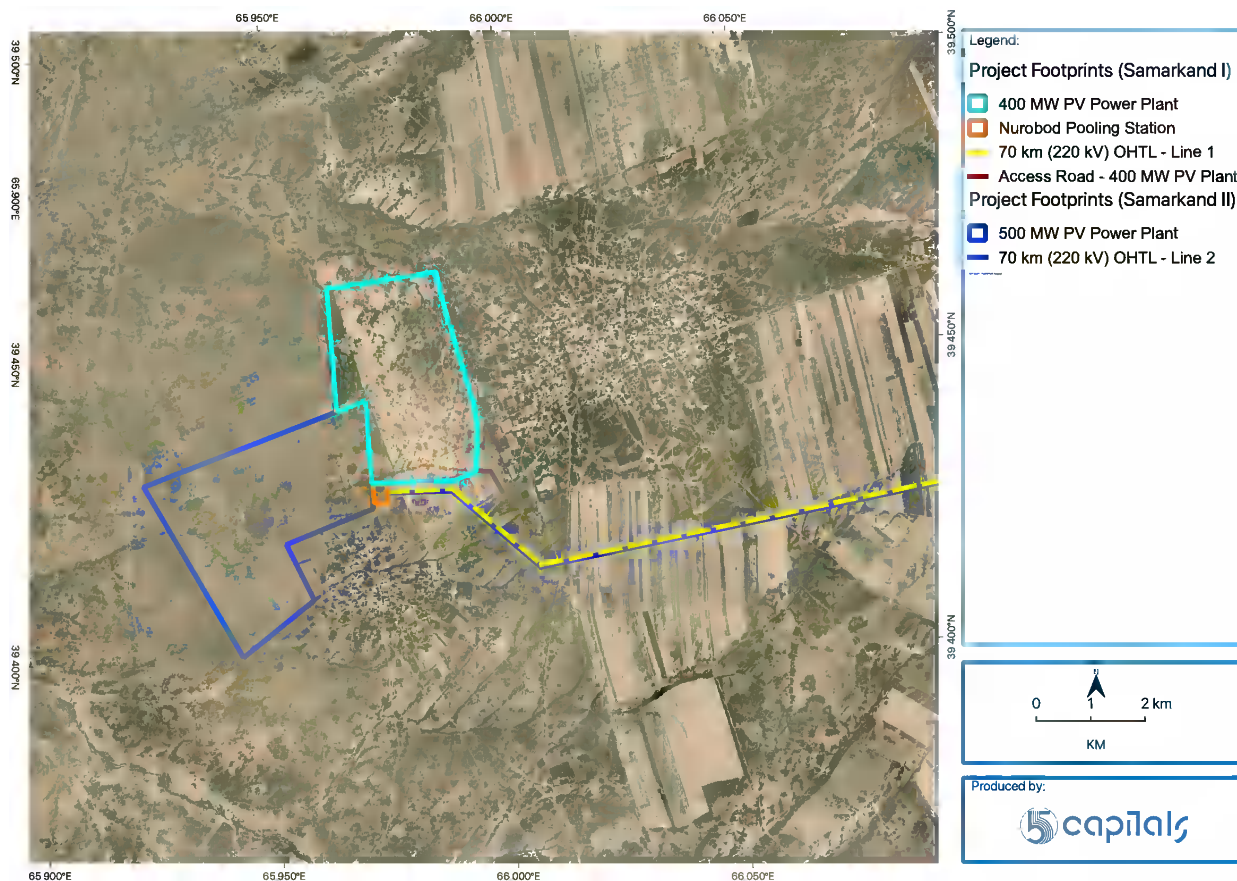
LOYIHA OB'EKT LARI	SAFARBARLIK BOSHLANISHI	QURILISH BOSHLANISHI	TIJORIY FAOLIYATNING BOSHLANISHI
100 MVt quvvatga ega FES	2024-yil Dekabr	2025-yil May	2025-yil oktyabr

LOYIHA OB'EKTLARI	SAFARBARLIK BOSHLANISHI	QURILISH BOSHLANISHI	TIJORIY FAOLIYATNING BOSHLANISHI
400 MVt quvvatga ega FES	2024-yil Dekabr	2025-yil May	2026-yil oktyabr
Nurobod ESAT	2024-yil Dekabr	2025-yil May	2026-yil oktyabr
4.9-km HEUL	2024-yil Dekabr	2025-yil May	2025-yil avgust
70-km HEUL	2024-yil Dekabr	2025-yil May	2026-yil May

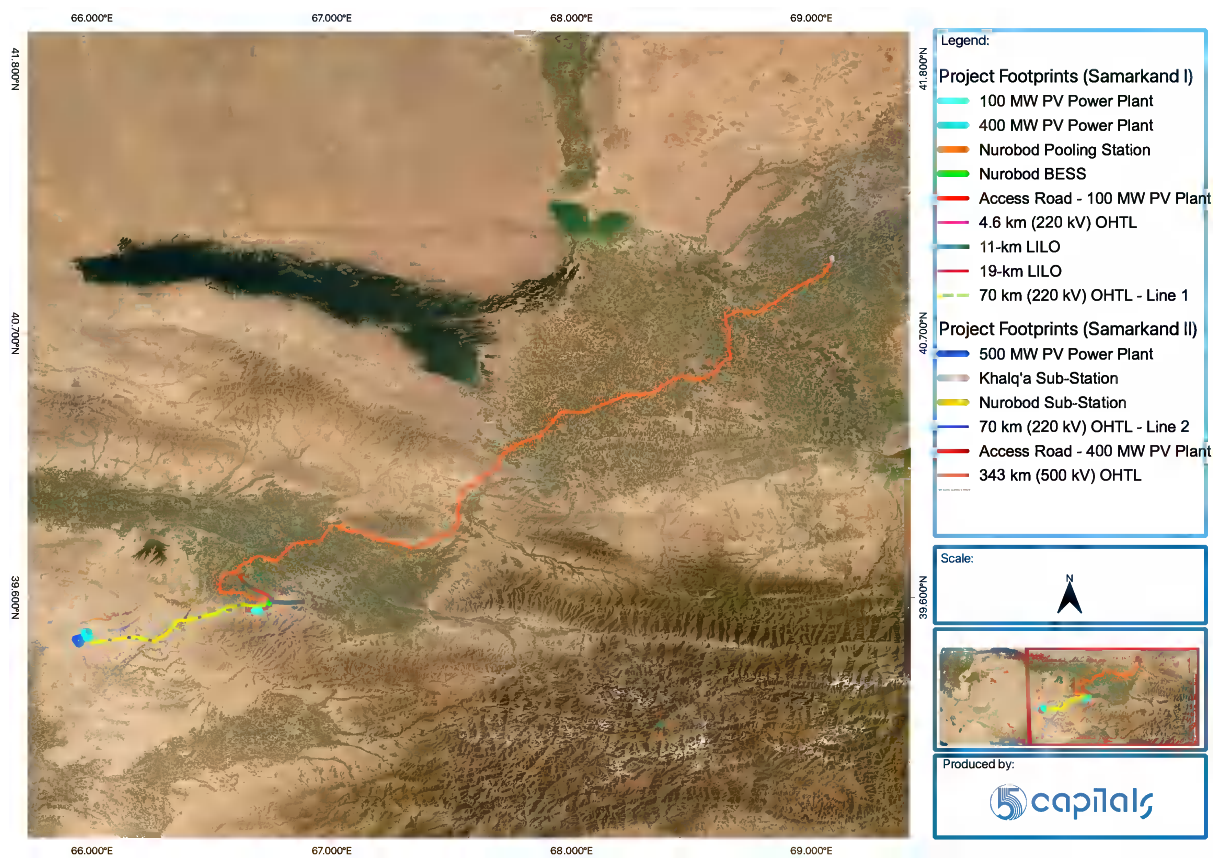
2.8 Sazag'onda elektr energiyasini sotib olish sxemasi

Loyiha boshqa loyiha, ya'ni Samarqand II quyosh FE va ESAT loyihasi bilan parallel ravishda amalga oshiriladi. Ikkala loyiha ham O'zbekiston Energetika vazirligi bilan muvofiqlashtirilgan kelishuvlar asosida ishlab chiquvchi tomonidan yetkazib beriladi.

Samarqand II loyihasi Samarqand va Toshkent viloyatlari o'rtasida joylashgan o'zaro bog'lanishning nisbatan katta qismini o'z ichiga oladi. Quyidagi umumlashtirilgan xaritalarida ushbu loyihalar doirasida rejalashtirilgan qo'shni ob'ektlar va uchastkalarning umumiy ko'rinishi keltirilgan.

2-6-rasm Samarqand II FES va ESAT loyihasi doirasida rejalashtirilgan qo'shni ob'ektlar joylashgan joyga nisbatan loyiha maydonlarining joylashuvi

2-7-rasm Samarqand II FES va ESAT loyihasi doirasida rejalashtirilgan qo'shni ob'ektlar joylashgan joyga nisbatan loyiha maydonlarining joylashuvi

3 QONUNCHILIK BAZASI

3.1 Milliy Qonunchilik va me'yoriy hujjatlar

3.1.1 O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

O'zbekiston Konstitutsiyasi yerdan foydalanish, tirikchilik, ijtimoiy-iqtisodiy infratuzilma, ijtimoiy ta'minot va umumiy fuqarolik farovonligi bilan bog'liq huquqlar, erkinliklar va majburiyatlarga nisbatan quyidagi asosiy huquqiy normalarni belgilaydi.

IJTIMOY INFRATUZILMA

- 48, 49 va 50-moddalarda barcha rezidentlar (i) Har kim sog'lig'ini saqlash va malakali tibbiy xizmatdan foydalanish huquqiga ega, (ii) ta'lim olish huquqi va (iii) qulay atrof-muhit va uning holati to'g'risida ishonchli ma'lumot olish huquqiga ega ekanligini belgilangan.

YER EGALIGI

- Konstitutsiyaning 41-moddasida har bir shaxs mulkdor bo'lishga haqli.
- 47-moddada har kim uy-joy olish huquqiga ega ekanligi belgilanib, qo'shimcha qilinadi: "Uy-joyidan mahrum bo'lgan mulkdorga qonun hujjatlarida belgilangan hollarda va tartibda uy-joy narxi va unga yetkazilgan zararning dastlabki va unga tenglashtirilgan qoplanishi ta'minlanadi."
- 65-moddada "O'zbekistonda barcha mulk shakllarining tengligi va huquqiy himoyasi ta'minlanadi, xususiy mulk daxlsizdir" deb belgilangan.

TIRIKCHILIK VA QASHSHOQLIKNI BARTARAF ETISH

- 43-modda hukumatdan fuqarolarning bandligini ta'minlash, ishsizlikdan himoya qilish va qashshoqlikni kamaytirish choralarini ko'rishni talab qiladi.
- 57-moddada "Hukumat aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari turmush sifatini yaxshilash, ushbu RBM ografik qatlamning ijtimoiy va ijtimoiy hayotda to'liq ishtirok etishini ta'minlash hamda ularning o'z ehtiyojlarini mustaqil ravishda ta'minlash qobiliyatini oshirish choralarini ko'radi.
- 67-moddada tadbirkorlar qonun hujjatlariga muvofiq har qanday tirikchilik/tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanish va o'z strategiyasini mustaqil tanlash huquqiga ega ekanligi belgilab qo'yilgan.

INSON HUQUQLARI

- 4-moddada "O'zbekiston Respublikasi o'z hududida yashovchi barcha millat va elatlarning tillari, urf-odatlar va an'analariga hurmat bilan munosabatda bo'lishini ta'minlaydi, ularning rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi" deb belgilangan.

- 19-moddada O'zbekistonning barcha fuqarolari teng huquq va erkinliklarga ega bo'lib, jinsi, irqi, millati, tili, dini, ijtimoiy kelib chiqishi, e'tiqodi va ijtimoiy mavqeidan qat'i nazar, qonun oldida tengdirlar.
- 25 va 26-moddalarda yashash huquqi har bir insonning ajralmas huquqi ekanligi va qonun bilan himoya qilinishi hamda qiynoqlar, zo'ravonlik yoki boshqa shafqatsiz, g'ayriinsoniy yoki qadr-qimmatni kamsituvchi muomala va jazolar taqiqlanishi tasdiqlanadi. 27-moddada "Hech kim hibsga olinishi, hibsga olinishi, qamoqqa olinishi, qamoqqa olinishi yoki qonuniy asoslardan tashqari erkinligi boshqa tarzda cheklanishi mumkin emas" deb qo'shimcha qilingan.
- 34-moddada "Davlat organlari, tashkilotlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari va ularning mansabdor shaxslari har kimga o'z huquqlari va qonuniy manfaatlariga daxldor bo'lgan hujjatlar, qarorlar va boshqa materiallar bilan tanishish imkonini beradi".
- 55-moddada har kimga huquq va erkinliklarini tiklash maqsadida o'z ishini qonunda belgilangan muddatlarda vakolatli, mustaqil va xolis sud tomonidan ko'rib chiqish huquqi kafolatlanadi, deb belgilangan.
- 58-moddada ayollar va erkaklar teng huquqlarga ega ekanligi belgilangan.

3.1.2 Yer kodeksi (1998-yil, 2022-yilda o'zgartirilgan)

Yer kodeksi O'zbekiston Respublikasida yerlarni tasniflash va boshqarishning asosiy asoslarini belgilaydi. U yerlarni ajratish, ulardan foydalanish va muhofaza qilish tamoyillari va talablarini belgilaydi, yerga yakka tartibdagi va jamoaviy egalik qilishning huquqiy shakllarini, shuningdek, zaxiraga qo'yiladigan va shartli ravishda qayta taqsimlanishi lozim bo'lgan erlarning turli toifalarini belgilaydi. Kodeks, shuningdek, yerni begonalashtirish shartlari bilan majburiy ravishda sotib olishni, ya'ni davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yerlarni olib qo'yishni nazarda tutadi.

YERGA EGALIK QILISH QOIDALARI

- Konstitutsiyaning 16-moddasida O'zbekiston Respublikasidagi barcha yerlar milliy boylik bo'lib, uni barqaror boshqarish zarur, chunki u aholi hayoti, iqtisodiyoti va farovonligini ta'minlab beradi.
- 19-modda. Yerga umrbod meros qilib qoldiriladigan huquqlar faqat (I) dehqon va dehqon xo'jaliklarini yuritish, (II) yakka tartibdagi turar joylar va (III) jamoaviy bog'dorchilik uchun berilishi mumkin.
- 24-moddada qishloq xo'jaligi korxonalari va xorijiy investitsiya korxonalari uchun yerga qisqa muddatli va uzoq muddatli (50 yilgacha) ijaraga berilishi mumkinligi ko'rsatilgan. Ushbu moddada davlatdan ijaraga olingan yer uchun sub-ijara shartnomasi taqiqlanishi ta'kidlangan.
- 28-moddada ijaraga olingan yer uchastkalari uchun to'lov ijara shartnomasi tuzilgan paytdagi dastlabki to'lov shaklida va keyingi "yillik ijara" to'lovlari orqali amalga oshirilishi kerakligi ko'rsatilgan. Ijaraga olingan yer uchun ijara haqining qiymati ma'lum bir yer uchastkasining sifati, joylashuvi va suv ta'minoti kontekstidan kelib chiqadi.

- 33-moddada yer uchastkalarining qonuniy egalik huquqini tasdiqlovchi ikkita hujjat, ya'ni (i) yer uchastkasiga egalik qilish huquqi to'g'risidagi davlat guvohnomasi, (ii) yerdan foydalanish to'g'risidagi shartnomalar belgilangan.
- 59 va 60-moddalarda shahar va qishloq joylaridagi yer resurslari uchun yerdan foydalanish toifalari ko'rsatilgan, ya'ni: (I) shaharsozlik uchun yerlar, (II) umumiy foydalaniladigan yerlar, (III) qishloq xo'jaligi yerlari, (IV) o'rmon yerlari, (V) sanoat yerlari, transport, aloqa va harbiy yerlari, (VI) cheklangan foydalanishdagi yerlar (yovvoyi tabiat, xavfli, madaniy va rekreatsion yerlar), (VII) suv ta'minoti va (VIII) zaxira yerlari.

YERLARNI EKSPROPRIATSIYA QILISH QOIDALARI

- 37-moddada "Yer uchastkasini yoki uning bir qismini davlat va jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yish yer egasining roziligi bilan yoki yerdan foydalanuvchi va ijarachining roziligi bilan O'zbekiston Respublikasi shaharlari, viloyatlari yoki Vazirlar Mahkamasining qarori bilan amalga oshiriladi" deyilgan. Xuddi shu moddada yer uchastkalarini davlat ehtiyojlari uchun olib qo'yishga qarshi asosli e'tirozi bo'lgan yer egalari olib qo'yish to'g'risidagi qaror ustidan sud tartibida shikoyat qilish huquqi berilgan.
- 41-moddada "Yer uchastkalari egalari, yer egalari, yerdan foydalanuvchilar, ijarachilar va davlat, xo'jalik va boshqa organlar va tashkilotlarning uy egalari faoliyatiga aralashish taqiqlanadi, qonun hujjatlari yer uchastkalari egalari, yer egalari, yerdan foydalanuvchilar va ijarachilar tomonidan buzilgan hollar bundan mustasno". Ushbu modda yer egalari, yer egalari va lizing oluvchilarning yerga bo'lgan huquqlarining buzilishi natijasida yo'qolgan yoki yo'qolgan yoki ziyon ko'rgan yer mulki hamda yo'qolgan foyda uchun tovon to'lanishi yoki to'liq qaytarilishi belgilab qo'yilgan.
- 43-moddada "Qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarni qishloq xo'jaligiga oid bo'lmagan ehtiyojlar uchun boshqa toifadagi yerlarga o'tkazishga alohida hollarda ushbu qonun va boshqa qonun hujjatlariga muvofiq yo'l qo'yiladi" deyilgan.

YER BOSHQARUVI ASOSLARI

Bundan tashqari, Yer kodeksi O'zbekistonda yer boshqaruvining institutsional asoslarini belgilaydi. Yer resurslarini boshqarish bilan shug'ullanadigan asosiy davlat organlariga quyidagilar kiradi (lekin ular bilan cheklanmagan holda):

- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi (tegishli tartibda)
- Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi (tegishli tartibda)
- Davlat aktivlarini boshqarish agentligi
- Davlat soliq qo'mitasi
- Kadastr agentligining Davlat kadastr palatasi
- Viloyat hokimliklari

3.1.3 Fuqarolik Kodeksi (1996, 2022 yilda o'zgartirilgan)

Fuqarolik kodeksi (I) fuqarolik munosabatlari ishtirokchilarining huquqiy maqomini belgilaydi, (II) mulk huquqini amalga oshirish asoslari va tartibini belgilaydi va (III) shartnoma majburiyatlarini

tartibga soladi. Bundan tashqari, u mol-mulkni olib qo'yish/hibsga olish, uning qiymati va kompensatsiya huquqini aniqlash, shuningdek huquqlardan mahrum qilish shartlarini belgilaydi.

Kodeksda, agar qonunda yoki shartnomada kamroq miqdorda zarar qoplanishi nazarda tutilmagan bo'lsa, huquqlari buzilgan har qanday shaxs etkazilgan zararining to'liq qoplanishini talab qilishi mumkinligi belgilab qo'yilgan. Zarar deganda, huquqi buzilgan shaxsning buzilgan huquqini tiklash uchun qilgan yoki qilishi lozim bo'lgan xarajatlari, uning mol-mulki yo'qolishi yoki shikastlanishi (haqiqiy zarar), shuningdek bu shaxs o'z huquqlari buzilmaganida odatdagi fuqarolik muomalasi sharoitida olishi mumkin bo'lgan, lekin ololmay qolgan daromadlari (boy berilgan foyda) tushuniladi.

- 8-moddada davlat ro'yxatidan o'tkazilishi lozim bo'lgan mol-mulkka bo'lgan huquqlar, agar qonun hujjatlarida boshqacha tartib nazarda tutilgan bo'lmasa, unga tegishli huquqlar ro'yxatdan o'tkazilgandan keyin vujudga keladi.
- 14-moddaga ko'ra, agar shaxs qonunni buzgan bo'lsa, buning natijasida olingan daromad yo'qolsa, huquqlari buzilgan shaxs boshqa zararlar, yo'qotilgan foyda bilan bir qatorda undan kam miqdorda qoplanishini talab qilishga haqli. foyda.
- 83-moddada ko'chmas mulk yer uchastkalari, yer osti boyliklari, binolar, inshootlar, ko'p yillik ko'chatlar va yer bilan mustahkam bog'langan boshqa mol-mulk, ya'ni ularning maqsadiga mutanosib ravishda zarar etkazmasdan ko'chirilishi mumkin bo'lmagan ob'ektlar deb ta'riflanadi.
- 84-moddada mulk huquqi va boshqa ko'chmas mulk huquqlari, ushbu huquqlarning vujudga kelishi, o'tkazilishi, cheklanishi va bekor qilinishi davlat ro'yxatidan o'tkazilishi shart. Bu shuni anglatadiki, ro'yxatdan o'tmasdan ko'chmas mulkka bo'lgan huquq kuchga kirmaydi.

3.1.4 781-sonli "Davlat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini kompensatsiya bilan olib qo'yish tartiblari to'g'risida"gi Qonun (2022-yil)

Qonun xususiy mulkdagi yerlarni davlat ehtiyojlari uchun olib qo'yishni nazarda tutadi. U yerni qonuniy olib qo'yish va qayta taqsimlash shartlari va tartibini belgilaydi hamda qonuniy ro'yxatga olingan yerga egalik huquqi egalari uchun kompensatsiya olish huquqini belgilaydi.

YERLARNI OLIB QO'YISH QOIDALARI

- 4-modda yerni olib qo'yish va qayta taqsimlashni ta'minlaydigan "jamoat ehtiyojlari"ni belgilaydi. Respublika va mahalliy ahamiyatga molik avtomobil va temir yo'llarni, aeroportlar, aerodromlar, aeronavigatsiya inshootlari va aviatsiya texnika markazlari, temir yo'l transporti ob'yektlari, ko'priklar, metropolitenlar, tunnellar, muhandislik inshootlari va energetika va kommunikatsiyalar liniyalarini qurish (rekonstruksiya qilish) shulardan biridir, kosmik faoliyat ob'ektlari, magistral quvurlar, muhandislik - aloqa tarmoqlari, irrigatsiya va melioratsiya tizimlari.

- 13-moddada yerni olib qo'yishni ta'minlovchi loyiha tashabbuskoridan texnik jihatdan mumkin bo'lgan muqobil variantlar mavjud bo'lgan eng maqbul yer uchastkasini (oldindan eng kam ustuvor aktivlar bilan) aniqlashi va yashovchi viloyat hokimligiga tasdiqlovchi hujjatlarni taqdim etishi shart.
- 14-moddada "Loyihani amalga oshirish va bu boradagi yer uchastkalarini olib qo'yish tashabbusi hamda tegishli asoslovchi materiallar O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan ko'rib chiqiladi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan ko'rib chiqish yakunlari bo'yicha tegishli loyihani amalga oshirish to'g'risida qaror qabul qilinadi. Ushbu qaror loyihada AMITB va YSOTVTR hisobotlarida havola qilingan Prezident qaroriga taalluqlidir.
- 14-moddada "O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining loyihani amalga oshirish to'g'risidagi qarori asosida davlat ehtiyojlari uchun qabul qilinishi munosabati bilan yer uchastkalarini olib qo'yish zarurati tug'ilganda ushbu Qonunda belgilangan barcha majburiyatlar zimmasiga yuklanadi. tegishli viloyat hokimligi tomonidan amalga oshiriladi".

YERLARNI OLIB QO'YGANLIK UCHUN HISOBLANGAN KOMPENSATSIYA QOIDALARI

- 23-moddada yer uchastkalari olib qo'yilgan qonuniy yer egalariga kompensatsiya olish huquqi belgilangan. Bularga zarar ko'rgan yer uchastkalaridagi ko'chmas mulk uchun kompensatsiya (bozor qiymati bo'yicha), umrbod/merosiy egalik ostidagi uchastkalar uchun kompensatsiya, ko'p yillik plantatsiyalar uchun kompensatsiya va zarar ko'rgan mulk va tirikchilik vositalarini tiklashgacha bo'lgan muayyan o'tish xarajatlari uchun shartli kompensatsiya kiradi.
- 24 va 25-moddalarda yer uchastkalarini olib qo'yish natijasida yo'qolgan yer va ko'chmas mulk uchun ham pul, ham naqd pul kompensatsiyasini qonuniylashtiruvchi bir qator qoidalar mavjud. Ushbu qoidalar yo'qolganlarga teng qiymatdagi o'rnini bosuvchi aktivlarni taqdim etishni va ko'chirilgandan keyin 24 oy ichida ko'chmas mulk uchun tovon to'lashni talab qiladi.
- 25-moddada "Umumiy qo'shma mulk ishtirokchilariga tovon ularning umumiy mulkdagi ulushlariga muvofiq to'lanadi", deb qo'shimcha qilib "Tovon to'lash shartnomada ko'rsatilgan muddatlarda, lekin tuzilgan kundan e'tiboran olti oydan kechiktirmay to'lanadi". shartnomada, agar shartnomada pul mablag'lari ko'rinishidagi kompensatsiya nazarda tutilgan bo'lsa, bunday kompensatsiya kompensatsiya shartnomasi tuzilgan kundan boshlab bir oydan kechiktirmay beriladi.
- 25-moddada shunday deyilgan: "Barcha huquq egalari bilan shartnoma tuzilgan paytdan e'tiboran bir oy muddat o'tgan shartnomalarda kompensatsiya sifatida ko'rsatilgan pul mablag'lari summasi uch oy ichida to'lanadi. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi tomonidan tegishli oylarda rasman e'lon qilingan inflyatsiyaga mutanosib ravishda indeksatsiya qilish".

TA'SIR QILINGAN MULKNI BAHOLASH TO'G'RSIDAGI QOIDALAR

- 29-moddada "Buzilishi lozim bo'lgan ko'chmas mulk ob'yektlarini, shu jumladan ko'p yillik o'simliklarni, shuningdek olib qo'yilgan yer uchastkasiga bo'lgan huquqlarni baholash yer uchastkasini olib qo'yish bo'yicha tartib-taomillar boshlangunga qadar yoki xabarnoma ta'sir etgunga qadar amalga oshiriladi. ko'chmas mulk ob'ektining qiymati bo'yicha yer uchastkasi olib qo'yilganligi, shuningdek olib qo'yilgan yer uchastkasiga bo'lgan huquqlar.

- “Olib qo'yilgan yer uchastkasiga bo'lgan huquqlarni baholash faqat yer uchastkasiga bo'lgan huquqlar davlat ro'yxatidan o'tkazilganligini tasdiqlovchi hujjatlar asosida amalga oshiriladi” deb qo'shimcha qilinadi.

TA'SIR QILINGAN MULKNI BAHOLASH TO'G'RSIDAGI QOIDALAR

Bundan tashqari, Qonunda yerni olib qo'yish bo'yicha ish yuritishdan kelib chiqadigan har qanday shikoyat va e'tirozlar bo'yicha sudga murojaat qilish imkoniyati ko'zda tutilgan.

- 34-moddada “Kompensatsiya komissiyalari huquq egasiga kompensatsiya berish bilan bog'liq nizolarni sudgacha bo'lgan tartibda ko'rib chiqadi”, deb qo'shimcha qilib, “Kompensatsiya komissiyasining qaroriga rozi bo'lmagan tomon sudga murojaat qilishi mumkin. qonun hujjatlarida belgilangan tartibda».

3.1.5 Vazirlar Mahkamasining 2011 yil 146-sonli “Shaharsozlik faoliyati va boshqa noqishloq xo'jaligi maqsadlari uchun yer uchastkalari berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qarori.

Qarorda mulkiy yoki ijaraga olingan yer uchastkalarining yo'qolishi, shu bilan bog'liq ravishda qishloq va o'rmon xo'jaligi mahsulotlari yetishtirilishi uchun tovon to'lash miqdorini belgilash tartibi belgilandi.

- 2-moddada “Yer uchastkalari egalari, foydalanuvchilari, ijarachilari va mulkdorlariga yetkazilgan zararining, shu jumladan boy berilgan foydaning, shuningdek qishloq va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishidan ko'rilgan zararining o'rni yer uchastkasi berilgan (berilgan) yuridik shaxslar tomonidan to'lanadi. yoki faoliyati yer uchastkasiga bo'lgan huquqlarning cheklanishiga va yer sifatining yomonlashishiga olib keladigan bo'lsa.
- 5-moddada “Yer uchastkalari egalari, foydalanuvchilari, ijarachilari va mulkdorlarining yo'qotishlari quyidagi hollarda to'liq hajmda (shu jumladan boy berilgan foyda) aniqlanadi va qoplanadi:
- 6-modda (I) xususiy yerlar, (II) ko'chmas binolar/inshootlar, (III) ko'p yillik ko'chatlar va (IV) yo'qolgan foyda uchun kompensatsiya to'lashni belgilaydi.
- 8-moddada yuridik va jismoniy shaxslarning xususiy mulkida bo'lgan yer uchastkasining qiymati yer uchastkasini olib qo'yish to'g'risida qaror qabul qilingan paytdagi bozor qiymatidan kelib chiqqan holda baholovchi tashkilotlar tomonidan belgilanishi talab qilinadi.
- 12-moddada “yuridik shaxslarning yer uchastkalarini olib qo'yish bilan bog'liq bo'lgan foydasi, ularda joylashgan bino va inshootlarni buzish bilan bog'liq bo'lgan foydaning qiymati moliyaviy faoliyatdan olingan so'nggi uch yildagi o'rtacha yillik sof daromadidan kelib chiqib belgilanadi. tegishli yillar uchun hisobot va yangi joyda faoliyatni tiklash uchun zarur bo'lgan davr.
- 12-modda shuningdek, “Olingan qishloq xo'jaligi yerlaridan yo'qotilgan foyda miqdori, so'nggi uch yil davomida ta'sirlangan yer maydonidan olingan yillik o'rtacha sof daromadni to'rt yilga, ya'ni almashtirish yerlarida to'liq qishloq xo'jaligini tiklashga qadar bo'lgan o'tish vaqtiga ko'paytirish orqali aniqlanadi”, deb taqdim etadi.

3.1.6 O'zbekiston Respublikasining Xususiy mulkni himoya qilish va mulkdorlar huquqlarining kafolatlari to'g'risidagi qonuni (2012)

Qonunda yer uchastkalarini olib qo'yish natijasida yuzaga kelgan buzilishlar bilan bog'liq tovon to'lash va xabardor qilish bo'yicha quyidagi talablar belgilangan:

- Musodara qilingan yer uchastkasida joylashgan uy-joy, boshqa binolar, inshootlar yoki ko'chatlarni bozor qiymati bo'yicha yetkazilgan zararni oldindan va to'liq qoplamasdan buzishga yo'l qo'yilmaydi.
- Davlat organlari uy-joy, boshqa binolar, inshootlar yoki ko'chatlar mulkdorini buzib tashlash boshlanishidan kamida olti oy oldin tegishli ravishda Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, tegishli viloyat va Toshkent shahar hokimining qarori nusxasi bildirishnomaga ilova qilingan holda yozma ravishda (kvitansiya bilan) xabardor qiladilar.

3.1.7 Boshqa qonun hujjatlari

Quyidagi qonun hujjatlari tegishli ijtimoiy-iqtisodiy jihatlarni, shu jumladan yerdan foydalanish imkoniyatini tartibga soladi.

3-1-jadval Qo'shimcha tegishli qonunlar va qoidalarni ko'rib chiqish

HUQUQIY TALAB	XULOSA
Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi "Jismoniy va yuridik shaxslarning mulk huquqlari kafolatlarini ta'minlash hamda yer uchastkalarini olib qo'yish va kompensatsiya berish tartibini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 911-son qarori (2022-yil uchun tahririda).	Ushbu qarorda davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yerlarni olib qo'yish va investitsiya loyihalarini amalga oshirishning asosiy talablari va tartibi, shuningdek, buzilayotgan turar-joy, ishlab chiqarish va boshqa binolar, inshootlar va ko'chatlar uchun jismoniy va yuridik shaxslarga yerlarni tortib olishda kompensatsiya to'lash mexanizmini ham belgilangan. Investitsion loyihalarni amalga oshirish uchun yer uchastkalarini olish to'g'risidagi qaror faqat Prezident va Vazirlar Mahkamasining qarori bilan qabul qilinadi, bu esa mahalliy hokimliklar tomonidan yer uchastkalarini olib qo'yishni cheklaydi. Qarorda yerning o'rnini bosish qiymati bo'yicha to'liq kompensatsiya to'langanidan va ta'sirlangan uy xo'jaliklar bilan maslahatlashganidan keyingina olib qo'yilishi belgilab qo'yilgan. Ushbu qarorda jamoatchilik bilan maslahatlashish va oshkor qilish uchrashuvlari majburiydir. Bundan tashqari, yerni sotib olish va ko'chirish bo'yicha tadbirlarni amalga oshirish bo'yicha aniq qadamlar mavjud. Davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yerlarni olib qo'yishning hamda investitsiya loyihalarini amalga oshirishning asosiy talablari va tartibi, shuningdek yerlarni olib qo'yganlik uchun kompensatsiya tayinlash Vazirlar Mahkamasining 911-sonli qarori va ushbu qaror bilan tasdiqlangan Nizom bilan belgilanadi, shu jumladan: Yer yoki uning bir qismi davlat va jamoat ehtiyojlari uchun, shu jumladan muhim ijtimoiy-iqtisodiy va investitsiya loyihalarini amalga oshirish uchun olib qo'yilishi yer egasining roziligi bilan yoki yerdan foydalanuvchi va ijarachi bilan kelishgan holda Qoraqalpog'iston Respublikasi Oliy Kengashi, Xalq deputatlari viloyatlar Kengashlari Xalq deputatlari Kengashlari), Toshkent shahar kengashi qarorlari bilan amalga oshiriladi. 2021-yil 22-sentyabrdagi tahrirda

HUQUQIY TALAB	XULOSA
	Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar, Toshkent shahar yoki tuman (shahar) hokimiyat organlarining begonalashtirilayotgan yer uchastkasida joylashgan ko'chmas mulk obyektlari buzish to'g'risidagi qarori faqat sud organlarining ijobiy xulosasi mavjud bo'lgan taqdirdagina qabul qilinadi. Mazkur qaror yer uchastkalarini olib qo'yish natijasida mulkdorlarga yetkazilgan zarar va yo'qotishlarni qoplash tartibini tartibga soladi. Bundan tashqari, qarorda yerlarni sotib olish va kompensatsiya qilishning umumiy qoidalari, shu jumladan davlat va jamoat ehtiyojlari va investitsiya loyihalari uchun yerlarni tortib olish bo'yicha hujjatlarni tayyorlash belgilangan. Qaror, shuningdek, agar loyiha xalqaro tashkilotlar yoki banklar tomonidan moliyalashtirilsa, xalqaro standartlarni qo'llashga imkon beradi. Amaldagi qonunchilikdagi so'nggi o'zgarishlarni inobatga olgan holda, LTKShlar quyidagilar uchun kompensatsiya oladilar: "Yer uchun yer" kompensatsiya usuli bekor qilinganligi sababli daromadlarini yo'qotish; Binolar/inshootlar uchun, hatto ular noqonuniy bo'lsa ham.
Vazirlar Mahkamasining 2016-yil 21-sentabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga ko'chmas mulkka oid kadastr hujjatlarini rasmiylashtirish tartibini yanada takomillashtirishga yo'naltirilgan o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi 317-son qarori.	Unda har bir hudud bo'yicha o'zlashtirilgan qishloq xo'jaligi yerlarining gektariga qiymati alohida belgilanadi. Bundan tashqari, u yer uchastkalarining mulkdorlari, foydalanuvchilari, ijarachilari va mulkdorlarining zararini, shuningdek, qishloq va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishidagi yo'qotishlarni qoplash tartibini belgilaydi.
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 16-iyuldagi "Xalqaro moliya institutlari va xorijiy hukumat moliya tashkilotlari ishtirokidagi loyihalarni tayyorlash va amalga oshirish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 3857-son qarori	Xalqaro moliya institutlari yoki banklar ishtirokida amalga oshiriladigan loyihalar uchun qoidalar va normalarni belgilaydi. O'zbekistonning qonunchilik bazasi va Xalqaro moliya tashkilotlari (XMT) o'rtasida ko'chirish siyosati o'rtasida nomuvofiqlik mavjud bo'lgan taqdirda, ijro etuvchi idoralar XMT siyosatiga amal qiladi va ko'chirish xarajatlari (yer uchastkalari olib qo'yilganda, uylar va boshqa binolar, inshootlar yoki ko'chatlar buzib tashlangan taqdirda kompensatsiya) XMTlar metodologiyasiga muvofiq tuzilgan baholash hujjatlari asosida to'lanadi.
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 1 avgustdagi "O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida"gi 5495-son Farmoni.	Davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini olib qo'yish to'g'risidagi qarorlar yer uchastkalari olib qo'yilishi rejalashtirilayotgan manfaatdor shaxslar bilan ochiq muhokama qilinganidan keyin hamda foyda va xarajatlar baholangandan keyingina qabul qilinishini nazarda tutadi. Yer uchastkalarini olib qo'yish vaqtida jismoniy va yuridik shaxslarga tegishli bo'lgan turar-joy, ishlab chiqarish va boshqa bino va inshootlarni buzishga mulkning bozor qiymati to'liq qoplanganidan keyin va bunday olib qo'yish bilan bog'liq holda mulkdorlarga yetkazilgan zararlar qoplangandan keyin yo'l qo'yiladi.

HUQUQIY TALAB	XULOSA
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 17-iyundagi "Qishloq xo'jaligida yer va suv resurslaridan samarali foydalanish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 5742-son Farmoni	5-moddada: "Tartib belgilansin, unga ko'ra: sug'oriladigan qishloq xo'jaligi yerlari maxsus muhofazaga olinadi; ushbu yerlarni qishloq xo'jaligidan boshqa maqsadlar uchun, shu jumladan sanoat va fuqarolik obyektlari (binolar va inshootlar) qurilishi uchun ajratishga yo'l qo'yilmaydi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori bilan ajratilgan yerlar bundan mustasno".
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 3-avgustdagi "Fuqarolar va tadbirkorlik subyektlarining mulk huquqi kafolatlanishini so'zsiz ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 5491-son farmoyishi	Mazkur farmoishda fuqarolar va tadbirkorlik subyektlarining mulkiy huquqlarini ta'minlash chora-tadbirlari belgilangan: Davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini olib qo'yish to'g'risida qaror qabul qilishga faqat yer uchastkasi olib qo'yilishi rejalashtirilayotgan manfaatdor shaxslar bilan ochiq muhokama o'tkazilganidan, shuningdek, foyda va xarajatlar baholanganidan keyin yo'l qo'yiladi; Fuqarolar va tadbirkorlik subyektlariga tegishli bo'lgan ko'chmas mulkning bozor qiymati va olib qo'yish sababli mulkdorga yetkazilgan zararining o'zni to'liq qoplanganidan keyin ruxsat beriladi. Fuqarolar va tadbirkorlik subyektlariga davlat organi (mansabdor shaxs)ning noqonuniy ma'muriy hujjati qabul qilinishi oqibatida yetkazilgan zarar davlat tomonidan, birinchi navbatda, tegishli organlarning budjetdan tashqari mablag'lari hisobidan qoplanadi, keyinchalik aybdor shaxsdan regress tartibida undirib olinadi.
Prezidentning "Yer munosabatlarida tenglik va shaffoflikni ta'minlash, yerga bo'lgan huquqlarni ishonchli himoya qilish va ularni bozor aktiviga aylantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni. 2021 yil 8 iyun	Farmonda qayd etilgan yer munosabatlaridagi bir qancha o'zgarishlar bilan bir qatorda tuman hokimlarining bevosita yer ajratish vakolati bekor qilindi. Shuningdek, bir hujjat bilan yoki bir vaqtning o'zida yer uchastkasini olib qo'yish, zaxiraga olish, boshqa shaxsga ajratish taqiqlanadi. Bu shuni anglatadiki, 2021 yil 1 avgustdan boshlab ayrim mahalliy hokimlarning yerga bo'lgan huquqlari cheklanadi va bu cheklovlar yer sotib olish va ijaraga berish jarayoniga ham ta'sir qiladi. Endilikda mahalliy hokimlarga yagona qaror qabul qilib, fuqarolarga, korxona va tashkilotlarga yer uchastkalarini ajratib berish taqiqlanadi. Endi qishloq xo'jaligi yerlari ochiq elektron tender orqali, qishloq xo'jaligiga tegishli bo'lmagan yerlar esa egalik yoki ijaraga olingan elektron onlayn auksion orqali sotiladi. Tuman hokimlari yerlarni to'g'ridan-to'g'ri taqsimlash huquqidan mahrum etilgan bo'lsa-da, Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimlari qishloq xo'jaligi yerlariga ochiq elektron tanlov natijalarini tasdiqlash huquqini saqlab qolishdi. Prezident matbuot xizmati xabariga ko'ra, viloyat hokimlarining yer munosabatlariga oid barcha qarorlari Adliya vazirligi tomonidan huquqiy ekspertizadan o'tkaziladi. Shuningdek, Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari davlat tashkilotlariga ularning qaroriga ko'ra doimiy foydalanish huquqi asosida davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini berishi mumkin.
O'zbekiston Soliq kodeksi	Soliq kodeksi (SK) - bu jismoniy va yuridik shaxslarga soliq solish masalalarini tartibga soluvchi normativ-huquqiy baza. Ushbu qonun aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlariga mol-mulk solig'i,

HUQUQIY TALAB	XULOSA
	daromad solig'i va Soliq kodeksida nazarda tutilgan boshqa soliqlarni to'lashdan chegirmalar yoki imtiyozlar ko'rinishidagi kompensatsiyalarni tartibga soladi.
O'zbekiston Respublikasining Oila kodeksi	O'zbekiston Respublikasining 23-24-moddalarida yer va xotinning umumiy mulki bo'lgan mol-mulkka egalik qilish, undan foydalanish va uni tasarruf etishda, u er-xotinlardan birining nomiga yoki hisobidan olinganligidan qat'i nazar, teng huquqlarga ega ekanligi belgilangan. Ko'chmas mulk yoki boshqa har qanday mol-mulk boshqa turmush o'rtog'ining roziligisiz sotilishi yoki mulkka o'tkazilishi mumkin emas. 25-moddada aytilishicha, yer va xotinning nikohga qadar o'ziga tegishli bo'lgan mol-mulki, shuningdek ulardan har birining nikoh davomida hadya, meros tariqasida yoki boshqa bepul bitimlar asosida olgan mol-mulki, agar boshqa turmush o'rtog'i unga o'z qiymatini oshiradigan mablag' kiritganligi aniqlanmasa (kapital ta'mirlash, rekonstruksiya qilish va boshqalar) ulardan har birining o'z mulki hisoblanadi.
"Baholash faoliyati to'g'risida"gi qonun (2022-yil 29-iyundagi tahrirda)	2021 yil 12.10 Bekor qilingan 41-modda: Baholovchi tashkilot baholash faoliyatini amalga oshiruvchi yuridik shaxs hisoblanadi. 12.10.2021 yilda tahrirlangan 11-modda: Ob'ektlarni qabul qilish, ularni to'liq e'tirof etish yoki davlat foydasiga bir qismiga umumiy mulk huquqi to'g'risida qaror qabul qilingan taqdirda baholash majburiydir. 14 May 2014 yilda tahrirlangan 181-modda: zarur hollarda baholash to'g'risidagi hisobotning ishonchliligini qonun hujjatlarida belgilangan tartibda tekshirish maqsadida ushbu hisobotni ekspertizadan o'tkazish boshqa baholash tashkiloti tomonidan shartnoma asosida amalga oshirilishi mumkin. Baholash hisobotining ishonchliligini tekshirish natijalari ekspert xulosasi bilan rasmiylashtiriladi. Ekspertizani o'tkazgan baholash tashkilotining ekspert xulosasi baholash to'g'risidagi hisobotning ishonchliligi to'g'risida xolis fikrni o'z ichiga olishi kerak. Shu bilan birga, ushbu tashkilot qayta baholash o'tkazish va baholash ob'ektining qiymati bo'yicha ekspert xulosasi berishga haqli emas. Baholash tashkilotini ilgari amalga oshirgan baholash hisobotining ishonchliligini ekspertizadan o'tkazishga jalb qilishga yo'l qo'yilmaydi. Agar buyurtmachi baholash hisobotining ishonchliligi to'g'risida olingan ekspert xulosasiga rozi bo'lmasa, nizo sudga ko'rib chiqiladi. Bahsli holatlarda baholash ob'ektini baholash materiallarini ekspertizadan o'tkazish uchun qonunda belgilangan tartibda ekspert komissiyasi tuziladi. Baholash ob'ektini baholash materiallarini o'rganish bo'yicha ekspert komissiyasining ushbu materiallarning ishonchliligini aniqlash yuzasidan xulosasi faqat sud tomonidan qonunda belgilangan tartibda tayyorlanadi. Agar baholash to'g'risidagi hisobot sud tomonidan ishonchsiz deb topilsa, sud tomonidan belgilangan baholash ob'ektini baholash materiallarini ekspertizadan o'tkazish bo'yicha ekspert komissiyasi baholash ob'ektini qayta baholaydi va sudga baholash ob'ektining qiymati to'g'risida xulosa beradi.
Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 26-dekabrda	Ushbu qonun loyihalar turiga qarab kompensatsiya to'lovlari manbalarini belgilaydi. Shuningdek, kompensatsiya to'lash uchun

HUQUQIY TALAB	XULOSA
"Davlat va jamiyat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarining olib qo'yilishi munosabati bilan jismoniy va yuridik shaxslarga yetkazilgan zararlarni qoplash bo'yicha markazlashtirilgan jamg'armalar mablag'larini shakllantirish va ulardan foydalanish tartibi to'g'risida"gi 1047-son qarori.	mas'ul bo'lgan asosiy organ sifatida Respublika maqsadli jamg'armasi (RMJ) tashkil etiladi RMJ Kuzatuv Kengashiga kompensatsiya uchun mablag' ajratish to'g'risida qaror qabul qilish vazifasi yuklatilgan.
Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 5-martda qabul qilingan "Aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini yanada takomillashtirish hamda sohaga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 122-son qarori aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlariga taalluqlidir.	O'zbekiston Respublikasi Mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi, Davlat soliq qo'mitasi huzuridagi Kadastr agentligi, Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi va boshqa tegishli vazirliklar ko'rsatib o'tilgan hududiy chegaralari bo'lgan yagona elektron ma'lumotlar bazasini ishlab chiqishlari va joriy etishlari hamda uning "yagona reyestr" AT-ga integratsiyalashuvini ta'minlashlari shart. Qonun hujjatlari Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligining "Davlat xizmatlari agentligining Yagona elektron arxivi" axborot tizimida vasiylar va homiylar to'g'risidagi ma'lumotlarni bo'limlar o'rtasida elektron ma'lumotlar almashinuvi yo'li bilan qabul qilish boshidan oxirigacha (qabul qilish, sinfdan ko'chirish, ko'chirish, bitiruv) ta'minlashga qaratilgan. Moliya vazirligi iqtisodiy rivojlanish va qashshoqlikka qarshi kurashish vazirligi bilan birgalikda Yagona reestrdan foydalangan holda ijtimoiy nafaqa va moddiy yordam oluvchi oilalarning ijtimoiy-iqtisodiy ahvolini muntazam tahlil qilib borishi shart. Ijtimoiy pensiya va moddiy yordam oluvchi oilalarning ijtimoiy-iqtisodiy ahvoli tahlili asosida ijtimoiy pensiya va moddiy yordam uchun byudjet mablag'lari tuman va shaharlarning mahalliy byudjetlari o'rtasida taqsimlanadi.
O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risida"gi 2014-yil 3-dekabrda 378-son Qonuni (2017-yil 17-avgustdagi tahririda).	Mazkur qonunning maqsadi jismoniy va yuridik shaxslarning davlat organlariga va davlat boshqaruvi organlariga (keyingi o'rinlarda davlat organlari deb yuritiladi), shuningdek ularning mansabdor shaxslariga murojaatlarini (keyingi o'rinlarda murojaatlar deb yuritiladi) tartibga solishdan iborat. Murojaatlar og'zaki, yozma yoki elektron shaklda bo'lishi mumkin. Murojaatlar, ularning shakli va turidan qat'i nazar, bir xil ahamiyatga ega. Xalq qabulxonasining vazifalariga quyidagilar kiradi: Aholi bilan to'g'ridan-to'g'ri muloqotni tashkil etish, ularning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini har tomonlama himoya qilishga qaratilgan samarali murojaatlar tizimining ishlashini ta'minlash; kelib tushgan murojaatlarni kiritish, umumlashtirish, tizimlashtirish, monitoring qilish va ko'rib chiqishni nazorat qilishning elektron axborot tizimini joriy etish va yuritish orqali zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish; va

HUQUQIY TALAB	XULOSA
	Maslahatchilar, manfaatdor masala bo'yicha tezkor ma'lumot olishni xohlovchi jismoniy va yuridik shaxslar o'rtasida ma'lumot almashish orqali real vaqt rejimida maslahatlar. Ariza yoki shikoyat masalani hal etishi shart bo'lgan davlat organi, tashkilot yoki ularning mansabdor shaxsiga kelib tushgan kundan e'tiboran 15 kun ichida ko'rib chiqiladi. Qo'shimcha o'rganish va/yoki tekshirish zarur bo'lganda, qo'shimcha hujjatlar so'rovi dastlabki so'rov olingan kundan boshlab 1 oy ichida tuzilishi va bajarilishi kerak.
O'zbekiston Respublikasining "Yaylovlar to'g'risida"gi 21.05.2019 yildagi 538-sonli Qonuni (06.06.2022 y. tahririda).	Ushbu qonunda yaylovlardan foydalanish va ularni muhofaza qilish sohasidagi maxsus vakolatli davlat organlari O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo'mitasi va O'zbekiston Respublikasi o'rmon xo'jaligi davlat qo'mitasi (5-modda) ekanligi belgilab qo'yilgan. Yuridik va jismoniy shaxslar yer uchastkalarini ijaraga, shu jumladan, subijaraga olish orqali yaylovlardan foydalanishi mumkin. Yaylovlar jismoniy va yuridik shaxslarga ochiq elektron tanlov asosida berilishi mumkin. O'rmon fondi yerlarida yaylovlardan o'rmon xo'jaligi davlat organlarining ruxsati bilan foydalaniladi. Investitsiya shartnomasi yoki davlat-xususiy sheriklik asosida foydalanishdan chiqib ketgan yaylovlar O'zbekiston Respublikasi fuqarolariga, qishloq xo'jaligi korxonalariga, shuningdek O'zbekiston Respublikasi rezidentlari bo'lgan investorlarga investitsiya shartnomasi yoki davlat-xususiy sheriklik asosida qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi maqsadida uch yildan kam bo'lmagan va qirq to'qqiz yildan oshmaydigan muddatga ijaraga berilishi mumkin. Yuridik va jismoniy shaxslar foydalanishga berilgan yaylovlarni (uchinchi shaxslarga berish huquqsiz) subijaraga berishi mumkin (13-modda). Yaylovlardan foydalanish huquqi yuridik shaxs tugatilgan, jismoniy shaxs vafot etgan, yaylovlar berilgan muddat tugagan, maqsadga muvofiq foydalanilmagan, oqilona foydalanilmagan, yaylov yerlarini jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yilgan, yaylovlardan ixtiyoriy ravishda foydalanishni rad etgan hollarda tugatiladi (19-modda). Yaylov monitoringi-bu yaylovlarning holatini va ulardan foydalanish natijasida yuzaga keladigan o'zgarishlarni kuzatish tizimi bo'lib, yaylovlarning miqdoriy va sifat ma'lumotlari haqida ma'lumot to'plash, ularning holatini baholash va bashorat qilish, salbiy jarayonlarni aniqlash va yo'q qilish imkonini beradi. Monitoring geobotanik tadqiqotlar va yaylovlarni inventarizatsiya qilish natijasida olingan tizimli kuzatuvlar ma'lumotlariga asoslanadi. Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlar bo'yicha yaylovlarning holati to'g'risidagi monitoring ma'lumotlari O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligining veb-saytida vaqti-vaqti bilan joylashtiriladi (25-modda). Yuridik va jismoniy shaxslar yaylovlarni ifloslantirganlik, ulardan oqilona foydalanmaganlik, ularning tanazzulga uchraganligi va yaylovlar to'g'risidagi qonunchilikni boshqacha tarzda buzganlik natijasida yetkazilgan zararining o'rmini qoplashi shart. (26-modda).
Qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yer uchastkalarini ijaraga	Farmonda dehqon xo'jaliklari va qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilariga ekin maydonlariga bo'lgan huquqlarni sotishda elektron auksion (E-Auksion) tizimidan foydalanish ko'rsatilgan.

HUQUQIY TALAB	XULOSA
berish tartibini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi Prezidentning PF-15-sonli Farmoni (2024-yil yanvar).	
Qishloq xo'jaligi ekin maydonlari unumdorligini oshirish, tarmoqqa investitsiyalar jalb qilish uchun qulay shart-sharoit yaratish bo'yicha navbatdagi chora-tadbirlar to'g'risidagi Prezidentning PF-18-sonli Farmoni	Ushbu farmon ekin yerlarini bozor tamoyillari asosida taqsimlashda E-Auksion tizimining samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha choralarni nazarda tutadi. Bu chora-tadbirlar alohida hududlarda E-Auksionning sinov marketingini o'tkazish hamda qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirish bilan shug'ullanadigan qishloq xo'jaligi korxonalari va tashkilotlarini tashkil etishni qo'llab-quvvatlash uchun moliyalashtirish mexanizmlarini o'z ichiga oladi.
Uy xo'jaliklari va dehqon xo'jaliklarining faoliyatini moliyaviy qo'llab-quvvatlash hamda zamonaviy tashkiliy tizimni joriy etish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi Prezidentning PF-22-sonli Farmoni	Ushbu farmon dehqon xo'jaliklarini, ayniqsa eksportbop dehqonchilik mahsulotlari yetishtirish bilan shug'ullanuvchi xo'jaliklarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha qoidalarni belgiladi. Mazkur qoidalar ma'muriy islohotlarni, dehqon fermerlarini o'qitish va moliyaviy qo'llab-quvvatlashni, shuningdek, yuqori eksport salohiyatiga ega ekinlarni yetishtiruvchi dehqon fermerlarining imkoniyatlarini kengaytirish uchun maxsus dasturlarni o'z ichiga oladi.

3.1.8 Yerdan foydalanish huquqiga oid qonuniy talablar

O'zbekistonda yer uchastkasidan foydalanish huquqini ro'yxatdan o'tkazish tartibi yuridik va jismoniy shaxslar uchun bir xil. Yer uchastkasidan foydalanish huquqi yoki ulardan cheklangan foydalanish O'zbekiston yer kodeksining asosan 30 va 86-moddalarida hamda fuqarolik kodeksining 173-moddasida (muddatli xizmat ko'rsatish bo'yicha), shuningdek vazirliklar Mahkamasining 911-sonli 16.11.2019-sonli qarorida belgilanadi.

Yer kodeksining 30-moddasi, Fuqarolik kodeksining (FK) 173-moddasi va Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 29-dekabrdagi 1060-son qarori 1-ilovasining 30-moddasidan kelib chiqib, servitut belgilashni talab qiluvchi shaxslar o'rtasidagi servitut va yer uchastkasining egalari, yerdan foydalanuvchilar, yer uchastkalarining ijarachilari va mulkdorlari kelishuvi asosida belgilanadi. Agar ular kelishuvga erishmasalar, foydalanish huquqi foydalanuvchining da'vosiga ko'ra sud qarori bilan cheklangan tartibda belgilanadi. Foydalanish huquqini berish to'g'risidagi shartnoma davlat ro'yxatidan o'tkazilishi kerak va yer uchastkasi boshqa shaxsga o'tkazilganda saqlanadi. Yer uchastkasidan foydalanish huquqini berish to'g'risidagi shartnoma, agar u tuzilgan asos bekor qilingan bo'lsa, bekor qilinishi mumkin.

Yer uchastkasidan foydalanish huquqini berish to'g'risidagi shartnoma bo'yicha zararlarni hisoblash va qoplash Vazirlar Mahkamasining 2011-yil 25-maydagi 146-son "Shaharsozlik faoliyatini amalga oshirish hamda qishloq xo'jaligiga oid bo'lmagan boshqa ehtiyojlar uchun yer uchastkalari berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi va 2019-yil 16-noyabrdagi 911-son "Jismoniy va yuridik shaxslarning mulk huquqlari kafolatlarini ta'minlash hamda yer uchastkalarini olib qo'yish va kompensatsiya berish tartibini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorlariga muvofiq amalga oshiriladi.

Yer kodeksining (YK) 30-moddasida o'zganing yer uchastkasidan cheklangan tarzda foydalanish huquqi (servitut) quyidagi holatlari belgilangan:

- o'zganing yer uchastkasi orqali piyoda yoki transportda o'tish;
- o'zganing yer uchastkasida drenaj ishlari o'tkazish;
- o'zganing yer uchastkasidan irrigatsiya tarmoqlarini o'tkazish va ulardan foydalanish;
- muhandislik va boshqa liniyalar hamda tarmoqlar o'tkazish;
- yer uchastkasida suv va quduqni (ichish uchun) tekshirish;
- qishloq xo'jaligi hayvonlarini o'zganing yer uchastkasi orqali haydab o'tish;
- yer uchastkasidan qidiruv, tadqiqot va boshqa ishlar uchun vaqtincha foydalanish; yer uchastkasida qo'riqlanadigan o'rmon o'simliklarini va boshqa ekologik ob'ektlarni yaratish; boshqa servitutar.

3.1.9 Sanitariya muhofazasi zonasiga qo'yiladigan talablar

Quyosh FE qurilmalari va ESAT uchun Sanitariya muhofazasi zonasini o'rnatish uchun maxsus talab mavjud emas, chunki bunday texnologiyalar mamlakat sharoitida nisbatan yangi. Shu bilan birga, SanPiN 0350-17 quyidagilarni ta'kidlaydi:

"Sanitariya tasnifiga kiritilmagan, yangi, yaxshi tushunilmagan, uyda va chet elda o'xshash bo'lmagan texnologiyalar, atmosferaga birinchi va ikkinchi xavfli sinflarning kimyoviy va biologik moddalari chiqarilishi mavjud bo'lgan ob'ektlar uchun SMZ kengligi har bir alohida holatda dastlabki hisob-kitoblar va inson salomatligiga mumkin bo'lgan ta'sir asosida individual ravishda o'rnatiladi." ushbu SanPiNning 2.11-bandida aytilgan. Qayta tiklanadigan energiya manbalari O'zbekiston uchun yangi bo'lganligi sababli (va ular elektr stansiyalariga tegishli), quyosh elektr stansiyalari, shuningdek, ularning ob'ektlari uchun SMZni aniqlash uchun sanitariya bo'limi bilan maslahatlashish zarur.

Bunday maslahatchi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik agentligi (bundan buyon matnda Sanitariya-epidemiologiya xizmati) bilan bir qator maslahatlashuvlar o'tkazdi, u amaldagi me'yoriy hujjatlarda ko'rsatilmagan yangi texnologiyalarga ega ob'ektlar uchun SMZ tashkil etish huquqiga ega.

Maslahatlashuvlar natijalariga ko'ra quyidagi fikr-mulohazalar tayyorlandi:

- SanPiN 0236-07 qonunining qoidalariga ko'ra, 220 kv kuchlanishli HEUL uchun yuqori xavf zonasi chiziqning har ikki tomonidagi ekstremal simlardan 15 metrni tashkil qiladi. Nominal kuchlanish 500 kv bo'lgan HEUL uchun SMZ zonasi 30 metrni tashkil qiladi.
- Mavjud qonunlarning hech biri FE stantsiyalari va ESAT infratuzilmasi uchun SMZ vakolatini bermaydi. Biroq, SMZ ehtiyot chorasi sifatida FESda va ESATda o'rnatilgan eng tashqi elektr inshootlaridan mos ravishda 50 va 250 metr masofani tavsiya qiladi.

3.1.10 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Elektr tarmoqlari ob'ektlarini muhofaza qilish qoidalarini tasdiqlash to'g'risidagi 1050-son qarori (2018)

Ushbu farmonda elektr tarmoqlari ob'yektlari uchun tarmoq xavfsizligi zonalarini (TXZ) majburiy belgilash tartibi, shuningdek, ushbu ob'yektlarning aholi salomatligi va xavfsizligiga minimal xavf tug'dirgan holda barqaror ishlashini ta'minlash maqsadida ushbu taqiqlangan zonalar doirasidagi yerlardan foydalanishning alohida shartlari belgilangan. shuningdek himoyasiz yovvoyi tabiat.

Elektr tarmoqlari ob'ektlari uchun tarmoq xavfsizligi zonalarini elektr uzatish liniyasining har ikki tomonida eng tashqi simlardan va kichik stantsiyalarning perimetri bo'ylab kuchlanish uchun quyidagi masofalarda o'rnatilishi kerak:

- 110kV – har bir tashqi o'tkazgichdan 20 metr
- 220kV – har bir tashqi o'tkazgichdan 25 metr
- 500kV – har bir tashqi o'tkazgichdan 30 metr

3.2 Kreditor talablari

3.2.1 OTB

3.2.1.1 OTB Himoya choralari siyosati to'g'risidagi bayonot (HSB)

2009 yildagi OTB Himoya choralari siyosati to'g'risidagi bayonot (HSB) quyidagi uchta asosiy kafolat talablari uchun siyosat, maqsadlar, ish hajmi, kelishuv shartlari va tamoyillarini belgilaydi:

- Atrof-muhitni muhofaza qilish choralari: turi, joylashuvi, ko'lami va sezgirligi hamda ularning atrof-muhitga potentsial ta'siri, shu jumladan to'g'ridan-to'g'ri, bilvosita, qo'zg'atilgan va yig'indisi ta'sirlari hajmiga qarab loyihalarni tanlash va baholashni talab qiladi.

- Majburiy ko'chirish bo'yicha kafolatlar: loyihalarning yer ajratish va majburiy ko'chirishga ta'sirini tekshirish va baholashni o'z ichiga oladi va aniqlangan ta'sirni bartaraf etish choralarini taklif qiladi.
- Mahalliy xalqlar uchun kafolatlar: yer va tabiiy resurslardan foydalanish bo'yicha an'anaviy huquqlar, ijtimoiy-iqtisodiy holat, madaniy va jamiyat yaxlitligi, sog'liqni saqlash, ta'lim, tirikchilik manbalari, farovonlik holati, mahalliy bilimlarni tan olish va ta'sirlangan mahalliy aholining zaiflik darajasi nuqtai nazaridan ta'sir doirasiga ko'ra mahalliy aholiga ta'sirini aniqlash bo'yicha loyihalarni tekshirish va baholash.
 - Ushbu kafolat ushbu hisobotning 6.4.1-bo'limida amalga oshirilgan baholashga asoslangan taklif etilayotgan loyihaga taalluqli emas.

Bir nechta moliyaviy tashkilotlar, shu jumladan OTB tomonidan moliyalashtiriladigan rivojlanish loyihalari uchun HSB OTBning ijtimoiy va atrof-muhitni baholash va rejalashtirishning yagona jarayonini qabul qilish uchun ishlab chiquvchi/buyurtmachi va birgalikda moliyachilar bilan hamkorligini hamda OTB va birgalikda moliyachilarning kafolatlar tamoyillari va talablarini qondirish uchun hujjatlar, konsultatsiyalar va kafolat ma'lumotlarini oshkor qilishning yagona talablarini qo'llab-quvvatlaydi.

MAJBURIY KO'CHIRISH BO'YICHA KAFOLATLAR (SR2)

OTBning majburiy ko'chirishni himoya qilish talablari imkon qadar majburiy ko'chirishning oldini olishga qaratilgan; loyiha va dizayn muqobillarini o'rganish orqali joy o'zgartirishni minimallashtirish; barcha ko'chirilgan odamlarning turmush darajasini loyihadan oldingi darajaga nisbatan real ko'rinishda yaxshilash yoki hech bo'lmaganda tiklash; va ko'chirilgan kambag'allar va boshqa zaif guruhlarining turmush darajasini oshirish.

SR2, shuningdek, (i) yerni majburiy ravishda sotib olish yoki (ii) yerdan foydalanish yoki qonuniy ravishda belgilangan bog'lar va qo'riqlanadigan hududlarga kirishni majburiy ravishda cheklash natijasida kelib chiqadigan to'liq yoki qisman, doimiy yoki vaqtincha jismoniy va iqtisodiy ko'chirishga nisbatan qo'llaniladi.

OTB shuningdek, mijozdan ta'sir ko'rgan shaxslarga ma'lumot tarqatishni va ular bilan kutilayotgan loyiha ta'siriga mos keladigan tarzda maslahatlashishni talab qiladi. Mijoz ko'chirish va kompensatsiya to'lash imkoniyatlari to'g'risida ta'sir ko'rsatilgan shaxslarni xabardor qilishi va ular bilan maslahatlashishi, shuningdek ko'chirishni rejalashtirish va amalga oshirish jarayonida ularga loyiha bilan bog'liq ma'lumotlarni taqdim etishi shart. Ma'lumotlar o'z vaqtida, foydalanish mumkin bo'lgan joyda, ta'sir ko'rganlarga tushunarli shaklda va tilda oshkor qilinishi kerak.

Ushbu standart quyidagi talablarni o'z ichiga oladi:

- Jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirishning oldini oladigan yoki hech bo'lmaganda minimallashtiradigan mumkin bo'lgan muqobil loyiha variantlari va joylarini ko'rib chiqish.

- Majburiy ko'chirishning oldini olish.
- Loyihani amalga oshirish natijasida ko'chiriladigan barcha shaxslarni aniqlash va loyihaning ularga ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirini baholash uchun tegishli ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlar bilan ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot (tadqiqotlar) va aholini ro'yxatga olishni yakunlash. Hukumatning tegishli tartib-qoidalari bo'lmagan taqdirda, arizalarni qabul qilishning yakuniy sanasi belgilanishi kerak.
- Malakali baholovchilar tomonidan aktivlarni inventarizatsiya qilish va ularni to'liq almashtirish qiymati bo'yicha baholashni yakunlash. Almashtirish qiymatini aniqlash uchun baholash metodologiyasi hujjatlashtirilishi va tegishli ko'chirishni rejalashtirish hujjatlariga kiritilishi kerak.
- Agar ko'chirilganlarning tirikchiligi erga asoslangan bo'lsa yoki yer jamoaviy mulkka tegishli bo'lsa, LTKSh, agar ta'sirlangan shaxslar uchun imkonsiz yoki qabul qilinishi mumkin emasligi isbotlanmasa, erga asoslangan kompensatsiya taklif qilinishi kerak.
- Tirikchilik vositalariga yoki daromad olishiga ta'sir ko'rsatadigan loyihalar uchun ta'sir ko'rgan shaxslarning daromadlari yoki turmush tarzini yaxshilash yoki hech bo'lmaganda tiklash bo'yicha chora-tadbirlar rejalashtiriladi.
- Tirikchilik vositalarini tiklash yoki boshqa joyga ko'chirish rejalari amalga oshirish jarayonida tirikchilikni ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlar samaradorligini nazorat qilish choralari, shuningdek amalga oshirish tugagandan so'ng baholashni o'z ichiga olishi kerak.
- Loyihadan ta'sir ko'rgan ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalarni aniqlash va loyiha boshlanishidan oldin ularning moliyaviy ahvolini yaxshilashga qaratilgan individual yordam olish uchun ular bilan maxsus, mazmunli maslahatlashuvlar o'tkazish zarur.
- Agar loyiha jamoat ob'ektlari, kommunal xizmatlar va qulayliklarni yo'qotish yoki ulardan foydalanish imkoniyatini yo'qotish bilan bog'liq bo'lsa, ushbu ob'ektlar tegishli muqobil variantlarni aniqlash va kelishish uchun zarar ko'rgan jamoa va tegishli davlat manfaatdor tomonlari bilan maslahatlashuvlar asosida yaxshiroq yoki shunga o'xshash xizmat darajasini ta'minlash uchun ushbu ob'ektlarga kompensatsiya to'lanadi.
- Ko'chirish bo'yicha har qanday maslahatlarda ayollar va erkaklarning mazmunli ishtirokini ta'minlash uchun choralar ko'rish kerak, shu jumladan tegishli uchrashuv vaqti, transport, bolalarni parvarish qilish bo'yicha yordam va kerak bo'lganda faqat ayollar uchun uchrashuvlarni tashkil qilish.
- Ko'chirishni rejalashtirish va amalga oshirish jarayonida ta'sir ko'rgan shaxslar va jamoalar, shu jumladan mezbon jamoalar bilan mazmunli maslahatlashuvlar o'tkazilishi kerak.

3.2.1.2 OTBning ijtimoiy himoya strategiyasi, 2001 yil

Ijtimoiy himoya strategiyasi Qarz oluvchidan loyihaga nisbatan amaldagi milliy mehnat qonunchiligiga rioya qilishni va Xalqaro Mehnat Tashkilotining (XMT) asosiy mehnat standartlariga rioya qilish choralari ko'rishni talab qiladi.

3.2.1.3 OTBning Gender va rivojlanish siyosati, 1998 yil

1998 yilda tasdiqlangan OTBning Gender va rivojlanish siyosati (GRS) gender tengligini targ'ib qilishning asosiy strategiyasi sifatida gender xususiyatlarini hisobga olishni nazarda tutadi.

Buning uchun gender masalalarini barcha ijtimoiy va iqtisodiy jarayonlarga ta'sir qiluvchi o'zaro bog'liq mavzu sifatida ko'rib chiqish zarur.

GRS siyosati siyosat asosini ta'minlaydi; OTB faoliyat dasturida gender muammolarini hal qilish uchun institutsional mexanizmlarni joriy etadi; va OTBning barcha faoliyatida gender masalalariga ko'proq e'tibor qaratishni qo'llab-quvvatlaydi.

3.2.1.4 Hisobdorlik mexanizmi (2012)

Hisobdorlik mexanizmi OTB tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan loyihalar tomonidan salbiy ta'sir ko'rsatgan shaxslar uchun o'z tashvishlarini bildirish, ularning muammolariga echim topish va OTB tomonidan o'z operatsion siyosati va tartiblari buzilishiga sabab bo'lishi mumkin bo'lgan da'volarni muvofiqligini tekshirishni talab qilish uchun mustaqil va samarali platformani taklif qilishga qaratilgan. ularga to'g'ridan-to'g'ri va jiddiy zarar etkazishi mumkin.

2003 yilda hisobdorlik siyosatiga kiritilgan asosiy o'zgarish hisobdorlik mexanizmi doirasida ikkita alohida, ammo bir-birini to'ldiruvchi bosqichlarni yaratish edi:

- Norasmiy va moslashuvchan yondashuvlardan foydalangan holda OTB tomonidan moliyalashtiriladigan loyihalardan ta'sir ko'rgan shaxslarning muammolarini hal qilish uchun Maxsus loyihalar muvofiqlashtiruvchisi (MLM) o'z ichiga olgan maslahat bosqichi; va
- Muvofiqlikni tekshirish bosqichi, unda muvofiqlikni tekshirish guruhi (MTG) ta'sirlangan odamlarga to'g'ridan-to'g'ri va katta zarar etkazgan yoki olib kelishi mumkin bo'lgan OTB operatsion siyosati va protseduralarining taxmin qilingan buzilishlarini tekshiradi.

3.2.2 YeTTB

1-samaradorlik talabi AMITBning bir qismi sifatida ijtimoiy ta'sirni baholash zarurligini belgilaydi. Bu loyiha ta'sir qilishi mumkin bo'lgan shaxslar/guruhlar/aholilarga ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirni nazarda tutadi.

Yerni sotib olish, majburiy ko'chirish va iqtisodiy ko'chirish bilan bog'liq 5-samaradorlik talabi, loyiha bilan bog'liq yer sotib olish va/yoki yerdan foydalanishni cheklash natijasida ham jismoniy (uy-joyini ko'chirish yoki yo'qotish), ham iqtisodiy (aktivlar yoki resurslarni yo'qotish va/yoki aktivlar yoki resurslardan foydalanish imkoniyatini yo'qotish, natijada daromad yoki tirikchilik manbalari yo'qotish) ko'chirishni majburiy ravishda ko'chirishni nazarda tutadi.

Agar ko'chirish hukumat tomonidan amalga oshirilsa, IS-5 "mijoz ushbu IT maqsadlariga mos keladigan natijalarga erishish uchun agentlik tomonidan ruxsat etilgan darajada mas'ul davlat organi bilan (hamkorlik qilish)"ni talab qiladi.

Bundan tashqari, YETTB c-rivojlanish loyihalarini ko'p tomonlama rivojlanish banklari va ikki tomonlama rivojlanish institutlari bilan moliyalashtirsa, YeTTBning ekologik va ijtimoiy siyosati (2019) loyihani baholash, baholash, boshqarish bo'yicha umumiy yondashuvni kelishish uchun ular bilan hamkorlik qilishni talab qiladi. ekologik va ijtimoiy xavf va ta'sirlar, monitoring va hisobot. Umumiy yondashuv ETTB uchun maqbul bo'lishi mumkin, agar bunday yondashuv ushbu siyosatning mazmuni va natijalari, shu jumladan ishlash talablari bo'yicha moddiy jihatdan izchil bo'lsa. Bank Loyihani ishlab chiquvchidan Bank talablarini yoki Loyihaga umumiy yondashuvni qo'llashni talab qiladi.

3.2.3 XMK

XMKning bir nechta ishlash standartlari ijtimoiy-iqtisodiy sohalarga tegishli elementlarga ega. Ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirni baholashning asosiy talablari IS-1da keltirilgan va IS-5 "yerni sotib olish va majburiy ko'chirish" yerni sotib oladigan yoki LTKShning jismoniy yoki iqtisodiy ko'chirilishini talab qiladigan loyihalarga tegishli muhim talablarni, shu jumladan kompensatsiya choralarini o'z ichiga oladi.

Manfaatdor tomonlarni jalb qilishga kelsak, barcha XMK Faoliyat standartlari manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuv/katta ishtirok etish miqdori uchun talablarni o'z ichiga oladi (yoki AMTBda yoki bo'lajak AMIBTning bir qismi sifatida) va shuning uchun loyiha ishtirok etish darajasini talab qiladi. Xususan, "Ijtimoiy va atrof-muhitni baholash va boshqarish tizimlari" bo'yicha XMK Faoliyatining 1-standarti manfaatdor tomonlarning ishtiroki talablarini yanada chuqurroq tavsiflaydi. Unda quyidagilar aytiladi:

Manfaatdor tomonlar bilan o'zaro hamkorlik loyihaning atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirini muvaffaqiyatli boshqarish uchun muhim bo'lgan mustahkam, konstruktiv va mas'uliyatli munosabatlarni o'rnatish uchun asosdir. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish doimiy jarayon bo'lib, u turli darajada quyidagi elementlarni o'z ichiga olishi mumkin:

- Manfaatdor tomonlar bilan ishlashni tahlil qilish va rejalashtirish.
- Ma'lumotlarni oshkor qilish va tarqatish
- Manfaatdor tomonlar ishtirokini tahlil qilish va rejalashtirish
- Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi.
- Ta'sir ko'rgan jamoalarga doimiy hisobot berish.

Manfaatdor tomonlarni jalb qilishning tabiati, tez-tezligi va sa'y-harakatlari darajasi sezilarli darajada farq qilishi mumkin va loyihaning xavflari va salbiy ta'siri va loyihaning rivojlanish bosqichiga mutanosib bo'ladi.

XMK faoliyat standartlari shuni ko'rsatadiki, agar xavf aniqlansa va loyihaning ta'sirlangan jamoalarga salbiy ta'siri aniqlansa, loyiha ishlab chiquvchi/buyurtmachi kompaniyasi maslahat

jarayonini ta'sirlangan jamoalarga loyihaning xatarlari, ta'siri va yumshatish choralari to'g'risida o'z fikrlarini bildirish imkoniyatini beradigan tarzda amalga oshiradi va loyiha ishlab chiquvchi ularni chiqishi va javob berishi kerak. Samarali maslahat ikki tomonlama jarayondir:

- Atrof-muhit va ijtimoiy xavf va ta'sirlarni aniqlash jarayonini erta boshlash va xavf va ta'sirlar paydo bo'lganda doimiy ravishda davom etish.
- Madaniy xususiyatlarga mos keladigan mahalliy tilda (tillarda) va ta'sir ko'rgan jamoalar uchun tushunarli shaklda tegishli, shaffof, ob'ektiv, mazmunli va oson tushunish mumkin bo'lgan ma'lumotlarni oldindan oshkor qilish va tarqatishga asoslash.
- E'tiborinni to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rmaganlarga emas, balki bevosita ta'sir ko'rganlarga qaratish.
- Tashqi ta'sirlardan, aralashishdan, majburlashdan yoki qo'rqitishdan xoli bo'lish.
- Agar kerak bo'lsa, mazmunli ishtirok etishni ta'minlash; va
- hujjatlashtirish.

3.3 Bo'shliqlarni tahlil qilish

Quyidagi matritsa kreditorlarning yerdan foydalanish va tirikchilikni tiklash bo'yicha majburiy talablari va standartlari, shuningdek, tegishli yumshatish choralari bo'yicha qiyosiy sharhni taqdim etadi.

3-2-jadval Majburiy ko'chirish va Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha majburiy talablarning kreditorlar talablari bo'yicha bo'shliq tahlili

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
Ko'chirishning oldini olish yoki minimallashtirish	Mijoz jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirishning oldini oladi yoki hech bo'lmaganda minimallashtiradi	Loyihani ishlab chiqishning muqobil variantlarini o'rganish orqali majburiy ravishda ko'chirishni minimallashtirish uchun loyiha iloji boricha majburiy ravishda ko'chirishning oldini olishga intiladi.	Mijoz oldini oladi va agar oldini olishning iloji bo'lmasa, loyihaning muqobil variantlarini o'rganish orqali harakatni minimallashtiradi.	Yer davlatga tegishli bo'lib, davlat va jamoat ehtiyojlari uchun, shu jumladan muhim ijtimoiy-iqtisodiy va investitsiya loyihasini amalga oshirish uchun olib qo'yilishi mumkin.	Loyihani amalga oshirish bo'yicha Prezident farmoni e'lon qilindi. Yerni ekspropriatsiya qilish, ayniqsa strategik ahamiyatga ega bo'lgan davlat investitsiyalarini amalga oshirish uchun zarurdir. Loyihani texnik-iqtisodiy asoslash doirasida joyni tanlashning bosqichma-bosqich jarayoni amalga oshirildi va muqobil joylashuv variantlari AMITB va YSOTVTR doirasida, manfaatdor tomonlar bilan o'zaro aloqalar va dastlabki bosqichlarda

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
					rekognitsirovka orqali aniqlandi. Loyihaning barcha aktivlari uchun (masalan, FE stansiyalari, ESAT, kichik stansiyalar, elektr uzatish liniyalari va kirish yo'llari) xususiy mulk va tirikchilik vositalariga eng kam ta'sir ko'rsatadigan joylar tanlandi.
Rejalashtirish jarayoni	Mijoz loyiha bilan bog'liq xavf va ta'sirlarga mos keladigan ko'chirish rejasini ishlab chiqadi.	Agar taklif etilayotgan loyiha majburiy ko'chirishga olib keladigan bo'lsa, mijoz ko'chirish rejasini tayyorlashi kerak, shu jumladan ta'sir ko'rgan shaxslarni ro'yxatga olish ma'lumotlarini to'plash.	Jismoniy va iqtisodiy ko'chirish bilan bog'liq loyihalarda mijozdan YSOTVTRni tayyorlashni, shu jumladan LTKShning tegishli ijtimoiy-iqtisodiy boshlang'ich ma'lumotlarini to'plashni talab qiladi.	Ekspert inventarizatsiyasi va aktivlarni baholashga asoslangan keng qamrovli, alohida YSOTVTR tayyorlash shart emas. Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar uchun shunga o'xshash talab mavjud emas.	AMITB jarayonida iqtisodiy ko'chirish ehtimolini aniqlagandan so'ng, uy-joy va daromad keltiruvchi aktivlar va resurslarni yo'qotish bilan bog'liq xavflarni kamaytirish uchun YSOTVTRsi ishlab chiqildi. Reja kreditorlarning majburiy va belgilangan samaradorlik talablariga muvofiq, loyihadan zarar ko'rgan barcha toifadagi shaxslar uchun samarali kompensatsiya va qo'shimcha tirikchilikni

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
					tiklashga yordam berish uchun maxsus aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar va aktivlar inventarizatsiyasiga tayanadi.
Kompensatsiya olish huquqi	ST-5 LTKShning 3 asosiy toifasini belgilaydi: - Yerga rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lganlar (shu jumladan milliy qonunchilikda tan olingan odatiy va an'anaviy huquqlar). - Aholini ro'yxatga olish vaqtida yerga rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan, ammo milliy qonunchilikda tan olingan yoki belgilangan erlarga da'vogarlar.	OTB LTKShlarning 3 toifasini aniqlaydi: - To'liq yoki qisman yo'qolgan erga rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lgan shaxslar. - Ular egallab olgan yer uchastkasini to'liq yoki qisman yo'qotgan, unga nisbatan rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan, lekin milliy qonunchilikka muvofiq unga da'vogar bo'lgan shaxslar. - O'zlari egallab turgan yerning to'liq yoki bir qismini yo'qotgan	IS-5 LTKShlarning 3 ta asosiy toifasini belgilaydi: - O'zlari egallab turgan yoki foydalanadigan yer yoki mulkka rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lganlar. - Yerga yoki mulkka rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan, ammo milliy qonunchilikda tan olingan yoki e'tirof etilgan yerga da'vosi bo'lganlar. - O'zlari egallab olgan yoki foydalanadigan	Yer kodeksi va boshqa tegishli qonunlar faqat yerga qonuniy huquqlarga ega bo'lgan yer egalari kompensatsiya va o'tish davri yordamini taqdim etishni nazarda tutadi. Bundan tashqari, loyihani amalga oshirish uchun qabul qilingan Prezident qarorida Energetika vazirligi ekspropriatsiya qilinadigan qishloq xo'jaligi yerlari uchun kompensatsiya to'lashdan ozod etilishi belgilangan.	Barcha LTKShlarga, shu jumladan unumdor yerlarga va umumiy resurslarga (masalan, Nurobod tumanidagi norasmiy chorvadorlarga) qonuniy huquqlarga ega bo'lmaganlarga ham tirikchilikni tiklash choralari, jumladan, kompensatsiya, o'tish davri yordami va tirikchilikni tiklash tashabbuslari belgilangan. Shu bilan birga, kompensatsiya to'lovlari miqdori har bir LTKShning egalik maqomiga qarab o'zgaradi.

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
	O'zlari egallab olgan erga da'vo qilish uchun tan olingan qonuniy huquqqa ega bo'lmaganlar.	va unga nisbatan na rasmiy qonuniy huquqlarga, na tan olingan yoki tan olinadigan da'volarga ega bo'lmagan shaxslar. OTB shuningdek quyidagilarni talab qiladi: - Yerga bo'lgan rasmiy/taniq huquqiga ega bo'lmagan shaxslar o'zlarining yer bo'lmagan mulklari uchun almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya olish va qayta tiklashda yordam olish huquqiga ega. - Tirikchilik vositalari yerga asoslangan LTKShlar uchun yer kompensatsiyasi (naqd pul o'rniga) afzalroqdir.	yer yoki mulkka nisbatan tan olingan qonuniy huquqlarga yoki da'volarga ega bo'lmaganlar.		Bundan tashqari, Milliy qonunchilikda (Prezident qaroridan oldin) nazarda tutilgan baholash standartlari va kompensatsiyani qabul qilish mezonlari aktivlarni inventarizatsiya qilish va kreditorlarning talablariga javob beradigan baholash tadqiqotlarini o'tkazish uchun asos sifatida ishlatiladi.

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
Ta'sir ko'rgan aktivlarni inventarizatsiya qilish va yakunlash sanasini belgilash	Mijoz bunday aktivlarni yanada baholash uchun asos yaratishda ta'sir ko'rgan aktivlarni, shu jumladan yer, inshootlar, ekinlar, kommunal qulayliklar va tabiiy resurslarni inventarizatsiya qilishi shart. Mijoz, shuningdek, (I) amaldagi qonunchilikka muvofiq yoki (II) aholini ro'yxatga olish yoki inventarizatsiyaning tugatish sanasidan (qaysi biri keyinroq bo'lishidan qat'iy nazar) foydalangan holda arizalar uchun tugash sanasini belgilashi kerak.	Ko'chirilganlar va ularning aktivlari inventarizatsiyasi hujjatlashtiriladi. Bundan tashqari, mijoz arizalarni qabul qilish uchun tugash sanasini belgilang. Arizalarni qabul qilishni tugatish sana to'g'risidagi ma'lumotlar hujjatlashtiriladi va butun loyiha bo'ylab tarqatiladi.	Mijoz ta'sir ko'rgan yerlar va aktivlarni uy xo'jaliklari, korxonalar va jamoalar darajasida inventarizatsiya qilishni tashkil qiladi. Bu, shuningdek, arizalarni qabul qilishni tugatish sanasini belgilashni o'z ichiga oladi, bu ma'lumotlar hujjatlashtirilgan va loyiha bo'ylab tarqatiladi.	Aktivlarni qoplash tartibi mijozning ta'sir ko'rgan aktivlarni inventarizatsiya qilishini o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, u to'lovlarni bekor qilish sanasini belgilash uchun aniq talabni o'z ichiga olmaydi.	Tugatish sanasi YSOTVTR doirasida aholini ro'yxatga olish va aktivlarni inventarizatsiya qilish muddatlari asosida aniqlandi. Belgilangan muddat LTKSh e'tiboriga havola qilindi va loyiha ta'sir ko'rsatgan aktivlarni tekshirish va baholash vaqti to'g'risida xabardorlikni oshirish uchun loyihadan ta'sirlangan jamoalarning keng doiralarida e'lon qilindi.
Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi	Mijoz loyiha bilan bog'liq muammolarni o'z vaqtida qabul qilish va hal qilish uchun ST-5 va ST-10 bo'yicha shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini yaratishi shart. ShkChM nizolar va shikoyatlarni xolis hal qilish uchun mo'ljallangan sudga murojaat qilish	Mijoz zaif guruhlariga ta'siriga alohida e'tibor berib, zarar ko'rgan shaxslarning jismoniy va iqtisodiy ko'chish va boshqa loyiha ta'sirlari haqidagi xavotirlari va shikoyatlarini qabul qilish va hal qilishni osonlashtirish mexanizmini yaratishi shart.	Mijoz, shuningdek, kompensatsiya jarayoni bilan bog'liq har qanday aniq loyiha muammolarini hal qilish uchun IS-1-da belgilangan talablarga muvofiq shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini yaratishi shart. ShkChM nizolar va shikoyatlarni xolis hal qilish uchun	Yer uchastkasini olib qo'yish to'g'risidagi qarorga rozi bo'lmagan taqdirda, yer egasi yoki yerdan foydalanuvchi ushbu qaror ustidan sudga shikoyat qilishi mumkin. Biroq, ma'lum bir loyiha uchun ShkChM talablari mavjud emas.	Loyihaning dastlabki AMITB bosqichida loyiha tomonidan tegishli kreditor siyosati va standartlarida belgilangan ko'rsatmalarga muvofiq keladigan shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi yaratilgan. ShkChM loyihadan ta'sir ko'rgan jamoalar ichida e'lon qilingan va LTKShlar

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
	mexanizmini o'z ichiga oladi.		mo'ljallangan sudga murojaat qilish mexanizmini o'z ichiga oladi.		uchun mavjud. ShKChM YSOTVTR va boshqa faoliyat bilan bog'liq har qanday shikoyatlar o'z vaqtida va tez ko'rib chiqilishini ta'minlash uchun mo'ljallangan.
Axborotni oshkor qilish	Mijoz ma'lumotni ommaga e'lon qilish uchun umumlashtirishi kerak, shunda ta'sir ko'rgan odamlar kompensatsiya tartib-qoidalarini tushunishlari va loyihaning turli bosqichlarida nimani kutishlarini bilishlari kerak (masalan, ularga qachon taklif qilinadi, javob berish uchun qancha vaqt kerak bo'ladi, shikoyatlarni ko'rib chiqish tartib-qoidalarini, muzokaralar buzilgan taqdirda qo'llaniladigan huquqiy tartib-qoidalar).	Mijoz ko'chirish bo'yicha tegishli ma'lumotlarni, shu jumladan qayta joylashtirish asoslari, ko'chirish rejasi va monitoring hisobotlarini o'z vaqtida, qulay joyda, ta'sir ko'rgan shaxslar va boshqa manfaatdor tomonlar uchun tushunarli shakl va tilda taqdim etadi. Savodsiz odamlar uchun boshqa mos usullar qo'llaniladi.	Tegishli ma'lumotlarni oshkor qilish va ta'sir ko'rgan jamoalar va shaxslarning ishtiroki IS-5 maqsadlariga mos keladigan natijalarga erishish uchun kompensatsiyani rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring qilish va baholash, tirikchilik vositalarini tiklash va ko'chirish tadbirlarida davom etadi.	O'zbekistonda yer olish va kompensatsiya to'lash jarayonida ma'lumotlarni oshkor qilish talabi yo'q.	YetTB PR5 va XMK ST- 5 talablariga muvofiq, YSOTVTRni amalga oshirish jarayonida LTKShlar tegishli ma'lumotlar bilan ta'minlanadi.
Manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvlar	Barcha kerakli ma'lumotlarni oshkor qilgandan so'ng, mijoz ta'sirlangan shaxslar va jamoalar bilan	Mijoz ixtiyoriy ko'chirish ta'siriga ega deb aniqlangan har bir loyiha va kichik loyiha bo'yicha jabrlangan	Loyihadan ta'sirlangan shaxslarning xabardor ishtirokini ta'minlash maqsadida	Mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan masalalar mahalliy hokimiyat organlari bilan ochiq muhokama qilinishi kerak, ammo LTKSh bilan	YSOTVTRni amalga oshirish jarayonida LTKSh va boshqa manfaatdor tomonlar va idoralar

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
	maslahatlashishi va qaror qabul qilish jarayonida ularning ongli ravishda ishtirok etishiga hissa qo'shishi shart.	shaxslar, ularni qabul qiluvchi jamoalar va fuqarolik jamiyati bilan mazmunli maslahatlar o'tkazadi.	maslahatlashuvlar o'tkazilishi lozim.	maslahatlashish uchun aniq talablar belgilanmagan.	bilan maslahatlashgan holda kelishib olinadi.
Zaif guruhlar	PR 5 zaif guruhlariga alohida e'tibor berishni va ularning kompensatsiya jarayonida noqulay ahvolga tushib qolmasliklarini hamda o'z huquq va imtiyozlarini to'liq bilishlarini ta'minlashni talab qiladi.	Mijoz noqulay yoki zaif holati tufayli loyiha tomonidan differentsial yoki nomutanosib ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan shaxslar va guruhlarini aniqlaydi. Mijoz ko'chirilgan kambag'allar va boshqa zaif guruhlarining turmush darajasi nafaqat tiklanishini, balki yaxshilanishini ta'minlaydi.	PS 5 loyihani amalga oshirishdan oldin kambag'al va zaif qatlamlarning turmush darajasi va turmush tarzini tiklash/yaxshilashga yordam berish uchun ehtiyojlariga alohida e'tibor berishni talab qiladi.	Soliq kodeksi aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj toifalariga mol-mulk solig'i va daromad solig'i bo'yicha chegirmalar yoki imtiyozlarni qo'llash nuqtai nazaridan kompensatsiya to'lashni tartibga soladi, biroq aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini turmush sharoitlarini yaxshilashga yordam berish nuqtai nazaridan qo'shimcha qo'llab-quvvatlash talablarini o'z ichiga olmaydi.	YetTB, OTB va XMK IT talablariga muvofiq, zaif LTKShlarga tirikchilikni tiklash uchun maqsadli qo'shimcha yordam ko'rsatiladi.
Kompensatsiya	Mijoz LTKShga mol-mulkni yo'qotish uchun to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya va o'tish davrida har qanday boshqa zarur yordamni taqdim etadi.	To'liq qutqarish va yordami bilan aktivlarning barcha kompensatsiyasi ko'chirishdan oldin, shu qo'shimcha yordam ko'rsatilishi kerak.	Agar ko'chirilishning oldini olishning iloji bo'lmasa, mijoz ko'chirilgan jamoalar va jismoniy shaxslarga yo'qolgan mol-mulk uchun to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya to'lash va turmush darajasini yaxshilash yoki tiklashga	Yer egalari / ijarachilari to'liq kompensatsiya olish huquqiga ega (shu jumladan yo'qotilgan foyda). Qonuniy yerdan foydalanuvchilarga/ijaraga oluvchilarga ham o'rnini bosuvchi yerlar berilishi kerak.	Barcha LTKShlarga to'liq almashtirish qiymati bo'yicha etkazilgan zararlar uchun kompensatsiya to'lanadi va agar kerak bo'lsa, o'tish davrida yordam ko'rsatiladi.

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
		Qurilish ishlari uchun uchastkani topshirishdan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha yo'qotishlarni qoplash va o'tish davridagi yordam ko'rsatiladi.	yordam berish uchun boshqa o'tish davrida yordam/qo'llab-quvvatlashni taklif qilishi kerak.		
YSOTVTR amalga oshirilishini monitoring qilish	PR 5 PR maqsadlariga mos natijalarga erishish uchun kompensatsiya va ko'chirishni amalga oshirish, monitoring qilish va baholash jarayonida doimiy maslahatlashuvni talab qiladi.	OTB kuzatuv va natijalarni, ularning ko'chirilgan shaxslarning turmush darajasiga ta'sirini hamda boshlang'ich shart-sharoitlar va qayta joylashtirish monitoringi natijalarini hisobga olgan holda ko'chirish rejasining maqsadlariga erishilganligini kuzatishni talab qiladi. Buning bir qismi sifatida loyiha uchun quyidagi hisobotlar tayyorlanadi: YSOTVTR muvofiqligi to'g'risidagi hisobot - kompensatsiya	Mijoz YSOTVTRning bajarilishini monitoring qilish va baholash uchun tartib-qoidalarni ishlab chiqadi va zarurat tug'ilganda tuzatish choralari amalga oshiradi.	O'zbekiston qonunchiligida monitoring qoidalari mavjud emas.	Mijoz YSOTVTR samaradorligini monitoring qilish va baholash uchun o'z tartiblarini belgilashi kerak.

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
		to'lovlari tugagandan so'ng. • Qurilish davrida yarim yillik ijtimoiy monitoring hisoboti. • Loyihani tugatgandan so'ng YSOTVTRni baholash to'g'risidagi hisobot.			

4 YERNI SOTIB OLISH JARAYONI

4.1 Muqobil loyiha variantlari

4.1.1 Muqobil joylashuv variantlari

4.1.1.1 FE stantsiya va ESAT qurilmalari

Quyosh energiyasini ishlab chiqarish uchun ma'lum bir uchastkaning yaroqliligi bir qator omillar bilan belgilanadi. Shu sababli, nomzod uchastkalarini aniqlash va yakuniy joy tanlash bir qator texnik-iqtisodiy asoslar asosida amalga oshiriladi. Texnik-iqtisodiy asoslashning bir qismi sifatida o'tkazilgan ob'ekt tadqiqoti quyidagi hayotiylik omillarini ko'rib chiqdi:

- Quyosh energiyasi manbalari
- Hudud va yerdan foydalanish
- Ekstremal iqlim va xavf-xatarlar
- Geotexnik va gidrologik sharoitlar

Sazag'on elektr energiyasini sotib olish (Sazog'on quvvatini sotib olish, SQSO) sxemasining boshida boshqa mezonlar qatori AMIM sezgirliklari asosida bir qator joylashuv alternativlari baholandi. Texnik-iqtisodiy asoslashning dastlabki bosqichlarida O'zbekiston hukumati Energetika vazirligi orqali sxema bo'yicha rejalashtirilgan loyihalar uchun mos uchastkalarni aniqlashda texnik yordam ko'rsatish uchun GOPA Consulting kompaniyasini jalb qildi.

4.1.1.2 FE stantsiyasi va ESAT uchun muqobil saytlar

AMIM cheklovlarini skrining bosqichida dastlab Samarqand II FES va ESAT loyihasi doirasida rejalashtirilgan 500 MVt quvvatli FES va qo'shni 500 MVt quvvatli FESni tashkil etish uchun mo'ljallangan maydonda bir qator muhim AMIM cheklovlari aniqlandi. Ushbu cheklovlar umumiy FES joylashgan joyda rejalashtirilgan uy-joy loyihasini, dastlab rejalashtirilgan ESAT uchastkasi bilan bir-biriga mos keladigan xavfli chiqindilarni yo'q qilish ob'ektini, shuningdek, kommunal infratuzilmani, jumladan, yirik gaz quvuri va HEULni o'z ichiga oladi.

Keyinchalik ushbu asosiy sezgir xususiyatlarga ta'sir qilmaslik uchun loyiha dizayni o'zgartirildi. Fazoviy cheklovlar va bir xil umumiy hududda mos va past baholi (qishloq xo'jaligiga tegishli bo'lmagan) erlarning yo'qligi sababli, 500 MVt quvvatga ega FE stantsiyasi loyihasi bo'lindi va 400 MVt kattaroq uchastkasi taxminan 70-gacha bo'lgan muqobil joyga ko'chirildi. km uzoqlikda, dastlabki belgilangan joydan. Natijada, 70 km HEUL ko'chirilgan elektr stantsiyasidan Nurobod kichik stantsiyasiga uzoq masofaga elektr uzatishni ta'minlash uchun ishlab chiqilgan bo'lib, u asl joyiga yaqin joylashgan edi.

FE stantsiyasi va ESAT infratuzilmasi uchun ko'rib chiqilgan muqobil saytlarning tahlili 4-1 quyida keltirilgan.

4-1-rasm FES va ESAT infratuzilmasi uchun ko'rib chiqilgan jadval alternativ saytlari

SAYT VARIANTLARI	YERDAN FOYDALANISH VA TIRIKCHILIK VOSITALARI
Muqobil 1: Asl tartib 	FES joylashgan joy rejalashtirilgan uy-joy loyihasi, gaz quvuri va mavjud HEULga to'g'ri keldi. Shuningdek, u bir nechta xususiy qishloq xo'jaligi yer uchastkalarini qamrab olgan.
Muqobil 2 Muhandislik kommunikatsiyalari va uy-joy loyihasining qamrab olinishining oldini olish 	FE stantsiyaning bir qismining yangi joylashuvi uchta rasmiy cho'pon yer egalarini va odatdagi yer huquqlariga ega bo'lgan 21 cho'ponning ko'chirilishiga olib keladi. Loyiha doirasida yer olish natijasida aholining jismoniy ko'chishi bo'lmaydi, biroq loyiha YSOTVTR loyihasi loyihadan oldingi darajaga yoki undan yuqoriroq darajada zarar ko'rganlarning turmush sharoitini tiklash uchun ishlab chiqiladi va amalga oshiriladi.

Loyiha ikkita muqobil varianti uchun o'tkazilgan sharhlar va tadqiqotlar natijalariga asoslanib. Muqobil/ 2-variant yer olish nuqtai nazaridan yanada qulayroq alternativ hisoblanadi. Shuning uchun ushbu hujjatda keltirilgan YSOTVTR alternativ 2 ga asoslangan.

4.1.1.3 70 km HEUL uchun muqobil yo'nalishlar

Loyiha boshida loyiha joylashuvi va tartibiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan asosiy AMIM sezgirlikni aniqlash uchun AMIM cheklovlarini skining tadqiqoti o'tkazildi. Ushbu yuqori darajadagi tekshiruv adabiyotlarni o'rganish va sun'iy yo'ldosh tasvirlarini ko'rib chiqishni o'z ichiga olgan. Ushbu bosqichda bir qator asosiy retseptorlar, shu jumladan 70 km HEUL yo'lagi

bo'ylab ko'rinadigan tuzilmalar (ya'ni qurilgan aktivlar) aniqlandi. Ushbu cheklovlar nozik xususiyatlardan qochish uchun tartibni sozlash maqsadida HEUL dizayn guruhiga qaytarildi.

AMITB miqyosini aniqlash bosqichida tog'-kon va geologiya vazirligi bilan maslahatlashuvlar Nurobod tumanidagi 70 kilometrlik HEUL uchastkasi bo'ylab uran qidirish maydonchasi mavjudligini ko'rsatdi. Keyinchalik HEUL marshruti tarmoq xavfsizligini buzish bo'yicha me'yoriy talablarga muvofiq, ushbu istiqbolli kon maydonidan qochish uchun sozlandi. Bundan tashqari, YSOTVTRni ro'yxatga olish boshlanganda 70 km yo'l bo'ylab intensiv ferma aniqlandi. Ushbu qimmatbaho qishloq xo'jaligi mulkidan qochish uchun mulk egasi bilan maslahatlashgan holda yana bir tuzatish amalga oshirildi.

70 km HEUL uchun ko'rib chiqilgan muqobil marshrutlarning tahlili 4-2quyida keltirilgan.

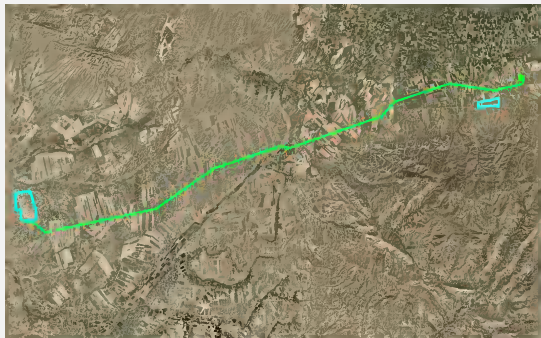
4-2-jadval 70 km HEUL uchun ko'rib chiqilgan jadval muqobil yo'nalishlari

Loyihaning ikkita muqobil varianti uchun o'tkazilgan sharhlar va tadqiqotlar natijalariga asosanib. Muqobil 3 yerni sotib olish nuqtai nazaridan yanada qulay alternativ hisoblanadi. Shuning uchun ushbu hujjatda keltirilgan YSOTVTR alternativ 2 ga asoslangan.

4.1.2 Loyihaga muqobil yo'qligi

Nolinchi alternativa qulay deb hisoblanmaydi, chunki loyiha butun mamlakat bo'ylab davom etayotgan elektr energiyasi tanqisligi sharoitida energiya xavfsizligini ta'minlash bo'yicha muhim milliy muammolarni hal qilishga qaratilgan. Bundan tashqari, loyiha mamlakatda o'sib borayotgan ichki energiya talabini qondirish uchun toza va samaraliroq energetika sektoriga yo'naltirilgan milliy harakatga mos keladi.

4-3-jadval 70 km HEUL uchun ko'rib chiqilgan jadval muqobil yo'nalishlari

HEUL YO'NALISHI VARIANTI	YERDAN FOYDALANISH VA TIRIKCHILIK VOSITALARI
Muqobil 1: Asl tartib 	Asl HEUL yo'nalishi bo'ylab yerdan foydalanuvchilarning umumiy soni (dastlabki YSOTVTR ro'yxatga olish tomonidan belgilangan) 74 LTKShni tashkil etdi. Iqtisodiy ko'chish otlari qurish va HEUL minoralarini (va daraxtlarni tozalash) tashkil etish uchun vaqtincha va doimiy ravishda yer olish rejasi bilan boshlandi. Jismoniy ko'chirish HEUL oyoq izi birga tetiklenir emas edi.

HEUL YO'NALISHI VARIANTI	YERDAN FOYDALANISH VA TIRIKCHILIK VOSITALARI
Muqobil 2: Uran konidan qochish 	Uran koni/ qidiruv maydonidan qochish uchun og'ishdan so'ng, yangi HEUL izi uchun YSOTVTR aholini ro'yxatga olish ta'sirlangan yer foydalanuvchilarining umumiy sonini (LTKSh) 80 ga aniqladi, chunki ettita qo'shimcha LTKShlar yangi yo'nalish va HEUL izi bilan iqtisodiy siljishga duchor bo'ldi.
Muqobil 3 Intensiv xo'jalik bo'limidan qochish 	Ta'sir qilingan yer aktivlari va LTKShlar soni yuqori qiymatli fermer xo'jaligi mulkidan qochish uchun keyingi og'ishdan keyin o'zgarmadi. Biroq, HEULning yakuniy o'zgarishi ta'sirlangan korxonaga minimal (eng yaxshi) ta'sir qiladi.

4.2 Yer sotib olish

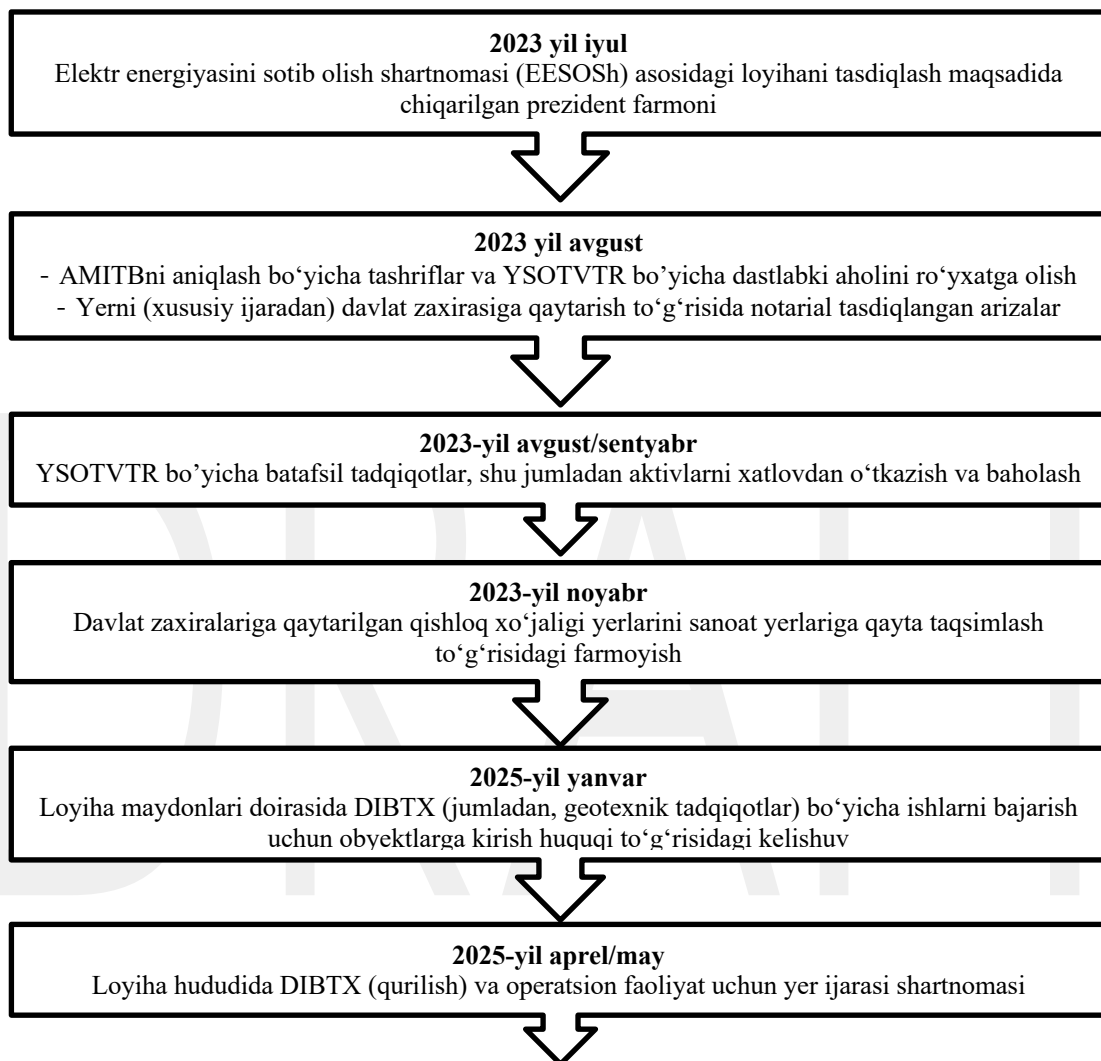
1.1.1 Yer uchastkalarini ekspropriatsiya qilish jarayoni va muddatlari

2023-yil mart oyida loyiha ishlab chiquvchisi O'zbekiston Energetika vazirligi ("O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ vakili) bilan elektr energiyasini sotib olish shartnomasi (PPA) imzoladi. 2023-yil 4-iyulda loyiha rejasi va tegishli yer uchastkalarini ekspropriatsiya qilishni tasdiqlovchi Prezident farmoni (PF) chiqarildi (A ilova). Amaldagi farmon va ekspropriatsiya to'g'risidagi ko'rsatmaning qamrovi loyihaning HEUL obyektlarini o'z ichiga olmaydi, chunki ushbu qismning batafsil loyihalash ishlari hali yakunlanmagan. 2023-yilning iyul-avgust oylarida loyiha doirasida oldindan ijara huquqiga ega bo'lgan yerdan foydalanuvchilar davlat investitsiya loyihasi va Prezident farmonini tan olgan holda, o'z yer uchastkalarini ixtiyoriy ravishda davlat zaxirasiga qaytarish to'g'risida notarial tasdiqlangan arizalar topshirdilar. 2022-yil noyabr oyida davlat zaxirasiga qaytarilgan qishloq xo'jaligi yerlarining keyinchalik sanoat yerlari sifatida qayta tasniflanib, loyihaga o'tkazilganligini tasdiqlash uchun Samarqand viloyati hokimligi tomonidan yer uchastkalari ajratish to'g'risida qaror qabul qilindi. Yer uchastkalarini ekspropriatsiya qilish jarayoni va muddatlari keyingi sahifadagi jadvalda batafsil keltirilgan.

O'zbekistonda yer boshqaruviga oid qonunchilik asoslaridagi o'zgarishlar tufayli, yerlarni olib qo'yishning huquqiy jarayoni va institutsional tuzilmasi o'zgartirildi. Ilgari viloyat va tuman hokimiyatlari (i) aholiga qishloq xo'jaligi yerlarini ijaraga berish va (ii) yer olib qo'yilganda ijarachilarga ko'chirish to'g'risida xabarnoma yuborish huquqiga ega edi. Biroq, yangi qonunchilik joriy etilgach, qishloq xo'jaligi yerlari ijarasi elektron kimoshdi savdolari (tanlov savdolari) orqali taqsimlanadigan bo'ldi. Endilikda mahalliy hokimiyat organlari xususiy quruvchilar tomonidan amalga oshiriladigan loyihalar uchun yerni taqsimlash yoki yer olib qo'yilganda ko'chirish/yerdan foydalanishni cheklash to'g'risida xabarnoma yuborish vakolatiga ega emas.

Amaldagi tizim doirasida xususiy quruvchilar tomonidan amalga oshiriladigan loyihalar uchun, yer ijarasi shartnomasi (YISH) bekor qilingandan yoki yangilangandan so'ng, mahalliy hokimiyat organlari ko'chirish yoki yerdan foydalanish huquqini cheklash to'g'risida xabarnoma bermasligi sababli, yerdan foydalanish huquqining yo'qotilishi, odatda, "yerni ixtiyoriy ravishda qaytarish to'g'risida notarial tasdiqlangan ariza" topshirilgandan keyin kuchga kiradi. Amalda, loyiha ta'sirida qolgan hududda yashovchi shaxslar tuman hokimliklariga va loyiha quruvchilariga haqiqiy qurilish boshlanguncha yerdan foydalanishni davom ettirish uchun og'zaki ruxsat so'rab murojaat qilishlari mumkin. Agar loyiha ta'sirida qolgan hududda istiqomat qiluvchi shaxslar qurilish boshlanishidan bir necha hafta oldin u yerdan chiqib ketmasalar, O'zbekiston qishloq xo'jaligi nazorati instituti orqali ko'chirish jarayoni ishga tushiriladi.

Ushbu holatda, LTSh vakillari yerlarni davlat zaxirasiga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan arizani topshirgandan so'ng o'z yer uchastkalaridan foydalanishni davom ettirish bo'yicha og'zaki va'dalar olishga urinmadilar. YSOTVTR dasturi loyihasini (I bosqich) tayyorlash paytiga kelib, ko'pchilik yerdan foydalanuvchilar bu uchastkalarni allaqachon tark etgan edilar.

4-1-rasm. FES va ESAT obyektlarini qurish uchun yer uchastkalarini olib qo'yish jarayoni va muddatlari

4.2.1.1 Yerni erta begonalashtirish va muddatidan oldin ko'chirish

7.5-bo'limda batafsil yoritilganidek, loyihadan ta'sirlangan bir qator uy xo'jaliklari (LTX) muddatidan oldin iqtisodiy ko'chirildi, chunki ular loyiha boshlanishidan oldin, loyiha ishlab chiquvchisi tomonidan qurilish maqsadlari uchun yerdan foydalanishga doimiy cheklovlar joriy

etilishidan oldin va kompensatsiya va tirikchilik vositalarini tiklashda yordam olishdan oldin norasmiy ravishda foydalanilgan loyiha ta'siridagi yer uchastkalarini tark etishdi.

Loyiha ta'siriga uchragan yerlardan uy xo'jaliklarining muddatidan oldin ko'chib ketishi rejalashtirilmagan bo'lsa-da, bu hodisa 2023-yilda YSOTVTR tadqiqoti boshlanganidan to uning yakunlanishi va qurilish ishlarining boshlanishigacha bo'lgan oylar davomida loyiha ishlab chiquvchisi, YSOTVTR maslahatchisi va LTSh o'rtasidagi muloqot va muvofiqlashtirish yetarli darajada bo'lmaganligi sababli yuz berdi. Biroq, loyiha ta'siriga uchragan yerlarning muddatidan oldin tark etilganligi haqidagi ma'lumot olingach, loyiha kreditorlari va ishlab chiquvchisi yerlarni olib qo'yish boshlangan loyiha hududlariga (ya'ni Nurobod tumanidagi quyosh elektr stansiyasi va ESAT maydonchalariga) muddatidan oldin ko'chirishning to'liq ta'sirini o'rganish maqsadida to'liq ijtimoiy standartlarga rioya etilishi auditi (ISRA) o'tkazishni topshirdilar.

ISRA tadqiqoti kreditorlarning ekologik va ijtimoiy maslahatchisi (KEIM) rahbarligida YSOTVTR maslahatchisi ko'magida o'tkazildi. Bu tadqiqot ushbu obyektlar bilan bog'liq barcha LTX va LTK bilan uy xo'jaliklari darajasida qo'shimcha maslahatlarni o'z ichiga oldi. ISRA yakunlangandan so'ng, tuzatish chora- tadbirlari rejasi (TChTR) ishlab chiqildi. ISRA va TChTR natijalariga asoslanib, YSOTVTR maslahatchisi zarar ko'rgan yerlarni muddatidan oldin tark etish bilan bog'liq oqibatlarini yumshatish uchun qo'shimcha kompensatsiya va boshqa tirikchilik vositalarini tiklash choralari (agar qo'llanilsa) ta'minlash maqsadida YSOTVTR hisobotlari va kompensatsiya/YSOTVTR to'plamlarini qayta ko'rib chiqdi. Bu qayta ko'rib chiqish keyinchalik LTShga ma'lumot oshkor qilish va ulardan fikr-mulohaza olish uchun amalga oshirildi.

4.2.1.2 Loyiha doirasida HEULlarini qurish uchun yer uchastkalarini olib qo'yish jarayonining kechikishi

Loyiha doirasida fotoelektr stansiyasi va ESAT obyektlari uchun mos joylashuv va rejalashtirish aniqlash jarayoni nisbatan erta boshlangan bo'lib, bu jarayonni oxir-oqibat loyiha ishlab chiquvchisi va uning maslahatchilari boshqargan hamda dastlabki texnik-iqtisodiy va muhandislik tadqiqotlarini o'tkazgan. HEUL loyihalari uchun yerlarni olib qo'yish jarayoni MXQ pudratchisi tomonidan batafsil texnik-iqtisodiy asoslash va mukammal loyihalashtirish natijalariga bog'liq bo'lganligi sababli, HEULning maqbul yo'nalishlarini va HEUL minoralarining joylashuvini aniqlash ancha murakkab jarayon hisoblanadi. Bu jarayon faqat 2024-yil oxirida MXQ pudratchisi tayinlanganidan so'ng boshlangan.

Ushbu baholash paytida HEUL loyihasi uchun batafsil texnik-iqtisodiy asoslar va dizayn ishlab chiqilayotgan edi va HEUL minoralari uchun doimiy yer ajratish maydoni va joylashuvini tasdiqlash uchun loyiha bo'yicha Prezident farmoni (mandati) yangilanmagan edi. Shu sababli, HEUL bilan bog'liq yerlarni ekspropriatsiya qilish uchun viloyat va tuman darajasida yer

uchastkalarini ajratish to'g'risida farmoyishlar (YUAF) ham chiqarilmagan. Shunga qaramay, O'zbekiston Energetika vazirligi, mahalliy hokimiyat organlari (ya'ni viloyat va tuman darajasidagi hokimliklar), loyihani ishlab chiquvchi va pudratchi MXQ batafsil texnik-iqtisodiy asoslarni (masalan, tayanchlar o'rnatilgan joylarda geotexnik tadqiqotlar) o'tkazish maqsadida mavjud OHTL yo'nalishlari bo'ylab yer uchastkalariga vaqtincha kirish uchun yer uchastkalari egalari (masalan, fermer xo'jaliklari egalari) bilan servitut va kompensatsiya kelishuvlarini tuzish jarayonini boshladi.

HEUL uchun yer uchastkalarini loyihalashtirish va sotib olish jarayoni ko'proq vaqt talab qilgani sababli, Loyiha uchun YSOTVTR tadqiqotlari ikki bosqichga bo'lindi: I bosqich va II bosqich. Shunga mos ravishda, YSOTVTR hisoboti va YSOTVTR paketlarini oshkor qilish ham YSOTVTR tadqiqotlari va hisobotlari uchun I va II bosqichlarga muvofiq ikki bosqichga ajratildi. II bosqichdagi YSOTVTR tadqiqotlarining dastlabki jadvali, YSOTVTR hujjatining yakuniy yangilanishlari va kompensatsiya/YSOTVTR kelishuvlari, shuningdek, loyihaning HEUL bilan bog'liq LTSh uchun qolgan yer uchastkalarini ekspropriatsiya qilish ushbu hisobotning 12-bo'limida batafsil bayon etilgan.

4-4-jadval. Qurilish va foydalanish uchun zarur bo'lgan yer uchastkalarining hisoblangan maydoni

T/R	LOYIHA UCHASTKASI	MAYDONI (GA)	
		VAQTINCHALIK (QURILISH MAYDONI)	DOIMIY (FTXK IZI)
11.	100 MVt quvvatga ega FES	216	216
12.	100 MVt quvvatga ega FESga kirish yo'li	0,05	0,05
13.	400 MVt quvvatga ega FES	800	800
14.	400 MVt quvvatga ega FESga kirish yo'li	0,42	0,42
15.	Nurobod ESAT	16,8	16,8
16.	Nurobod ESAT yer osti kabeli	0,04	0,0
17.	Saqlash stantsiyasi	216	216
18.	4,9-km (220 KV) HEUL	24,8	0,3
19.	70-km (220 kV) HEUL	376,8	3,6
20.	11-km (220 kV) TBTO HEUL	132,4	1,4
2.	13-km (220 kV) TBTO HEUL	114,4	1,4
Jami		1 897,71	1 255,97

Ushbu Rejaning 7-bo'limida batafsil bayon etilganidek, Loyihaning amalga oshirilishi Nurobod, Pastdarg'om va Samarqand tumanlarida aholining iqtisodiy ko'chishiga olib keladi. Jami 203

ta yuridik shaxs majburiy ko'chirishga duchor bo'ladi. Ulardan 189 tasi mulk huquqiga ega va mulk huquqsiz yer egalari hamda 14 nafari xodimlardan iborat.

5 AHOLINI RO'YXATGA OLISH VA IJTIMOY-IQTISODIY TADQIQOTLAR

5.1 Tadqiqot vazifalari

5.1.1 YSOTVTR doirasida aholini ro'yxatga olish

YSOTVTR doirasida aholini ro'yxatga olishning maqsadlari quyidagilardan iborat:

- Loyihaning barcha uchastkalarida yerdan foydalanish turlarini aniqlash.
- Loyiha uchastkalarida ta'sir ko'rgan yer uchastkalari sonini belgilash, shuningdek, loyihani amalga oshirishdan oldin barcha xususiy yer uchastkalarining egalik qilish muddatini belgilash.
- Loyihadan ta'sirlangan shaxslar soni bo'yicha hayotning mumkin bo'lgan ta'sirini hisoblash.
- Loyihadan oldingi (asosiy) tuzilma va LTKXdagi ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatning profilini tuzish uchun aniq uy xo'jaliklari bo'yicha ma'lumotlar to'plash.
- Tirikchilikni tiklashni rejalashtirish kontekstida ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan zaif LTKXlarni aniqlash va umumiy/o'zaro turmush tarziga ta'sir qilish bilan bog'liq holda loyihadan ta'sir ko'rgan jamoalarda har qanday maxsus jamoaviy ehtiyojlar haqida tasavvurga ega bo'lish.
- KEIM tomonidan o'tkazilgan ijtimoiy standartlarga rioya etilishi auditi (ISRA) asosida, loyiha ishlab chiqaruvchisi qurilishni boshlashdan oldin yerdan foydalanishga cheklovlar kiritishi va kompensatsiya to'lashidan avval loyiha ta'sirida qolgan yerlarni tark etgan LTX va korxonalarni (LTK) aniqlash hamda bunday LTX uchun ko'chirishning dastlabki oqibatlarini baholash maqsadida o'tkazilgan tekshiruv natijalari.

YSOTVTR doirasida aholini ro'yxatga olish potentsial zarar ko'rgan mulklar va tegishli tirikchilik ta'siriga duchor bo'lgan sub'ektlarni dastlabki o'rganish bilan boshlandi. Aholini ro'yxatga olishning birinchi bosqichi tuman va viloyat darajasidagi hokimliklar bilan bir qator yozma va shaxsiy maslahatlashuvlar, shuningdek kadastr tekshiruvlarini o'z ichiga olgan. Ushbu ishlarning maqsadi loyiha hududida joylashgan yer uchastkalarining chegaralarini aniqlash va ilgari mavjud bo'lgan erdan foydalanish va mulk to'g'risida umumiy ma'lumot to'plash edi.

Eslatma: aholini ro'yxatga olish va YSOTVTR ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlari loyihani amalga oshirish va ekspropriatsiya protseduralari boshlanishidan oldin loyiha uchun ajratilgan yer uchastkalariga qonuniy va norasmiy huquqlarga ega bo'lgan barcha tarixiy erdan foydalanuvchilarni qamrab oladigan tarzda ishlab chiqilgan va amalga oshirilgan.

Bundan tashqari, ushbu ro'yxatga olish bosqichi doirasida loyiha hududida joylashgan korxonalarni aniqlash, shuningdek, umumiy resurs ob'ektlari atrofida kamroq aniq yerdan foydalanishni aniqlash va xususan, mavsumiy yerdan foydalanishni aniqlash maqsadida yerdan foydalanish ob'ektlariga tashrif buyurish uchun piyoda sayohatlar o'tkazildi.

Ro'yxatga olishning ikkinchi va yakuniy bosqichi ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar va aktivlar inventarizatsiyasi bilan parallel ravishda LTKSh miqdorini aniqlash va tasniflash uchun batafsil ma'lumot to'plash uchun o'tkazildi. Aholini ro'yxatga olish o'z hududida so'rovnomalardan foydalangan holda LTKSh bilan maslahatlashuvlar orqali amalga oshirildi.

5.1.2 YSOTVTR-ga yo'naltirilgan ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar

YSOTVTRga yo'naltirilgan ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot ob'ektlarni majburiy inventarizatsiya qilish (LTKX) bilan bir qatorda batafsil maslahat olish uchun mavjud bo'lgan loyihadan ta'sirlangan barcha uy xo'jaliklari bilan o'tkazish. Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotning maqsadlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Potentsial ta'sir ko'rsatadigan yer egaliklari va birlashtirilgan aktivlar haqida ko'proq ma'lumot to'plash.
- Loyihaning barcha manfaatdor tomonlar ishtirokida yer sotib olish va aholining turmush tarziga ta'sirini minimallashtirish uchun ishlab chiqilishini, shuningdek, ehtiyot choralarini va maslahatlarni hisobga olgan holda rejalashtirish orqali ko'chishning oldini olish bo'yicha shaffoflikni ta'minlash.

Anketalardan foydalangan holda maslahatlashuvlar yo'li bilan aholini ro'yxatga olish va mulkni inventarizatsiya qilish bilan birga, LTX hududlarda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov o'tkazildi. Ushbu so'rovlar davomida Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklarining (LEX) vakillaridan tanlangan asosiy axborot beruvchilar bilan suhbatlar o'tkazildi. Bu suhbatlarning maqsadi alohida uy xo'jaliklarining kompensatsiya va tirikchilik manbalarini tiklash tashabbuslari bo'yicha afzalliklari hamda ustuvorliklari haqida ma'lumot olish edi. Tadqiqot o'tkazish davri

5.2.1 Loyihalash jarayoniga bog'liq holda YSOTVTR tadqiqotlarini o'tkazish bosqichlari

4.2.1.2-bo'limda qayd etilganidek, loyihaning HEUL uchun texnik-iqtisodiy asoslash va batafsil loyihalash, fotoelektr stansiyasi va loyihaning ESAT obyektlari uchun texnik-iqtisodiy asoslash va batafsil loyihalashga nisbatan ancha uzoqroq muddatlarni talab etadi. Shu sababli, YSOTVTR loyihasi doirasida mahalliy darajadagi tadqiqot, hisobot va ma'lumotlarni oshkor qilish jarayoni ikki bosqichga, ya'ni I va II bosqichlarga bo'lingan.

Quyidagi jadvalda YSOTVTR aholini ro'yxatga olish va ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot bosqichlarining sharhi keltirilgan bo'lib, har bir bosqichning ish hajmi va muddatlari ko'rsatilgan.

YSOTVTR doirasida aholini ro'yxatga olish va ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar (uy xo'jaliklari) 2023 yil 30 avgustdan 2024 yil 15 maygacha o'tkazildi.

5-1-jadval Tadqiqot bosqichlari, hajmi va o'tkazish muddatlari

TADQIQOT BOSQICHI	HAJMI	MUDDATI
YSOTVTR - I bosqich aholi ro'yxati va ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	- FES va ESAT obyektlari bilan bog'liq barcha ta'sirlar - 4,9 kilometrlik HEUL, 70 kilometrlik HEUL va TBTO HEUL uchun dastlabki yo'nalishlar bo'ylab ta'sirlar (HEUL minoralar poydevorlaridan tashqari)	2023-yil avgust - 2024-yil oktyabr
YSOTVTR - II bosqich aholi ro'yxati va ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	- HEUL yo'nalishining o'zgarishlari bo'ylab ta'sirlar (dastlabki amalga oshirish tadqiqotlari va batafsil loyihalashtirishdan so'ng) - 4,9 kilometrlik HEUL, 70 kilometrlik HEUL va TBTO HEUL bo'ylab joylashgan minoralar poydevorlariga bog'liq ta'sirlar	2025-yil avgust - 2025-yil oktyabr

5.1.2.1 YSOTVTR tadqiqotlari va hisoboti – I bosqich

YSOTVTR tadqiqotlari va hisobotlarining birinchi bosqichi 2023-yil 30-avgustdan 2024-yil 25-oktyabrgacha o'tkazildi. Tadqiqotlar YSOTVTR ro'yxatini tuzish va loyihaning quyidagi obyektlari hamda ularning ta'sirini ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan o'rganishni o'z ichiga olgan:

- FES va ESAT obyektlarini barpo etishdan qurilish va foydalanish bosqichidagi barcha ta'sirlar (doimiy).
- 4,9 km, 70 km uzunlikdagi elektr uzatish liniyalari (EUL) va TBTO ni qurishdan kelib chiqadigan barcha ta'sirlar, quyidagilar bundan mustasno:

(I) HEUL tayanchlari poydevorlariga doimiy ravishda yer ajratish bilan bog'liq ta'sirlar.

(II) HEUL yo'nalishidan og'ishlar bilan bog'liq ta'sirlar, ular tadqiqot yakunlangandan so'ng va YSOTVTRning I bosqichi bo'yicha hisobotlar tayyorlangandan keyin rejalashtirilgan

Shunday qilib, YSOTVTR doirasida mahalliy darajada o'tkazilgan tadqiqotlar, hisobotlar va ma'lumotlarni oshkor qilishning I bosqichi loyihaning barcha qismlarini va ta'sirining barcha turlarini qamrab oldi. Bunda faqat HEUL tayanch asosi maydoni bilan bog'liq ta'sir hamda 2025-yil avgustiga qadar oldindan belgilangan HEUL yo'nalishining kichik chetga chiqishlaridan kelib chiqadigan ta'sir bundan mustasno bo'ldi.

YSOTVTR tadqiqotlari va hisobotlarining I bosqichida (2023-2024-yillar) HEUL tayanchlari poydevorlarini o'rnatish joylari o'rganilmaganligining sababi shundaki, o'sha paytda loyihaning MXQ pudratchisi hali tayinlanmagan va batafsil amalga oshirish tadqiqotlari hamda tegishli loyiha ishlari yakunlanmagan edi. YSOTVTR maslahatchisi har bir elektr uzatish liniyasi bo'ylab turli xil HEUL tayanchlari/pilonlarining turlari va maksimal soni haqida ma'lumot olgan bo'lsa-da, dastlabki bosqichda HEUL tayanchlari poydevorlari uchun mos keladigan aniq joylar aniqlanmagan edi.

Shuningdek, HEUL yo'nalishining so'nggi o'zgarishlarini tadqiqotning I bosqichi va YSOTVTR hisobotidan chiqarib tashlashning sababi shundaki, har bir elektr uzatish liniyasi uchun HEUL yo'nalishlaridagi yakuniy kichik o'zgarishlar batafsil texnik-iqtisodiy asoslar (masalan, kommunal tarmoqlarning o'tkazuvchanlik qobiliyatini o'rganish, topografik tadqiqotlar va hokazo) boshlanganidan keyin yakunlangan edi.

Ushbu o'zgaruvchan unsurlarga qaramay, YSOTVTR loyihasining (I bosqich) asosini tadqiqotlar davomida to'plangan ma'lumotlar, I bosqich tadqiqotlari mobaynida o'tkazilgan ta'sir tahlili, hamda ushbu hisobotning 6.5.2-bo'limida ko'rsatilganidek, HEUL minoralari poydevorlaridan kelib chiqadigan qo'shimcha ta'sir va HEUL yo'nalishidagi kichik o'zgarishlarni qamrab olish uchun ekstrapolyatsiya qilingan (yuqori darajadagi) ta'sir tahlili va maksimal kompensatsiya byudjetlari tashkil etadi.

Bundan tashqari, YSOTVTR hisoboti loyihasining (I bosqich) va mahalliy jamoalardagi YSOTVTR paketlari (kompensatsiya) haqidagi mahalliy (jamoatchilik) ma'lumotlarni oshkor qilish doirasida quyidagi maxsus qoidalar kiritildi: I bosqich bo'yicha kompensatsiya to'lash, II bosqich bo'yicha YSOTVTR tadqiqotini o'tkazish, YSOTVTR yakuniy hisoboti (shu jumladan II bosqich) va HEUL minoralarining joylashuvi hamda HEUL yo'nalishidan chetga chiqishlar bo'yicha YSOTVTR paketlari/shartnomalariga tegishli qo'shimchalar.

5.1.2.2 YSOTVTR tadqiqotlari va hisoboti - II bosqich

Ushbu baholash o'tkazilgan paytda YSOTVTR tadqiqotlarining ikkinchi bosqichi, mahalliy darajada hisobot berish va ma'lumotlarni oshkor qilish 2025-yil avgustdan noyabrgacha mo'ljallangan edi. Ikkinchi bosqichdagi YSOTVTR ishlari quyidagi loyiha obyektlari va ularning ta'siriga qaratiladi:

- HEUL tayanchlari poydevorlarini qurish uchun yerlarni doimiy ravishda olib qo'yish bilan bog'liq ta'sir.
- YSOTVTR tadqiqotining birinchi bosqichi va hisoboti yakunlangandan so'ng rejalashtirilgan HEUL yo'nalishining o'zgarishlari bilan bog'liq ta'sir.

Keyingi bo'limda ta'kidlanganidek, YSOTVTR II bosqich tadqiqoti (loyiha ishlab chiquvchisi tomonidan amalga oshiriladi) 11 km va 13 km uzunlikdagi TBTO HEUL yo'nalishlarini qamrab olishi mumkin.

6-bo'limda qayd etilganidek, YSOTVTRning amaldagi versiyasi II bosqichda o'rganiladigan ta'sirlar uchun kompensatsiya va turmush darajasini tiklash byudjetini baholashni o'z ichiga oladi. Loyiha ishlab chiquvchisi ushbu byudjetni 9.1-bo'limda keltirilgan YSOTVTRni amalga oshirishning umumiy byudjeti doirasiga kiritgan. Shunga qaramay, YSOTVTR tadqiqotlari va hisobotlarining II bosqichi aniq hududlardagi tekshiruvlardan olingan haqiqiy ma'lumotlarni to'plash, ta'sirni batafsil tahlil qilish va aniq byudjetni tayyorlashni o'z ichiga oladi.

II bosqich tadqiqotlari yakunlangandan so'ng, YSOTVTR hisobotining loyihasi (I bosqich) loyiha uchun yakuniy YSOTVTR hisoboti (II bosqichni o'z ichiga olgan holda) sifatida yangilanadi.

5.1.2.3 YSOTVTR tadqiqot va hisobot ssenariyalari - TBTO HEUL (bog'liq obyektlar)

Ushbu baholash paytida O'MET tomonidan ishlab chiqiladigan 11 kilometrlik va 13 kilometrlik TBTO HEUL liniyalari uchun YSOTVTR tadqiqotining quyidagi ssenariylari ko'rib chiqildi (loyiha bilan bog'liq ob'yektlar doirasida).

- **1-ssenariy** - Loyiha ishlab chiquvchisi TBTO elektr uzatish liniyalarining batafsil loyihasiga kirish uchun o'z harakatlarini O'MET bilan muvofiqlashtiradi. Shuningdek, loyiha ishlab chiquvchisi O'MET bilan to'rtta TBTO elektr uzatish liniyalari bo'ylab YSOTVTR II bosqichini o'tkazish bo'yicha kelishuv tuzadi. Bu bosqich elektr uzatish liniyalari tayanchlarini o'rnatish joylari va liniyalar yo'nalishidagi har qanday og'ishlarni o'rganishni o'z ichiga oladi. II bosqich tadqiqotlari yakunlangach, loyiha ishlab chiquvchisi (o'zining ekologik va ijtimoiy masalalar bo'yicha maslahatchisi orqali) TBTO ta'sir hududidagi LTSh uchun YSOTVTR/kompensatsiya paketlarini tayyorlaydi. Bu paketlar keyinchalik O'MET tomonidan kompensatsiya to'lovlari to'g'risidagi bitimlarni tuzish va ularni qayta ishlash uchun ishlatiladi.

Shibu tekshiruvga asoslangan YSOTVTR huquqlari loyiha kreditorlarining majburiy ko'chirish bo'yicha talablariga va mazkur hisobotning 8-bo'limida keltirilgan huquqlar jadvaliga muvofiq bo'ladi.

- **2-ssenariy** - Loyiha ishlab chiquvchisi bilan keyingi muloqot asosida O'MET loyiha ishlab chiquvchisi tomonidan o'tkazilgan I bosqich YSOTVTR tekshiruvi natijalarini (TBTO HEUL uchun) bekor qilish to'g'risida qaror qabul qiladi. Bunday holda, O'MET "O'zdayverloyiha" kabi ekspert tashkilotlari va boshqa aktivlarni xatlovchi hamda baholovchi xizmat ko'rsatuvchi provayderlar yordamida YSOTVTR bo'yicha yangi mustaqil tadqiqot o'tkazadi. So'ngra, ushbu tomonlar O'MET va ta'sirlangan shaxslar o'rtasidagi ikki tomonlama kompensatsiya va servitut bitimlarini tuzish uchun kompensatsiya paketlari/kompensatsiya huquqlarini tayyorlaydilar.

Ushbu hukumat tadqiqotiga asoslangan YSOTVTR huquqlari, agar O'MET yer uchastkalarini olish bo'yicha kreditorlarning siyosati va standartlariga mos kelmaydigan majburiy ko'chirish bo'yicha milliy (qonuniy) me'yorlarga amal qilsa, loyiha kreditorlarining majburiy ko'chirish bo'yicha talablariga va ushbu hisobotning 8-bo'limida keltirilgan

huquqlar jadvaliga muvofiq kelmaydi. Bu holat ushbu hisobotning 3.3-bo'limida batafsil tavsiflangan.

Ushbu baholash o'tkazilgan paytda TBTO HEUL elektr uzatish liniyalarini qurish jadvali aniqlanmagan edi. Bu elektr uzatish liniyalari bo'yicha qurilish ishlarini boshlashning eng erta taxminiy muddati 2025-yil oktyabr/noyabr oylari deb belgilangan (ushbu hisobotning 12-bo'limida ko'rsatilganidek). Mazkur jadval loyiha ishlab chiquvchisi va O'MET o'rtasidagi keyingi muvofiqlashtirish jarayonida aniqlanadi.

5.2 Qo'llash doirasi va cheklavlari

Aholini ro'yxatga olish va TVTR ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlari loyihadan ta'sirlangan barcha sub'ektlarni, xususan, xususiy mulk va umumiy resurslarga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan sub'ektlarni qamrab olish. Ushbu so'rovlar loyihadan ta'sirlangan shaxslar va yerni olib qo'yish natijasida zarar ko'rgan mulkning to'liq inventarizatsiyasini o'rnatish maqsadida o'tkazildi. Tadqiqotchilarning diqqat markazida loyiha boshlanishidan oldin yerdan foydalanish va yerga egalik qilishning barcha turlari (prezident qarori chiqarilgandan so'ng va yer uchastkasini boshlash uchun yer ajratish to'g'risidagi keyingi buyruqlar) bo'lgan. Ushbu YSOTVTR nashrida keltirilgan aholini ro'yxatga olish va ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar bilan bog'liq cheklovlar quyida muhokama qilinadi.

5.2.1 Kadastr xaritalari

Bundan tashqari, loyihadan ta'sirlangan barcha yer uchastkalari uchun kadastr ma'lumotlari mavjud emas edi. Bunday holatlarning bir nechtasida zarar ko'rgan yer uchastkalarining asl maydoniga (gektariga) nisbatan yerlarni egallab olish ko'lamini tasavvur qilish va/yoki tasdiqlash uchun xususiy yer egaliklarini chegaralash bo'yicha kartografik va GIS ma'lumotlarini olish mumkin emas edi. Bunday sharoitda cheklangan kadastr ma'lumotlari va tegishli yer egalari qo'shimcha hisobvaraqlariga asoslangan triangulyatsiya ishonchli baholarni olish uchun ishlatilgan.

5.2.2 Ixtiyoriy xabar berish

Bundan tashqari, so'ralgan LTKShlarga YSOTVTR maqsadlari uchun shaxsiy ma'lumotlarni taqdim etish bo'yicha to'liq ixtiyorga ruxsat berildi. Har bir maslahatlashuvning boshida YSOTVTR tadqiqot maqsadlari LTKShga shaffof tarzda etkazilgan bo'lsa-da va ularga tirikchilik ta'sirini boshqarishni yaxshilash uchun tegishli ma'lumotlarni taqdim etish taklif qilingan bo'lsa-da, barcha ma'lumotlar ixtiyoriy ravishda to'plangan. Javoblarni olish uchun hech qanday

zo'ravonlik yoki manipulyatsiya vositalari qo'llanilmadi va ba'zi hollarda tayinlangan respondentlar muayyan, muhim bo'lmagan ma'lumotlarni oshkor qilishdan bosh tortdilar.

5.3 Loyihadan ta'sirlangan sub'ektlar uchun atamalar

YSOTVTR aholini ro'yxatga olish va ijtimoiy-iqtisodiy so'rovlar davomida aniqlangan barcha erdan foydalanuvchilarni birgalikda LTKShlar deb atash mumkin. Ushbu tahlil uchun quyidagi farqlovchi terminologiya qabul qilingan:

- Loyihadan ta'sir k'organ shaxslar (LTKSh) - loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklari va yuridik shaxslarni tashkil etuvchi barcha jismoniy shaxslar.
- Loyihadan ta'sir k'organ xo'jaliklari (LTKX) – loyiha bilan bog'liq yer olish va/yoki tirikchilik ta'siriga duchor bo'lgan barcha ta'sirlangan uy xo'jaliklari va maishiy mikrofirmalar.
- Loyihadan ta'sir k'organ korxonalar (LTK) - yerdan foydalanish cheklovlariga duch kelgan, aktivlarini yo'qotgan va/yoki tirikchilik vositalariga ta'sir ko'rsatilgan korxonalar/tijorat tashkilotlari.

O'rta va yirik qishloq xo'jaligi korxonalarini (ya'ni ta'sirlangan korxonalarni) uy xo'jaliklari darajasidagi kichik qishloq xo'jaligi korxonalariga (ya'ni ta'sirlangan uy xo'jaliklariga) nisbatan aniqlash uchun quyidagi kontekstual mezonlar belgilandi.

Korxona "ta'sirlangan korxona" deb tan olinishi uchun u ushbu mezonlarning kamida ikkitasiga mos kelishi lozim.

- Yuridik jihatdan ro'yxatdan o'tgan (tashkil etilgan) korxona.
- O'simlikshunoslik bilan shug'ullanuvchi "klaster turidagi" qishloq xo'jaligi korxonasi.
- Chorvachilik bilan shug'ullanuvchi "klaster turidagi" qishloq xo'jaligi korxonasi.
- Faol dehqonchilik xo'jaliklari va sug'orish tizimlariga ega korxona.
- Bir nechta direktor va aksiyadorlarga ega bo'lgan korxona.
- Direktorlar va aksiyadorlarning uy xo'jaliklari/kengaytirilgan oilalari tarkibiga kirmaydigan bir nechta xodim/ishchilarga ega korxona.
- O'rtacha yoki yirik yillik aylanmaga ega korxona.
- Loyihadan ta'sir ko'rsatadigan boshqa muassasalar - tadbirkorlik/tijorat tashkilotlari va nodavlat notijorat tashkilotlar (NNT), yer olish va/yoki yashash uchun ta'sir ko'rsatadigan davlat muassasalari va kommunal xizmatlar.
- Loyiha ta'sirida bo'lgan yer egalari-loyiha ta'sirida bo'lgan yer uchastkalarining qonuniy va/yoki norasmiy (odatiy yoki noqonuniy) egalik huquqiga ega bo'lgan LTKShlar to'plami.
- Loyihadan ta'sirlangan ishchilar - Loyihadan ta'sirlangan yer uchastkalarida hech qanday egalik huquqiga ega bo'lmagan, lekin loyihadan ta'sirlangan yer uchastkalarida rasmiy va norasmiy yer egalari tomonidan ish bilan ta'minlangan LTKShlar to'plami.

Shunday qilib, LTKShni tashkiliy jihatdan (masalan, uy xo'jaliklari va yuridik institutlar), yerdan foydalanish (ya'ni, yer egalari va ishlaydigan ishchilar) va egalik qilishning qonuniyligi (rasmiy

yer egalari va ishchilar, norasmiy yer egalari va ishchilar) bo'yicha tasniflanishi mumkin. LTKShning yer egalari toifasiga loyihadan ta'sirlangan yerlarning rasmiy va norasmiy egalari kiradi.

5.4 Tadqiqot natijalari

5.4.1 Ma'muriy chegaralar

Quyidagi jadvalda loyiha ob'ektlari joylashgan hududlar, tumanlar va mahallalar haqida umumiy ma'lumot berilgan.

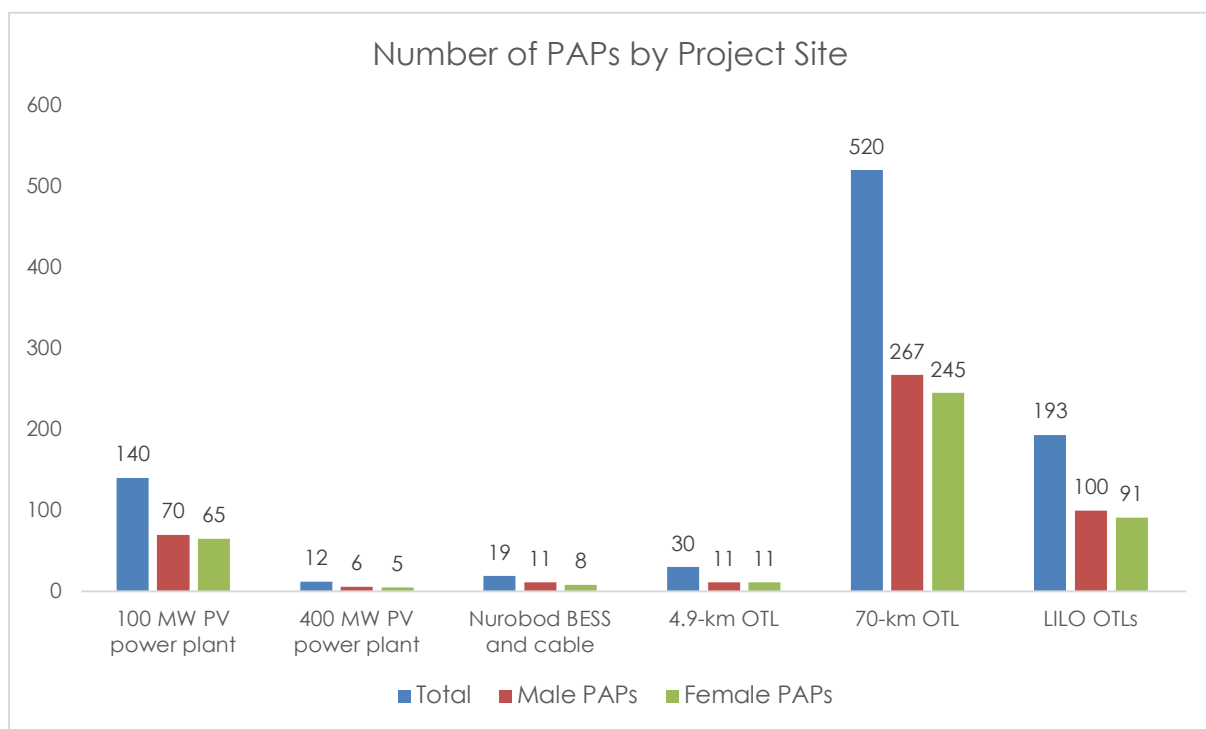
5-1-jadval loyihadan ta'sirlangan mintaqqa, hududlar va jamoalar haqida umumiy ma'lumot

LOYIHA OB'EKTлари	HUDUD	TUMAN	MAKHALLA
400 MVt quvvatga ega FES	Samarqand	Nurobod	Olg'a
			Chorvador
Nurobod ESAT	Samarqand	Pastdarg'om	Saroy
			Do'stlik MFY
70-km HEUL	Samarqand	Nurobod	Chorvador
			Olg'a
			Jum
			Urtabuz
			Ulus
			Do'stlik
			Sariqul
			Mehnatkash
			Chortut
			Sazag'on
			Saroy
		Pastdarg'om	Elbek
11-km va 13- km TBTO HEULlar	Samarqand	Nurobod	Tepakul
		Pastdarg'om	Maroqanda Nayman
		Samarqand	Mironkul

5.4.2 LTKSh va LTKXni tasniflash

Ushbu YSOTVTR hisoboti chop etilgan paytda loyiha ehtiyojlari uchun yer olib qo'yilishi natijasida iqtisodiy ko'chirishga uchragan sub'yektlar (ya'ni ta'sirlangan xonadonlar, korxonalar va boshqa muassasalar) soni 203 tani tashkil etdi. Jami 904 nafar LTSh ro'yxatga olingan bo'lib, ularning 461 nafari erkaklar va 443 nafari ayollardir.

Quyidagi syujetda loyiha ob'ekti bo'yicha ta'sir ko'rsatgan uy xo'jaliklari uchun LTKSh soni va tegishli gender bo'yicha taqsimlangan aholi statistik ma'lumotlari haqida umumiy ma'lumot berilgan.

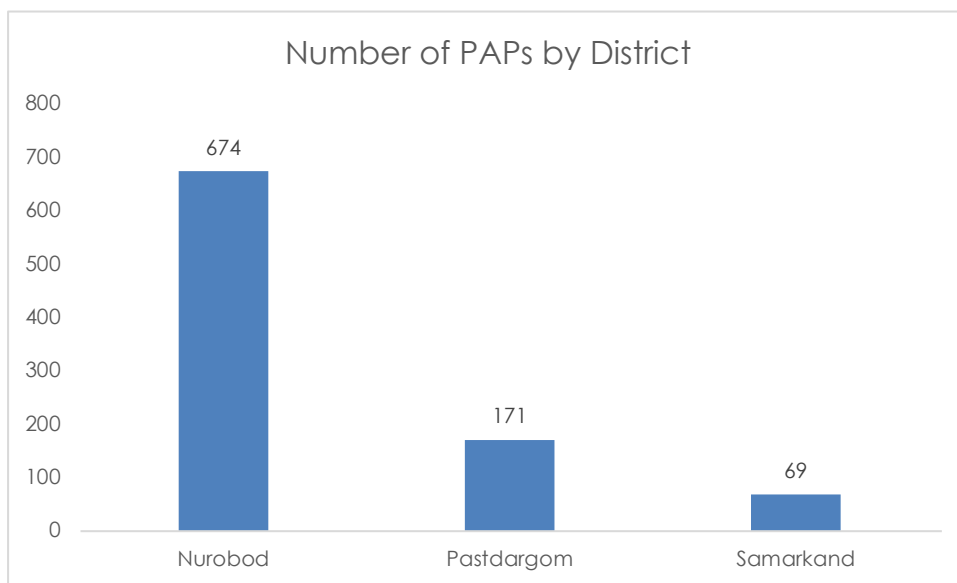
5-1-rasm LTKShni loyihani amalga oshirish joylari bo'yicha taqsimlash

Grafikda ko'rsatilganidek, so'rovda qatnashgan LTKShlarning aksariyati 70 km uzunlikdagi HEUL yo'lagi bilan va kamroq darajada TBTO HEUL yo'lagi va 100 MVt quvvatga ega FES uchastkasi bilan bog'liq. 400 MVt quvvatga ega FE stansiya va 4,9 km uzunlikdagi HEUL bo'lgan NURABADdagi ESATga nisbatan LTKSh soni ancha past bo'lgan.

5.4.3 Turar-joy binosining joylashuvi

LTKShlar Sazagan, Chortut, Saroy, Sazagon, Urtabuz, Ulus, Jom, Olga, Sariko'l, Dimishqi bola, Yangiobod, Oqsoy, Zarafshon, Parchachandir, Elbek, Tepakul, Maroqanda, Nayman, Mironko'l mahallalarida istiqomat qiladi. Nurobod, Pstdarg'om va Samarqand tumanlarida. LTKXlarning aksariyati (74%) Nurobod tumanida joylashgan.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, LTKXlar o'z jamoalarida o'rtacha 9,5 yil yashagan..

5-2-rasm LTKShning tumanlar bo'yicha taqsimlanishi

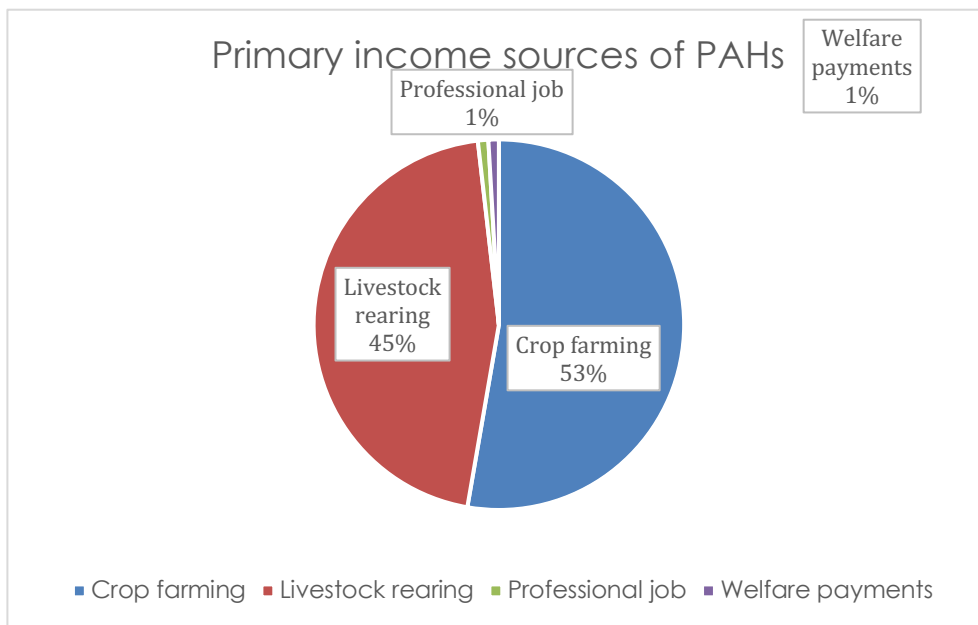
5.4.4 Daromad manbalari

LTKXlarining mutlaq ko'pchiligi qishloq xo'jaligida, asosan, dehqonchilik va chorvachilikda band. Nurobod tumanida va Pstdarg tumanining Janubiy chekkasida sug'orish tizimlari deyarli yo'q. Shu sababli, ushbu hududlardagi qishloq xo'jaligi faoliyatining aksariyati chorva mollarini, shu jumladan qo'ylar, echkilar va qoramollarni ko'paytirishga asoslangan. Ushbu hududlarda yaylov yerlarining quruqligi va past hosildorligini hisobga olgan holda, bu yerda qo'y va echkilar faol boqilmoqda.

Boshqa bandlik turlariga kotiblar va o'qituvchilar kabi professional kasblar, shuningdek, kichik chakana savdo korxonalari kiradi. Mahalliy savdo loyihadan ta'sirlangan nisbatan qishloq va chekka hududlarda sotish uchun yaqin atrofdagi shahar va qishloqlardan tovar va mahsulotlarni sotib olishni o'z ichiga oladi. Nurobod tumanida o'ta ishsizlik ba'zi erkak yoshlarni ish izlab Samarqand va Toshkent kabi shahar markazlariga, shuningdek qo'shni davlatlar - Turkiya, Qozog'iston va Rossiyaga ko'chib o'tishga majbur qildi.

So'rov natijalari shuni ko'rsatadiki, loyiha ta'siri ostidagi uy xo'jaliklarida ayollarning 75% dan ortig'i uy bekasi, 20% ayollar chorvachilik bilan shug'ullanadi, 5% esa professional fuqarolik ishlarida band. Ba'zi ayollar turar-joy binolaridan ancha uzoq masofada joylashgan to'qimachilik ustaxonalarida faoliyat yuritadi. Bundan tashqari, erkaklar ham, ayollar ham mavsumiy ishlarda, jumladan turar-joylarda va qo'shni qishloq xo'jaligida, qurilish maydonlarida va umumiy ovqatlanish sohasida intensiv qishloq xo'jaligi ishlari bilan shug'ullanadi.

O'rganilgan LTKXlarning aksariyati (53%) uchun uy xo'jaliklarining daromadlari asosan dehqonchilik bilan bog'liq. Chorvachilik uy xo'jaliklarining asosiy daromadlari bo'yicha ikkinchi o'rinda turadi (45%), uy xo'jaliklarining juda oz qismi esa rasmiy ish, boshqa kam vakillik faoliyati va ijtimoiy yordamdan daromad oladi.

5-3-rasm Uy xo'jaligining asosiy daromad manbai

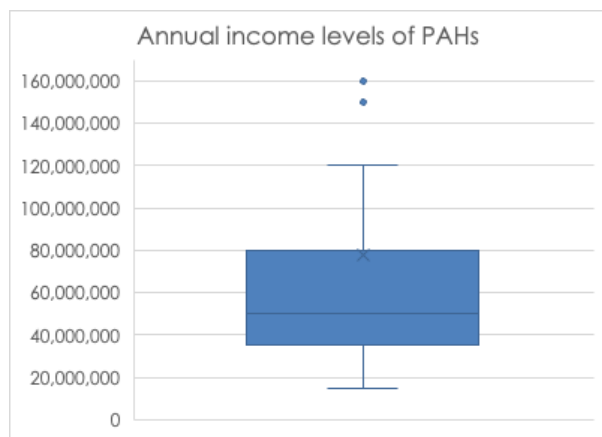
So'ralgan LTKXlarning aksariyati (53%) ikkilamchi daromad manbasiga ega ekanligini ma'lum qildi. Ikkilamchi daromad chorvachilikdan (hukmron dehqonchilikdan tashqari), dehqonchilik va bog'dorchilikdan (chorvachilikdan tashqari) hamda pensiya va nogironlik nafaqalari kabi ijtimoiy sug'urta to'lovlardan olinadi.

5.4.5 Uy xo'jaliklari daromadi

Tadqiqot davomida olingan ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlarga ko'ra, LTKXning o'rtacha yillik daromadi 77 757 143 so'mni tashkil etib, oylik 6 479 762 so'mga to'g'ri keladi. 621 000 so'mlik milliy qashshoqlik chegarasidan past oylik daromad bilan ifodalangan o'ta qashshoqlik qayd etilmagan, biroq bir qancha uy xo'jaliklari jismoniy zaiflik kabi maxsus va og'ir ehtiyojlar tufayli qashshoqlikni engillashtirish maqsadida ijtimoiy to'lovlar olish uchun kommunal "temir kitoblar"da ro'yxatdan o'tgan. Ba'zi respondentlar oylik daromadlarini oshkor qilmaslikni tanlagan bo'lsalar-da, e'lon qilingan daromadning pastki chegarasi o'rtacha 1 250 000 so'mni tashkil qiladi.

Quyidagi grafikda uy xo'jaliklarining yillik daromadlari bo'yicha asosiy statistik ma'lumotlar, shu jumladan daromadlar oralig'i (ya'ni, maksimal, minimal, o'rtacha, yuqori va quyi kvotalar,

shuningdek, tez-tez og'ishlar) keltirilgan. Ushbu tahlil uchun ba'zi ekstremal og'ishlar chiqarib tashlandi.

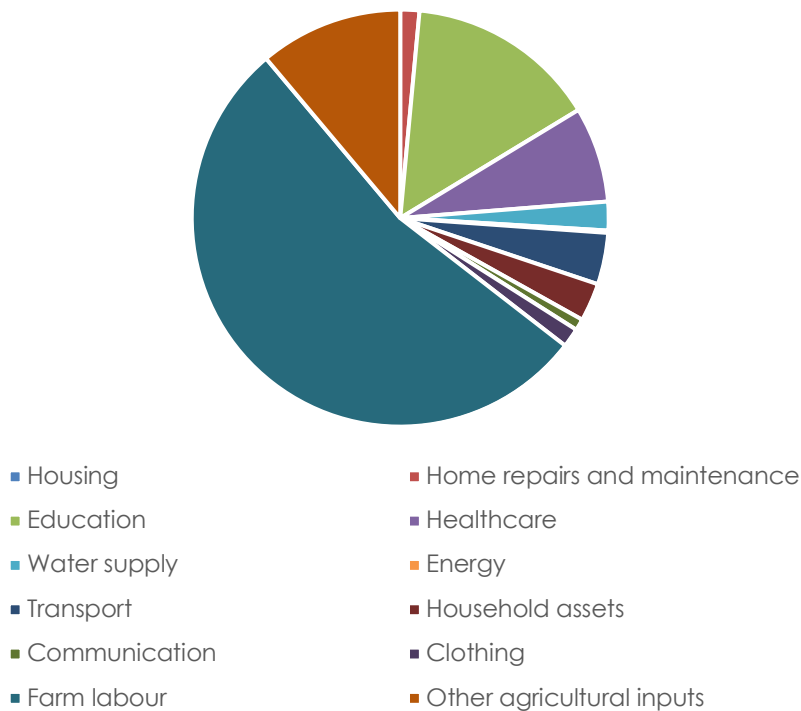
5-4-rasm Uy xo'jaliklarining yillik daromadlari uchun minimal, maksimal, o'rtacha, kvota va tanlanma og'ishlar

5.4.6 Uy xo'jaligi xarajatlari

LTKX tomonidan bildirilgan asosiy yillik xarajatlarga qishloq xo'jaligi va mehnat, transport, suv ta'minoti, ta'lim va sog'liqni saqlash xarajatlari kiradi. Kichik va o'rta qishloq xo'jaligi korxonalariga rahbarlik qiluvchi LTKXlarning ulushi, odatda, ular intensiv qishloq xo'jaligi faoliyatiga ko'proq mablag' sarflayotganliklaridan dalolat beradi. Yillik eng kam xarajatlar LTKXlar o'rtasida o'rtacha 7 000 000 so'mni, LTKXlarning o'rtacha xarajatlari esa yiliga 46 542 857 so'mni tashkil etadi.

Quyidagi grafikda ko'pchilik LTKXlar tomonidan bildirilgan turli uy xo'jaliklari xarajatlarining nisbiy ulushi ko'rsatilgan. Ushbu tahlil uchun ba'zi xarajatlar katta toifalarga birlashtirildi.

Annual expenditure of PAHs

5-5rasm LTKXlarning yillik xarajatlari

5-2-jadval Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklarining oylik xarajatlarini (so'mda) solishtirish

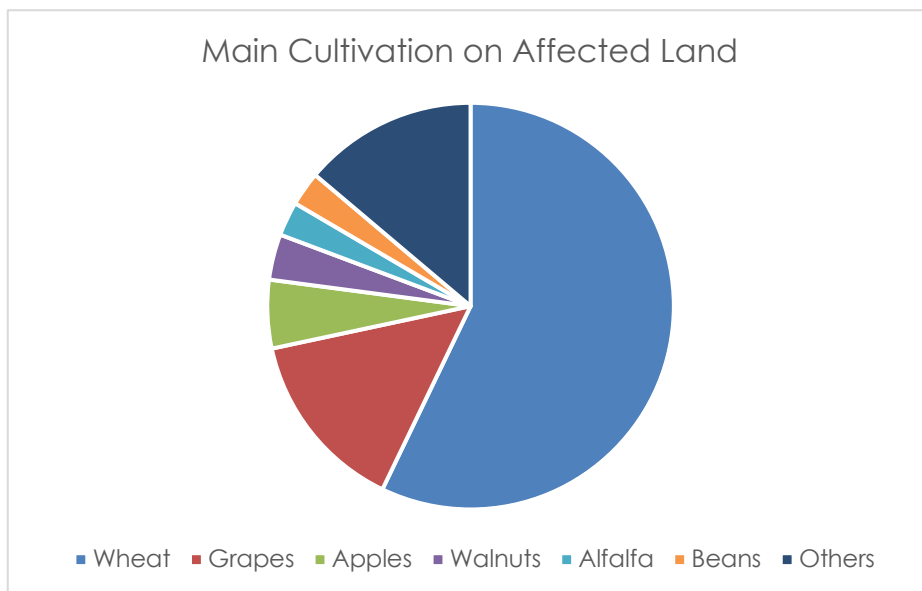
XARAJATLAR	O'RTACHA YILLIK XARAJATLAR (SO'M)
Uy-joy ijarasi	0
Uyni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish	1 616 667
Ta'lim	8 750 000
Sog'liqni saqlash	3 416 667
Suv ta'minoti	2 380 000
Energetika	380 000
Transport	6 100 000
Uy xo'jaligi aktivlari	2 916 667
Aloqa	1 540 000
Kiyim	3 583 333
Ferma mehnati	67 200 000
Boshqa qishloq xo'jaligi ma'lumotlari	60 000 000

5.4.7 Qishloq xo'jaligi mahsulotlari - Dehqonchilik

Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklari va erishilgan qariyb 71 tezlikda dehqonchilik bilan shug'ullanadi. Bu qishloq xo'jaligi Nurobod tumanida ko'p yillik daryolar va sug'orish tarmoqlarining deyarli yo'qligi hamda aholi tuproqlari sho'rlanganligi sababli yog'ingarchilik bilan ta'minlanadi. Loyihadan ta'sirlangan erlarda yetishtiriladigan asosiy yillik ekinlarga bug'doy, paxta (boshqariladigan), arpa va loviya kiradi. Loyihadan ta'sirlangan erlarda yetishtiriladigan asosiy yillik ekinlarga bug'doy, paxta (boshqariladigan), arpa va loviya kiradi.

Qishloq xo'jaligi tsikllari nuqtai nazaridan bug'doy kabi donlar kuzning oxirida (taxminan noyabrda) ekilgan va yozning boshida yig'ib olinadi. Arpa erta bahorda (taxminan martda) ekilgan va yozning boshida yig'ib olinadi. Paxta bahorda (taxminan aprelda) ekiladi va erta kuzda, sentyabr va oktyabrda yig'iladi. Ko'p yillik o'simliklar uchun ko'chatlar kech kuzda, qish o'rtalarida yoki erta bahorda ekilgan. O'rim-yig'im vaqti hosilga qarab o'zgarib turadi, ammo mevaning ko'p qismi (masalan, olma va uzum) yozda to kuzning boshigacha yig'ib olinadi.

Samarqand viloyatida keng ko'lamli o'rim-yig'im kampaniyalari qishloq joylarida mahalliy aholini, xususan, paxta terimi bilan shug'ullanadigan ayollarni mavsumiy ish bilan ta'minlaydi. Yig'ilgan mahsulot loyiha ta'sir ko'rsatadigan barcha tumanlarda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ommaviy sotish uchun mo'ljallangan "bozorlar" deb nomlanuvchi yirik ommaviy bozorlarda sotiladi.

5-6-rasm Loyihadan ta'sirlangan yerlarda etishtiriladigan asosiy ekinlar

5.4.8 Qishloq xo'jaligi mahsulotlari-chorvachilik

Loyihadan ta'sirlangan xonadon va korxonalarning qariyb 19 foizi chorvachilikda band. Ta'sir qilingan barcha sub'ektlar qo'ylarni ko'paytiradi va faqat bitta qishloq xo'jaligi klasterida chorvachilik haqida xabar berilgan. Qo'y chorvachiligi qulay, chunki mahalliy zotlarning keskin kontinental desert iqlimi, qurg'oqchil sharoiti va quruq, sho'rlangan tuproqlarda yaylovlari cheklangani yuqori o'sish va ko'payish sur'atlariga ega bo'lib, go'sht, sut, teri va junning xilma-xil mahsulotlariga ega. Qo'zichoq odatda Bahor mavsumiga to'g'ri keladi, kuzning oxiri va qishning boshida naslchilik mavsumidan so'ng, qirqish Bahor va kuzda amalga oshiriladi. Sotish uchun qo'ylarni so'yish yil davomida sodir bo'ladi, talabga qarab bahor va qish mavsumida eng yuqori darajaga etadi.

Chorvachilik va ishlab chiqarish bilan shug'ullanadigan ta'sirlangan uy xo'jaliklari chorva mollarini o'zlarining turar joylarida joylashgan chorvachilik boshpanalarida sug'oradilar, chorvachilik korxonalari esa suv va chorva mollarini belgilangan yaylov yerlarida yaylov va boshpana joylarida sug'oradilar. Mahalla va tuman miqyosidagi veterinariya punktlarida emlash, davolash va sun'iy urug'lantirish xizmatlarini ko'rsatuvchi veterinariya xizmatlari ko'rsatilmoqda. Chorva mollari "bozorlar" deb nomlangan katta, maxsus ajratilgan bozorlarda sotiladi.

5.4.9 Ijtimoiy xizmatlar

5.4.9.1 Ta'lim

Loyihadan ta'sirlangan barcha jamoalar birdan uchgacha maktab va bolalar bog'chalari borligi haqida xabar berishdi. Oliy o'quv yurtlari tuman markazlarida va zarar ko'rgan hududlardagi boshqa strategik joylarda joylashgan.

Ba'zi kam ta'minlangan jamoalar, xususan, Nurobod tumanidagilar rezident ta'lim muassasalaridagi surunkali muammolar, jumladan, kitoblar, mebellar, axborot texnologiyalari va sport inshootlari etishmasligini qayd etdilar.

5.4.9.2 Sog'liqni saqlash

Loyihadan ta'sirlangan jamoalarning aksariyati uch kilometr masofada kamida bitta ambulatoriya tibbiy muassasasi mavjudligini ko'rsatdi. Ilg'or diagnostika va davolash xizmatlari uchun bemorlar o'z tumanlari, shaharlari va viloyatlarida joylashgan yirikroq tibbiyot muassasalariga yuboriladi.

Ta'sir ko'rgan tumanlarning kam rivojlangan, qishloq joylarida shifokorlar soni cheklanganligiga qaramay, aholining aksariyati sog'liqni saqlash infratuzilmasining mavjud holatidan mamnun.

Nurobod tumanidagi bir qancha tibbiyot muassasalarida elektr energiyasining tez-tez uzilishi asosiy xizmatlar ko'rsatishni cheklab qo'yishi e'tiborga molik.

5.4.9.3 Suv ta'minoti

Suv va suv ta'minoti infratuzilmasi manbalari loyihadan ta'sirlangan tumanlar va muayyan jamoalar bo'yicha keng farq qiladi. Aksariyat shaharlar "O'zsuvta'minot" AK va suv xo'jaligi (vazirlik) boshqarmalari tomonidan boshqariladigan suv ta'minoti tizimiga ega. Qishloq joylarida suv ta'minotining muqobil variantlariga markazlashtirilgan, quvvurli suv ta'minoti tarmoqlari, daryo va buloqlarga ulanadigan kommunal taqsimlash tizimlari (nasoslar bilan quvvatlangan), yer osti suvlari quduqlari, daryolar va sug'orish kanallari kiradi.

Sug'orish kanallari, mavsumiy va efemer daryolar joylashgan joyda, yerdan foydalanish va faoliyatning har xil turlari tegishli qonun hujjatlarida belgilangan sanitariya va himoya buferlariga rioya qilishlari kerak. Buferlarning o'lchamlari daryolarning oqim tezligiga va sug'orish kanallarining o'lchamlariga mutanosibdir. Mahalliy hokimiyat vakillari loyiha hududidagi va uning atrofidagi qishloq xo'jaligi yerlarini sug'orish imkonini beruvchi kanallarning burilishiga yo'l qo'ymaslik uchun barcha imkoniyatlarni ishga solish zarurligini ta'kidlaydi.

NUROBOD

Nurobod va Pastdarg'om tumanlaridagi loyihadan ta'sirlangan mahallalarda (ya'ni, FES va Nurobod ESAT yaqinida) markazlashtirilgan suv ta'minoti tarmoqlari mavjud emas. Bu mahallalarda yashovchilar suvni birinchi navbatda buloqlardan va "Suvokava" nomi bilan ro'yxatdan o'tgan suv ta'minotchisidan oladi. Ba'zi uy xo'jaliklari har bir foydalanuvchidan oylik to'lov evaziga umumiy suv olish joylaridan suv oladigan nasoslar bilan ishlaydigan suv tizimlariga ulanadi. Ushbu tizimning salbiy tomoni shundaki, suv olish ko'pincha elektr uzilishlari bilan to'xtatiladi. Boshqa xonadonlar "Suvoqava"dan muntazam ravishda bir tonnasi 65 ming so'mdan 90 ming so'mgacha bo'lgan narxlarda suv olishadi. Kam ta'minlangan aholi qatlamlari suvni buloqlardan, yer osti quduqlaridan, sug'orish kanallaridan qo'lda olishni ma'qul ko'radi, boshqalari esa yomg'ir yig'ish tizimlaridan foydalanadi.

Loyiha uchun suv ta'minoti masalasiga kelsak, mahalliy hokimiyat pudratchilarga tanker xizmatlarini ko'rsatish uchun "Suvoqava" bilan hamkorlik qilishni tavsiya qildi. Aks holda, Suv xo'jaligi vazirligi huzuridagi viloyat va tuman boshqarmalari, shuningdek, Davlat geologiya va mineral resurslar qo'mitasi (Davlatgeologiya) ruxsati bilan, avvaldan texnik-iqtisodiy asoslash va ruxsatnoma asosida yer osti suvlari quduqlarini qazish mumkin. Oxirgi muqobil bilan bog'liq ikkita asosiy muammo shundaki, mahalliy suv qatlamlaridagi yer osti suvlari sho'r bo'lib, hududda yer osti suvlarining biroz kuchlanishi qayd etilgan va suv tanqisligi bahorda eng yuqori darajaga etadi.

Tumanlarning aksariyat qismida irrigatsiya kanallari mavjud emas, biroq 70 km uzunlikdagi HEUL yo'nalishi bo'ylab joylashgan mavsumiy daryolar/soylar atrofida kichik o'lchamli oddiy kanallar qurilgan.

PASTDARG'OM TUMANI

Pastdarmom tumanidagi loyihadan ta'sirlangan aholi punktlarida suv ta'minoti holati umuman Nurobod tumanidagi holatga o'xshaydi. Biroq, tuman Darg'om va Zarafshon daryolarida tashkil etilgan keng sug'orish tizimidan foydalanadi. Mavjud kanallarning hech biri Nurobod BESS va nimstansiya uchastkalarida joylashgan emas, biroq bir nechta kanallar 11 km va 13 km OT yo'laklari bo'ylab joylashgan.

5.4.9.4 Elektr ta'minoti

Ta'sir ko'rgan barcha aholi punktlari milliy elektr tarmog'iga ulangan. Shu bilan birga, turli aholi punktlarida elektr ta'minotining barqarorligi va elektr uzilishlarining davomiyligi har xil. Nurobod tumanidagi loyiha uchastkalari atrofida kabi ba'zi kam rivojlangan jamoalar quyidagi sabablarga ko'ra tez-tez elektr ta'minotidagi uzilishlardan aziyat chekmoqda:

- elektr tarmoqlarining haddan tashqari yuklanishi, asosan qishda
- kuchli shamol va yomg'ir paytida eskirgan elektr tarmoqlarining ishlamay qolishi

Nurobod va Pastdarg'om tumanlaridagi kam ta'minlangan aholi punktlari elektr energiyasi tez-tez (ba'zan har kuni) 3-4 soat davom etadigan uzilishlar haqida xabar berishdi. Ushbu aholi, shuningdek, mavjud elektr tarmog'i 1970-yillarda tashkil etilganidan beri yaroqsiz holga kelganini ta'kidladilar. Natijada kuchli shamol va kuchli yog'ingarchilik ko'pincha taqsimlovchi ustunlar va kabel liniyalariga zarar yetkazadi, bu esa elektr quvvati taqchilligini yanada kuchaytiradi va maktablar, poliklinikalar va boshqa muassasalarda asosiy ijtimoiy va tijorat xizmatlariga to'sqinlik qiladi.

Nurobod va Pastdarg'om tumanlaridagi loyiha uchastkasi atrofida joylashgan qishloq aholi punktlarida markaziy isitish tizimi yo'q, qishda isitish uchun mahalliy o'tin va quritilgan go'ng (tappi) ishlatiladi. Xarid qilingan gaz, shuningdek, bu jamoalarda qo'shimcha isitish uchun ishlatiladi, ammo kamroq darajada.

Loyihaning qurilish bosqichida elektr ta'minoti bilan bog'liq holda, mahalliy hokimiyat organlari tarmoqqa ulanishni tavsiya qildi. Bundan tashqari, agar elektr energiyasiga bo'lgan ehtiyoj 10 kVt dan oshsa, loyiha ishlab chiqaruvchisi O'MET va mahalliy (tuman) qurilish boshqarmalari bilan hamkorlikda maxsus transformator o'rnatishi kerakligi ta'kidlandi.

5.4.9.5 Ijtimoiy xavfsizlik

O'zbekistonda ijtimoiy ta'minot tizimi pensiya to'lovlari hamda ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar va aholi uchun turli ijtimoiy chora-tadbirlardan iborat. Nurobod, Pastdarg'om tumanlaridagi loyihadan ta'sirlangan jamoalar uchun mavjud bo'lgan ijtimoiy ta'minot shakllariga quyidagilar kiradi:

- Pensiya to'lovlari
- Ehtiyojga asoslangan pul xayriyalari
- Turar-joy mulkdorlari, uy xo'jaliklari va/yoki KO'K aktivlarini sotib olish uchun kreditlar
- Oliy ma'lumot olish uchun grantlar
- Kam ta'minlangan ishlab chiqaruvchilarga chorva mollarini hadya qilish
- Qishloq xo'jaligiga oid bo'lmagan kichik va o'rta korxonalar uchun subsidiyalar (masalan, kiyim-kechak sanoatidagi ayollar uchun tikuv mashinalari)
- Bepul uy-joy bilan ta'minlash dasturlari
- Qishloq xo'jaligi yerlarini bepul ijaraga olish
- Tibbiy, yuridik yoki asosiy kommunal xizmatlar ko'rsatish uchun subsidiyalar va qarzlarini engillashtirish
- Fuqarolik, mavsumiy va/yoki yarim malakali ishlarga ustuvor yollash xizmatlari

Aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlariga ijtimoiy yordam ko'rsatish bilan shug'ullanuvchi mahalliy hokimiyat organlariga (I) mahalla hokimligining ijtimoiy-iqtisodiy va bandlik bo'limi, (II) mahallaning ayollar va maishiy ishlar bo'limi, shuningdek, mahalla miqyosida Kambag'allikni qisqartirish va bandlik bo'limlari (KQBB) kiradi. KQBBga mahallalarni davriy monitoringini olib borish va barcha ijtimoiy himoyaga muhtoj xonadonlar va aholini ro'yxatga olish yuklangan. Iqtisodiy qiyinchiliklarni boshdan kechirayotgan jamiyat a'zolarini aniqlash mezonlariga surunkali kasalliklar, nogironlik, uzoq muddatli ishsizlik, katta uy xo'jaliklari/kam ta'minlangan oilalar, ayollar boshchiligidagi uy xo'jaliklari va bolalar boshchiligidagi uy xo'jaliklari kiradi (lekin ular bilan cheklanmaydi). Ushbu mezonlarga javob beradigan shaxslar va butun uy xo'jaliklari quyidagi institutsional reestrlarga kiritilgan:

- **Temir daftari** - Kambag'al va ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar uchun jonli reestr (ma'lumotlar bazasi).
- **Ayollar daftari** - ijtimoiy yordamga muhtoj ayollar uchun jonli reestr (ma'lumotlar bazasi).
- **Yoshlar daftari** - kambag'al va/yoki marginal oilalardagi yosh rezidentlar uchun jonli reestr (ma'lumotlar bazasi)

Samarqand viloyatining loyihadan ta'sir ko'rgan tumanlarida tegishli hokimiyat organlari bilan maslahatlashuvlarda qayd etilganidek, o'ta og'ir sharoitlarda (ya'ni milliy qashshoqlik chegarasidan pastda) yashovchi uy xo'jaliklari umumiy uy xo'jaliklarining 2-4 foizini tashkil etadi.

5.4.10 Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish vositalari va kengaytirish xizmatlari

Qishloq xo'jaligi bilan shug'ullanadigan ko'pchilik LTKX barcha zarur jihozlar, asbob-uskunalar va qishloq xo'jaligi mahsulotlari, jumladan o'g'itlar va pestitsidlarga ega. Bir nechta LTKXlar cheklangan foydalanish uchun ma'lum bir qishloq xo'jaligi texnikasiga (masalan, traktorlarga) ega. Boshqa fermer xo'jaliklari ham talabga binoan uskunalarni ijaraga olishlari mumkin. LTKXlar mahalliy chakana savdo do'konlari va etkazib beruvchilar orqali agrokimyoviy moddalarni sotib olish imkoniyatiga ega. Nurobod tumanida qishloq xo'jaligi uchun asosiy to'siq suvdur, chunki ko'p yillik daryolar yetishtirilgan yerlarning qurg'oqchil uchastkalarida yo'qligi va yog'ingarchilikning beqaror rejimi tufayli.

Bundan tashqari, chorvachilik va qoramolchilik bilan shug'ullanadigan LTKXlar endi chorva mollarini saqlash uchun zarur bo'lgan asosiy ob'ektlar va xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ega. Loyihadan ta'sir ko'rgan hududlarda, ayniqsa Nurobod va Pastdarg'omda yaylov yerlari borki, ularda ekin maydonlari nisbatan kam bo'lib, undan ekin yetishtirishda unchalik foydalanilmaydi. Yerlarning katta qismi rasmiy ravishda chorvachilikka yo'naltirilgan klasterlarga (yirik davlat kompaniyalariga) tegishli, qolgan mahalliy yaylovlar esa o'rim-yig'imdan keyin xususiy ekin maydonlarida mavsumiy ravishda mavjud. Xususiy fermer xo'jaliklarida o'tlash uchun chorvadorlar oldindan ruxsat olishlari va/yoki mulkdorlar bilan kelishib olishlari kerak. Loyihadan ta'sir ko'rgan hududlarda va uning atrofidagi hududlarda ozuqa ham etishtiriladi.

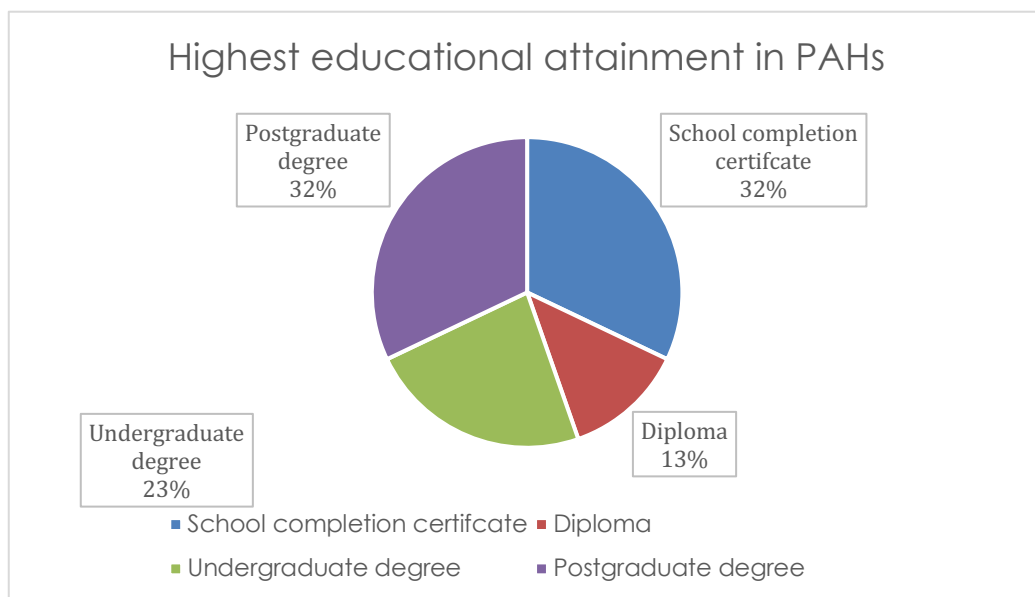
Cho'ponlar uchun to'xtash joylari, shuningdek, asosan chorvadorlarga tegishli bo'lgan intensiv yaylovlarda joylashgan. Ba'zi hollarda norasmiy kelishuvlarga erishish mumkin, bu esa yaqin atrofdagi jamoalardagi cho'ponlarga korporativ chorvachilik korxonalari tomonidan rasmiy ravishda ro'yxatdan o'tgan yerlarda bo'sh boshpanalardan foydalanishga imkon beradi. Chorvadorlar va cho'ponlar uchun jamoat va xususiy sug'orish tashkilotlari yer osti suvlari quduqlariga biriktirilgan tabiiy suv havzalari/suv havzalari, buloqlar va sug'orish tashkilotlari o'z ichiga oladi. Chorvador va cho'ponlarning aksariyati xususiy veterinariya xizmatidan foydalanadi. Norasmiy ravishda boqish bilan shug'ullanadigan o'z-o'zini ish bilan ta'minlaydigan va jamoat tomonidan ishlaydigan cho'ponlar odatda muntazam ravishda maslahat xizmat ko'rsatishga hissa qo'shadilar. Aks holda, uzoqdagi qoramol savdogarlari va chorvadorlarga deyarli hech qanday maslahat xizmatlari ko'rsatilmaydi.

5.4.11 Ta'lim darajasi

Umuman olganda, LTKXlarda savodxonlik darajasi yuqori va LTKXda voyaga etmaganlar maktabga borishadi. Ko'pgina LTKXlarda eng yuqori ta'lim darajasi (tegishli savollarga javob bergan respondentlarning javoblariga ko'ra) teng ravishda o'rta maktab attestatini (32%) va

bitiruv diplomini (32%) o'z ichiga oladi. Bakalavr va mutaxassis malakasini, shuningdek, LTKXning qolgan 23% va 13%ni tashkil etdi.

Quyidagi grafikda umuman LTKXda qayd etilgan eng yuqori ta'lim holatlari haqida umumiy ma'lumot berilgan.

5-7-rasm LTKX ma'lumotlariga ko'ra eng yuqori ta'lim malakasi

5.4.12 Turar joyning o'ziga xos xususiyatlari va uy-joy sifati

LTKXlar asosan loyihadan ta'sir ko'rgan jamoalarni tashkil etuvchi turar-joy hududlarida joylashgan. Turar-joy binolari bir qavatli binolar sifatida tasniflanishi mumkin. Bu erda yollangan pudratchilar va ba'zi hollarda qurilish mahoratiga ega bo'lgan uy xo'jaliklari a'zolari uy qurish bilan shug'ullanadilar.

Ba'zi binolar o'rtacha va yuqori fuqarolik standartlarini namoyish etadi, shu jumladan g'isht devorlari, temir choynab tomlari yoki shingillalar. Nurobod tumanining qishloq joylarida ibtidoiy uy-joylar, ayniqsa, aholining daromadi nisbatan past bo'lgan aholi punktlarida keng tarqalgan. Turar-joy binolarining aksariyati ijaraga emas, balki egalik qiladi.

5-8-rasm Nurobod va Pastdarg'omdagi zarar ko'rgan aholi punktlaridagi turar-joy binolari turlari

5.4.13 Ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan zaif uy xo'jaliklari

YSOTVTR tadqiqotida o'tkazilgan uy xo'jaliklari darajasidagi ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar ijtimoiy-iqtisodiy beqarorlik, marginallashuv va qashshoqlikka moyillikning bir yoki bir nechta elementlari tufayli tirikchilik nomutanosib ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan chanoqlarni aniqlash uchun zaiflikni tahlil qilishni o'z ichiga olgan.

Ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan zaif LTKXlarni aniqlash uchun quyidagi mezonlar qo'llanilgan:

- Jismoniy va / yoki aqliy nuqsonlari bo'lgan bir yoki bir nechta a'zolari bo'lgan uy xo'jaligi
- Bir yoki bir nechta surunkali kasal a'zolari bo'lgan uy xo'jaligi
- Umumiy oylik daromadi milliy qashshoqlik chegarasidan past bo'lgan uy xo'jaligi (621 000 so'm)
- Loyiha ta'sir qilishi mumkin bo'lgan yer uchastkalariga norasmiy egalik huquqiga ega bo'lgan uy xo'jaliklari
- Ayol boshchiligidagi uy xo'jaligi
- Bolalar boshchiligidagi uy xo'jaliklari
- Mahalliy aholi (MA) yoki qochqin maqomiga ega bo'lgan uy xo'jaligi

Eslatma: Surunkali kasalliklarga (lekin ular bilan cheklanmagan holda) saraton, og'ir yurak-qon tomir kasalliklari va sil, nogironlar qatoriga esa jismoniy nogironlik, ko'rlik, karlik, falaj va/yoki aqliy zaiflik kiradi.

Yuqoridagi mezonlardan bir yoki bir nechtasiga javob beradigan barcha LTKXlar YSOTVTR doirasida chidamliligi cheklangan va yashash uchun alohida xavflarga ega bo'lgan uy xo'jaliklari uchun qo'shimcha manzilli yordam doirasida zaif uy xo'jaliklari sifatida aniqlandi. Zaifliklarni tahlil qilish, shuningdek, bir nechta zaiflik omillarining kombinatsiyasi natijasida yuzaga keladigan zaiflikning kuchayishiga qaratilgan.

Quyidagi matritsada YSOTVTR tadqiqotida aniqlangan zaif LTKXlar soni va har bir zaiflik elementining paydo bo'lish tez-tezligi keltirilgan. Jami 48 LTKX zaif deb tasniflangan.

5-3- jadval Ijtimoiy-iqtisodiy zaiflik toifalari bo'yicha zaif LTXlar soni

#	ZAIFLIK ELEMENTI	LTKX SONI
1	Jismoniy va / yoki aqliy zaiflik	6
2	Surunkali kasallik	11
3	Ayollar boshli uy xo'jaliklari	17
4	Bolalar boshli uy xo'jaliklari	0
5	Ta'sir ko'rgan yer/resurslarga norasmiy egalik	13
6	Haddan tashqari qashshoqlik	17
7	MA yoki qochqin holati	0
Zaif LTXlarning umumiy soni		64

Ayni paytda LTKXda nogironligi bo'lgan aholining ko'p qismi mahalliy hokimiyat organlari (ya'ni, tuman hokimliklari) tomonidan oylik nafaqa olish maqsadida mahallaning "temir daftarlarida" qayd etilgan. Tadqiqotda qamrab olingan zaif aholi guruhlari boshqa ijtimoiy imtiyozlar va kommunal yordam tashabbuslari haqida xabar bermagan.

6 MULKNI INVENTARIZATSIYA QILISH VA BAHOLASH

6.1 Baholash bo'yicha ekspertiza

Amaldagi qonunchilikka muvofiq, loyiha ishlab chiquvchisining topshirig'i bo'yicha maslahatchi YSOTVTRga kiritilgan aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash uchun mahalliy litsenziyalangan kompaniyani jalb qildi.

- Guliston shahrida ro'yxatdan o'tkazilgan "Sirdaryo mustaqil baholash va ekspertiza" mas'uliyati cheklangan jamiyati
- Toshkent shahrida ro'yxatdan o'tkazilgan "Olimp baholash va ekspertiza markazi"

Kompaniya va ekspert baholovchilar majburiy talablar va milliy ko'rsatmalarga muvofiq energetika sohasidagi xalqaro ishlab chiquvchilar uchun inventarizatsiya va aktivlarni baholash xizmatlarini ko'rsatishda katta tajribaga ega.

Maslahatchi tartibga soluvchi kompensatsiya standartlari va Loyiha kreditorlarining kompensatsiya va kengroq yashash vositalarini tiklash talablari (masalan, OTB SPS SR2, YeTTB PR 5 va XMK PS 5) o'rtasidagi tafovutlarni bartaraf etish uchun baholash va kompensatsiya tizimini ishlab chiqdi.

6.2 Baholash Standartlari

Tekshirilgan va inventarizatsiya qilingan yer uchastkalari va asosiy vositalarni puxta baholash tegishli qonunlar va qoidalarda nazarda tutilgan tartib va usullarga muvofiq amalga oshirildi. Normativ talablar kreditor loyihalariga tegishli samaradorlik standartlarida belgilangan baholash va kompensatsiya talablariga javob bermaydigan hollarda, bo'shliqlar yanada qat'iy, xalqaro miqyosda tan olingan standartlarga javob berish uchun hal qilindi.

Quyidagi kichik bo'limlar loyiha tomonidan zarar ko'rgan yer uchastkalarini, loyiha tomonidan zarar ko'rgan yer uchastkalariga birlashtirilgan ko'chmas mulkni va tegishli daromad yo'qotishlarini baholash uchun foydalaniladigan tamoyillar, usullar va ko'rsatmalar standartlarini maqsadli ko'rib chiqadi.

6.2.1 Qurilish uchun yer qiymatini baholash

O'zbekistonda xususiy turar-joy yerlari tekin mulkda (ya'ni umrbod meros qilib qoldiriladigan mulkda) mavjud. Loyihadan ta'sir ko'rgan turar-joy yer uchastkalarini baholash metodologiyasi Qonunchilik va me'yoriy hujjatlarda belgilangan texnik ko'rsatmalarga mos keladi, ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi rahbarining buyrug'i (2023-yil 28-dekabr, ro'yxatga olish raqami: 3487, O'zbekiston Respublikasi Yagona milliy baholash va metodologiya standarti)
- O'zbekiston Respublikasining "Baholash faoliyati to'g'risida"gi Qonuni (1999-08-19 N 811-I qarori)
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi 911-son qarori (2022-yil 29-iyun – "Yer uchastkalarini kompensatsiya evaziga jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yish tartib-taomillari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni-781-son).

Ushbu usul loyihadan ta'sir ko'rgan hududlarda ko'chmas mulk sotish maydonchalarida turar-joy yerlarining joriy bozor narxlarini asosida turar-joy yerlarining to'liq almashtirish qiymatini aniqlashga qaratilgan. Texnik tuzatishlar loyihadan ta'sir ko'rgan turar-joy uchastkalarining oldindan mavjud shartlariga muvofiq o'rnini bosadigan yer uchastkalarining to'liq qiymatini hisoblash uchun uslubiy ravishda qo'llaniladi.

6.2.2 Ekin ekiladigan yerlardan qishloq xo'jaligi daromadlarini baholash

O'zbekistondagi barcha xususiy qishloq xo'jaligi yerlaridan qonuniy ravishda ijara asosida foydalaniladi. Huquq egalari istiqomat qiluvchi tumanlar hokimliklari bilan qisqa muddatli, o'rta muddatli va uzoq muddatli Yer ijarasi shartnomasini (YISH) tuzadilar. YISH qishloq xo'jaligi yerlarida ruxsat etilgan yerdan foydalanish turini, belgilangan yerdan foydalanish muddatini va tegishli soliq to'lovlarini (va boshqa tegishli majburiyatlarni) belgilaydi. Ushbu egalik tizimidan istisno tomorqa yerlari bo'lib, bog'dorchilik yoki bog'dorchilik uchun turar-joy uchastkalarida joylashgan juda kichik qishloq xo'jaligi yerlariga tegishli.

Loyihadan ta'sir ko'rgan qishloq xo'jaligi yerlarini baholash metodologiyasi qonunlar va qoidalarda belgilangan texnik ko'rsatmalarga muvofiq bo'lib, ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- O'zbekiston Respublikasining "Baholash faoliyati to'g'risida"gi Qonuni (1999 yil 19 avgustdagi 811-I-son qarori)
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi 911-son qarori, (2022-yil 29-iyun)
- Davlat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini kompensatsiya sifatida olib qo'yish tartibi to'g'risida PQ-781-son Qonuni

Qishloq xo'jaligi yerlari ijaraga berilganligi sababli, tegishli kompensatsiya usullari ta'sirlangan yer uchastkalarini to'liq almashtirish narxini belgilashga xizmat qilmaydi, aksincha baholash o'tish davrida qishloq xo'jaligi daromadlarining yo'qolishi yoki yo'qligi uchun to'liq kompensatsiyani ta'minlashga qaratilgan:

- Agar ekin maydonlari doimiy ravishda yo'qolsa, ekvivalent hosildorlikdagi o'rnini bosuvchi qishloq xo'jaligi yerlarini olish va o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan vaqt.

- Tarmoq xavfsizligi zonasi (TXZ) doirasida baland tog'li ko'p yillik ekinlarni etishtirishni doimiy cheklash uchun HEUL loyiha amalga oshirilgunga qadar ko'p yillik o'simliklarning umumiy hosildorligini tiklash uchun muqobil yer uchastkasi olingunga qadar hisoblangan vaqt hisoblanadi.
- Qurilish jarayonida ekin maydonlariga kirish imkoniyatini vaqtincha yo'qotish uchun, ta'sirlangan qishloq xo'jaligi tsikllari tiklanishigacha bo'lgan umumiy vaqt.

Loyihadan oldin zarar ko'rgan yer uchastkalarida qishloq xo'jaligidan olinadigan yillik sof daromad har bir ekin turi bo'yicha ekin maydoni va tegishli hosildorlik (ya'ni, gektariga kilogramm) va joriy mahalliy bozor narxidan (ya'ni, boshiga so'm) hisoblab chiqiladi. kilogramm) har bir hosildan. Har bir ekin bo'yicha tegishli ishlab chiqarish xarajatlari chiqarib tashlanganidan keyin olingan sof daromad o'tish davri bo'lgan bir yilga ko'paytiriladi, bu esa shu davr mobaynidagi qishloq xo'jaligi daromadining yo'qotilishi yoki kamayishi uchun kompensatsiyani aniqlash imkonini beradi. Agar ekin ekish bilan bog'liq bo'lsa, umumiy kompensatsiya ma'lum bir zarar ko'rgan yer uchastkasida etishtirilgan har bir ekindan olingan sof daromad yo'qotilishini birlashtiradi.

Loyiha HEULLarining qurilish maydoni bo'ylab ekin maydonlariga vaqtincha ta'sir qilish uchun yillik ekinlar uchun qishloq xo'jaligi tsikllarining maksimal buzilishini hisobga olgan holda bir yillik sof daromad uchun kompensatsiya beriladi. Pishgan yillik hosilni yig'ib olish mumkin bo'lgan va intruziv qurilish ishlari boshlanishidan oldin ruxsat etilgan bo'lsa va qisqa muddatli HEUL qurilish ishlari belgilangan muddatda tugallangan bo'lsa, ushbu kompensatsiya liniyasi kafolatlanmaydi yoki qo'llanilmaydi. FE stantsiyalar, ESAT va HEUL tayanchlari joylashgan joylarda ekin maydonlariga doimiy ta'sir ko'rsatishi uchun kompensatsiya uch yillik sof daromad (foйда) miqdorida belgilanadi.

Tashlab ketilgan g'alla herlar quyida keltirilgan 6.2.3bo'limda keltirilgan metodologiyaga muvofiq yaylov herlari sifatida baholanadi.

Eslatma: Aktivlar inventarizatsiyasini o'rganish va keyingi baholash vaqtida HEUL loyihasi to'liq bo'lmagan va o'zgaruvchan oyoq iziga ega turli HEUL minoralarining joylashuvi aniqlanmagan. HEUL ustunlari joylashgan hududlarda yerlarni olib qo'yish bilan bog'liq kompensatsiya uchun yetarli baholangan byudjet ajratish maqsadida, har bir HEUL bo'ylab eng katta turdagi ustunlarning maksimal asosiy maydoni asosida (oldini olish chorasi sifatida) zaxira belgilangan. Shuningdek, bu zaxira HEUL koridorlarida eng qimmat (foydali) va keng tarqalgan ekin turlari uchun mahalliy bozorda qayd etilgan maksimal narxlar hamda

ekish zichligiga asoslangan (masalan, 70 kilometrli HEUL bo'ylab olma daraxtlari va 350 kilometrli HEUL bo'ylab paxta).

6.2.3 Yaylov yer egaliklarini baholash

Chorvadorlar qonuniy yer egalik huquqiga ega bo'lgan hollarda (ya'ni, qonuniy ijara shartnomalari mavjud bo'lsa) yaylov yerlarini doimiy yo'qotishlari natijasida, yaylov yerlarini ijaraga olishdan ko'rilgan zarar uchun kompensatsiya O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining tegishli qarorlari asosida belgilanadi (2011 yil, 146-sonli qaror).

Baholash usuli yaylov yerlarini almashtirish uchun yangi ijara mulkning narxini aniqlash uchun hisob-kitobni o'z ichiga oladi. Yaylovlarni ijaraga olish qiymati yo'qotilgan yer maydonining hajmi va bir nechta koeffitsientlar ko'paytmasi sifatida belgilanadi. Ushbu koeffitsientlar yaylovlarning hosildorligi va tegishli hududdagi ekvivalent yer uchastkalarini tayyorlash qiymatini aks ettiradi. Bu yer qiymatini aniqlashning daromadsiz yondashuvidir. Ushbu usul bilan olingan yerning me'yoriy qiymati elektron auksion tizimida taqqoslanadigan uchastkalar uchun taklif qilingan narxlardan sezilarli darajada past bo'lganligi sababli. FE stansiyalar, ESAT va kichik stantsiyalar ob'ektlarida ekinzor va yaylov yerlari egalari, shuningdek, baholashda daromad yondashuvini qo'llash uchun rasmiy daromad hisobotlarini taqdim eta olmadilar. Shu sababli, O'zbekistonda qishloq xo'jaligi yerlarining ko'chmas mulk va ijara savdosi auksion tizimi orqali yaylov yer uchastkalarini almashtirishning Real qiymatini aniqlash uchun baholashga bozor yondashuvi qo'llanildi.

Maslahatchi maqsadli hududlarda qishloq xo'jaligi yerlarining tendentsiyalari va narxlari diapazonini kuzatish va tahlil qilish uchun bir oy davomida elektron auksion tizimini qidirdi. Baholash vaqtida platformada mavjud bo'lgan taqqoslanadigan yer uchastkalari uchun eng konservativ (yuqori) narxlar tanlab olindi. So'ngra yakuniy (yutuq) taklif narxini baholash uchun yer ijarasi narxini bashorat qilish modeli qurildi. Hisoblashda lizing narxlarini bosqichma-bosqich to'lash uchun foizlar to'lovlari va platformada ko'rsatilgan "boshlang'ich narxlar" dan 50 foizlik favqulodda zaxira kabi qo'shimcha xarajatlar hisobga olinadi. Bir gektar yer uchun maksimal ijara narxi ushbu tahlil asosida aniqlandi va FE stantsiyalar, ESAT va kichik stantsiyalar joylashgan ta'sir ko'rgan hududlarga, shuningdek HEUL minoralari uchun hisoblangan umumiy maydonga nisbatan qo'llanildi (ustunlarning umumiy soni va ularning har birining taglik maydoni hisobga olingan holda).

6.2.4 O'tkinchi chorva ozuqalarini baholash

Rasmiy yer huquqiga ega bo'lmagan fermerlar va chorvadorlar kompensatsiya olish huquqiga ega emasligi sababli, 500 MVt quvvatga ega fotoelektr stantsiyasi hududida yaylovlar yo'qolishi yoki kamayishi uchun kompensatsiya olish uchun ozuqa puli rejalashtirilgan.

- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, (2011 yil 25 maydagi 146-son qarori),
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi 911-son qarori va 235-son qarori.

Metodologiya yaylov yerlari yaylov uchun olib qo'yilgandan keyin chorva uchun ozuqa sotib olish uchun yillik xarajatlarni aniqlashga qaratilgan. Hisob-kitoblarda boqiladigan chorva mollarining turlari va soni, chorva mollarining har bir toifasi uchun ozuqaga bo'lgan talab, loyihadan ta'sirlangan yaylovlar hosildorligi hisobga olinadi. Nafaqa bir yillik o'tish davri uchun beriladi, shu vaqtgacha IJSR qo'mitasi, tegishli klasterlar (kooperativlar) va tuman hokimiyatlari sub-ijara shartnomalarini tuzish orqali mahalliy chorvadorlar uchun yangi mos va foydalanish mumkin bo'lgan o'rnini bosuvchi yerlarni aniqlaydilar.

6.2.5 Bino va inshootlarning qiymatini baholash

Turar-joy va noturar joy binolari va jihozlarini baholash quyidagi qonunlar va qoidalarda belgilangan tartib va usullarga asoslanadi:

- O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi rahbarining buyrug'i (2023-yil 28-dekabr, ro'yxatga olish raqami: 3487, O'zbekiston Respublikasi Yagona milliy baholash va metodologiya standarti)
- O'zbekiston Respublikasining "Baholash faoliyati to'g'risida"gi Qonuni (1999 yil 19 avgustdagi 811-I-son qarori)
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi 911-son qarori (2022-yil 29-iyun)
- Davlat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini kompensatsiya sifatida olib qo'yish tartibi to'g'risida PQ-781-son Qonuni

Usul loyihadan ta'sir ko'rgan yer uchastkalarida qurilgan turli binolarni almashtirish qiymatini aniqlashga qaratilgan. Baholash tartib-qoidalari, jumladan, qurilish materiallarining turlari, har birining miqdori va mahalliy bozorlardagi materiallarning joriy bozor narxini hisobga oladi.

Normativ metodologiyani loyiha kreditorlarining talablariga moslashtirish uchun kompensatsiya tahlilida amortizatsiya hisobga olinmagan, shuning uchun baholash olib qo'yilgan yerdagi binolarning to'liq almashtirish qiymatini kamaytirmaydi.

6.2.6 Ko'p yillik ekinlarni (daraxtlarni) baholash

Ko'p yillik ekinlarning (ya'ni mevali va manzarali daraxtlarning) qiymatini baholash quyidagi qonunlar va qoidalarga muvofiq amalga oshirildi:

- O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi rahbarining buyrug'i (2023-yil 28-dekabr, ro'yxatga olish raqami: 3487, O'zbekiston Respublikasi Yagona milliy baholash va metodologiya standarti)
- O'zbekiston Respublikasining "baholash faoliyati to'g'risida"gi qonuni (1999-yil 19-avgustdagi 811-i-sonli qaror). O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi 2022-yil 29-iyundagi 911-son qarori
- Davlat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini kompensatsiya sifatida olib qo'yish tartibi to'g'risida PQ-781-son Qonuni

Baholash tartib-qoidalari va ishlar daraxtzorlarning hozirgi qiymatini aniqlashga qaratilgan. Kompensatsiyani hisoblashda inobatga olinadigan parametrlar jumlasiga, xususan, musodara qilinayotgan yer uchastkalaridagi daraxtlar soni (ekin turlariga qarab), daraxtlarning yetilish darajasi, ekin turlariga ko'ra ko'chatlar narxi va mahalliy bozorlar inflyatsiya koeffitsientlari kiradi. Shu asosda loyihaga taalluqli yerlarda kesilgan daraxtlarni to'liq almashtirish qiymati ishlab chiqilmoqda.

6.3 Tadqiqot jarayoni

6.3.1 Tadqiqot vazifalari

Bo'limda aytib o'tilganidek, inventarizatsiya va aktivlarni baholash aholini ro'yxatga olish va YSOTVTR ijtimoiy-iqtisodiy so'roviga parallel ravishda amalga oshirildi. Tadqiqot ketma-ket, bitta ob'ektda o'tkazildi. Umuman olganda, FE stantsiyasi, substansiya va ESAT uchastkalari HEUL yo'laklaridan oldin o'rganilgan.

Aktivlar inventarizatsiyasini o'tkazishning maqsadlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Turar-joy yerlarining doimiy yo'qotilishi uchun tegishli kompensatsiyani aniqlash uchun LTSh egalik qiladigan yerlarning chegaralarini aniqlash va baholash.
- Potentsial egallab olinishi mumkin bo'lgan yerlar bilan bog'liq qurilgan ob'ektlarning yo'qolishi uchun tegishli kompensatsiyani aniqlash uchun turar-joy va noturar joy yer uchastkalaridagi barcha qurilgan (ko'chmas) inshootlar va inshootlarni inventarizatsiya qilish va baholash.
- Bir yillik va ko'p yillik ekinlarni yetishtirish holatini o'rganib chiqish, (i) mavjud ko'p yillik ekinlar va (ii) loyihadan ta'sirlangan barcha qishloq xo'jaligi korxonalarining qishloq xo'jaligi daromadining vaqtinchalik va doimiy yo'qotilishi uchun kompensatsiya va tirikchilik manbalarini tiklash choralari belgilash.

- Loyihadan ta'sirlangan yaylov yerlarida boqilayotgan chorva mollarini ro'yxatga olish, yaylov resurslarining vaqtinchalik va doimiy yo'qotilishi hamda shu bilan bog'liq daromadlarning kamayishi uchun kompensatsiya va tirikchilik manbalarini tiklash choralarini aniqlash.
- Loyihadan ta'sirlangan yer egalariga tegishli qishloq xo'jaligi va chorvachilik xo'jaliklaridan yerlarning keng ko'lamda olib qo'yilishi natijasida doimiy ravishda ish joyini yo'qotgan barcha ishchilar (xodimlar) uchun ishdan bo'shatish nafaqalarini belgilash.

Aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholashning umumiy maqsadi yerni olib qo'yish boshlanishidan oldin turar joy va iqtisodiy foydali yerlardan foydalanish huquqiga ega bo'lgan barcha yer egalarining kompensatsiya huquqlarini belgilash edi.

Eslatma: I bosqichdagi aktivlarni xatlovdan o'tkazish va baholash jarayonida HEUL tayanchlarini (ustunlarini) o'rnatish bilan bog'liq yerlarning doimiy olib qo'yilishini aniq baholash o'tkazilmadi, chunki tekshiruvlar paytida ustunlarning tuzilishi va joylashuvi tafsilotlari aniqlanmagan edi.

Shunday bo'lsa-da, HEUL ustunlari uchun yerlarni doimiy ravishda olib qo'yish uchun kompensatsiya olish huquqi baholandi. Buning uchun HEUL ustunlarining turli xil turlari poydevorlarining soni va oraliqlariga oid mavjud eng yaxshi ma'lumotlar hamda HEUL yo'laklari bo'ylab keng tarqalgan eng qimmatbaho ekinlar uchun kompensatsiya stavkalaridan foydalanildi.

6.3.2 Tadqiqot o'tkazish davri

4.2.1.2-bo'limda qayd etilganidek, loyihaning HEUL uchun texnik-iqtisodiy asoslash va batafsil loyihalash ishlari fotoelektr stansiyasi va loyihaning ESAT obyektlari uchun o'tkaziladigan shu kabi jarayonlarga nisbatan ancha uzoqroq muddatni talab etadi. Shu sababli, YSOTVTR loyihasi doirasida mahalliy darajada tadqiqot o'tkazish, hisobot tayyorlash va ma'lumotlarni oshkor qilish jarayoni ikki bosqichga, ya'ni I va II bosqichlarga bo'lingan.

Quyidagi jadvalda YSOTVTR aktivlarini o'rganish va baholash bosqichlarining qisqacha tavsifi keltirilgan bo'lib, unda har bir bosqichning ish hajmi va muddatlari ko'rsatilgan.

6-1-jadval Tadqiqot bosqichlari, hajmi va o'tkazish muddatlari

TADQIQOT BOSQICHI	HAJMI	MUDDATLARI
YSOTVTR doirasida aktivlarni ro'yxatga olish va baholash — I bosqich.	- FES va ESAT obyektlari bilan bog'liq barcha ta'sirlar - 4,9 km va 70 km uzunlikdagi elektr uzatish liniyalari (HEUL) hamda TBTO uchun dastlabki yo'nalishlar bo'ylab ta'sirlar (HEUL tayanchlari poydevorlaridan tashqari)	2023-yil avgust oyidan 2024-yil oktyabr oyigacha
YSOTVTR doirasida aktivlarni ro'yxatga olish va baholash - II bosqich	- HEUL yo'nalishi bo'ylab ta'sir (dastlabki texnik-iqtisodiy asoslash va batafsil loyihalashdan so'ng) - 4,9 kilometrlik HEUL, 70 kilometrlik HEUL va TBTO HEUL yo'nalishlari bo'ylab tayanch poydevorlar bilan bog'liq ta'sir	2025 yil avgust oyidan noyabr oyigacha

6.3.3 YSOTVTR doirasida aktivlarini inventarizatsiyadan o'tkazish, baholash va hisobotini tayyorlash - I bosqich

YSOTVTR aktivlarini o'rganish va baholashning birinchi bosqichi 2023-yil 30-avgustdan 2024-yil 25-oktyabrgacha o'tkazildi. Tadqiqot loyihaning quyidagi obyektlari va ularning ta'sirini qamrab oldi:

- FES, ESAT va kichik stansiyalarni barpo etishdan kelib chiqadigan qurilish va foydalanish bosqichidagi barcha (doimiy) ta'sirlar.
- 4,9 kilometr uzunlikdagi yuqori kuchlanishli liniya, 350 kilometr uzunlikdagi yuqori kuchlanishli liniya va TBTO yuqori kuchlanishli liniyasini yaratish bilan bog'liq barcha ta'sirlar, bundan tashqari:
 - HEUL liniyasi tayanchlari poydevorlari uchun yer maydonlarini doimiy ajratish bilan bog'liq ta'sir.
 - Tadqiqot yakunlangandan va YSOTVTR I bosqichi bo'yicha hisobot tayyorlangandan so'ng rejalashtirilgan HEUL yo'nalishidan chetga chiqishlar bilan bog'liq ta'sir

Ushbu cheklovlarning sabablari haqida batafsil ma'lumotni mazkur hisobotning 5.2.1.1-bo'limidan topishingiz mumkin

Aktivlarni o'rganish va baholashning I bosqichi boshlanishidan oldin, ta'sirlangan jamoalarda tekshiruv tugash sanasi belgilanib, jamoatchilikka e'lon qilindi. Tugash sanasi har bir loyiha hududida aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash bo'yicha tadqiqotlar yakunlangan sana sifatida belgilanishi mumkin. Loyihadan ta'sir ko'rgan yerlarga tugash sanadan keyin har qanday investitsiyalar keyingi baholash va tegishli kompensatsiya olish huquqiga ega bo'lmaydi. Tugash sanasini belgilash quyidagini ta'minlash uchun mo'ljallangan ehtiyot chorasidir:

- Mavjud yerdan foydalanuvchilar tomonidan kompensatsiya to'lovlarini ko'paytirish uchun amalga oshirilishi mumkin bo'lgan yerni o'zlashtirish bo'yicha asossiz xatti-harakatlarning oldini olish.
- Kompensatsiya to'lash bo'yicha asossiz da'volarni qondirish uchun ekspropriatsiya qilishdan oldin loyihadan ta'sirlangan yerlardan foydalanish imkoniyati bo'lmagan shaxslar tomonidan yerlarni noqonuniy ravishda o'zlashtirishga urinishlarining oldini olish.

Shunday qilib, turli loyiha ob'ektlarida (va yo'laklarida) tadqiqot bosqichlarining davomiyligi va tugash sanalari ham dastlabki aholi ro'yxatida aniqlangan LTKShlar uchun ham, umuman loyihadan ta'sirlangan jamoalar uchun ham belgilandi. Cheklov sanasini mahalliy hamjamiyatlarda e'lon qilishda mahallalar rahbarlari va tuman hokimliklari yordam berdi.

Eslatma: aktivlarni inventarizatsiya qilish va qurilish o'rtasidagi uzoq vaqtni hisobga olgan holda, jarayon tugagan sana bilan bog'liq holda ekinlarni etishtirishga moratoriy joriy etilmagan.

Mulkni inventarizatsiya qilish va baholashni o'tkazish to'g'risidagi bildirishnomalar aholi vakillariga rasmiy xatlar va iloji bo'lsa, mahallalar rahbarlari tomonidan yuborilgan telegrammalar shaklida yetkazildi. Bir oylik ogohlantirish muddati belgilandi, bu esa so'rovda qatnashish uchun tegishli choralarni ko'rishi uchun LTKShga vaqt ajratish imkonini beradi. HEUL yo'lagi bo'ylab aktivlarni inventarizatsiya qilish ishlari tugatilgan sanalar bosqichma-bosqich e'lon qilingan va ta'sir ko'rgan jamoalar orasida tarqatilgan (ya'ni, har bir HEUL uzunligi bo'ylab izchil tarzda). Quyidagi 6-jadvalda loyiha saytlari bo'yicha so'rov vaqtlari va to'xtash sanalari haqida umumiy ma'lumot berilgan.

6-2-jadval Loyiha ob'ekti bo'yicha aktivlarni inventarizatsiya qilishning davomiyligi va tugash sanalari

#	LOYIHA UCHASTKASI	AKTIVLARNI INVENTARIZATSIYA QILISH DAVRI	TUGATISH SANASI
1	100 MVt quvvatga ega FE stantsiyasi va kirish yo'li	2023-yil 31 Avgust – 10 Sentyabr	2023-yil 10 Sentyabr
2	400 MVt quvvatga ega FE stantsiyasi va kirish yo'li	2023-yil 31 Avgust – 10 Sentyabr	2023-yil 10 Sentyabr
3	Nurobod ESAT va yer osti kabeli	2023-yil 2-9 Sentyabr	2023-yil 10 Sentyabr
4	4.9 km HEUL yo'lagi	2024-yil 5-6 Yanvar	2024-yil 7 Yanvar
5	70 km HEUL yo'lagi	2023-yil 1 Sentyabr - 9 Sentyabr	2023-yil 10 Sentyabr
6	11-km (TBTO) HEUL	3 Sentyabr-28 Sentyabr	2024-yil 29 Sentyabr
7	13-km (TBTO) HEUL	3 Sentyabr-28 Sentyabr	2024-yil 29 Sentyabr

6.3.4 YSOTVTR doirasida aktivlarini inventarizatsiyadan o'tkazish, baholash va hisobotini tayyorlash - II bosqich

Ushbu baholash paytida YSOTVTR doirasida aktivlarini inventarizatsiya qilish va baholashning ikkinchi bosqichi 2025-yilning avgust oyidan noyabr oyigacha rejalashtirilgan edi. YSOTVTR ishlarining mazkur bosqichi loyihaning quyidagi obyektlari va ular bilan bog'liq ta'sirlarga qaratiladi.

- HEUL ustunlari poydevorlarini barpo etish uchun yerlarni doimiy ravishda olib qo'yish bilan bog'liq ta'sirlar.
- YSOTVTR tadqiqotining birinchi bosqichi va hisoboti yakunlangandan so'ng rejalashtirilib, HEUL yo'nalishining o'zgartirilishi bilan bog'liq ta'sirlar

6.3.1-bo'limda qayd etilganidek, HEUL ta'sir koridori bo'ylab loyihadan ta'sirlangan yer egalari uchun muddatni belgilashning mohiyati tushuntirilgan bo'lsa-da, YSOTVTR tadqiqotlarini loyihalash va o'tkazishning uzoq muddatini (shuningdek, aktivlarni ro'yxatga olish tadqiqotlari va qurilish boshlanishidan oldingi tovon to'lovlari o'rtasidagi noaniq vaqt oralig'ini) hisobga olgan holda, HEUL bo'ylab qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirish taqiqlanmadi. Shu bois, 70 kilometrlik va 350 kilometrlik HEUL bo'ylab aktivlarni tekshirish va baholashning ikkinchi bosqichi boshlanishidan oldin, HEUL tayanchlari poydevorlaridan va HEUL yo'nalishidagi o'zgarishlardan ta'sirlangan jamoalar hamda yer egalari uchun yangi tugash sanasi e'lon qilinadi.

6.5.2-bo'limda qayd etilganidek, YSOTVTRning amaldagi versiyasi II bosqichda o'rganiladigan ta'sirlar uchun kompensatsiya va tirikchilik manbalarini tiklash byudjetini baholashni o'z ichiga oladi. Loyiha ishlab chiquvchisi ushbu byudjetni 9.1-bo'limda keltirilgan YSOTVTRni amalga oshirishning umumiy byudjetiga kiritgan. Shunday bo'lsa-da, YSOTVTR tadqiqotlari va hisobotlarining II bosqichi aniq obyektlarni o'rganishdan olingan haqiqiy ma'lumotlarni to'plash, ta'sirni batafsil tahlil qilish va aniq byudjetni tayyorlashni qamrab oladi.

6.3.5 Tadqiqot jarayonlari

Aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash litsenziyalangan xizmat ko'rsatuvchi provayderning ekspert baholovchilarini o'z ichiga olgan ekspertlar guruhi tomonidan amalga oshirildi. So'rovda barcha toifadagi aholining uy xo'jaliklari boshliqlari va boshqa tayinlangan vakillari ishtirok etdilar.

Loyiha ob'ektlarining jismoniy hududida inventarizatsiya ishlari olib borildi. HEUL yo'lagi bo'ylab so'rovlar, agar kerak bo'lsa, jismoniy maydonni ham, gigiena va tarmoq xavfsizligi zonasini ham qamrab oladi.

6.3.5.1 Kompensatsiya

Joylarda aktivlarni inventarizatsiya qilish tugallangandan so'ng, qonunchilik talablariga muvofiq to'lanishi kerak bo'lgan tovon miqdorini aniqlash uchun dastlabki xarajatlar tahlili o'tkazildi.

Majburiy kompensatsiya talablari va Loyiha kreditorlari tomonidan ko'zda tutilgan tegishli standartlar (ya'ni, YeTTB 5-ST, OTB 2-FS va XMK 5-IS) o'rtasidagi tafovutlarni bartaraf etish uchun keyinchalik baholashning qo'shimcha (hujjatli) bosqichi o'tkazildi. Kreditorlar bilan bog'liq kompensatsiya tamoyillari (ya'ni muvofiqlik mezonlari va baholash standartlari) asosida kiritilgan kompensatsiya to'lovlarini ko'rib chiqish uchun 6.1 bo'limiga qarang. Baholash tahlili natijasida aniqlangan majburiy va shartli pul kompensatsiyasining umumiy summolari ushbu YSOTVTR 9 bo'limida keltirilgan.

Loyihadan ta'sirlangan jamoalar ichida keyingi oshkor qilish va maslahat berish paytida, YSOTVTR tadqiqot guruhi kompensatsiya/ huquq shartnomalari chiqarilishidan oldin, LTKSh bilan kompensatsiya huquqlari loyihasini shaffof tekshirishni (aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash) ko'rib chiqishni tashkil qiladi.

Kompensatsiya to'lovlariga kelsak, LTKSh aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash natijalariga e'tiroz bildirgan hollarda, e'tirozlarning asosililigiga qarab, vaziyatni to'g'irlash uchun quyidagi choralar ko'riladi:

- Baholashda aniq bo'shliqlar va/yoki xatolar asosida asosli e'tiroz yuzaga kelgan taqdirda, baholash ishlari va tegishli kompensatsiya to'lovlari qayta ko'rib chiqilishidan oldin ob'ektda tekshiruv tekshiruvi o'tkaziladi.
- Agar e'tiroz asosli bo'lmasa (ya'ni, tegishli baholash va kompensatsiya mezonlari va parametrlarini noto'g'ri tushunish yoki noto'g'ri talqin qilish asosida), YSOTVTR jamoasi har qanday bunday e'tirozni hal qilish uchun tegishli tushuntirishlarni taqdim etadi.
- 3239-sonli milliy baholash standarti.
- O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi va suv resurslari vazirligi tomonidan tasdiqlangan qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirish texnologik xaritasi.
- O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining <https://samstat.uz/uz/> veb-saytida e'lon qilingan hosildorlik statistikasi.
- Mahalliy hosildorlik statistikasi hamda tuman va viloyat hokimliklarining ma'lumotlari.
- Aktivlarni xatlovdan o'tkazish va baholash uchun qo'shimcha ma'lumotlar LTKShlar bilan bevosita suhbatlar o'tkazish va obyektlarni ko'zdan kechirish orqali to'planadi.

6.3.5.2 Qo'shimcha yordam

Tekshirish bosqichida oshkor qilish LTKShga o'tish davri yordami va tirikchilikni tiklash tashabbuslari bilan bog'liq huquqlar to'g'risida ma'lumot olish imkonini beradi. Iloji bo'lsa, ushbu YSOTVTR huquqlari to'plami jamoaviy asosda ko'rib chiqiladi (ya'ni, tegishli LTKSh guruhlari bilan FGM orqali).

6.3.6 YSOTVTR imtiyozlariga muvofiqligini tekshirish

YSOTVTR takliflarini barcha LTKShlarga yakuniy oshkor qilishdan va keyinchalik ikki tomonlama kompensatsiya shartnomalarini imzolashdan oldin, maslahatchi LTKShning kompensatsiya va qo'shimcha yordam uchun individual va jamoaviy huquqlarini tekshirish maqsadida (masalan, o'tish davri yordami va tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha tashabbuslari) tekshirishni (ta'sir ko'rgan jamoalar bilan yakuniy oshkor qilish va maslahatlashuvning bir qismi sifatida) amalga oshiradi.

6.3.7 Qo'shimcha aktivlarni inventarizatsiya qilish, baholash va kompensatsiya

Vaqtinchalik kompensatsiya va tirikchilikni tiklash bo'yicha yordam paketlari FE stansiyasi, ESAT va HEUL xavfsizlik zonasidagi so'rovlar natijalari asosida ishlab chiqilgan. Shunga qaramay, YSOTVTR batafsil dizayni tugagandan so'ng, HEUL minorasi joylashgan joylarni tashkil etish va HEUL minorasi poydevoridan doimiy ta'sir ko'rsatadigan mol-mulk bilan LTKShlarga to'lanadigan haqiqiy kompensatsiya summalarini aniqlash uchun aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash bo'yicha tadqiqotlar yakunlanadi.. Vaqtinchalik YSOTVTR byudjeti shunga qaramay, eng katta HEUL ustunlarining maksimal fazoviy izi va mahalliy bozorlarda eng yuqori narxga ega bo'lgan yaxshi ifodalangan naqd ekinlarni etishtirishning maksimal zichligiga asoslangan maksimal (ehtiyotkorlik) taxminlarga asoslangan favqulodda vaziyatlar summasini o'z ichiga oladi.. Doimiy HEUL minorasi izi bilan bog'liq yerga egalik qilish va daromad yo'qotishlarini oraliq baholash tartibi ushbu Rejaning bo'limida ishlab chiqilgan.

6.3.8 Tegishli shikoyatlarni hal qilish

Ko'rib chiqish va tasdiqlash jarayonida barcha qo'shimcha so'rovlar va e'tirozlar LTKShlar bilan ikki tomonlama va jamoaviy uchrashuvlar davomida ko'rib chiqiladi.

Agar tuzatish chora-tadbirlari qoniqarsiz deb topilsa va keyingi tuzatish choralari ko'rilsa, LTKShlar shikoyat qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bunday shikoyatlarning barchasi loyiha Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmiga (ShKChM) muvofiq maslahatchi, loyiha ishlab chiquvchisi va kerak bo'lganda YSOTVTR bo'yicha boshqaruv qo'mitasining texnik ekspertlari ishtirokidagi tizimli jarayon orqali tekshiriladi va hal qilinadi.

6.4 YSOTVTR huquqlarini yakuniy oshkor qilish

Naqd pul kompensatsiyasi va o'tish davri yordamiga muvofiqligi tekshirilgandan so'ng, YSOTVTR yordam paketlari to'g'risida yakuniy oshkor qilish, kerak bo'lganda, shaxsiy va jamoaviy asosda LTKSh bilan tartibga solinadi. Ushbu ma'lumotni oshkor qilish liniyasi loyiha ta'sirlangan hududlardagi strategik loyiha axborot markazlarida (LAM) amalga oshiriladi.

6.5.2.1 O'simlikchilik xo'jaliklaridan olinadigan daromadning vaqtinchalik yo'qotilishi

Quyida bir yillik va ko'p yillik ekinlar uchun qurilish ishlari sababli yer uchastkalaridan foydalanishning cheklanishi natijasida o'simlikchilik xo'jaliklaridan olinadigan daromadning vaqtinchalik yo'qotilishi uchun to'lanadigan kompensatsiyani miqdoriy aniqlash maqsadida kamroq texnik (soddalashtirilgan) baholash formulasi alohida keltirilgan.

(I) Bir yillik ekinlar bo'yicha hisob-kitoblar:

1-qadam: Ekin yetishtirishdan yillik yalpi daromadni hisoblash				
Loyiha ta'siriga uchragan 1 bir yillik ekinlar ekiladigan yerlarning maydoni (gektarda)	x	1 Bir yillik ekinning gektaridan olinadigan o'rtacha hosildorlik (Qishloq xo'jaligi va suv resurslari vazirligi tomonidan tasdiqlangan ekinlarni yetishtirish texnologik xaritasiga muvofiq)	x	1 Bir yillik hosilning og'irlik birligiga to'g'ri keladigan o'rtacha bozor narxi
			=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1 bir yillik ekin yetishtirish natijasida olinadigan yillik yalpi daromad
2-qadam: O'stirish uchun yillik xarajatlarni hisoblash				
Umumiy mexanizatsiyalashgan va qo'l mehnati yordamida 1 bir yillik ekin yetishtirish uchun har gektarga to'lanadigan ish haqi	x	Loyiha ta'siriga uchragan 1 bir yillik ekinlar uchun ishlov berilgan yerlar maydoni (gektarda)	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1 bir yillik ekin yetishtirish uchun yillik xarajatlar
3-qadam: Yillik sof daromadni (ya'ni yillik foydani) hisoblab chiqish				
Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1 bir yillik ekin yetishtirish natijasida olinadigan yillik umumiy daromad	-	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1 bir yillik ekin yetishtirish uchun yillik xarajatlar	=	Loyiha ta'sirida qolgan yerlarda 1 bir yillik ekin yetishtirish natijasida olingan yillik sof daromad (ya'ni yillik foyda)

(II) Ko'p yillik ekinlar bo'yicha hisob-kitoblar:

1-qadam: yetishtirishdan olinadigan yillik yalpi daromadni hisoblash				
1 Ko'p yillik ekinlar uchun hosil beruvchi daraxtlar soni	x	1 Ko'p yillik ekin turi uchun bir tup daraxtdan olinadigan	x	1 Ko'p yillik ekinning og'irlik birligiga to'g'ri
			=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1 ko'p

		o'rtacha hosildorlik (vazn) (Yagona milliy baholash standartlariga muvofiq)		keladigan o'rtacha bozor narxi		yillik ekinlarni yetishtirish natijasida olinadigan yillik yalpi daromad
2-qadam: yetishtirish uchun yillik xarajatlarni hisoblash						
1 Ko'p yillik ekin yetishtirishdan olingan yillik yalpi daromadning 28 foizi agrotexnik resurslar xarajatlariga, 10 foizi yetishtirish xarajatlariga va 5 foizi umumiy ishlab chiqarish xarajatlariga to'g'ri keladi.	x	1 Ko'p yillik ekin yetishtirishdan olingan yillik yalpi daromadning tegishli ravishda 4% va 1% miqdorida hisoblangan daromad solig'i hamda sug'urta to'lovi qiymati	x	1 Ko'p yillik ekin yetishtirishdan olingan yillik yalpi daromadning 10 foiziga teng deb baholanayotgan kutilmagan xarajatlar	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1 ko'p yillik ekin turini yetishtirish uchun umumiy yillik xarajatlar
3-qadam: Yillik sof daromadni (ya'ni yillik foydani) hisoblash						
Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1 ko'p yillik ekin turini yetishtirish natijasida olingan yillik yalpi daromad	-	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1 ko'p yillik ekin turini yetishtirish uchun umumiy yillik xarajatlar	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1 ko'p yillik ekin turini yetishtirish natijasida olingan yillik sof daromad (ya'ni yillik foyda)		

6.5.2.1 Ekin maydonlariga bo'lgan huquqlarning va qishloq xo'jaligi xo'jaliklaridan olinadigan daromadlarning doimiy yo'qotilishi

Quyida bir yillik va ko'p yillik ekinlar uchun loyiha inshootlarini barpo etish maqsadida yerlarni doimiy olib qo'yish natijasida qishloq xo'jaligi xo'jaliklaridan olinadigan daromadlarning doimiy yo'qotilishi uchun kompensatsiyani miqdoriy aniqlashning kamroq texnik (soddalashtirilgan) baholash formulasi alohida keltirilgan.

Loyihaning havo elektr uzatish liniyalari (HEUL) bo'yicha quyidagi baholash usullari HEUL tayanchlari uchun yerlarni doimiy olib qo'yishga taalluqli (II bosqich YSOTVTR tadqiqotlarini o'tkazishdan oldin kompensatsiyaning taxminiy byudjetini hisoblash uchun) va quyidagilarga asoslangan:

- HEULning eng yirik tayanchlari egallaydigan hududning maksimal maydoni
- bozorda eng yuqori narxlarga ega bo'lgan keng tarqalgan tovar ekinlaridan olinadigan foydaning maksimal baholari.

(i) Yillik hosil hisob-kitoblari:

1-qadam: Yetishtirish bo'yicha yillik yalpi daromadni hisoblash
--

Loyiha ta'siriga uchragan maydon hajmi (gektar) — Yillik ekin 1 uchun	x	Yillik ekin 1 ning gektaridan o'rtacha hosildorlik (Qishloq xo'jaligi va Suv xo'jaligi vazirligi tomonidan tasdiqlangan texnologik xaritada muvofiq)	x	Yillik ekin 1 ning har bir massa birligi uchun o'rtacha bozor narxi	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerda Yillik ekin 1 yetishtirishdan yillik yalpi daromad
2-qadam: Yetishtirish uchun yillik xarajatlarni hisoblash						
Yillik ekin 1 ni umumiy mexanizatsiya va qo'l mehnati bilan gektariga yetishtirish uchun ish haqi	x	Loyiha ta'siriga uchragan maydon hajmi (gektar) — Yillik ekin 1 uchun	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerda Yillik ekin 1 ni yetishtirishdan yillik xarajatlari		
3-qadam: Yillik sof daromadni (ya'ni yillik foydani) hisoblash						
Loyiha ta'siriga uchragan yerda Yillik ekin 1 yetishtirishdan yillik yalpi daromadi	-	Loyiha ta'siriga uchragan yerda Yillik ekin 1 ni yetishtirishdan yillik xarajatlari	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerda Yillik ekin 1 yetishtirishdan yillik sof daromad (ya'ni, yillik foyda)		
4-qadam: Doimiy daromad yo'qotilishini qoplash						
Loyiha ta'siriga uchragan yerda Yillik ekin 1 yetishtirishdan yillik sof daromadi (ya'ni, yillik foyda)	x	4 yil	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda bir yillik ekinlarni yetishtirish natijasida olinadigan daromadning doimiy yo'qolishi uchun berilgan tovon puli		

(i) Perennial crop calculations:

1-qadam: Yetishtirish bo'yicha yillik yalpi daromadni hisoblash						
Ko'p yillik ekin 1 uchun meva beruvchi daraxtlar soni	x	Ko'p yillik ekin 1 uchun bir daraxtdan o'rtacha hosildorlik (og'irlik) (Yagona milliy baholash standartlariga muvofiq)	x	Ko'p yillik ekin 1 ning har bir massa birligi uchun o'rtacha bozor narxi	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerda ko'p yillik ekin 1 yetishtirishdan yillik yalpi daromad
2-qadam: Yetishtirish uchun yillik xarajatlarni hisoblash						
Ko'p yillik ekin 1 ni yetishtirishdan olingan yillik yalpi daromadning 28 foizi agrotexnik resurslar xarajatlarga, 10 foizi yetishtirish xarajatlarga va 5 foizi umumiy ishlab chiqarish xarajatlarga to'g'ri keladi.	x	Ko'p yillik ekin 1 yetishtirishdan olinadigan yillik yalpi daromadning 4% miqdoridagi daromad solig'i hamda 1% miqdoridagi sug'urta to'lovi qiymati	=	Ko'p yillik ekin 1 yetishtirishdan olingan yillik yalpi daromadning 10 % miqdorida hisoblangan kutilmagan xarajatlari		Loyiha ta'siriga uchragan yerda ko'p yillik ekin 1 yetishtirishdan yillik jami xarajatlari

3-qadam: Yillik sof daromadni (ya'ni yillik foydani) hisoblash			
Loyiha ta'siriga uchragan yerda ko'p yillik ekin 1 yetishtirishdan yillik yalpi daromadi	-	Loyiha ta'siriga uchragan yerda ko'p yillik ekin 1 yetishtirishdan yillik jami xarajatlar	= Loyiha ta'siriga uchragan yerda ko'p yillik ekin 1 yetishtirishdan yillik sof daromad (ya'ni, yillik foyda)
4-qadam: Doimiy daromad yo'qotilishini qoplash			
Loyiha ta'siriga uchragan yerda ko'p yillik ekin 1 yetishtirishdan yillik sof daromadi (ya'ni, yillik foyda)	x	4 yil	= Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda bir yillik ekinlarni yetishtirish natijasida olinadigan daromadning doimiy yo'qolishi uchun berilgan tovon puli

- (II) Daromad ma'lumotlariga ega bo'lmagan yer egalari uchun muqobil bozor baholash usuli

Ushbu baholash paytida ayrim qishloq xo'jaligi korxonalari (mayda yer egalari) loyiha ta'sir ko'rsatgan yerlardagi o'z aktivlaridan olingan daromadlar to'g'risida rasmiy hisobotlarni taqdim eta olmadilar. Shu sababli, daromadga asoslangan baholash usuli ushbu PAH/PAB guruhi uchun mos kelmadi va yaylov yerlarini ijaraga berish huquqini sotish bo'yicha onlayn kim oshdi savdosiga asoslangan bozor baholash usuli qo'llanildi.

Quyida rasmiy yoki tekshirish mumkin bo'lgan daromad ma'lumotlariga ega bo'lmagan dehqonchilik bilan shug'ullanuvchi fermerlar uchun loyiha inshootlarini barpo etish maqsadida yerlarni doimiy ravishda olib qo'yish natijasida dehqonchilikdan doimiy daromad yo'qotilishi uchun kompensatsiyani miqdoriy aniqlash uchun kamroq texnik (soddalashtirilgan) baholash.

Uzoq muddatli haydaladigan yer ijara huquqini yo'qotish uchun kompensatsiya (E-Aukcion bozorida o'rnini bosuvchi ijarani sotib olish uchun).	=	Loyiha ta'siriga uchragan haydaladigan yer uchastkasining hajmi (gektarda).	x	E-Yaylov tizimidagi haydaladigan yerning har bir gektari uchun o'rtacha prognoz narxi. Izoh: narx prognozi bosqichma-bosqich to'lov uchun qo'llaniladigan foiz stavkasini va raqobatli aukcion takliflaridan kelib chiqadigan narx oshishini qoplash uchun zaxira marjasini o'z ichiga oladi.
--	---	---	---	--

Eslatma: I bosqich (ushbu hujjatda keltirilgan) doirasida aktivlarni xatlovdan o'tkazish va baholash paytida HEUL loyihasi yakunlanmagan bo'lib, turli xil HEUL minoralarining joylashuvi va egallaydigan maydonlari aniqlanmagan edi. II bosqich YSOTVTR tadqiqotlari o'tkazilishidan oldin, ushbu YSOTVTR doirasida HEUL tayanchlari joylashadigan hududlarda yer ajratish bilan bog'liq kompensatsiya uchun yetarli taxminiy mablag' ajratish maqsadida, har bir HEUL liniyasi bo'ylab eng katta poydevor maydoni yoki eng yirik tayanch turi asosida, shuningdek, HEUL yo'laklarida qayd etilgan eng qimmatbaho (daromadli) va keng tarqalgan ekinlarning yetishtirish zichligi hamda maksimal mahalliy bozor narxi (masalan, 70 kilometrlik HEUL bo'ylab olma daraxtlari) hisobga olingan holda, maksimal (ehtiyotkorona) zaxira belgilandi.

6.5.3 Yaylov yerlarini ijaraga olish huquqlarini yo'qotish va daromaddan mahrum bo'lish uchun kompensatsiyani baholash

Loyiha ta'siriga uchragan yaylov maydonlari qiymatini baholash metodologiyasi qonunlar, qarorlar va yo'riqnomalarda belgilangan texnik tavsiyalarga muvofiq, jumladan:

- O'zbekiston Respublikasining "Baholash to'g'risida"gi Qonuni (1999-yil 19-avgustdagi 811-I-son Farmon).
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi 911-sonli qarori (2022-yil 29-iyundagi tahrir).
- Jamoat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini olib qo'yish tartibi to'g'risidagi RQ-781-sonli Qonun.
- 3239-sonli milliy baholash standarti.
- O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining <https://samstat.uz/uz/> veb-saytida e'lon qilinadigan unumdorlik statistikasi.
- Mahalliy unumdorlik statistikasi hamda tuman va viloyat hokimliklari ma'lumotlari.
- Chorvachilik texnologiyasiga oid texnik adabiyotlar.

Aktivlarni ro'yxatga olish va baholash uchun qo'shimcha ma'lumotlar loyihadan ta'sirlangan shaxslar bilan bevosita suhbatlar va obyektlarni ko'zdan kechirish orqali to'planadi.

6.4.1.1 6.5.3.1 Chorvachilik fermalaridan keladigan daromadlarning vaqtinchalik yo'qotilishi

Quyida chorvachilik fermalarining daromadlarini vaqtincha yo'qotish uchun kompensatsiyani miqdoriy aniqlashning kamroq texnik (soddalashtirilgan) baholash modeli keltirilgan. Bu model (i) qurilish ishlari tufayli yer uchastkalaridan foydalanishning cheklanishi yoki (ii) yerlarning doimiy ekspropriatsiyasi sababli yer uchastkalarini muddatidan oldin tashlab ketish holatlarini hisobga oladi.

Garchi bu kompensatsiya huquqiy maqomga ega bo'lgan yer egalariga taalluqli bo'lsa-da, u muddatidan oldin iqtisodiy ko'chish (ya'ni norasmiy chorvadorlar kompensatsiya to'lash va qurilish boshlanishidan oldin o'zlarining an'anaviy yaylovlarini tark etganda) holatida huquqiy maqomga ega bo'lmagan yer egalariga (ya'ni mahalliy chorvadorlarga) ham taalluqlidir.

1-qadam: Chorvachilikdan olinadigan yillik yalpi daromadni hisoblash						
1-turdagi chorva mollarining soni (jinsiga ko'ra)	x	1-turdagi chorva mollaridan olingan mahsulotlarning o'rtacha og'irligi (go'sht, sut, qo'zi/buzoqlar) (jinsini hisobga olgan holda)	x	1-chorva turi (jinsi hisobga olingan holda) mahsuloti og'irlik birligining (go'sht, sut, qo'zi/buzoqlar) o'rtacha mahalliy bozor narxi	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi chorva mollarini (jinsini inobatga olgan holda) ko'paytirishdan olinadigan yillik umumiy daromad
2-qadam: Chorvachilik uchun yillik xarajatlarni hisob-kitob qilish						
1-turdagi chorva mollarini saqlash xarajatlari (to'shama, elektr energiyasi, isitish) (jinsini hisobga olgan holda)	+	1-turdagi chorva mollari uchun ozuqa-suv xarajatlari (jinsini hisobga olgan holda)	+	1-turdagi chorva mollarini (jinsiga qarab) veterinariya xizmati bilan ta'minlash (emlash, davolash) va boshqa parvarish xarajatlari	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi chorva mollarini (jinsini inobatga olgan holda) ko'paytirish uchun yillik xarajatlar
3-qadam: Yillik sof daromadni (ya'ni yillik foydani) hisoblab chiqish						
Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi chorva mollarini (jinsini inobatga olgan holda) ko'paytirishdan olinadigan yillik umumiy daromad	-	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi chorva mollarini (jinsini inobatga olgan holda) ko'paytirish uchun yillik xarajatlar	=	Loyiha ta'sirida qolgan yerlarda 1-turdagi chorva mollarini (jinsini inobatga olgan holda) ko'paytirishdan olingan yillik sof daromad (foyda)		

6.5.3.2 Yaylov yerlariga va chorvachilik xo'jaliklaridan keladigan daromadlarga bo'lgan huquqlarning doimiy yo'qotilishi

- (i) Kichik yer egalari va klaster (yirik) korxonalar uchun dastlabki samarasiz yondashuv

FES va ESAT obyektlariga nisbatan, mulk huquqiga ega bo'lgan chorvadorlar loyiha boshlanishidan oldingi so'nggi ishlab chiqarish davrlari uchun rasmiy daromad hisobotlarini taqdim eta olmaganligi sababli, daromadlarni baholashga asoslangan yondashuvni qo'llab bo'lmadi. Buning o'rniga bozor qiymatiga asoslangan yondashuv qo'llanildi.

O'zbekistonda yaqinda ekin va yaylov yerlarini boshqarish sohasidagi islohotlar hamda yerlarni uzoq muddatli ijaraga olish huquqlarini sotish uchun yangi onlayn bozorlar tashkil etilishi munosabati bilan, loyihalashtirilayotgan quyosh elektr stansiyalari hududidagi yaylov yerlarini doimiy ravishda yo'qotgan yerdan foydalanuvchi shaxslar (LTSh) yer ijarasi huquqini yo'qotganligi uchun to'liq hajmda kompensatsiya olishga haqli. Ushbu uchastkalar bilan bog'liq yaylov yerlari egalari olib qo'yilgan yerlarni an'anaviy daromad asosida baholash uchun daromad hisobotlarini taqdim eta olmaganligi sababli, bozor qiymatiga asoslangan baholash yondashuvi ko'rib chiqildi. Bozor qiymatiga asoslangan baholash usuli Nurobod tumanidagi o'xshash yaylov yer maydonlarining onlayn bozor platformasidagi birlik narxi (ya'ni bir gektar uchun narx) haqidagi ma'lumotlarni talab etadi.

Ushbu YSOTVTR o'tkazilgan paytda ekin yerlarini ijaraga olish huquqini sotish uchun onlayn bozor (E-Auksion portali) rivojlanishning dastlabki bosqichida edi. Bozor bahosi quyidagi baholash tartib-qoidalarini o'z ichiga olgan:

- Nurobod tumanidagi o'xshash yerlarni uzoq muddatli ijaraga berish narxining o'rtacha birlik qiymatini (ya'ni bir gektar uchun somoni hisobida) haydaladigan yerlarni ijaraga olish huquqini sotish onlayn-bozorida (E-Auksion) o'rganish bo'yicha kabinetda olib borilgan tadqiqot. Almashtirilgan yer uchastkalarining uzoq muddatli ijara narxi onlayn-auksion tizimidagi raqobatli savdolar va foiz to'lovlari bilan bog'liq kutilayotgan xarajatlarni hisobga olgan holda tuzatildi.
- Doimiy ravishda olib qo'yilgan (ta'sirlangan) yer maydonini birlikning.

Biroq, yaylov yerlarini ijaraga olish huquqini sotish uchun onlayn bozor (E-Yaylov) hali ishlab chiqilish bosqichida edi va butun mamlakat bo'ylab yaylov yerlarini boshqarish bo'yicha islohotlarning qo'shimcha bosqichi rejalashtirilgandi. Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi hamda Nurobod tumani hokimligi bilan o'tkazilgan maslahatlashuvlar shuni ko'rsatdiki, yaylov yerlarining onlayn bozori 2025-yilning dekabr oyiga qadar ishga tushirilishi va faoliyat yurita boshlashi kutilmoqda.

O'zbekistonda haydaladigan va yaylov yerlarini boshqarish sohasida olib borilayotgan islohotlarni, shuningdek, rivojlanayotgan bozorlarda yerlarni uzoq muddatli ijaraga olish huquqlarini sotishda haydaladigan va yaylov yerlarini ijaraga olish narxlaridagi farqni hisobga olgan holda, yuqorida keltirilgan baholash tartiblari chorvadorlar uchun yer uchastkalarini

almashtirish to'g'risida to'liq tasavvur bera olmaydi. Shu sababli, yaylov yerlariga bo'lgan huquqlarni sotish onlayn bozorida (E-Yaylov) yaylov yerlarini ijaraga olishning yangi narxlari haqidagi yakuniy ma'lumotlar Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasida to'planishi lozim. Vakolatli organlar bilan keyingi maslahatlashuvlardan so'ng ushbu baholash usuliga kiritilgan o'zgartirishlar quyida ushbu bo'limda batafsil bayon etilgan.

Eslatma: O'zbekistonda qishloq xo'jaligi sohasidagi islohotlar munosabati bilan tuman va viloyat hokimliklari hamda SWID qo'mitasi bilan o'tkazilgan qo'shimcha maslahatlashuvlar natijasida 2025-yil dekabr oyigacha yaylov yerlari bo'yicha elektron kimoshdi savdolarini o'tkazish uchun yangi platforma ishga tushiriladi va barcha yaylov yerlari ushbu platforma orqali qayta baholanib, qayta taqsimlanadi.

Shu sababli, yaylov yerlarini ijaraga berish bo'yicha kimoshdi savdolarida ilgari belgilangan narxlar o'z kuchini yo'qotgan bo'lib, bu narxlar haqidagi aniq ma'lumotlar hozirgi ma'muriy o'tkazish jarayoni yakunlangach, Veterinariya va chorvachilik qo'mitasi hamda boshqa vakolatli organlardan so'rab olinishi lozim. Loyiha ta'siriga uchragan korxonalar uchun yaylov yerlarini ijaraga olish huquqini yo'qotganlik uchun kompensatsiya olish huquqi keyinchalik huquqiy ekspertizadan o'tkazilib, narxlar tekshirilishi zarur. Shunday bo'lsa-da, qayta ko'rib chiqilgan narxlar avvalgi baholangan narxlardan oshmasligi SWID qo'mitasi va Nurobod tumani hokimiyati tomonidan tasdiqlangan.

Nurobod tumanida yaylov yerlarini ijaraga berishning bozor narxlari haqida ishonchli ma'lumotlar yo'qligi sababli, yaylov yerlariga egalik huquqiga ega bo'lgan turli toifadagi mulkdorlar uchun baholashning quyidagi qayta ko'rib chiqilgan yondashuvlari taklif etildi.

- (ii) Kichik tadbirkorlar uchun qayta ko'rib chiqilgan yondashuv

Quyida kichik biznes subyektlari uchun loyiha obyektlarini yaratish maqsadida yerlarni doimiy ravishda olib qo'yish natijasida chorvachilikdan olinadigan daromadlarning doimiy yo'qotilishi uchun kompensatsiyani miqdoriy aniqlash uchun kamroq texnik (soddalashtirilgan) baholash formulasi keltirilgan.

1-qadam: Chovachilikdan olinadigan yillik yalpi daromadni hisoblash

1-turdagi chovra mollarining bosh soni (jinsini hisobga olgan holda)	x	1-turdagi hayvonlardan olinadigan mahsulotlarning (ya'ni go'sht, sut, qo'zi/buzoqlar) o'rtacha og'irligi (jinsiga ko'ra)	x	Mahalliy bozorda mahsulot og'irlig birligining o'rtacha narxi (ya'ni, 1-turdagi hayvonlardan olingan go'sht, sut, qo'zi/buzoqlar uchun, jinsini hisobga olgan holda)	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi hayvonlarni (jinsini inobatga olgan holda) yetishtirish natijasida olinadigan yillik umumiy daromad
--	---	--	---	--	---	--

2-qadam: Chovachilik bo'yicha yillik xarajatlarni hisob-kitob qilish

1-turdagi chovra mollarini saqlash bilan bog'liq xarajatlar (ya'ni to'shama, elektr energiyasi, isitish) (jinsini hisobga olgan holda)	+	1-turdagi chovra mollar uchun (jinsini hisobga olgan holda) ozuqa-yem (suv va yem-xashak) bilan bog'liq xarajatlar	+	1-turdagi hayvonlarni saqlash bilan bog'liq veterinariya xizmati (ya'ni emlash, davolash) va boshqa xarajatlar (jinsini hisobga olgan holda)	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi hayvonlarni (jinsini inobatga olgan holda) o'stirish uchun yillik xarajatlar
--	---	--	---	--	---	---

3-qadam: Yillik sof daromadni (ya'ni yillik foydani) hisoblab chiqish

Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi hayvonlarni (jinsini inobatga olgan holda) yetishtirish natijasida olinadigan yillik umumiy daromad	-	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi hayvonlarni (jinsini inobatga olgan holda) o'stirish uchun yillik sarf-xarajatlar	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi hayvonlarni (jinsini inobatga olgan holda) o'stirishdan olingan yillik sof daromad (foyda)
--	---	--	---	---

4-qadam: Doimiy daromad yo'qotilishini qoplash

Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi hayvonlarni (jinsini inobatga olgan holda) yetishtirishdan olinadigan yillik sof daromad (foyda)	x	4 yil	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi hayvonlarni (jinsini inobatga olgan holda) yetishtirish natijasida olinadigan daromadning doimiy yo'qotilishi uchun kompensatsiya
---	---	-------	---	--

(iii) Yirik (klaster) korxonalar uchun qayta ko'rib chiqilgan yondashuv

Ushbu noaniqliklarni hisobga olgan holda, mazkur LTSh guruhi uchun qayta baholash o'tkaziladi:

- Nuroboddagi haydaladigan yerlarning bozor narxlariga asoslangan kutilmagan holatlar uchun kompensatsiya miqdori, Nuroboddagi yaylov yerlarining kutilayotgan (hali belgilanmagan) bozor narxlaridan foydalangan holda qayta baholash yakunlanguniga qadar, YSOTVTRni amalga oshirish byudjetining majburiy qismi sifatida belgilandi.
- Yaylov yerlarini uzoq muddatli ijaraga olish huquqini almashtirish uchun pul kompensatsiyasi E-Yaylov onlayn-bozorida yaylov yer uchastkalarining birlik narxi (ya'ni bir gektar narxi) to'g'risidagi yakuniy ma'lumotlar asosida, bu ma'lumotlar mavjud bo'lishi bilanoq, 2025-yil dekabrgacha .
- Agar Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi LTShlarga almashtirish xarajatlarini qoplamasdan, E-Yaylov tizimi orqali yoki undan tashqarida yaylov yerlarini ijaraga olish huquqini sotish uchun yer ajrata olsa, pul o'rniga natura shaklida kompensatsiya beriladi. Chunki tegishli LTShlar raqobatli (auksion) onlayn bozorda yerni almashtirish narxining noaniqligini hisobga olib, natura shaklida kompensatsiyani afzal ko'rishlarini bildirganlar.
- Yerdan foydalanishga doimiy cheklovlar kiritilgandan (qurilish boshlanishi uchun) to yaylov yerlarini almashtirish uchun ijara huquqlarini sotish onlayn bozori ishga tushguniga qadar bo'lgan davrda, manfaatdor tomonlarga o'tish davri yordami ko'rsatiladi. Bu yordam mamlakat bo'yicha belgilangan eng kam oylik ish haqi miqdorida har oylik to'lovlarni o'z ichiga oladi.

Ushbu baholash yondashuvi haqida qo'shimcha ma'lumot mazkur hisobotning 8.3-bo'limida keltirilgan.

Ushbu hisobotning 8.3-bo'limida qayd etilganidek, loyihadan ta'sirlangan yirik (klaster) chorvachilik fermer xo'jaliklari baholash paytida loyiha ta'sir ko'rsatgan yerlardagi o'z aktivlaridan olingan daromadlar to'g'risidagi rasmiy hisobotlarni taqdim eta olmadilar. Shu bois, daromadga asoslangan baholash yondashuvi ushbu PAB guruhi uchun maqbul emas va yaylov yerlarini ijaraga olish huquqlarini sotish uchun onlayn-auksion bozori tashkil etilgandan so'ng "yer evaziga yer" kompensatsiyasi mavjud bo'lmasa, bozor qiymatiga asoslangan qayta ko'rib chiqilgan baholash yondashuvi taklif etildi.

Quyida yirik/klaster korxonalari uchun loyiha obyektlarini barpo etish maqsadida yerlarni doimiy ravishda olib qo'yish natijasida chorvachilik fermalari daromadlarining doimiy yo'qotilishi uchun kompensatsiyani miqdoriy aniqlash uchun kamroq texnik (soddalashtirilgan) baholash.

Yaylov yerlarini uzoq muddatli ijaraga olish huquqining yo'qotilishi uchun kompensatsiya (E-Yaylov bozoridan o'rnini bosuvchi ijara huquqini sotib olish uchun)	=	Loyiha ta'siriga uchragan yaylov yerlari maydonining hajmi (gektar hisobida)	x	E-Yaylov tizimi bo'yicha yaylov yerlari birligining (bir gektarning) o'rtacha bashorat qilingan narxi Eslatma: Narx bashoratiga bosqichma-bosqich to'lov uchun qo'llaniladigan foizlar va raqobatli kimoshdi savdolari natijasida narxlarning ko'tarilishini qoplash uchun ko'zda tutilmagan xarajatlar zaxirasi kiritilgan.
--	----------	--	----------	--

6.5.4 Vaqtidan ilgari iqtisodiy ko'chirilish oqibatida yo'qotilgan daromad uchun qo'shimcha tovon to'lovi

2025-yil fevral oyida Nurobod tumanidagi YSOTVTR loyihasi va YSOTVTR huquq to'plamlari haqidagi dastlabki ma'lumotlar oshkor qilinayotganda, bir necha LTSh vakillari YSOTVTR aktivlarini inventarizatsiya qilish va baholash jarayoni 2023-yil iyulda yer musodara qilish tartiblari boshlanishidan oldin mavjud bo'lgan ayrim yer foydalanish turlari va daromad manbalarini qamrab olmaganligini ta'kidlashdi. Bu masalani chuqurroq o'rganish uchun ISRA buyurtma qilindi. 7.5-bo'limda batafsil bayon etilganidek, ISRA jami 20 ta LTX aktivlarni inventarizatsiya qilish, kompensatsiya to'lash va keng ko'lamli qurilish boshlanishidan oldin (IBTX bosqichi) muddatidan ilgari ko'chirilishi oqibatida iqtisodiy zarar ko'rgan, degan xulosaga keldi. Muddatidan oldin ko'chirilgan LTShlar ko'chib o'tishdan oldingi daromad darajasining 30 foizigacha yo'qotilgani haqida ma'lum qilishdi.

Iqtisodiy faoliyati va daromadlariga muddatidan oldin ko'chirish ta'sir ko'rsatgan PAP uchun o'tish davrida qo'shimcha yordam huquqlarini miqdoriy aniqlash maqsadida retrospektiv baholash jarayoni o'tkazildi. Bu to'lovlar 2023-yil iyul/avgust oylarida (yoki vaziyatga qarab 2024-yil oktyabr oyida) boshlanib, 2025-yil iyun/iyul oylarida kompensatsiya to'lanishi va qurilish boshlanishigacha bo'lgan davrda LTSh ko'rgan qisman daromad yo'qotishlarini qoplash uchun beriladi.

Keyingi bo'limlarda qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirish faoliyatini muddatidan oldin to'xtatgan fermerlar, shuningdek, chorva mollarini boqish va ko'paytirish faoliyatini muddatidan oldin to'xtatishga majbur bo'lgan chorvadorlar va cho'ponlar uchun qo'llanilgan retrospektiv baholash usullari tasvirlangan.

Quyida loyiha ta'siriga uchragan ekin (haydaladigan) yerlarni muddatidan oldin tark etish natijasida yo'qotilgan daromadni qoplash miqdorini baholash uchun kamroq texnik (soddalashtirilgan) baholash modeli keltirilgan.

1-qadam: yetishtirishdan olinadigan yillik yalpi daromadni hisoblash					
Loyiha ta'sirida bo'lgan 1 bir yillik ekinlar uchun ekiladigan yerlar maydoni (gektarda).	x	Bir yillik 1 ekinning gektaridan olinadigan o'rtacha hosildorlik (Qishloq xo'jaligi va suv resurslari vazirligi tomonidan tasdiqlangan ekinlarni yetishtirish texnologik xaritasiga muvofiq)	x	Vazn birligi uchun o'rtacha bozor narxi. Yillik hosildorlik 1.	= Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-yillik ekinni yetishtirish natijasida olinadigan yillik yalpi daromad
2-bosqich: yetishtirish uchun yillik xarajatlarni hisoblash					
Bir yillik 1 ekinni umumiy mexanizatsiya va qo'l mehnati bilan yetishtirganlik uchun har bir gektarga to'lanadigan ish haqi	x	Loyiha ta'siriga uchragan 1 yillik hosil yetishtiriladigan yerlarning maydoni (gektarda)	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda bir yillik 1 ekin yetishtirish uchun yillik xarajatlari	
3-qadam: Yillik sof daromadni (ya'ni yillik foydani) hisoblab chiqish					
Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda bir yillik 1 ekin yetishtirish natijasida olinadigan yillik yalpi daromad	-	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda bir yillik 1 ekin yetishtirish uchun yillik xarajatlari	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda bir yillik 1 ekin yetishtirish natijasida olingan yillik sof daromad (ya'ni yillik foyda)	
4-qadam: Erta ko'chirilish oqibatida yo'qotilgan daromadni qoplash					
Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda bir yillik 1 ekin yetishtirish natijasida olingan yillik sof daromad (ya'ni, yillik foyda)	x	Muddatidan oldin ko'chirish (yerlarni tark etish) boshlanishidan to'qilish boshlanishigacha bo'lgan kompensatsiya to'lovi orasidagi yillar soni	=	Loyiha ta'sir ko'rsatgan yerlarda bir yillik ekinlarni yetishtirishdan olinadigan daromadning yo'qolishi uchun muddatidan oldin ko'chirish davri mobaynida beriladigan kompensatsiya	

6.5.4.1 Qishloq xo'jaligi ekinlarini muddatidan oldin yetishtirish to'xtatilgani sababli yo'qotilgan foyda miqdorini baholash

Quvvati 100 MVt bo'lgan FES hududida qishloq xo'jaligi faoliyatini muddatidan oldin to'xtatish natijasida yo'qotilgan foydani retrospektiv baholash uchun daromadga asoslangan yondashuv qo'llanildi. Biroq, muddatidan oldin ko'chirilgan shaxslarning hech biri o'z yer uchastkalarida oldingi ishlab chiqarish davrlari uchun daromadlar to'g'risidagi hisobotlarni taqdim eta olmadi (yer olib qo'yilishi va shu bilan bog'liq faoliyat to'xtatilishidan avvalgi davr uchun). Shu sababli, ko'chirishdan oldingi daromadlar me'yoriy ko'rsatmalardan foydalangan holda to'liq qayta tiklash qiymati asosida baholandi.

Muddatidan oldin ko'chirilgan fermerlarning qishloq xo'jaligi faoliyatidan oladigan daromadlarini baholash formulasi quyidagi hisob-kitob bosqichlarini o'z ichiga oladi:

- Quvvati 100 MVt bo'lgan fotoelektr stansiyasi hududida muddatidan oldin ko'chirilgan beshta oilaning barchasida yaqinda yer haydash belgilari aniqlanmagani sababli, ekin maydonlari uy xo'jaliklari hajmiga qarab hisoblab chiqildi. YSOTVTR ekspertlari va Nurobod tumani hokimligining qishloq xo'jaligini rivojlantirish bo'yicha xodimlarining baholashicha, 1-2 a'zoli oilalar yiliga bir marta ekin ekish bilan 3 gektargacha lalmi yerda bir yillik ekinlar yetishtirishi mumkin. Loyihadan ta'sirlangan 3-6 a'zoli uy xo'jaliklari esa 5 gektargacha lalmi yerda bir yillik ekinlarni yetishtirishi mumkin. Shunday qilib, ekin maydonlari har bir LTXning uy xo'jaligi hajmiga qarab baholandi.
- ISRA davomida xabar qilingan qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirishdan olingan yillik yalpi daromadni hisoblash uchun formuladan foydalanildi. Har bir LTXning yillik yalpi daromadi Nurobod tumanidagi ekin maydoni, lalmi yerlardagi qishloq xo'jaligi ekinlarining o'rtacha hosildorligi (gektariga) va Nurobod tumanidagi qishloq xo'jaligi ekinlarining bozor narxi ko'paytmasi sifatida baholandi.
- Keyin Nurobod tumanidagi lalmi yerlarda tegishli dehqonchilik uchun o'rtacha xarajatlarni chiqarib tashlash orqali har bir LTX uchun yillik sof daromad hisoblab chiqildi.
- Ushbu hisob-kitob natijasida olingan yillik sof daromad, muddatidan oldin ko'chirishning butun ta'sir davrini qamrab olish uchun 2 yilga ko'paytirildi. Bu davr 2023-yil iyul oyidan (mulkni olib qo'yish jarayonining boshlanishi) 2025-yil iyun/iyulgacha (yer uchastkasini qurilish uchun uzil-kesil topshirish) bo'lgan muddatni o'z ichiga oladi.
- Bu yakuniy summa muddatidan oldin ko'chirish natijasida yo'qotilgan daromadning umumiy miqdori sifatida qabul qilindi. Shunday qilib, quvvati 100 MVt bo'lgan quyosh elektr stansiyasi hududidagi yerlarni muddatidan oldin ishlov berishni to'xtatish uchun o'tish davridagi pul ko'magi har bir LTX uchun ushbu yakuniy summaga teng bo'ladi.

Muddatidan oldin ko'chirilgan fermerlarning daromadini baholash formulasi quyidagi hisoblash bosqichlarini o'z ichiga oladi:

1-qadam: yetishtirishdan olinadigan yillik yalpi daromadni hisoblash					
Loyiha ta'sirida bo'lgan 1 bir yillik ekinlar uchun ekiladigan yerlar maydoni (gektarda).	x	Bir yillik 1 ekinning gektaridan olinadigan o'rtacha hosildorlik (Qishloq xo'jaligi va suv resurslari vazirligi tomonidan tasdiqlangan ekinlarni yetishtirish texnologik xaritasiga muvofiq)	x	Vazn birligi uchun o'rtacha bozor narxi. Yillik hosildorlik 1.	= Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-yillik ekinni yetishtirish natijasida olinadigan yillik yalpi daromad
2-bosqich: yetishtirish uchun yillik xarajatlarni hisoblash					
Bir yillik 1 ekinni umumiy mexanizatsiya va qo'l mehnati bilan yetishtirganlik uchun har	x	Loyiha ta'siriga uchragan 1 yillik hosil yetishtiriladigan	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda bir yillik 1 ekin yetishtirish uchun yillik xarajatlar	

bir gektarga to'lanadigan ish haqi	yerlarning maydoni (gektarda)	
3-qadam: Yillik sof daromadni (ya'ni yillik foydani) hisoblab chiqish Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda bir yillik 1 ekin yetishtirish natijasida olinadigan yillik yalpi daromad - Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda bir yillik 1 ekin yetishtirish uchun yillik xarajatlar = Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda bir yillik 1 ekin yetishtirish natijasida olingan yillik sof daromad (ya'ni yillik foyda)		
4-qadam: Erta ko'chirilish oqibatida yo'qotilgan daromadni qoplash Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda bir yillik 1 ekin yetishtirish natijasida olingan yillik sof daromad (ya'ni, yillik foyda) x Muddatidan oldin ko'chirish (yerlarni tark etish) boshlanishidan to qurilish boshlanishigacha bo'lgan kompensatsiya to'lovi orasidagi yillar soni = Loyiha ta'sir ko'rsatgan yerlarda bir yillik ekinlarni yetishtirishdan olinadigan daromadning yo'qolishi uchun muddatidan oldin ko'chirish davri mobaynida beriladigan kompensatsiya		

6.5.4.2 Chorva mollarini boqish va chorvachilikni muddatidan oldin to'xtatishdan ko'rilgan yo'qotilgan foydani baholash

100 MVt quvvatga ega FES va ESAT obyektlari qurilishi munosabati bilan chorva mollarini boqish va chorvachilikni muddatidan oldin to'xtatishdan yo'qotilgan foydani retrospektiv baholash uchun daromadga asoslangan yondashuv qo'llanildi. Biroq, muddatidan oldin ko'chirilgan shaxslarning hech biri loyiha ta'sir ko'rsatgan yer va yaylovlar bo'yicha oldingi ishlab chiqarish davrlari uchun daromadlar to'g'risidagi hisobotlarni taqdim eta olmadi (yerlar olib qo'yilishi va shu bilan bog'liq faoliyat to'xtatilishidan oldin). Shu sababli, ko'chirishdan oldingi daromadlar me'yoriy ko'rsatmalardan foydalangan holda to'liq qayta tiklash qiymati bo'yicha baholandi.

Muddatidan oldin ko'chirilgan chorvador va cho'ponlarning daromadlarini baholash formulasi quyidagi hisoblash bosqichlarini o'z ichiga oladi:

- ISRA da ko'rsatilgan chorva mollari toifalarini (ya'ni qo'y va echkilarni) yetishtirishdan olinadigan yillik yalpi daromadni hisoblash uchun maxsus formula ishlatildi.
- Chorvachilik mahsulotlari hajmi har bir LTX uchun chorva mollari bosh soni (hayvon turlari bo'yicha) asosida hisoblandi. Mahsulot hajmi Nurobod tumanining mahalliy bozorlarida sotilayotgan mahsulot birligi narxiga ko'paytirildi. Bu hisob-kitob natijasi har bir LTX uchun chorvachilikdan olingan yillik yalpi daromadga teng bo'ldi.
- Keyin, Nurobod tumanidagi lalmi yerlarda tegishli chorvachilik uchun o'rtacha xarajatlarni (masalan, chorva ozuqasi, emlash, suv ta'minoti va boshqalarni) chiqarib tashlash orqali har bir LTX uchun yillik sof daromad hisoblab chiqildi.

- Ushbu hisob-kitob natijasida olingan yillik sof daromad muddatidan oldin ko'chirish ta'sirining butun davrini qamrab olish uchun 1 yoki 2,25 koeffitsiyentga (har bir LTXga qarab) ko'paytirildi. Bu davr 2023-yil iyulidan (ekspropriatsiya jarayonining boshlanishi) yoki 2024-yil oktyabridan (aniqlanmagan intruziv tadqiqotlarning boshlanishi) to 2025-yil sentyabrigacha (uchastkani qurilish uchun yakuniy topshirish) bo'lgan muddatni o'z ichiga oladi.
- Har bir LTX uchun yuqorida ko'rsatilgan hisob-kitob natijasida olingan summa, erta ko'chirish bo'lmaganda belgilangan vaqt davomida olinadigan sof daromadni ifodalaydi. Chorvadorlar va cho'ponlar ko'chib o'tishdan oldingi yillik sof daromadlarining 30% gacha yo'qotganliklari haqida ma'lum qilganlari bois, har bir LTX uchun hisoblangan yillik sof daromad 30% (0,3) koeffitsiyentiga ko'paytirildi.
- Olingan yakuniy miqdor muddatidan oldin ko'chirish natijasidagi daromad yo'qotishi sifatida qabul qilindi. Shunday qilib, quvvati 100 MVt quvvatga ega bo'lgan FES va ESAT qurilishi uchun ajratilgan hududlarda chorva mollarini boqishni muddatidan oldin to'xtatish uchun o'tish davridagi pul bilan qo'llab-quvvatlash har bir LTX uchun ushbu yakuniy summaga teng bo'ladi.

Quyida loyihaga ta'sir ko'rsatadigan yaylov yerlarini muddatidan oldin tark etish bilan bog'liq daromad yo'qotishini qoplash uchun kompensatsiyani miqdoriy aniqlashning kamroq texnik (soddalashtirilgan) baholash formulasi keltirilgan.

1-qadam: Chorvachilikdan olinadigan yillik yalpi daromadni hisoblash						
1-turdagi chorva mollarining bosh soni (jinsini hisobga olgan holda)	x	1-turdagi hayvonlardan olinadigan mahsulotlarning (ya'ni go'sht, sut, qo'zi/buzoqlar) o'rtacha og'irligi (jinsiga ko'ra)	x	Mahalliy bozorda mahsulot og'irlig birligining o'rtacha narxi (ya'ni, 1-turdagi hayvonlardan olingan go'sht, sut, qo'zi/buzoqlar uchun, jinsini hisobga olgan holda)	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi hayvonlarni (jinsini inobatga olgan holda) yetishtirish natijasida olinadigan yillik umumiy daromad
2-qadam: Chorvachilik bo'yicha yillik xarajatlarni hisob-kitob qilish						
1-turdagi chorva mollarini saqlash bilan bog'liq xarajatlar (ya'ni to'shama, elektr energiyasi, isitish) (jinsini hisobga olgan holda)	+	1-turdagi chorva mollari uchun (jinsini hisobga olgan holda) ozuqa-yem (suv va yem-xashak) bilan bog'liq xarajatlar	+	1-turdagi hayvonlarni saqlash bilan bog'liq veterinariya xizmati (ya'ni emlash, davolash) va boshqa xarajatlar (jinsini hisobga olgan holda)	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi hayvonlarni (jinsini inobatga olgan holda) o'stirish uchun yillik xarajatlar
3-qadam: Yillik sof daromadni (ya'ni yillik foydani) hisoblab chiqish						

Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi hayvonlarni (jinsini inobatga olgan holda) yetishtirish natijasida olinadigan yillik umumiy daromad	-	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi hayvonlarni (jinsini inobatga olgan holda) o'stirish uchun yillik sarf-xarajatlar	=	Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi hayvonlarni (jinsini inobatga olgan holda) o'stirishdan olingan yillik sof daromad (foyda)	
4-qadam: Muddatidan oldin ko'chirish natijasida daromadni yo'qotish uchun kompensatsiya					
Loyiha ta'siriga uchragan yerlarda 1-turdagi chorva mollarni (jinsini hisobga olgan holda) yetishtirish natijasida olingan yillik sof daromad (foyda)	x	Muddatidan oldin ko'chirish (yerlarning tashlab qo'yilishi) boshlangandan to qurilish ishlarining boshlanishigacha bo'lgan kompensatsiya to'lovi oralig'idagi yillar soni	x	Erta zarar ko'rgan chorvadorlar ma'lum qilgan daromadning 30% gacha (qisman) yo'qotilishi	= Loyiha ta'sir ko'rsatgan yerlarda 1-turdagi chorva mollarni boqish/o'stirishdan keladigan daromadning yo'qotilishi uchun muddatidan oldin ko'chirish davrida to'lanadigan kompensatsiya

Nafaqa bir yillik o'tish davrida to'lanadi, chunki norasmiy chorvadorlar yangi E-Yaylov bozori orqali qayta taqsimlangan yaylov yerlarida kichik fermerlar yoki klaster chorvachilik xo'jaliklari bilan rasmiy mehnat shartnomalari tuzishlari kutilmoqda. 8.1-bo'limdagi huquqlar jadvalida batafsil ko'rsatilganidek, bu o'tish davri YSOTVTR monitoringi va baholash natijalari asosida uzaytirilishi mumkin.

Quyida mulk huquqiga ega bo'lmagan va an'anaviy yaylov yerlarini yo'qotgan LTXlar uchun ozuqa sotib olish nafaqasini miqdoriy aniqlash uchun kamroq texnik (soddalashtirilgan) baholash formulasi keltirilgan.

1-turdagi chorva mollarning bosh soni	x	1-turdagi hayvonlar uchun yillik yaylov maydonlari ehtiyoji (hektar hisobida)	x	1-turdagi chorva mollari uchun bir hektar yaylov yerini yo'qotganda ozuqaning o'rtacha yillik qiymati (so'm)	=	1-turdagi barcha chorva mollari uchun yem-xashakning yillik qiymati
--	---	--	---	---	---	--

Quyida binolar yoki alohida joylashgan inshootlarning buzilishi yoki energiya tizimi xavfsizlik zonasidagi cheklovlar natijasida yo'qotilishi mumkin bo'lgan obyektlar uchun kompensatsiyani miqdoriy baholashning kamroq texnik (soddalashtirilgan) formulasi keltirilgan:

Ko'chirib o'tkazilgan yoki buzilib ketgan binolar va inshootlar uchun tovon to'lovi	=	Har bir tarkibiy qismni qayta qurish xarajati (eskirishni hisobga olmagan holda)	+	Binoni ijaraga berishdan olinadigan potentsial yillik sof daromad
				Eslatma: ushbu band alohida turgan inshootlar yoki uskunalarni emas, balki binolarni baholashning umumiy tahliliga nisbatan qo'llaniladi.

Quyida qurilish uchun hudud tozalash yoki elektr tarmoqlari xavfsizlik zonasini cheklash oqibatida yo'qotilishi mumkin bo'lgan daraxt ekinlari uchun tovon miqdorini belgilashda qo'llaniladigan kamroq texnik (soddalashtirilgan) baholash formulasi keltirilgan:

Mevali daraxtlar va ko'p yillik ekinlarni kesganlik uchun tovon to'lovi	=	Mazkur yetilish bosqichidagi 1-madaniyat daraxtlarining soni (tanasi aylanasi/eni bo'yicha)	x	Baholashning yagona milliy standartlariga muvofiq, ma'lum yetuklik bosqichida bitta madaniy daraxt o'rni almashtirish qiymati	x	Yagona milliy baholash standartlariga muvofiq, ma'lum yetuklik darajasiga ega bo'lgan 1-nav ekin daraxtlari uchun yerni tayyorlash, ko'chat o'tqazish va tuproqni asoslash xarajatlari	x	Yagona milliy baholash standartlariga muvofiq 1-ekindan olinadigan foyda darajasini aks ettiruvchi koeffitsient	x	Yagona milliy baholash standartlariga muvofiq, muayyan joyning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga oluvchi koeffitsiyent mahalliy tuproq unumdorligi va ishlab chiqarish intensivligiga qarab tuzatish kiritish uchun qo'llaniladi.	x	Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga asosan, inflyatsiyani hisobga olgan holda standart narxlarni moslash uchun qo'llaniladigan narx indeksi koeffitsiyenti	x	Hosilning o'rtacha salomatlik ko'rsatkichini aks ettiruvchi koeffitsiyent
--	---	---	---	---	---	--	---	---	---	--	---	---	---	---

Joyida aktivlarni o'rganish yakunlangach, majburiy talablarga muvofiq to'lanishi kerak bo'lgan kompensatsiyani aniqlash uchun dastlabki baholash tahlili o'tkazildi.

Keyinchalik, loyihaning kreditorlari uchun majburiy kompensatsiya talablari va kompensatsiya standartlari o'rtasidagi farqni bartaraf etish maqsadida qo'shimcha (hujjatli) baholash bosqichi amalga oshirildi (YeTTB 5-ST, OTB 2- FS va XMK 5-IS 5 da ko'zda tutilganidek). Kreditorlar standartlari (ya'ni, huquqiy mezonlar va baholash standartlari) asosida kiritilgan kompensatsiya huquqlari sharhini ushbu YSOTVTRning 6.1 va 8.2-bo'limlarida ko'rishingiz mumkin. Baholash tahlili natijasida aniqlangan kompensatsiya va boshqa pul mablag'larini tiklash choralari umumiy miqdori ushbu YSOTVTRning 9-bo'limida keltirilgan.

Loyihadan ta'sirlangan jamoalar bilan keyingi ma'lumot oshkorligi va maslahatlashuvlar davomida, YSOTVTR kuzatuv guruhi kompensatsiya paketlari/YSOTVTR paketlari loyihasini va ularga ilova qilingan baholash hisobotlarini ikki tomonlama kompensatsiya kelishuvlari tuzilishidan oldin (loyiha tashkiloti va har bir LTSh o'rtasida) LTSh ishtirokida shaffof tarzda tekshiruvdan o'tkazadi.

6.6. LALRP huquqlari haqida ma'lumotni oshkor qilish

YSOTVTR hisoboti va muayyan LTSh uchun YSOTVTR/kompensatsiya paketlari mahalliy jamoalarda oshkor etiladi, shuningdek, hisobot loyiha ishlab chiqaruvchisi va loyiha kreditorlarining rasmiy veb-saytlarida e'lon qilinadi. Birinchi oshkor etish bosqichi YSOTVTR hisoboti loyihasi uchun (I bosqich), ikkinchi oshkor etish bosqichi esa yakuniy YSOTVTR hisoboti uchun (II bosqich ham shu jumladan) yakunlanadi.

Ushbu oshkor etish tadbirlari YSOTVTR bo'yicha LTSh va manfaatdor tomonlarning fikr-mulohazalarini to'plashga qaratilgan bo'lib, bular LTSh ro'yxatiga kiritilgan har qanday o'zgartirishlar, baholash natijalari (kompensatsiya miqdori) va taklif etilayotgan tirikchilik vositalarini tiklash dasturlarini o'z ichiga oladi.

Pul kompensatsiyasi va o'tish davridagi qo'llab-quvvatlashga bo'lgan huquqlar tekshirilgandan so'ng, shuningdek, mahalliy oshkor etishning har bir bosqichi davomida muzokaralar olib borilgandan keyin:

- YSOTVTR hisoboti keyinchalik loyihaning strategik axborot markazlarida (LAM) ma'lumotlarni oshkor etish uchun yangilanadi. Yangilangan hisobotlar, shuningdek, loyihani ishlab chiquvchining rasmiy veb-saytiga (zarur hollarda, loyiha kreditorlarining rasmiy veb-saytiga ham) joylashtiriladi.
- YSOTVTR/kompensatsiya paketlari yangilanadi va tashkilot hamda LTSh o'rtasida tuziladigan ikki tomonlama kompensatsiya va servitut kelishuvlariga ilova qilish uchun uzil-kesil tasdiqlanadi.

YSOTVTR loyhasini (I bosqich) yakunlash, YSOTVTR yakuniy (II bosqichni o'z ichiga olgan) hisoboti va YSOTVTR /kompensatsiya paketlarining tegishli yangilanishlarining dastlabki jadvali ushbu hisobotning 12-bo'limida keltirilgan.

7 JISMONIY VA IQTISODIY KO'CHIRISH

7.1 Ta'sirlarning umumiy tavsifi

Loyiha aholining iqtisodiy ko'chishiga sabab bo'ladi. Jami 203 kishini, jumladan 189 nafar yer egasi va 14 nafar ishchini ko'chirish kerak bo'ladi. FES va ESAT inshootlari bilan bog'liq yer egalarning aksariyati yaylov yerlarini butunlay yo'qotadi, HEUL yo'lagi bo'ylab joylashgan yer egalarning ko'pchiligi esa ekin maydonlarini vaqtincha yoki butunlay yo'qotishdan zarar ko'radi. Ta'sirga uchragan 189 nafar yer egasidan 13 nafarining yerga qonuniy egalik qilish huquqi yo'q. Loyiha hududida birorta ham jismoniy ko'chirish holati qayd etilmagan. O'tkazilgan so'rovlar natijasida jami 904 nafar manfaatdor shaxs aniqlandi.

Eslatma: Ushbu YSOTVTR versiyasida keltirilgan loyihaga aloqador tashkilotlar ro'yxati quyidagi holatlar tufayli o'zgarishi mumkin: (i) YSOTVTR ma'lumotlarining kutilayotgan oshkor etilishi va I bosqich YSOTVTR tadqiqotlari natijalariga ko'ra kompensatsiya huquqlarini tekshirish hamda (ii) II bosqich YSOTVTR tadqiqotlari yakunlari asosida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan yangilanishlar.

7-1-jadval Loyiha bilan bog'liq ko'chirish ta'sir ko'lami

LOYIHADAN TA'SIRLANGAN TASHKILOTLAR	KO'CHISH STATISTIKASI	UMUMIY SONNING FOIZI
Loyihadan ta'sirlangan tashkilotlarning umumiy soni	203	Mavjud emas
Quvvati 100 MVt bo'lgan quyosh FES uchun oraliq yakun	31	15%
Quvvati 400 MVt bo'lgan quyosh FES uchun oraliq yakun	3	1%
Nurobod ESAT uchun oraliq natija	3	1%
4,9 km uzunlikdagi OHTL uchun oraliq natija	5	2%
70 km uzunlikdagi OHTL uchun oraliq natija	79	39%
LILO OHTL uchun oraliq natija	82	40%
Ta'sirlangan tashkilotlar		
Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklari (LTX)	178	83%
Loyihadan ta'sirlangan korxonalar (LTK)	7	3%
Loyihadan ta'sirlangan davlat/kommunal tashkilotlar	18	9%
Loyihadan ta'sirlangan shaxslar (LTSh)	904	Mavjud emas
Impacts		

LOYIHADAN TA'SIRLANGAN TASHKILOTLAR	KO'CHISH STATISTIKASI	UMUMIY SONNING FOIZI
Jismoniy ko'chirilgan LTXlar va korxonalar	0	0%
Jismoniy ko'chirilgan LTSh	0	0%
Iqtisodiy jihatdan ko'chirilgan LTX, korxonalar va davlat muassasalari	203	100%
Iqtisodiy jihatdan ko'chirilgan LTSh	904	100%
Zaif LTX	48	22%
Ta'sirlangan ishlab chiqarish aktivlari foizi		
Ishlab chiqarish aktivlarining 10 foizi yoki undan ko'prog'ini (doimiy yoki vaqtinchalik asosda) yo'qotgan LTX, LTK va davlat muassasalari	85	42%
Ishlab chiqarish aktivlarining 10 foizi yoki undan ko'prog'ini (doimiy yoki vaqtinchalik asosda) yo'qotgan LTSh	267	30%
Yerga egalik qilish va bandlikni ro'yxatga olish/qonuniylik		
Yerga rasmiy huquq (unvon)larga ega bo'lgan yerdan foydalanuvchilar	176	87%
Rasmiy yer huquqiga ega bo'lmagan (nomlari ro'yxatga olinmagan) yerdan foydalanuvchilar	13	6%
Loyihadan ta'sirlangan (yer huquqiga ega bo'lmagan) ishchilar	14	7%
Muddatidan oldin ko'chirish		
Qurilish uchun yer ajratilmasdan va kompensatsiya to'lanmasdan oldin muddatidan avval ko'chirilgan yerdan foydalanuvchilar	20	9%

7.1.1 Jismoniy ko'chirish

AMITB va YSOTVTR aholini ro'yxatga olish bilan integratsiyalashgan AMIM cheklash ekranlari Loyihaning TBTO komponentini tashkil etuvchi to'rtta HEULning bir necha oldingi o'zgarishlari katta jismoniy siljishga ta'sir qilganligini tasdiqladi. Oldingi maketlar Juma shahrining chekkasida joylashgan Pastdarg'om tumanining zich joylashgan qismlarini kesib o'tdi, bu erda o'nlab turar-joy binolari vaqtincha sayt yuruvchilari va kadastr intervyulari orqali aniqlandi.

Biroq, bir qator dizayn tuzatishlaridan so'ng, TBTO HEULlarning yakuniy tartibi o'rnatildi. Ushbu yakuniy HEUL yo'nalishlari qurilgan aktivlar va turar-joy mulkidan qochadi. 13 kilometrlik TBTO yo'lagingining SMZ va TXZ yo'lagi Samarqand tumanidagi turar-joy uchastkasida joylashgan noturar joy binosini chegaralab o'tadi. Ushbu tuzilma HEUL qurilish bosqichida buzilishi yoki shikastlanishi mumkin, bu TBTO dizayniga mikro-sitingni yakuniy sozlash natijalariga va keyingi qurilish usullariga bog'liq. Qanday bo'lmasin, bu xavf boshpanani yo'qotish uchun hech qanday imkoniyat tug'dirmaydi.

7.1.2 Iqtisodiy ko'chirish

Loyiha aktivlarining asosiy qismi dastlab qishloq xo'jaligi uchun mo'ljallangan yer uchastkalari doirasida o'rnatiladi va zarur erlarni sotib olish potentsial iqtisodiy ko'chish (ya'ni, olib qo'yilgan yer va erdan foydalanish cheklovlari natijasida aktivlarning doimiy va vaqtincha yo'qolishi va daromadlarni yo'qotishi) potentsialiga olib keladi. Iqtisodiy ahamiyatga ega bo'lgan yer uchastkalarini olib qo'yish va keyinchalik boshqa joyga ko'chirishning huquqiy asoslari quyidagilardan iborat:

- Yer kodeksi, Prezidentning 207-sonli qarori va undan keyingi yer sotib olish to'g'risidagi farmoyishiga muvofiq loyiha ob'ektlarining ekspluatatsiya qilinadigan maydoni uchun yer uchastkalarini doimiy ravishda olish.
- 1050-sonli qaroriga muvofiq, elektr tarmoqlari ob'ektlarining xavfsizligini ta'minlash uchun yuqori kuchlanishli havo elektr uzatish liniyalarining ESAT doirasida daraxtlar va baland tog'li mashinalarni ekish bo'yicha doimiy cheklovlar. 220 KV va 500 KV HEUL uchun chekinish (lateral) bufer mos ravishda HEULning ekstremal o'tkazgichlaridan 25 m va 30 m ni tashkil qiladi.
- Yer kodeksi va 781-sonli Qonunga muvofiq, qurilish vaqtida loyiha hududidagi qurilish ob'ektlariga uchinchi shaxslarning kirishini vaqtincha cheklash.

Samarqand viloyati bo'ylab loyiha maydonlari va yo'laklari deyarli faqat qishloq xo'jaligi uchun foydalaniladigan yerlarda joylashgan.

Ushbu Reja 4.1.1 bo'limida tasvirlanganidek, texnik-iqtisodiy va loyiha tadqiqotlari davomida trassani joylashtirish va yotqizishning bir qator variantlari ko'rib chiqildi. Ustivor retseptorlari, asosan, qimmatli tijorat fermalari, mevali bog'lar, suv xo'jaligi fermalari va allyuvial karerlardan qochishga qaratilgan sa'y-harakatlar loyiha muqobillari uchun erta bosqichda AMIM skrinigidan o'tkazildi. Ko'rsatuvlar dala razvedkasi va asosiy organlar (ya'ni, tuman hokimliklari, konchilik vazirligi va boshqalar) bilan dastlab maqsadli hududlarda o'zaro maslahatlashuvlarni o'z ichiga oldi. AMIM namoyishlari natijalari iterativ dizayn jarayoniga kiritildi va vaqtincha aniqlangan, yuqori qiymatli tirikchilik va tijorat aktivlari mumkin bo'lgan darajada chetlab o'tildi. Tufayli bir necha ustun texnik va normativ cheklovlar uchun (masalan, yaroqsiz topografiya, HEUL kesishish va hokazo.) va 4,9 km, 11 km, 13 km va 70 km HEUL koridorlari bo'ylab sezgir tijorat muassasalarining hamma joyda mavjud bo'lib, umuman qochishga erishib bo'lmadi. Optimal HEUL marshrutlari xususiy mulkka nisbatan minimal nisbiy ta'sir asosida tanlangan.

Yakuniy tuzatilgan loyiha asosida jami 203 ta LTKX, korxona va davlat muassasalarida iqtisodiy ko'chish qayd etildi, iqtisodiy jihatdan ko'chirilganlar soni esa 904 tani tashkil etdi.

Yumshatish choralari ko'rilmagan taqdirda, qishloq xo'jaligi erlarining doimiy ravishda yo'qolishi, qurilish zonalari doirasidagi yerlardan vaqtinchalik yo'qolishi va GSZ doirasida qishloq xo'jaligiga

doimiy cheklovlar qo'yilishi daromadning kamayishiga olib keladi. Bu, o'z navbatida, loyiha ta'siriga uchragan jamoalarning aksariyatida yerga asoslangan tirikchilik vositalarining markaziy o'rinni egallashini va ayrim ta'sirlangan tumanlarda yuqori hosildor qishloq xo'jaligi erlarining cheklanganligini hisobga olgan holda, LTKXlarning qashshoqlashishiga olib kelishi mumkin.

7.1.2.1 Dehqonchilik

Loyihaning umumiy maydonida ekinlarni etishtirish ustunlik qiladi, chunki loyihadan ta'sirlangan sub'ektlarning 73% (ya'ni uy xo'jaliklari va yirik korxonalar) oyoq izi ichida ekin xo'jaliklari bilan bog'liq. FES va ESAT uchastkalarida yashovchi tuproqlarning sifatsizligi (sho'rlangan, qurg'oqchil), sug'orish infratuzilmasining yo'qligi va muntazam yog'ingarchilikning pasayish tendentsiyasi tufayli deyarli faol dehqonchilik kuzatilmadi. Samarqand viloyati hokimligining qishloq xo'jaligi mutaxassislarining fikricha, Nurobod va Pastdarg'om tumanlaridagi qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yer uchastkalari unumdorligi past bo'lgan yer uchastkalarini tashkil etadi.

Zarar ko'rgan dehqon xo'jaliklarining iqtisodiy samaradorligini yo'qotishi mumkin bo'lgan keng yer uchastkalari ekvivalent yoki undan yuqori iqtisodiy unumdorlikka ega bo'lgan o'rnini bosuvchi yer uchastkalarini sotib olishni talab qiladigan umumiy iqtisodiy ko'chish sifatida tasniflanadi. Ba'zi daraxtlarni etishtirish va ko'p qavatli texnikalardan foydalanish bo'yicha keng qamrovli, ammo doimiy cheklash HEULlarning TXZ doirasida bog'lar va shunga o'xshash mulklardan qishloq xo'jaligi daromadlarini kamaytiradi. Xuddi shunday, HEUL minoralarini barpo etish uchun kichik, ammo doimiy yer olish kichik dehqonchilik korxonalarida (masalan, dexion va tomorqa xo'jaliklari) nomutanosib ravishda qishloq xo'jaligini qisqartirishi mumkin.

Bundan tashqari, vaqtinchalik qurilish hududida yerlarni tozalash va qishloq xo'jaligini cheklashlar (i) doimiy ekin ekishning sezilarli darajada qisqarishi natijasida uzoq muddatli daromad yo'qotishlariga va/yoki (ii) yillik qishloq xo'jaligi tsikllarining o'tkazib yuborilishi natijasida qisqa muddatli daromad yo'qotishlariga olib kelishi mumkin. ekinlar. Umuman olganda, qishloq xo'jaligi bilan shug'ullanadigan loyihadan ta'sirlangan sub'ektlarga iqtisodiy ta'sirlar quyidagilardan iborat:

- Tijorat va yordamchi dehqonchilik uchun mo'ljallangan yer uchastkalarining sezilarli darajada qisqarishi yoki to'liq yo'qolishi natijasida daromad darajasining pasayishi
- To'liq, doimiy yer egallab olish va fermer xo'jaligidagi mehnatni yo'qotish natijasida ishdan bo'shatish va ishsizlik
- Turgan ko'p yillik ekinlarni olib tashlash bilan bog'liq daromad yo'qotishlari
- Qishloq xo'jaligining ko'chmas inshootlarini (masalan, sug'orish quvurlari) buzishdan ko'rilgan zararlar

- Dehqon xo'jaliklarining ko'char mol-mulkini ayirboshlash joyiga tashish bilan bog'liq xarajatlar
- Qishloq xo'jaligi kreditlarini to'lash imkoniyati buzilgan va qo'shimcha kredit sotib olish uchun garovni kamaytirish.

7.1.2.2 Chorvachilik va yaylov

Chorvachilik fermerlari va chorvadorlari loyihadan ta'sirlangan sub'ektlarning (ya'ni uy xo'jaliklari va yirik korxonalar) ozchiligini (18%) tashkil qiladi. Yaylov yerlarining olib qo'yilishi qoldiq yaylovlarga mavjud bosimni kuchaytirishi mumkin. Nurobod va Pastdarg'omda istiqomat qiluvchi aholining katta qismi chorvachilik va chorvachilik bilan shug'ullanadi, chunki aholi yashaydigan yerlarning agrar salohiyati nisbatan past. Bu hududlarda yaylov resurslari uchun surunkali qattiq raqobat qolgan yaylovlarning beqaror ekspluatatsiyasiga, chetdan olib kelingan va mahalliy o'simliklarda yetishtiriladigan yem-xashak narxining oshishiga va chorvachilik mahsuldorligining pasayishiga olib kelishi mumkin. Nurobod va Pastdarg'om tumanlarida mavsumiy yaylovlar uchun foydalaniladigan yerlarning mahsuldorligi juda past, shuning uchun chorva mollari mahalliy cho'ponlar qo'li yetmaydigan keng landshaftlar bo'ylab ko'chib o'tadi.

Nurobod ESAT, 100 MVt va 400 MVt quvvatga ega FE stansiyalari hududidagi yaylov yerlarining doimiy ravishda yo'qolishidan potentsial ta'sir ko'rsatadigan mavsumiy chorvadorlar va chorvadorlar asosan Saroy, Chortut, Sazagan, Olga va Chorvador jamoalarida joylashgan. Mahalliy hamjamiyatlar bilan ushbu maydonlarda va uning atrofidagi mavsumiy yaylovlar va chorvachilik yo'llari bo'yicha maslahatlar loyiha infratuzilmasi bilan bog'liq holda boshqa yaylov maydonlariga kirish imkoniyatini ko'rsatmadi, chunki bir qator kichik jamoat yo'llari asosiy yo'llardan tarqaladi. loyiha saytlari. HEUL yo'laklari bo'ylab yaylov yerlariga ta'siri HEUL minorasi poydevorini o'rnatish uchun yerning kamroq egallashi va qurilish vaqtida kirishning ko'p jihatdan vaqtinchalik cheklanishi tufayli nisbatan kichikdir.

Umuman olganda, chorva mollaridan foydalanuvchilarga iqtisodiy ta'sirlarni quyidagicha tasniflash mumkin:

- Chorvachilik uchun belgilangan yer uchastkalarining moddiy kamayishi yoki to'liq yo'qolishi natijasida daromadning kamayishi
- Yaylovlar va mavsumiy yaylovlar qisqarishi hisobiga daromadning kamayishi
- Loyiha doirasida chorvachilik uchun suv manbalarining yo'qolishi
- Loyiha hududida ko'chmas chorva mollari va/yoki chorvachilik binolarini buzishdan ko'rilgan zararlar
- Ko'char chorva mollari almashtirish yoki yaylov uchun tashish bilan bog'liq xarajatlar

- Qishloq xo'jaligi kreditlarini to'lash imkoniyati buzilgan va qo'shimcha kredit sotib olish uchun garovni kamaytirish.

7.2 Hudud bo'yicha ta'sir

Quyidagi kichik bo'limlarda yerdan foydalanish masalalari va har bir loyiha maydonchasi va koridorda qayd etilgan LTKShlar batafsil muhokama qilinadi.

Eslatma: ushbu tahlil maqsadlari uchun loyihadan ta'sirlangan sub'ektlarni aniqlash uchun quyidagi kodlash tizimi ishlatilgan:

- **O-1, O-2, O-3** va boshqalar. - O-prefiksi ta'sir ko'rgan yerlarda mulkka ega bo'lgan rasmiy va norasmiy yer egalari va yerdan foydalanuvchilarni bildiradi.
- **H-1, H-2, H-3** va boshqalar - H-prefiksi ta'sir ko'rgan hududlarda mulkka ega bo'lmagan, lekin yerdan yaylov uchun foydalanadigan norasmiy chorvadorlarni bildiradi. Ushbu LTKXlar unvonsiz yer egalari hisoblanadi.
- **W-1, W-2, W-3** va boshqalar - W- O- prefiksi ta'sir ko'rgan yerlarda joylashgan fermer xo'jaliklarida ishlaydigan ishchilarni bildiradi. Ushbu LTKShlar uchastkada hech qanday mulkka ega emaslar va norasmiy chorvachilik bilan shug'ullanmaydilar.

7.2.1 100 MVt quvvatga ega FES

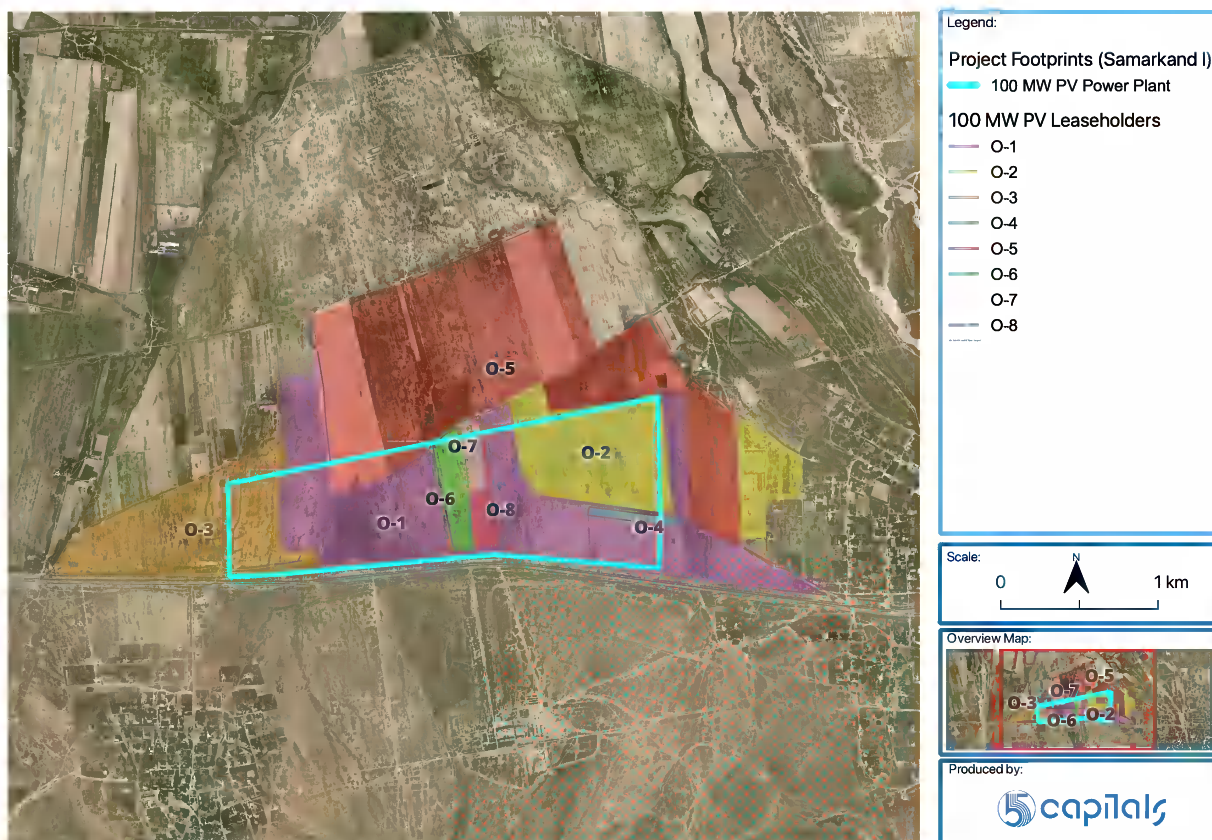
Saytdagi YSOTVTR so'rovlari jami 31 loyihadan ta'sirlangan sub'ektlarni sanab o'tdi. Quyidagi kichik bo'limlar ta'sirlangan yer uchastkalaridan loyihadan oldin foydalanish va ularga egalik qilish muddati hamda ta'sir ko'rsatgan yer uchastkalariga iqtisodiy jihatdan bog'liq bo'lgan barcha ta'sir ko'rsatuvchi sub'ektlarga yashash uchun mumkin bo'lgan ta'sir ko'lamini tavsiflaydi.

7.2.1.1 Ta'sir ko'rgan yer foydalanuvchilar

RASMIY YER HUQUQIGA EGA BO'LGAN YERDAN FOYDALANUVCHILAR

Uchastkada jami sakkizta rasman ro'yxatga olingan yer uchastkalari aniqlangan.

Yer uchastkalari Nurobod hokimligi bilan uzoq muddatli ijara shartnomasi tuzgan sakkiz nafar yer egasiga tegishli. Barcha tomorqa egalari mayda fermer xo'jaliklari (ya'ni dehqon xo'jaliklari), bitta chorvachilik shirkatidan tashqari, rasman "Klaster Kattaqo'rg'on Gold" MChJ sifatida ro'yxatdan o'tgan.

7-1-rasm 100 MVt quvvatga ega FE stansiyasi uchastkadagi rasmiy yer egaliklari

Shartnomalarning aksariyati yaqinda, ya'ni 2019-2021 yillar oralig'ida tuzilgan.

Tomorqalardan biri kichik hajmda piyoz, yong'oq, uzum yetishtirish uchun mo'ljallangan bo'lib, bu uchastkada nasos tizimiga ega quduq ishlab chiqilgan. Etti uchastka chorva mollarini boqish uchun mo'ljallangan bo'lib, ulardan faqat bittasi (o-1 ostida) YSOTVTR tadqiqotlari paytida shu maqsadda faol ishlatilgan va qolgan uchastkalar tegishli egalari tomonidan ishlatilmagan/tijoratlashtirilmagan. O-1 yer egasi SWID qo'mitasi bilan YIsh asosida yaylov yerlari traktidagi ulushiga ega edi. Fermer xo'jaliklaridan birida bo'sh chorvachilik ruchkasi bor, qolgan uchastkalarda esa o'zlashtirilmagan yaylov va bo'sh yerlar mavjud.

7-2-rasm 100 MVt quvvatga ega FE stansiya uchastkadagi qishloq xo'jaligi aktivlari

Barcha yer egalari 90% dan ortig'ini yo'qotishi mumkin, tijorat yer egasi (O-1) bundan mustasno, u o'zining dastlabki yer uchastkasining taxminan 70%ini yo'qotadi. 8 ta LTKShdan to'rttasida boshqa qishloq xo'jalik uchastkalari mavjud bo'lib, ularning aksariyati loyiha maydonidan 6 kilometr uzoqlikda joylashgan. Yer egalari va tegishli idoralar bilan maslahatlashuvlarga ko'ra, 2023 yil iyul oyida Nurobod tuman hokimligi tomonidan yer ajratish to'g'risidagi buyruq chiqarilgandan so'ng yerlarni o'zlashtirish jarayoni boshlandi.

Ushbu baholash vaqtida yer egalari o'z yerlarini loyihadan ta'sirlangan ijaraga olingan yer uchastkalarini davlat zaxirasiga o'tkazish to'g'risidagi protsessual arizalar orqali bergan. Keyinchalik YIShlar tugatildi, ammo ekspropriatsiya munosabati bilan tuman hokimligi tomonidan yerdan foydalanishga ko'chirish yoki moratoriy qo'yilmadi. LTKShlar ekspropriatsiya davomida tuman hokimligidan kompensatsiya yoki ko'chirish bo'yicha yordam taklifini olmadilar.

2024 yil oktyabr oyida oshkor qilish bo'yicha erta maslahatlashuvlar paytida buzish va ko'chirish boshlanmagan edi.

NORASMIY YER HUQUQIGA EGA BO'LGAN YERDAN FOYDALANUVCHILAR

Jami 11 Nomsiz chorvadorlar yaylov uchun saytdan foydalanadilar. Cho'ponlar asosan yakka tartibdagi tadbirkorlar bo'lib, o'z chorva mollarini o'tlaydi. Uchastkadagi yaylovlar martdan dekabrgacha ishlatiladi. Bu LTKShlar o'zlarining yaylovlarining kichik bir qismini doimiy ravishda yo'qotadilar, ammo uchastkaning shimoliy, sharqiy, g'arbiy va janubida boy muqobil yaylovlar mavjud bo'ladi.

7-2-jadval 100 MVt quvvatga ega FES uchastkasi bilan bog'liq yerdan foydalanuvchilarning turmush tarziga ta'siri

#	LTKSH KODI	MAKHALLA	TASHKILOT TURI	YERDAN FOYDALANISH	TA'SIR KO'RGAN UMUMIY MAYDON (GA)	TA'SIR KO'RGAN HUDUD (GA)	YER MAYDONINI NG %	YER EGALIGI	KO'CHIRISH TOIFASI	TA'SIR QILISH MUDDATI	TA'SIR KO'RGAN EKINLAR	TA'SIR KO'RGAN LAR CHORVA CHILIK	TA'SIR KO'RGAN TUZILMALAR
1	O-1	Sazag'on	Cheklangan k'orxona	Chorvachilik	163	116,3	71%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	300 qo'y	-
2	O-2	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Bog' bilan chorvachilik	51	50,3	99%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	Yong'oq, uzum, piyoz	-	Quduq va nasos
3	O-3	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Chorvachilik	81,7	25,7	93%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	-	-
4	O-4	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Chorvachilik	2,4	2,25	94%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	4 qo'y	-
5	O-5	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Chorvachilik	8,4	8,17	97%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	Don va sabzavotlar	-	-
6	O-6	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Chorvachilik	12,5	11,3	90%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	Don va sabzavotlar	-	Panjara, omborxona, korral, basseyin
7	O-7	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Chorvachilik	4,2	4	94%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	-	Panjara
8	O-8	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Chorvachilik	8	7,7	96%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	Don va sabzavotlar	-	-

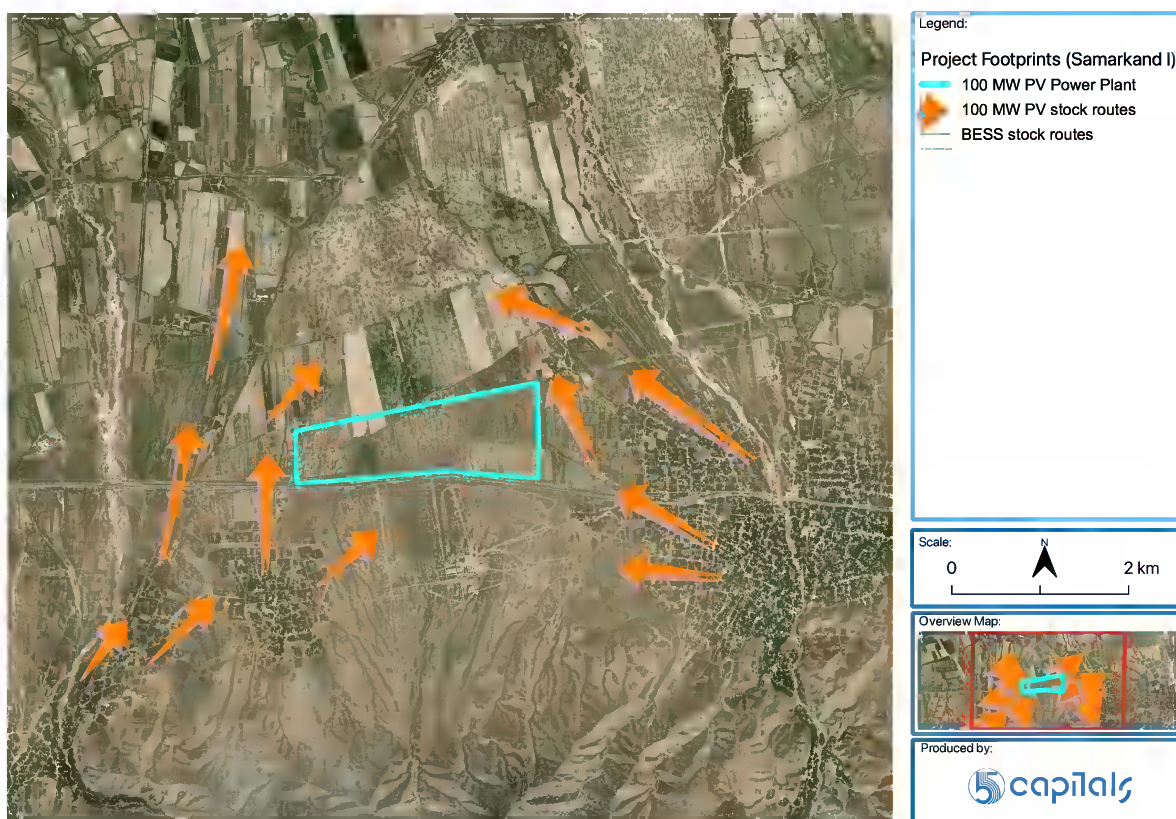
#	LTKSH KODI	MAKHALLA	TASHKILOT TURI	YERDAN FOYDALANISH	TA'SIR KO'RGAN UMUMIY MAYDON (GA)	TA'SIR KO'RGAN HUDUD (GA)	YER MAYDONINING %	YER EGALIGI	KO'CHIRISH TOIFASI	TA'SIR QILISH MUDDATI	TA'SIR KO'RGAN EKLAR	TA'SIR KO'RGAN LAR CHORVA CHILIK	TA'SIR KO'RGAN TUZILMALAR
9	H-1	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Yaylov			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	30 qo'y, 8 echki, 4 sigir	-
10	H-2	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Yaylov			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	50 qo'y, 30 echki	-
11	H-3	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Yaylov			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	40 qo'y, 60 echki, 4 sigir	-
12	H-4	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Yaylov			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	18 sigir, 30 sigir	-
13	H-5	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Yaylov			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	40 qo'y, 10 echki, 2 sigir	-
14	H-6	Chortut	Uy xo'jaligi	Yaylov			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	70 qo'y, 2 sigir	-
15	H-7	Chortut	Uy xo'jaligi	Yaylov			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	7 qo'y, 8 echki	-
16	H-8	Chortut	Uy xo'jaligi	Yaylov			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	70 qo'y, 15 echki, 8 sigir	-
17	H-9	Chortut	Uy xo'jaligi	Yaylov			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	40 qo'y, 4 sigir	-

#	LTKSH KODI	MAKHALLA	TASHKILOT TURI	YERDAN FOYDALANISH	TA'SIR KO'RGAN UMUMIY MAYDON (GA)	TA'SIR KO'RGAN HUDUD (GA)	YER MAYDONINING %	YER EGALIGI	KO'CHIRISH TOIFASI	TA'SIR QILISH MUDDATI	TA'SIR KO'RGAN EKINLAR	TA'SIR KO'RGAN LAR CHORVA CHILIK	TA'SIR KO'RGAN TUZILMALAR
18	H-10	Chortut	Uy xo'jaligi	Yaylov			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	40 qo'y, 30 echki, 5 sigir	-
19	0-31	Sazag'on	Uy xo'jaligi	Yaylov			10-20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	30 qo'y	

KIRISHNI FARQLASH

11 ta jabrlangan chorvadorlar ishtirokidagi fokus-guruh muhokamalari (FGM) shuni ko'rsatdiki, yerlarni olib qo'yish natijasida yaylovlar yo'qolishi bilan bir qatorda, qolgan yaylovlarga boradigan va qaytayotgan chorvachilik yo'llari FES qurilishi tufayli buzilmaydi. Shu bilan birga, uchastkadagi bir nechta mavjud yo'llarga kirish huquqini yo'qotish cho'ponlarning yaylovlari bo'ylab uzoqroq yo'llarni tanlashga majbur bo'lishiga olib keladi.

Cho'ponlar o'z turar joylaridan qolgan yaylovlarga yetib borishlari uchun bosib o'tadigan yo'nalishlar quyidagi rasmlarda ko'rsatilgan.

7-3-rasm Loyiha uchastkasi atrofidagi qolgan yaylovlarga chorvachilik yo'llari

7.2.1.2 Ta'sir ko'rgan ishchilar

Yer egalaridan tashqari, jami 12 qishloq xo'jaligi ishchisi o'z ish beruvchilariga (ya'ni mulk huquqi asosida yer uchastkalari egalariga) tegishli bo'lgan qishloq xo'jaligi yerlarining ekspropriatsiya qilinishi munosabati bilan ishdan mahrum bo'lish xavfi ostida. Ushbu ishchilar hozirda to'rtta potentsial ta'sirlanishi mumkin bo'lgan yer egalari bilan rasmiy, ochiq mehnat shartnomalariga ega.

Ishchilar fermer xo'jaliklarida yil davomida band bo'lib, oylik ish haqi o'rtacha 1 050 000 so'mni tashkil qiladi. Ulardan to'rt nafari dehqonchilik, sakkiz nafari qo'y-echkichilik bilan shug'ullanadi. 2024-yil oktabr oyida erta oshkor qilish bo'yicha maslahatlashuvlar chog'ida yer egasi O-5 tomonidan yollangan beshta fermer xo'jaligi ishchilari fermaning qolgan qismida (loyiha hududidan tashqarida) ish bilan ta'minlanishi mumkinligini ko'rsatdi.

7-3 - jadval 100 MVt quvvatga ega FE stantsiya uchastkasi bilan bog'liq fermer xo'jaliklari ishchilari uchun tirikchilikka ta'sir qilish miqdori

#	LTKSH KODI	MAKHALLA	TA'SIR KO'RGAN TIRIKCHILIK VOSITALARI	TA'SIR QILISH MUDDATI	ISHCHINING LTKSH KODI	BANDLIK REJIMI	ISHGA JOYLASHISH DAVRI	MAVSUMIYLIK	ISH O'RINLARI SONI
1	W-19	Sazag'on	Dehqonchilik	Doimiy	O-2	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Butun yil	1
2	W-20	Sazag'on	Dehqonchilik	Doimiy	O-2	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Butun yil	1
3	W-21	Sazag'on	Dehqonchilik	Doimiy	O-2	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Butun yil	1
4	W-22	Sazag'on	Dehqonchilik	Doimiy	O-2	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Butun yil	1
5	W-23	Sazag'on	Chorvachilik	Doimiy	O-1	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Butun yil	1
6	W-24	Sazag'on	Chorvachilik	Doimiy	O-1	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Butun yil	1
7	W-25	Sazag'on	Chorvachilik	Doimiy	O-1	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Butun yil	1
8	W-26	Sazag'on	Chorvachilik	Doimiy	O-1	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Butun yil	1
9	W-27	Sazag'on	Chorvachilik	Doimiy	O-1	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Butun yil	1
10	W-28	Sazag'on	Chorvachilik	Doimiy	O-6	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Butun yil	1
11	W-29	Sazag'on	Chorvachilik	Doimiy	O-7	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Butun yil	1
12	W-30	Sazag'on	Chorvachilik	Doimiy	O-7	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Butun yil	1

7.2.2 Nurobod ESAT va ulash kabel uchastkalari

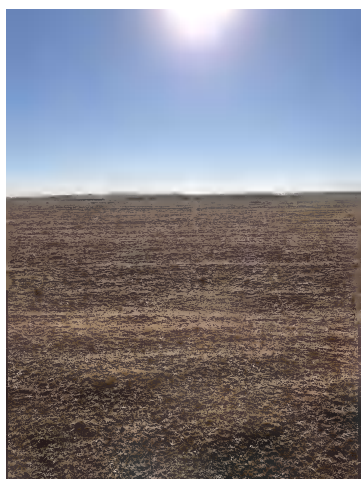
Saytdagi YSOTVTR so'rovlari jami uchta (3) loyihadan ta'sirlangan sub'ektlarni sanab o'tdi. Quydagi kichik bo'limlar ta'sir ko'rsatgan yer uchastkalaridan loyihadan oldin foydalanish va ularga egalik qilish muddatini hamda erga iqtisodiy jihatdan bog'liq bo'lgan barcha ta'sirlangan sub'ektlarga yashash uchun mumkin bo'lgan ta'sir ko'lamini tavsiflaydi.

7.2.2.1 Ta'sir ko'rgan yer foydalanuvchilar

RASMIY YER HUQUQIGA EGA BO'LGAN YERDAN FOYDALANUVCHILAR

Nurobod ESAT uchastkasi bitta xususiy yer uchastkasi hududida joylashgan.

Bu yer "Charos agro uzumlari" MChJ sifatida ro'yxatdan o'tgan, 2016-yilda Nurobod tumani hokimligi bilan 49 yilga yer ijarasi shartnomasi (YISH) tuzgan qishloq xo'jaligi shirkatiga tegishli. YSOTVTR so'rovi vaqtida Nurobod tuman hokimligi tomonidan 2023 yil iyul oyida chiqarilgan yer ajratish buyrug'i asosida yerlarni o'zlashtirish jarayoni boshlangan edi. Sayt to'liq holda lalmi yerlardan iborat bo'lib, baholash so'rovlari so'nggi ikki yil davomida etishtirilgani haqida hech qanday dalil ko'rsatmadi.

7-4-rasm Nuroboddagi ESAT uchastkasidagi ekin yerlari

LTKSh va tegishli idoralar bilan maslahatlashuvlar shuni ko'rsatdiki, 2023 yil iyul oyida Nurobod tuman hokimligi tomonidan yer ajratish to'g'risidagi buyruq chiqarilgandan so'ng yerlarni o'zlashtirish jarayoni boshlangan. Ushbu baholash vaqtida yer egasi ijaraga olingan yer uchastkalarini hukumat yer zaxirasiga o'tkazish uchun protsessual arizalar orqali o'z yerlarini bergan edi. Keyinchalik YISH tugatildi, ammo ekspropriatsiya munosabati bilan tuman hokimligi

tomonidan yerdan foydalanishga ko'chirish yoki moratoriy qo'yilmadi. 2024 yil oktyabr oyida oshkor qilish bo'yicha erta maslahatlashuvlar paytida buzish va ko'chirish boshlanmagan edi.

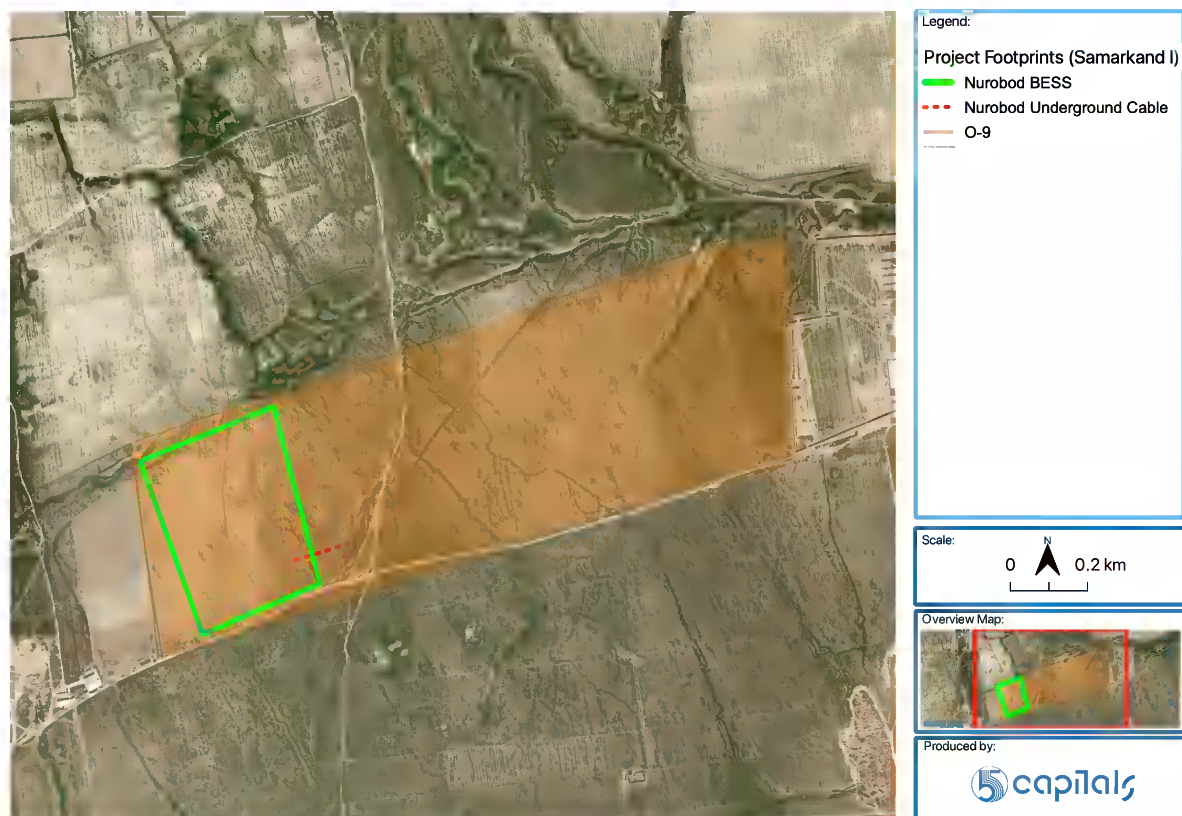
LTKSh yer uchastkasining 17 foizini yo'qotadi. Ular loyihaga ta'sir ko'rsatadigan uchastkadan tashqari boshqa qishloq xo'jaligi yerlariga ega emaslar. LTKSh, shuningdek, ekspropriatsiya jarayonida tuman hokimligidan kompensatsiya yoki ko'chirish bo'yicha yordam taklifini olmaganligini tasdiqladi.

NORASMIY YER HUQUQIGA EGA BO'LGAN YERDAN FOYDALANUVCHILAR

Saroy, Elbek va Do'stlik MFYlar hududini kuzatish va mahalla fuqarolar yig'inlari rahbarlari bilan o'tkazilgan maslahatlashuvlar natijasida ma'lum bo'lishicha, hududda norasmiy yaylovlar mavsumiy ravishda sodir bo'ladi.

Yaqin atrofdagi mahallalarda yashovchilar tomonidan yollangan jami ikki chorvachi yaqin atrofdagi yaylovlarda yaylovlar mavjudligiga qarab martdan noyabrgacha qo'y va echki podalari boqadi. Ularning pullik chorvachilikdan yillik daromadi yiliga 35 000 000 so'm va 60 000 000 so'mning orasida.

Cho'ponlar uchastkadagi yaylov yerlari ular uchun mulkda va uning atrofida mavjud bo'lgan yaylovlarning umumiy maydonining ahamiyatsiz qismini tashkil etishini tasdiqladilar.

7-5-rasm BESS Nurobod uchastkasidagi rasmiy yer egaliklari

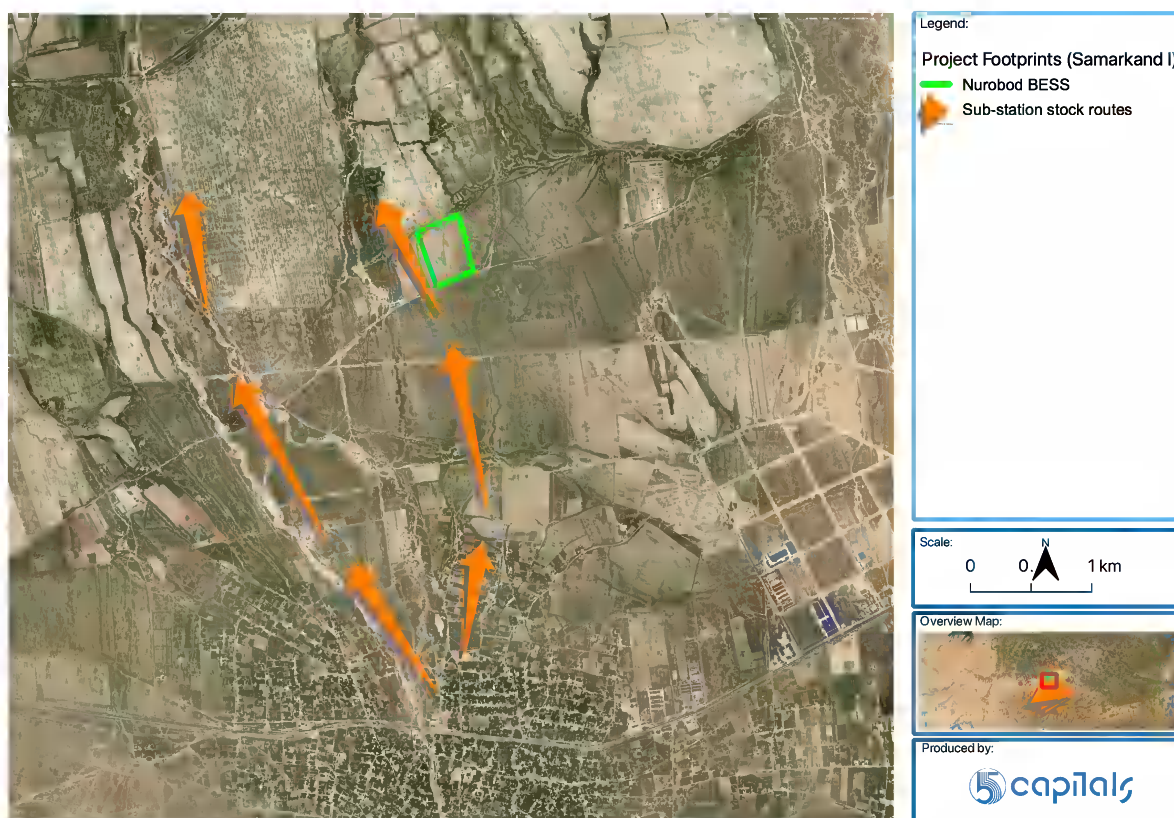
7-4jadval Nuroboddagi ESAT uchastkasi bilan bog'liq bo'lgan yer egalarining tirikchilik vositalariga ta'sirni aniqlash

#	LTKSH KODI	MAKHALLA	TASHKILOT TURI	YERDAN FOYDALANISH	TA'SIR KO'RGAN UMUMIY MAYDON (GA)	TA'SIR KO'RGAN HUDUD (GA)	YER MAYDONINING %	YER EGALIGI	KO'CHIRISH TOIFASI	TA'SIR QILISH MUDDATI	TA'SIR KO'RGAN EKLAR	TA'SIR KO'RGANLAR CHORVACHILIK	TA'SIR KO'RGAN TUZILMALAR
1	O-9	Qushchinor	Cheklangan k'orxona	Dehqon xo'jaligi (o'zlashtiril magan yerlar)	101	17	17%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	-	Beton tayanchlar
2	H-12	Saroy	Uy xo'jaligi	Poda			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	10 qo'y, 2 sigir	-
3	H-13	Saroy	Uy xo'jaligi	Poda			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	mavjud emas	-

KIRISHNI FARQLASH

Zarar ko'rgan cho'ponlar bilan olib borilgan fokus-guruhlarga ko'ra, Nurobod BESS tashkil etilishi natijasida qolgan yaylovlarga borib-ketishning mavjud chorva yo'llari buzilmaydi. Biroq, mavjud inventarizatsiya yo'nalishlari loyiha hududidan (g'arbiy yo'nalishda) chetga chiqadi.

Qolgan yaylovlarni chorvadorlar yashash joylari bilan bog'laydigan chorvachilikning muqobil yo'llari quyidagi rasmlarda ko'rsatilgan.

7-6-rasm Loyiha uchastkasi atrofidagi qolgan yaylovlarga chorvachilik yo'llari

7.2.3 400 MVt quvvatli FES va saqlash stantsiyasi

Saytdagi YSOTVTR so'rovlari jami uchta (3) loyihadan ta'sirlangan sub'ektlarni sanab o'tdi. Quyidagi kichik bo'limlar ta'sir ko'rsatgan yer uchastkalaridan loyihadan oldin foydalanish va ularga egalik qilish muddatini hamda erga iqtisodiy jihatdan bog'liq bo'lgan barcha ta'sirlangan sub'ektlarga yashash uchun mumkin bo'lgan ta'sir ko'lamini tavsiflaydi.

7.2.3.1 Ta'sir ko'rgan yer foydalanuvchilar

RASMIY YER HUQUQIGA EGA BO'LGAN YERDAN FOYDALANUVCHILAR

400 MVt quvvatga ega FE stansiya va o'zaro bog'lovchi stansiya uchastkalari chorvachilik korxonasi sifatida ro'yxatdan o'tgan bir yer uchastkasida joylashgan.

Yer egasi 2022-yil aprel oyida Nurobod tumani hokimligi bilan 49 yil muddatga yer ijarasi (YISH) shartnomasini tuzdi. YSOTVTR tadqiqoti o'tkazilayotgan paytda ijara to'liq kuchga kirmagan, chunki 2023-yil iyul oyida Nurobod tumani hokimligi tomonidan yer ajratish to'g'risidagi qaror chiqarilganidan keyin yerni olib qo'yish jarayoni boshlangan edi.

7-7-rasm 400 MVt quvvatga ega stansiya hududida ochiq dasht yaylovlari va ekin yerlari

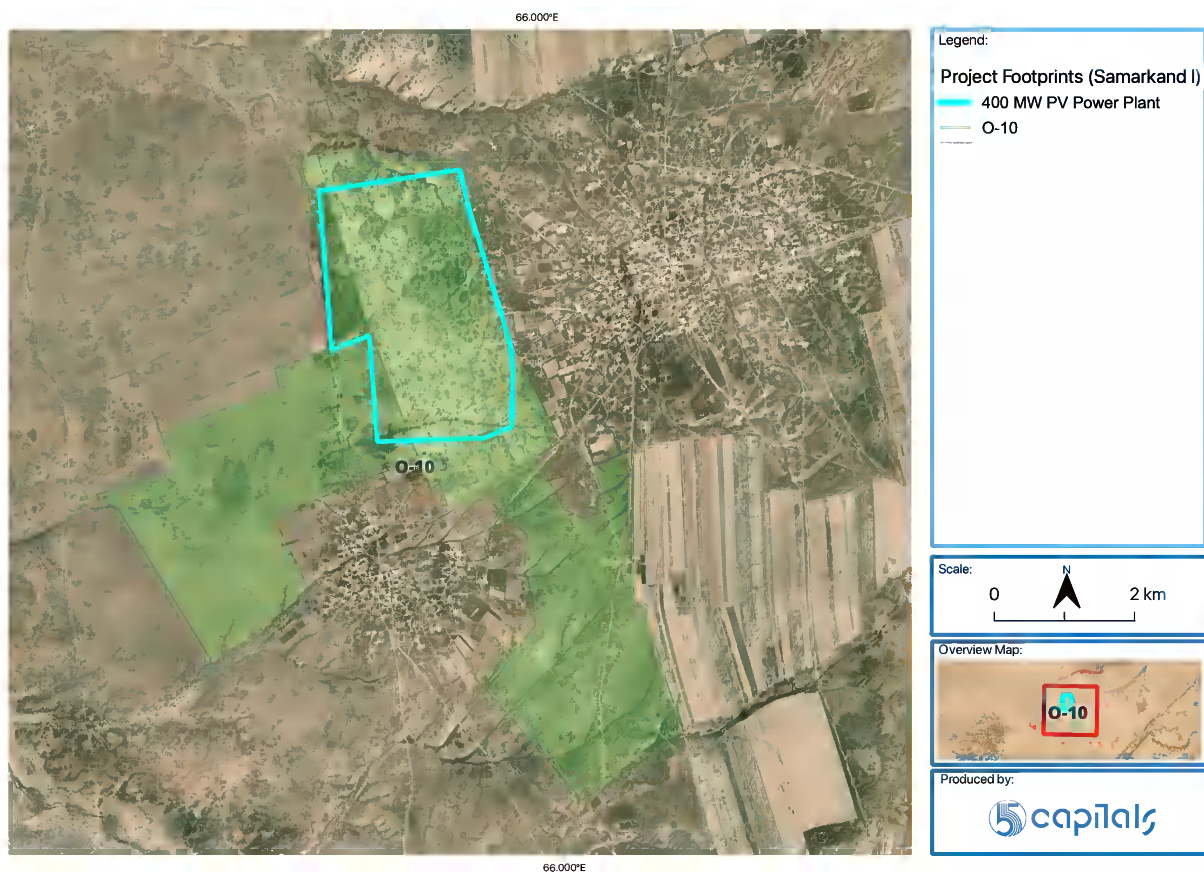
Ta'sir ko'rgan hudud butun yer uchastkasining 29%ni tashkil qiladi va hududning qolgan (ta'sirlanmagan) qismlari uchastkani va yaqin atrofdagi Olga va Chorvador aholi punktlarini o'rab oladi. Loyiha uchastkasida ko'chmas mulk mavjud emas.

LTKSh doimiy yer yo'qotilishiga duchor bo'ladi, lekin Nurobod tumanida bir qancha yaylov yer uchastkalariga ega. 2023-yil iyul oyida Nurobod tumani hokimligi tomonidan "Yer ajratish to'g'risida"gi farmoyish chiqarilgandan so'ng, ER va tegishli idoralar bilan maslahatlashuvlar natijasida yerni olib qo'yish jarayoni boshlangan. Ushbu baholash vaqtida yer egalari o'z yerlarini loyihadan ta'sirlangan ijaraga olingan yer uchastkalarini davlat zaxirasiga o'tkazish to'g'risidagi protsessual arizalar orqali bergan. Keyinchalik YIShlar tugatildi, ammo ekspropriatsiya bilan bog'liq holda tuman hokimligi va IJSR qo'mitasi tomonidan hech qanday ko'chirish yoki erdan foydalanishga moratoriy kiritilmagan. LTKSh, shuningdek, ekspropriatsiya jarayonida tuman hokimligi va SWID qo'mitasidan kompensatsiya yoki ko'chirish bo'yicha yordam taklifini olmaganligini tasdiqladi.

2024 yil oktyabr oyida oshkor qilish bo'yicha erta maslahatlashuvlar paytida buzish va ko'chirish boshlanmagan edi.

NORASMIY YER HUQUQIGA EGA BO'LGAN YERDAN FOYDALANUVCHILAR

YSOTVTR tadqiqotlari davomida uchastka ichida norasmiy yerdan foydalanuvchilar aniqlanmagan.

7-8-rasm 400 MVt quvvatga ega FE stansiyasi uchastkadagi rasmiy yer egaliklari

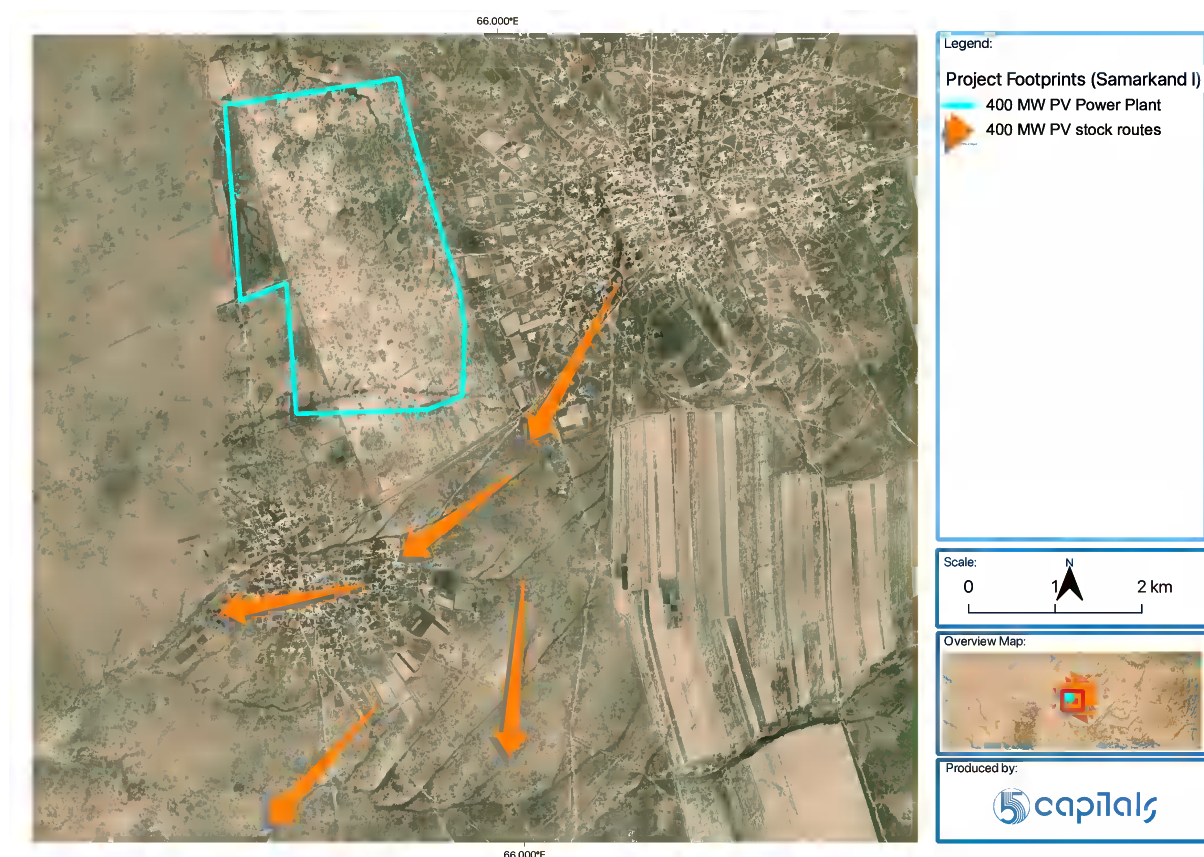
7-5-jadval 400 MVt quvvatga ega FES va saqlash stansiyalari bilan bog'liq yer egalarining tirikchilik vositalariga ta'sir ko'rsatish hajmi

#	LTKSH KODI	TASHKILOT TURI	MAKHALLA	YERDAN FOYDALANISH	TA'SIR KO'RGAN UMUMIY MAYDON (GA)	TA'SIR KO'RGAN HUDUD (GA)	YER MAYDONINI NG %	YER EGALIGI	KO'CHIRISH TOIFASI	TA'SIR QILISH MUDDATI	TA'SIR KO'RGAN EKINLAR	TA'SIR KO'RGANLAR CHORVACHILIK	TA'SIR KO'RGAN TUZILMALAR
1	O-10	Cheklangan k'orxona	Sazag'on	Chorvachilik	2 870	809	29%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	750 qo'y	-

KIRISHNI FARQLASH

Jabrlangan cho'ponlar bilan fokus-guruh muhokamalari (FGM) shuni ko'rsatdiki, FE stantsiyani qurish mavjud yaylovlardan foydalanishni cheklamaydi. Biroq, cho'ponlarning ta'kidlashicha, umumiy SQSO sxemasi doirasida rejalashtirilgan qo'shni elektr stantsiyasining rivojlanishi ushbu hududdagi mavjud cho'ponlarning yaylovlari va chorvachilik yo'llarining katta qismiga kirishni cheklaydi.

Mavjud yaylov hududlariga olib boradigan aloqa yo'llari, shu jumladan SQSO loyihalari ishlab chiqilgandan keyin yuzaga kelishi mumkin bo'lgan og'ishlar quyidagi rasmda ko'rsatilgan.

7-9-rasm Loyiha uchastkasi atrofidagi qolgan yaylovlarga chorvachilik yo'llari

7.2.3.2 Ta'sir ko'rgan ishchilar

LTKSh 0-10 ga tegishli potentsial ta'sir ko'rsatadigan yer uchastkasida chorvachilik bilan shug'ullanadigan jami ikkita fermerni tashkil etdi. Hozirgi vaqtda ishchilar yer egasi bilan rasmiy, ochiq mehnat shartnomalarini tuzadilar.

Ishchilar yil davomida fermer xo'jaligida band bo'lib, oyiga 3 000 000 so'm maosh oladi. Tegishli mehnat o'tlash, sug'orish, ozuqa sotib olish va saqlash, chorva mollarini sotish va boshqa texnik xizmat ko'rsatish, shu jumladan veterinariya xizmati bilan bog'liq.

YSOTVTR so'rovlari shuni ko'rsatadiki, ishchilar ish joyini yo'qotmaydi, chunki ularning ish beruvchisi (O-23) o'tlatish va boshqa tegishli mehnat uchun qo'shni ijaraga olingan er uchastkasini ajratadi. Tijorat chorvachilik fermasi uchun tashkil etilgan korxonalar loyiha hududidan tashqarida qolgan yer uchastkasida ishlashni davom ettiradi.

7-6400 MVt quvvatga ega FES bilan bog'liq ishchilar uchun tirikchilikka ta'sir jadvalining kattaligi

#	LTKSH KODI	MAKHALLA	TA'SIR KO'RGAN TIRIKCHILIK VOSITALARI	TA'SIR QILISH MUDDATI	ISHCHINING LTKSH KODI	BANDLIK REJIMI	ISHG JOYLAS DAV
1	W-13	Chorvador	Chorvachilik	Doimiy	O-23	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor
2	W-14	Chorvador	Chorvachilik	Doimiy	O-23	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor

7-7-jadval 4.9 km uzunlikdagi HEUL bilan bog'liq tirikchilikka ta'sir qilish miqdori

TIRIKCHILIKKA TA'SIRINI BAHOLASH MEZONLARI		LTKSHLAR SONI	LTKSHALAR UMUMIY SONINING %
Shaxs	Xususiy shaxs (masalan, uy xo'jaligi yoki kompaniya)	5	100
	Jamoa (masalan, davlat yoki kommunal)	0	0
	Jami	6	mavjud emas
Ta'sir turi	Jismoniy ko'chirish	0	0
	Iqtisodiy ko'chirish	6	100
Yerdan foydalanishga ta'siri	Dehqonchilik	1	16
	Chorvachilik va/yoki cho'ponlik	5	84
	Aralash - dehqonchilik va chorvachilik	0	0
	"Boshqa" tijorat tashkiloti	0	0
	Uy-joy xo'jaligi	0	0
	Davlat muassasasi / zaxira	0	0
	Yer	5	100
Ta'sir ko'rgan aktivlar (ko'chmas mulk)	Yillik ekinlar	2	40
	Ko'p yillik ekinlar (daraxtlar)	2	40
	Tuzilmalar (qurilgan ob'ektlar)	0	0
	Vaqtinchalik (qurilish)	5	100
Ta'sir qilish muddati	Doimiy (qurilish va foydalanish)	[tasdiqlash jarayonida]	[tasdiqlash jarayonida]
	Umumiy yer uchastkasining 10%dan ortig'i	0	0
Vaqtinchalik yer olish¹	Umumiy yer uchastkasining 10% dan kamrog'i	5	100
	Umumiy yer uchastkasining 10%dan ortig'i	[tasdiqlash jarayonida]	[tasdiqlash jarayonida]
Yerdan doimiy foydalanish²	Umumiy yer uchastkasining 10% dan kamrog'i	[tasdiqlash jarayonida]	[tasdiqlash jarayonida]
	Umumiy yer uchastkasining 10%dan ortig'i	[tasdiqlash jarayonida]	[tasdiqlash jarayonida]
LTKShlarning yer egaligi (faqat xususiy shaxslar)	Rasmiy - qishloq xo'jaligi ijarasi	6	100
	Rasmiy - hukumat qarori	0	0
	Rasmiy-mulk huquqi to'g'risidagi hujjat	0	0
	Rasmiy - ijara shartnomasi	0	0
	Norasmiy-qonuniy huquqlarsiz	0	0

Ushbu baholash vaqtida HEUL koridori bo'yab ilg'or texnik-iqtisodiy asoslar va HEULning batafsil dizayni olib borildi. HEULning doimiy maydoni (ya'ni, pylon tayanch maydonlari) doirasidagi yerlarni olib qo'yish bo'yicha mandat berilmagan va yerlarni olib qo'yish boshlanmagan.

¹ Faqat xususiy yoki kommunal mulk uchun (ya'ni, davlat aktivlari bundan mustasno).

² Faqat xususiy yoki kommunal mulk uchun (ya'ni, davlat aktivlari bundan mustasno).

Bundan tashqari, HEUL yo'lagi bo'ylab texnik-iqtisodiy asoslashning yakuniy bosqichini tashkil etuvchi intruziv geotexnik tadqiqot ishlari boshlanmagan edi. Erta qurilish ishlari boshlanishidan oldin, Bosh pudratchisi ushbu intruziv ish uchun koridor bo'ylab xususiy yerga vaqtincha kirish huquqiga ega bo'ladi va vaqtinchalik burg'ulash quduqlarini burg'ulash va tortib olish sinovlarini o'tkazish uchun juda cheklangan yer uchastkalari tozalanadi.

7.2.4.2 Ta'sir ko'rgan ishchilar

Yuqorida 7-7ko'rsatilgandek, ta'sir yo'laklardagi yerlarni egallab olish maydoni ta'sir ostida bo'lgan har bir xususiy uchastkaning umumiy maydonining 20% dan oshmaydi. Bundan tashqari, tirikchilikka potentsial ta'sir asosan qurilish bosqichi bilan cheklanadi va HEUL minoralarini o'rnatish uchun juda kichik yer uchastkalari doimiy ravishda tolib qo'yiladi.

Yuqoridagilarni hisobga olgan holda, YSOTVTRning ta'sir ko'rgan yer egalari bilan olib borgan tadqiqotlari shuni ko'rsatdiki, tirikchilik uchun mumkin bo'lgan ta'sirlar ta'sir ko'rgan fermer xo'jaliklarida ishlaydigan mavsumiy qishloq xo'jaligi ishchilariga ta'sir qilmaydi. Bundan tashqari, YSOTVTR tadqiqotlari vaqtida birorta ishchi fermer xo'jaligida faol ishlamagan.

7.2.5 11 km TBTO va 13 km koridor

7.2.5.1 Ta'sir ko'rgan yer foydalanuvchilar

IQTISODIY KO'CHIRISH

11 km va 13 km uzunlikdagi TBTOlarni tashkil etuvchi to'rtta HEUL qishloq xo'jaligi landshaftini ekinchilik xo'jaliklari, shu jumladan bog'lar bilan kesib o'tadi. Ushbu hududga tuman zaxiralari tarkibidagi 16 ta yer uchastkalari va 49 ga yaqin fermer xo'jaliklari kiradi. HEUL zarba yo'lagi bo'ylab etishtiriladigan ekinlarga bug'doy, paxta, yong'oq, gilos, olma, uzum uzumlari va beda kiradi. HEUL yo'nalishlari jami 82 ta yer egasiga ta'sir ko'rsatadi, ularning aksariyati qishloq xo'jaligi yerlariga egalik qiluvchi shaxslardir.

HEUL zarba yo'lagi ichida ikkita qurilgan inshoot aniqlandi. Tuzilmalarga saqlash binosi va qo'shni panjara qismi kiradi. Inshootlar Samarqand tumanidagi Boxchiboy jamoasi hududida joylashgan turar-joy uchastkasiga biriktirilgan. Ushbu tuzilmalar qurilish paytida ta'sir qilishi mumkin

7-8-jadval 11-km va 13-km TBTO HEUL bilan bog'liq yashash ta'siri jadval kattaligi

TIRIKCHILIKKA TA'SIRINI BAHOLASH MEZONLARI		LTKSHLAR SONI	LTKSHALAR UMUMIY SONINING %
Shaxs	Xususiy shaxs (masalan, uy xo'jaligi yoki kompaniya)	66	80
	Jamoat (masalan, davlat yoki kommunal)	16	20

TIRIKCHILIKKA TA'SIRINI BAHOLASH MEZONLARI		LTKSHLAR SONI	LTKSHALAR UMUMIY SONINING %
Ta'sir turi	Jami	82	mavjud emas
	Jismoniy ko'chirish	0	0
	Iqtisodiy ko'chirish	82	80
	Dehqonchilik	65	76
	Chorvachilik va/yoki cho'ponlik	0	0
Yerdan foydalanishga ta'siri	Boshqa	1	2
	Davlat muassasasi/zaxira	16	20
	Vaqtinchalik (qurilish)	68	80
Ta'sir qilish muddati	Doimiy (qurilish va foydalanish)	[tasdiqlash jarayonida]	[tasdiqlash jarayonida]
	Umumiy yer uchastkasining 10%dan ortig'i	57	70
	Umumiy yer uchastkasining 10% dan kamrog'i	25	30

Ushbu baholash vaqtida HEUL koridori bo'ylab ilg'or texnik-iqtisodiy asoslar va HEULning batafsil dizayni olib borildi. HEULning doimiy maydoni (ya'ni, pilon tayanch maydonlari) doirasidagi yerlarni olib qo'yish bo'yicha mandat berilmagan va yerlarni olib qo'yish boshlanmagan.

Bundan tashqari, HEUL yo'lagi bo'ylab texnik-iqtisodiy asoslashning yakuniy bosqichini tashkil etuvchi intruziv geotexnik tadqiqot ishlari boshlanmagan edi. Erta qurilish ishlari boshlanishidan oldin, Bosh pudratchisi ushbu intruziv ish uchun koridor bo'ylab xususiy yerga vaqtincha kirish huquqiga ega bo'ladi va vaqtinchalik burg'ulash quduqlarini burg'ulash va tortib olish sinovlarini o'tkazish uchun juda cheklangan yer uchastkalari tozalanadi.

JISMONIY KO'CHIRISH

13 km uzunlikdagi TBTO HEUL yo'lagidagi me'yoriy muvaffaqiyatsizliklar (ya'ni SMZ va TXZ) ushbu uchastkada joylashgan turar-joy uchastkasi va qo'shimcha binolarni kesib o'tadi. Ushbu yer uchastkasidagi asosiy turar-joy binosi SMZ buferiga kirmaydi.

Yakuniy, sozlangan marshrut boshqa har qanday turar-joy mulki bilan kesishmaydi va jismoniy siljish qo'zg'atilmaydi.

³ Faqat xususiy yoki kommunal mulk uchun (ya'ni, davlat aktivlari bundan mustasno).

7.2.5.2 Ta'sir ko'rgan yer foydalanuvchilar

HEULni rivojlantirish bilan bog'liq kirish cheklovlari va yer yo'qotilishi hech qanday dehqon xo'jaliklari ishchilari yoki boshqa xodimlarga ta'sir qilmaydi.

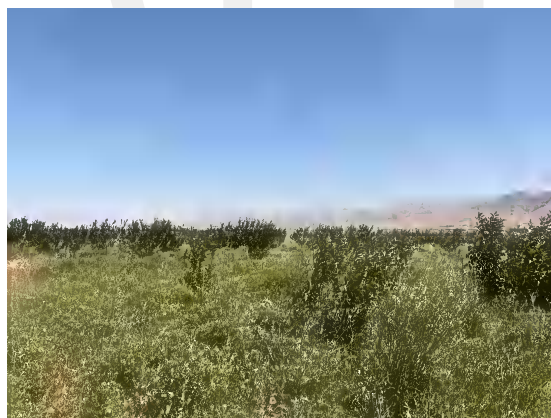
7.2.6 70 km HEUL yo'lagi

HEUL yo'lagi bo'ylab o'tkazilgan YSOTVTR tadqiqotlarida jami 79ta loyihadan ta'sir ko'rgan sub'yektlar ro'yxati keltirilgan. Quyidagi kichik bo'limlarda loyihadan oldin foydalanish va egalik qilish holati tasvirlangan ta'sirlangan yer egalari va barcha ta'sirlangan yer egalari potentsial hayot ta'sirining kattaligi.

7.2.6.1 Ta'sir ko'rgan yer foydalanuvchilar

70 km uzunlikdagi HEUL yo'lagi yaylovlar va fermer xo'jaliklaridan tashkil topgan qishloq xo'jaligi hududidan o'tadi. Ta'sir yo'lagi (HEUL minoralari, TXZ va SMZ) jami 79 ta yer uchastkasini kesib o'tadi, ular 80 ta turli yer egalari tegishli bo'lib, 2000 yildan 2023 yilgacha Nurobod tuman hokimligi bilan rasmiy ijara shartnomalarini tashkil etgan. Ta'sir qilingan YISh larning muddati 20 yildan 49 yilgacha.

80 ta yer egalarining 7 nafari qishloq xo'jaligi va chorvachilik bilan shug'ullanuvchi tijorat subyektlari bo'lsa, 72 tasi Olga, Chorvador, Jom, Sariko'l, Ulus, O'rtabuz, Sazagan, Yangiobod, Zarafshon, Oqsoy, Parchachandir, Dimishqi bola mahallalarida istiqomat qiluvchi xo'jaliklardir. 80 ta yer egalaridan biri Nurobod tumani hokimligi (ekologiya bo'limi) hisoblanadi.

7-11-rasm 70 kilometrlik yo'lak bo'ylab haydaladigan va ekin yerlari

Ta'sir ko'rgan yer egalarining aksariyati dehqon xo'jaligi, asosan bug'doy etishtirish bilan shug'ullanadilar, ozchilik LTKShlar bog'lar ichida to'plangan olma daraxtlari va uzumzorlarni etishtirishadi. Jami uchta yer egalari go'sht va jun yetishtirish uchun qo'y va echki boqishga ixtisoslashgan tijorat korxonalari hisoblanadi.

Ta'sir yo'lakda qurilgan inshootlar aniqlanmagan.

7-9-jadval 70 km HEUL bilan bog'liq tirikchilik ta'sirining kattaligi

TIRIKCHILIKKA TA'SIRINI BAHOLASH MEZONLARI		LTKSHLAR SONI	LTKSHALAR UMUMIY SONINING %
Shaxs	Xususiy shaxs (masalan, uy xo'jaligi yoki kompaniya)	77	99
	Jamoat (masalan, davlat yoki kommunal)	2	1
	Jami	79	mavjud emas
Ta'sir turi⁴	Jismoniy ko'chirish	0	0
	Iqtisodiy ko'chirish	79	99
Yerdan foydalanishga ta'siri	Dehqonchilik	74	96
	Chorvachilik va/yoki cho'ponlik	3	4
	Aralash - dehqonchilik va chorvachilik	0	0
	"Boshqa" tijorat tashkiloti	0	0
	Uy-joy xo'jaligi	0	0
	Davlat muassasasi / zaxira	1	1
	Yer	79	100
Ta'sir ko'rgan aktivlar (ko'chmas mulk)	Yillik ekinlar	70	89
	Ko'p yillik ekinlar (daraxtlar)	5	6
	Tuzilmalar (qurilgan ob'ektlar)	0	0
Ta'sir qilish muddati	Vaqtinchalik (qurilish)	79	100
	Doimiy (qurilish va foydalanish)	[aniqlik kiritish kerak]	[aniqlik kiritish kerak]
Vaqtinchalik yer olish	Umumiy yer uchastkasining 10%dan ortig'i	7	9
	Umumiy yer uchastkasining 10% dan kamrog'i	72	91
Yerdan doimiy foydalanish	Umumiy yer uchastkasining 10%dan ortig'i	[tasdiqlash jarayonida]	[tasdiqlash jarayonida]
	Umumiy yer uchastkasining 10% dan kamrog'i	[tasdiqlash jarayonida]	[tasdiqlash jarayonida]
LTKShlarning yer egaligi (faqat xususiy shaxslar)	Rasmiy - qishloq xo'jaligi ijarasi	78	99
	Rasmiy - hukumat qarori	1	1
	Rasmiy-mulk huquqi to'g'risidagi hujjat	0	0
	Rasmiy - ijara shartnomasi	0	0
	Norasmiy-qonuniy huquqlarsiz	0	0

⁴ Faqat xususiy yoki kommunal mulk uchun (ya'ni, davlat aktivlari bundan mustasno)

Ushbu baholash vaqtida HEUL koridori bo'ylab ilg'or texnik-iqtisodiy asoslar va HEULning batafsil dizayni olib borildi. HEULning doimiy maydoni (ya'ni, pylon tayanch maydonlari) doirasidagi yerlarni olib qo'yish bo'yicha mandat berilmagan va yerlarni olib qo'yish boshlanmagan.

Bundan tashqari, HEUL yo'lagi bo'ylab texnik-iqtisodiy asoslashning yakuniy bosqichini tashkil etuvchi intruziv geotexnik tadqiqot ishlari boshlanmagan edi. Erta qurilish ishlari boshlanishidan oldin, Bosh pudratchisi ushbu intruziv ish uchun koridor bo'ylab xususiy yerga vaqtincha kirish huquqiga ega bo'ladi va vaqtinchalik burg'ulash quduqlarini burg'ulash va tortib olish sinovlarini o'tkazish uchun juda cheklangan yer uchastkalari tozalanadi.

7.2.6.2 Ta'sir ko'rgan ishchilar

7-9Yuqorida ko'rsatilgandek, ta'sir yo'lagida joylashgan yer maydoni har bir xususiy yer uchastkasining umumiy maydonining 20 foizidan oshmaydi. Bundan tashqari, yashash uchun mumkin bo'lgan ta'sirlar asosan qurilish bosqichi bilan chegaralanadi va HEUL minoralarini doimiy ravishda o'rnatish uchun juda kichik miqdordagi yerlar olib qo'yiladi.

Yuqoridagilarni inobatga olgan holda, ta'sir ko'rgan yer egalari ishtirokida o'tkazilgan YSOTVTR tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, tirikchilikka potentsial ta'sirlar mavjud qishloq xo'jaligi korxonalarida mehnat va bandlikni yo'qotishga olib kelmaydi. Bundan tashqari, YSOTVTR tadqiqotlari davomida qo'l mehnatidan foydalanish kuzatilmagan yoki xabar qilinmagan.

7.3 YSOTVTR loyihasi (I bosqich) yakunlanguniga qadar DIBTXning ta'siri

Loyihaning IBTX bosqichi Nurobod va Pastdarg'om tumanlaridagi fotoelektr stansiyasi va BESS maydonlarida 2025-yil yanvar oyida qisman boshlanib ketdi. IBTX ishlarining ko'lami geotexnik tadqiqotlar va vaqtinchalik omborxonalar qurish uchun maydonni ozgina tozalash bilan cheklangan edi.

LNTPning ushbu majmuaviy chora-tadbirlari bilan bog'liq ta'sirni baholash va kompensatsiya to'g'risidagi batafsil tavsiyalar YSOTVTR loyihasining (I bosqich) asosida ishlab chiqilgan Yer uchastkalaridan foydalanish tartibi (YUFT)da keltirilgan.

FES va ESAT maydonlarida cheklangan IBTX tadbirlari boshlanishidan oldin LAPni amalga oshirish IBTX dasturi bu maydonlardagi mulk yoki daromadlarning yo'qolishiga ta'sir ko'rsatmagani haqida xulosa chiqarish imkonini berdi.

7.4 Zaif LTKSh guruhlariga ta'siri

Yumshatilish bo'lmasa, erga vaqtincha kirish cheklovlari, qishloq xo'jaligi erlarining doimiy yo'qotilishi va HEUllarning TXZ doirasida etishtirishning ayrim shakllariga doimiy cheklovlar qishloq xo'jaligi mahsuldorligi va tegishli daromadga putur etkazadi. Ilgari mavjud bo'lgan ijtimoiy-iqtisodiy zaiflik (masalan, nogironlik, surunkali kasallik, ayol yoki bosh holati, mulkka norasmiy egalik va o'ta qashshoqlik) bo'lgan iqtisodiy ko'chirilgan LTKShlar, ayniqsa, o'ta mahrumlik va qashshoqlikka moyil, chunki ular tirikchilik va tegishli daromad oqimlarining yo'qolishi natijasida yuzaga kelgan iqtisodiy notinchlikni engish uchun juda kam imkoniyatlarga ega.

Bundan tashqari, uzoq yillik, yerga asoslangan tirikchilik bilan bevosita shug'ullanuvchi LTKShlar qishloq xo'jaligi erlarining taqchilligi va ularning muqobil hayot kechirish vositalariga o'tish uchun cheklangan ko'nikmalarini hisobga olgan holda, unumdor yer egaliklarini yo'qotishga tabiiy ravishda kamroq chidamli. Qishloq xo'jaligi erlarini olib tashlash yoki sezilarli darajada qisqartirish, shuningdek, an'anaviy chorvachilik uy xo'jaliklarining a'zolari ayollarning nomutanosib iqtisodiy pasayishiga va ayollarga qaramlikning kuchayishiga olib kelishi mumkin.

LTKShning loyihadan oldin daromad olish qobiliyati va turmush darajasiga nisbatan ekvivalent yoki ko'proq daromad keltiradigan ta'sirlangan tirikchilik manbalarini tiklash bilan bog'liq xavf omillari quyidagilarni o'z ichiga oladi (lekin ular bilan cheklanmaydi) :

- To'liq almashtirish qiymatida (masalan, vayron bo'lgan binolar, yopilgan quduqlar va boshqalar) tirikchilik vositalarini tiklash uchun o'z vaqtida kompensatsiyaning yo'qligi.
- Hibsga olingan mol-mulk bilan solishtirganda unumdorligi yoki rentabelligi pastroq bo'lgan naturada kompensatsiya (mulkni almashtirish) va/yoki LTKShning yashash joylaridan yaroqsiz masofada ta'minlash
- Moliyaviy qaramlikdan sug'urta qilish uchun yerga asoslangan, kam daromadli, kam yoki bank tajribasiga ega bo'lmagan va ko'chmas mulkni sotib olish va investitsiya qilish vositalari bo'yicha cheklangan ma'lumotga ega bo'lgan aholiga moliyaviy menejment bo'yicha boshlang'ich ta'limsiz pul kompensatsiyasini bir martalik to'lash.
- Oldingi daromad darajasi tiklanishigacha bo'lgan davrda o'tish davridagi yordamning etishmasligi (masalan, ko'chirish/transport yordami, loyihadan oldin yoki muqobil yashash uchun imkoniyatlarni oshirish, kredit mablag'lari va boshqalar)
- Loyihadan ta'sir ko'rgan uy xo'jaliklarining ayollar a'zolarini tirikchilik vositalarini tiklash tashabbuslaridan va u bilan bog'liq rivojlanish imtiyozlaridan chetlashtirish.

7.5 Vaqtidan ilgari iqtisodiy ko'chish holatlari

7.5.1 Ijtimoiy muvofiqlik tekshiruvi

Nurobod va Pastdarg'om tumanlarida yerlarni majburiy o'zlashtirish jarayoni, kompensatsiya to'lanishidan va turmush sharoitlarini qayta tiklashdan oldingi muddatidan ilgari ko'chirish oqibatlari, shuningdek, qurilish ishlari (DIBTX va IBTX harakatlari) boshlanishidan avvalgi holatni o'rganish maqsadida ijtimoiy muvofiqlik auditi (ISRA) o'tkazildi.

2025-yilgi audit 4-martdan 17-martgacha o'tkazildi va quyidagi tadbirlarni o'z ichiga oldi:

- Yer uchastkalarini ekspropriatsiya qilish bo'yicha yuridik hujjatlarni, jumladan loyiha to'g'risidagi Prezident farmoni va yer uchastkalarini ajratish to'g'risidagi farmoyishni tekshirish (so'nggisi faqat FES va ESAT uchun mo'ljallangan uchastkalarga taalluqli)
- 2023-yil may-iyul oylarida o'tkazilgan YSOTVTR dastlabki ro'yxatga olish, shuningdek, 2023-yil avgust-sentyabr oylarida amalga oshirilgan YSOTVTR batafsil ro'yxatga olish, aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash jarayonida to'plangan YSOTVTR dastlabki ma'lumotlarini (loyiha boshlanishidan oldingi) tahlil qilish
- Mahalliy (jamoat) darajasida YSOTVTR loyihasi e'lon qilinishidan oldin o'tkazilgan LALRP maslahatlarining so'nggi natijalarini tahlil qilish
- LALRP va kompensatsiya to'plamlari hamda tirikchilik vositalarini tiklash to'g'risidagi mahalliy ma'lumotlarni oshkor qilish paytida 100 MVt quvvatli fotoelektr stansiyasi maydoni bilan bog'liq uchta LTXning erta (qurilish boshlanishidan oldingi) ko'chirish bo'yicha bildirgan fikrlarini ko'rib chiqish
- Samarqand viloyati hokimligi (Qishloq xo'jaligi boshqarmasi) bilan keyingi maslahatlashuvlar
- Nurobod va Pastdarg'om tumanlari hokimliklari (kadastr va qishloq xo'jaligi bo'limlari) bilan keyingi maslahatlashuvlar
- Reyestrda ro'yxatdan o'tkazilgan 100 megavattli FES, 400 megavattli FES va ESAT obyektlari bo'yicha keyinchalik yer uchastkasi egalari bilan muzokaralar o'tkaziladi
- Reyestrda kiritilgan 100 megavattli FES va ESAT obyektlari bo'yicha mulk huquqiga ega bo'lmagan yer uchastkalaridan foydalanuvchilar bilan keyingi fokus-guruh muhokamalari (FGM) o'tkaziladi
- 4,9 km va 70 km uzunlikdagi elektr uzatish liniyasi bo'ylab ro'yxatdan o'tgan yer uchastkasi egalari bilan qo'shimcha muzokaralar olib boriladi
- Ekspropriatsiya haqidagi qo'shimcha hujjatlarni, jumladan yerlarni davlat zaxirasiga ixtiyoriy qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan arizalarni va yangilangan yer ijara shartnomalarini (YISh) keyinchalik so'rab olish va tekshirish
- Rasmiy daromad hisobotlarini keyinchalik so'rab olish va tekshirish

7.5.2 Yer uchastkalarini ekspropriatsiya qilish jarayonining borishi

ISRA loyihaning keng va doimiy ravishda yer uchastkalarini o'zlashtirish talab qilinadigan obyektlari (ya'ni, FES va ESAT inshootlari) bo'yicha xususiy quruvchilar tomonidan amalga oshiriladigan davlat investitsiya loyihalari uchun yer uchastkalarini o'zlashtirish bo'yicha amaldagi huquqiy jarayonga rioya qilinganligini tasdiqladi. Milliy qonunchilik va me'yoriy hujjatlarga muvofiq o'zlashtirish tartib-qoidalari ushbu hisobotning 4.2-bo'limida batafsil bayon etilgan.

7.5.3 Muddatidan oldin iqtisodiy ko'chishning sabablari

4.2-bo'limda qayd etilganidek, yerlarni ixtiyoriy ravishda hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan arizalarni topshirish, odatda, yer ijarachilari (ya'ni yer huquqi egalari) o'z yer huquqlaridan voz kechayotgan bosqichni bildiradi. Ushbu bosqichda, xususiy quruvchilar tomonidan amalga oshirilayotgan davlat investitsiya loyihalari doirasida, yer uchastkalarining ijarachilari mahalliy hokimiyat organlari va loyihaning (xususiy) quruvchilaridan, quruvchilar uchastkalarga to'liq egalik huquqini olmaguncha va qurilish (yoki boshqa belgilangan faoliyat turlari) uchun ulardan foydalanishni cheklamaguncha, norasmiy asosda yer uchastkalaridan foydalanishni davom ettirish bo'yicha imtiyozlar olishlari mumkin. Shu asosda, loyiha doirasidagi uchastkalar qurilish uchun MXQ pudratchilariga uzil-kesil topshirilgunga qadar, ko'chirilgan shaxslarga (LTSh) ekspropriatsiya qilingan yer uchastkalaridan foydalanishga ruxsat berilishi mumkin.

Ushbu imtiyozga qaramasdan, 2023-yilning iyul-avgust oylarida yer uchastkalarini qaytarish to'g'risidagi arizalar topshirilgan paytda:

- Loyiha ta'siriga uchragan yer uchastkalaridan ba'zi yer egalari, mulk huquqiga ega bo'lganlar ham, bo'lmaganlar ham, norasmiy foydalanishni davom ettirdilar.
- Yerga egalik qilish huquqiga ega bo'lgan yoki ega bo'lmagan boshqa yer egalari o'zlarining yerga bo'lgan huquqlaridan voz kechdilar va undan foydalanishni butunlay to'xtatdilar, chunki ular endi hech qanday holatda norasmiy ravishda ta'sir ko'rsatgan yerdan foydalanish huquqiga ega emaslar yoki (i) yerni davlat zaxirasiga qaytarish uchun ixtiyoriy arizalar berish (mulk huquqiga ega bo'lgan yer egalari tegishli) yoki (ii) loyiha uchastkalarida noma'lum, obsessiv qidiruv ishlari olib borilishi munosabati bilan qurilishning tez orada boshlanishi haqidagi taxminlar (yerga egalik huquqiga ega bo'lmagan yer egalari tegishli)
- YSOTVTR tugallangunga qadar loyihaning bir nechta uchastkalarida yerdan foydalanish, kompensatsiyalar to'lash va qurilishni boshlash uchun rasmiy ko'chirishdan muddatidan oldin voz kechish quyidagi sabablarga ko'ra yuzaga kelgan:
 - Tuman hokimliklari va loyiha ishlab chiquvchisi o'rtasida yer ijarasi shartnomalarini bekor qilish hamda aholini ko'chirish jarayonlari bo'yicha muvofiqlashtirish yetarli darajada emasligi

- Tuman hokimliklari va YSOTVTR bo'yicha loyiha maslahatchilari o'rtasida yer ijarasi shartnomalarini bekor qilish hamda loyiha ishlab chiquvchisi tomonidan aholini ko'chirish jarayonlari bo'yicha muvofiqlashtirish yetarli darajada emasligi
- 2023-yilda YSOTVTR so'rovnomalarining boshlanishidan to 2025-yilda YSOTVTR loyihasi e'lon qilinishigacha bo'lgan davrda loyiha YSOTVTR maslahatchilari va loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklari (LTX) hamda loyihadan ta'sirlangan korxonalar (LTK) o'rtasidagi o'zaro hamkorlik yetarli darajada bo'lmagan. Maslahatchi tomonidan 2023-2025-yillar oralig'ida PAP bilan o'tkazilgan davriy uchrashuvlar ushbu yuzaga kelayotgan ta'sirni qayd etmagan va LTSh loyiha ta'sir ko'rsatgan jamoalar va LTSh guruhlarida allaqachon joriy etilgan shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi (ShKChM) orqali bu masalani shikoyat sifatida ko'tarmagan. Shu sababli, maslahatchi 2025-yil fevral oyida Nurobod va Pastdarg'om tumanlarida YSOTVTR hisoboti loyihasi va kompensatsiya paketlarini oshkor qilish doirasida manfaatdor tomonlar bilan o'tkazilgan uchrashuvlarga qadar ba'zi yer egalari loyihaning muayyan uchastkalaridan muddatidan oldin chiqib ketganidan bexabar bo'lgan.
- Loyiha bilan bog'liq ba'zi yer uchastkalarining loyihadan muddatidan oldin chiqib ketishi to'g'risida yangilangan ma'lumotlarni olganidan so'ng, loyiha kreditorlari YSOTVTR maslahatchilari ko'magida kreditorlarning ekologik va ijtimoiy maslahatchisi (KEIM) rahbarligida ijtimoiy muvofiqlik auditini o'tkazishga buyurtma berdi. Ijtimoiy muvofiqlik auditini hukumat va loyihani ishlab chiquvchi tomonidan yer uchastkalarini sotib olish tartib-qoidalarini to'liq tekshirishni o'z ichiga oldi. Bu tekshirish loyiha ta'sir ko'rsatgan yer uchastkalarining muddatidan oldin olib qo'yilishi natijasida ta'sirlangan yer egalari sonini va shu bilan bog'liq aktivlar hamda tirikchilik manbalarining yo'qolishini aniqlashga qaratildi. Nurobod va Pastdarg'om tumanlaridagi FES va ESAT uchastkalari bilan bog'liq barcha egalik huquqiga ega va ega bo'lmagan yer egalari bilan uy xo'jaliklari darajasida maslahatlashuvlar o'tkazildi (bu hududlarda yerni ekspropriatsiya qilish yakuniy batafsil loyiha asosida buyurilgan va boshlangan edi).
- ISRA yakunlangach, YSOTVTR bosh maslahatchisi loyiha ta'sirida qolgan yer uchastkalarining muddatidan oldin olib qo'yilishi va buning natijasida tirikchilik vositalariga yetkazilgan zarar tufayli jabrlangan barcha yer egalari, ularning mulk huquqiga ega bo'lishidan qat'i nazar, qo'shimcha kompensatsiyalar va tirikchilik vositalarini tiklash kafolatlarini aniqlash hamda taqdim etishni ta'minlash maqsadida YSOTVTRni keng qamrovli tekshiruvdan o'tkazdi. Kreditor va KEIM tomonidan ko'rib chiqilgandan so'ng, qayta ishlangan YSOTVTR dasturi va kompensatsiya/YSOTVTR paketlari muddatidan oldin iqtisodiy ko'chirishdan ta'sirlangan LTSh bilan yakuniy axborot almashinuvi va maslahatlar o'tkazish uchun yangilanadi.

7.5.4 Muddatidan oldingi iqtisodiy ko'chish ko'lamini va moslashuv choralari

ISRA aniqlaganidek, mulk huquqiga ega bo'lgan yer egalari aksariyati 2023-yil iyul/avgust oylarida yerni davlat zaxirasiga qaytarish to'g'risidagi shaxsiy arizalarini topshirganidan so'ng loyiha ta'sir ko'rsatgan yer uchastkalaridan foydalanishni to'xtatgan

huquqiga ega bo'lmagan yer egalari (ya'ni mahalliy cho'ponlar) yerlarni qaytarish to'g'risidagi arizalar topshirilganidan keyin ham bu yerlardan norasmiy foydalanishni davom ettirgan. Biroq, ISRA o'tkazgan maslahatlar shuni ko'rsatadiki, 100 megavattlik FES va ESAT inshootlari bilan bog'liq mahalliy cho'ponlar 2024-yil oktyabr oyida loyiha ta'sir ko'rsatgan yerlarda chorva mollarini boqishni to'xtatgan.

Quyidagi 7-10-jadvalda kompensatsiya to'lovlari (va yashash uchun mablag'larni tiklash bo'yicha boshqa chora-tadbirlar) va qurilish boshlanishidan oldin va obyektga kirish uchun doimiy cheklolar joriy etilgunga qadar LTX va LTK o'rtasida yerdan foydalanishdagi o'zgarishlar batafsil tasvirlangan.

Izoh: Ta'rifga ko'ra, agar yer egasining daromad darajasi loyiha ta'sir ko'rsatgan yer uchastkalarini muddatidan oldin tark etganidan so'ng pasaygan bo'lsa, u muddatidan oldin iqtisodiy ko'chirishga uchragan hisoblanadi.

7-10-jadval. Turmush sharoitlarini tiklash va qurilish ishlarini boshlashdan oldin yer foydalanishidagi o'zgarishlar hamda muddatidan ilgari ko'chirish to'g'risidagi ma'lumot

No	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
Quvvati 100 MVt ega bo'lgan FES qurilishi uchun ajratilgan yer uchastkalaridan mulk huquqi asosida foydalanuvchilar									
1	O-1	Chorvachilik, podachilik	Mulk huquqi bilan	Yo'q	2023-yil iyul	Yo'q	Yo'q, yerdan foydalanish loyiha hududidan tashqaridagi ijaraga olingan keng yer maydonlarida norasmiy tarzda davom etdi (ya'ni loyiha LTK yer maydonining atigi 0,1 foiziga ta'sir ko'rsatdi).	- Klaster korxonasi yerni qaytarib olish uchun ariza topshirganidan so'ng ham yerdan norasmiy foydalanishni davom ettirdi. - Cho'ponchilik klasteri qurilish boshlanguniga qadar (va tegishli xabarnoma olinguniga qadar) yerdan foydalanishni davom ettiradi. - Loyihadan oldingi 2022/2023-yillar qishloq xo'jaligi mavsumida fermer xo'jaligining daromadlari haqidagi hisobot, 2023 va 2025-yillarda o'tkazilgan ISRA baholash va	M/E

No	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	ZAIF UY XO'JALIKLARI (HA/Yo'q)	YERNI HUKUMATGA QAYTARISH TO'G'RI SIDAGI NOTARIAL TASDIQLANGAN ARIZA SANASI	TUMAN BOSHQARMASI TOMONIDAN BERILGAN KO'CHIRISH/CHEKLASH HAQIDAGI XABARNOMA (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG OQIBATLARINING XUSUSIYATI	KO'CHGANDAN KEYIN O'ZINI O'ZI TA'MINLASH (OQIBATLARNI YENGISH) CHORALARI
								maslahatlashuvlari davomida hujjatli (rasmii) ma'lumotlarni taqdim etish to'g'risidagi takroriy so'rovlarga qaramay, baholash guruhiga taqdim etilmadi.	
2	O-2	Dehqonchilik (ekin yetishtirish)	Mulk huquqi bilan	Yo'q	2023-yil iyul	Yo'q	Ha, 2024-yilning aprel oyida yerdan foydalanish to'xtatilgan.	- LTX yerlarni qaytarish to'g'risidagi arizani topshirgandan so'ng loyihaga ta'sir ko'rsatgan yerlardan foydalanishni to'xtatdi. 2023-yilda o'tkazilgan baholash tekshiruvda yaqinda yerlarga ishlov berilganligi haqida hech qanday dalil topilmaganiga qaramay, LTX yerlarni qaytarish to'g'risidagi ariza berilgunga qadar zarar ko'rgan yerlarda bug'doy yetishtirilganligini ta'kidladi. LTX vaqti-vaqti bilan bu	- LTX loyiha hududidan tashqarida yana 30 gektar maydonli yer uchastkasiga egalik qiladi. - Qolgan yerda ozgina bug'doy va uzum ekiladi. Biroq, ekin ekish faol emas, chunki sug'orish tizimi hali ishga tushirilmagan (dvigatel ishlamayapti). - LTX kelajakda o'tkaziladigan uzoq muddatli yer ijarasi bo'yicha

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	ZAIF UY XO'JALIKLARI (HA/Yo'q)	YERNI HUKUMATGA QAYTARISH TO'G'RI SIDAGI NOTARIAL TASDIQLANGAN ARIZA SANASI	TUMAN BOSHQARMASI TOMONIDAN BERILGAN KO'CHIRISH/CHEKLASH HAQIDAGI XABARNOMA (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG OQIBATLARINING XUSUSIYATI	KO'CHGANDAN KEYIN O'ZINI O'ZI TA'MINLASH (OQIBATLARNI YENGISH) CHORALARI
								uchastkada o'z chorva mollarini ham boqqan. 2021-yilda LTX loyiha hududida va uning bevosita chegarasidan tashqarida ijaraga olingan yerlarda qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirish uchun ferma tashkil etishga 308 million so'm miqdorida subsidiya oldi. Ushbu mablag'larga LTX 60 gektar maydonni qamrab oluvchi keng ko'lamli sug'orish (yomg'irlatib sug'orish) tizimini sotib oldi. Loyiha tugagandan so'ng, LTX sug'orish tizimini loyiha hududidan tashqaridagi 30 gektarlik qo'shni yer uchastkasiga ko'chirdi. Biroq, sug'orish tizimi o'zining	onlayn-auksionda yer uchastkasining o'rni bosuvchi yangi yer sotib olishni rejalashtirmayapti, chunki u bir xil/umumiy mulk doirasida miqyos tejamkorligiga erishish uchun qolgan uchastkaga tutash yer maydoniga muhtoj. LTX Samarqanddagi mahalliy universitetda moliyaviy boshqaruv va buxgalteriya hisobi bo'yicha mutaxassis bo'lib ishlaydi.

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
								potensial sug'orish quvvatining atigi 50 foizida ishlaydi. ISRA bilan maslahatlashuvlar paytida LTX yerni qaytarish to'g'risidagi arizani topshirgandan so'ng ham, loyiha ta'sir qilgan yerlarda norasmiy ravishda bug'doy yetishtirishni davom ettirgani ma'lum bo'ldi. Biroq, 2024-yilgi hosil yig'im-terimi mavsumi oldidan (2024-yil aprel oyida) o'zini loyiha maydonining qo'riqchisi deb ta'kidlagan mahalliy cho'pon LTXga ushbu hududda qishloq xo'jaligi faoliyatini to'xtatishni buyurdi. Ushbu voqeadan so'ng LTX yerga ishlov berishni to'xtatdi va ekilgan bug'doy tashlab ketildi. LTXning	

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
								aytishicha, 2024-yilgi bug'doy hosilini mahalliy cho'ponlar iste'mol qilgan. LTX yerga bo'lgan huquqlarini yo'qotish natijasida daromadlarining qanday o'zgarganligini baholay olmadi. Loyihadan oldingi 2022/2023-yillar qishloq xo'jaligi davri uchun fermer xo'jaligining daromadlari to'g'risidagi hisobot, 2023 va 2025-yillarda baholash va ISRA maslahatlashuvlari paytida hujjatli (rasmiy) ma'lumotlarni taqdim etish bo'yicha takroriy so'rovlarga qaramay, baholash guruhiga taqdim etilmadi.	

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
3	O-3	Chorvachilik, podachilik va Dehqonchilik (ekin yetishtirish)	Mulk huquqi bilan	Ha	2023-yil iyul	Yo'q	Yo'q, yerdan foydalanish norasmiy tarzda davom etgan.	- LTX yerni qaytarish to'g'risidagi arizani topshirganidan so'ng ham yerdan norasmiy foydalanishni davom ettirdi. Hisobotga ko'ra, 2025-yilda chorva mollari soni taxminan 100 ta qo'yni tashkil etgan. 2023-yildagi baholash tekshiruvi paytida yaqinda yerga ishlov berilgani haqida hech qanday dalil topilmaganiga qaramay, keyingi maslahatlashuvlar davomida LTX ISRAGA ta'sir ko'rsatilgan yerda yerni qaytarish to'g'risidagi arizani topshirishdan oldin bug'doy va arpa yetishtirilganini ma'lum qildi. LTX arpani chorva ozuqasini to'ldirish uchun ekanini ta'kidladi.	- LTX qiyinchiliklarni bartaraf etish bo'yicha hech qanday aniq chora-tadbirlar ko'rmadi. - LTX oila boshlig'ining sog'lig'i yomonlashib, amputatsiya va nogironlikka olib kelgani sababli zaif toifaga o'tkazildi. Oila boshlig'ining rafiqasi loyiha hududida va undan tashqarida oilaning chorvachilik va dehqonchilik xo'jaligini yuritishni o'z zimmasiga oldi. - Oila o'zining issiqxona majmuasini elektr energiyasi bilan ta'minlash uchun quyosh fotoelektrik panellarini sotib olishda yordam so'rab loyihaga maxsus murojaat yubordi.

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	YERNI HUKUMATGA QAYTARISH TO'G'RI SIDAGI NOTARIAL TASDIQLANGAN ARIZA SANASI	TUMAN BOSHQARMASI TOMONIDAN BERILGAN KO'CHIRISH/CHEKLASH HAQIDAGI XABARNOMA (Ha/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH (Ha/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG OQIBATLARINING XUSUSIYATI	KO'CHGANDAN KEYIN O'ZINI O'ZI TA'MINLASH (OQIBATLARNI YENGISH) CHORALARI
								- LTX bugungi kunga qadar yakunlangan mulkni olib qo'yish jarayonlari tufayli daromadlarning kamayishi haqida xabar bermadi. - Loyihadan oldingi 2022/2023-yillar qishloq xo'jaligi mavsumida fermer xo'jaligining daromadlari to'g'risidagi hisobot xo'jalikning sof foyda darajasi nolga teng bo'lganini ko'rsatdi.	
4	O-4	Chorvachilik, podachilik va Dehqonchilik (ekin yetishtirish)	Mulk huquqi bilan	Yo'q	2023-yil, iyul	Yo'q	Ha, 2023-yil iyul oyida yerdan foydalanish to'xtatilgan.	- LTX yerlarni qaytarish to'g'risidagi arizani topshirgandan so'ng loyiha ta'sir ko'rsatgan yerlardan foydalanishni to'xtatdi. 2023-yilda o'tkazilgan baholash tekshiruvda yaqinda yerlarga ishlov berilganligi haqida hech qanday dalil topilmaganiga	LTX loyiha hududidan tashqarida bog'dorchilik uchun foydalaniladigan yana bir yer uchastkasiga ega. LTX ushbu yerdagi parrandachilik korxonasini rivojlantirish uchun 106 million so'm miqdorida davlat krediti olgan.

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
								qaramay, LTX yerlarni qaytarish to'g'risidagi arizani topshirishdan oldin ta'sirlangan yerlarda arpa yetishtirilganini ta'kidladi. - LTX hozirga qadar yakunlangan mulkni olib qo'yish tartib-qoidalari tufayli daromadlar taxminan 10 foizga kamayganini ma'lum qildi. - Loyihadan oldingi 2022/2023-yillar qishloq xo'jaligi davrida fermer xo'jaligining daromatlari to'g'risidagi hisobot, 2023 va 2025-yillarda ISRA tomonidan baholash va maslahatlashuvlar paytida hujjatli (rasmiy) ma'lumotlarni taqdim etish bo'yicha takroriy so'rovlarga qaramay, baholash	LTX shuningdek, yangi yer kimoshdi savdosiga qo'yilishi bilanoq, uzoq muddatli yaylov yerlarini sotish uchun kelajakdagi onlayn-auksion bozori orqali Sazagandagi munosib yer uchastkasiga YISH o'rmini bosuvchi yer uchastkasini sotib olishga tayyor va bunga potentsial imkoniyatga ega ekanligini ta'kidladi.

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
								guruhiga taqdim etilmadi.	
5	O-5	Dehqonchilik (ekin yetishtirish)	Mulk huquqi bilan	Yo'q	2023-yil iyul	Yo'q	Ha, 2023-yil iyul oyida yerdan foydalanish to'xtatilgan.	- LTX yerlarni qaytarish to'g'risidagi arizani topshirgandan so'ng loyiha ta'sir ko'rsatgan yerlardan foydalanishni to'xtatdi. 2023-yilda o'tkazilgan baholash tekshiruvda yaqinda yerlarga ishlov berilgani haqida hech qanday dalil topilmaganiga qaramay, LTX yerlarni qaytarish to'g'risidagi arizani topshirishdan oldin zarar ko'rgan yerlarda bug'doy yetishtirgani haqida ma'lumot berdi. - Keyingi maslahatlashuvlar davomida LTSh hozirga qadar yakunlangan mulkni olib qo'yish tartiblari natijasida daromadlardagi	- LTX loyiha hududidan tashqarida joylashgan yana 200 gektar yer maydoniga egalik qiladi. - Yerni qaytarish to'g'risidagi arizani topshirgandan so'ng va ta'sirlangan hududni tark etgach, LTX mahalliy chorvadorlarga ushbu maydonda o'z podalarini oz miqdordagi to'lov evaziga norasmiy ravishda boqishga ruxsat berdi. Bu chorvadorlar bilan og'zaki, norasmiy ikkilamchi ijara kelishuvi asosida amalga oshirildi. - Haydaladigan uzoq muddatli ijaraga olingan yerlarni sotish bo'yicha onlayn-

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	ZAIF UY XO'JALIKLARI (HA/Yo'q)	YERNI HUKUMATGA QAYTARISH TO'G'RI SIDAGI NOTARIAL TASDIQLANGAN ARIZA SANASI	TUMAN BOSHQARMASI TOMONIDAN BERILGAN KO'CHIRISH/CHEKLASH HAQIDAGI XABARNOMA (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG OQIBATLARINING XUSUSIYATI	KO'CHGANDAN KEYIN O'ZINI O'ZI TA'MINLASH (OQIBATLARNI YENGISH) CHORALARI
								o'zgarishlarni baholay olmasligini ma'lum qildi. Loyihadan oldingi 2022/2023-yillar qishloq xo'jaligi davridagi fermer xo'jaligi daromadlari to'g'risidagi hisobot, 2023 va 2025-yillarda baholash bo'yicha maslahatlashuvlar va ISRA davomida hujjatli (rasmii) ma'lumotlarni taqdim etish bo'yicha takroriy so'rovlarga qaramay, baholash guruhiga taqdim etilmadi.	auksion orqali yerlarni almashtirish masalasiga kelsak, LTX loyiha hududidan tashqaridagi o'zlarining muqobil ijaraga olingan yerlari ta'sirlangan aholining avvalgi turmush darajasini ta'minlash uchun yetarli deb topilganini ta'kidladi.
6	O-6	Chorvachilik, podachilik	Mulk huquqi bilan	Yo'q	2023-yil iyul	Yo'q	Ha, 2023-yil oktyabr oyida yerdan foydalanish to'xtatilgan.	- Yerni qaytarish to'g'risidagi ariza topshirilgandan so'ng, LTX 2023-yil oktyabrigacha loyiha ta'sir ko'rsatgan hududda chorva mollarini boqishni davom ettirdi. - LTX ekspropriatsiya va o'z ixtiyori bilan	- LTX loyiha hududidan tashqaridagi qo'shimcha yer uchastkasiga egalik qiladi. - LTX o'zining turar-joy maydonida chorva hovlisiga ham ega bo'lganligi sababli, 2023-yil oktyabr oyida yer topshirilgandan

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	ZAIF UY XO'JALIKLARI (HA/Yo'q)	YERNI HUKUMATGA QAYTARISH TO'G'RI SIDAGI NOTARIAL TASDIQLANGAN ARIZA SANASI	TUMAN BOSHQARMASI TOMONIDAN BERILGAN KO'CHIRISH/CHEKLASH HAQIDAGI XABARNOMA (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG OQIBATLARINING XUSUSIYATI	KO'CHGANDAN KEYIN O'ZINI O'ZI TA'MINLASH (OQIBATLARNI YENGISH) CHORALARI
								ko'chish natijasida daromadlari taxminan 20-30 foizga kamayganini ma'lum qildi. - Loyihadan oldingi 2022/2023-yillar qishloq xo'jaligi davrida fermer xo'jaligining daromadlari to'g'risidagi hisobot, 2023 va 2025-yillarda ISRA tomonidan baholash va maslahatlashuvlar paytida hujjatli (rasmii) ma'lumotlarni taqdim etish bo'yicha takroriy so'rovlarga qaramay, baholash guruhiga taqdim etilmadi. - LTXning to'sig'i 2023-yil kuzida o'g'irlangan, ammo keyinchalik qaytarib berilgan.	so'ng chorvachilik bilan shug'ullanishni davom ettirdi. LTX umumiy ovqatlanish xizmatlarini ko'rsatuvchi korxona va boshqa kichik tadbirkorlik faoliyatlarini ham yuritadi.

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
7	O-7	Dehqonchilik (ekin yetishtirish)	Mulk huquqi bilan	Yo'q	2023-yil iyul	Yo'q	Ha, 2023-yil iyul oyida yerdan foydalanish to'xtatilgan.	- LTX yerlarni qaytarish to'g'risidagi arizani topshirgandan so'ng loyiha ta'sir ko'rsatgan yerlardan foydalanishni to'xtatdi. 2023-yilda o'tkazilgan baholash tekshiruvda yaqinda yerlarga ishlov berilgani haqida hech qanday dalil topilmaganiga qaramay, LTX yerlarni qaytarish to'g'risidagi ariza berilgunga qadar zarar ko'rgan yerlarda bug'doy yetishtirilganini ta'kidladi. LTX uzum yetishtirishni ham rejalashtirgan, ammo yer unumdor emas va ko'p sug'orishni talab qiladi. - Loyiha ta'sir ko'rsatgan yerlarda himoya to'siqlari bo'lmaganda, qishloq xo'jaligi faoliyatini	- LTX loyiha amalga oshiriladigan joy yaqinidagi qolgan yer maydonida bog'dorchilik va uzumchilik bilan shug'ullanmoqda. - LTX uzoq muddatli ijaraga olingan yaylov yerlarini sotish uchun kelajakdagi onlayn-auksion bozoridan foydalanishga tayyor va bu orqali ijaraga olingan qishloq xo'jaligi yerlarini almashtirishga qodir.

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	ZAIF UY XO'JALIKLARI (HA/Yo'q)	YERNI HUKUMATGA QAYTARISH TO'G'RI SIDAGI NOTARIAL TASDIQLANGAN ARIZA SANASI	TUMAN BOSHQARMASI TOMONIDAN BERILGAN KO'CHIRISH/CHEKLASH HAQIDAGI XABARNOMA (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG OQIBATLARINING XUSUSIYATI	KO'CHGANDAN KEYIN O'ZINI O'ZI TA'MINLASH (OQIBATLARNI YENGISH) CHORALARI
								amalg bo'lmas edi. oshirib Loyihadan oldingi 2022/2023-yillardagi qishloq xo'jaligi mavsumida fermer xo'jaligining daromadlari to'g'risidagi hisobot, 2023 va 2025-yillarda ISRA tomonidan baholash va maslahatlashuvlar paytida hujjatli (rasmii) ma'lumotlarni taqdim etish bo'yicha takroriy so'rovlarga qaramay, baholash guruhiga taqdim etilmadi.	
8	O-8	Dehqonchilik (ekin yetishtirish)	Mulk huquqi bilan	Yo'q	2023-yil iyul	Yo'q	Ha, 2023-yil iyul oyida yerdan foydalanish to'xtatildi	- LTX yerni qaytarish to'g'risidagi arizani topshirgandan so'ng, loyiha ta'sir ko'rsatgan yerga hech qanday sarmoya kiritmadi. - Keyingi maslahatlashuvlar davomida ISRA LTX 2020-yilda ta'sirlangan	Yerni qaytarish va loyiha ta'sir doirasidan chiqarish to'g'risidagi ariza topshirilgandan so'ng, LTX mahalliy chorvadorlarga ushbu hududda norasmiy ravishda

No	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (HA/Yo'q)	YERNI HUKUMATGA QAYTARISH TO'G'RISIDAGI NOTARIAL TASDIQLANGAN ARIZA SANASI	TUMAN BOSHQARMASI TOMONIDAN BERILGAN KO'CHIRISH/CHEKLASH HAQIDAGI XABARNOMA (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG OQIBATLARINING XUSUSIYATI	KO'CHGANDAN KEYIN O'ZINI O'ZI TA'MINLASH (OQIBATLARNI YENGISH) CHORALARI
								yer tozalanib, uzum yetishtirish bo'yicha sinov loyihasi uchun tayyorlanganini tushuntirdi. Tok qalamchalari tuproqning yaroqliligi va ehtimoliy hosildorlikni tekshirish maqsadida cheklangan maydonga ekildi. Sinov loyihasi muvaffaqiyatsizlikka uchradi va uzumzor barpo etilmadi. Yer bu faoliyat turi uchun yaroqsiz deb topildi, chunki tijorat maqsadlarida foydali uzum hosilini olish uchun qimmatbaho maxsus sug'orish inshootlari va qishloq xo'jaligi ishchi kuchi talab qilinardi. LTX hozirga qadar yakunlangan ekspropriatsiya jarayonlari tufayli	mollarini o'tlatishga ruxsat berdi. - LTX loyiha maydoni yaqinidagi qolgan (ta'sirlanmagan) yer uchastkalariga egalik qiladi, biroq bu yerda hech qanday xo'jalik faoliyati yuritilmaydi. LTX shuningdek, ushbu hududda boshqa qo'shimcha yer uchastkalariga ega emasligini tasdiqladi. - LTX yana shuni ta'kidladiki, yangi yer mahalliy darajada kimoshdi savdosiga qo'yilishi bilan, uzoq muddatli ijaraga olingan ekin maydonlarini sotish uchun onlayn kimoshdi savdosi bozori orqali mos keladigan yer

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
								daromadlarning pasayganligi haqida ma'lumot bermadi. 2023 va 2025-yillarda baholash bo'yicha maslahatlashuvlar va ISRA davomida hujjatli (rasmiiy) ma'lumotlarni taqdim etish bo'yicha takroriy so'rovlarga qaramay, loyihadan oldingi 2022/2023-yillar qishloq xo'jaligi mavsumida fermer xo'jaligining daromadlari to'g'risidagi hisobot baholash guruhiga taqdim etilmadi.	uchun YIsh o'mini bosuvchi yer sotib olishga tayyor va buning uchun salohiyatga ega.
Nurobod ESAT - yer maydonining qonuniy egasi									
10	O-32	Dehqonchilik (ekin yetishtirish)	Mulk huquqi bilan	Yo'q	2023-yil iyul	Yo'q	Yo'q, LTK mazkur yer uchastkasida hech qanday iqtisodiy faoliyat yuritmagandi (ya'ni, LTK bu yerni faol tarzda ishlatmagandi).	ISRAning Pastarg'om tumani hokimligi bilan o'tkazgan suhbatiga ko'ra, 2023-yil 28-iyulda LTX yerni ixtiyoriy ravishda davlat xazirasiga qaytarish to'g'risida notarial	Qo'llanilmaydi

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	ZAIF UY XO'JALIKLARI (HA/Yo'q)	YERNI HUKUMATGA QAYTARISH TO'G'RISIDAGI NOTARIAL TASDIQLANGAN ARIZA SANASI	TUMAN BOSHQARMASI TOMONIDAN BERILGAN KO'CHIRISH/CHEKLASH HAQIDAGI XABARNOMA (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG OQIBATLARINING XUSUSIYATI	KO'CHGANDAN KEYIN O'ZINI O'ZI TA'MINLASH (OQIBATLARNI YENGISH) CHORALARI
								tasdiqlangan ariza topshirgan. 2023-yil avgust-sentyabr oylarida YSOTVTR tomonidan o'tkazilgan batafsil aholi ro'yxati, mulk inventarizatsiyasi va baholash ishlari 2023-yildagi baholash paytida yerlarga yaqinda ishlov berilganligi haqida hech qanday dalil ko'rsatmadi. Yer, chamas, shudgor holatida bo'lib, qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirish uchun hech qanday qishloq xo'jaligi yoki agrar maqsadlarda foydalanilmagan. Mahalliy (egalik huquqiga ega bo'lmagan) cho'ponlar bu yerdan aprel oyidan noyabr oyigacha (har yili) chorva mollarini	

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
								boqish uchun foydalananganlar. Loyihadan oldingi 2022/2023-yillar qishloq xo'jaligi davrida korxonaning daromadlari to'g'risidagi hisobot, 2023 va 2025-yillarda baholash bo'yicha maslahatlashuvlar va SCA davomida hujjatli (rasmiy) ma'lumotlarni taqdim etish bo'yicha takroriy so'rovlarga qaramay, baholash guruhiga taqdim etilmagan. Maslahatlashuvlar davomida SCA PAB loyiha doirasida yerlarni olib qo'yish boshlanishidan oldin yer bo'sh turganligini (ya'ni ekin ekish uchun foydalanilmaganligini) tasdiqladi.	
400 MVt quvvatli FES yer uchastkasining egasi hisoblanadi									

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
11	O-35	Chorvachilik, podachilik	Mulk huquqi bilan	Yo'q	2023-yil iyul	Yo'q	Yo'q, loyiha hududidan tashqaridagi ijaraga olingan keng yer maydonlarida yerdan foydalanish davom etaverdi.	- Loyiha bo'yicha prezident farmoni e'lon qilinganidan so'ng, korxona 2023-yilda yerlarni ixtiyoriy ravishda O'QYShTH qo'mitasi va davlat zaxiralari qaytarishni tasdiqlovchi rasmiy xatni yubordi. - Klaster direktori 2023-yilning may/iyun oylarida korxona loyiha hududidagi chorva mollarini o'tlatish uchun yerlardan foydalanishni to'xtatganini ma'lum qildi. Klasterning dastlabki YIShsida ko'rsatilgan yaylov yerlarining katta qismidan foydalanilgan edi. - Daromadlardagi o'zgarishlar haqida ma'lumot berilmagan.	LTK loyiha hududidan tashqaridagi katta yaylov maydonlaridan foydalangan (ya'ni, loyiha LTK yer uchastkasining atigi 5 foiziga ta'sir ko'rsatgan).

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	ZAIF UY XO'JALIKLARI (HA/YO'Q)	YERNI HUKUMATGA QAYTARISH TO'G'RI SIDAGI NOTARIAL TASDIQLANGAN ARIZA SANASI	TUMAN BOSHQARMASI TOMONIDAN BERILGAN KO'CHIRISH/CHEKLASH HAQIDAGI XABARNOMA (HA/YO'Q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH (HA/YO'Q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH OQIBATLARINING XUSUSIYATI	KO'CHGANDAN KEYIN O'ZINI O'ZI TA'MINLASH (OQIBATLARNI YENGISH) CHORALARI
								- Loyihadan oldingi 2022/2023-yillar qishloq xo'jaligi mavsumida fermer xo'jaligining daromadlari to'g'risidagi hisobot, 2023 va 2025-yillarda o'tkazilgan ISRA baholash va maslahatlashuvlari davomida hujjatli (rasmii) ma'lumotlarni taqdim etish bo'yicha qayta-qayta so'rovlarga qaramasdan, baholash guruhiga taqdim etilmadi. - Korxona egasi butun yer uchastkasi bo'yicha moliyaviy hisobotlarni O'QYShTH qo'mitasidan so'rash mumkinligini ta'kidladi. Ushbu baholash o'tkazilayotgan paytda qo'mita loyiha ta'sir ko'rsatgan yer uchastkasi bo'yicha	

No	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
								Yish daromadlari to'g'risidagi hisobotlarga javob bermagan edi.	
100 MVt quvvatli FES uchun maydon - yer uchastkalaridan mulk huquqsiz foydalanuvchilar									
12	O-9, O-10, O-11, O-12, O-13, O-14, O-15, O-16, O-17, O-18, O-31 (11 LTX)	Chorvachilik, podachilik	Egalik huquqsiz	Ha	Norasmiy (mulk huquqsiz) yerdan foydalanishga nisbatan qo'llanilmaydi	Yo'q	Ha, lekin qonuniy yerdan foydalanuvchilar (rasmiy yer egalari) tomonidan yerni qaytarish haqidagi arizalar topshirilgandan so'ng darhol emas	- LTX 2023-yil iyul/avgust oylarida yerlarni qaytarish to'g'risida ariza topshirgandan so'ng ham loyihadan ta'sirlangan yerlardan foydalanishni davom ettirdi. 2024-yil sentyabr/oktyabr oylarida noma'lum texnik mutaxassislar hududni belgilash va yerga "qoziq"ga o'xshash obyektlarni o'rnatishni o'z ichiga olgan yer usti qidiruv ishlarini boshlaganidan so'ng, loyiha ta'sir ko'rsatgan yerlar tashlab qo'yilgani ma'lum qilindi. Bu dala ishlari uskunalari va	2024-yil sentyabr/oktyabr oylarida hududga kirish cheklovlari joriy etilgandan so'ng, cho'ponlar asosan chorva mollarini loyiha hududidan janubda, mahalliy harbiy o'quv markazi yaqinidagi dalalarda boqmoqdalar. - Cho'ponlar, shunga qaramay, ularning umumiy yaylov maydoni qisqarganini ta'kidladilar. Bu qisqarish harbiy mashg'ulotlar paytidagi kirish cheklovlari tufayli

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	ZAIF UY XO'JALIKLARI (HA/Yo'Q)	YERNI HUKUMATGA QAYTARISH TO'G'IRISIDAGI NOTARIAL TASDIQLANGAN ARIZA SANASI	TUMAN BOSHQARMASI TOMONIDAN BERILGAN KO'CHIRISH/CHEKLASH HAQIDAGI XABARNOMA (HA/Yo'Q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH (HA/Yo'Q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH OQIBATLARINING XUSUSIYATI	KO'CHGANDAN KEYIN O'ZINI O'ZI TA'MINLASH (OQIBATLARNI YENGISH) CHORALARI
								materiallarni joyida saqlashga olib keldi. O'g'irlik haqida xabar berilgandan keyin, noma'lum mutaxassislar xavfsizlik nuqtai nazaridan cho'ponlarga uchastkadan foydalanishni to'xtatishni buyurishdi. • ISRA maslahatlashuvlari davomida cho'ponlar ta'sirining nisbatan qisqa davomiyligiga qaramay, ularning chorva mollari ba'zi hollarda 60 foizgacha kamayganligini ta'kidladilar. • Ma'lumot uchun kvitansiya yoki savdo yozuvlarini taqdim etish mumkinmi, degan savolga cho'ponlar bunday yozuvlar mavjud emasligini tasdiqlashdi. Ular	yanada kuchaymoqda. Cho'ponlarning aytishicha, ular ushbu harbiy mashg'ulotlarning davriy jadvali haqida xabardor qilinmayapti. Bu chorva mollarini boqishni rejalashtirishni qiyinlashtiradi, shuningdek, jiddiy xavf tug'diradi, chunki harbiy harakatlar paytida mehnat muhofazasi va xavfsizlik texnikasi bilan bog'liq hodisalar hayotga tahdid solishi mumkin. • LTX a'zolari, agar ularga yordam ko'rsatilsa, yaylov yerlarini uzoq muddatli ijaraga olish bo'yicha kelajakdagi onlayn-

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
								chorva mollari tuman bozorida (ya'ni bozorda) sotilishini va bir bosh qo'y 3-4 million so'mdan sotilishini ma'lum qilishdi.	auksionda ishtirok etib, yaylov yerlarini rasmiy ijaraga olish huquqini qo'lga kiritishning har qanday usullarini izlashga tayyor ekanliklarini bildirdilar. Ushbu toifaga kiruvchi barcha LTX a'zolari zaif deb tasniflangan. ISRA maslahatlashuvlari davomida uy xo'jaliklari o'z turmush o'rtoqlari uy bekasi ekanligini va asosan uy ishlari bilan shug'ullanishini tasdiqladilar.
Nurobod ESAT - rasmiy egalik huquqiga ega bo'lmagan yerdan foydalanuvchilar									
13	O-33	Chorvachilik, podachilik	Egalik huquqsiz	Ha	Norasmiy (mulk huquqsiz) yerdan foydalanishga	Yo'q	Ha, 2024-yilning sentyabr/oktyabr oylarida yerdan foydalanish to'xtatilgan edi.	LTX daromadlarining o'z qisqarishini miqdoriy jihatdan baholay olmadi, biroq ayni hududdagi	LTX loyiha hududidan tashqaridagi qolgan yaylovlarda chorva mollarini o'tlatishni amalga oshirmoqda.

No	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	Zaif uy xo'jaliklari (Ha/Yo'q)	Yerni hukumatga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan ariza sanasi	Tuman boshqarmasi tomonidan berilgan ko'chirish/cheklash haqidagi xabarnoma (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish (Ha/Yo'q)	Yerni qaytarish haqidagi ariza topshirilgandan so'ng ko'chish oqibatlarining xususiyati	Ko'chgandan keyin o'zini o'zi ta'minlash (oqibatlarni yengish) choralari
					nisbatan qo'llanilmaydi			yaylovlarning cheklanganligi tufayli podasi hajmini kichraytirishga majbur bo'lganini ta'kidadi.	
14	O-34	Chorvachilik, podachilik	Egalik huquqsiz	Ha	Norasmiy (mulk huquqsiz) yerdan foydalanishga nisbatan qo'llanilmaydi	Yo'q	Ha, 2024-yilning sentyabr/oktyabr oylarida yerdan foydalanish tugadi.	LTX o'z daromadlarining qisqarishini miqdoriy jihatdan baholay olmadi, biroq ayni hududdagi yaylovlarning cheklanganligi tufayli podasi hajmini qisqartirishga majbur bo'lganini ta'kidadi.	LTX loyiha hududidan tashqaridagi qolgan yaylovlarda chorva mollarini o'tlatishni amalga oshirmoqda.
100 MVt quvvatga ega quyosh elektr stansiyasi - ishchilar									
15	W-22	Dehqonchilik (ekin yetishtirish)	Qo'llanilmaydi	Yo'q	Qo'llanilmaydi	Qo'llanilmaydi	Yo'q, 2023-yil iyul oyida yer uchastkasidan foydalanish to'xtatilgach, xodim boshqa ish o'rniga ko'chirilgan.	Xodim ish beruvchi tomonidan boshqa ish o'rniga o'tkazildi. Xodim daromadining milliy qashshoqlik chegarasigacha yoki undan ham pastroq darajaga tushganligi haqida ma'lum qilmadi.	Qo'llanilmaydi
16	W-29	Dehqonchilik (ekin yetishtirish)	Qo'llanilmaydi	Yo'q	Qo'llanilmaydi	Qo'llanilmaydi	Yo'q, xodim 2023-yilning iyul oyida yer	Xodim ish beruvchi tomonidan boshqa ish o'rniga ko'chirildi.	Qo'llanilmaydi

No	LTSh KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	ZAIF UY XO'JALIKLARI (HA/Yo'q)	YERNI HUKUMATGA QAYTARISH TO'G'RI SIDAGI NOTARIAL TASDIQLANGAN ARIZA SANASI	TUMAN BOSHQARMASI TOMONIDAN BERILGAN KO'CHIRISH/CHEKLASH HAQIDAGI XABARNOMA (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG OQIBATLARINING XUSUSIYATI	KO'CHGANDAN KEYIN O'ZINI O'ZI TA'MINLASH (OQIBATLARNI YENGISH) CHORALARI
							uchastkasidan foydalanish to'xtatilgach, boshqa ish o'rniga ko'chirilgan.	Xodim o'z daromadining milliy qashshoqlik chegarasigacha yoki undan ham pastroq darajaga tushganligi haqida ma'lum qilmadi.	
17	W19, W-21, W-24, W-25, W-28, W-36, W-37	Dehqonchilik (ekin yetishtirish), Chorvachilik	Ishchilarga qo'llanilmaydi	Qo'llanilmaydi	Qo'llanilmaydi	Qo'llanilmaydi	Yo'q, xodimlar 2023-yil iyulda yer uchastkasidan foydalanish to'xtatilganidan so'ng boshqa joyga ko'chirilgan.	Xodimlar ish beruvchilar tomonidan boshqa obyektlarga o'tkazildi. Ishchilarning hech biri daromadining milliy qashshoqlik chegarasiga yoki undan pastga tushganligi haqida ma'lumot bermadi.	Qo'llanilmaydi
18	W-26, W-27, W-30	Dehqonchilik (ekin yetishtirish), Chorvachilik	Ishchilarga qo'llanilmaydi	Yo'q	Qo'llanilmaydi	Qo'llanilmaydi	ISRA bo'yicha maslahat olish uchun LTSh bilan aloqa o'rnatib bo'lmadi.	LTSh bilan ISRA bo'yicha maslahatlashish imkoni bo'lmadi. Izoh: Muddatidan oldin iqtisodiy ko'chirishning qo'llanilishi va jiddiyligi aloqa o'rnatishga muvaffaqiyatli urinishlardan so'ng, YSOTVTR 2025-yil iyulda	ISRA bo'yicha maslahat olish uchun LTSh bilan aloqa o'rnatib bo'lmadi.

№	LTSH KODI	YERDAN FOYDALANISH TOIFASI	YERDAN FOYDALANISHNING QONUNIYLIGI	ZAIF UY XO'JALIKLARI (HA/Yo'q)	YERNI HUKUMATGA QAYTARISH TO'G'RI SIDAGI NOTARIAL TASDIQLANGAN ARIZA SANASI	TUMAN BOSHQARMASI TOMONIDAN BERILGAN KO'CHIRISH/CHEKLASH HAQIDAGI XABARNOMA (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG KO'CHISH (HA/Yo'q)	YERNI QAYTARISH HAQIDAGI ARIZA TOPSHIRILGANDAN SO'NG OQIBATLARINING XUSUSIYATI	KO'CHGANDAN KEYIN O'ZINI O'ZI TA'MINLASH (OQIBATLARNI YENGISH) CHORALARI
								yakunlanishiga qadar aniqlanadi.	
400 MVt quvvatga ega quyosh elektr stansiyasi - ishchilar									
17	W-37	Chorvachilik	Ishchilarga qo'llanilmaydi	Yo'q	Qo'llanilmaydi	Qo'llanilmaydi	Yo'q, xodim 2023-yilning iyul oyida yer uchastkasidan foydalanish to'xtatilgach, boshqa ish o'rniga ko'chirilgan.	Xodim ish beruvchi tomonidan boshqa ish o'rniga o'tkazildi. Xodim daromadining milliy kambag'allik chegarasigacha yoki undan pastroq darajaga tushganligi haqida ma'lum qilmadi.	Qo'llanilmaydi
18	W-36	Chorvachilik	Ishchilarga qo'llanilmaydi	Yo'q	Qo'llanilmaydi	Qo'llanilmaydi	LTSh ISRA bilan maslahatlashish uchun aloqa o'rnatilgan.	LTSh bilan ISRA bo'yicha maslahatlashish imkoni bo'lmadi. Izoh: Erta iqtisodiy ko'chirishning qo'llanilishi va jiddiyligi aloqa o'rnatishga muvaffaqiyatli urinishlardan so'ng, YSOTVTR 2025-yil iyulda yakunlanishiga qadar aniqlanadi.	LTSh ISRA bilan maslahatlashish uchun aloqa o'rnatilgan.

Loyiha haqidagi prezident farmoni va yer uchastkalarini ajratish to'g'risidagi farmoyish qabul qilinganidan keyin ko'chirish yoki yerdan foydalanishni cheklash to'g'risida birorta ham xabarnoma berilmagan bo'lsa-da, yer uchastkalariga qonuniy huquqqa ega bo'lgan yerdan foydalanuvchilarning aksariyati 2023-yil iyul-avgust oylarida notarial tasdiqlangan yerni qaytarish to'g'risidagi arizalarini topshirgach, o'z yer uchastkalaridan dehqonchilik va chorvachilik maqsadlarida foydalanishni to'xtatdilar. Ba'zi yer uchastkalari va korxonalar egalari muddatidan oldin ko'chib ketish va joyini o'zgartirish tufayli daromadlarining kamayishi haqida xabar berishdi. Biroq, tekshiruv paytida bu yo'qotishlarni (i) tasdiqlovchi hujjatlar (masalan, soliq deklaratsiyasi uchun rasmiy daromad ma'lumotnomasi) va (ii) loyiha hududlarida yaqinda ekin ekilganligi izlari yo'qligi sababli tasdiqlash imkoni bo'lmadi. Bundan tashqari, muddatidan oldin ko'chirilgan yerdan foydalanish huquqiga ega bo'lgan yerdan foydalanuvchilarning aksariyati o'zlarining joriy va rejalashtirilgan faoliyatini loyiha maydonlaridan tashqaridagi qolgan yoki muqobil yer uchastkalariga ko'chirish orqali yer va daromad yo'qotishi bilan kurashdilar. Bu tashkilotlarning ba'zilar esa qo'shimcha daromad manbalariga, jumladan ish o'rinlari va kichik korxonalarga ega edilar.

FES va ESAT obyektlari bilan bog'liq bo'lgan bir kishidan tashqari barcha zaif yerdan foydalanuvchilarni ifodalovchi, yerga egalik huquqiga ega bo'lmagan mahalliy cho'ponlar 2023-yilda huquq egalari tomonidan yerni qaytarish to'g'risidagi arizalar topshirilganidan so'ng ham yerdan norasmiy foydalanishni davom ettirdilar. Biroq bu faoliyat 2024-yil sentyabr/oktyabr oylarida noma'lum tadqiqotlar va xavfsizlik bilan bog'liq hodisalar tufayli to'xtatildi. Shundan beri cho'ponlar yaqin atrofdagi yaylovlardan foydalanib, obyektning janubidagi harbiy o'quv markazi yonidagi o'tloqlarga ko'chib o'tishdi. Muqobil yaylovlarda rejalashtirilmagan harbiy mashg'ulotlar o'tkazilishi va buning natijasida yuzaga kelgan xavfsizlik muammolari tufayli cho'ponlar ko'chirilgandan so'ng ularning yaylov faoliyati va daromad darajasi pasayganini ta'kidladilar. Yaqin atrofdagi boshqa yaylovlarga o'z ixtiyori bilan ko'chib o'tishdan tashqari, cho'ponlar jamoaviy podaning sonini va qolgan yaylovlarga bo'lgan bosimni nazorat qilish uchun chorva mollarining bir qismini sotish orqali vaziyatga moslashdilar.

Yaylovlardan harbiy maqsadlarda foydalanilishi sababli, cho'ponlar loyiha ishlab chiquvchisiga murojaat qilib, hisobotning 8.1, 8.8.2 va 10.1-bo'limlarida batafsil ta'riflanganidek, o'zlari yashaydigan joylar yaqinidagi muqobil yaylovlarga kirish va ulardan foydalanish uchun rasmiy huquqlarni olishda ko'maklashishni so'rashdi.

ISRA tekshiruvi natijasida quyidagi xulosaga kelindi:

- FES va ESAT obyektlari joylashgan hududda yerga egalik huquqiga ega bo'lgan va bo'lmagan 23 nafar yer egasidan 20 nafari loyiha ta'sirida qolgan yerdan foydalanishni to'xtatganini va buning oqibatida zarar ko'rganini (ya'ni, muddatidan oldin iqtisodiy ko'chishga majbur bo'lganini) ta'kidladi.

- FES va ESAT uchastkalaridagi 23 ta unvonli va unvonsiz yer egalaridan ikkita unvonli yer egasi (O-1 va O-3) loyiha ta'sir ko'rsatgan yer uchastkalaridan norasmiy foydalanishni davom ettirdi. O-1 daromadlarida hech qanday pasayishni boshdan kechirmadi, O-3 esa daromadlaridagi tegishli o'zgarishlarni tasdiqlay olmadi (shu sababli YSOTVTR maslahatchisi tegishli daromad yo'qotilganligi haqidagi ijobiy taxminni qabul qildi).
- FES va ESAT uchastkalaridagi 23 ta unvonli va unvonsiz yer egalaridan biri unvonli yer egasi (O-35) loyiha uchastkasidan tashqaridagi qolgan katta hajmdagi ijaraga olingan yaylovlardan foydalangan va bu ko'chirish bilan bog'liq hech qanday yo'qotishlarga yoki daromadlarning pasayishiga duch kelmagan.
- FES va energiya to'plash tizimi joylashgan yer uchastkalariga egalik huquqi bo'lgan va bo'lmagan 23 nafar yer egasidan biri (O-32) loyihaga aloqador yer uchastkasidan foydalanmaganligi sababli, mulkni begonalashtirish jarayoni boshlanishi bilan bog'liq hech qanday zarar ko'rmagan yoki daromadini yo'qotmagan.
- FES uchastkalaridagi 14 nafar ishchidan 10 nafari loyiha hududidan tashqaridagi boshqa ish o'rinlariga o'tkazilganligi sababli, mulkni olib qo'yish tartiblari boshlanishi bilan bog'liq hech qanday zarar ko'rmagan yoki daromadlari kamaymagandi. To'rt nafar ishchi bilan yer egasi (ish beruvchi) tomonidan YIShning bekor qilinishi ularga ta'sir ko'rsatganligini aniqlash maqsadida ISRA maslahatlashuvlarini o'tkazish uchun bog'lanishning imkoni bo'lmadi.

7-11-jadval. Yerni muddatidan oldin olib qo'yish loyihalarini amalga oshirish maydonlarida muddatidan oldin iqtisodiy ko'chirishga oid umumiy ma'lumot

LOYIHANI AMALGA OSHIRISH JOYI	LTX/LTK KODI	YER EGASI YOKI XODIM	YERDAN MUDDATIDAN OLDIN CHIQIB KETISH	YERDAN MUDDATIDAN OLDIN AJRALISH NATIJASIDA DAROMADNING KAMAYISHI	MUDDATIDAN OLDIN KO'CHIB KETISH
			HA/YO'Q	HA/YO'Q	(HA/YO'Q)
100 MVt quvvatga ega FES	O-1	Yer egasi	Yo'q	Yo'q	Yo'q
	O-3	Yer egasi	Yo'q	Tasdiqlanmadi, maslahatchi ha deb taxmin qildi	Tasdiqlanmadi, maslahatchi ha deb taxmin qildi
	O2, O-4 to O-18, O-31	Yer egasi	Ha	Ha	Ha
	W-26, W-27 and W-30	Ishchilar	Keyinchalik aniqlanadi	Keyinchalik aniqlanadi	Keyinchalik aniqlanadi
	W-19 to W-22, W-23 to W-25, W-28 and W- 29	Ishchilar	Ha	Yo'q	Yo'q
	O-32	Yer egasi	Ha	Yo'q	Yo'q
	O-33	Yer egasi	Ha	Ha	Ha

LOYIHANI AMALGA OSHIRISH JOYI	LTX/LTK KODI	YER EGASI YOKI XODIM	YERDAN MUDDATIDAN OLDIN CHIQIB KETISH Ha/Yo'q	YERDAN MUDDATIDAN OLDIN AJRALISH NATIJASIDA DAROMADNING KAMAYISHI Ha/Yo'q	MUDDATIDAN OLDIN KO'CHIB KETISH (Ha/Yo'q)
Nurobod kichik stansiyasi	O-34	Yer egasi	Ha	Ha	Ha
400 MW PV power plant	O-35	Yer egasi	Ha	Yo'q	Yo'q
	W-36	Ishchilar	Keyinchalik aniqlanadi	Keyinchalik aniqlanadi	Keyinchalik aniqlanadi
	W-37	Ishchilar	Ha	Yo'q	Yo'q
Muddatidan oldin ko'chirilgan LTX va LTKlarning umumiy soni					20

DRAFT

8 KOMPENSATSIYA VA QO'SHIMCHA YORDAM OLIH HUQUQI

Texnik-iqtisodiy asoslash, loyihaning muqobil variantlarini batafsil ishlab chiqish va tahlil qilishdan so'ng,

tanlovning texnik-iqtisodiy va ekologik-iqtisodiy mezonlari asosida loyihani amalga oshirish uchun bir qator yer uchastkalari ajratilib, ular texnik-iqtisodiy asoslash, loyihaning muqobil variantlarini batafsil ishlab chiqish va tahlil qilishdan so'ng aniqlandi. Loyihaning asosiy, yordamchi va tegishli ob'ektlarining izi iqtisodiy ko'chishni keltirib chiqaradi, chunki qurilish paytida xususiy yer egaliklarini vaqtincha egallab olish va/yoki qonuniy ekspropriatsiya protokollari orqali loyiha ob'ektlarini ishlatish uchun doimiy yer olish.

Milliy Qonunchilik va RMT tomonidan yerdan foydalanish va majburiy ko'chirish bilan bog'liq talablarga muvofiq, loyiha ishlab chiqaruvchisi tirikchilikka ta'sirini kamaytirish uchun yumshatish va zararni qoplash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirishni ta'minlaydi. Ushbu chora-tadbirlarni quyidagi toifalarga bo'lish mumkin:

- Loyihadan oldingi tirikchilik maqomlarini qayta tiklash uchun xususiy mulkning jismoniy aktivlari va qonuniy tan olingan daromad manbalarining yo'qolishi uchun **kompensatsiya**.
- Kompensatsiyaga qo'shimcha ravishda yoki yo'q bo'lganda loyihadan oldingi daromad olish qobiliyatini qayta tiklash yoki oshirish uchun tirikchilikni tiklash choralari.

8.1 Huquqlar Doirasi

Yuqoridagi chora-tadbirlarning qo'llanilishi va ko'lami loyihaga ta'sir ko'rsatadigan yer uchastkalari va/yoki umumiy resurslarga egalik qilish huquqlarining tirikchilik darajasi va oldindan mavjud bo'lgan huquqlariga qarab farq qiladi. Taqdim etilgan **Error! Reference source not found.** huquqlar matritsasi kompensatsiyalarning turli oqimlari va tirikchilik vositalarini tiklash choralari uchun muvofiqlik mezonlarini belgilaydi.

Eslatma: Huquqlar matritsasi LTKX bilan maslahatlashuvga va keyinchalik tushuntirishlar va kengaytirilgan majburiyatlar bilan qayta ko'rib chiqilishi kerak.

8-1-jadval: Barcha iqtisodiy ko'chirilgan PAG va PABlarga tegishli huquqlar matritsasi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
Yer huquqlari yoki yerni ijaraga olish	Haydaladigan yerlarga bo'lgan huquqlarning doimiy yo'qotilishi	Hosilni yig'ib olish huquqiga ega bo'lgan yer egalari	Kompensatsiya 1-variant - ta'sirlangan qishloq xo'jaligi yerlaridan olinadigan o'rtacha yillik sof daromad (foyda)ni 4 yillik o'tish davriga ko'paytirib hisoblanadigan pul kompensatsiyasi. Ushbu usul yerda qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirish aniq ko'rinib turgan va/yoki sof daromadni hisoblash uchun daromadlar haqidagi tegishli ma'lumotlar mavjud bo'lgan hollarda qo'llaniladi. 2-variant - Tegishli tumanlardagi o'xshash ekin yerlarining joriy (o'rtacha) ijara narxlari hamda ta'sirlangan yer uchastkalarining o'lchami (gektardagi maydoni) asosida hisoblangan pul kompensatsiyasi. Bu hisob-kitob ekin yerlarini ijaraga olish huquqini onlayn savdo qilish tizimi (E-Auksion) ma'lumotlariga asoslanadi. Ushbu usul yerlarni ishlash aniq bo'lmagan holatlarda va/yoki sof daromadni hisoblash uchun daromadlar haqidagi tegishli ma'lumotlar mavjud bo'lmaganda qo'llaniladi. Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar - Yerni tozalashdan oldin hosilni yig'ib olishga ruxsat berish uchun bir oylik qurilish oldidan ogohlantirishlarni taqdim etish. - Qishloq xo'jaligi korxonalari egalarini elektron auksion bozori orqali haydaladigan yerlarni almashtirib olish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar/trening. - Qishloq xo'jaligi yerlarining 10 foizdan ko'prog'ini yo'qotayotgan fermer xo'jaligi egalari uchun agronomiya bo'yicha o'quv mashg'ulotlari. - Qishloq xo'jaligi yerlarining 10 foizidan ko'prog'ini yo'qotgan fermer xo'jaliklari egalari uchun moliyaviy savodxonlik bo'yicha o'quv mashg'ulotlari tashkil etiladi.	100 MVt quvvatga ega FES, ESAT, 4.9, TBTO va 70 km uzunlikdagi HEUL obyektlariga ko'rsatilgan ta'sir

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			- Kichik va o'rta biznes/karyerani rivojlantirish bo'yicha individual treninglar - doimiy ravishda o'z yerlarining 10% dan ortig'ini yo'qotgandan so'ng elektron auktsionlar bozorida zarur yer uchastkalarini sotib ololmagan qishloq xo'jaligi korxonalari (LTX) egalari uchun. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. Qo'shimcha talablar - Yer uchastkasi olib qo'yilishidan oldin pul kompensatsiyasini to'liq miqdorda to'lash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Bosh pudratchisiga obyekt topshirilishidan kamida uch oy oldin ko'chirish to'g'risidagi yozma xabarnomani taqdim etish. - Yerni olib qo'yish to'g'risidagi qaror ustidan shikoyat qilish uchun sud tizimiga (ya'ni sudga) murojaat qilishda to'sqinlik bo'lmaydi.	
		Dehqon xo'jaligi xo'jaligi yerlariga mulk huquqsiz egalik qiluvchilar	Kompensatsiya - Qo'llanilmaydi Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar - Yerni tozalashdan oldin hosilni yig'ib olishga ruxsat berish uchun bir oylik qurilish oldidan ogohlantirishlarni taqdim etish. - Qishloq xo'jaligi korxonalari egalari elektron auktsionlar onlayn bozori orqali haydaladigan yerlarni almashtirish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar/trening.	Ta'sir yuzaga kelmadi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			- Qishloq xo'jaligi yerlarining 10 foizdan ko'prog'ini yo'qotayotgan fermer xo'jaligi egalari uchun agronomiya bo'yicha o'quv mashg'ulotlari. - Qishloq xo'jaligi yerlarining 10 foizdan ko'prog'ini yo'qotgan fermer xo'jaliklari egalari uchun moliyaviy savodxonlik bo'yicha o'quv mashg'ulotlari tashkil etiladi. - Kichik va o'rta biznes/karyerani rivojlantirish bo'yicha shaxsiy treninglar - elektron auksionlar bozorida o'z yerlarining 10 foizdan ko'prog'ini yo'qotgandan so'ng zarur yer maydonlarini sotib olishga muvaffaq bo'lmagan qishloq xo'jaligi korxonalari egalari uchun mo'ljallangan. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. Qo'shimcha talablar - Yer uchastkasi olib qo'yilishidan oldin pul kompensatsiyasini to'liq miqdorda to'lash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Bosh pudratchisiga obyekt topshirilishidan kamida uch oy oldin ko'chirish to'g'risidagi yozma xabarnomani taqdim etish.	
	Yaylov yerlariga bo'lgan huquqlarning butunlay yo'qotilishi	Chorvachilik fermalarining egalari kichik tadbirkorlardir	Kompensatsiya Quyidagi summalardan biriga teng bo'lgan to'liq hajmdagi kompensatsiyani to'lash (i) 1-variant: Ta'sir ko'rsatilgan muayyan yer uchastkasi uchun hujjatlar bilan tasdiqlangan (rasman ma'lum	Quvvati 100 MVt bo'lgan fotoelektr stansiyasiga, 4,9 km va 70 km uzunlikdagi OHTL qismlariga

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			qilingan) oylik sof daromad 48 oyga ko'paytirilib hisoblanadi (4 yillik o'tish davri). Daromadlar haqidagi rasmiy hujjatlar bo'lmagan taqdirda: (ii) 2-variant: Ko'chirishdan oldingi yaylov/chorvachilik xo'jaligining og'zaki tavsifi hamda mahalliy chorva mahsuldorligi, chorvachilik mahsulotlarining bozor narxleri va chorvachilik xarajatlari haqidagi rasmiy ma'lumotlarga asoslanib, ta'sirlangan muayyan yer uchastkasi uchun hisoblangan oylik sof daromad 48 oyga (4 yillik o'tish davri) ko'paytiriladi. Daromadni baholash uchun tasdiqlovchi ma'lumot bo'lmagan holda: (iii) 3-variant: Oylik ish haqining milliy eng kam miqdori 48 oyga ko'paytirilgan holda (4 yillik o'tish davri). <u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar</u> - Ish to'xtatilgani uchun belgilangan kompensatsiya miqdoridan oshib ketgan hollarda, chorva mollari yangi yaylovlarga ko'chirish xarajatlarini qoplash (to'lovni tasdiqlovchi hujjatlar mavjud bo'lgan taqdirda). - Chorvachilik fermalari egalarini E-Yaylov auksion bozori orqali yaylov yerlarini olish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar-trening. - Chorvachilik, marketing va yaylovlarni barqaror boshqarish bo'yicha treninglar. - Agronomiya bo'yicha trening (ixtiyoriy kurs).	ko'rsatiladigan ta'sir

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			- Yaylov yerlarining 10 foizdan ko'prog'ini yo'qotgan chorvachilik fermalari egalari uchun moliyaviy savodxonlik bo'yicha mashg'ulotlar o'tkaziladi. - Kichik va o'rta biznes/karyerani rivojlantirish bo'yicha shaxsiy treninglar - onlayn-auksionda o'z yaylovlarining 10 foizdan ko'prog'ini yo'qotgandan so'ng zarur yaylov yerlarini sotib ololmagan chorvachilik fermalari egalari uchun. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. Qo'shimcha talablar - Yer uchastkasi olib qo'yilishidan oldin pul kompensatsiyasini to'liq miqdorda to'lash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Bosh pudratchisiga obyekt topshirilishidan kamida uch oy oldin ko'chirish to'g'risidagi yozma xabarnomani taqdim etish. - Yerni olib qo'yish to'g'risidagi qaror ustidan shikoyat qilish uchun sud tizimiga (ya'ni sudga) murojaat qilishda to'sqinlik bo'lmaydi.	
		Chorvachilik fermalarining egalari - klaster korxonalari	Kompensatsiya (i) Oraliq kompensatsiya Qurilish boshlanishi yoki doimiy foydalanish cheklovi joriy etilgan paytdan boshlab, yaylov yerlarini ijaraga olish huquqini sotish uchun onlayn-auksion bozori tashkil etilgunga qadar, oraliq kompensatsiya teng miqdordagi oylik to'lovlar shaklida amalga oshiriladi.	Quvvati 100 MVt va 400 MVt bo'lgan fotoelektr stansiyalari ob'ektlarida yuzaga kelgan ta'sir

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			1-variant: Ko'chirish oldidan chorva mollarini boqish haqidagi og'zaki tavsif hamda mahalliy chorvachilik mahsuldorligi, chorvachilik mahsulotlari bozor narxlari va chorvachilik xarajatlari to'g'risidagi rasmiy ma'lumotlarga asoslangan holda hisoblangan oylik sof daromad yo'qotilishi miqdori. Bu miqdor qurilish boshlanishi yoki doimiy foydalanish cheklovi joriy etilishidan to'g'risidagi yerlarini ijaraga olish huquqlarini sotish uchun onlayn-auksion bozori yaratilishigacha bo'lgan oylar soniga (eng ko'pi bilan 12 oy) ko'paytiriladi. 1-variant faqat klaster tashkiloti loyiha ta'sir ko'rsatadigan yerlarda chorvachilik va mol boqishdan olingan yillik sof daromadni aniqlash uchun daromadlar to'g'risidagi hisobotlarni taqdim eta olgan taqdirdagina qo'llaniladi. 2-variant: Qurilish boshlanishi yoki yaylov yerlaridan foydalanishga doimiy cheklovlar joriy etilishi sanasidan boshlab, yaylov yerlarini ijaraga olish huquqlarini sotish uchun onlayn-auksion bozori tashkil etilgunga qadar bo'lgan davr (ko'pi bilan 12 oy) uchun milliy eng kam ish haqini oylar soniga ko'paytirish orqali hisoblanadigan miqdor. 2-variant faqat klaster tashkiloti loyiha ta'sirida qolgan yerlarda chorvachilik yoki mol boqishdan olingan yillik sof daromadni aniqlash uchun daromadlar haqidagi hisobotlarni taqdim eta olmagan taqdirdagina qo'llaniladi. (ii) Yakuniy kompensatsiya Qurilish boshlanganidan yoki doimiy foydalanish cheklovi joriy etilganidan so'ng 12 oydan kechiktirmay (I) <u>to'liq hajmda</u>	

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			to'lanadigan va (II) quyidagi qiymatlardan biriga teng bo'lgan kompensatsiya: 1-variant (natura shakldagi kompensatsiya): Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi hamda Nurobod tumani hokimiyati bilan hamkorlikda chorvachilik xo'jaliklari egalari uchun xarajatsiz tarzda qo'mita zaxira yaylov yerlaridan almashtiriladigan yaylov yerlarini ajratishni ta'minlash. Yaylov yerlarini ijaraga berish huquqini sotish bo'yicha onlayn auksion tashkil etilgandan keyin, "yer evaziga yer" kompensatsiyasi taqdim etiladi. 2-variant (pul kompensatsiyasi): Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi klaster tashkilotiga yaylov yerlarini bepul almashtirib bera olmagan taqdirda: Nurobod tumanidagi shunga o'xshash yaylov yerlarining joriy (o'rtacha) ijara haqi asosida uzoq muddatli ijaraga olingan yaylov yerlarini sotib olish uchun E-Yaylov tizimi orqali pul kompensatsiyasi taqdim etiladi. Yakuniy kompensatsiya Nurobod tumanida (agar u yerda mavjud bo'lmasa, yaqin atrofdagi boshqa tumanda) yaylov yerlarini ijaraga olish huquqlarini sotish uchun onlayn-auksion tashkil etilgandan va yaylov yerlarini ijaraga olish huquqlarining birlik narxi (gektar uchun so'mda) belgilangandan so'ng bir martalik to'lov sifatida amalga oshiriladi. 3-variant: Oylik ish haqining milliy eng kam miqdori 48 oyga ko'paytirilgan holda (4 yillik o'tish davri).	

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar</u> - Ish to'xtatilgani uchun belgilangan kompensatsiya miqdoridan oshib ketgan hollarda, chorva mollarini yangi yaylovlarga ko'chirish xarajatlarini qoplash (to'lovni tasdiqlovchi hujjatlar mavjud bo'lgan taqdirda). - Chorvachilik fermalari egalarini E-Yaylov auksion bozori orqali yaylov yerlarini olish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar-trening. - Chorvachilik, marketing va yaylovlarni barqaror boshqarish bo'yicha treninglar. - Agronomiya bo'yicha trening (ixtiyoriy kurs). - Yaylov yerlarining 10 foizdan ko'prog'ini yo'qotgan chorvachilik fermalari egalari uchun moliyaviy savodxonlik bo'yicha mashg'ulotlar o'tkaziladi. - Kichik va o'rta biznes/karyerani rivojlantirish bo'yicha shaxsiy treninglar - onlayn-auksionda o'z yaylovlarining 10 foizdan ko'prog'ini yo'qotgandan so'ng zarur yaylov yerlarini sotib ololmagan chorvachilik fermalari egalari uchun. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u> - Yer uchastkasi olib qo'yilishidan oldin pul kompensatsiyasini to'liq miqdorda to'lash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Bosh pudratchisiga obyekt topshirilishidan kamida uch oy oldin ko'chirish to'g'risidagi yozma xabarnomani taqdim etish.	

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			Yerni olib qo'yish to'g'risidagi qaror ustidan shikoyat qilish uchun sud tizimiga (ya'ni sudga) murojaat qilishda to'sqinlik bo'lmaydi.	
		Egalik huquqsiz chorvadorlar yoki chorvachilik xo'jaligi egalari	<u>Kompensatsiya</u> - Qo'llanilmaydi <u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar</u> 1-variant: Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi hamda Nurobod tumani hokimligi bilan hamkorlikda zaxira yaylov yerlaridan foydalanishni osonlashtirish choralari ko'rish. Ko'chirish amalga oshirilishidan avval, o'rni bosuvchi yer uchastkalarining mavjudligi holatida, YISH, subijara shartnomalari tuziladi yoki yer ajratish (konsessiya) to'g'risidagi farmoyishlar chiqariladi. 2-variant: Ko'chirishdan oldin yaylov yerlariga muqobil topilmagan taqdirda, bir yillik o'tish davri mobaynida ozuqa xarid qilish uchun har oylik qo'shimcha to'lov amalga oshiriladi. Eslatma: O'tish davri YSOTVTR amalga oshirish bosqichidagi monitoring va baholash natijalariga asosanib qayta ko'rib chiqiladi. Quyidagi chora-tadbirlar variant ostida amalga oshiriladi 1 va variant 2 o'xshash: 100 MVt quvvatli fotoelektr stansiyasi uchastkasiga aloqador bo'lgan, yerga egalik huquqiga ega bo'lmagan cho'ponlarga nisbatan, agar harbiy baza atrofidagi yaylovlardan birgalikda foydalanish to'g'risida kelishuv tuzish imkoni bo'lsa, loyiha ishlab chiquvchisi mahalliy hokimiyat organlari bilan hamkorlikda, ushbu yerlarda chorva mollarini barqaror va	100 MVt quvvatga ega FE stansiyasi va ESATni o'z joyida faollashtirish

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			xavfsiz boqishni ta'minlash maqsadida cho'ponlar va harbiylar o'rtasidagi muvofiqlashtirishni yo'lga qo'yadi. - Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi rahnamoligida faoliyat yurituvchi vositachi chorvachilik tashkilotlari bilan qonuniy ikkilamchi ijara shartnomalarini tuzish jarayoni haqida norasmiy chorvadorlarni xabardor qilish uchun mo'ljallangan yo'naltiruvchi seminar-trening. - Chorvachilik fermalari egalarini E-Yaylov auksion bozori orqali yaylov yerlarini olish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar-trening. - Chorvachilik, marketing va yaylovlarni barqaror boshqarish bo'yicha treninglar. - FES hududiga xizmat ko'rsatish va to'plangan ozuqalarni mahalliy chorvadorlarga muntazam ravishda yetkazib berish maqsadida ozuqalarni utilizatsiya qilish dasturi. - Chorvachilik jamoalari yaqinida yaylov obyektlari, jumladan ozuqa omborlari va quduqlarni barpo etish. - Agronomiya bo'yicha treninglar (ixtiyoriy kurs). - Yaylov yerlarining 10 foizdan ko'prog'ini yo'qotgan chorvachilik fermalari egalari uchun moliyaviy savodxonlik bo'yicha mashg'ulotlar o'tkaziladi. - Kichik va o'rta biznes/karyerani rivojlantirish bo'yicha shaxsiy treninglar - onlayn-auksionda o'z yaylovlarining 10 foizidan ko'prog'ini yo'qotgandan so'ng zarur yaylov yerlarini sotib ololmagan chorvachilik fermalari egalari uchun. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u>	

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			- LTSh nomiga ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga ozuqa sotib olish uchun pul nafaqasini, shu jumladan tegishli soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) to'lash. - Bosh pudratchisiga obyekt topshirilishidan kamida uch oy oldin ko'chirish to'g'risidagi yozma xabarnomani taqdim etish.	
	Tijorat yerlariga bo'lgan huquqlarning doimiy yo'qotilishi	Mulkchilik huquqiga ega bo'lgan korxona egalari (qishloq xo'jaligi va chorvachilik korxonalari/tashkilotlaridan tashqari)	Kompensatsiya - Tegishli hududlardagi ko'chmas mulk bozorlarida taqqoslanadigan yerlarning joriy (o'rtacha) narxlari asosida tijorat yerlarini yo'qotganlik uchun pul kompensatsiyasi beriladi. Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar - Mahalliy ko'chmas mulk bozorlarida tijorat yerlarini sotib olish yoki ijaraga olish jarayoni haqida biznes egalari xabardor qilish maqsadida yo'naltiruvchi seminar/trening o'tkaziladi. - Yaylov yerlarining 10 foizidan ko'prog'ini yo'qotgan biznes egalari uchun moliyaviy savodxonlik bo'yicha mashg'ulotlar o'tkaziladi. - Kichik va o'rta biznes egalari uchun biznesni hamda kasbiy faoliyatni rivojlantirish bo'yicha shaxsiy treninglar. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. Qo'shimcha talablar - Yer uchastkasi olib qo'yilishidan oldin pul kompensatsiyasini to'liq miqdorda to'lash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Bosh pudratchisiga obyekt topshirilishidan kamida uch oy oldin ko'chirish to'g'risidagi yozma xabarnomani taqdim etish.	Ta'sir yuzaga kelmadi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			- Yerni olib qo'yish to'g'risidagi qaror ustidan shikoyat qilish uchun sud tizimiga (ya'ni sudga) murojaat qilishda to'sqinlik bo'lmaydi.	
		Mulk huquqiga ega bo'lmagan korxona egalari (qishloq xo'jaligi va chorvachilik korxonalari/tashkilotlaridan tashqari)	<u>Kompensatsiya</u> - Qo'llanilmaydi <u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar</u> - Mahalliy ko'chmas mulk bozorlarida tijorat yerlarini sotib olish yoki ijaraga olish jarayoni haqida biznes egalari xabardor qilish maqsadida yo'naltiruvchi seminar/trening o'tkaziladi. - Yaylov yerlarining 10 foizidan ko'prog'ini yo'qotgan biznes egalari uchun moliyaviy savodxonlik bo'yicha mashg'ulotlar o'tkaziladi. - Kichik va o'rta biznes egalari uchun biznesni hamda kasbiy faoliyatni rivojlantirish bo'yicha shaxsiy treninglar. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u> - Yer uchastkasi olib qo'yilishidan oldin pul kompensatsiyasini to'liq miqdorda to'lash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Bosh pudratchisiga obyekt topshirilishidan kamida uch oy oldin ko'chirish to'g'risidagi yozma xabarnomani taqdim etish.	Ta'sir yuzaga kelmadi
	Uy-joy qurilishi uchun yer uchastkasiga	Mulk huquqiga ega bo'lgan yer egalari	<u>Kompensatsiya</u> - 1-variant - uy-joy qurish uchun mo'ljallangan yer uchastkasini yo'qotganligi uchun to'liq qoplanish qiymatidagi pul	Ta'sir yuzaga kelmadi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
	bo'lgan huquqlarning (mulk huquqining) doimiy yo'qotilishi		kompensatsiyasi. Bu qiymat mahalliy ko'chmas mulk bozorida ekvivalent qiymatdagi yer uchastkasining joriy narxidan kelib chiqib hisoblanadi (vaziyatga qarab, qo'shimcha binolar bilan yoki ularsiz). - Dastlabki yuridik xizmatlar, ro'yxatdan o'tkazish yig'implari va yer uchastkasini ro'yxatga olish uchun hujjatlar bilan tasdiqlangan (isbotlangan) xarajatlar qoplanadi. - 2-variant - mahalliy ko'chmas mulk bozorida teng qiymatga ega bo'lgan yer uchastkasini taqdim etish orqali natura shaklida kompensatsiya (vaziyatga qarab, qo'shimcha inshootlar bilan yoki ularsiz). - Dastlabki yuridik xizmatlar, ro'yxatdan o'tkazish yig'implari va yer uchastkasini ro'yxatga olish uchun hujjatlar bilan tasdiqlangan (isbotlangan) xarajatlar qoplanadi. <u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar</u> - Mahalliy ko'chmas mulk bozorlarida uy-joy qurish uchun yer uchastkalarini sotib olish va ro'yxatdan o'tkazish tartiblari (jumladan, huquqiy va soliq qoidalarini) bilan PAP ishtirokchilarini tanishtirish maqsadida yo'naltiruvchi seminar/trening o'tkaziladi. Ushbu ta'lim ixtiyoriy ravishda taqdim etiladi. <u>Qo'shimcha talablar</u> - Yer uchastkasi olib qo'yilishidan oldin pul kompensatsiyasini to'liq miqdorda to'lash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Bosh pudratchisiga obyekt topshirilishidan kamida uch oy oldin ko'chirish to'g'risidagi yozma xabarnomani taqdim etish.	

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			Yerni olib qo'yish to'g'risidagi qaror ustidan shikoyat qilish uchun sud tizimiga (ya'ni sudga) murojaat qilishda to'sqinlik bo'lmaydi.	
		Mulk huquqiga ega bo'lmagan yer egalari	<u>Kompensatsiya</u> <u>Qo'llanilmaydi</u> <u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar</u> - Mahalliy ko'chmas mulk bozorlarida uy-joy qurish uchun yer uchastkalarini sotib olish va ro'yxatdan o'tkazish tartiblari (jumladan, huquqiy va soliq qoidalarini) bilan PAP ishtirokchilarini tanishtirish maqsadida yo'naltiruvchi seminar/trening o'tkaziladi. Ushbu ta'lim ixtiyoriy ravishda taqdim etiladi. <u>Qo'shimcha talablar</u> - Yer uchastkasi olib qo'yilishidan oldin pul kompensatsiyasini to'liq miqdorda to'lash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Bosh pudratchisiga obyekt topshirilishidan kamida uch oy oldin ko'chirish to'g'risidagi yozma xabarnomani taqdim etish.	Ta'sir yuzaga kelmadi
Daraxtlar (ko'p yillik o'simliklar)	Ko'p yillik ekinlarning (daraxtlarning) yo'qotilishi	Mevali va manzarali daraxtlarning mulk huquqiga ega bo'lgan hamda ega bo'lmagan egalari	<u>Kompensatsiya</u> Mavjud daraxtlarning yo'qotilishi (kesilishi) uchun to'liq tiklanish qiymati miqdorida pul kompensatsiyasi, mevali va/yoki manzarali daraxtlarning soni hamda yetuklik darajasidan, shuningdek, ularning mahalliy bozorlardagi kutilayotgan (yetuk) qiymatidan kelib chiqqan holda to'lanadi. <u>Qo'shimcha talablar</u>	Uzunligi 4,9 km va 70 km bo'lgan TBTO HEUL uchastkalarida yuzaga kelgan ta'sir.

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			- Yer uchastkasi olib qo'yilishidan oldin pul kompensatsiyasini to'liq miqdorda to'lash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash.	
Qurilgan aktivlar (binolar va inshootlar)	Qurilgan uy-joy aktivlarining yo'qotilishi	Mulkchilik huquqiga ega bo'lgan va mulkchilik huquqsiz qurilgan turar-joy obyektlari (ya'ni, turar-joy binolari) egalari	<u>Kompensatsiya</u> - Mahalliy bozorlardagi qurilish materiallarining joriy narxlari asosida yo'qotilgan turar joy binolari (inshootlari)ning to'liq qiymatini qoplash miqdorida pul kompensatsiyasi beriladi. - Loyiha ta'sirida qolgan aktivlarni tiklash bo'yicha hujjatlar bilan tasdiqlangan (isbotlangan) xarajatlar, ya'ni qurilish ishlari va muhandislik tarmoqlariga ulanish xarajatlari, to'liq qoplanadi. <u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar</u> - Ko'chmas mulk egalari buzilgan yoki tashlab qo'yilgan binolardan qimmatli materiallarni olishga ruxsat beriladi. - Agar egallab olingan uy-joy uchun jismoniy ko'chish boshlangan bo'lsa, ko'chirilgan paytdan e'tiboran uch (3) oydan ko'p bo'lmagan o'tish davri uchun tegishli turar-joy uchun oylik ijara to'lovlari (ya'ni, XMK va YeTTB standartlari bo'yicha). <u>Qo'shimcha talablar</u> - Ko'chirishdan kamida uch oy oldin yerni olib qo'yish to'g'risida yozma xabar berish. - Ko'chirishdan oldin pul kompensatsiyasini to'lash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash.	Ta'sir yuzaga kelmadi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
	Tijorat (yashash uchun mo'ljallanmagan) ko'chmas mulk aktivlarining yo'qotilishi	Yashash uchun mo'ljallanmagan obyektlarga (ya'ni iqtisodiy foydali binolar, inshootlar, quvurlar, quduqlar, qoplangan ariqlar va hokazo) mulk huquqi bilan va mulk huquqsiz egalik qiluvchi shaxslar.	Kompensatsiya - Mahalliy bozorlardagi qurilish materiallarining joriy narxlari asosida noturar joy qurilgan obyektlar (inshootlar) yo'qotilganligi uchun to'liq miqdorda pul bilan qoplanadigan tovon. - Loyiha ta'sirida qolgan aktivlarni tiklash bo'yicha hujjatlar bilan tasdiqlangan (isbotlangan) xarajatlar, ya'ni qurilish ishlari va muhandislik tarmoqlariga ulanish xarajatlari, to'liq qoplanadi. Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar - Ko'chmas mulk egalari buzilgan yoki tashlab qo'yilgan binolardan qimmatli materiallarni olishga ruxsat beriladi. Qo'shimcha talablar - Ko'chirishdan kamida uch oy oldin yerni olib qo'yish to'g'risida yozma xabar berish. - Ko'chirishdan oldin pul kompensatsiyasini to'lash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash.	Quvvati 100 MVt bo'lgan quyosh elektr stansiyasi va ESAT maydonlarida yuzaga kelgan ta'sir.
	Buzib tashlash va ko'chirish xarajatlari	Turar joy va noturar joy qurilgan obyektlarning mulk huquqiga ega bo'lgan va mulk huquqiga ega bo'lmagan egalari	Kompensatsiya Yo'qotilishi (buzilishi) ehtimoli bo'lgan doimiy bino va inshootlar uchun to'lanadigan kompensatsiya umumiy summasining 5 foizi miqdorida nosozliklar uchun kompensatsiya taqdim etish.	Quvvati 100 MVt bo'lgan quyosh elektr stansiyasi va ESAT maydonlarida yuzaga kelgan ta'sir.
O'simlikchilikdan olinadigan daromad	O'simlikchilik xo'jaliklari	Yerga egalik huquqiga ega bo'lgan, bir yillik	Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar Oraliq nafaqani to'liq miqdorda to'lash. Ushbu nafaqa quyidagilardan biriga teng bo'ladi:	Uzunligi 4,9 km, 70 km va TBTO HEUL

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
	daromadining doimiy yo'qotilishi	ekinlar yetishtiruvchi fermer xo'jaliklari egalari	(i) 1-variant: Ta'sirlangan qishloq xo'jaligi yerlaridan olingan, hujjatlar bilan tasdiqlangan (rasman e'lon qilingan) o'rtacha yillik sof daromad (foyda) 4 yillik o'tish davriga ko'paytiriladi. Daromadlar haqidagi rasmiy hujjatlar bo'lmagan taqdirda: (ii) 2-variant: Ko'chib o'tgan paytdan boshlab 12 oylik o'tish davri uchun milliy eng kam ish haqi miqdori. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. Qo'shimcha talablar - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	uchastkalarida yuzaga kelgan ta'sir.
		Bir yillik ekinlar yetishtiruvchi nomi ko'rsatilmagan fermer xo'jaliklari egalari	- Oraliq nafaqani to'liq miqdorda to'lash. Ushbu nafaqa quyidagilardan biriga teng bo'ladi: (i) 1-variant: Ta'sirlangan qishloq xo'jaligi yerlaridan olingan, hujjatlar bilan tasdiqlangan (rasman e'lon qilingan) o'rtacha yillik sof daromad (foyda) 4 yillik o'tish davriga ko'paytiriladi. Daromadni baholash uchun tekshiriladigan ma'lumot bo'lmagan holda:	Ta'sir yuzaga kelmadi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			(ii) 2-variant: Ko'chib o'tgan kundan boshlab 12 oy mobaynida belgilangan milliy eng kam ish haqi miqdori. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u> - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
		Ko'p yillik ekinlar yetishtiruvchi fermer xo'jaliklari egalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> - Ikki yillik o'tish davriga ko'paytiriladigan ko'p yillik ishlab chiqarishdan olingan sof foydaga (oldingi 3 yildagi o'rtacha) teng miqdorda nafaqa berish. - Elektr uzatish liniyasi xavfsizlik zonasidagi (TXZ) me'yoriy cheklovlar tufayli ko'p yillik ekinlar ishlab chiqarishida zarar ko'rgan yoki kamayish yuz bergan qishloq xo'jaligi korxonalari egalari uchun HEUL loyihasining elektr uzatish liniyasi xavfsizlik zonasida (TXZ) xavfsiz va daromadli ekin yetishtirish bo'yicha muqobil ekinlar va qishloq xo'jaligi texnologiyalariga oid agronomik o'quv modullari taqdim etiladi. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u> - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	Uzunligi 4,9 km, 70 km va TBTO HEUL uchastkalarida yuzaga kelgan ta'sir.

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
		Ko'p yillik ekinlar yetishtirilayotgan qishloq xo'jaligi yerlariga mulk huquqiga ega bo'lmagan egalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> - Ikki yillik o'tish davriga ko'paytiriladigan ko'p yillik ishlab chiqarishdan olingan sof foydaga (oldingi 3 yildagi o'rtacha) teng miqdorda nafaqa berish. - Elektr uzatish liniyasi xavfsizlik zonasidagi (TXZ) me'yoriy cheklovlar tufayli ko'p yillik ekinlar ishlab chiqarishida zarar ko'rgan yoki kamayish yuz bergan qishloq xo'jaligi korxonalari egalari uchun HEUL loyihasining elektr uzatish liniyasi xavfsizlik zonasida (TXZ) xavfsiz va daromadli ekin yetishtirish bo'yicha muqobil ekinlar va qishloq xo'jaligi texnologiyalariga oid agronomik o'quv modullari taqdim etiladi. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u> - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	Ta'sir yuzaga kelmadi
	O'simlikchilik xo'jaliklaridan keladigan daromadning vaqtinchalik yo'qolishi	Yerga egalik huquqiga ega bo'lgan, bir yillik ekinlar yetishtiruvchi fermer xo'jaliklari egalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> 1-variant: Qishloq xo'jaligi faoliyati buzilgan davr mobaynida zarar ko'rgan qishloq xo'jaligi yerlaridan olinadigan o'rtacha yillik sof daromad (foyda) yo'qotilgani uchun pul kompensatsiyasi (har bir yer uchastkasi uchun 12 oylik muddat hisobida baholanadi). Eslatma: Agar loyiha ta'sir ko'rsatgan har qanday yer maydonida qishloq xo'jaligi faoliyatidagi amaliy tanaffus bir yildan ortiq davom etsa, kompensatsiya paketi tegishli tarzda qayta ko'rib chiqiladi. 2-variant: O'rim-yig'im qurilish ishlari boshlanishidan oldin to'liq yakunlangan taqdirda (qurilishdan oldin xabar berilgandan keyin) pul kompensatsiyasi qo'llanilmaydi.	Uzunligi 4,9 km, 70 km va TBTO HEUL uchastkalarida yuzaga kelgan ta'sir.

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			- Yerni tozalashdan oldin hosilni yig'ib olishga ruxsat berish uchun bir oylik qurilish oldidan ogohlantirishlarni taqdim etish. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u> - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
		Bir yillik ekinlar yetishtiruvchi nomi ko'rsatilmagan fermer xo'jaliklari egalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> 1-variant: Qishloq xo'jaligi faoliyati buzilgan davr mobaynida zarar ko'rgan qishloq xo'jaligi yerlaridan olinadigan o'rtacha yillik sof daromad (foyda) yo'qotilgani uchun pul kompensatsiyasi (har bir yer uchastkasi uchun 12 oylik muddat hisobida baholanadi). Eslatma: Agar loyiha ta'sir ko'rsatgan har qanday yer maydonida qishloq xo'jaligi faoliyatidagi amaliy tanaffus bir yildan ortiq davom etsa, kompensatsiya paketi tegishli tarzda qayta ko'rib chiqiladi. 2-variant: O'rim-yig'im qurilish ishlari boshlanishidan oldin to'liq yakunlangan taqdirda (qurilishdan oldin xabar berilgandan keyin) <u>pul kompensatsiyasi qo'llanilmaydi.</u> - Yerni tozalashdan oldin hosilni yig'ib olishga ruxsat berish uchun bir oylik qurilish oldidan ogohlantirishlarni taqdim etish. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u>	Ta'sir yuzaga kelmadi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
Chorvachilik va / yoki podachilikdan olinadigan daromad	Chorvachilik fermalari va/yoki podachilikdan olinadigan daromadlarning doimiy ravishda yo'qotilishi	Chorvachilik fermalarining egalari kichik tadbirkorlardir	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> Oraliq nafaqani to'liq miqdorda to'lash. Ushbu nafaqa quyidagilardan biriga teng bo'ladi: (i) 1-variant: Ta'sir ko'rsatilgan muayyan yer uchastkasi uchun hujjatlar bilan tasdiqlangan (rasman e'lon qilingan) oylik sof daromad 12 oyga ko'paytirilib hisoblanadi (bir yillik o'tish davri uchun). Daromadlar haqidagi rasmiy hujjatlar bo'lmagan taqdirda: (ii) 2-variant: Ko'chirilishdan oldingi yaylov/chorvachilik xo'jaligining og'zaki tavsifi hamda mahalliy chorva mahsuldorligi, chorvachilik mahsulotlarining bozor narxlar va chorvachilik xarajatlari haqidagi rasmiy ma'lumotlarga asoslangan holda, zarar ko'rgan muayyan yer uchastkasi uchun hisoblangan oylik sof daromadni 12 oyga ko'paytirish (bir yillik o'tish davri uchun). Daromadni baholash haqida tasdiqlovchi ma'lumotlar bo'lmagan holatda: (iii) 3-variant: milliy eng kam oylik ish haqi - 12 oyga ko'paytirilib hisoblanadi (o'tish davri bir yil davom etadi).	Quyosh elektr stansiyasi hududida, shuningdek 4,9 km va 70 km uzunlikdagi HEUL yo'nalishlarida yuzaga kelgan ta'sir.

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			- Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u> - LTKShning ro'yxatga olingan bank hisobvaraqlariga daromadlarni tiklash uchun o'tish nafaqalarini, shu jumladan tegishli soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
		Chorvachilik fermalarining egalari - klaster korxonalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> - Oraliq nafaqani to'liq miqdorda to'lash. Bu qo'shimcha haq quyidagi qiymatlardan biriga teng bo'ladi: (i) 1-variant: Ta'sir ko'rsatilgan muayyan yer uchastkasi uchun hujjatlar bilan tasdiqlangan (rasman e'lon qilingan) oylik sof daromad 12 oyga ko'paytirilib hisoblanadi (bir yillik o'tish davri uchun). Daromadlar haqidagi rasmiy hujjatlar bo'lmagan taqdirda: (ii) 2-variant: milliy eng kam oylik ish haqi - 12 oyga ko'paytirilib hisoblanadi (o'tish davri bir yil davom etadi). <u>Qo'shimcha talablar</u> - LTKShning ro'yxatga olingan bank hisobvaraqlariga daromadlarni tiklash uchun o'tish nafaqalarini, shu jumladan tegishli soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	FE stantsiyalar joylashgan joylarga ta'siri

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
		Egalik huquqsiz podachilar va chorvachilik xo'jaligi egalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> - Oraliq nafaqani to'liq miqdorda to'lash. Ushbu nafaqa quyidagilardan biriga teng bo'ladi: (i) 1-variant: Ta'sir ko'rsatilgan muayyan yer uchastkasi uchun hujjatlar bilan tasdiqlangan (rasman e'lon qilingan) oylik sof daromad 12 oyga ko'paytirilib hisoblanadi (bir yillik o'tish davri uchun). Daromadlar haqidagi rasmiy hujjatlar bo'lmagan taqdirda: (i) 2-variant: Ko'chirilishdan oldingi yaylov/chorvachilik xo'jaligining og'zaki tavsifi hamda mahalliy chorva mahsuldorligi, chorvachilik mahsulotlarining bozor narxlar va chorvachilik xarajatlari haqidagi rasmiy ma'lumotlarga asoslangan holda, zarar ko'rgan muayyan yer uchastkasi uchun hisoblangan oylik sof daromadni 12 oyga ko'paytirish (bir yillik o'tish davri uchun). Daromadni baholash uchun tekshiriladigan ma'lumot bo'lmagan holda: (ii) 3-variant: milliy eng kam oylik ish haqi - 12 oyga ko'paytirilib hisoblanadi (o'tish davri bir yil davom etadi). - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u>	ESAT obyekti uchastkasida yuzaga kelgan ta'sir.

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			LTKShning ro'yxatga olingan bank hisobvaraqlariga daromadlarni tiklash uchun o'tish nafaqalarini, shu jumladan tegishli soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
	Chorvachilik xo'jaliklari va/yoki podachilikdan vaqtinchalik daromad yo'qotilishi	Egalik huquqiga ega chorvachilik xo'jaligi egalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> Tiklash qiymatining to'liq hajmida kompensatsiya to'lovini amalga oshirish. Ushbu nafaqa quyidagilardan biriga teng bo'ladi: (i) 1-variant: Tegishli ta'sirlangan yer uchastkasi uchun hujjatlar bilan tasdiqlangan (rasman e'lon qilingan) oylik sof daromadni yaylovlardan foydalanishni cheklash davomiyligi (oylar soni) ga ko'paytirish natijasi. Daromadlar haqidagi rasmiy hujjatlar bo'lmagan taqdirda: (ii) 2-variant: Ko'chirishdan oldingi yaylov/chorvachilik xo'jaligining og'zaki tavsifi hamda mahalliy chorva mahsulodlari, chorvachilik mahsulotlarining bozor narxlar va chorvachilik xarajatlari haqidagi rasmiy ma'lumotlarga asoslanib, ta'sirlangan muayyan yer uchastkasi uchun hisoblab chiqilgan bir oylik sof daromad, yaylovlardan foydalanish cheklangan davr (oylar soni) ga ko'paytiriladi. Daromadni baholash haqida tasdiqlovchi ma'lumotlar bo'lmagan holatda:	Uzunligi 4,9 km va 70 km bo'lgan HEUL uchastkalarida yuzaga kelgan ta'sir.

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			(iii) 3-variant: milliy oylik eng kam ish haqi — yaylovlarga kirish cheklangan davr (oylar soni)ga ko'paytiriladi. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u> - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
		Egalik huquqsiz chorvadorlar yoki chorvachilik xo'jaligi egalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> - Tiklash qiymatining to'liq hajmida kompensatsiya to'lovini amalga oshirish. Ushbu nafaqa quyidagi qiymatlardan <u>gaysi biri yuqoriroq va/yoki mavjud bo'lishiga qarab, o'sha qiymatga teng bo'ladi:</u> (i) 1-variant: Tegishli ta'sirlangan yer uchastkasi uchun hujjatlar bilan tasdiqlangan (rasman e'lon qilingan) oylik sof daromadni yaylovlardan foydalanishni cheklash davomiyligi (oylar soni) ga ko'paytirish natijasi. Daromadlar haqidagi rasmiy hujjatlar bo'lmagan taqdirda: (ii) 2-variant: Ko'chirishdan oldingi yaylov/chorvachilik xo'jaligining og'zaki tavsifi hamda mahalliy chorva mahsuldorligi, chorvachilik mahsulotlarining bozor narxlar va chorvachilik xarajatlari haqidagi rasmiy ma'lumotlarga asosanib, ta'sirlangan muayyan yer	Ta'sir yuzaga kelmadi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			uchastkasi uchun hisoblab chiqilgan bir oylik sof daromad, yaylovlardan foydalanish cheklangan davr (oylar soni) ga ko'paytiriladi. Daromadni baholash haqida tasdiqlovchi ma'lumotlar bo'lmagan holatda: (iii) 3-variant: milliy oylik eng kam ish haqi — yaylovlarga kirish cheklangan davr (oylar soni)ga ko'paytiriladi. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u> - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
Boshqa tijorat faoliyatidan olingan daromadlar	Boshqa tijorat korxonalaridan olinadigan daromadning doimiy ravishda yo'qolishi	Mulkchilik huquqiga ega bo'lgan korxona egalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> - Oraliq nafaqani to'liq miqdorda to'lash. Ushbu nafaqa quyidagilardan biriga teng bo'ladi: (i) 1-variant: Ta'sirlangan yer uchastkasining hujjat bilan tasdiqlangan (rasman e'lon qilingan) oylik sof daromadi - biznes va daromadni o'rnini bosuvchi yerda tiklash davomiyligiga ko'paytiriladi (o'tish davri 12 oydan oshmasligi shart). Daromadlar haqidagi rasmiy hujjatlar bo'lmagan taqdirda:	Ta'sir yuzaga kelmadi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			(ii) 2-variant: milliy eng kam oylik ish haqi miqdori - o'rni bosuvchi yerdagi biznes va daromadlarni tiklash davomiyligiga ko'paytirilgan holda (o'tish davri 12 oydan oshmasligi shart). - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. Qo'shimcha talablar - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
		Mulk huquqiga ega bo'lmagan korxona egalari	Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar (i) Oraliq nafaqani to'liq miqdorda to'lash. Ushbu nafaqa quyidagilardan biriga teng bo'ladi: (ii) 1-variant: Ta'sirlangan yer uchastkasining hujjat bilan tasdiqlangan (rasman e'lon qilingan) oylik sof daromadi - biznes va daromadni o'rni bosuvchi yerda tiklash davomiyligiga ko'paytiriladi (o'tish davri 12 oydan oshmasligi shart). Daromadlar haqidagi rasmiy hujjatlar bo'lmagan taqdirda: (iii) 2-variant: milliy eng kam oylik ish haqi miqdori - o'rni bosuvchi yerdagi biznes va daromadlarni tiklash davomiyligiga ko'paytirilgan holda (o'tish davri 12 oydan oshmasligi shart).	Ta'sir yuzaga kelmadi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			- Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u> - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
	Boshqa tijorat korxonalaridan olinadigan daromadning vaqtinchalik yo'qolishi	Mulkchilik huquqiga ega bo'lgan korxona egalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> 1-variant: Faoliyat to'xtatilgan davr uchun yo'qotilgan foyda miqdorida nafaqa to'lash, bunda daromadlar haqidagi rasmiy hujjatlar taqdim etilishi shart. 2-variant: Daromadlar haqida rasmiy hujjatlar bo'lmagan taqdirda, faoliyat to'xtatilgan davr uchun milliy darajada belgilangan eng kam ish haqi miqdorida to'lov amalga oshiriladi. <u>Qo'shimcha talablar</u> - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	Ta'sir yuzaga kelmadi
		Mulk huquqiga ega bo'lmagan korxona egalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> 1-variant: Faoliyat to'xtatilgan davr uchun yo'qotilgan foyda miqdorida nafaqa to'lash, bunda daromadlar haqidagi rasmiy hujjatlar taqdim etilishi shart. 2-variant: Rasmiy hujjatlar bo'lmasa, asosiy zarar ko'rgan ishchilarga to'xtatilgan biznes muddati uchun eng kam ish haqi beriladi.	Ta'sir yuzaga kelmadi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			<u>Qo'shimcha talablar</u> - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
Ish bilan ta'minlash	Ta'sirlangan korxonalarda doimiy ish o'rinlarining yo'qotilishi	Loyihadan ta'sirlangan korxonalar tomonidan yollangan xodimlar	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> - Olti (6) oydan oshmaydigan o'tish davri uchun milliy eng kam ish haqi yoki ishchilarning loyihadan oldingi hujjatlashtirilgan ish haqi (qaysi biri yuqori bo'lsa) ga teng oylik ishdan bo'shatish nafaqasi. - Dehqonchilikda band bo'lgan ishchilar uchun agronomiya bo'yicha trening - Chorvachilik sohasida band bo'lgan xodimlarni marketing hamda yaylovlarni barqaror boshqarish bo'yicha treninglar o'tkazish. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u> - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisobvaraqlariga pul nafaqalarini, tegishli soliqlar bilan birga (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	FE stantsiyalar joylashgan joylarga ta'siri
Zaif LTKXlarning yashab qolish qobiliyati	Loyihadan ta'sirlangan zaif uy xo'jaliklari uchun nomutanosib iqtisodiy yo'qotishlar	Barcha zaif LTKXar	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> - 6 oydan oshmagan o'tish davri mobaynida mamlakatda yashash uchun har oyda eng kam ish haqi miqdorida nafaqa to'lash. - Loyiha doirasidagi mos keladigan bo'sh ish o'rinlarini ustuvor tarzda ko'rib chiqish va tegishli ravishda ishtirok etish.	Quyosh elektr stansiyasi va ESAT ob'ektlari uchastkalarida yuzaga kelgan ta'sir.

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			- Yerlarni almashtirish juda zarur bo'lgan hollarda, muqobil yerlardan foydalanish imkoniyatini ta'minlash va daromadlarni tiklashga ko'maklashish maqsadida YSOTVTRni sinchkovlik bilan kuzatib borish va baholash. Qo'shimcha talablar - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisoblariga kunlik to'lovlarni, shu jumladan tegishli soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) to'lash.	
LTXdagi ayollarning tirikchilik vositalari	Ayollar uchun nomutanosib iqtisodiy yo'qotishlar	Ta'sirlangan barcha uy xo'jaliklaridagi (LTX) ayollar	Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar - Uy xo'jaliklarini boshqarayotgan erkaklarning turmush o'rtoqlari bo'lgan ayollarga loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklari va loyiha tashkiloti o'rtasidagi kompensatsiya hamda tirikchilik manbalarini tiklash to'g'risidagi kelishuvlarni imzolashga ruxsat beriladi. - LTXdagi barcha ayollarga issiqxonada bog'dorchilik, parrandachilik, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash texnologiyasi bo'yicha qo'shimcha treninglar taklif etiladi. - Barcha LTXlardagi ayollar tirikchilik vositalarini tiklash dasturlarining amalga oshirilishi bo'yicha har qanday baholashlarga jalb qilinadi. - Barcha LTXdagi ayollarga tirikchilik vositalarini tiklashga qaratilgan boshqa chora-tadbirlarda ishtirok etish taklif qilinadi. Bu tadbirlar jumlasiga agronomiya, chorvachilik, elektron kimoshdi savdolarida yer uchastkalarini xarid qilish, moliyaviy savodxonlikni oshirish va shu kabi yo'nalishtirish kiradi.	Loyihaning barcha uchastkalarida yuzaga kelgan ta'sir.
Jamoat mulki/kommunal ob'ektlari	Jamoat mulkiga/kommunal ob'ektlariga	Davlat idoralari va kommunal xizmatlar	Kompensatsiya:	Ta'sir yuzaga kelmadi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
	yetkazilgan zarar va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatilishidagi uzilishlar	- Ta'sir qilingan xizmat ko'rsatish zonalaridagi ta'sirlangan jamoalar	Tegishli kommunal yoki davlat idoralari bilan kelishilgan holda, jamoat yoki kommunal mulkka tasodifan yetkazilgan zarar uchun pul bilan qoplanadigan tovon. Oldini olish choralari va me'yoriy talablar: - Tuman hokimiyati bilan muvofiqlashtirish, loyiha ob'ektlari va uning atrofidagi kommunal aktivlarni yoki jamoat mulkini aniqlash va bunday aktivlarning oldini olish yoki boshqa joyga ko'chirish uchun me'yoriy talablar. - Sug'orish kanallari, elektr uzatish va taqsimlash havo liniyalari, suv quvurlari va gaz quvurlarining xavfsizligi va himoyasi bo'yicha normativ talablarga rioya qilish. - Belgilangan loyiha maydonchalariga saytni tayyorlash va qurilish ishlarini cheklash.	(favqulodda holat uchun)
Yer huquqlari yoki yerni ijaraga olish	Qurilish mehnat lagerlari va FES hamda ESAT uchastkasi chegaralaridan tashqaridagi materiallarni saqlash uchun mo'ljallangan har qanday maydonlarni barpo etish maqsadida yerlarni olib qo'yish natijasida qishloq xo'jaligi yerlaridan vaqtincha foydalana olmaslik va shu bilan bog'liq	Hosilni yig'ib olish huquqiga ega bo'lgan yer egalari	Kompensatsiya - Qishloq xo'jaligi korxonasining ro'yxatdan o'tgan mulkdori (yer egasi) bilan tegishli tuman hokimligidan ruxsatnoma olingan holda, yer vaqtincha olib qo'yilgunga qadar ikkilamchi ijara shartnomasini tuzish. - Tegishli qishloq xo'jaligi yer egalari bilan vaqtincha sub-ijara shartnomalarini tuzish uchun barcha ro'yxatga olish va notarial tasdiqlash to'lovlarini to'lash. - Asosiy YIShda ko'rsatilgan amaldagi stavkalarga muvofiq tegishli qishloq xo'jaligi yer egalari ishga olingan yerlar uchun yer ijarasini to'lash. - Agar yer olish har qanday yillik ekinlar yetishtirishga ta'sir etsa, qishloq xo'jaligidagi uzilishlar davrida zarar ko'rgan qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishidan o'rtacha yillik sof daromad (foyda) yo'qolishi uchun pul kompensatsiyasini ta'minlash.	Ta'sir yuzaga kelmadi (favqulodda holat uchun)

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
	daromadlarning yo'qotilishi.		<u>Qo'shimcha talablar</u> - Yer uchastkasi olib qo'yilishidan oldin pul kompensatsiyasini to'liq miqdorda to'lash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Qurilish ishlari yakunlanib, demobilizatsiya o'tkazilgandan so'ng, qishloq xo'jaligi yerlaridan foydalanishni tiklash maqsadida hududni rekultivatsiya qilish.	
Eslatma: Loyiha doirasida yer uchastkalarini olish va yerdan foydalanishni cheklash bilan bog'liq har qanday kutilmagan jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirish hollari ushbu Huquqlar matritsasiga muvofiq tartibga solinadi.				

8.2 Muddatidan oldin ko'chirilgan yerdan foydalanuvchilar uchun huquqlar matritsasi

Quyidagi 8-6-jadvalda faqat muddatidan oldin ko'chirilgan LTX va PAB uchun qo'llaniladigan huquqlar matritsasi keltirilgan.

Muddatidan oldin ko'chirilgan shaxslar - bu loyiha ta'siriga uchragan yer uchastkalaridan faol foydalanishni to'xtatadigan va buning natijasida kompensatsiya to'lanishi, turmush sharoitlari tiklanishi hamda to'liq ko'lamli qurilish (IBTX) boshlanishidan oldin daromad yo'qotishiga duchor bo'ladigan yer egalari.

Erta ko'chib ketish hodisasi davlat organlari (tuman hokimliklari), loyiha ishlab chiquvchisi (va YKRR bo'yicha tayinlangan maslahatchi) hamda loyihadan ta'sirlangan yer foydalanuvchilari o'rtasidagi muvofiqlashtirish va o'zaro hamkorlikning yetarli darajada bo'lmisligi oqibatida yuz berishi mumkin. Bu esa yer foydalanuvchilarning yerdan foydalanish cheklovlari haqida quyidagi bir yoki bir nechta noto'g'ri xulosalarga kelishiga olib kelishi mumkin:

- Hukumat tomonidan boshlab berilgan yerlarni musodara qilish bo'yicha uzoq muddatli jarayonlar, LTX va LTK yer uchastkalarini davlat zaxirasiga qaytarish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan arizalarni topshirgandan so'ng, milliy qonun-qoidalariga rioya qilish uchun darhol o'z yeridan foydalanish huquqlaridan voz kechishlari kerak deb o'ylashlariga olib kelishi mumkin. Loyiha ishlab chiquvchisi va YSOTVTR maslahatchisining LTX va LTK bilan doimiy va faol muloqoti bo'lmasa, zarar ko'rgan yerdan foydalanuvchilar bu taxminni qabul qilishlari ehtimoli yuqori. Aks holda, ular kompensatsiya va tirikchilik manbalarini tiklash choralari amalga oshirilgunga va to'liq hajmdagi qurilish ishlari (IBTX) boshlanishiga qadar o'z yer uchastkalaridan norasmiy foydalanishni davom ettirishlari mumkinligi tasdiqlanishi kerak.
- MXQ pudratchisi va boshqa uchinchi tomon tashkilotlari tomonidan amalga oshiriladigan intruziv tadqiqotlarning boshlanishi LTX va LTKni qurilish ishlari uchun joy bo'shatish maqsadida yer uchastkalari va/yoki binolarni butunlay tark etishlari kerak degan xulosaga kelishlariga sabab bo'lishi mumkin. Agar loyiha ishlab chiquvchisi, YSOTVTR maslahatchisi va MXQ pudratchisi LTX va LTK bilan doimiy va faol muloqot olib bormasalar, zarar ko'rgan yerdan foydalanuvchilar, ehtimol, shunday fikrga kelishadi. Shuning uchun, kompensatsiya va tirikchilik manbalarini tiklash choralari amalga oshirilgunga va to'liq hajmdagi qurilish ishlari (IBTX) boshlanishiga qadar ushbu tashkilotlar o'z yer uchastkalaridan norasmiy foydalanishni davom ettirishlari mumkinligini tasdiqlash muhimdir..

Ushbu baholash o'tkazilgan paytda, Nurobod tumanidagi 100 megavattli quyosh elektr stansiyasi va ESAT inshootlari bilan bog'liq quyidagi PAGlar muddatidan oldin ko'chirilgan yer egalari sifatida tasdiqlanganligi aniqlandi:

1. O-2	3. O-4	5. O-6	7. O-8
2. O-3	4. O-5	6. O-7	8. O-9

-
9. O-10
 10. O-11
 11. O-12
 12. O-13
 13. O-14
 14. O-15
 15. O-16
 16. O-17
 17. O-18
 18. O-31
 19. O-33
 20. O-34
-

Barvaqt ko'chirilgan uy xo'jaliklari va korxonalarga ta'sirni yumshatish maqsadida (i) ko'chirishdan oldingi daromad darajasi va (ii) ko'chirishdan keyin ko'rilgan zararlar haqidagi eng ishonchli ma'lumotlarga asoslanib, to'liq hajmdagi qo'shimcha kompensatsiya paketlari taqdim etiladi.

Ushbu LTSh guruhi uchun qo'shimcha kompensatsiyani aniqlashda o'tkazilgan retrospektiv baholash dastlabki ro'yxatga olish va aktivlarni inventarizatsiya qilish bo'yicha so'rovnomalardan olingan ma'lumotlarni tahlil qilishni, shuningdek, muddatidan oldin ko'chirilgan LTSh bilan batafsil maslahatlashuvlarni va LTSh fikr-mulohazalarini to'plash uchun yakuniy kompensatsiya paketlari to'g'risidagi ma'lumotlarni oshkor etishni o'z ichiga oldi. Ushbu LTShlar uchun retrospektiv baholashning batafsil tavsifi mazkur hisobotning 6.5.3.2-bo'limida keltirilgan, LTSh uchun qo'shimcha forumlar esa 10-bo'limda muhokama qilinadi.

Muddatidan oldin ko'chirilgan oilalarning ko'chirishga bog'liq zararlarini qoplashdan tashqari, maxsus maslahatlashuvlar va ma'lumotlarni oshkor etish bosqichlari davomida ushbu oilalarning ijtimoiy-iqtisodiy zaifligi qayta baholandi. Bu loyiha ta'sirida qolgan yerlardan foydalanish yoki egalik qilishning to'xtatilishi natijasida daromad yo'qotilishi tufayli biron-bir oila yangi yoki kuchaygan zaiflikka duch kelganligini aniqlash maqsadida amalga oshirildi. Maslahatlashuvlar davomida oilalarning yangi yoki kuchaygan zaifligi holatlari aniqlanmagan bo'lsa-da, dastlab zaif deb tasniflangan barcha erta ko'chirilgan oilalar uchun zaiflikni kamaytirish bo'yicha nafaqalar, ushbu loyiha ta'sirida qolgan shaxslarga (LTSh) ko'rsatilishi mumkin bo'lgan nomutanosib ta'sirni hisobga olgan holda, qayta ko'rib chiqildi.

Quyidagi 8-2-jadvalda 8-1-jadvalda keltirilgan umumiy huquqlarga qo'shimcha ravishda, muddatidan oldin ko'chirilgan LTShlar uchun qo'llaniladigan kompensatsiya va tirikchilik manbalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha choralar ko'rsatilgan.

8-1-jadval Pul yordamini o'z ichiga olgan tirikchilikni tiklash choralari

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
Muddatidan oldin ko'chirilish oqibatida daromadning yo'qotilishi	Qishloq xo'jaligi korxonalarining muddatidan oldin ko'chirilishi natijasida daromadlarining kamayishi yoki yo'qolishi	Yerga egalik huquqiga ega bo'lgan, bir yillik ekinlar yetishtiruvchi fermer xo'jaliklari egalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> - Daromadni tiklash uchun to'liq miqdordagi har oylik o'tish nafaqasini taqdim etish. Ushbu nafaqa quyidagilardan biriga teng bo'ladi: (i) 1-variant: Ko'chirishdan oldingi qishloq xo'jaligi faoliyatining og'zaki tavsifi hamda mahalliy hosildorlik, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining bozor narxlar va qishloq xo'jaligini yuritish xarajatlari haqidagi rasmiy ma'lumotlarga asoslangan holda hisoblangan oylik sof daromad yo'qotilishi miqdori. Bu miqdor muddatidan oldin ko'chirish boshlanishi va qurilish boshlanishi uchun kompensatsiya to'lanishi hamda u bilan bog'liq yerdan foydalanish cheklovlari o'rtasidagi oylar soniga ko'paytiriladi. (ii) 2-variant: milliy eng kam ish haqi - muddatidan oldin ko'chirishning boshlanishi va qurilish boshlanishi hamda shu bilan bog'liq yerdan foydalanish cheklovlari uchun kompensatsiya to'lanishi o'rtasidagi davr (oylar soni) uchun hisoblanadi. - Yerni davlat zaxirasiga ixtiyoriy ravishda qaytarish uchun yakka tartibda ariza topshirish jarayonida to'langan notarial to'lovlarni qoplash. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u>	Quvvati 100 MVt bo'lgan quyosh elektr stansiyasi uchastkasi yuzaga kelgan ta'sir.

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			- LTKShning ro'yxatga olingan bank hisobvaraqlariga daromadlarni tiklash uchun o'tish nafaqalarini, shu jumladan tegishli soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
		Bir yillik ekinlar yetishtiruvchi nomi ko'rsatilmagan fermer xo'jaliklari egalari	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> (i) Daromadni tiklash uchun to'liq miqdordagi har oylik o'tish nafaqasini taqdim etish. Ushbu nafaqa quyidagilardan biriga teng bo'ladi: (ii) 1-variant: Ko'chirishdan oldingi qishloq xo'jaligi faoliyatining og'zaki tavsifi hamda mahalliy hosildorlik, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining bozor narxlar va qishloq xo'jaligini yuritish xarajatlari haqidagi rasmiy ma'lumotlarga asoslangan holda hisoblangan oylik sof daromad yo'qotilishi miqdori. Bu miqdor muddatidan oldin ko'chirish boshlanishi va qurilish boshlanishi uchun kompensatsiya to'lanishi hamda u bilan bog'liq yerdan foydalanish cheklovlari o'rtasidagi oylar soniga ko'paytiriladi. (iii) 2-variant: milliy eng kam ish haqi - muddatidan oldin ko'chirishning boshlanishi va qurilish boshlanishi hamda shu bilan bog'liq yerdan foydalanish cheklovlari uchun kompensatsiya to'lanishi o'rtasidagi davr (oylar soni) uchun hisoblanadi. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u> (iv) LTKShning ro'yxatga olingan bank hisobvaraqlariga daromadlarni tiklash uchun o'tish nafaqalarini, shu	Ta'sir yuzaga kelmadi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			jumladan tegishli soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
	Muddatidan oldin ko'chirilish oqibatida chorvachilik xo'jaligi va/yoki mol boqishdan keladigan daromadning kamayishi yoki yo'qolishi	Egalik huquqiga ega chorvachilik xo'jaligi egalari va/yoki podachilar	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> - Daromadni tiklash uchun to'liq miqdordagi har oylik o'tish nafaqasini taqdim etish. Ushbu nafaqa quyidagilardan biriga teng bo'ladi: (i) 1-variant: Ko'chirishdan oldingi chorvachilik/hayvonlarni boqish to'g'risidagi og'zaki tavsif hamda mahalliy chorvachilik mahsuldorligi, chorvachilik mahsulotlari bozor narxlari va chorvachilik xarajatlari haqidagi rasmiy ma'lumotlar asosida hisoblangan oylik sof daromad yo'qotilishi miqdori. Bu miqdor muddatidan oldin ko'chirish boshlanishi va qurilish boshlanishi uchun kompensatsiya to'lanishi hamda u bilan bog'liq yerdan foydalanish cheklovlari o'rtasidagi oylar soniga ko'paytiriladi. (ii) 2-variant: Muddatidan oldin ko'chirilish va qurilish boshlanishi uchun kompensatsiya to'lanishi hamda yer maydonidan foydalanish cheklovlari o'rtasidagi davr (oylar soni) uchun belgilangan milliy eng kam ish haqi miqdori. - Yerni davlat xazinasiga ixtiyoriy ravishda qaytarish uchun yakka tartibda ariza topshirish jarayonida to'langan notarial to'lovlarni qoplash. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u>	100 MVt va 400 MVt quvvatga ega quyosh elektr stansiyalari uchastkalarida yuzaga kelgan ta'sir.

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			LTKShning ro'yxatga olingan bank hisobvaraqlariga daromadlarni tiklash uchun o'tish nafaqalarini, shu jumladan tegishli soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
		Egalik huquqsiz chorvachilik xo'jaligi egalari va/yoki podachilar	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> - Daromadni tiklash uchun to'liq miqdordagi har oylik o'tish nafaqasini taqdim etish. Ushbu nafaqa quyidagilardan biriga teng bo'ladi: (i) 1-variant: Ko'chirish oldidan chorva mollari boqish to'g'risidagi og'zaki ma'lumotlar hamda mahalliy chorvachilik mahsuldorligi, chorvachilik mahsulotlari bozor narxlar va chorvachilik xarajatlari haqidagi rasmiy ma'lumotlar asosida hisoblangan oylik sof daromad yo'qotilishi miqdori. Bu miqdor muddatidan oldin ko'chirish boshlanishidan to'qilish boshlanishi uchun kompensatsiya to'lanishi va u bilan bog'liq yerdan foydalanish cheklovlari o'rnatilishigacha bo'lgan oylar soniga ko'paytiriladi. (ii) 2-variant: milliy eng kam ish haqi - muddatidan oldin ko'chirishning boshlanishi va qurilish boshlanishi hamda shu bilan bog'liq yerdan foydalanish cheklovlari uchun kompensatsiya to'lanishi o'rtasidagi davr (oylar soni) uchun hisoblanadi. - Muvofiq loyihalarda ish topishlariga ko'maklashish maqsadida LTXlar bilan uzluksiz aloqada bo'lish. <u>Qo'shimcha talablar</u>	Quvvati 100 MVt bo'lgan quyosh elektr stansiyasi va ESAT maydonlarida yuzaga kelgan ta'sir.

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
			LTKShning ro'yxatga olingan bank hisobvaraqlariga daromadlarni tiklash uchun o'tish nafaqalarini, shu jumladan tegishli soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida), to'lash.	
Zaif LTKXlarning yashab qolish qobiliyati	Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklarining muddatidan oldin ko'chirilishi natijasida ijtimoiy-iqtisodiy zaifligi	Quyidagilar bo'lgan barcha LTX (ta'sirlangan uy xo'jaliklari): - Muddatidan oldin ko'chirilguniga qadar zaif deb topilganlar - Muddatidan oldin ko'chirilish natijasida daromadlarning keskin pasayib, milliy qashshoqlik chegarasiga yoki undan ham pastroq darajaga tushganligi sababli, zaif toifaga qayta tasniflandi. Milliy qashshoqlik chegarasi oylik	<u>Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar</u> - Mamlakatdagi eng kam ish haqi miqdoridagi oylik yashash nafaqasi quyidagi davrlarda to'lanadi: ko'chirishning muddatidan oldingi ta'siri boshlanishidan to'qurilish boshlanishi yoki doimiy foydalanishni cheklash uchun kompensatsiya to'lanishigacha bo'lgan davr (oylar soni) davomida; hamda kompensatsiya to'langandan keyingi 6 oylik o'tish davri mobaynida. - Loyiha doirasidagi mos keladigan bo'sh ish o'rinlarini ustuvor tarzda ko'rib chiqish va tegishli ravishda ishtirok etish. - Yerlarni almashtirish juda zarur bo'lgan hollarda, muqobil yerlardan foydalanish imkoniyatini ta'minlash va daromadlarni tiklashga ko'maklashish maqsadida YSOTVTRni sinchkovlik bilan kuzatib borish va baholash. <u>Qo'shimcha talablar</u> - LTShning ro'yxatdan o'tkazilgan bank hisoblariga kunlik to'lovlarni, shu jumladan tegishli soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) to'lash.	Quvvati 100 MVt bo'lgan quyosh elektr stansiyasi va ESAT maydonlarida yuzaga kelgan ta'sir.

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHA UCHUN DOLZARBLIK
		daromadi 621 000 so'mga teng.		
Eslatma: Muddatidan oldin ko'chishning oldingi va kelajakdagi holatlari bilan bog'liq iqtisodiy va jismoniy ko'chishlar ushbu Huquqlar matritsasiga muvofiq tartibga solinadi.				

8.3 Yaylov yerlaridan foydalanuvchilarning yer uchun tovon olish va tirikchilik manbalarini tiklash huquqlari

Pul kompensatsiyasi va yer uchastkalari ko'rinishidagi kompensatsiyaga bo'lgan huquqlar, shuningdek yaylov yerlarini (ya'ni ekin ekilmaydigan yerlarni) yo'qotgan zarar ko'rgan yer egalari uchun tirikchilik vositalarini tiklash dasturlari 8-1-jadvalda keltirilgan huquqlarning asosiy matritsasida aks ettirilgan. Ushbu LTX va LTK ga kompensatsiyadan tashqari taqdim etiladigan tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlarning batafsil tavsifi mazkur hisobotning 8.5 va 8.6-bo'limlarida berilgan. Bundan tashqari, ushbu yer egalari uchun almashtirilishi mumkin bo'lgan yoki muqobil yaylov yerlarining hozirgi va kelajakdagi mavjudligi to'g'risidagi qo'shimcha ma'lumot 8.8-bo'limda keltirilgan.

Ushbu baholash o'tkazilgan paytda O'zbekistonda yaylovlarni boshqarishning huquqiy va institutsional asoslari o'tish davrida edi. O'zbekiston Prezidentining PF-15-sonli Farmoniga ko'ra (3.1.7-bo'limga qarang) O'zbekistonda yaylovlarni boshqarish bo'yicha yangi organ - Veterinariya va chorvachilik davlat qo'mitasi tashkil etildi. Prezident farmonida ta'kidlanishicha, ushbu Qo'mita yaylov yerlarini uzoq muddatli ijaraga berish (hukumatdan mahalliy chorvador va fermerlarga) uchun onlayn-auksion bozorini rivojlantirishni nazorat qiladi. E-Yaylov nomi bilan tanilgan bu auksion tizimi umumiy foydalanishdagi raqamli platforma bo'lib, unda muayyan hududlarda xususiy ijara uchun hukumat tomonidan ajratilgan yaylov yer uchastkalari bo'yicha auksionlar muntazam ravishda e'lon qilinadi. Biroq, ushbu baholash o'tkazilayotgan paytda quyidagi tafsilotlarni tegishli organlar (ya'ni Qo'mita, mahalliy hokimiyat organlari va Davlat mulkini boshqarish agentligi) bilan maslahatlashuvlar davomida aniqlab bo'lmadi:

- Yaylov yerlarini ijaraga olish huquqini elektron sotish uchun E-Yaylov auksion bozori qachon ishga tushirilishi aniqlanmadi. Mahalliy yangiliklarda tizimning 2025-yil dekabrgacha ishga tushirilishi kutilayotgani xabar qilingan.
- Kelgusi onlayn-auksionda yaylov yerlarini uzoq muddatli ijaraga berish narxlar diapazoni belgilanmagan. Nurobod tumani hokimligining qishloq xo'jaligi mutaxassislari bilan o'tkazilgan suhbatlar shuni ko'rsatmoqdaki, E-Yaylov bozorida yaylov yerlarini ijaraga olish huquqi narxi E-Auksion bozorida ekin maydonlarini ijaraga olish huquqi narxidan sezilarli darajada past bo'ladi.

8.3.1 Kichik chorvachilik fermalari uchun kompensatsiya

8.3.1.1 Pul kompensatsiyasi

3.2-bo'limda ko'rsatilganidek, OTB 2-FS, YeTTB 5-ST va XMK 5-IS ijtimoiy himoya standartlari Loyiha doirasida mulk huquqiga ega bo'lgan yer uchastkalari egalari yaylov yerlarini ijaraga olish huquqini yo'qotganligi uchun to'liq kompensatsiya to'lanishini talab etadi. Biroq,

ushbu baholash paytida yaylov yerlarini ijaraga olish huquqlarining qiymati aniqlanmaganligi sababli, ushbu ta'sir uchun to'liq va adolatli kompensatsiya stavkalarini belgilashda daromadni baholashga asoslangan yondashuvdan foydalanish tavsiya etiladi. Ushbu yondashuv Prezidentning sobiq (hozirda o'z kuchini yo'qotgan) 146-sonli Farmonida (3.1.5-bo'limga qarang) keltirilgan daromadga asoslangan baholash tamoyillariga asoslanadi. Unda "ekin yerlari"ni ijaraga olish huquqini doimiy ravishda yo'qotish uchun kompensatsiya ekspropriatsiya qilingan yerlardan olingan "yillik sof daromad"ni to'rt yillik o'tish davriga ko'paytirish orqali belgilanishi ko'rsatilgan. Garchi 146-qaror baholashning ushbu tamoyilini aynan haydaladigan yerlar uchun belgilagan bo'lsa-da, bu yondashuv E-Yaylovning rivojlanayotgan yaylov yerlari bozorida yaylov yerlarining rasmiy ijara narxlar mavjud bo'lmaganligi sababli, baholashning bozor yondashuvini qo'llab bo'lmashligini hisobga olgan holda, yaylov yerlarining yo'qotilishini qoplash uchun qo'llanilgan.

8-3-jadval. Yaylov yerlarini ijaraga olish huquqining yo'qotilishi sababli kichik tadbirkorlar uchun kompensatsiya va pul mablag'larini tiklash chora-tadbirlari

№	KOMPENSATSIYA / TIRIKCHILIK VOSITALARINI TIKLASH	TAVSIF
1	Yaylov yerlariga bo'lgan huquqlarning doimiy yo'qotilishi uchun kompensatsiya	To'rt yillik o'tish davri uchun sof yillik daromad asosida
2	Chorvachilik xo'jaliklari va/yoki chorva mollarini o'tlatishdan keladigan daromadlarning doimiy yo'qotilishi uchun kompensatsiya	Bir yillik o'tish davri uchun sof yillik daromad yoki eng kam ish haqi (vaziyatga qarab) asosida

8.3.1.2 "Yer evaziga yer" kompensatsiyasi

"Yer evaziga yer" tamoyili asosidagi kompensatsiya quyidagi sabablar tufayli kichik chorvachilik xo'jaliklari uchun maqbul deb topilmadi:

- Odatda, bunday xo'jaliklar ko'chirishdan oldin to'liq kompensatsiya olishni ma'qul ko'radilar.
- O'xshash loyihalarda OTB, muqobil elektron bozorga asoslangan yondashuv uchun yer ijarasi narxi haqidagi ma'lumot mavjud bo'lmaganda, yaylov yerlarini ijaraga olish huquqini yo'qotganligi uchun daromadga asoslangan yondashuv (qishloq xo'jaligi yerlarini baholashda qo'llaniladigan usulga o'xshash) asosida kompensatsiya to'lashni ma'qullagan.
- Ushbu loyihada yerlari doimiy ravishda olib qo'yilgan kichik yer egalari daromadga asoslangan yondashuvni qo'llash imkonini beruvchi daromad ko'rsatkichl.
- Kichik yer egalari o'zlarining yashash joylari yoki qishloq xo'jaligi mulklaridan uzoqda joylashgan yaylov yerlarini sotib olish va ulardan foyda ko'rish uchun kamroq mablag' va imkoniyatlarga ega. Klaster korxonalar esa aksincha, yirikroq, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan korxonalar bo'lib, ular ko'plab joylarda

(mulkdorlarning yashash joylariga yaqin bo'lishi shart emas) korxonalar tashkil etish uchun zarur resurslar va kapitallarga ega.

- Loyiha ishlab chiquvchisi uchun kelajakda to'lash maqsadida kompensatsiya mablag'larini zaxiralash so'nggi chora hisoblanadi. Bu esa (i) vakolatli organlar (jumladan, Chorvachilik va veterinariyani rivojlantirish davlat qo'mitasi) tomonidan huquqiy tasdiqlashni va (ii) shartli depozit hisobvaraqlarini ochishni talab qiladi.

8.3.2 Yirik chorvachilik fermer xo'jaliklari uchun kompensatsiya

Yaylov yerlarini ijaraga olish huquqini yo'qotgan yirik klaster chorvachilik xo'jaliklari uchun ham xuddi shunday daromadga asoslangan baholash usuli ishlab chiqildi. Biroq, ushbu baholash o'tkazilgan vaqtda loyiha ta'sirida bo'lgan klaster xo'jaliklari yerlarni musodara qilishdan oldin loyiha ta'sirida bo'lgan yer uchastkalarida olingan sof yillik daromad miqdorini ko'rsatish uchun rasmiy daromad hisobotlarini (va ma'lum uchastkalar bo'yicha chorva mollari ro'yxatini) taqdim eta olmadilar.

Shu munosabat bilan, YSOTVTR yetakchi maslahatchisi, loyiha ishlab chiquvchisi va loyiha kreditorlari yaylov yerlari uchun qo'shimcha va qayta ko'rib chiqilgan kompensatsiya huquqlarini (huquqiy va institutsional islohotlardan so'ng) o'z ichiga olgan yangilangan kompensatsiya paketini oshkor qilishda ushbu korxonalar bilan so'nggi maslahatlashuvlarni.

8.3.2.1 1-ssenariy - Yer evaziga yer kompensatsiyasi

E-Yaylov onlayn-auksioni ishga tushirilgandan so'ng, loyiha ishlab chiquvchisi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi hamda Nurobod tumani hokimligi bilan hamkorlikda, chorvachilik fermer xo'jaliklari egalariga hech qanday xarajatlarsiz Qo'mita ixtiyoridagi mavjud yaylov yerlari zaxiralardan (agar bo'lsa) o'rni bosuvchi yaylov yerlarini ajratishni osonlashtiradi.

Eslatma: ushbu variant loyihaning elektr uzatish liniyalari bo'ylab yaylov yerlarini ijaraga olish huquqini doimiy yo'qotish holatlariga nisbatan.

8.3.2.2 2-ssenariy - Pul kompensatsiyasi

E-Yaylov onlayn-auksioni ishga tushirilgandan so'ng, Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi ixtiyoridagi yaylov zaxiralarda yerlar almashtirilmagan taqdirda, loyiha ishlab chiquvchisi pul kompensatsiyasini to'laydi.

Uzoq muddatli ijaraga olingan yaylov yerlarini sotib olish uchun pul kompensatsiyasi Nurobod tumanidagi shunga o'xshash yaylov yerlari uchun joriy (o'rtacha) ijara haqi asosida E-Yaylov tizimida to'lanadi. Ushbu kompensatsiya shakli Nurobod tumanida (agar u yerda mavjud

bo'lmasa, yaqin atrofdagi boshqa tumanda) yaylov yerlarini sotish bo'yicha onlayn-auksion tashkil etilgandan va yaylov yerlarining birlik narxi (gektariga so'm) belgilangandan so'ng bir martalik to'lov ko'rinishida taqdim etiladi.

Ushbu kompensatsiya ssenariysini amalga oshirish uchun loyiha ishlab chiquvchisi bir martalik byudjet ajratdi. Bu mablag' loyiha ta'siriga uchragan va keng ko'lamli yerlarni ijaraga olish huquqini butunlay yo'qotgan chorvachilik fermer xo'jaliklari uchun maxsus kompensatsiya fondini tashkil etishga yo'naltiriladi. Mazkur byudjet ekin maydonlari uchun E-Auksion onlayn-auksionidagi ekin yerlarining auksion narxlaridan foydalanib oshirilgan.

8-4-jadval. Klaster korxonalari uchun yaylov yerlarini ijaraga olish huquqining yo'qotilishi sababli xarajatlarni qoplash maqsadida beriladigan kompensatsiya va mablag'larni tiklash bo'yicha chora-tadbirlar

№	KOMPENSATSIYA / TIRIKCHILIK VOSITALARINI TIKLASH	TAVSIF
1	1-ssenariy: Yaylov yerlaridan foydalanish huquqining doimiy yo'qotilishi uchun yer ko'rinishidagi kompensatsiya	Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi tomonidan natura shaklida kompensatsiya
	2-ssenariy: Yaylov yerlaridan foydalanish huquqining doimiy yo'qotilishi uchun pul ko'rinishidagi kompensatsiya	To'rt yillik o'tish davri uchun sof yillik daromad asosida
2	Chorvachilik xo'jaliklari va/yoki chorvachilikdan olinadigan daromadlarning doimiy yo'qotilishi uchun kompensatsiya	Bir yillik o'tish davri uchun sof yillik daromad yoki eng kam ish haqi (vaziyatga qarab) asosida

8.3.3 Mulk huquqi bo'lmagan yaylov yerlaridan foydalanuvchi chorvadorlar uchun daromad manbalarini tiklash chora-tadbirlari

Nurobod va Pastdarg'om tumanlaridagi yaylovlardan foydalanib kelgan chorvador oilalar yerlar olib qo'yilgunga qadar yerga nisbatan hech qanday qonuniy yoki an'anaviy huquqqa ega bo'lmaganlar. Shu sababli, manfaatdor tomonlarning ushbu guruhi yer ijarasi huquqini yo'qotganligi uchun tovon puli olishga haqli emas.

Shunday bo'lsa-da, loyiha ishlab chiquvchisi loyiha uchun yerlarni olish bu zaif yer foydalanuvchilarining ahvolini yomonlashtirmasligini kafolatlash maqsadida turmush darajasini tiklash uchun pul va pulsiz choralarni ko'radi.

Loyihadan ta'sirlangan chorvador xonadonlari uchun turmush sharoitini tiklashga qaratilgan asosiy moliyaviy chora-tadbirlar quyidagi jadvalda keltirilgan.

8-5-jadval. Mulk huquqiga ega bo'lmagan cho'ponlar uchun - yaylov yerlarini ijaraga olish huquqini yo'qotganlik uchun kompensatsiya va moddiy farovonlikni tiklash choralari

№	KOMPENSATSIYA / TIRIKCHILIK VOSITALARINI TIKLASH	TAVSIF
1	Yaylov yerlariga bo'lgan huquqlarning doimiy yo'qotilishi sababli yem-xashak xarid qilish uchun nafaqa	Bir yillik o'tish davri uchun ozuqa qiymati va chorva mollari soniga asoslanib. O'tish davri YSOTVTR amalga oshirilishini kuzatish va baholash natijalari asosida qayta ko'rib chiqilishi va uzaytirilishi lozim.
2	Chorvachilik xo'jaliklari va/yoki chorvachilikdan olinadigan daromadlarning doimiy yo'qotilgani uchun tovon puli	Bir yillik o'tish davri uchun sof yillik daromad yoki eng kam ish haqi (vaziyatga qarab) asosida.

8.4 Aktivlar va daromad manbalarini yo'qotganlik uchun kompensatsiya

LALRP huquqlar jadvalida ko'rsatilganidek, PAP toifalarining har biri yer aktivlari va ularga bog'liq daromad manbalarini yo'qotganligi uchun turli xil tovon to'lovi va tirikchilik vositalarini tiklash choralari olish huquqiga ega. Tovu to'loviga oid tegishli huquqlar yuqoridagi 6.5 va 8.1 bo'limlarda batafsil bayon etilgan. Ko'chirish ta'siri boshlanishidan avval to'liq tiklash qiymatida tovon to'lovini ajratish ko'chirish va daromadlarni qayta tiklash bo'yicha sa'y-harakatlar uchun g'oyat muhim ahamiyat kasb etadi.

Eslatma: Barcha kompensatsiya to'lovlari ko'chirishdan oldin yoki obyekt MXQ pudratchisiga o'tkazilgandan so'ng, loyiha ta'sir qiladigan yerlar, aktivlar va resurslardan foydalanish cheklangunga qadar amalga oshiriladi.

Keyingi bo'limlarda kompensatsiyaga qo'shimcha ravishda amalga oshiriladigan tirikchilik manbalarini tiklash choralari batafsil ko'rib chiqiladi.

8-6-jadval. Ta'sir ko'rgan yer foydalanuvchilari uchun tirikchilik manbalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlar

#	O'TISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
1	Kundalik oylik nafaqa	Loyihani ishlab chiquvchi nomutanosib ta'sirga uchragan LTKXlarga yerni vaqtincha va/yoki doimiy olib qo'yish boshlangan kundan boshlab uch oy davomida har oyda yashash uchun nafaqa beradi. Nafaqa o'tish davrida uy xo'jaliklari yangi mulkka investitsiya qilishlari va/yoki olib qo'yilgan yer uchastkalarida qishloq xo'jaligi yoki tijorat faoliyati to'xtatilishi natijasida daromad yo'qotishlariga to'g'ri keladigan o'tish davridagi zaif LTKXlarning bardosh berish qobiliyatini kuchaytirishga xizmat qiladi. Eslatma: Nafaqaning qiymati eng kam ish haqiga teng bo'ladi.	Loyihadan ta'sirlangan zaif uy xo'jaliklari	Barcha loyiha uchastkalari
2	Doimiy daromad yo'qotilishi holatida o'tish davri yordami	Yer uchastkalari ekspropriatsiya qilingan taqdirda, LTSh elektron yer savdosi tizimida o'xshash yoki mos keladigan yer uchastkalarini olish imkoniyatiga ega bo'lishlari uchun o'zlarining yer egaliklarini yo'qotganliklari uchun kompensatsiya oladi. Ushbu mablag'larning maqsadi yangi yer uchastkalarini ijaraga olish (eng maqbuli, bir martalik avans to'lovi orqali) bo'lganligi sababli, ko'chirish va yer uchastkalarini muvaffaqiyatli almashtirish oralig'idagi davrda daromadlarning pasayishini qoplash uchun qo'shimcha pul yordami ko'rsatiladi. Bu yordam bir yillik o'tish davri uchun sof yillik daromad yoki eng kam ish haqi miqdorida (vaziyatga qarab) to'lovni o'z ichiga oladi. Ko'p	Mulk huquqiga ega bo'lgan va mulk huquqsiz yer egalari (qishloq xo'jaligi yerlari egalari, chorvachilik fermalari va yaylovlar egalari hamda tijorat yerlari egalari)	Quyosh elektr stansiyasi, transformator podstansiyasi, ESAT va HEUL inshootlari

#	O'TISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		yillik ekinlarini yo'qotgan qishloq xo'jaligi yerlari egalari esa ularning sof yillik daromadi ikki yillik o'tish davriga ko'paytirilgan miqdorda to'lov oladi. Bu to'lov kompensatsiya toifasiga kirmaydi va shuning uchun mulk huquqiga ega bo'lgan ham, mulk huquqiga ega bo'lmagan yer egalari ham tatbiq etiladi. Agar LTK ko'chirilgandan va elektron aukcion tizimida ro'yxatdan o'tgandan so'ng bir yil ichida muqobil ijarani ta'minlamasa (bu monitoring orqali tasdiqlanadi, ASK 12: yer aukcionlarida muvaffaqiyatli ishtirok etish), loyiha tashkiloti PAHni kuzatuv ro'yxatiga/maxsus nazorat ro'yxatiga kiritadi va ta'sirlangan LTX bilan hamkorlikda, zaxira jamg'armasi hisobidan moliyalashtiriladigan PAPning tirikchilik manbalarini tiklashni qo'llab-quvvatlash bo'yicha harakatlar rejasini ishlab chiqish va kelishib olish uchun ish olib boradi.		
3	Transitional support for temporary land access interruptions and income losses	Loyiha qurilishi bosqichida yerdan vaqtinchalik foydalaniladi, u olib qo'yilmaydi, balki qisqa muddat davomida qurilish maqsadlariga xizmat qiladi. Bu aralashuv bir yillik ekinlarning qishloq xo'jaligi sikllarini buzishi mumkinligi sababli, ko'chirishdan oldin ta'sirlangan hududdan olinadigan yillik sof daromad (foyda) hisoblanadi va qishloq xo'jaligi faoliyati to'xtatilgan davrga beriladi (odatda 1 yil, uzilish uzoqroq davom etsa, bu muddat uzaytirilishi mumkin). Ushbu yordam turi kompensatsiya toifasiga kirmaydi, shu sababli u mulk huquqiga ega bo'lgan yer egalari ham, mulk huquqiga ega	Mulk huquqi bo'lgan va bo'lmagan yer egalari (qishloq xo'jaligi yerlari, chorvachilik fermalari/yaylovlari va tijorat yerlari egalari)	HEUL uchastkalarini

#	O'TISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		bo'lmagan yer egalari ham teng ravishda qo'llaniladi.		
4	Vaqtinchalik yerga kirish uzilishlari va daromadlarni yo'qotish uchun o'tish davri	Loyihaning qurilish bosqichida yer vaqtincha olib qo'yilmaydi, balki qisqa muddatga, qurilish maqsadlarida foydalaniladi. Ushbu kirish yillik ekinlar uchun qishloq xo'jaligi tsikllarini to'xtatib qo'yishi mumkinligi sababli, ta'sirlangan hududdan ko'chirishdan oldingi yillik sof ta'sir daromadi (foyda) qishloq xo'jaligidagi uzilishning maksimal muddati uchun taqdim etiladi. Ushbu yordam liniyasi kompensatsiya toifasiga kirmaydi va shuning uchun mulk huquqiga ega bo'lgan va egalik huquqiga ega bo'lmagan erdan foydalanuvchilarga ham tegishli.	Huquqli va mulkiy bo'lmagan yer egalari	TBTO, 4,9 km, 70 km HEUL va TBTO HEUL
5	O'tish davrida daromadni tiklash uchun oylik nafaqa	Ushbu qo'shimcha to'lov muddatidan oldin ko'chirilishdan zarar ko'rgan LTX va LTKlarga beriladi. Qo'shimcha to'lov miqdori quyidagi ko'rsatkichlardan qaysi biri yuqori bo'lishiga qarab belgilanadi: (iii) 1-variant: Muddatidan oldin ko'chirish boshlanishidan qurilish ishlari boshlanishigacha (IBTX) bo'lgan davr (oylar soni) uchun hisoblangan oylik sof daromad (rasmiy daromad deklaratsiyalari, taxminiy daromad ma'lumotlari va qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi bo'yicha mahalliy tadqiqotlar asosida).	Ta'sirlangan xodimlardan tashqari, barcha muddatidan oldin ko'chirilgan LTX va LTKlar	100 MVt quvvatga ega bo'lgan quyosh elektr stansiyasi va ESAT inshootlari

#	O'TISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
	(iv)	2-variant: Muddatidan oldin ko'chirish boshlanishidan qurilish ishlari boshlanishigacha (IBTX) bo'lgan davr (oylar soni) uchun belgilangan milliy eng kam ish haqi miqdori.		

8.7 Tirikchilikni tiklash imtiyozlari

O'rganilgan LTKShlarning katta qismi (ya'ni 50% dan yuqori) va boshqa zarar ko'rgan yer egalari talab bo'yicha yerni almashtirish imkoniyati cheklanganligi va/yoki kichik hajmdagi yerlarni tortib olish sababli moddiy kompensatsiya o'rniga pul kompensatsiyasi tarafdori bo'lishdi.

Eslatma: Imkoniyatni oshirish bo'yicha barcha tadbirlar va mashg'ulotlar turmush sharoitini tiklash bo'yicha o'quv kurslari, jumladan, loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklari rahbarlari va ularning turmush o'rtoqlari bilan maslahatlashgan holda rejalashtirilgan.

Ushbu muvofiqlashtirish ushbu majburiyatlarni o'tkazish uchun vaqt oralig'i va joylarini (i) odatda turli xil uy vazifalari va tartib-qoidalariga ega bo'lgan ayollar va (ii) mavsumlarda intensiv qishloq xo'jaligi mehnati bilan vaqtlari cheklangan erkaklar uchun qulay bo'lishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Ta'lim markazlari imkon qadar zarar ko'rgan jamoat markazlariga yaqin joyda tashkil etiladi va to'liq qatnashish uchun transport yordami ko'rsatiladi.

Table 8-2 Non-monetary livelihood restoration measures for affected land users

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
1	Hosilni o'z vaqtida yig'ib olish uchun qurilish oldidan ogohlantirish	Loyihani ishlab chiquvchi MXQ pudratchisi loyihadan ta'sirlangan ekin xo'jaliklari bo'lgan barcha LTKXlarga ob'ektni topshirish, yerni tozalash va qurilishni boshlash sanalari to'g'risida oldindan ogohlantirishlarni tarqatishini ta'minlaydi. Kamida ikki haftalik ogohlantirish muddati dehqonlarga zarar ko'rgan yerlarda yillik hosil yoki meva hosilini yig'ib olish imkonini beradi va shu bilan qurilishgacha bo'lgan oxirgi qishloq xo'jaligi tsiklidan daromad oladi. MXQ Pudratchisining Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimlari (JABM) LTKXlar uchun keng qamrovli ko'rsatuvlar yaratishda jamoat rahbarlari va tuman darajasidagi hokimliklar bilan hamkorlik qiladi.	Rasmiy va norasmiy dehqon xo'jaliklari egalari	Barcha loyiha uchastkalari
2	Loyiha doirasida ish bilan ta'minlash (ya'ni, qurilish ishchilarini yollash)	Iqtisodiy ko'chirilishi mumkin bo'lgan barcha LTKXlar Loyihaning qurilish va ekspluatatsiya ishlarida bandlikka alohida e'tibor qaratiladi. Loyiha kompaniyasi va MXQ Pudratchisining jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassislari (I) ishga joylashish uchun ariza berishning malaka mezonlari va tartiblari to'g'risida xabardorlikni oshirish va (ii) pah a'zolari uchun qiziq bo'lishi mumkin bo'lgan potentsial ish imkoniyatlari to'g'risida o'z vaqtida ma'lumot berish maqsadida pah bilan muntazam aloqada bo'lishadi.	Loyihadan ta'sir ko'rgan barcha uy xo'jaliklari, xususan: - Barcha LTKXlar asl yer uchastkasining 50% dan ortiq yerlari doimiy ravishda yo'qolishi kerak - Loyihadan ta'sir ko'rgan dehqon va chorvachilik fermalarida doimiy ishdan mahrum bo'lgan barcha LTKXlar	Loyihaning barcha ob'ektlari, xususan, Nurobod tumani

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		LTKX a'zolarini loyiha mehnatiga jalb qilish nafaqat o'tish davridagi uy xo'jaliklarining daromadlarini to'ldirish, balki uy xo'jaliklari darajasida maoshga asoslangan turmush darajasini oshirish va qo'llab-quvvatlash uchun yangi kasbiy ko'nikmalarga ega bo'lishi kutilmoqda.		
3	Chorvachilik va parrandachilik bo'yicha treninglar	Eslatma: Ushbu aralashuv Loyihaning tirikchilik vositalarini tiklash dasturiga qo'shiladi (1-qism - Loyihadan oldingi turmush sharoitlarini mustahkamlash) Loyihani ishlab chiquvchi tegishli LTKXlarga jamoaviy chorvachilik bo'yicha treninglar o'tkazish uchun mahalliy qishloq xo'jaligi va veterinariya ekspertini jalb qiladi. Mutaxassis, shuningdek, loyihadan oldingi chorvachilikning turmush sharoitini tiklash va yaxshilash imkoniyatlarini aniqlaydi. Treninglar mahalliy qishloq xo'jaligi sektori, qiymat zanjirlari va bozorlari doirasida quydagi mavzularni o'z ichiga olgan holda salohiyatni mustahkamlashga qaratiladi: • Chorva oziqlanishi. • Almashtiriladigan yem manbalari. • Yaxshilangan ot-chorva ozuqa navlari. • Vertikal yem banklari sifatida yemni saqlash texnologiyalari. • Uzoq muddatli yaylov tizimlari, agroekologiya va begona o'simliklarni boshqarish.	• Rasmiy va norasmiy kichik va o'rta chorvachilik fermalari egalari • Norasmiy chorvadorlar	• 100 MVt, • 100 MVt quvvatga ega FES • ESAT qurilmalari uchastkasi

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		• Chorvachilik naslchilik. • Yaxshilangan chorva zotlari. • Chorvachilik uchun veterinar xizmat (ya'ni, qo'ylar, echkilar, sigirlar) va parranda boqish. • Qishloq xo'jaligi kreditlari uchun ariza. • Qishloq xo'jaligi uskunolari • Parrandachilik • Baliqchilik (baliq yetishtirish) • LTKXdagi ayollarga chorvachilik mahsulotlari, sovuq saqlash va marketing bo'yicha qo'shimcha treninglar taklif etiladi. Shu maqsadda loyiha ishlab chiquvchisi quyidagi asosiy resurs agentliklari bilan hamkorlik olib boradi: • Nurobod tumani hokimligining Qishloq xo'jaligi hamda Xotin-qizlar ishlari bo'limlari • Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi • Qorako'l qo'ychiligini ko'paytirish va cho'l ekologiyasi ilmiy-tadqiqot instituti, shuningdek, Buxoro cho'l va yaylovlar uchun ozuqabop o'simliklar urug'chiligini ishlab chiqarish ilmiy-amaliy markazi.		
4	Yaylovlarni boshqarish dasturi	Eslatma: Ushbu aralashuv Loyihaning tirikchilik vositalarini tiklash dasturiga qo'shiladi (1-qism - Loyihadan oldingi turmush sharoitlarini mustahkamlash) Loyiha Ishlab Chiquvchisi quyidagi chorvachilikni rivojlantirish tashabbuslarini amalga oshiradi, bu	• Rasmiy va norasmiy kichik va o'rta chorvachilik fermalari egalari • Norasmiy chorvadorlar	100 MVt quvvatga ega FES 400 MVt quvvatga ega FES

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		tashabbuslar SWID qo'mitasi, Nurobod tumani hokimiyati va Samarqand viloyati hokimiyati bilan qo'shimcha maslahatlashuvlar asosida ishlab chiqiladi. Loyihaning Yaylovlarni boshqarish dasturi (YBD) ushbu tashabbuslar asosida tuziladi. - IJSR Qo'mitasi qoshidagi yaylov yerlarini ijaraga beruvchi vositachi chorvachilik kompaniyalari bilan norasmiy chorvadorlarni huquqiy sub-lizing shartnomalarini tuzish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar/trening o'tkazish. Ushbu tashabbus FES hududi atrofidagi yaylov hududlarida jamoaviy chorvachilikni rasmiylashtirishga ko'maklashishga qaratilgan bo'lib, barqaror foydalanish xavfsizligini ta'minlaydi. - FES uchstkasini saqlash uchun yem-xashakni qayta tiklash sxemasini ishlab chiqish va amalga oshirish va o'rim-yig'im bankini tashkil etish orqali mahalliy chorvadorlarga yig'ib olingan em-xashakni muntazam ravishda berish. Bir yoki bir nechta mahalliy chorvadorlarni yollash, FES majmuasini obodonlashtirish va yig'ib olingan/tozalangan o'tlarni yerdan tashqaridagi yem-xashak saqlash joylariga o'tkazish uchun alohida harakatlar amalga oshiriladi. Bu yem-xashakni ta'sirlangan jamoalar ichida mahalliy chorvadorlarga navbat bilan ajratish yoki sotish mumkin. 500 MVt quvvatga ega FES yaqinida qolgan yaylovlarda yaylov infratuzilmasini yaxshilash uchun kommunal yem-xashak omborini (ozuqa banki) va/yoki maydon		

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		tashqarisidagi quduqni rivojlantirish. Ushbu tashabbus doirasida vertikal ozuqa bankining uchuvchi sxemasi ishlab chiqiladi. FES va kichik stansiyalar yaqinidagi muqobil/qolgan yaylovlarga kirish uchun har qanday qulay, yangi zaxira yo'llari uchun jamoat yo'llarini ishlab chiqish.		
5	Agronomiya bo'yicha treninglar	Eslatma: Ushbu aralashuv Loyihaning tirikchilik vositalarini tiklash dasturiga qo'shiladi (1-qism - Loyihadan oldingi turmush sharoitlarini mustahkamlash) Loyihani ishlab chiquvchi <u>mahalliy Agronomiya bo'yicha mutaxassisni</u> tegishli LTKX uchun jamoaviy treninglar o'tkazish uchun jalb qiladi. Treninglar mahalliy qishloq xo'jaligi sektori, qiymat zanjiri va bozorlar kontekstida quyidagi jihatlariga yo'naltiriladi: - Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi uchun Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi uchun ekin maydonlarini yaxshilash (ya'ni, o'g'itlash va sug'orish) HEULLarning Tarmoq xavfsizligi zonasi (TXZ) bilan cheklangan. - HEULLarning TXZ ta'siriga uchragan ekin maydonlari uchun ekinlarni ekish texnologiyasi va usullari. - Tuproqni organik o'g'itlash. - Qurg'oqchilikka chidamli ekin navlari. - Qishloq xo'jaligi kreditlari uchun ariza. - Mexanizatsiyalashgan qishloq xo'jaligi. - Qishloq xo'jaligi uskunalari	- Umumiy agronomiya bo'yicha treninglar uchun: O'z ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan barcha qishloq xo'jaligi. - Agronomiya bo'yicha o'quv modullari bo'yicha loyiha HEULLarining Tarmoq xavfsizligi zonasida (TXZ) xavfsiz va daromadli yetishtirish uchun alternativalar va texnologiya bo'yicha: ko'p yillik hosilni yo'qotish yoki kamaytirishga olib keladigan barcha ekin xo'jaliklari egalari.	4,9 km HEUL, 70 km HEUL va TBTO HEUL

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		- Issiqxona va bog'dorchilik, ayniqsa dehqon xo'jaliklari uchun. - LTKXdagi ayollarga issiqxonada bog'dorchilik, mahsulotlarni saqlash va qayta ishlash texnologiyasi bo'yicha qo'shimcha treninglar taklif etiladi. Shu maqsadda loyiha ishlab chiquvchisi quyidagi asosiy resurs agentliklari bilan hamkorlik qiladi: - Nurobod tumani hokimligining Qishloq xo'jaligi va Xotin-qizlar ishlari bo'limlari - Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashtirish instituti - O'zbekiston bog'dorchilik, uzumchilik va vinochilik ilmiy-tadqiqot instituti, Zangiota O'ta yuqori kuchlanishli liniya bo'ylab joylashgan Gidrosuvtejamkor zona koridorida muqobil dehqonchilikni ta'minlashda treninglar muhim ahamiyat kasb etadi. Treninglar HEUllar bo'ylab TXZ koridorida muqobil etishtirishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Agronom, shuningdek, (i) loyihadan oldingi qishloq xo'jaligi faoliyati va/yoki (ii) yangi qishloq xo'jaligi faoliyati/korxonalari uchun yashash vositalarini rivojlantirish imkoniyatlarini aniqlash uchun LTKXlar bilan bog'lanadi.		

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		Ushbu ma'lumotlar tirikchilikni tiklash bo'yicha batafsil dasturni ishlab chiqish uchun muhim bo'ladi.		
6	Moliyaviy savodxonlik va kichik va o'rta biznesni rivojlantirish bo'yicha treninglar	Eslatma: Ushbu aralashuv Loyihaning tirikchilik vositalarini tiklash dasturiga qo'shiladi (2-qism – Daromad manbalarini diversifikatsiya qilish). Loyihani ishlab chiquvchisi moliyaviy savodxonlik, kichik va o'rta korxonalarni (KO'K) rivojlantirish va tegishli yarim malakali ish o'rinlari bo'yicha jamoaviy treninglar o'tkazish uchun mahalliy martaba/KO'K rivojlantirish bo'yicha mutaxassisni jalb qiladi. Tegishli o'quv modullari kamida quyidagilarni o'z ichiga oladi: - Buxgalteriya hisobi asoslari - Tadbirkorlik va biznesni boshqarish tamoyillari - Biznes-rejalarni tayyorlash - Ulgurji va chakana savdo - Savdo litsenziyalari - Tijorat ijarasi uchun ariza - Mahalliy kredit imkoniyatlari. - Mahalliy va mintaqaviy ta'minot zanjirlari - Mahsulot brendi va marketingi - Mahalliy va mintaqaviy bozor platformalari va aloqalari - Mikromoliya vositalaridan foydalanish imkoniyati - Biznes inkubatsiya NNTlar - Moliyaviy investitsiyalar	Ushbu tadbirda ishtirok etish uchun tanlov mezonlari quyidagilardan iborat: • 1-mezon: loyihadan ta'sir ko'rgan kichik uy xo'jaliklari yoki dehqon xo'jaliklariga ega bo'lgan erdan foydalanuvchilar. O'rta va yirik tijorat tuzilmalari va korporativ yer egalari ushbu tirikchilikni tiklash huquqiga ega emaslar. • 2-mezon: O'z ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan rasmiy va norasmiy erdan foydalanuvchilar. • 3-mezon: Markazlashtirilgan ishlab chiqarish ko'lamiga (ya'ni, har qanday qishloq xo'jaligi yerlarining yer maydoni) jiddiy bog'liq bo'lgan yashash uchun o'rnini bosadigan ijara yerlarini	• Barcha loyiha uchastkalari

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
	- Moliyaviy savodxonlik va bank ishi Eslatma: Moliyaviy savodxonlik bo'yicha treninglar maqsadli LTKXlarga kompensatsiya to'lovlarini to'lashdan oldin, (i) LTKXlarning mablag'larni boshqarish qobiliyatiga ega bo'lishini ta'minlash va (ii) xarajatlar uchun qisqa muddatli iste'mol xavfining oldini olish maqsadida o'tkaziladi. tirikchilikni tiklash uchun maqsadli investitsiyalardan tashqari. YSOTVTRning keyingi oshkor etilishi va LTKShlar bilan maslahatlashuvlar natijalariga qarab, ekspert daromad manbalarini diversifikatsiya qilishga qaratilgan Loyihaning <u>"Tirikchilikni tiklash dasturi"</u> komponentini ishlab chiqishda yordam beradi. Bu shartli miqyos bo'lib, YSOTVTR huquqlarini oshkor qilish vaqtida almashtirish erlariga ustunlik/ehtiyoj bildirgan LTKXlar uchun almashtiriladigan yer ijarasi bo'lmagan taqdirda kuchga kiradi. Ushbu tadqiqot ko'plab, potentsial hayotiy qobiliyatlarni rivojlantirish rejalari va tirikchilikni o'zgartirish tashabbuslari uchun texnik-iqtisodiy ko'rib chiqishlarni (ya'ni, qobiliyat/malakali skrining, tirikchilikning alternativ imkoniyatlarini baholash, shu jumladan bozor tahlillari, ta'minot zanjiri va kreditga kirishni o'rganish) o'z ichiga oladi.		sotib olishning qat'iy afzalligini yoki zarurligini ko'rsatadigan rasmiy va norasmiy erdan foydalanuvchilar. • 4-mezon: Yer auktsionlarida ro'yxatdan o'tgan va ko'chirish va elektron auktsion tizimida ro'yxatdan o'tgandan keyin bir yil ichida o'rnini almashtirishni ta'minlay olmagan rasmiy va norasmiy yerdan foydalanuvchilar. Har qanday erdan foydalanuvchi uchun ushbu aralashuvga kirish uchun yuqorida ko'rsatilgan barcha muvofiqlik mezonlari bajarilishi kerak.	

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
7	Yer resurslariga kirish bo'yicha treninglar	- Qishloq xo'jaligi korxonalari egalarini elektron auksionlar bozori orqali ekin yerlarini almashtirish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar/trening. - Chorvachilik fermalari egalarini E-Yaylov bozori orqali yaylov yerlarini almashtirish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar/trening. - Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi homiyligida faoliyat yurituvchi vositachi chorvachilik tashkilotlari bilan qonuniy subijara shartnomalarini tuzish jarayoni haqida norasmiy chorvadorlarni xabardor qilish uchun yo'naltiruvchi seminar/trening. - Mahalliy ko'chmas mulk bozorlarida tijorat yer uchastkalarini sotib olish yoki ijaraga olish jarayoni bilan korxona egalarini tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar/trening. - Mahalliy ko'chmas mulk bozorlarida uy-joy qurish uchun yer uchastkalarini sotib olish va ro'yxatdan o'tkazish tartiblari (shu jumladan huquqiy tartib-qoidalar va soliqlarni to'lash tartiblari) bo'yicha PAP uchun yo'naltiruvchi seminar/trening. Ushbu trening ixtiyoriy asosda taklif etiladi.	• O'z yer maydonining 10 foizi yoki undan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotib borayotgan mulk huquqiga ega va ega bo'lmagan qishloq xo'jaligi yerlari egalari • O'z yer maydonining 10 foizi yoki undan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotib borayotgan mulk huquqiga ega va ega bo'lmagan chorvachilik fermalari egalari • O'z yer maydonining 10 foizi yoki undan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotib borayotgan mulk huquqiga ega va ega bo'lmagan boshqa tijorat binolari egalari • Uy-joy qurilishi uchun mo'ljallangan yer uchastkalariga mulk huquqi bilan va mulk huquqsiz egalik qiluvchi, doimiy ravishda yerdan mahrum bo'lib borayotgan mulkdorlar	• 100 MVt quvvatli fotoelektr stansiyasi uchun maydon • 400 MVt quvvatli fotoelektr stansiyasi uchun maydon • Energiya to'plash tizimi (ESAT) uchun maydoncha • Energiyani uzatish liniyalari (HEUL) uchun maydonchalar
8	Zaif LTKXlarni qo'llab-quvvatlash	• Ijtimoiy-iqtisodiy zaiflikning milliy mezonlariga javob beradigan zaif qatlamli LTKXlar Temir	• Milliy standartlarga muvofiq zaif deb	• Barcha loyiha uchastkalari

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		daftari, Yoshlar daftarlari ro'yxatdan o'tish va mahalliy hukumat tomonidan aholining turmush darajasini oshirishga ko'maklashish (masalan, dehqon xo'jaligiga kirish) uchun tegishli tuman hokimliklarining jamiyatni rivojlantirish bo'limlari bilan bog'lanadi. auktsionlar, jihozlar, qishloq xo'jaligi kreditlari, ijtimoiy nafaqalar).	tasniflanishi mumkin bo'lgan zaif LTKXlar	

8.7 Zaxira yerning mavjudligi

8.7.1 Ekin maydonlari

Loyihadan ta'sirlangan viloyatlar va tumanlarning ma'muriy idoralari bilan o'tkazilgan YSOTVTRga yo'naltirilgan manfaatdor tomonlarning maslahatlashuvlariga asoslanib, qishloq xo'jaligini ijaraga olish uchun o'rniga ekin maydonlari mavjud emas, chunki eng samarali yer zaxiralari allaqachon mahalliy fermerlarga ajratilgan.

Shunga qaramay, davlat zahiralaridagi qoldiq ekin maydonlari va mavjud YIShlarni ixtiyoriy ravishda bekor qilishdan bo'shatilgan har qanday qo'shimcha yerlar qishloq xo'jaligi yerlari auksionlari onlayn platformasi (ya'ni, elektron auksion tizimi) orqali sotib olinishi mumkin. Ayni paytda tuman va viloyat hokimliklari istiqbolli ijarachilarga ekin maydonlarini ijaraga berish vakolatiga ega emas. Aksincha, barcha yangi ekin maydonlari tanlovli, protsessual onlayn auksion orqali sotib olinadi.

Davlat zaxiralaridagi ekin maydonlari qishloq xo'jaligini xususiylashtirish uchun o'rganilgan va baholanganidan so'ng ular ochiq (ommaviy) kim oshdi savdosi uchun auksion maydonchasiga o'tkaziladi. G'olib bo'lgan ishtirokchilar uchun ijara narxi to'liq oldindan to'lanishi yoki bo'lib-bo'lib to'lanishi mumkin. Yerni ro'yxatdan o'tkazish uchun yig'im (ya'ni, ijara narxining 5-50 foizi) oldindan to'langan bo'lsa, ijara narxining qolgan qismi 3 yildan 5 yilgacha bo'lib-bo'lib to'lanadi.

Shu sababli, ekspropriatsiya (qurilish jarayonida vaqtincha foydalanish imkoniyatini cheklash o'rniga) tufayli o'zlarining haydaladigan yer egaliklarini to'liq yoki qisman yo'qotishi mumkin bo'lgan LTKShlar elektron auksion tizimi orqali qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yer uchastkalarini almashtirishni izlashlari mumkin, bunda tegishli aktivlarni aniqlash uchun doimiy monitoring o'tkaziladi. ular mavjud bo'ladi.

8.7.2 Yaylov yerlar

Yaylov yerlarini o'rta va uzoq muddatli ijaraga olish (i) Ipakchilik va jun sanoatini rivojlantirish qo'mitasi va tumanlar hokimliklariga arizalar va keyinchalik ajratish to'g'risidagi farmoyishlar yo'li bilan yoki (ii) qishloq xo'jaligi yerlarining elektron auksion tizimi orqali olinishi mumkin.

Ilachilik va Jun Sanoatini Rivojlantirish qo'mitasida bevosita yoki bilvosita tashkil etilgan loyihadan oldin yaylov ijarasi bo'lgan sub'yektlar qo'mitadan o'rnini bosadigan yaylov yerlarini olish va qo'shimcha xarajatsiz yangi yer ijarasi shartnomalarini tuzish huquqiga ega. Biroq, agar IJSR qo'mitasi o'z zaxiralarida tegishli o'rnini bosuvchi yerga (ekivalent qiymatga va joylashuvga) ega bo'lmasa, o'rnini bosuvchi yaylov yerlarini elektron auksion tizimi orqali izlash

mumkin. Xuddi shunday, IJSR qo'mitasi bilan ko'chirish oldidan ijara shartnomasi bo'lmagan har qanday sub'ektlar elektron auksion tizimi orqali almashtiriladigan yer ijarasini sotib olishlari mumkin.

Milliy miqyosda yaylov yerlari haydaladigan yerlardan ko'ra ko'proq, ayniqsa daryolar va ular bilan bog'liq sug'orish tizimlaridan uzoqroqda joylashgan zonlarda. Bunday mo'l-ko'llikka qaramay, yaylov yerlari ko'pincha uzoqda joylashgan bo'lib, chorvachilik fermalari va uy xo'jaliklari uchun to'liq foydalanish imkoni yo'q. Bundan tashqari, ochiq yoki borish mumkin bo'lgan yaylovlarda chorva mollarini boqish va boqish qulay infratuzilma, masalan, sug'orish quduqlari va cho'ponlar uchun boshpana mavjudligi bilan cheklanadi. Suv punktlari va to'xtash joylari issiq va qurg'oqchil hududlarda chorva mollarini boqish uchun zarurdir va chorva yo'llari odatda 3-5 kilometr masofada kamida bitta sug'orish joyini talab qiladi. Yaylovlarning yaylov hosildorligi ham iqlim va tuproq sharoitiga qarab sezilarli darajada o'zgarib turadi va yaylov yerlarining ko'taruvchanligi yaylovlardan foydalanishda asosiy cheklov hisoblanadi.

Tuman qishloq xo'jaligi boshqarmasi va IJSR qo'mitasi bilan yakunlangan maslahatlashuvlarga ko'ra, hozirgi kunga qadar chorvachilik infratuzilmasi cheklanganligi sababli Nurobod tumanidagi o'rnini bosuvchi yaylov yerlari yetishmaydi. Mavjud chorva uchun qo'ralar, quduqlar va yem-xashak saqlash omborlarining aksariyati strategik jihatdan korporativ chorvachilik xo'jaliklari tomonidan ijaraga olingan yer maydonlarida joylashgan. Shu sababli, chorvachilik bilan shug'ullanuvchi rasmiy korxonalarni tegishli qolgan yaylov yer uchastkalariga ko'chirish muhim mulklarni almashtiriladigan/qolgan yerlarga ko'chirish va qayta tiklashni talab qiladi.

Boshqa tomondan, norasmiy, jamoaviy chorvadorlarning mavjud yoki almashtiriladigan yaylov yerlari va ular bilan bog'liq mulklarga nisbatan qonuniy da'volari yo'q. Shuningdek, ular infratuzilmaviy imtiyozlar uchun IJSR (ya'ni, yaylov yerlarining milliy saqlovchisi) bilan to'g'ridan-to'g'ri ijaraga kira olmaydi, chunki ular ushbu ijaraga xos bo'lgan mezonlarga javob bermaydi. Norasmiy chorvadorlar faqat korporativ chorvachilik korxonalari bilan istiqbolli qo'shma YIShlar orqali yaylov yerlariga rasmiy va xavfsiz kirishlari mumkin. Korporativ korxonalar o'z faoliyati uchun tegishli yaylov yerlarini talab qilganligi sababli, qo'shimcha ijara shartnomalari orqali jamoa chorvadorlari bilan birgalikda chorvachilik ushbu tijorat tashkilotlarining manfaatlariga xizmat qilmaydi va bunday shartnomalar IJSR tomonidan rag'batlantirilishi yoki tartibga solinishi kerak.

Bundan tashqari, yaylovlardan qulay va iqtisodiy jihatdan qulay masofada qolgan yaylovlar uchun yig'ma bosim ushbu yerning yuk ko'tarish qobiliyatidan oshishi mumkin. Allaqachon noqulay ahvolda bo'lgan yerlarni haddan tashqari ekspluatatsiya qilish uni butunlay bepusht qilib qo'yishi mumkin, natijada bu yerga tayanadigan chorvador jamoalar ichida iqtisodiy

tanazzulga olib keladi. Ushbu baholash vaqtida Nurobod tumanidagi turli manfaatdor tomonlar bilan loyihadan ta'sirlangan va ayniqsa, norasmiy chorvadorlarning turmush sharoitini tiklash uchun potentsial yashashga yaroqli yaylov yerlari mavjudligini tasdiqlash uchun maslahatlashuvlar olib borildi.

YSOTVTR so'rovlari yakunlangandan so'ng Sazagan, Chortut, Olga va Chorvador jamoalarida istiqomat qiluvchi nochor chorvadorlar uchun mos va yetarli yaylov yerlarini aniqlash maqsadida Nurobod tumani hokimligi bilan Loyiha ishlab chiquvchisi ishtirokida bir qator maslahatlashuvlar o'tkazildi. 2024 yil may oyida tuman hokimligi Sazagan va Chortut mahallalaridagi 284 maydonni tashkil etuvchi yer uchastkasi yaylov hududi sifatida belgilanganligini tasdiqladi.

Ushbu hisobotning 3.1.7-bo'limida qayd etilganidek, 2025-yil yanvarda "Yaylovlarni muhofaza qilish va ulardan oqilona foydalanishning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Prezident farmoni (PF-15) kuchga kirdi. Mazkur farmon Yaylovlarni boshqarish qo'mitasini tugatib, O'zbekistonda yaylovlarni boshqarish bo'yicha yangi organ - Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasini tashkil etishni belgiladi.

Farmonda, shuningdek, O'zbekistondagi barcha yaylov yerlarini xatlovdan o'tkazish, baholash va keyinchalik kichik hamda yirik (klaster) chorvachilik fermer xo'jaliklari o'rtasida qayta taqsimlash ko'zda tutilgan. Ushbu baholash o'tkazilgan paytda, ma'lum bo'lishicha, yaylovlarni taqsimlashning yangi jarayoni quyidagilarni o'z ichiga olgan:

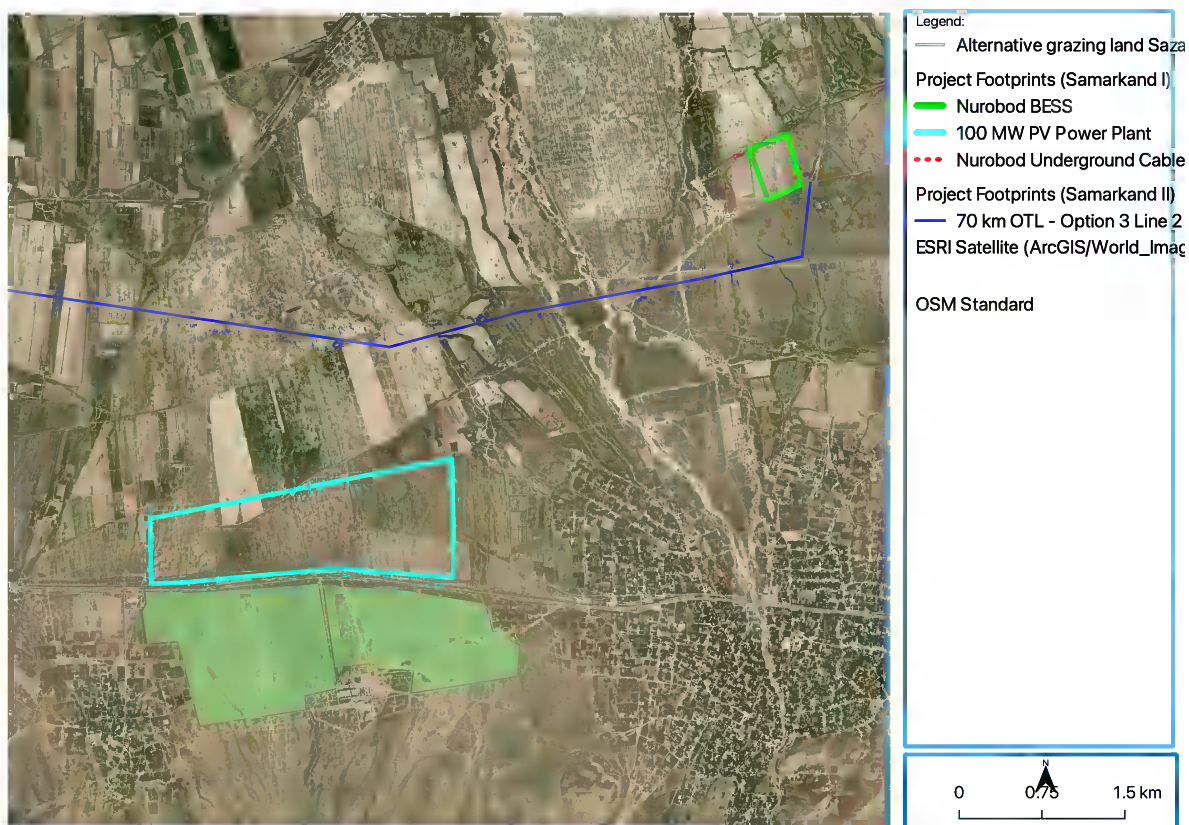
- Yaylov yer uchastkalarini uzoq muddatli ijaraga olish huquqini sotishning onlayn tizimi, ya'ni E-Yaylov.
- Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi ixtiyoridagi yaylov yer uchastkalari zaxirasi.

YSOTVTR tadqiqotlari yakunlangandan so'ng, loyiha ishlab chiquvchisi va Nurobod tumani hokimligi ishtirokida Sazag'on va Cho'rtut qishloqlarida yashovchi mulk huquqiga ega bo'lmagan himoyaga muhtoj chorvadorlar uchun mos va yetarli yaylov yerlarini aniqlash maqsadida bir qator maslahatlashuvlar o'tkazildi. 2024-yil may oyida tuman hokimligi Sazag'on va Cho'rtut qishloqlaridagi 284 gektar yer maydoni mahalliy chorvadorlar ixtiyorida mulk huquqsiz qolishini tasdiqlagan edi. Biroq, 2025-yil mart oyida mahalliy chorvadorlar bilan o'tkazilgan keyingi fokus-guruh muhokamalari ushbu yer uchastkasi Mudofaa vazirligiga tegishli ekanligini va vaqti-vaqti bilan o'tkaziladigan harbiy mashg'ulotlar sababli bu hududda chorva mollarini boqish.

- Mahalliy cho'ponlar harbiy mashqlar jadvalidan xabardor emaslar va bu faoliyat bilan har qanday to'qnashuv ularning xavfsizligini xavf ostiga qo'yishi mumkin.

Shuning uchun, ushbu hududdan chorva mollarini boqish maqsadida rasman foydalanish uchun harbiy hokimiyat va tuman hokimligi bilan keyinchalik hamkorlik o'rnatish zarur bo'ladi.

- Cho'ponlarning yerdan foydalanish huquqlarini rasmiylashtirish va yerga egalik qilish xavfsizligini ta'minlash maqsadida, ushbu cho'pon jamoalari yaqinidagi boshqa potensial mavjud yaylov uchastkalariga kirish imkoniyatini ham chuqurroq o'rganish lozim.
- Muqobil jamoa yaylovlaridan barqaror va rasmiy yoki yarim rasmiy foydalanish imkoniyati bo'lmagan taqdirda, loyiha ishlab chiquvchisi cho'ponlar, mahalliy hokimiyat organlari va Veterinariya hamda chorcachilikni rivojlantirish qo'mitasi bilan aloqada bo'lib, ushbu jamoalar hududida yoki uning yaqinida joylashgan katta yaylov maydonlari uchun rasmiy yer ijarasi shartnomalari asosida bir yoki bir nechta chorcachilik xo'jaliklari (ya'ni kichik fermer yoki klaster fermer xo'jaliklari) orqali cho'ponlarni rasmiy ish bilan ta'minlash imkoniyatini o'rganadi.

8-1-rasm Sazag'on va Chortutdan ko'chirilgan chorvadorlar uchun muqobil yaylovlar ajratilgan

8.7.3 Yer kompensatsiyasini hisobga olish

Asosan, yer evaziga tovon to'lash yerga asoslangan turmush sharoitlarini tiklashning eng yaxshi usuli hisoblanadi, loyihadan ta'sirlangan, haydaladigan va yaylov yerlaridan doimiy ravishda mahrum bo'lgan yer egalari uchun. Shuning uchun birlamchi qishloq xo'jaligi ishlab

chiqarishida band bo'lgan yer egalarini, xususan, dehqon xo'jaliklari va mikrofirmalarni o'rnini bosuvchi yer sotib olishga rag'batlantirish va buning uchun amaliy yordam ko'rsatish (masalan, yer sotib olish bo'yicha salohiyatni oshirish va yer boshqaruvi organlari bilan muvofiqlashtirish) ko'rsatilishi kerak. Shunga qaramay, barcha loyiha ta'sir ko'rsatadigan sub'ektlar oxir-oqibatda o'zlarining shaxsiy kompensatsiya rejimi afzalliklariga (ya'ni, pul yoki naqd pul kompensatsiyasi) ega.

Doimiy yer olib qo'yish natijasida zarar ko'rgan aholi uchun qishloq xo'jaligi yerlari ijarasini tiklashga qaratilgan pul va natura kompensatsiyasiga kelsak, quyidagi fikrlar hisobga olinadi:

- Qisman iqtisodiy ko'chish bilan bog'liq bo'lsa, qishloq xo'jaligi yerlarining loyihadan ta'sirlangan uchastkalari bo'lgan qoldiq/qoldiq qismlarining iqtisodiy samaradorligini baholash kerak, ayniqsa yer uchastkalarining 10-50% dan mahrum bo'lgan LTKShlar uchun. Qolgan yer aktivlari yoki muqobil daromad manbalarini yaratish yoki kuchaytirishga mo'ljallangan hosildorlikni oshirishga qaratilgan tirikchilikni tiklash tashabbuslaridan foydalanish kerak.
- Agar LTKShlar tarmoq xavfsizligi zonalarini (TXZ) bilan kesishgan yer uchastkalariga egalik huquqini (ijaraga egalik huquqini) saqlab qolishsa, ko'p yillik o'simliklarni (ya'ni, 4 metrdan baland daraxtlar uchun) etishtirishdan olinadigan daromadning kamayishi engillashtirilishi mumkin. TXZ doirasida yillik ekinlarni yetishtirishni joriy etish orqali.
- Loyihadan ta'sirlangan yer uchastkalaridan sezilarli masofada yer uchastkalarini sotib olish miqyosidagi iqtisodlar pasayib borayotgani sababli, LTKSh o'rinbosarlari qo'shimcha yer uchastkalarini izlashni afzal ko'rmasliklari mumkin.
- LTKShlar sifatsiz (masalan, tuproq unumdorligining pastligi, sug'orishning etishmasligi va hokazo) bo'lgan yer uchastkalarini almashtirish tarafdori bo'lmasligi mumkin.
- LTKShlar turar joylaridan yoki loyiha ta'siri ostida bo'lgan yer uchastkalaridan sezilarli masofada paydo bo'ladigan almashtirish yer uchastkalaridan daromatlarni tiklash bo'yicha hech qanday imtiyozlardan foydalana olmaydi.
- LTKShlar ekvivalent maydonga ega bo'lgan o'rnini bosadigan yer uchastkalarini topa olmasligi mumkin va auktsionga qo'yilgan yo'qolgan yer uchastkalaridan sezilarli darajada kattaroq bo'lgan yer uchastkalari loyihadan oldingi rentabellikni tiklash uchun arzon yoki yaroqli bo'lmasligi mumkin.
- O'zbekistonda haydaladigan yerlar cheklangan va qattiq ekspluatatsiya qilinadi, ayniqsa sug'oriladigan hududlarda. Qishloq xo'jaligi yerlarining milliy (markazlashtirilgan) elektron auktsion tizimida zudlik bilan/yaqin muddatda kompensatsiya olish uchun qulay yerlar mavjudligi kafolatlanmaydi va oldindan aytib bo'lmaydi.
- Markazlashtirilgan yer auktsion platformasida sotiladigan qulay yoki cheklangan yer uchastkalari bo'yicha tanlov savdolari yer narxining oshishiga olib kelishi mumkin, bu esa yerni almashtirish uchun moliyaviy cheklovlarni kuchaytirishi mumkin.
- Yer auktsion platformasi orqali yerga takliflar berish qoidalarini yer sotib olish bo'yicha arizalar/tenderlar bayonnomalarida uchinchi shaxslarga yordam berish yoki vakillik qilishga ruxsat bermaydi. Loyihani ishlab chiquvchining yer uchastkasini sotib olishga yordam berish uchun LTKSh nomidan yer savdolarida qatnashishi uchun hech qanday vosita yo'q.

Yerni zudlik bilan yoki yaqin muddatda almashtirish bilan bog'liq yuqoridagi muammolarni hisobga olgan holda, tirikchilik vositalarini tiklash strategiyasi qoldiq erlarda ko'chish oldidan hosildorlikni oshirish va/yoki muqobil daromad oqimlarini rivojlantirish uchun qo'shimcha va himoyalangan o'tish davri yordamini o'z ichiga oladi.

8.8 Kompensatsiya to'lovlari va pul mablag'larini tiklash uchun to'lovlar

8.8.1 Kompensatsiya to'lash bosqichlari

Ushbu hisobotning 5-, 6- va 12-bo'limlarida batafsil bayon etilganidek, YSOTVTR I va II bosqich tadqiqotlari natijalariga asosan kompensatsiya to'lovlarining ikki bosqichi amalga oshiriladi. I bosqich to'lovlari 2025-yil sentyabr oyida, II bosqich to'lovlari esa 2025-yil dekabr oyida boshlanishi kutilmoqda.

HEUL tayanchlari va HEUL yo'nalishidan chetga chiqishlari mavjud bo'lgan barcha yer egalari YSOTVTR tekshiruvlarining II bosqichida o'rganiladi va ularning kompensatsiya olish huquqlari (tegishli hollarda) II bosqich tekshiruvlari yakunlangandan so'ng belgilanadi. Shunga qaramay, ushbu LTSh guruhiga nisbatan kompensatsiya borasida quyidagi mulohazalar va yondashuvlar qo'llaniladi:

- YSOTVTR II bosqichi doirasidagi tadqiqotlar boshlanishidan oldin, HEUL minoralari poydevorlarining doimiy ta'siri I bosqich doirasida HEUL servituti koridoridagi (barcha minoralar o'rnatiladigan joylarni qamrab olgan) yerlardan foydalanishga vaqtinchalik (qurilish davrida) cheklovlar uchun to'lanadigan kompensatsiya bilan qisman qoplanadi. Bu kompensatsiya HEUL minoralari uchun yerlarni doimiy olib qo'yish uchun to'lanadigan kompensatsiyaning taxminan 25 foizini tashkil etadi va I bosqich to'lovlarining birinchi yilini o'z ichiga oladi.
- YSOTVTR II bosqichi tadqiqotlari boshlanishidan oldin, HEUL yo'nalishidan og'ishlarning ta'siri 2025-yil sentyabr oyida dastlabki (I bosqich) kompensatsiya to'lovlarining 30 foizini to'lash orqali qisman qoplanadi. Bu avans to'lovi DIBTX faoliyati va HEUL chetlanishlari bo'ylab ta'sirlar yuzaga kelishidan oldin to'lanishini ta'minlash uchun amalga oshiriladi. Oraliq to'lov, shuningdek, LTSh kutilmalarini boshqarishga yordam beradi, chunki HEUL yo'laklari bo'ylab joylashgan aksariyat yer egalari YSOTVTR I bosqichi va qurilish jadvali haqidagi oshkor etilgan ma'lumotlarga asoslanib, erta kompensatsiya olishni kutmoqdalar.

Eslatma: agar qurilgan inshootlar HEUL tayanchlari ostidagi uchastkalar doirasida joylashgan bo'lsa (geotexnik ishlar/ DIBTX ishlari uchun), boshqa aktivlar/daromadlar yo'qotishlari uchun 30% avans kompensatsiyasidan tashqari, ushbu aktivlar uchun to'liq avans kompensatsiyasi

to'lanadi. Avans kompensatsiyasi tuzilmasi tegishli YSOTVTR paketlari va servitut kelishuvlarida batafsil tavsiflanadi.

8.8.2 Kompensatsiya to'lash tartibi

Pul kompensatsiyalari va o'tish davrini qo'llab-quvvatlash paketlari loyihadan ta'sirlangan tashkilotlarning (ya'ni LASHlar) ro'yxatdan o'tgan bank hisobvaraqlari yoki elektron kartalariga bank o'tkazmalari orqali to'lanadi.

8.1-bo'limda batafsil ko'rsatilganidek, kompensatsiya to'lovlari ko'chirish yoki qurilish paytida obyektga kirishni vaqtincha cheklashdan avval amalga oshiriladi. Shuningdek, loyihadan ta'sirlangan shaxslarga kompensatsiya mablag'larini o'tkazishda qo'llaniladigan daromad solig'i va boshqa har qanday yig'imlar kompensatsiya to'lash vaqtida to'liq qoplanadi.

Kompensatsiya to'lovlariga oid barcha moliyaviy hujjatlar (ya'ni to'lov qaydnomalari) ushbu Rejaning 13-bo'limida tasvirlangan ichki monitoring va audit maqsadlari uchun arxivlanadi. To'lanmagan kompensatsiyalar bilan bog'liq har qanday shikoyat yoki da'volar 10.2.1-bo'limda tasvirlangan tashqi (jamoatchilik) shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi (ShKChM) yordamida qayd etiladi, tekshiriladi va hal qilinadi.

8.9 Implementation of Livelihood Restoration Measures

Livelihood restoration initiatives (see Sections 8.5 through 8.6) will be delivered according to the timeline presented in Section 12.

Monitoring and reporting related to the implementation of these measures will meet the requirements discussed in Section 13.

Any grievances or claims related to the execution and outcomes of the livelihood restoration measures will be registered, investigated, and resolved through the Project's community Grievance Redress Mechanism (GRM).

8.10 Kompensatsiya ssenariylari – TBTO HEUL (yondosh obyektlar)

Ushbu baholash paytida O'MET tomonidan quriladigan 11 kilometrlik va 13 kilometrlik LILO HEUL uchun quyidagi kompensatsiya ssenariylari ko'rib chiqildi (loyihaning tegishli obyektlari doirasida).

- **1-ssenariy** - YSOTVTR tadqiqoti yakunlangach, loyiha ishlab chiquvchisi TBTO ta'siriga uchragan barcha LTShlarga nisbatan kompensatsiya huquqlarini (va turmush darajasini tiklash bo'yicha qo'shimcha choralarni) hamda kelishuvlarni belgilash uchun ushbu hisobotning 8-bo'limida keltirilgan huquqlar matritsasini qo'llashni ta'minlash

maqsadida o'z harakatlarini O'MET bilan muvofiqlashtiradi. Bunday holda, O'MET ushbu talabni qabul qiladi va loyiha kreditorlari standartlariga muvofiq (loyihani ishlab chiquvchilar tomonidan o'tkazilgan YSOTVTR tadqiqoti yoki o'zining mustaqil YSOTVTR tadqiqoti asosida) kompensatsiya mablag'lari va boshqa tiklash choralari taqdim etadi.

YSOTVTR qo'shimcha yoki yangi tadqiqotlari natijalari va TBTO HEUL uchun ma'lumotlarni oshkor qilish loyiha ishlab chiquvchisi tomonidan (atrof-muhit va ijtimoiy masalalar bo'yicha ishlab chiquvchining maslahatchisi orqali) e'lon qilinadigan YSOTVTR yakuniy hisobotlarida (shu jumladan II bosqichda) taqdim etiladi.)

- **2-ssenariy** - YSOTVTR tadqiqoti yakunlanganidan so'ng, loyiha ishlab chiquvchisi TBTO ta'sirida qolgan barcha LTShlarga nisbatan kompensatsiya huquqlarini (va tirikchilik manbalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha choralarni) hamda kelishuvlarni aniqlash uchun ushbu hisobotning 8-bo'limida keltirilgan huquqlar matritsasini qo'llashni ta'minlash maqsadida o'z harakatlarini O'MET bilan muvofiqlashtiradi. Bunday holda, O'MET ushbu talabni qabul qilmaydi va qonuniy me'yorlarga muvofiq (o'zining mustaqil YSOTVTR tadqiqoti asosida) kompensatsiya mablag'lari va boshqa tirikchilik manbalarini tiklash choralari taqdim etadi.

Loyiha kreditorlari bilan muhokama qilish sharti bilan, loyiha ishlab chiquvchisi YSOTVTR ga qo'shimcha buyurtma beradi. Bu qo'shimcha hukumat tomonidan amalga oshirilayotgan YSOTVTR jarayoni, hujjatlar va kompensatsiya huquqlarini qayta ko'rib chiqish uchun O'MET bilan qo'shimcha muvofiqlashtirish ishlari olib borishni o'z ichiga oladi. Qo'shimcha, majburiy ko'chirish bo'yicha kreditorlar standartlariga nisbatan kompensatsiya va tirikchilik manbalarini tiklashdagi kamchiliklarni aniqlash uchun keyingi bo'shliqlar tahlilini o'z ichiga oladi. Ushbu ko'rib chiqish va tahlil asosida YSOTVTR ga qo'shimcha ravishda, loyiha ishlab chiquvchisi ushbu hisobotning 8-bo'limida keltirilgan huquqlar matritsasiga asoslanib, TBTO ta'sir zonasini bog'liq barcha LTShlarga qo'shimcha kompensatsiyalar to'lash va tirikchilik manbalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha choralarni ko'rish orqali talablarga rioya qilishdagi har qanday bo'shliqlarni bartaraf etishi talab etiladi.

Ushbu baholash o'tkazilgan paytda TBTO elektr uzatish liniyalarini qurish jadvali tasdiqlanmagan bo'lib, elektr uzatish liniyalari bo'yicha qurilish ishlarini boshlashning eng erta taxminiy muddati 2025-yil oktyabr/noyabr oylari deb belgilangan (ushbu hisobotning 12-bo'limida ko'rsatilganidek). Bu jadval loyiha ishlab chiquvchisi va O'MET o'rtasidagi keyingi muvofiqlashtirish jarayonida aniqlanadi.

Har qanday holatda ham, loyiha ishlab chiquvchisi TBTO HEUL bilan bog'liq barcha LTShlarga TBTO yo'nalishi bo'ylab yerlarga vaqtinchalik va doimiy ta'sir ko'rsatilishidan oldin, ushbu

YSOTVTR hisobotida keltirilgan huquqlar matritsasi (va kreditorlar standartlari) asosida kompensatsiyalar to'lanishini ta'minlash hamda tirikchilik manbalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha choralar ko'rish uchun barcha imkoniyatlardan foydalanadi.

9 BYUDJET VA RESURLAR

Ushbu bo'limda YSOTVTRni amalga oshirish uchun moliyalashtirish va xodimlarga bo'lgan talablarning umumiy ko'rinishi keltirilgan.

9.1 Amalga oshirish byudjeti

9.1.1 Xarajatlarni taqsimlash

YSOTVTRni amalga oshirish uchun umumiy byudjet kompensatsiya, o'tish davrini qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslarini etkazib berish bilan bog'liq ko'plab to'g'ridan-to'g'ri xarajatlarni va bilvosita xarajatlarni o'z ichiga oladi.

9-1 quyida YSOTVTR loyihasi uchun ajratilgan byudjet taqdim etiladi.

9-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish xarajatlari taqsimoti

KOMPENSATSIYA VA O'TISH DAVRINI QO'LLAB-QUVVATLASH OQIMLARI	100 MVt QUVVATGA EGA FES	400 MVt QUVVATGA EGA FES	NUROBOD ESAT	4.9 KILOMETRLIK HEUL	70-KM HEUL	TBTO	JAMI (O'z so'mi)
Ekin maydonlarini doimiy ravishda yo'qotish uchun kompensatsiya	-	-	-	7 686 600	88 598 179	32 364 631	128 649 410
Yaylov yerlarining doimiy yo'qotilishi uchun kompensatsiya	1 057 506 180	3 791 201 362	79 666 778	466 754	466 754	-	4 929 307 827
Ko'p yillik ekinlar (daraxtlar) yo'qolganligi uchun kompensatsiya	-	-	-	25 353 836	184 588 811	579 502 002	789 444 649
Qurilgan aktivlarning yo'qolishi uchun kompensatsiya	305 162 646	-	5 500 044	223 072 029	-	-	533 734 719
Qurilish ish haqini qoplash	358 974 359	-	179 487 179	358 974 359	-	-	897 435 897
Buzish va ko'chirish xarajatlari uchun kompensatsiya - buzilish uchun nafaqa	15 258 132	-	275 002	11 153 601	-	-	26 686 736
Qishloq xo'jaligi korxonalaridan doimiy daromad yo'qotish uchun o'tish davri yordami	-	-	-	312 828 727	1 302 458 205	2 160 345 000	3 775 631 932
Qishloq xo'jaligi korxonalaridan vaqtinchalik daromadlarni yo'qotish uchun o'tish davri	-	-	-	444 029	535 754 660	285 817 980	822 016 669
Chorvachilikdan doimiy daromad yo'qotilgan taqdirda o'tish davri	150 832 598	-	18 152 132	27 720 000	27 720 000	-	224 424 731
Chorvachilikdan vaqtincha daromad yo'qotish uchun vaqtinchalik yordam	-	-	-	27 720 000	27 720 000	-	55 440 000

KOMPENSATSIYA VA O'TISH DAVRINI QO'LLAB-QUVVATLASH OQIMLARI	100 MVt QUVVATGA EGA FES	400 MVt QUVVATGA EGA FES	NUROBOD ESAT	4.9 KILOMETRLIK HEUL	70-KM HEUL	TBTO	JAMI (O'z so'mi)
Chorvachilar va chorvadorlarni muddatidan oldin ko'chirish uchun o'tish davri yordami	549,385,500	-	16,740,000	-	-	-	566,125,500
Ijaraga olingan yerlarni davlat zaxirasiga qaytarish uchun notarial to'lovlarni qoplash	200,000	200,000	200,000	-	-	-	600,000
Loyihadan ta'sirlangan fermer xo'jaliklarida ish yo'qotish bilan bog'liq o'tish davri yordami - ishdan bo'shatish nafaqalari	1 18 050 000	36 000 000	-	-	-	-	154 050 000
Loyihadan ta'sirlangan zaif oilalar uchun o'tish davri yordami - yashash uchun nafaqa	83 160 000	-	20 790 000	-	13 860 000	235 620 000	353 430 000
Hayotiy vositalarni tiklash tashabbuslari							2 833 949 800
YSOTVTRni amalga oshirishni boshqarish, shu jumladan: - doimiy JABM -hayotni tiklash bo'yicha treninglar o'tkazish bo'yicha maslahat xizmatlari-AMIM mustaqil monitoringini o'tkazish bo'yicha maslahat xizmatlari-lalrpni yakunlash auditini o'tkazish bo'yicha maslahat xizmatlari							515 263 600
YSOTVTRni amalga oshirishning umumiy byudjeti							16,704,673,099
Favqulodda vaziyatlar uchun zaxira (jami byudjetning 20%)							3,340,934,620
Umumiy jami							20,045,607,719

9.1.2 TBTO HEUL bilan bog'liq qo'shimcha obyektlarga oid qoidalar

Loyiha ishlab chiquvchisi OTB 2-FS, YetTB 5-ST va XMK 5-IS talablariga muvofiq TBTO HEUL bo'yicha YSOTVTR majburiyatlari va xavfsizlik choralari bajarilishini ta'minlash uchun O'MET bilan hamkorlikda ishlashni o'z zimmasiga oladi. Hozirda O'MET ushbu hisobotning 8-bo'limida keltirilgan huquqlar jadvaliga binoan TBTO bilan bog'liq barcha kompensatsiya talablarini to'liq bajarishi kutilmoqda. Biroq, O'MET bu majburiyatni bajarmagan taqdirda, loyiha ishlab chiquvchisi DIBTX va IBTX ish jarayonlari ta'siri boshlanishidan oldin to'liq qayta tiklash qiymati bo'yicha kompensatsiyadagi har qanday kamchiliklarni, ayniqsa to'liq, adolatli va oldindan to'lanadigan kompensatsiya bilan bog'liq kamchiliklarni bartaraf etadi. TBTO HEUL ta'siriga kelsak, loyiha ishlab chiquvchisi, shuningdek, monitoring va kompensatsiyani 8-bo'limda ko'rib chiqilgan qo'shimcha tirikchilik manbalarini tiklash dasturlari bilan to'ldiradi.

Ushbu baholash o'tkazilayotgan paytda loyiha ishlab chiquvchisi O'MET bilan loyihani ishlab chiqish va ijtimoiy ta'minot guruhlarini, loyiha ishlab chiquvchisi va loyiha tashkiloti ishtirokida texnik seminar o'tkazish bo'yicha muzokaralar olib bormoqda edi. Bundan tashqari, YSOTVTR maslahatchisi loyiha ishlab chiquvchisi va loyiha tashkilotiga YSOTVTR talablari, resurslardan foydalanish rejalari va jadvalarini O'MET ijrochi guruhlariga yetkazishda ko'maklashadi.

9.1.3 Favqulodda vaziyatlar uchun mo'ljallangan pul miqdori

Yuqoridagi bo'limda batafsil tavsiflangan YSOTVTR amalga oshirish byudjeti 9.1.1 quyidagi joriy cheklovlar va kutilmagan vaziyatlarni hisobga olgan holda vaqtinchalik hisoblanadi:

- Rejalashtirilgan HEUL infratuzilmasining to'liq loyihalashtirilmaganligi.

Tegishli loyihaning dastlabki holati tufayli HEUL minoralari (pylonlar), kirish yo'llari va yotqizish maydonlarining aniq joylashuvi va hajmi to'g'risidagi ma'lumotlar ushbu baholash vaqtida mavjud emas edi. Shunga qaramay, tadqiqot yo'lagi ushbu muassasalarning butun maydonini qamrab olishi mumkin bo'lgan hududni qamrab olishi kerak edi.
- HEUL minoralari/ustunlarining joylashuvi va qurilishi ushbu hududda joylashgan irrigatsiya infratuzilmasining buzilishiga yoki boshqa joyga ko'chirilishiga olib kelishi mumkin. Bu ta'sirning oldini olish mumkin bo'lgan darajada, keyingi (kuzatuv) so'rovlar, zarar ko'rgan yer egalari bilan maslahatlashish va mikro-joylashtirish harakatlari orqali amalga oshiriladi. Biroq, ushbu kafolatlarning barchasi muvaffaqiyatsiz tugatilgan taqdirda, tirikchilikni tiklash choralari favqulodda vaziyatlar summasi bilan qoplanadi.
- Mahalliy hokimiyat organlari, jamoat rahbarlari va qo'shni erdan foydalanuvchilar bilan aloqada bo'lishiga qaramay, YSOTVTR tadqiqoti davomida bir qator yo'qolgan LTKShlarni [aniqlik kiritish kerak] aniqlab bo'lmadi va/yoki ular bilan bog'lana olmadi. Shu sababli, ushbu LTKShlar aniqlangan va ularning muvofiqligi tekshirilgan taqdirda, ushbu Rejada keltirilgan Huquqlar matritsasiga muvofiq ko'chirish va/yoki daromadlarni tiklash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish uchun mablag'lar miqdori zaxiralangan bo'lishi kerak.

- Elektron kim oshdi savdosi tizimi ro'yxatdan o'tgan (tenderga qo'yilgan) LTKXlarni kerakli o'rnini bosuvchi yer bilan ta'minlay olmasa, Loyiha kompaniyasi loyiha oldidan yashash vositalarini ta'minlash uchun LTKXni qo'llab-quvvatlash bo'yicha tegishli harakat yo'nalishini aniqlash va kelishish uchun LTKX bilan hamkorlik qiladi.

Shu asosda, hozirgi bosqichda aniq baholab bo'lmaydigan qo'shimcha va shartli hayot ta'sirini boshqarishni ta'minlash uchun umumiy qiymati 3 207 893 194 2 210 004 825 so'm miqdorida qo'shimcha ravishda YSOTVTR byudjetiga ajratildi.

YSOTVTR loyihasining joriy sonida yoritilmagan tirikchilikka ta'sir qilish uchun kompensatsiya, o'tish davrini qo'llab-quvvatlash va tirikchilik vositalarini tiklash tashabbuslarini yetkazib berish YSOTVTR 8.1 bo'limida bayon etilgan tamoyillar va mezonlarga amal qiladi.

9.2 Xodimlarni boshqarish

Loyiha kompaniyasi loyihaning amal qilish muddati davomida Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv tizimini (AMIBT) ishlab chiqish va amalga oshirishni o'z zimmasiga oladigan AMIM bo'limini tashkil qiladi.

AMIM bo'limiga YSOTVTR bilan bog'liq majburiyatlarni bajarish uchun mas'ul bo'lgan mutaxassislar jamoasi kiradi. Tegishli xodimlar tarkibiga quyidagilar kiradi:

- Loyiha kompaniyasining AMIM menejeri
- Loyiha kompaniyasining Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis (JABM)

Bundan tashqari, loyihaning MXQ pudratchisi JABMlarni o'z ichiga olgan ichki AMIM tashkilotini ham yaratadi. Bosh pudratchisi yerlarni ajratish va tirikchilikni tiklashda bevosita ishtirok etmasa-da, pudratchining JABMlarni ko'chirish va qurilish muddatlariga rioya qilish va qurilish paytida mulkka zarar etkazish bilan bog'liq har qanday tirikchilik ta'sirini boshqarish orqali YSOTVTRni amalga oshirishni qo'llab-quvvatlaydi.

Loyiha kompaniyasi, shuningdek, YSOTVTRni amalga oshirish jarayonida mustaqil maslahatchilarni jalb qiladi, jumladan:

- Ushbu Rejaning **Error! Reference source not found.** bo'limida tasvirlangan tirikchilik vositalarini tiklash tashabbuslarini tashkil etuvchi ekspert treninglarini o'tkazish uchun ixtisoslashgan mahalliy maslahatchi(lar).
- Kreditorlarning Atrof-muhit va ijtimoiy masalalar bo'yicha maslahatchisi (KAMIM) AMIMT tugagandan so'ng AMIM monitoringi uchun tayinlangan, bu YSOTVTR taraqqiyoti va natijalariga e'tiborni o'z ichiga oladi.

Tegishli funktsiyalar va majburiyatlarning to'liq tavsifi uchun 11.1 bo'limga qarang.

10 MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH

Ushbu bo'lim YSOTVTRni tayyorlash bilan bog'liq holda manfaatdor tomonlarning ishtiroki haqida qisqacha ma'lumot beradi. Loyihaning AMITBga integratsiyalashgan manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha qo'shimcha ma'lumotlar va manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha istiqbolli umumiy reja (ya'ni, AMITB va YSOTVTR tugagandan so'ng) loyihada manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasida (MTJQR) keltirilgan.

10.1 Manfaatdor tomonlar bilan dastlabki o'zaro hamkorlik

Manfaatdor tomonlarning yer sotib olish va yashash vositalariga ta'sirini baholash bilan bog'liq ishtiroki, majburiy AMTB, AMITB va YSOTVTR tadqiqotlariga kiritilgan turli tadbirlar davomida bosqichma-bosqich amalga oshirildi. Ushbu YSOTVTR chiqarilish vaqtida amalga oshirilgan manfaatdor tomonlarning ishtiroki va tegishli majburiyatlarning natijalari haqida umumiy ma'lumot beradi.10-1

10-1-jadval YSOTVTR bilan bog'liq holda shu kungacha o'tkazilgan manfaatdor tomonlarni jalb qilish

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
LTKShlar	Loyiha risolalari	2023-yil May; 2023-yil Noyabr	Mavzu: Loyihadan ta'sirlangan jamoalar aholisi va rahbarlariga loyiha haqida ma'lumot varaqalari tarqatildi: - Loyiha nomi, loyiha ishlab chiquvchilari va loyihani ishlab chiqish maqsadi. - Rejalashtirilgan loyiha ob'ektlarining joylashuvi va yerni sotib olish. - Loyiha doirasida shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmining (ShKChM) ishlash jarayoni va ShKChM aloqalari.
	Fokus-guruh muhokamalari (FGM)	2023 yil iyul - 2024 yil Aprel	Kun tartibi: YSOTVTRning dastlabki ro'yxatga olish bosqichida, quyidagi ma'lumotlarni olish uchun batafsil LTKSh so'rovlari boshlanishidan oldin, zarar ko'rgan jamoalardagi fokus-guruhlar doirasida YSOTVTRlar chaqirildi: - Loyiha ob'ektlari va HEUL yo'laklari doirasida yerdan foydalanish, shu jumladan norasmiy, odatiy va mavsumiy yerga asoslangan tirikchilik. - Zarar ko'rgan mahalla markazlarida va uning atrofida ekin maydonlari va yaylov yerlarining mavjudligi. - Asosiy ijtimoiy infratuzilma/obyektlarning joylashuvi (masalan, sog'liqni saqlash markazlari, maktablar, bozorlar) va xizmatlar holati. - Mahalliy tirikchilik va umumiy kasblar doirasi, shu jumladan jamoa yoki tuman chegarasidan tashqaridagi har qanday mavsumiy mehnat. - Qishloq xo'jaligining turli manbalari (masalan, em-xashak, suv, o'g'it). - Mahalliy hayot manbalaridan (masalan, dehqonchilik, chorvachilik) qishloq xo'jaligi mahsulotlari va shu bilan bog'liq tirikchilik va daromad olish. - Uy xo'jaligi va jamiyat darajasida ayollarning o'rni, ularning daromad olish va tirikchilikni ta'minlashdagi ishtiroki.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			- Mahalladagi ijtimoiy himoyaga muhtoj xonadonlarning bugungi kundagi ehtiyojlari, tuman hokimligi tomonidan taqdim etilayotgan farovonlik. Umumiy sharhlar: - Loyiha ob'ektlarida (shu jumladan, HEUL yo'laklarida) yerdan foydalanishning asosiy qismi qishloq xo'jaligi, chorvachilik, bog'dorchilik (shu jumladan, oshxona bog'lari va dehqonchilik), karerchilik va baliqchilikni o'z ichiga oladi. - Mavjud, yuqori hosil beradigan ekin maydonlaridan keng foydalanilgani uchun dehqonchilik uchun yerlar kam. - Yaylov yerlari nisbatan ko'p, ammo zarar ko'rgan jamoalar yaqinidagi jamoaviy chorvachilik uchun ajratilgan yaylovlar cheklangan. - Ta'lim sohasida gender tengligi o'sib bormoqda va ayollar qaror qabul qilishning barcha darajalarida (uy xo'jaligidan tortib mahalliy hokimiyatgacha) ishtirok etmoqda. - Ayollarning aksariyati uy bekasi bo'lib, ularning aksariyati bog'dorchilik va vaqti-vaqti bilan mavsumiy qishloq xo'jaligi mehnati bilan shug'ullanadi (masalan, paxta dalalarida terim kampaniyalari). Boshqalar o'qituvchilik, hamshiralik va boshqalar kabi ijtimoiy xizmatlarda ishlaydi. - Nurobod tumanidagi xotin-qizlar chorvachilikda, ayniqsa, uy xo'jaligi bilan bog'liq ishlarda ko'maklashadi. - Ishsizlik darajasi yuqori va loyiha mahalliy aholi va LTKSh, ayniqsa ishsiz yoshlar uchun keng ish va ta'lim imkoniyatlarini taqdim etishi kutilmoqda. - Ba'zi himoyasiz LTKXlar tegishli tuman hokimliklari (devonlari)ning "Temir kitoblari"ga kiritilgan va ular zarur bo'lganda boshqa moddiy yordam bilan bir qatorda oylik nafaqa oladilar. - LTKShlar o'z yashash joylariga yaqin banklarning bank xizmatlaridan foydalanishlari mumkin. To'lanmagan qishloq xo'jaligi kreditlari qiymati 6 milliondan bir milliard so'mgacha.
Xat yozishmalari		2023-yil May – 2024-yil Fevral	Mavzu:

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
	Fokus-guruh muhokamalari (FGM)	2024-yil May	YSOTVTR tadqiqotini o'tkazish to'g'risidagi bildirishnomalar YSOTVTRning dastlabki ro'yxatga olish jarayonida aniqlangan LTKSh tomonidan ularga xabar berish uchun yuborilgan: - Loyihaning shartlari, yerni olib qo'yish jarayoni va YSOTVTR maqsadi. - Kelgusi YSOTVTR tadqiqotlari, jumladan, ilg'or aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy va aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash tadqiqotlari. - YSOTVTR tadqiqotlari, xususan, aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash tadqiqoti uchun tugatish sana. Kun tartibi: - Sazagan, Olga va Chorvador jamoalari uchun 400 MVt quvvatga ega FES hududida toshbaqalarni ko'chirish kampaniyasi va toshbaqani chetlab o'tish uchun to'siqni qurish bo'yicha yangilanishlar. - Ish joyining shimoliy qismi bo'ylab qisman toshbaqa to'sig'ini qurish bilan bog'liq SSX xavflariga sezgirlik. Umumiy sharhlar: - Aholisi hech qanday tashvish bildirmadi va ixtiyoriy ravishda shoshilinch ko'chirish mashqlarida qatnashishdi.
	Telegram translyatsiyalari orqali rasmiy e'lonlar	2023-yil 15 Avgust - davom etmoqda	Kun tartibi: YSOTVTR tadqiqot bildirishnomalari LTKSh va loyiha ta'sir ko'rsatgan kengroq jamoalarga ularni xabardor qilish uchun yuborildi: - Kelgusi YSOTVTR tadqiqotlari, jumladan, ilg'or aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy va aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash tadqiqotlari. - YSOTVTR aholini ro'yxatga olish va aktivlarni inventarizatsiya qilish tadqiqotlari uchun to'xtash sanasi, bu vaqt chegarasidan o'tgan ta'sirlangan erlarga har qanday investitsiyalar (yoki ishlanmalar) uchun kompensatsiya to'lashni istisno qiladi.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
	Aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar va YSOTVTR aktivlarini inventarizatsiya qilish	2023 yil 30 avgust - 25 oktyabr	<u>Kun tartibi:</u> LTKSh (uy xo'jaliklari va o'rta va yirik korporatsiyalar) tarkibi, daromad darajasi va tirikchiligi to'g'risida ma'lumot so'rash, shuningdek baholash uchun ta'sirlangan aktivlar va daromad oqimlarini inventarizatsiya qilish. <u>Umumiy sharhlar:</u> YSOTVTR so'rovlari natijalari 5.4bo'lim va 7.2bo'limda keltirilgan.
LTKX (ya'ni, uy xo'jaligi boshlig'i va turmush o'rtog'i) bilan maslahat/suhbatlar		2023 yil 30 avgust - 2024 yil iyul	<u>Kun tartibi:</u> Aholini ro'yxatga olish so'rovidan tashqari, quyidagi ma'lumotlarni olish uchun LTKXlar bilan maslahatlashdilar: - Loyihaning xususiy mulk va yashash vositalariga ta'siri bo'yicha fikr - Kompensatsiya afzalligi. - Qayta tiklash uchun yashash vositalarini tanlash (ya'ni, loyihadan oldingi daromad manbalariga yoki muqobil iqtisodiy faoliyatga ustunlik berish). - Yer yo'qolishi va daromadga ta'siridan so'ng yangi yashash vositalariga ustunlik berilganda, afzal ko'rilgan yangi korxonalarning o'ziga xos xususiyatlari. - Loyihadan ta'sirlangan jamoalardagi mavjud ijtimoiy-iqtisodiy qiyinchiliklar, bu esa yer sotib olish bilan bog'liq hayot ta'sirini kuchaytirishi mumkin. - Loyihaning yer sotib olish va YSOTVTR jarayoni bilan bog'liq har qanday tashvish yoki shikoyatlar. - Agar LTKXlar bank xizmatlari va kredit vositalaridan foydalanish imkoniga ega bo'lsa va ularda to'lanmagan kreditlar, xususan, qishloq xo'jaligi kreditlari bo'lsa. Loyihani amalga oshirish muddati, tanlangan ob'ektlarda amalga oshiriladigan dastlabki ishlar va tirikchilik vositalarini tiklash huquqlari bo'yicha kelishuvlar bo'yicha bo'lajak majburiyatlar haqida LTKShAlar yangilandi. <u>Umumiy sharhlar:</u> - Turli xil LTKX toifalari (ta'sirga asoslangan guruhlar) bo'yicha LTKXlarning aksariyati naqd pul kompensatsiyasini afzal ko'rishini ko'rsatdi.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			- LTKXlarning ko'pchiligi loyihaga nisbatan noaniq fikrda edi. - Ko'pchilik LTKX va korxonalar Loyiha ta'siridan keyin bir xil tirikchilik vositalarini davom ettirish/qo'llab-quvvatlashni afzal ko'rishlarini ko'rsatdilar, lekin Loyiha doirasida salohiyatni oshirish bo'yicha har qanday tashabbuslarni ko'rib chiqishga tayyor ekanliklarini ko'rsatdilar. - LTKXlar tirikchilikni tiklash bo'yicha yordam va loyihalarni ishga joylashtirish shaklida rivojlanish imtiyozlarini va qurilish paytida boshqa tijorat imkoniyatlarini (masalan, ijaraga olingan turar joydan foydalanish, ovqatlanish xizmatlari) kutgan. - Nurobod, Pastdarg'om va Samarqand tumanlarining hozirgi (ko'chishdan oldingi) turmush sharoiti bilan bog'liq asosiy muammolar qo'shni intensiv fermer xo'jaliklarida mavsumiy mehnatdan tashqari bandlik imkoniyatlarining yo'qligi va allaqachon cheklangan hosilni bostiradigan qurg'oqchilikdir. - Nurobod tumanidagi bitta qishloq xo'jaligi korxonasi qimmatbaho bog'ga ta'sir qilmaslik uchun 70 km uzunlikdagi HEUL sxemasini o'zgartirishni so'radi. Loyihani takrorlash bo'yicha bir qator maslahatlashuvlardan so'ng, yer egasi aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash so'rovi boshlanishidan oldin eng maqbul keyingi o'zgartirishni tasdiqladi. - Ba'zi LTKXlar loyihaning unumdor yerlarga ta'siri uchun kompensatsiya bermasligidan xavotir bildirdilar.
- Asosiy axborot beruvchilar bilan suhbat - Fokus-guruh muhokamalari (ixtiyoriy ravishda)		2024-yil sentyabr - 2025-yil aprel	Quyida sanab o'tilgan mavzular bo'yicha ma'lumot to'plash maqsadida keyingi muhokamalar faqat loyihadan ta'sirlangan LTX va korxonalar bilan o'tkazildi. Dastlabki ishlarning jadvali va ketma-ketligini hisobga olgan holda, ushbu maslahatlashuv bosqichi fotoelektr stansiyasi va ESAT inshootlariga tegishli bo'lgan LTShlar uchun ertaroq muddatga ko'chirildi. - Yerlarni majburiy ravishda olish jarayonlari va ko'chirish rejalarining holatini aniqlashtirish. - Ta'sirlangan yer egalari uchun ko'chish holatini va o'rnini bosuvchi yerlarni sotib olish bo'yicha amalga oshirilayotgan harakatlarni aniqlash.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			- FES va ESAT inshootlari uchun yerlarni doimiy ravishda olib qo'yish natijasida iqtisodiy jihatdan siqib chiqarilayotgan qishloq xo'jaligi korxonalari uchun ko'chirish rejalarini belgilash. - Loyiha ta'sirida bo'lgan, yer yo'qotishi xavfi ostidagi kichik va o'rta qishloq xo'jaligi korxonalari tomonidan yollangan ishchilar uchun potensial ish o'rinlari yo'qotilishini tasdiqlash va shu kasb/sohada muqobil ish o'rinlari/mehnat resurslari mavjudligini aniqlash. - Ta'sirga uchragan qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtiruvchi fermerlar uchun loyiha hududlari doirasida (shu jumladan 220 kV va 500 kV yuqori kuchlanishli elektr uzatish liniyalari) yetishtiriladigan turli ekinlarning hosil yig'ish mavsumini tasdiqlash. - Ta'sirlangan chorvadorlar va cho'ponlar uchun chorva mollarini ko'paytirish va boqish dasturidagi eng muhim davrlarni aniqlash. - Barcha toifadagi/guruhdagi ta'sirlangan shaxslar uchun huquqlar loyihasini (o'tish davrini qo'llab-quvvatlash va tirikchilik vositalarini tiklash tashabbuslari nuqtai nazaridan) taqdim etish hamda ko'chirish va daromadlarni tiklashda yordam berishning afzal variantlari haqida fikr-mulohazalarni to'plash. - Barcha toifadagi/guruhdagi ta'sirlangan shaxslar uchun huquqlar loyihasini (o'tish davrini qo'llab-quvvatlash va tirikchilik vositalarini tiklash tashabbuslari bo'yicha) taqdim etish hamda ko'chirish va daromadlarni tiklashda yordam berishning afzal variantlari haqida fikr-mulohazalarni to'plash. - Barcha toifadagi/guruhdagi ta'sirlangan shaxslar uchun huquqlar loyihasini (o'tish davrini qo'llab-quvvatlash va tirikchilik vositalarini tiklash tashabbuslari bo'yicha) taqdim etish hamda ko'chirish va daromadlarni tiklashda yordam berishning afzal variantlari haqida fikr-mulohazalarni to'plash. - Ta'sirga uchragan uy xo'jaliklari uchun ta'sirlangan shaxslar a'zolarining (erkak va ayol) joriy ko'nikmalari va kasbiy tajribasini aniqlash. - Loyihadan ta'sirlangan shaxslarga loyihani amalga oshirish jadvali, alohida uchastkalarda olib boriladigan dastlabki ishlar va tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha kelishuvlar bo'yicha bo'lajak muzokaralar haqida ma'lumot berildi. - Ijtimoiy muvofiqlik auditi bo'yicha uy xo'jaliklari darajasidagi maslahatlashuvlar doirasida muddatidan oldin ko'chirishdan jabr ko'rgan barcha uy xo'jaliklari va

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			korxonalarni aniqlash hamda bunday oqibatlar uchun qo'shimcha kompensatsiya olish huquqlarini belgilash. Fikr-mulohaza: - Mulk huquqiga ega bo'lgan yer uchastkasi egalari uchun yer ijara shartnomalari bekor qilingan, biroq loyihaning birorta ham hududida ko'chirish jarayoni boshlanmagan va bugungi kungacha Nurobod va Pasdarg'om tumanlari hokimliklari tomonidan ko'chirish to'g'risida hech qanday xabarnoma berilmagan. - FES hududida joylashgan qishloq xo'jaligi va chorvachilik obyektlari egalari ko'chirishni boshlamagan, ta'sirlangan ishchilar esa o'z vazifalarini bajarishda davom etmoqda. - Loyihadan ta'sirlangan (mulk huquqiga ega bo'lmagan) chorvadorlar qishgacha chorva mollarini boqish bilan shug'ullanmoqda. - Nurobod tumanidagi ayrim chorvachilik xo'jaliklari egalari tuman hokimligi bilan oldindan maslahatlashib, yangi yer uchastkalarini izlashni boshlagan, ammo hozircha yer ajratilmagan. - Turli qishloq xo'jaligi ekinlari hosilini yig'ib-terib olish muddatlari tasdiqlandi va chorvadorlar barcha mavsumlarning chorva mollarini ko'paytirish, boqish va mahsulotlarni sotish uchun turlicha ahamiyatga ega ekanligini ta'kidladilar. - Doimiy ko'chirilgan yerdan foydalanuvchilarning bir qismi muqobil tirikchilik manbalari sifatida parrandachilik va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash sexlarini ko'rib chiqmoqda. Loyihadan ta'sirlangan boshqa shaxslar o'zlarining akademik malakasi, ish tajribasi va qo'riqlash, haydovchilik, elektrotexnik/texnik xizmat ko'rsatish hamda mexaniklik kabi kasblar bilan shug'ullanish istagiga asosanib, loyiha doirasida ish topishni kutishmoqda. - Loyihadan ta'sirlangan shaxslarning aksariyati, agar yaqin kelajakda o'rnini bosuvchi yerlar mavjud bo'lmasa va loyiha doirasida yerdan uzoq muddatli foydalanish bo'yicha o'quvlar ularning tanlovi bo'yicha bir yoki bir nechta muqobil tirikchilik manbalarining sezilarli hayotiyiligini ko'rsatsa, mikromoliyalashtirish mexanizmlaridan foydalanishda yordam berish juda foydali bo'lishini ta'kidladilar.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
Fokus-guruh muhokamalari (afzal bo'lganda telefon orqali suhbatlar bilan) ⁵	2024 yil sentyabr - davom etmoqda		- ISRAning yerga egalik qilish va yerdan foydalanish huquqini tugatish bo'yicha xulosalariga asoslanib, jami 20 ta xonadon muddatidan oldin iqtisodiy ko'chirishdan zarar ko'rganligi aniqlandi. Quyida sanab o'tilgan mavzular bo'yicha ma'lumot to'plash uchun faqat Loyihadan ta'sirlangan LTKXva korxonalar bilan keyingi muhokamalar o'tkazildi. Dastlabki ishlarning jadvali va ketma-ketligini hisobga olgan holda, ushbu maslahat bosqichi FES va ESAT saytlariga tegishli LTKShlar uchun ishlab chiqilgan. - Yerni olib qo'yish tartiblari va ko'chirish rejalari holatini aniqlash; - Ta'sir ko'rgan yer egalari uchun ko'chirish maqomini va o'rnini bosuvchi yerlarni sotib olish bo'yicha olib borilayotgan har qanday harakatlarni aniqlash. - Doimiy erdan iqtisodiy ko'chirilishi kerak bo'lgan qishloq xo'jaligi korxonalari uchun-ko'chirish rejalarni aniqlash uchun FES va ESAT maydonlarini oling. - Yer yo'qolishi mumkin bo'lgan kichik va o'rta qishloq xo'jaligi korxonalari tomonidan yollangan loyihadan ta'sirlangan ishchilar uchun, potentsial ish joyini yo'qotishni tasdiqlash va bir xil kasb/sektorda muqobil ish/mehnat mavjudligini tushunish. - Ta'sir ko'rgan qishloq xo'jaligi fermerlari uchun, loyiha hududlarida (shu jumladan, 220 kV va 500 KV kuchlanishli elektr uzatish liniyalari) yetishtiriladigan ekinlar qatori uchun hosilni yig'ish mavsumini tasdiqlash. - Ta'sir ko'rgan chorvadorlar va chorvadorlar uchun chorvachilik va chorvachilik dasturining eng yuqori davrlarini aniqlash. - LTKXning barcha toifalari/guruhlari uchun huquqlar loyihasini taqdim etish (o'tish davridagi qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslari nuqtai nazaridan) va ko'chirish va daromadlarni tiklash bo'yicha yordam ko'rsatish bo'yicha fikr-mulohazalarni yig'ish.

⁵ Qishloq xo'jaligi mavsumining qizg'inligi sababli ba'zi LTKXlar yig'ilish uchun o'zaro mos vaqt topa olmadilar, takroriy maslahatlashuvlar va charchoq sababLTKXlar va mahalliy mahalla rahbarlari telefon orqali muloqot qilishni taklif qilishdi.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			- LTKXning barcha toifalari/guruhlari uchun huquqlar loyihasini taqdim etish (o'tish davridagi qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslari nuqtai nazaridan) va ko'chirish va daromadlarni tiklash bo'yicha yordam ko'rsatish bo'yicha fikr-mulohazalarni yig'ish. - LTKXning barcha toifalari/guruhlari uchun huquqlar loyihasini taqdim etish (o'tish davridagi qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslari nuqtai nazaridan) va ko'chirish va daromadlarni tiklash bo'yicha yordam ko'rsatish bo'yicha fikr-mulohazalarni yig'ish. - Ta'sirlangan uy xo'jaliklari uchun LTKX a'zolari (erkak va ayol) o'rtasida mavjud ko'nikmalar va kasbiy tajribani aniqlash. Loyihani amalga oshirish muddati, tanlangan ob'ektlarda amalga oshiriladigan dastlabki ishlar va tirikchilik vositalarini tiklash huquqlari bo'yicha kelishuvlar bo'yicha bo'lajak majburiyatlar haqida LTKShAlar yangilandi. Fikr-mulohaza: - Huquqni muhofaza qiluvchi shaxslar uchun YISh to'xtatildi, biroq loyiha ob'ektlarining birortasida ko'chirish ishlari boshlanmadi, Nurobod va Pasdarg'om tumanlari hokimliklari tomonidan shu kungacha ko'chirish to'g'risida bildirishnoma berilmagan. - FES uchastkadagi qishloq xo'jaligi va chorvachilik fermalari egalari ko'chirishni boshlamagan va zarar ko'rgan ishchilar hamon o'z ishlarida ishlashmoqda. - Ta'sir ko'rgan (nomi yo'q) chorvadorlar qishgacha yaylov bilan shug'ullanadilar. - Nurobod tumanidagi jabrlangan chorvachilik fermer xo'jaliklarining ayrimlari tuman hokimligi bilan oldindan maslahatlashib, o'miga yer qidirishni boshlagan, biroq haligacha yer olinmagan. - Turli ekinlar uchun hosilni yig'ish mavsumlari tasdiqlandi va chorvadorlar va chorvadorlar barcha fasllar naslchilik, oziqlantirish va sotish uchun har xil ahamiyatga ega ekanligini ta'kidladilar. - Doimiy ko'chirilgan yerdan foydalanuvchilarning bir qismi tomonidan ko'rib chiqilayotgan muqobil turmush tarziga parrandachilik va qishloq xo'jaligi

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			mahsulotlarini qayta ishlash sexlari kiradi. Boshqa LTKShar o'zlarining ilmiy malakalari, ish tajribasi va kasblarga bo'lgan istaklari, shu jumladan xavfsizlik, haydash, elektrotexnika / texnik xizmat ko'rsatish va mexanik texnik ishlariga asoslangan loyiha ishlarini ta'minlashni kutishadi. Ko'pgina LTKSharlar yaqin kelajakda yerni almashtirish imkoniyati bo'lmagan taqdirda va agar loyiha LR bo'yicha treninglar ular tanlagan bir yoki bir nechta muqobil turmush tarzi uchun sezilarli darajada yaroqliligini ko'rsatsa, mikromoliya vositalaridan foydalanishda yordam juda foydali bo'lishini ta'kidladi.
Loyihadan ta'sir ko'rgan barcha jamoalar (5.4.1 bo'limda k'orsatilgan)	Loyiha risolalari	2023-yil May; 2023-yil Noyabr	<u>Mavzu:</u> Loyihadan ta'sirlangan jamoalar aholisi va rahbarlariga loyiha haqida ma'lumot varaqalari tarqatildi: - Loyiha nomi, loyiha ishlab chiquvchilari va loyihani ishlab chiqish maqsadi. - Rejalashtirilgan loyiha ob'ektlarining joylashuvi va yerni sotib olish. - Loyiha doirasida shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmining (ShKChM) ishlash jarayoni va ShKChM aloqalari.
			<u>Kun tartibi:</u> Loyihadan ta'sirlangan yashash vositalari, yerdan norasmiy foydalanish, mahalliy jamoalarning ijtimoiy-iqtisodiy konteksti (ya'ni demografik, ijtimoiy xizmatlardan foydalanish, zaif guruhlar va boshqalar) va loyiha bilan bog'liq muammolar va fikr-mulohazalar to'g'risida ma'lumot so'rash. <u>Umumiy sharhlar:</u> - Ta'sir ko'rgan jamoalar va LTKSh loyihadan ta'sir ko'rgan yerdan foydalanish (ya'ni rasmiy va norasmiy egalik), tirikchilik, umumiy resurslar haqida umumiy ma'lumot berdi (batafsil ma'lumot 7.1 bo'limda keltirilgan). - Mahalliy aholi va LTKSharlar ijtimoiy xizmatlardan foydalanish bo'yicha umumiy ma'lumotlarni taqdim etdilar (batafsil ma'lumot 5.4 bo'limda keltirilgan).

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			- Barcha ta'sir ko'rgan jamoalar vakillari loyiha doirasida erkaklar va ayollar uchun ishga joylashishni so'rashdi. Ayollar yarim malakali loyiha ishlariga rozi bo'lishlari mumkin (masalan, pishirish, tozalash, obodonlashtirish). <u>Ta'sir ko'rgan jamoalar va LTKSh guruhlar tomonidan aniq fikr-mulohazalar:</u> - Qorako'l tumanida yashovchi xotin-qizlar sabzavot va mevalarni quritish sexlari tashkil etish uchun tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashni so'radi. - Nurobod tumanida yashovchi erkaklar va ayollar mahalliy infratuzilmani, masalan, yo'llar, mavjud HEULLarni qayta tiklash bo'yicha loyiha yordamini so'rashdi. - Olga va Chorvador (Nurobod tumani) mahallalarida yashovchi ayollarning ta'kidlashicha, ba'zi ayollar loyiha hududida mavsumiy chorvachilik bilan shug'ullanadilar, chunki erkaklarning katta qismi yaxshi daromad topish imkoniyatini izlab ko'chib ketgan. - Olga va Chorvador (Nurobod tumani) mahallalarida yashovchi chorvadorlar loyiha tufayli hozirgi yaylov maydonlarining katta qismi butunlay yo'qolishini ta'kidladilar. Bu chorvadorlar yaylov yerlariga rasmiy egalik qilish huquqiga ega emaslar, lekin ular chorvachilik fermalaridan biri bilan rasmiy ijarachi bilan tuzilgan norasmiy yillik sub-ijara shartnomalari uchun mablag' ajratadilar. Ushbu jamoalarda ekin maydonlarining etishmasligi va aksariyat uy xo'jaliklarining daromadlari pastligi sababli, bu LTKX yaylovlarning daromad manbalari taqdirdan xavotir bildirdi va yer yo'qotilishidan qutulish uchun ularga muqobil yaylovlar yoki pul kompensatsiyasi kerakligini ta'kidladi.
	Telegram translyatsiyalari orqali rasmiy e'lonlar	2023-yil 15 Avgust - davom etmoqda	<u>Kun tartibi:</u> YSOTVTR tadqiqot bildirishnomalari LTKSh va loyiha ta'sir ko'rsatgan kengroq jamoalarga ularni xabardor qilish uchun yuborildi: Kelgusi YSOTVTR tadqiqotlari, jumladan, ilg'or aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy va aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash tadqiqotlari.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			YSOTVTR aholini ro'yxatga olish va aktivlarni inventarizatsiya qilish so'rovlari uchun to'xtash sanasi, bu vaqt chegarasi ta'sirlangan erlarga har qanday investitsiyalar (yoki ishlanmalar) uchun kompensatsiya to'lashni istisno qiladi.
Samarqand, Jizzax, Sirdaryo va Toshkent viloyatlari hokimliklarining kadastr boshqarmasi	Xat yozishmalari	2023-yil, Iyun	<u>Mavzu:</u> Loyiha bilan bog'liq yerlarni olib qo'yish boshlanishidan oldin, rivojlanish zonalari, yerdan foydalanish va loyiha uchastkalari va yo'laklari doirasidagi yerga egalik huquqi to'g'risida ma'lumot so'rash. <u>Fikr-mulohaza:</u> Yer musodara qilinishidan oldin ta'sir ko'rgan yer uchastkalarining katta qismi dehqon xo'jaligi va chorvachilik uchun shaxsiy mulkdir, davlat tomonidan ajratilgan bir nechta yerlar bundan mustasno. Ma'muriy chegaralar va kadastr ma'lumotlari to'g'risidagi so'rov tegishli tuman hokimliklariga yuborildi.
Nurobod, Pastdarg'om, Qorako'l tumanlari hokimliklarining kadastr bo'limlari	Xat yozishmalari	2023-yil Iyun 2024-yil Dekabr	<u>Mavzu:</u> Loyiha uchastkalari va yo'laklarida rivojlanish zonalari, yerdan foydalanish va yerga egalik qilish to'g'risida ma'lumot so'rash. <u>Nurobod tumanidan fikr-mulohazalar:</u> - Ta'sir qilingan yer uchastkalari qishloq xo'jaligi zonasida joylashgan. - Loyiha uchastkalari va yo'laklari ichida turar-joy yerlari mavjud emas. - Ta'sir ko'rgan yer uchastkalarining qonuniy egalik qilish huquqiga ega bo'lgan sub'ektlar ro'yxati va ularning zarar ko'rgan yer uchastkalari chegaralari to'g'risidagi kadastr ma'lumotlari keltirildi. <u>Pastdarg'om tumanidan fikr-mulohazalar:</u>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			- Umuman olganda, ta'sirlangan yer uchastkalari qishloq xo'jaligi zonasida joylashgan. - Ushbu hududda jismoniy ko'chirishni oldini olish uchun muqobil yo'lni ko'rib chiqish kerak. - Ta'sir ko'rgan yer uchastkalarining qonuniy egalik qilish huquqiga ega bo'lgan sub'ektlar ro'yxati va ularning zarar ko'rgan yer uchastkalari chegaralari to'g'risidagi kadastr ma'lumotlari keltirildi. <u>Gorako'l tumanidan fikr-mulohazalar:</u> - ESAT maydoni zaxiralangan (hukumatga qarashli) yerlarda joylashgan. - ESAT uchun o'zaro bog'liqlik kabeli qisman zaxiralangan yerlarda va qisman sanoat zonasida joylashgan. - ESAT maydoni, o'zaro aloqa kabeli va kirish yo'li yaqinida joylashgan yer egalari va yer egalarning kadastr xaritalari taqdim etildi.
Nurobod tumani hokimligi Muvofiqlashtirish bo'limlari, shu jumladan: - Kadastr bo'limi - Qishloq xo'jaligi bo'limi - Mahalla/Ijtimoiy-iqtisodiyot boshqarmasi - Xotin-qizlar va ichki ishlar bo'limi	Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbatlar	2023-yil Avgust	<u>Kun tartibi:</u> Mahalliy yerdan foydalanish, demografiya, iqtisodiyot va turmush sharoiti, ishsizlik darajasi, ijtimoiy xizmatlar, kasallanish va madaniy meros/resurslar, shuningdek, yerni olib qo'yish holati to'g'risida ma'lumot so'rash. <u>Fikr-mulohaza:</u> - Ta'sir ko'rgan yer uchastkalari asosan yaylov va chorvachilik uchun, kamroq darajada dehqonchilik uchun ishlatiladi (ayniqsa, rejalashtirilgan HEUL yo'laklari bo'ylab). - Tumandagi ekin maydonlari 66922 ga ni tashkil etadi, ammo sug'orish tizimlarining yo'qligi, tuproqning qurg'oqchilligi va sho'rlanganligi sababli hosildorlik juda past. - Asosiy ekinlar paxta, bug'doy, dukkaklilar, kartoshka, pomidor, makkajo'xori va beda hisoblanadi.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			- Tumanda keng lalmi yaylov yerlari (357 ming ga) mavjud bo'lib, ba'zi yaylov yerlarining hosildorligi nisbatan past bo'lganligi sababli ular asosan qo'y va echki boqish uchun foydalaniladi. - Loyihani amalga oshirish uchun unumdorligi past yerlar ajratilgan, shuning uchun qo'shimcha loyiha maydonchalari ko'rib chiqilmaydi. - Muqobil yaylov maydonlari haqida ma'lumot berildi. - LTKShlar, ayniqsa, doimiy va keng ko'lamli yer yo'qotganlar kompensatsiya orqali yordam berishlari kerak. - Ijtimoiy-iqtisodiy himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari monitoring qilinadi va uchta (Temir, Ayollar va Yoshlar) moddiy va moddiy yordamni o'z ichiga olgan ijtimoiy yordam ko'rsatish reestriga kiritilgan. - Nurobod tumanida rasmiy bandlik sezilarli darajada past va Loyiha mahalliy hamjamiyat nomzodlarini birinchi navbatda yarim malakali mehnatga jalb qilgan holda mahalliy ishga yollashni amalga oshirishi kutilmoqda. - Loyiha hududida hech qanday dafn joylari topilmagan.
Pastdarg'om tumani hokimligi Muvofiqlashtirish bo'limlari, shu jumladan: - Kadastr bo'limi - Qishloq xo'jaligi bo'limi - Mahalla/Ijtimoiy-iqtisodiyot boshqarmasi - Xotin-qizlar va ichki ishlar bo'limi	Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbatlar	2023-yil Avgust	Kun tartibi: Mahalliy yerdan foydalanish, demografiya, iqtisodiyot va turmush sharoiti, ishsizlik darajasi, ijtimoiy xizmatlar, kasallanish va madaniy meros/resurslar, shuningdek, yerni olib qo'yish holati to'g'risida ma'lumot so'rash. Fikr-mulohaza: - Ta'sir ko'rgan yer uchastkalari asosan qishloq xo'jaligi uchun ishlatiladi, ammo yerning cheklangan qismi chorvachilik va konchilik uchun ishlatiladi. - Tuman hududida ekin maydonlari 45 ming ga ni tashkil etadi, uning 90 foizi sug'oriladigan yerlardir. - Qishloq xo'jaligi mahsulotlariga asosan paxta va g'alla, boshqa mahsulotlar, jumladan, sabzavot, makkajo'xori, beda va uzum kiradi.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			- Tumandagi yaylov yerlarining umumiy maydoni 3600 gektarni tashkil etadi va tuman va loyihadan ta'sirlangan jamoalarning umumiy yaylovlari juda cheklangan. - Chorvachilik qo'y va echkilarni, kamroq darajada qoramol va parrandalarni ko'paytirishni o'z ichiga oladi. - Iqtisodiy ko'chishga kelsak, loyihani amalga oshirish uchun eng kam mahsuldor yerlar ajratilgan, shuning uchun loyihani amalga oshirish uchun qo'shimcha muqobil uchastkalar ko'rib chiqilmaydi. - LTKShlarga kompensatsiya orqali yordam berilishi kerak. - Ijtimoiy-iqtisodiy himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari monitoring qilinadi va uchta (Temir, Ayollar va Yoshlar) moddiy va moddiy yordamni o'z ichiga olgan ijtimoiy yordam ko'rsatish reestriga kiritilgan. - Loyiha bandlik imkoniyatlarini ta'minlash, ishsizlik darajasini yumshatish uchun mo'ljallangan. - Loyiha hududida hech qanday dafn joylari topilmagan.
IJSR qo'mitasi, Nurobod tumani	Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbatlar	2023-yil Dekabr; 2024-yil Aprel	<u>Kun tartibi:</u> Nurobod tumanidagi IJSR tomonidan nazorat qilinadigan loyihadan ta'sirlangan yer uchastkalarida yerdan foydalanish va yerga egalik qilish to'g'risida ma'lumot olish uchun so'rov. <u>Fikr-mulohaza:</u> - IJSR qo'mitasining yer uchastkalari miqdori to'g'risidagi asosiy ma'lumotlar AMBS davomida taqdim etildi. - Qo'mita O'zbekistonda chorvachilik sohasini xususiyashtirish va tartibga solish vakolatiga ega. Shuning uchun Qo'mita davlatga qarashli yaylov yerlarining saqlovchisi hisoblanadi. - Nizom chorvachilik bilan shug'ullanuvchi korporativ (yuridik) xo'jaliklarga ularning naslchilik qobiliyatidan (chorva mollari sonidan) kelib chiqqan holda yaylov yer uchastkalarini ajratishni nazarda tutadi. Rasmiy chorvachilik

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			korxonalari yuqori sifatli go'sht, sut va jun mahsulotlarini ishlab chiqaruvchi milliy ahamiyatga ega. - Yaylov ijarachilari har bir bosh chorva mollari uchun 15 000 so'm miqdorida yillik to'lovni Yer ijarasi shartnomalariga muvofiq to'laydilar. Bu tijorat (foydaga yo'naltirilgan) kelishuv emas, chunki bu to'liq soliq va ijaraga olingan yaylovlarda (masalan, quduqlar, qo'ralar, yaylovlar va boshqalar) tashkil etilgan har qanday davlat chorva mollari saqlashga sarflanadi. - Qo'mita yakka tartibdagi, jamoaviy chorvadorlar bilan YISh tuzmaydi, chunki ular to'g'ridan-to'g'ri yaylovlar uchun mo'ljallangan YISh uchun malaka mezonlariga javob bermaydi. Shunga qaramay, xayrixohlik asosida norasmiy chorvadorlarga korporativ korxonalar tomonidan ijaraga olingan yaylov yerlaridan chorva mollari miqdorini minimal (yashash uchun zarur bo'lgan darajada) saqlash sharti bilan opportunistik tarzda foydalanish taqiqlanmaydi. - Loyihadan ta'sirlangan chorvachilik kompaniyasi loyihadan tashqarida qolgan yaylov yerlariga ko'chirildi. - Ta'sirlangan barcha yaylov sub'yektlarini ko'chirish cheklovlar bilan qiyinlashadi, masalan, cheklangan miqdordagi chorva suvlari quduqlari (har 3-5 km da bitta quduqning zaruriy minimumi), cheklangan yaylov hosildorligi (yuk ko'tarish qobiliyati) va fermer yoki chorvadorlarning joylashgan hududlaridan uzoqlik. - Kompensatsiya va tirikchilikni tiklash barqaror echimlarni o'z ichiga olishi kerak.
IJSR qo'mitasi, Nurobod tumani	Asosiy ma'lumot beruvchi intervyusi (so'rov jadvaldagi to'qnashuvlar tufayli masofadan turib to'ldirilgan)	2024-yil oktyabr	Kun tartibi: IJSR qo'mitasi eksperti bilan Olga jamoasidagi nomsiz chorvadorlar uchun rejalashtirilgan yerni almashtirish va egalik huquqini himoya qilish choralarining maqsadga muvofiqligini tasdiqlash uchun keyingi muhokamalar. Fikr-mulohaza: 400 MVt quvvatga ega uchastkaning janubida chorvadorlar uchun o'rni bosadigan yaylovlar mavjudligini tasdiqlash uchun Nurobod tumani hokimligi bilan keyingi maslahatlashuvlar o'tkazilishi kerak.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
------------------------------	---	--------------	---------------------------------

- Chorvador va IJSR qo'mitasi/vositachi korxona o'rtasida sub-ijara shartnomalarini tuzish qonuniydir va imkon boricha amalga oshirilishi mumkin.
- Chorvachilik uchun suv punktlari va yem-xashak omborlarini tashkil etish haqiqatan ham foydali bo'lardi

10.2 Manfaaddor tomonlarni oldinga jalb qilish

Quyidagi jadvalda YSOTVTRni ishlab chiqish va amalga oshirish kontekstida manfaaddor tomonlarning keyingi ishtiroklarining umumiy ko'rinishi keltirilgan.

10-2-jadval: YSOTVTR bilan bog'liq manfaaddor tomonlar bilan keyingi o'zaro munosabatlar

MAQSADLI MANFAADDOR TOMON	MANFAADDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI:
Muddatidan oldin ko'chirilgan uy xo'jaliklari	Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbatlar (AMBS)	2025 yil Avgust-Sentyabr	- 100 MVt va 400 MVt quvvatli quyosh elektr stansiyalari maydonlarida muddatidan oldin iqtisodiy ko'chish darajasini aniqlash maqsadida IMA bosqichida maslahatlashuvlar o'tkazish uchun bog'lanib bo'lmagan W-26, W-27, W-30 va W-36 LTSh bilan keyingi aloqa o'rnatish. - Muddatidan oldin iqtisodiy ko'chirish sababli qo'shimcha o'tish davri yordami haqidagi ma'lumotlarni oshkor etish. Bu ta'sirni retrospektiv baholash, baholash va rejalashtirilgan to'lovlar bo'yicha fikr-mulohazalar to'plash maqsadida amalga oshiriladi. - Muddatidan oldin ko'chirilgan LTShlar uchun qo'shimcha huquqlar to'g'risidagi ma'lumotlarni oshkor qilish natijalari asosida YSOTVTR loyihasi va alohida YSOTVTR paketlarini yangilash. - ShKChM loyihasini (shu jumladan, loyiha tashkiloti va MXQ pudratchisining qo'shimcha/yangi JABM) u bilan bog'liq har qanday savol va shikoyatlarni ko'rib chiqish maqsadida qayta taqdim etish.
Chorvadorlar yaylov yerlarini yo'qotmoqda	AMBS	2025 yil Avgust-Sentyabr	- Yaylov yerlarini ijaraga olish huquqini sotish bozorini qayta tashkil etish va amalga oshirilayotgan islohotlar bo'yicha yangilanishlar

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI:
			haqidagi ma'lumotlarni oshkor qilish. - Me'yoriy va kreditorlar talablariga muvofiq kompaniyaning yangi kompensatsiya strategiyasi hamda qo'shimcha tirikchilik vositalarini qo'llab-quvvatlash to'g'risidagi ma'lumotlarni oshkor etish. Pul yoki natura shaklidagi kompensatsiya to'languniga qadar (E-Yaylov bozori ishga tushgandan so'ng) chorvachilikdan olingan daromadning vaqtinchalik yo'qotilishi munosabati bilan o'tish davridagi qo'llab-quvvatlash ko'rsatiladi. - Qurilish boshlanishi (IBTX) va muqobil yaylov yerlaridan foydalanish usullari haqidagi yakuniy yangilanishlar (va ko'rsatmalar) orasidagi davrda taqdim etiladigan taklif qilingan (yangilangan) kompensatsiya strategiyasi va qo'shimcha o'tish yordami bo'yicha fikr-mulohazalarni to'plash. - Yaylov yerlari egalari sifatida aniqlangan LTSh (ta'sirlangan shaxslar)ga qo'shimcha huquqlar to'g'risidagi ma'lumotlarni oshkor qilish natijalari asosida YSOTVTR loyihasi va alohida YSOTVTR paketlarini yangilash. - ShKChM loyihasini (shu jumladan, loyiha tashkiloti va MXQ pudratchisining qo'shimcha/yangi JABM) u bilan bog'liq har qanday savol va shikoyatlarni ko'rib chiqish maqsadida qayta taqdim etish.
HEUL tayanchlarining qurilishi ta'sirida qolgan LTXlar (ta'sirlangan uy xo'jaliklari) va LTKlar (loyiha ta'siriga uchragan bizneslar)	AMBS	Avgust-Dekabr, 2025 yil	- HEUL yo'nalishlari bo'ylab joylashgan qishloq xo'jaligi maydonlariga HEUL minoralarining ta'sirini o'rganish bo'yicha

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI:
			YSOTVTRning keyingi tadqiqotlari doirasida o'tkaziladigan navbatdagi maslahatlar. - HEUL tayanchlarini joylashtirish uchun yer uchastkalarini olib qo'yish jarayonini tushuntirish hamda tegishli kompensatsiya kelishuvlari tuzilgunga va HEUL tayanchlari joylashtirilgan hududlarda IBTX qurilish ishlari boshlanguniga qadar yer uchastkalaridan foydalanishda hech qanday cheklovlar mavjud emasligi haqida ma'lumot berish. - ShKChM loyihasini (shu jumladan, loyiha tashkiloti va MXQ pudratchisining qo'shimcha/yangi JABM) u bilan bog'liq har qanday savol va shikoyatlarni ko'rib chiqish maqsadida qayta taqdim etish.
Veterinariya va chorvachilik bo'yicha davlat qo'mitasi	AMBS	2025 yil Avgust-Dekabr	- Yaylov yerlarini taqsimlashning yangi tizimlarini ishlab chiqish masalalari bo'yicha tushuntirish maslahatlari, jumladan Nurobod tumanidagi "E-Yaylov" onlayn bozori va yaylov yerlari birligi uchun narxlar haqida ma'lumotlar.
Nurobod, Pastdarg'om va Samarqand tumanlaridagi tuman hokimiyatlari	AMBS	2025 yil Avgust-Dekabr	- OHTL minoralari uchun yer uchastkalarini olib qo'yish jarayoni haqida ma'lumot to'plash. - Loyiha ishlab chiquvchisi, loyiha ta'sir ko'rsatadigan barcha tumanlardagi hokimliklar bilan hamkorlikda ish olib boradi. Buning maqsadi, yerlarni olib qo'yishning joriy va keyingi jarayonlari loyihadan ta'sirlangan yer egalariга muddatidan oldin cheklovlar qo'ymasligini ta'minlashdir.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI:
			Ya'ni, ta'sirlangan yer egalariga kompensatsiya to'g'risidagi kelishuvlar tuzilgunga va Yangi transport yo'lagi bo'yicha qurilish ishlari boshlangunga qadar loyiha ta'sir ko'rsatadigan yerlardan foydalanishga ruxsat beriladi. - Loyiha ishlab chiquvchisi, ta'sir ko'rsatgan yerdan foydalanuvchilar kompensatsiyalar va qurilishni boshlash uchun yerni sotib olish to'g'risidagi xabarnomalar kelishilgandan so'ng loyiha maydonchalarini tark etmagan taqdirda, ko'chirish tartibini tushunish uchun hokimliklar bilan maslahatlashadi.
Qishloq xo'jaligini rivojlantirish va ijtimoiy ta'minot sohasida faoliyat yurituvchi nodavlat notijorat tashkilotlar, jumladan: - Qorako'lichilik va cho'l ekologiyasi ilmiy-tadqiqot instituti - Buxoro cho'l-yaylov ozuqabop o'simliklar urug'chiligi ilmiy-ishlab chiqarish markazi - Samarqand Davlat Universiteti. - Samarqand veterinariya meditsinasi instituti, Samarqand viloyati - Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi ilmiy-tadqiqot instituti - Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti - Bog'dorchilik, uzumchilik va vinochilik ilmiy-tadqiqot instituti, Zangi-ota, Toshkent viloyati. - "Hayot" nogironlar markazi, Samarqand viloyati. - Samarqand viloyati, NNT "Rahmdillik" jamiyati. - "Imkon" xotin-qizlarni ijtimoiy-iqtisodiy qo'llab-quvvatlash markazi, Jizzax.	AMBS	2025 yil Oktabr- Dekabr	- LTX va LTK uchun loyiha tashkiloti hamda qishloq xo'jaligi (agronomiya, chorvachilik va kichik hamda o'rta tadbirkorlik) sohasidagi mustaqil mutaxassislar tomonidan ishlab chiqilgan tirikchilik manbalarini tiklash tashabbuslar (dasturlar) haqidagi ma'lumotlarni oshkor etish. - Yashash vositalarini tiklash bo'yicha ishlab chiqilgan tashabbuslar/dasturlarni yanada real, samarali va gender jihatlarini hisobga olgan holda qanday qilib kuchaytirish mumkinligini ekspert baholash uchun so'rov. - Ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan zaif aholi guruhlari tirikchilik vositalarini tiklashda maxsus yordam ko'rsatish masalasi bo'yicha ekspert fikrini so'rash.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI:
- Jizzax viloyat «Qalb nuri» ayollar va ularning oilalarini ijtimoiy-huquqiy qo'llab-quvvatlash markazi - O'zbekiston nogironlar jamiyati, Toshkent.			

10.2.1 Tashqi shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi

10.2.1.1 ShKChM maqsadlari

Loyihaning tashqi shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi (ShKChM) AMITB tadqiqotining boshida quyidagi asosiy maqsadlarni ko'zlagan holda tashkil etilgan:

- Loyihaning potentsial yoki davom etayotgan AMIMta'sirini boshqarish bo'yicha faoliyatiga oid xavotirlar va shikoyatlarni Loyihaning uchinchi tomon manfaatdor tomonlariga (masalan, ta'sir ko'rsatgan jamoalar, LTKSh va hokimiyat organlari) olish imkonini berish.
- Loyihaning asosiy ma'lumotlarini taqdim etish orqali tuzatish choralarini ko'rish va/yoki tuzatish choralarini tushuntirish orqali AMIM muammolari bo'yicha uchinchi tomon shikoyatlarining o'z vaqtida va tezkor hal etilishini ta'minlash.

10.2.1.2 Asosiy tamoyillar

ShKChM jarayoni muammoni hal qilish uchun to'plash, tekshirish va keyin zararlangan tomonlar bilan muloqot qilishni o'z ichiga oladi. Tizim quyidagi asosiy tamoyillar asosida ishlab chiqilgan:

- **Hamjamiyatga yo'naltirilgan** – Tizim loyihadan ta'sirlangan jamoalarning ehtiyojlari va manfaatlarini qondirishga xizmat qiladi va mahalliy hamjamiyatlarni ShKChM bo'yicha o'rgatish manfaatdor tomonlarni jalb qilishning muhim jihati hisoblanadi.
- **Mutanosib xavf**-tizimning potentsiali loyihaning potentsial ta'sirining ko'lami va og'irligiga mos keladi.
- **Samaradorlik**-tizim muammolar va shikoyatlarni iloji boricha tezroq hal qilish uchun mo'ljallangan.
- **Tushunish oson va shaffof** - Shikoyatlar tegishli tomonlarni jalb qiladigan aniq, standartlashtirilgan va hujjatlashtirilgan tartib-qoidalar bilan ko'rib chiqilishi va to'g'ri va tegishli ma'lumotlarning oshkor etilishini ta'minlash uchun tuzatish choralarini ko'rilishini ta'minlashi kerak.

- **Maslahat** - Shikoyatlarni ko'rib chiqish platformalari muammoni samarali hal qilish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni to'plash uchun mo'ljallangan bo'lib, ular keyingi uchrashuvlar va fikr-mulohazalarni so'rovlar orqali ko'rsatilishi kerak.
- **Madaniy muvofiqlik** - tizim bir nechta shikoyat platformalarini o'z ichiga oladi va ShKChMda kamida bitta ayol ishtirok etadi-JABM. Shikoyatlar o'zbek va rus tillarida berilishi mumkin.
- **Kirish qulayligi**-tizim loyihadan ta'sirlangan aholining barcha qatlamlari uchun qulay bo'lgan axborot kanallarini o'z ichiga oladi. Shikoyatlar og'zaki yoki yozma ravishda berilishi mumkin.
- **Bepul foydalanish**-tizimdan foydalanish hech qanday xizmat to'lovlari yoki xarajatlarni talab qilmaydi.
- **Qasos yo'qligi** - Tizim shikoyat qilgan uchinchi shaxslarga nisbatan har qanday qasos olishni taqiqlaydi va jabrlangan tomonlarga anonim tarzda shikoyat qilish imkoniyati beriladi.
- **Muqobil vositalar uchun to'siqlarning yo'qligi**-agar ShKChM loyihasi sxemasida ko'zda tutilgan barcha darajadagi tuzatish choralari ta'sirlangan tomonni qoniqtiradigan qarorga olib kelmasa, tashqi arbitraj va/yoki sud tizimiga murojaat qilish hech qanday yo'l bilan to'sqinlik qilmaydi.

10.2.1.3 Shikoyatlarni ko'rib chiqish platformalari

ShKChM shikoyatlarni qabul qilish uchun bir qator kanallarni taqdim etadi, ular aholining barcha qatlamlari va manfaatdor tomonlar uchun ShKChMga qulay kirishni ta'minlash uchun mo'ljallangan. Ushbu platformalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Telefon qo'ng'iroqlari.
- Email orqali yozishmalar.
- Umumiy maslahat forumlari (masalan, AMBS, FGM, keng jamoatchilik yig'ilishlari).
- Qurilish va foydalanish jarayonida - loyiha hududiga kirish joylarida shikoyatlar uchun maxsus qutilar.
- Qurilish va foydalanish jarayonida loyihaning JABM yoki xavfsizlik xodimlari bilan shaxsiy uchrashuvlar orqali shikoyat qilish.⁶

10.2.1.4 Shikoyatlarni ko'rib chiqish jarayoni

Shikoyatlarni ko'rib chiqish jarayoni uchta boshqaruv darajasini o'z ichiga oladi. Agar shikoyat birinchi marta hal qilinishga urinishda hal qilinmasa, u loyiha kompaniyasining AMIM menejeri (shuningdek, agar kerak bo'lsa, yuqori rahbariyatning boshqa vakillari) ishtirokida yuqori

⁶ Xavfsizlik xodimlari shikoyatlarni ko'rib chiqish bo'yicha zarur treningdan o'tadi va shikoyat shakllarini to'ldirishda yordam beradi (shikoyatchilarning iltimosiga binoan).

darajada ko'rib chiqish uchun yuboriladi. Agar ushbu darajada yechim topilmasa, shikoyat YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasiga qo'shma ko'rib chiqish va muhokama qilish uchun yuboriladi. Yuzaga kelgan muammolarni bartaraf etish bo'yicha yakuniy kelishilgan harakatlar rejasi yoki tekshirish natijalari to'g'risidagi hisobot ariza beruvchiga topshiriladi.

Yechimning yakuniy urinishi shikoyatchi uchun maqbul echimga olib kelmasa, shikoyatchiga ma'muriy yoki sud organiga (ya'ni, loyiha tashkilotidan tashqarida) murojaat qilish huquqi beriladi. Shu bilan birga, ShKChM loyihasidan tashqari, shikoyatlarni boshqarish jarayonining istalgan nuqtasida sud platformalariga kirish to'sqinlik qilmaydi.

10-2-jadval ShKChM jarayonining umumiy ko'rinishi

HARAKAT	VAQT JADVALI
Shikoyat qabul qilindi/topshirildi.	-
- Shikoyat ro'yxatdan o'tkazildi. - Ariza beruvchiga murojaatnoma qabul qilinganligini tasdiqlash uchun murojaat qilinadi va javob berish muddati tasdiqlanadi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 7 ish kuni ichida
- Shikoyat Maslahatchi va Loyiha kompaniyasining JABM vakillari tomonidan tekshiriladi. - Tuzatish choralari to'g'risida qaror qabul qilinadi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 14 ish kuni ichida*
- Taklif etilayotgan tuzatish choralari yoki tegishli tushuntirishlar shikoyatchiga yetkaziladi. - Shikoyatchidan tuzatish choralari yoki tushuntirishlar bo'yicha fikr bildirish so'raladi. Eslatma: Shikoyatchi birinchi javobdan qoniqmagan taqdirda quyidagi choralar ko'riladi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 14 ish kuni ichida
Birinchi tuzatish javobi haqida salbiy fikr bildirilgan taqdirda quyidagi tartib-qoidalar qo'llaniladi	
Ariza beruvchining fikr-mulohazalari shikoyatlar reestrda qayd etiladi (ya'ni, norozilik sababi).	Shikoyat berilgan kundan boshlab 14 ish kuni ichida

HARAKAT	VAQT JADVALI
Agar shikoyatchining muqobil yechim so'rovi bo'lsa, bu so'rov fikr-mulohazaning bir qismi sifatida qayd etiladi.	
- Shikoyat maslahatchi va loyiha kompaniyasining AMIM menejeri tomonidan qayta ko'rib chiqiladi. - Taklif etilayotgan yangi chora-tadbirlar yoki qo'shimcha tushuntirish/asoslash bilan yakuniy qaror ichki tartibda tayyorlanadi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 28 ish kuni ichida
Yangi taklif qilingan yechim yoki yakuniy qaror, qo'shimcha tushuntirish/asoslash bilan shikoyatchiga yetkaziladi. Eslatma: Agar shikoyatchi ikkinchi javobdan qoniqmasa, quyida ko'rsatilgan choralar ko'riladi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 28 ish kuni ichida
Ikkinchi tuzatish javobi haqida salbiy fikr bildirilgan taqdirda quyidagi tartib-qoidalar qo'llaniladi	
Shikoyatlar va tegishli tergov hisobotlari YSOTVTR boshqaruv qo'mitasiga ko'rib chiqish uchun yuboriladi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 30 ish kuni ichida
Taklif qilingan yechim bo'yicha kelishuv.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 40 ish kuni ichida
Yakuniy qaror shikoyatchiga kelishilgan tuzatish choralari bo'yicha yuboriladi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 40 ish kuni ichida
Eslatma: Agar shikoyatchi uchinchi javobdan qoniqmasa, quyida ko'rsatilgan choralar ko'riladi.	
Uchinchi tuzatish javobi haqida salbiy fikr bildirilgan taqdirda quyidagi tartib-qoidalar qo'llaniladi	
Ariza beruvchiga loyiha tashkilotidan tashqarida hal qilinmagan shikoyat yoki da'voni hal qilish uchun muqobil murojaat qilish erkinligi haqida ma'lumot beriladi.	-
*Agar muayyan muammolar uzoq davom etadigan tergov va chora-tadbirlarga olib keladigan bo'lsa, shikoyatchiga bu kechikish haqida xabar beriladi va yangilangan vaqt jadvalida javob berish tavsiya etiladi.	

10.2.1.5 ShKChM aloqa nuqtalari

AMITB va YSOTVTRni ishlab chiqish bosqichida Maslahatchi tomonidan tayinlangan Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimlar (JABM) Loyiha kompaniyasiga ShKChMni ommalashtirish va joriy etishda yordam beradi.

Loyiha kompaniyasi har bir shikoyat haqida xabardor qilinadi va tegishli tuzatish javobini aniqlash uchun keyingi tergovga jalb qilinadi. Loyihaning manfaatdor tomonlari (jumladan, ATQ) tomonidan berilgan barcha shikoyatlar va tegishli ko'rib chiqish tartib-qoidalari va natijalari Loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadigan Loyihaning tashqi (jamoat) shikoyatlar reestrda hujjatlashtiriladi.

AMITB va YSOTVTR tadqiqotlari tugagandan so'ng, Loyiha kompaniyasi tashqi ShKChM uchun to'liq javobgarlikni o'z zimmasiga oladi. Ushbu topshirish loyihadan ta'sirlangan jamoalar ichida e'lon qilinadi (mahalliy rahbariyat va FGM tomonidan rasmiy e'lonlar orqali) va jamoalar Loyiha kompaniyasining keyingi JABM'lari bilan tanishadilar. Yangi ShKChM aloqa ma'lumotlari loyiha varaqalari va tegishli ijtimoiy media translyatsiyalari orqali tarqatiladi. Loyiha kompaniyasining JABMlari ham YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasidagi rolga kiritiladi (iltimos, **Error! Reference source not found.**bo'limga qarang).

10-3-jadval ShKChM aloqa nuqtalari uchun aloqa ma'lumotlari

KORXONASI	ALOQA MA'LUMOTLARI
Loyiha tashkiloti	Ismi: [tasdiqlash jarayonida] Tel: [tasdiqlash jarayonida] Elektron pochta: [tasdiqlash jarayonida]
Bosh pudratchi	Ismi: [tasdiqlash jarayonida]
FTXK korxonasi	Tel: [tasdiqlash jarayonida]

10.2.1.6 Bugungi kungacha kelib tushgan shikoyatlar

Bugungi kunga qadar maslahatchi rahbarligida ishlaydigan ShKChM JABM xodimlari va loyiha tashkilotlari Loyiha doirasidagi yer uchastkalarini sotib olish va qurilish dasturi bo'yicha LTShdan jami uchta shikoyat oldi. Bundan tashqari, ShKChM orqali ko'plab shikoyatlar kelib tushdi. Ularda I bosqich doirasida o'tkazilgan YSOTVTR tadqiqotidan beri kompensatsiya to'lovlari muddatlari haqidagi yangilangan ma'lumotlarni taqdim etish va to'lovlarning kechikish sabablarini tushuntirish so'rovi takroran bildirilgan.

Umuman olganda, shikoyatlar Loyiha bilan bog'liq qoniqarsiz masalalar yuzasidan bildiriladigan e'tirozlar, xavotirlar va shoshilinch so'rovlardan iborat.

10-6-jadvalda Loyiha jamoasining shikoyatlar reestrlarida qabul qilingan va ro'yxatga olingan LTSh shikoyatlari sharhi keltirilgan.

10-6-jadval Loyiha doirasida yer uchastkalarini sotib olish jarayoni va qurilish dasturi bo'yicha LTSh tomonidan bildirilgan shikoyatlar va xavotirlar sharhi

№	LOYIHA UCHASTKASI	SHIKOYAT TOIFASI / MAVZUSI	"SHIKOYATLAR TOIFASI" BO'LIMIDAGI SHIKOYATLAR, MUAMMOLAR VA SAVOLLARNING MAZMUNI	"SHIKOYATLAR TOIFASI" BO'YICHA SHIKOYATLAR SONI	"SHIKOYATLAR TOIFASI" DOIRASIDA SHIKOYAT BERISH MUDDATLARI (QABUL QILINGAN SANALAR)	JAVOB VA / YOKI TUZATISH CHORALARI
1.	70 km uzunlikdagi HEUL	HEULlarni ko'chirish bo'yicha so'rov	Loyihadan ta'sirlangan mulk huquqiga ega bo'lgan bir qator fermer xo'jaliklari egalari intensiv qishloq xo'jaligi yerlariga ta'sir ko'rsatmaslik maqsadida OHTL trassasining muayyan qismini o'zgartirish (qayta yo'naltirish) haqida so'rov yuborishdi.	1	2024-yil martdan 2024-yil sentyabrgacha	Loyiha ishlab chiquvchisi HEUL loyihasini qayta ko'rib chiqadi va intensiv qishloq xo'jaligi yerlariga ta'sirni oldini olish yoki kamaytirishga erishish maqsadida, iloji boricha loyihani moslashtirishga qaratilgan yo'nalishning amalga oshirilishini baholash bo'yicha bir qator tadqiqotlar o'tkazadi. Loyiha ishlab chiquvchisi va mahalliy hokimiyatlar yaqin atrofdagi hududlarda amalga oshirish bilan bog'liq cheklovlar tufayli oldini olish imkonsiz bo'lgan ta'sirlarga nisbatan muqobil variantlar va kompensatsiya yechimlarini kelgusida muhokama qilish uchun forumlar tashkil etadi. Bu cheklovlar boshqa zaifroq obyektlar va me'yoriy

№	LOYIHA UCHASTKASI	SHIKOYAT TOIFASI / MAVZUSI	"SHIKOYATLAR TOIFASI" BO'LIMIDAGI SHIKOYATLAR, MUAMMOLAR VA SAVOLLARNING MAZMUNI	"SHIKOYATLAR TOIFASI" BO'YICHA SHIKOYATLAR SONI	"SHIKOYATLAR TOIFASI" DOIRASIDA SHIKOYAT BERISH MUDDATLARI (QABUL QILINGAN SANALAR)	JAVOB VA / YOKI TUZATISH CHORALARI
						cheklovlar kabi omillarni o'z ichiga oladi.
2.	70 km uzunlikdagi HEUL	Qurilish muddatlari bo'yicha tavsiyalar	HEUL yo'li bo'ylab joylashgan ferma egalaridan biri loyiha ishlab chiquvchisiga murojaat qilib, yozda ishlarni boshlash uchun qurilish jadvalini o'zgartirish imkoniyatini ko'rib chiqishni iltimos qilgan. Qurilish boshlanishini yozga ko'chirish hosil yo'qotishlarini va shunga bog'liq kompensatsiya to'lovlarini kamaytirish imkonini beradi.	1	2024-yil mart	Loyiha ishlab chiquvchisi buni e'tiborga oladi. Ammo, MXQ pudratchisini tanlash jarayonining uzoq davom etishi, dastlabki imkoniyat o'rganishlari, batafsil loyihalashtirish va erta safarbarlik chora-tadbirlarining muddati qurilish ishlarini aynan yoz faslida boshlash imkonini bermasligi mumkin.
3.	TBTO HEUL	HEULLarni ko'chirish bo'yicha so'rov	Pastdarg'om tumani hokimi Pastdarg'om tumanidagi bir nechta aholi yashash joylarining nomidan loyiha ishlab chiquvchiga murojaat qilib, aholi istiqomat qiladigan hududlardan o'tgan TBTO HEULni ko'chirishni so'radi. HEUL yo'nalishlari ko'plab turar-joy binolariga ta'sir ko'rsatib, ularni jismoniy ko'chirishni talab qiladi.	1	2024-yil, Aprel	Loyiha ishlab chiquvchisi TBTO HEULni loyihalash va qurishga mas'ul emas. Bular O'MET va O'zbekiston Energetika vazirligi tomonidan ishlab chiqiladigan loyihaga oid obyektlardir. Shunga qaramay, loyiha ishlab chiqishchi loyihalarni ko'rib chiqishni osonlashtirish va turar-joy hududlariga hech qanday

№	LOYIHA UCHASTKASI	SHIKOYAT TOIFASI / MAVZUSI	"SHIKOYATLAR TOIFASI" BO'LIMIDAGI SHIKOYATLAR, MUAMMOLAR VA SAVOLLARNING MAZMUNI	"SHIKOYATLAR TOIFASI" BO'YICHA SHIKOYATLAR SONI	"SHIKOYATLAR TOIFASI" DOIRASIDA SHIKOYAT BERISH MUDDATLARI (QABUL QILINGAN SANALAR)	JAVOB VA / YOKI TUZATISH CHORALARI
			Mahalliy jamoalar va hokimiyat organlari bunday oqibatlariga qarshi chiqmoqda. Shu sababli, TBTO HEUL loyihasini qo'shimcha texnik-iqtisodiy asoslashlar o'tkazish orqali o'zgartirish tavsiya etiladi. Bu o'zgartirish turar-joy hududlari, ayniqsa, zich qurilgan maydonlarning qurilishidan saqlanish maqsadida amalga oshirilishi lozim.			ta'sir ko'rsatmaslik uchun muqobil HEUL yo'nalishlarini aniqlash uchun o'z harakatlarini ushbu organlar bilan muvofiqlashtiradi. Bu masala birinchi navbatda ko'rib chiqiladi.
4.	Barcha loyiha uchastkalari	Kompensatsiya to'lash muddatlarini yangilash va kechikish sabablari haqidagi so'rov	Loyihaning barcha obyektlaridagi ko'plab LTSh vakillari JABM ShKChM bilan telefon orqali bog'lanib, kompensatsiya to'lovlari kechikayotgani haqida shikoyat bildirdilar hamda to'lovlar muddati bo'yicha aniq ma'lumot so'radilar.	2024-yil sentyabrdan boshlab har oyda ko'p marotaba telefon qo'ng'iroqlari orqali davom ettiriladi	2024 yil sentyabrdan 2025 yil avgustgacha	Eslatma: Eng so'nggi mavjud qurilish jadvali va kompensatsiyalar LTShlarga shikoyatlarga javob berish jarayonida taqdim etilgan edi. Loyihaning eng so'nggi dasturiga muvofiq, kompensatsiya to'lovlari 2025-yil avgustdan boshlanishi ko'zda tutilgan. Jadvalda keyingi o'zgarishlar yuz bergan taqdirda, PAP dasturi ishtirokchilari va mahalliy jamoalarga ushbu davr mobaynida manfaatdor

№	LOYIHA UCHASTKASI	SHIKOYAT TOIFASI / MAVZUSI	"SHIKOYATLAR TOIFASI" BO'LIMIDAGI SHIKOYATLAR, MUAMMOLAR VA SAVOLLARNING MAZMUNI	"SHIKOYATLAR TOIFASI" BO'YICHA SHIKOYATLAR SONI	"SHIKOYATLAR TOIFASI" DOIRASIDA SHIKOYAT BERISH MUDDATLARI (QABUL QILINGAN SANALAR)	JAVOB VA / YOKI TUZATISH CHORALARI
						tomonlar bilan muntazam aloqa orqali xabar beriladi.

11 INSTITUTIONAL TUZILMALAR

Ushbu bo'lim YSOTVTRni amalga oshirish uchun institutsional tuzilmani tavsiflaydi.

11.1 Institutsional asos

Loyihani ishlab chiquvchisi loyiha bilan bog'liq hayotga ta'sirlarni baholash, boshqarish va monitoring qilish uchun umumiy mas'ul bo'lsa-da, bir qator boshqa tashkilotlar YSOTVTRni amalga oshirishning bir qismi sifatida bajarilishi kerak bo'lgan vazifalarni belgilab qo'ygan.

11-1 quyida YSOTVTRni amalga oshiruvchi tomonlar, ularning tegishli rollari va majburiyatlari to'g'risida to'liq bo'lmagan sharhlar bilan belgilanadi.

11-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish uchun institutsional tuzilma va asosiy funksiyalar va majburiyatlar

SHAXS	YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI
Loyiha ishlab chiqaruvchisi (jumladan, loyiha kompaniyasi/maxsus maqsadli avtomobil)	Loyihani ishlab chiquvchi YSOTVTRni ishlab chiqish va amalga oshirishda bosh rolga ega. Loyiha kompaniyasi darajasida mas'uliyatlar asosan yuqori boshqaruv va YSOTVTRga bag'ishlangan texnik xodimlar o'rtasida taqsimlanadi. Kompaniyasining bosh ijrochi direktori QKQT/SPV bosh direktori korporativ va loyiha darajasidagi AMIM siyosatiga muvofiq YSOTVTRni amalga oshirishda ijrochi rolni bajaradi. Tegishli majburiyatlarga quyidagilar kiradi: - Loyiha kompaniyasining Energetika vazirligi va viloyatlar hokimliklari bilan yer ijarasi shartnomalarini (YIsh) bajarish. - Korporativ ijtimoiy mas'uliyat bo'yicha majburiyatlarni, shu jumladan YSOTVTRni amalga oshirish orqali hayot uchun xavf va ta'sirlarni boshqarishni nazorat qilish. - YSOTVTRni amalga oshirish uchun etarli resurslarni ajratish. - Loyihaning tegishli ob'ektlari (ya'ni, TBTO HEUL) bilan bog'liq YSOTVTR himoya choralarni amalga oshirish uchun Off-Taker (O'MET) bilan muvofiqlashtirish. - Kompensatsiya va boshqa pul yordamini olish huquqiga ega bo'lgan LTKShlar uchun kompensatsiya shartnomalarini imzolash. AMIM menejeri AMIM menejeriga YSOTVTRni amalga oshirish uchun mas'ul bo'lgan ichki ijtimoiy mutaxassislarni o'z ichiga olgan Loyiha kompaniyasining AMIM bo'limi boshqaruvi yuklanadi.

SHAXS

YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI

Bu vazifa, boshqa mas'uliyatlar qatorida, loyihaning butun faoliyati davomida AMIM siyosati, AMITB, YSOTVTR va AMIHRga muvofiq ijtimoiy himoya choralarini amalga oshirish uchun texnik nazorat va qo'llab-quvvatlashni, shuningdek, AMIM resurslarini muvofiqlashtirishni o'z ichiga oladi.

- YSOTVTR hisobotlarini loyihadan ta'sirlangan jamoalardagi strategik ommaviy axborot markazlarida va Loyihani ishlab chiquvchining rasmiy veb-saytida oshkor qilish.
- Loyiha kompaniyasi doirasida YSOTVTRni amalga oshirishda bevosita ishtirok etadigan JABMLarni o'z ichiga olgan AMIM guruhini yaratish bo'yicha Loyiha kompaniyasining yuqori rahbariyati bilan muvofiqlashtirish.
- Loyiha kompaniyasining yuqori rahbariyati bilan LTKShlar uchun yashash vositalarini tiklash tashabbuslarini taqdim etish uchun zarur bo'lgan tashqi ekspertlarni jalb qilish bo'yicha muvofiqlashtirish.
- Loyiha kompaniyasining yuqori rahbariyati bilan kreditorlarning AMIM maslahatchisini jalb qilish, YSOTVTRning muntazam, mustaqil monitoringini va yakuniy YSOTVTR yakuni auditini amalga oshirish uchun muvofiqlashtirish.
- Loyiha darajasidagi AMIM siyosati instituti, u qonun talablari va muvofiqlik majburiyatlariga muvofiq yashashga ta'sirlarni boshqarish majburiyatini o'z ichiga oladi.

Ijtimoiy menejer

- Qo'shimcha ta'sirlar yoki etarli darajada yumshatilmagan ta'sirlar uchun qo'shimcha baholash va yumshatish zarur bo'lgan taqdirda, loyihani amalga oshirish jarayonida YSOTVTRni ishlab chiqish (ya'ni, yangilash yoki qo'shimchalar orqali).
- YSOTVTRda ko'rsatilgan pul majburiyatlari (ya'ni, kompensatsiya, o'tish davrini qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslari uchun ichki moliyalashtirish) bo'yicha soliqni hisobga olgan holda to'lovlarni to'lash bo'yicha Loyiha kompaniyasining moliya bo'limi bilan muvofiqlashtirish.
- Loyiha kompaniyasining Inson resurslari (HR) departamenti va MXQ Pudratchisining AMIM menejeri bilan loyihani ishga joylashtirish orqali LTKShga o'tish davridagi yordam ko'rsatishni ta'minlash uchun muvofiqlashtirish.
- Loyiha kompaniyasining yuridik bo'limi bilan kelishilgan holda kompensatsiya shartnomalarini ko'rib chiqish.
- Loyiha kompaniyasining MXQ pudratchisi bilan loyihadan ta'sirlangan jamoalarga qurilish yangilanishlarini taqdim etishni ta'minlash va LTKShlarga o'z vaqtida qurilish xabarnomalarini berish.

SHAXS	YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI
	- YSOTVTR bilan bog'liq ichki va tashqi AMIM monitoringiga integratsiyalashgan saytlarga tashriflar va manfaatdor tomonlar ishtirokida ishtirok etish. - Atrof-muhitni muhofaza qilish va xavfsizlik bo'yicha muntazam ichki monitoring hisobotlarini ko'rib chiqish, unda hayotga ta'sir qilish va tegishli yumshatish jarayoniga oid ma'lumotlar kiradi. - YSOTVTR hujjatlari, ichki AMIM monitoring hisobotlari va shikoyatlar registrlari inventarini yuritish. - Tegishli hollarda, Loyihaning MXQ Pudratchisi va O'MET bilan kelishilgan holda, erga kirish va yashash vositalariga ta'sir qilish bilan bog'liq tashqi (jamoat) shikoyatlarni ko'rib chiqish va bartaraf etish choralarini nazorat qilish. - Loyihani amalga oshirish jarayonida YSOTVTR bilan bog'liq har qanday nomuvofiqliklar uchun Tuzatish Harakat Rejalarini (THR) boshqarish. Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis Belgilangan JABMLar AMIM menejeri nazorati ostida YSOTVTRni bajarishda bo'ysunuvchi rol o'ynaydi. - YSOTVTR ma'lumotlar bazasini ishlab chiqish va YSOTVTR aholini ro'yxatga olishda ro'yxatdan o'tgan barcha LTKShlar uchun aloqa va bank ma'lumotlarini to'plash/to'ldirish. - LTKShlar uchun to'lanmagan kompensatsiya shartnomalarini tayyorlash. - Jismoniy ko'chirilishi va qurilgan aktivlarning buzilishi bilan bog'liq iqtisodiy ko'chirilishiga duchor bo'lgan LTKShlarga olti oylik ko'chirish to'g'risida xabarnoma yuborilishini ta'minlash. - LTKShlar va Loyiha kompaniyasi o'rtasida ikki tomonlama kompensatsiya shartnomalarini imzolash uchun LTKSh bilan hamkorlik qilish. - Kompensatsiya va o'tish davridagi qo'llab-quvvatlash to'lovlarini monitoring qilish va ko'chirish va/yoki ob'ektni MXQ pudratchisiga topshirishdan oldin kompensatsiya olishni ta'minlash uchun LTKShlar bilan kuzatish. - Tegishli hollarda Bosh Pudratchisi va ekspert maslahatchilar bilan hamkorlikda o'tish davrini qo'llab-quvvatlash bo'yicha majburiyatlarni va tirikchilikni tiklash tashabbuslarini amalga oshirish. - YSOTVTR bilan bog'liq shikoyatlarni ro'yxatga olish va boshqarish, shuningdek, shikoyat shakllari va shikoyatlar reestri orqali tegishli yozuvlarni yuritish. - YSOTVTRni amalga oshirishga oid ma'lumotlarni o'z ichiga olgan ichki AMIM monitoringi hisobotlarini tayyorlash. - THR majburiyatlarini amalga oshirish.
Energetika vazirligi O'MET	Loyihani ishlab chiqishda asosiy ishtirok etuvchi uchinchi tomon sifatida Energetika vazirligi va O'MET YSOTVTRni

SHAXS

YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI

amalga oshirish bo'yicha quyidagi mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

- Loyihaning rejalashtirilgan HEULLarining batafsil dizaynini ko'rib chiqish va tasdiqlash.
- Loyiha ob'ektlarini barpo etish uchun yerlarni doimiy ravishda olib qo'yish zarur bo'lsa, yerni ekspropriatsiya qilish tartib-taomillarini boshlash.
- Loyihaning qurilishi va ekspluatatsiya bosqichlari davomida loyiha ishlab chiqaruvchisi bilan yer ijarasi shartnomalarini (YISH) imzolash
- Tarmoq xavfsizligi zonasida yerdan foydalanish bo'yicha har qanday tartibga soluvchi cheklovlarni amalga oshirish.
- YSOTVTR loyihasiga muvofiq, Loyiha bilan bog'liq ob'ektlarga (ya'ni, TBTO HEUL) tegishli YSOTVTR majburiyatlarini (masalan, kompensatsiya, o'tish davrini qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslari) amalga oshirish.
- Loyihaning tegishli ob'ektlari bilan bog'liq YSOTVTR bilan bog'liq shikoyatlarni boshqarish.

Bosh pudratchi

Bosh pudratchisi Loyihaning qurilish va foydalanish bosqichlari uchun yer sotib olishda bevosita ishtirok etmasada, Bosh pudratchisining AMIM bo'limi YSOTVTRga nisbatan quyidagi majburiyatlarni bajaradi.

- Ta'sirlangan fermerlarga qurilish oldidan hosilni yig'ib olish uchun loyiha maydonchalarida erni tozalashdan oldin ikki haftalik xabar berish.
- Iqtisodiy ko'chirilishiga duchor bo'lgan LTKShga ikki haftalik muddat ichida qurilgan aktivlarni buzish bilan bog'liq holda, ko'char aktivlarni tiklash va buzishdan keyin qayta foydalanish mumkin bo'lgan materiallarni tiklash imkonini berish uchun keyingi ikki haftalik xabar berish.
- Tuproq va eroziyani boshqarish rejasini va suv resurslarini boshqarish rejasini ishlab chiqish, loyiha ob'ektlari yaqinidagi yer uchastkalarida, tuproq ishlari va drenaj ishlarida shaxsiy mulklarga tasodifiy zarar etkazmaslik uchun.
- Loyiha ob'ekti yaqinidagi yer uchastkalaridagi shaxsiy mulklarga tasodifiy zarar etkazmaslik, chorvachilik harakatining buzilishi va mahalliy chorva mollarini yo'lda o'ldirishni oldini olish uchun Yo'l harakati boshqaruvi rejasini ishlab chiqish.
- Loyiha bilan bog'liq tebranishlar bilan bog'liq har qanday zararni ta'mirlash uchun yer tebranishining ta'siri zonasidagi binolarni tekshirish.
- YSOTVTR bilan bog'liq har qanday hodisalar (masalan, yer bilan bog'liq jamoatchilik noroziliklari va ishni to'xtatish) haqida Loyiha kompaniyasiga xabar berish.

SHAXS	YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI
	• Muntazam ravishda AMIM monitoringi hisobotlarini tayyorlash, ular tasodifiy mulkka zarar yetkazish va tegishli ta'sirlarni yumshatish bilan bog'liq har qanday ta'sirlarni o'z ichiga olishi kerak. • Loyihaning vaqtinchalik (qurilish) izi doirasida qishloq xo'jaligi yerlarida uzluksiz qishloq xo'jaligi ekinlari yetishtirish, yaylovlar boqish yoki baliq yetishtirishni davom ettirish uchun qurilish ishlari tugagandan so'ng saytni tiklash.
Samarqand viloyati hokimligi	Viloyat hokimligiga o'z vakolatlari doirasida yerdan foydalanishni rejalashtirish va obodonlashtirish ustidan nazoratni amalga oshirish yuklangan. Samarqand viloyati hokimligi YSOTVTRni amalga oshirishga quyidagi imkoniyatlarda yordam beradi: • Loyihadan ta'sirlangan tumanlar va jamoalarning demografik va ijtimoiy-iqtisodiy konteksti bo'yicha yuqori darajadagi dastlabki ma'lumotlarni taqdim etish. • Loyihadan ta'sirlangan viloyatlar va tumanlar doirasida yerlarni o'zlashtirish jarayonini muvofiqlashtirish. • Loyiha bilan bog'liq yerlarni ekspropriatsiya qilishdan oldin, yuqori qiymatli/ustivor tirikchilik aktivlari va rivojlanish zonalariga minimal ta'sirni ta'minlash uchun loyihani loyihalashning bir qismi sifatida sayt tanlash jarayonini ko'rib chiqish va tasdiqlash. • Loyihaga yer uchastkalarini qaytadan ajratish to'g'risidagi yer uchastkalari to'g'risidagi buyruqlarni ko'rib chiqish va tasdiqlash. • Loyihani ishlab chiquvchi tomonidan loyihaning belgilangan maydonlaridan (masalan, FE stantsiyasi, ESAT va HEUL uchastkalari) foydalanish vaqtida uch tomonlama yer ijarasi shartnomalarini (YISH) imzolash. • Birgalikda yashash vositalarini tiklash tashabbuslarini amalga oshirish bo'yicha strategik majburiyatlarni ta'minlash. • YSOTVTR bilan bog'liq shikoyatlarni hal qilishda yuqori darajada ishtirok etish va LTKShardan yer olish bo'yicha e'tirozlar.
Davlat aktivlarini boshqarish agentligi (DABA)	Davlat aktivlarini boshqarish agentligi (DABA) davlat aktivlarini boshqarish, xususan, davlat erlarini xususiylashtirish uchun javobgardir. Agentlik YSOTVTRni amalga oshirish bo'yicha to'g'ridan-to'g'ri majburiyatlarga ega emas, biroq u o'rganilgan va baholangan yerlarni davlat xazinalaridan O'zbekistonning elektron yer auktsion tizimiga o'tkazish, yangi qishloq xo'jaligi yerlarida tashkil etish imkonini berish bilan shug'ullanadi. ijara mulklari. Shunday qilib, DABA quyidagi asosiy institutlar bilan hamkorlikda onlayn yer bozori orqali o'rnini bosadigan

SHAXS	YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI
	qishloq xo'jaligi (haydaladigan) erlarni ta'minlashda ma'muriy rol o'ynaydi: • "O'zdaverloyiha" davlat ilmiy-tadqiqot loyiha instituti • Tuman hokimliklari • Kadastr agentligining Davlat kadastr palatasi • Davlat unitar korxonasi – Elektron onlayn auktsionlarni tashkil etish markazi
Tuman hokimliklari	Tuman hokimliklari zimmasiga o'z vakolatlari doirasida yerdan foydalanishni rejalashtirish va obodonlashtirish loyihalari ustidan nazoratni amalga oshirish yuklangan. Loyihadan ta'sirlangan har bir tumandagi tuman ma'muriyati quyida batafsil bayon qilinganidek, YSOTVTR amalga oshirilishini ma'muriy va maslahat sifatida qo'llab-quvvatlaydi: • Loyihadan ta'sirlangan viloyatlar va tumanlar doirasida yer ajratish va mulkdan chiqarish jarayonini muvofiqlashtirish. • Loyiha bilan bog'liq erlarni ekspropriatsiya qilishdan oldin, yuqori qiymatli/ustivor hayotiy aktivlar va rivojlanish zonalariga minimal ta'sirni ta'minlash uchun loyiha loyihasini tashkil etuvchi saytni tanlash jarayonida yordam berish. • YSOTVTR aholini ro'yxatga olish uchun kadastr ma'lumotlarini taqdim etish, loyihadan ta'sirlangan yer uchastkalarini va LTKShlarni dastlabki aniqlash uchun. • Loyihadan ta'sirlangan jamoalarda demografiya, turmush sharoiti, daromad darajasi, ijtimoiy xizmatlar va ijtimoiy-iqtisodiy zaif oilalarga oid dastlabki ma'lumotlar va statistik ma'lumotlarni taqdim etish. • Uy xo'jaliklari va jamoalar darajasida kontekstga mos keladigan tirikchilikni tiklash tashabbuslari bo'yicha fikr-mulohazalarni taqdim etish. • YSOTVTR tadqiqotlari uchun osonlikcha erishib bo'lmaydigan qonuniy yer egalari uchun aloqa ma'lumotlarini taqdim etish (shu jumladan, yo'q yer egalari). • Fokus-guruh muhokamalarini (FGM) va YSOTVTRni ishlab chiqish va monitoring qilish bilan bog'liq boshqa maxsus yig'ilishlarni chaqirishga ko'maklashish. • (i) yerlarni olib qo'yish to'g'risida bildirishnomalar berish va (ii) qishloq xo'jaligi yerlarini davlat zaxiralarga qaytarish to'g'risidagi ixtiyoriy arizalarni tasdiqlash yo'li bilan zarar ko'rgan qishloq xo'jaligi erlari uchastkalariga bo'lgan huquqlarga ega bo'lgan qonuniy yer egalari bilan YSH shartnomalarini bekor qilish. • Loyihani ishlab chiquvchining foydalanish vaqtida loyihaning belgilangan maydonlaridan (masalan, FE stantsiyasi, ESAT va HEUL saytlari) foydalanishi uchun uch tomonlama yer ijarasi shartnomalarini (YISH) imzolash.

SHAXS	YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI
	- Loyihaga yer uchastkalarini qayta ajratib berish uchun yer uchastkalarini ajratish to'g'risidagi buyruqlarni tayyorlash va berish. - Loyiha bo'yicha ishga joylashishda imtiyozli yollash uchun ijtimoiy-iqtisodiy zaif uy xo'jaliklarini aniqlashga ko'maklashish. - Ijtimoiy-iqtisodiy himoyaga muhtoj xonadonlar, ayollar va loyihadan ta'sirlangan jamoalar (ya'ni, "Temir", "Ayollar" va "Yoshlar" ro'yxatiga kiritilgan) yoshlarga ijtimoiy yordam ko'rsatish. - Birgalikda yashash vositalarini tiklash tashabbuslarini amalga oshirishda strategik yordam ko'rsatish. - Sanitariya epidemiologiya va sog'liqni saqlash xizmati (SES) bilan hamkorlikda loyiha ob'ektlarining sog'lig'ini muhofaza qilish zonasi (SMZ) qoidalarini ta'minlash. - ShKChM loyihasi orqali jamiyatning ustuvor shikoyatlarini ro'yxatga olish va berish. - YSOTVTR bilan bog'liq shikoyatlarni hal qilishda maxsus ishtirok etish. - Davlat yer zaxiralarini qishloq xo'jaligi yerlaridan foydalanish va ijaraga berish O'zbekistonning elektron auksion tizimi orqali.
Mahalla (jamoat) rahbariyati Jumladan, mahalla raislari, oqsoqollar va Mahalla ayollari vakillari	Mahalliy hamjamiyat rahbariyati quyidagi YSOTVTR majburiyatlarida yordamchi rolni saqlab qoladi: - Yerni egallab olishdan potentsial ta'sir ko'rsatadigan erdan foydalanuvchilarni, xususan, norasmiy ko'chmanchilarni va erdan foydalanuvchilarni (masalan, norasmiy erkin chorvadorlar) aniqlash. - Ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan zaif uy xo'jaliklarini aniqlashda yordam ko'rsatish, YSOTVTRning dastlabki ro'yxatga olish qismi sifatida. - So'rovlar boshlanishidan oldin YSOTVTR aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy va aktivlarni inventarizatsiya qilish so'rovlari uchun to'xtatilgan sanalarni jamoatchilik miqyosida e'lon qilish. - Uy xo'jaliklari va jamoalar darajasida kontekstga mos keladigan tirikchilikni tiklash tashabbuslari bo'yicha fikr-mulohazalarni taqdim etish. - YSOTVTR tadqiqotlari uchun osonlikcha erishib bo'lmaydigan qonuniy yer egalari uchun aloqa ma'lumotlarini taqdim etish (shu jumladan, yo'q yer egalari). - Fokus-guruh muhokamalarini (FGM) va YSOTVTRni ishlab chiqish va monitoring qilish bilan bog'liq boshqa maxsus yig'ilishlarni chaqirishga ko'maklashish. - ShKChM loyihasi orqali jamoatchilik shikoyatlarini ro'yxatga olish va berish. - Loyihadan ta'sirlangan jamoalarda qurilish vaqtida loyiha bilan bog'liq ishga joylashishni e'lon qilishda yordam berish.

SHAXS	YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI
	• Temir, Ayollar va Yoshlar reestriga tegishli yangilanishlar kiritish uchun ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar, ayollar va loyiha ta'sirida bo'lgan hamjamiyatlari bo'lgan yoshlarni aniqlash va bunday uy xo'jaliklarini ijtimoiy yordamga ro'yxatga olish. • YSOTVTR yetkazib berish bilan bog'liq AMIM monitoringi bilan shug'ullanish.
YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasi	Quyidagi Error! Reference source not found. bo'limga qarang.
Ipakchilik va jun sanoatini rivojlantirish davlat qo'mitasi (IJSR)	IJSR O'zbekistonda ipakchilik va jun yetishtirish sohasini rivojlantirishga mas'ul bo'lgan davlat qo'mitasidir. Qo'mita chorvachilik sohasini xususiyashtirish va tartibga solish vakolatiga ega va shuning uchun davlatga qarashli yaylov yerlarining saqlovchisi hisoblanadi. Ushbu nizom chorvachilik bilan shug'ullanuvchi korporativ (yuridik) xo'jaliklarga ularning naslchilik qobiliyatidan (chorva mollari sonidan) kelib chiqqan holda yaylov yer uchashtalarini ajratishni nazarda tutadi. Qo'mitaga mamlakatning yaylov yerlarini boshqarish yuklanganligi sababli, u chorvachilik bilan bog'liq turmush sharoitlarini tiklashga yordam beradi: • Yaylov yerlarining loyiha bilan bog'liq ekspropriatsiyasi natijasida potentsial ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan qonuniy ijarachilarni aniqlashda yordam ko'rsatish. • Ko'chirilgan chorvadorlar va chorvadorlar uchun o'rnini bosadigan yaylov yerlarining mavjudligi bo'yicha fikr-mulohazalarni taqdim etish. • Yakka tartibdagi chorvadorlarning yaylov yerlaridan foydalanishini rasmiylashtirishda, muqobil yaylov yer uchashtalarida faoliyat yurituvchi (yoki ko'chirilgan) oraliq chorvachilik xo'jaliklari bilan yer ijarasi shartnomalarini tuzish va yangilash orqali strategik yordam ko'rsatish.
Mustaqil AMIM maslahatchisi	Loyihani ishlab chiquvchining AMITB va YSOTVTR bo'yicha maslahatchisi Loyihani ishlab chiquvchisi loyiha kreditorlari tomonidan ko'zda tutilgan AMIM ishlash standartlariga bog'liq bo'lgan majburiy talablar va muvofiqlik majburiyatlariga muvofiq, AMITB va YSOTVTR loyihasini amalga oshirish uchun AMIM bo'yicha maslahatchini tayinladi. • Maslahatchi loyiha bilan bog'liq erlarni ekspropriatsiya qilish bilan bog'liq hayot ta'sirining oldini olish, yumshatish va bartaraf etish choralarini amalga oshirishni ta'minlash uchun YSOTVTRga yo'naltirilgan ma'lumotlarni yig'ish, ekspert baholash so'rovlarini o'tkazish va javob beradigan YSOTVTRni shakllantirish uchun javobgardir.

SHAXS

YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI

- YSOTVTRni yakunlashning bir qismi sifatida Maslahatchi YSOTVTRkompensatsiyasi va yordam paketlarini keyingi kompensatsiya shartnomalari oldidan LTKShning ma'lumotnomasi va fikr-mulohazalari uchun LTKShga oshkor qilishni o'z zimmasiga oladi.
- YSOTVTR tugallangandan va uni AMIMT bosqichida YSOTVTRloyiha ishlab chiquvchisi va loyiha kreditorlari tomonidan qabul qilingandan so'ng, maslahatchiga loyiha ob'ektlari bilan bog'liq bo'lmagan qo'shimcha ta'sirlar uchun YSOTVTR loyihasiga yangilanishlar yoki qo'shimchalar taqdim etish vazifasi yuklanadi. ushbu YSOTVTRda.
- Maslahatchi, shuningdek, YSOTVTRni yakunlash va qabul qilish vaqtigacha, Loyiha MTJQRga muvofiq, yer olish va yashash vositalarini tiklash bilan bog'liq manfaatdor tomonlarning ishtiroki va shikoyatlarni boshqarishni amalga oshirish uchun birinchi navbatda javobgar bo'ladi. Loyiha kompaniyasi va MXQ Pudratchining AMIM xodimlari YSOTVTR yakunlangandan so'ng ushbu vazifani o'z zimmasiga oladilar.

Ixtisoslashtirilgan tirikchilikni tiklash bo'yicha treninglar bo'yicha mahalliy maslahatchi

YSOTVTRni amalga oshirish bosqichida Loyiha kompaniyasi rejalashtirilgan tirikchilikni tiklash bo'yicha tashabbuslarning bir qismi sifatida LTKSh uchun maxsus treninglar o'tkazish uchun malakali mahalliy maslahatchilarni jalb qiladi. Ushbu treninglar potentsial quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Moliyaviy savodxonlik va KO'K startaplari bo'yicha treninglar.
- Agronomiya bo'yicha maxsus treninglar.
- Maxsus chorvachilik bo'yicha treninglar

Kreditorlarning ekologik va ijtimoiy maslahatchisi (KAMIM)

KAMIM sifatida quyidagi texnik yordam ko'rsatish uchun tashqi AMIM maslahatchilari (ya'ni, vakolatli xalqaro va mahalliy kompaniyalar) jalb qilinadi:

- AMIMT bosqichida AMITB va YSOTVTRni ko'rib chiqish, jamoatchilikka oshkor qilish va keyinchalik amalga oshirish uchun yakunlash.
- Loyiha kompaniyasi va MXQ Pudratchisi tomonidan tayyorlangan AMIM monitoring hisobotlarini ko'rib chiqishni va tekshirish ob'ektiga tashrif buyurishni o'z ichiga olgan AMIMTdan keyin YSOTVTRni amalga oshirish natijalari, natijalari va ta'sirini mustaqil monitoring qilish.
- Loyiha kreditorlari bilan kelishilgan holda YSOTVTR bilan bog'liq nomuvofiqliklar uchun Tuzatish Harakat Rejalarini (THR) shakllantirish.

YSOTVTR va tegishli AMIMT tugagandan so'ng, mustaqil AMIM monitoringi loyihaing AMITB va YSOTVTRda

SHAXS	YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI
	belgilangan yumshatish bo'yicha majburiyatlarning muvaffaqiyatini ta'minlashga xizmat qiladi. Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklarining turmush tarziga har qanday muhim qoldiq ta'sirlar, loyihadan oldingi turmush darajasining pasayishi (masalan, tirikchilik vositalarini tiklashning jiddiy muvaffaqiyatsizligi, qashshoqlik, uysizlik va h.k.) AMIM monitoringi muddati.
Loyiha kreditorlari	Loyiha kreditorlari YSOTVTR va uni amalga oshirish majburiy va kreditorlarning AMIMsamaradorligi siyosati va standartlariga muvofiq, loyiha bilan bog'liq bo'lgan muhim hayot ta'sirini samarali hal etishini ta'minlashga intiladi. Ushbu nazorat quyidagilarni o'z ichiga oladi: • AMIMT bosqichida AMITB va YSOTVTR loyihasini ko'rib chiqish va tasdiqlash. • YSOTVTRni amalga oshirishdan oldin uni yangilashni talab qilishi mumkin bo'lgan har qanday qo'shimcha manfaatdor tomonlarning fikr-mulohazalari uchun YSOTVTR hujjatlarining onlayn va jamoatchilik asosida oshkor etilishini ta'minlash. • KAMIM bilan kelishilgan holda YSOTVTR bilan bog'liq har qanday nomuvofiqliklar uchun Tuzatish Harakat Rejalarini (THR) ko'rib chiqish.

11.2 YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasi

YSOTVTR loyihasini amalga oshirishni qo'llab-quvvatlash uchun YSOTVTR boshqaruv qo'mitasi tuziladi. Qo'mita faqat FE stantsiyasi va ESAT ob'ektlari doirasidagi erlarni ekspropriatsiya qilish bilan bog'liq bo'lgan LTKShlar uchun tashkil etiladi, chunki yashash uchun eng muhim ta'sir ko'rsatadigan keng ko'lamli doimiy yer olish faqat shu ob'ektlar bilan cheklanadi.

YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasi quyidagi maqsadlar asosida tuziladi:

- YSOTVTR aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy va aktivlarni inventarizatsiya qilish so'rovlariga kiritilmagan tashkilotlardan YSOTVTR kompensatsiyasi va qo'shimcha yordamga bo'lgan kelajakdagi har qanday da'volarni tekshirish va tekshirishni qo'llab-quvvatlash.
- YSOTVTR dasturiga muvofiq barcha kompensatsiyalar va qo'shimcha yordamlar amalga oshirilishini ta'minlash uchun YSOTVTRni amalga oshirish monitoringining qo'shimcha liniyasini ta'minlash, LTKSh manfaatlari uchun.
- Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklariga (ayniqsa, zaif deb topilgan LTKXlar) yashash uchun har qanday jiddiy, qoldiq ta'sirlarni YSOTVTRni amalga oshirish monitoringi davomida ta'kidlash, tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha shoshilinch yordam ko'rsatish.

- YSOTVTR natijalari maqsadlariga erishishda jiddiy muvaffaqiyatsizlikka uchragan taqdirda, YSOTVTRda o'rnatilgan tirikchilik choralarini yaxshilash uchun maslahat yordamini taqdim etish.
- Loyihaning tashqi ShKChM qismi sifatida YSOTVTR bilan bog'liq shikoyatlarni hal qilishni qo'llab-quvvatlash.
- Qurilish jarayonida vositachilik yoki YSOTVTR bilan bog'liq ijtimoiy hodisalarni qo'llab-quvvatlash.

Shuning uchun YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasi YSOTVTR himoya choralarini samarali amalga oshirishni ta'minlash uchun vositachi va maslahatchi sifatida ishlaydi.

Komissiya quyidagi asosiy saylov okruglaridan iborat bo'ladi:

- Yaylov yerlari ta'sirlangan LTKXlarning kamida bitta saylangan vakili.
- Ta'sir qilingan ekin maydonlari bo'lgan LTKXlarning kamida bitta saylangan vakili.
- Qishloq xo'jaligi aktivlari (ya'ni, ekinchilik va/yoki chorvachilik fermalari) zarar ko'rgan tijorat tashkilotlarining (ya'ni, o'rta va yirik korxonalar) kamida bitta vakili.
- Tuman hokimliklari, qishloq xo'jaligi, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, xotin-qizlar va ichki ishlar masalalari bo'yicha mutasaddi boshqarmalardan tayinlangan vakillar.
- Mahalliy hamjamiyat (mahalla) rahbariyatidan tayinlangan vakillar.
- Loyiha kompaniyasining ijtimoiy menejeri.
- Loyiha kompaniyasidan bitta JABM.

YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasi YSOTVTR tugagandan so'ng tuziladi va uning roli YSOTVTR amalga oshirish dasturining butun muddati davomida ustunlik qiladi.

12 AMALGA OSHIRISH TAQVIMI

YSOTVTR loyiha bilan bog'liq yerlarni ekspropriatsiya qilish natijasida kelib chiqadigan hayot ta'sirini kamaytirishni ta'minlash uchun amalga oshiriladi, buning maqsadi loyihadan oldingi boshlang'ich ko'rsatkichlar bilan solishtirganda LTKXlarning mahsuldorligini, daromad olish qobiliyatini va umumiy turmush darajasini tiklash yoki yaxshilash.

YSOTVTRni amalga oshirish kompensatsiya va qo'shimcha yordamni, tegishli monitoring va baholashni, shuningdek, ko'chish va yashash vositalarini tiklash bilan bog'liq shikoyatlarni boshqarishni o'z ichiga oladi. Ushbu tadbirlarni amalga oshirishning oldingi jadvali Gantt diagrammasida keltirilgan.

Loyihaning DIBTX bosqichi Nurobod va Pastdarg'om tumanlaridagi FES va ESAT obyektlarida 2025-yil yanvar oyida qisman boshlandi. DIBTX ning cheklangan tadbirlari boshlanishidan oldin YSOTVTRni amalga oshirish shuni ko'rsatdiki, DIBTX dasturi obyektlardagi aktivlar yoki daromadlarning yo'qolishiga ta'sir ko'rsatmagan.

FES va ESAT obyektlarida qurilish ishlarini (IBTX) 2025-yil sentyabr oyida to'liq boshlash rejalashtirilmoqda. Uzunligi 4,9 km va 70 km bo'lgan havo elektr uzatish liniyalari (HEUL) uchun DIBTX ishlari 2025-yil sentyabr oyida boshlanadi va elektr uzatish liniyalari yo'laklari bo'ylab keyingi IBTX (qurilish) ishlaridan oldin amalga oshiriladi. Tegishli kompensatsiya to'lovlari, shu tariqa, ta'sir ko'rsatish boshlanishidan oldin, aniq uchastkalardagi tadbirlar ketma-ketligiga muvofiq amalga oshiriladi.

Loyiha bilan bog'liq TBTO elektr uzatish liniyalari uchun DIBTX va IBTX ish jadvali ushbu baholash paytida O'MET tomonidan tasdiqlanmagan, biroq bu ish jarayonining 2025-yil oktyabr/noyabr oylaridan oldin boshlanmasligi kutilmoqda. Ushbu hisobotning 5, 8 va 9-bo'limlarida batafsil bayon etilganidek, loyihani ishlab chiquvchi O'MET bilan o'z harakatlarini muvofiqlashtiradi, 8.1-bo'limda keltirilgan huquqlar matritsasiga muvofiq 11 kilometrlik va 13 kilometrlik TBTO HEUL bilan bog'liq barcha PAPlar uchun kompensatsiyalar to'lanishini va tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar amalga oshirilishini ta'minlaydi.

Table 12-1 LALRP implementation schedule

YSOTVTR ish jarayoni/bosqichi	Iyul-23	Iyul-23	Noy-23	Noy-24	Dek-24	Yan	Fev	Mart	Apr	May	Iyun	Iyul	Avg	Sen	Okt	Noya	Dek	Yan	Fev	Mart	Apr	May	Iyun	Iyul	Avg	Sen	Okt	Noya	Dek	Yan	Fev	Mart	Apr
						2025 yil												2026 yil												2027 yil			
Loyiha doirasida yer uchastkalarini sotib olish va qonuniy kompensatsiya to'lashni ko'zda tutuvchi Prezident farmoni yoki qarorini qabul qilindi																																	
FES va ESAT inshootlari bilan bog'liq huquq egalari (LTSh) tomonidan yer uchastkalarini davlat zaxirasiga qaytarish uchun arizalar topshirish																																	
FES va ESAT inshootlari uchun tuman YATBlarini ishlab chiqarish																																	
YSOTVTR I bosqich tadqiqotlari (HEUL yo'nalishining yakuniy og'ishlari va HEUL tayanchlari egallagan yer resurslarining 75 foizidan tashqari, barcha yer resurslari bilan bog'liq ta'sirlar uchun)																																	
YSOTVTR I bosqich tadqiqotlari natijalari asosida YSOTVTR hisoboti loyihasini tayyorlash (I bosqich)																																	

Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi
(ESAT) loyihasi
Tirikchilik vositalarini tiklash rejası (YSOTVTR)

Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi
(ESAT) loyihasi
Tirikchilik vositalarini tiklash rejası (YSOTVTR)

Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi
(ESAT) loyihasi
Tirikchilik vositalarini tiklash rejası (YSOTVTR)

Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi
(ESAT) loyihasi
Tirikchilik vositalarini tiklash rejası (YSOTVTR)

Samarkand I quyosh FE stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi
(ESAT) loyihasi
Tirikchilik vositalarini tiklash rejası (YSOTVTR)

YSOTVTR ish jarayoni/bosqichi	Iyul-23	Iyul-23	Noy-23	Noy-24	Dek-24	Yan	Fev	Mar	Apr	May	Iyun	Iyul	Avg	Sen	Okt	Noya	Dek	Yan	Fev	Mar	Apr	May	Iyun	Iyul	Avg	Sen	Okt	Noya	Dek	Yan	Fev	Mar	Apr	2027
YSOTVTRni yakunlash auditi																																		

HEUL bo' ylab DIBTX va
barcha uchastkalarda
(TBTO HEULdan tashqari)
IRTX

FES, ESAT va KS
obyektlaridagi DIBTX

12-2-jadvalda YSOTVTRni amalga oshirishning asosiy bosqichlariga erishishning taxminiy muddatlari keltirilgan:

12-2-jadval YSOTVTR amalga oshirishning asosiy bosqichlariga erishish muddatlari

№	LALRPNI AMALGA OSHIRISH BOSQICHLARI	LOYIHA AMALGA OSHIRILADIGAN JOY	HAJMI	MUDDATLARI
1	Investitsiya qo'mitasi tomonidan ko'rib chiqilishidan oldin, loyiha kreditorlari LALRP hisobotining I bosqich loyihasini yakuniy ko'rib chiqishlari va tasdiqlashlari lozim.	Barcha loyiha hududlari	HEUL yo'nalishining yakuniy og'ishlari va HEUL tayanchlari egallagan yer maydonlarining 75 foizidan tashqari, yer resurslariga oid barcha ta'sirlar	2025-yil avgust
2	Yangilangan YSOTVTR to'plamlarini oshkor qilish	- 100 MVt quvvatga ega FES - 400 MVt quvvatga ega FES - ESAT tizimi	- Muddatidan oldin ko'chirilganligi uchun qo'shimcha kompensatsiya beriladigan LTSh - Yaylov yerlarini taqsimlash bo'yicha huquqiy islohotlar asosida qayta ko'rib chiqilgan kompensatsiya oladigan LTSh	2025-yil avgust - sentyabr
3	LTSh bilan I bosqich bo'yicha kompensatsiya (va servitut) shartnomalari imzolanishi	- 100 MVt quvvatga ega FES - 400 MVt quvvatga ega FES - ESAT - 4.9-km HEUL - 70-km HEUL	HEUL yo'nalishining yakuniy og'ishlari va HEUL tayanchlari egallagan yer maydonlarining 75 foizi bundan mustasno bo'lib, yer resurslari bilan bog'liq barcha ta'sirlar nazarda tutilmoqda.	2025-yil avgust - sentyabr
4	Kompensatsiya va pul yordamini to'lash YSOTVTR birinchi bosqich chora-tadbirlari paketlari asosida amalga oshiriladi	- 100 MVt quvvatga ega FES - 400 MVt quvvatga ega FES - ESAT - 4.9-km HEUL - 70-km HEUL	HEUL yo'nalishining yakuniy og'ishlari va HEUL tayanchlari ostida band bo'lgan yer resurslarining 75 foizidan tashqari, yer resurslari bilan bog'liq barcha ta'sirlar	2025-yil avgust - noyabr
5	Loyiha tashkiloti tomonidan foydalanish uchun YIsh shartnomasi imzolanishi	- 100 MVt quvvatga ega FES	Loyiha tashkiloti va A'trof-muhit vazirligi tomonidan yer uchastkalarining uzluksiz ravishda sotib olinishi	2025-yil sentyabr

		- 400 MVt quvvatga ega FES - ESAT		
6	DIBTX tadbirlarining boshlanishi	- 4.9-km HEUL - 70-km HEUL	Yer uchastkalaridan vaqtinchalik foydalanish	2025-yil sentyabr/oktyabr
7	DIBTX tadbirlarining boshlanishi	- 100 MVt quvvatga ega FES - 400 MVt quvvatga ega FES - ESAT - 4.9-km HEUL - 70-km HEUL	HEUL minoralari maydonlari doirasida yer uchastkalaridan vaqtinchalik foydalanish va yer uchastkalaridan ahamiyatsiz darajada doimiy foydalanish	2025-yil sentyabr/oktyabr
8	Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha tashabbuslar/dasturlarni amalga oshirish	Barcha loyiha hududlari	Tirikchilik vositalarini tiklashning nopul choralari	2025-yil oktyabrdan 2026-yil noyabrgacha
9	YSOTVTR II bosqich tadqiqotlari	- 4.9-km HEUL - 70-km HEUL - 11-km TBTO HEUL - 13-km TBTO HEUL	HEUL yo'nalishining yakuniy o'zgarishlaridan kelib chiqadigan ta'sir va HEUL ustunlari egallagan yer uchastkalarining 75 foizi	2025-yil avgust - noyabr
10	YSOTVTR yakuniy hisobotini (II bosqich ham qo'shilgan holda) va YSOTVTR to'plamiga qo'shimchalarni internet orqali hamda mahalliy darajada (jamoat ichida) e'lon qilish	- 4.9-km HEUL - 70-km HEUL - 11-km TBTO HEUL - 13-km TBTO HEUL	HEUL yo'nalishining yakuniy o'zgarishlaridan ta'sirlangan LTSh hamda HEUL ustunlari egallagan yer uchastkalarining 75 foizi	2025-yil sentyabr - dekabr
11	Loyiha kreditorlari va KEIM tomonidan YSOTVTR yakuniy hisobotini (II bosqichni ham o'z ichiga olgan holda) so'nggi marta ko'rib chiqish va tasdiqlash	- 4.9-km HEUL - 70-km HEUL - 11-km TBTO HEUL - 13-km TBTO HEUL	HEUL yo'nalishining yakuniy o'zgarishlaridan kelib chiqqan ta'sir va HEUL tayanchlari egallagan yer uchastkalarining 75 foizi	2025-yil sentyabr - dekabr
12	Kompensatsiya (va servitut) to'g'risidagi kelishuvga qo'shimchalarni imzolash (II bosqich)	- 4.9-km HEUL - 70-km HEUL - 11-km TBTO HEUL	HEUL yo'nalishining yakuniy o'zgarishlaridan ta'sirlangan LTSh hamda HEUL tayanchlari egallagan yer uchastkalarining 75 foizi	2025-yil sentyabr - dekabr

		- 13-km TBTO HEUL		
13	YSOTVTR to'plamiga qo'shimchalar asosida qo'shimcha kompensatsiya to'lash (II bosqich)	- 4.9-km HEUL - 70-km HEUL - 11-km TBTO HEUL - 13-km TBTO HEUL	HEUL marshrutining yakuniy o'zgarishlaridan ta'sirlangan LTSh va HEUL tayanchlari egallagan yer uchastkalarining 75 foizi	2025-yil sentyabr - 2026-yil yanvar
14	Tuman darajasida YATB hujjatini chiqarish	- 4.9-km HEUL - 70-km HEUL - 11-km TBTO HEUL - 13-km TBTO HEUL	HEUL marshrutining yakuniy o'zgarishlaridan ta'sirlangan LTSh va HEUL tayanchlari egallagan yer uchastkalarining 75 foizi	2025-yil oktyabr
15	Loyiha kompaniyasi foydalanishi uchun YISh shartnomasi imzolanishi	- 4.9-km HEUL - 70-km HEUL	HEUL marshrutining yakuniy o'zgarishlaridan ta'sirlangan LTSh va HEUL tayanchlari egallagan yer uchastkalarining 75 foizi	2025-yil oktyabr
16	Qo'shimcha DIBTX va IBTX tadbirlarini amalga oshirishni boshlash	- 11-km TBTO HEUL - 13-km TBTO HEUL	- Yer uchastkalaridan vaqtinchalik foydalanish - Yer uchastkalaridan vaqtinchalik foydalanish va HEUL tayanch ustunlari joylashgan hududlarda yer uchastkalaridan ahamiyatsiz darajada doimiy foydalanish	2025-yil oktyabr (aniqlashtirish talab etiladi)

13 MONITORING, BAHOLASH VA HISOBOT BERISH

Monitoring va baholash (MB) va tegishli hisobot YSOTVTRni amalga oshirishning ajralmas jihati hisoblanadi. YSOTVTR uchun tuzilgan MB tizimi loyiha natijasida ko'chirilishining yashashga salbiy ta'sirini bartaraf etish uchun ishlab chiqilgan yumshatish bo'yicha majburiyatlarning borishi va samaradorligini baholashga xizmat qiladi.

YSOTVTR chora-tadbirlarining umumiy maqsadi (ya'ni, kompensatsiya va qo'shimcha yordam) LTKShning iqtisodiy holati va turmush sharoiti tiklanishini yoki ideal sharoitda boshlang'ich sharoitlarga nisbatan yaxshilanishini ta'minlashdan iborat. YSOTVTR tadqiqotlari davomida to'plangan uy xo'jaliklari darajasidagi boshlang'ich ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlar keyingi MB uchun mezon bo'lib xizmat qiladi.

YSOTVTR loyihasi ma'qullangandan va jamoatchilikka oshkor qilingandan so'ng, Loyiha kompaniyasi YSOTVTR uchun MB tizimini yaratish uchun umumiy javobgarlikni o'z zimmasiga oladi. Ramka aniq maqsadlardan, tegishli asosiy samaradorlik ko'rsatkichlaridan (ASK), vaqt bo'yicha belgilangan maqsadlardan, tekshirish vositalaridan (TV), hisobot jadvalidan va MB tadbirlarida ishtirok etuvchi tashkilotlardan iborat bo'ladi. Loyiha uchun dastlabki MB tizimi **Error! Reference source not found.** quyidagi rasmda keltirilgan.

Ichki va tashqi (mustaqil) monitoring YSOTVTRni amalga oshirish jarayonida tegishli ravishda Loyiha kompaniyasi va Kreditorlarning ekologik va ijtimoiy masalalar bo'yicha maslahatchisi (KAMIM) tomonidan amalga oshiriladi. Kompensatsiya va tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlarning borishi, natijalar va ta'sirlar oqibatlari qurilish jarayonida AMIM monitoringi bo'yicha choraklik hisobotlarda va AMIM monitoringi bo'yicha yarim yillik hisobotlarda (agar YSOTVTR dasturi Loyiyaning qurilish bosqichidan tashqarida bo'lsa) hujjatlashtiriladi. Ushbu hisobotlar loyiha kreditorlariga ko'rib chiqish uchun taqdim etiladi va agar nomuvofiqliklar aniqlansa, loyiha kreditorlari va KAMIM Tuzatuvchi Harakatlar Rejalarini (THR) ishlab chiqadi.

YSOTVTRning davriy monitoringi va auditi bosqichlari, birinchi navbatda, YSOTVTRning oldindan belgilangan maqsadlariga erishishga qaratilgan. YSOTVTR tugagandan so'ng, yakuniy, yakuniy audit mustaqil AMIM maslahatchisi tomonidan YSOTVTR natijalari, natijalari va ta'siriga to'liq e'tibor qaratgan holda amalga oshiriladi.

13-1-jadval. YSOTVTRni amalga oshirish uchun monitoring va baholashning (MB) dastlabki tuzilmasi

№ ASK	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	MAS'ULIYAT
1.	To'liq vaqtli YSOTVTRni amalga oshirish xodimlari soni	≥2	Doimiy ravishda YSOTVTR tugaguniga qadar	- Loyiha tashkiloti xodimlari haqidagi hujjatlar - Oylik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari
2.	HEUL loyihasi yo'nalishlari bo'ylab qurilish ishlari boshlanishidan oldin to'liq hosilni yig'ib olganligini (xabarnoma asosida) ma'lum qilgan qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarining foiz miqdori	100%	Loyiha hududida yoki HEUL uchastkasida IBTX (qurilish) ishlari boshlanishidan avval	- Oylik AMIM monitoringi hisoboti - Oylik AMIM monitoringi hisoboti - Kompensatsiya Hisoboti	Oylik; Kompensatsiya hisoboti uchun yakka to'lov	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari
3.	To'liq qiymat bo'yicha almashtirishga teng kompensatsiya olgan LTXlarning foizi	100%	DIBTX va IBTX (qurilish) ishlari boshlanishidan oldin, ehtiyojga qarab	- Oylik AMIM monitoringi hisobotlari - Kompensatsiya Hisoboti	Oylik; To'lovlar to'g'risidagi hisobotda keltirilgan to'lov jadvaliga asosan	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari
4.	Siqib chiqarishning dastlabki oqibatlar davrida o'tish yordamini olgan, lekin muddatidan oldin siqib chiqarilgan LTXlarning foizi (to'liq almashtirish qiymati asosida)	100%	IBTX (qurilish) ishlari boshlanishidan avval,	- Oylik AMIM monitoringi hisobotlari - Kompensatsiya Hisoboti	Oylik; To'lovlar to'g'risidagi hisobotda keltirilgan to'lov jadvaliga asosan	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari
5.	Kompensatsiya hisobotlarini tekshirish	Loyiha doirasidagi har bir obyekt yoki HEUL uchastkasida	Loyiha hududida yoki HEUL uchastkasida IBTX (qurilish) ishlari	- Oylik AMIM monitoringi hisoboti - Kompensatsiya Hisoboti	Oylik; Kompensatsiya hisoboti uchun yakka to'lov	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari

№ ASK	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	MAS'ULIYAT
		barcha (100%) LTX va ta'sirlangan korxonalarga kompensatsiy a to'langanligini tekshirish	boshlanishidan avval			
6.	Qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirish bilan shug'ullanuvchi dehqonlarning ekin maydonlarining 10 foizidan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotgan va agronomik o'quv mashg'ulotlarida ishtirok etgan qismi	100%	IBTX (to'liq ko'lamli qurilish) boshlangunga qadar va YSOTVTR yakunlanguniga qadar uzluksiz ravishda	• Agronomiya bo'yicha sertifikatlangan mutaxassisning ish vaqtini hisobga olish varaqalari • Tirikchilik vositalarini tiklash jarayoni haqida hisobot • Choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik; Choraklik	• Loyiha tashkiloti • Mustaqil AMIM masla'hatchisi • Loyiha kreditorlari
7.	TXZ hududida tik o'sgan daraxtlarini yo'qotgan holda qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtiruvchi dehqonlarning agronomik treninglarda ishtirok etgan foizi	100%	IBTX (to'liq ko'lamli qurilish) boshlangunga qadar va YSOTVTR yakunlanguniga qadar uzluksiz ravishda	• Agronomiya bo'yicha sertifikatlangan mutaxassisning ish vaqtini hisobga olish varaqalari • Tirikchilik vositalarini tiklash jarayoni haqida hisobot • Choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik; Choraklik	• Loyiha tashkiloti • Mustaqil AMIM masla'hatchisi • Loyiha kreditorlari
8.	Elektron auksionlar, chorvachilik, marketing va yaylovlarni barqaror boshqarish bo'yicha treninglarda qatnashgan, yaylov yerlarining 10	100%	IBTX (to'liq ko'lamli qurilish) boshlangunga qadar va YSOTVTR yakunlanguniga	• Agronomiya bo'yicha sertifikatlangan mutaxassisning ish vaqtini hisobga olish varaqalari	Oylik; Choraklik	• Loyiha tashkiloti • Mustaqil AMIM masla'hatchisi • Loyiha kreditorlari

№ ASK	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	MAS'ULIYAT
	foizdan ortig'ini yo'qotgan LTX chorvadorlari va/yoki chorvadorlarining ulushi.		qadar uzluksiz ravishda	- Tirikchilik vositalarini tiklash jarayoni haqida hisobot - Choraklik AMIM monitoringi hisoboti		
9.	Sazag'on va Chortut jamoalarida elektron auksion tizimi orqali yaylov yerlarini ijaraga olgan yoki MCHJ/klasterlarda ro'yxatdan o'tgan norasmiy chorvadorlarning foiz ko'rsatkichi	100%	IBTX (to'liq ko'lamli qurilish) boshlangunga qadar va YSOTVTR yakunlanguniga qadar uzluksiz ravishda	- Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi hamda Nurobod tumani hokimligi bilan o'tkazilgan uchrashuv bayonnomasi - Tirikchilik vositalarini tiklash jarayoni haqida hisobot - Choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Choraklik	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari
10	Sazag'on va Chortut jamoalarida elektron auksion tizimi orqali yaylov yerlarini ijaraga olgan yoki MCHJ/klasterlarda ro'yxatdan o'tgan norasmiy chorvadorlarning foiz ko'rsatkichi	100%	IBTX (to'liq ko'lamli qurilish) boshlangunga qadar va YSOTVTR yakunlanguniga qadar uzluksiz ravishda	- Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi hamda Nurobod tumani hokimligi bilan o'tkazilgan uchrashuv bayonnomasi - Tirikchilik vositalarini tiklash jarayoni haqida hisobot - Choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Choraklik	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari
11	Ayollar uchun parrandachilik, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va sotish bo'yicha	100%	IBTX (to'liq ko'lamli qurilish) boshlangunga qadar va YSOTVTR	Agronomiya bo'yicha sertifikatlangan mutaxassisning ish vaqtini hisobga olish varaqalari	Oylik; Choraklik	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari

№ ASK	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	MAS'ULIYAT
	treninglarda ishtirok etgan a'zolari (ayollar) bo'lgan LTXlarning 10 foizdan ortiq yerlarini doimiy yo'qotgan qismi foizi.		yakunlanguniga qadar uzluksiz ravishda	- Tirikchilik vositalarini tiklash jarayoni haqida hisobot - Choraklik AMIM monitoringi hisoboti		
12	Qurilishdan olti oy o'tgach jamoaning Temir kitoblarida qayd etilgan zaif LTKXlar foizi	<5%	Doimiy ravishda tirikchilikni tiklash tashabbuslari tugaguniga qadar	- Tirikchilik vositalarini tiklash jarayoni haqida hisobot - Choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik; Choraklik	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari
13	E-Auksion tizimida o'rnini bosuvchi yer ijaralarini muvaffaqiyatli sotib olgan, 50% dan ortiq doimiy yer yo'qotishga ega bo'lgan yoki yer kompensatsiyasini aniq afzal ko'rgan LTX (jismoniy shaxslar) foizi	100%	Doimiy ravishda YSOTVTR dasturi tugaguniga qadar	- Elektron auksion hisobotlari - AMIM monitoringi davomida LTKShar bilan uzluksiz FGMLar	Choraklik	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi
14	Loyiha maydonlaridan (va tegishli bo'lgan hollarda TXZ-dan) tashqarida yashash uchun mo'ljallanmagan binolarni qayta tiklagan jismoniy ko'chirilgan LTX soni	100%	IBTX (to'liq ko'lamli qurilish) boshlangunga qadar va YSOTVTR yakunlanguniga qadar uzluksiz ravishda	Choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Choraklik	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari
15	LTXning agronomik o'quv mashg'ulotlaridan mamnuniyati	Yangi ko'nikmalarda n foydalanib daromadlarni tiklash bo'yicha LTShdan ijobiy	Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha aniq dasturlar yakunlangach va YSOTVTR to'liq amalga	- Choraklik AMIM monitoringi hisoboti - Tugallangan audit hisoboti	Choraklik; Yakuniy bir martalik audit	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari

№ ASK	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	MAS'ULIYAT
		fikr- mulohazalar	oshirilgandan so'ng			
16	Chorvachilik, marketing va yaylovlarni barqaror boshqarish sohalarida o'qitishdan LTXning mamnuniyati	Yangi ko'nikmalarda n foydalanib daromadlarni tiklash bo'yicha LTShdan ijobiy fikr-mulohazalar	Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha aniq dasturlar yakunlangach va YSOTVTR to'liq amalga oshirilgandan so'ng	- Choraklik AMIM monitoringi hisoboti - Tugallangan audit hisoboti	Choraklik; Yakuniy bir martalik audit	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari
17	LTXning moliyaviy savodxonlik va kichik va o'rta biznes uchun o'tkazilgan treninglardan mamnunligi (agar bu tegishli mezonlarga asoslangan bo'lsa)	Yangi ko'nikmalarda n foydalanib daromadlarni tiklash bo'yicha LTShdan ijobiy fikr-mulohazalar	Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha aniq dasturlar yakunlangach va YSOTVTR to'liq amalga oshirilgandan so'ng	- Choraklik AMIM monitoringi hisoboti - Tugallangan audit hisoboti	Choraklik; Yakuniy bir martalik audit	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari
18	Ayol LTSh qatnashchilari (xotin-qizlar)ning parrandachilik, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va marketingga bag'ishlangan maxsus treninglardan mamnunligi	Ta'sirlangan oilalardagi ayollarning yangi ko'nikmalarda n foydalanib daromadlarini tiklash borasidagi ijobiy fikrlari	Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha aniq dasturlar yakunlangach va YSOTVTR to'liq amalga oshirilgandan so'ng	- Choraklik AMIM monitoringi hisoboti - Tugallangan audit hisoboti	Choraklik; Yakuniy bir martalik audit	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari
19	Loyihadan oldingi sharoitlarga nisbatan uy xo'jaliklarining turmush sharoiti, daromadlari va	Ta'sir qilingan uy xo'jaliklarining 100% rozi	YSOTVTRni amalga oshirish tugagandan so'ng	Tugallangan audit hisoboti	Bir martalik; YSOTVTRni amalga oshirish tugagandan so'ng	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi

№ ASK	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	MAS'ULIYAT
	yashash sharoitlari yaxshilandi yoki tiklandi.					Loyiha kreditorlari
20	Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmida (ShKChM) belgilangan muddatlarda yopilgan (hal qilingan) shikoyatlar foizi	>90%	Doimiy ravishda YSOTVTR dasturi tugaguniga qadar	- Shikoyat jurnallari - Oylik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik; Choraklik	- Loyiha tashkiloti - Mustaqil AMIM masla'hatchisi - Loyiha kreditorlari

A ILOVA – LOYIHA BO'YICHA PREZIDENT QARORI

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI PREZIDENTINING QARORI

2023 yil « 4 » июль

№ ПК-207

“Самарқанд вилоятининг Нуробод туманида қуввати 500 МВт бўлган қуёш фотоэлектр станциясини, қуввати 334 МВт бўлган электр энергиясини сақлаш тизимини ҳамда унинг фаолиятини таъминлашга хизмат қилувчи подстанцияни қуриш (Sazagan Solar 1)” инвестиция лойиҳасини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида

Аҳолини ва иқтисодиёт тармоқларини энергия ресурслари билан барқарор таъминлаш, электр энергияси ишлаб чиқаришда табиий газдан фойдаланишни камайтириш ҳамда қайта тикланувчи энергия манбаларидан фойдаланиш кўламини кенгайтиришга тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни кенг жалб қилиш мақсадида:

1. Қуйидагилар:

а) **“ACWA Power Company (Saudi Listed Joint Stock Company)”** (Саудия Арабистони) компанияси томонидан (кейинги ўринларда — Инвестор) **“Самарқанд вилоятининг Нуробод туманида қуввати 500 МВт бўлган қуёш фотоэлектр станциясини, қуввати 334 МВт бўлган электр энергиясини сақлаш тизимини ҳамда унинг фаолиятини таъминлашга хизмат қилувчи подстанцияни қуриш (Sazagan Solar 1)”** инвестиция лойиҳаси (кейинги ўринларда — Инвестиция лойиҳаси) доирасида Ўзбекистон Республикасида масъулияти чекланган жамият шаклидаги **“ACWA Power Sazagan Solar 1”** хорижий корхонаси (кейинги ўринларда — Лойиҳа компанияси) таъсис этилганлиги;

б) Ўзбекистон Республикаси Хукумати номидан Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги, Инвестор ва Лойиҳа компанияси ўртасида **2023 йил 19 апрелда инвестиция битими** (кейинги ўринларда — Инвестиция битими) имзоланганлиги ҳамда унга мувофиқ Инвестор ва Лойиҳа компанияси:

Инвестиция лойиҳасини амалга оширишнинг бутун даври мобайнида Самарқанд вилоятининг Нуробод туманида қуввати 500 МВт бўлган қуёш фотоэлектр станциясини, қуввати 334 МВт бўлган электр энергиясини сақлаш тизимини лойиҳалаштириши, молиялаштириши, қуриши ҳамда эксплуатация қилиши;

юзага келиши мумкин бўлган хавф-хатарларни ўз зиммаларига олган ҳолда, дастлабки баҳолаш бўйича жами **758 млн АҚШ доллари** миқдорида **тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни** жалб этиши;

в) “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖ ва Лойиҳа компанияси ўртасида **2023 йил 19 апрелда Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисида битим** (кейинги ўринларда – Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битим) имзоланганлиги ҳамда унга мувофиқ;

Лойиҳа компанияси ишлаб чиқарилган электр энергиясини “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖга **кафолатланган тарзда сотиш** мажбуриятини олиши;

Лойиҳа компанияси қурилиш давридаги ўз мажбуриятлари лозим даражада бажарилишининг таъминоти сифатида **30 млн АҚШ доллари** миқдорида биринчи даражали хорижий **банк кафолатини** тақдим этиши;

Инвестиция лойиҳаси доирасида фотоэлектр станциясини ягона электр энергияси тармоғига ўлаш учун подстанция ва ҳаво электр ўзатиш тармоқлари **Лойиҳа компанияси томонидан қурилиши** ҳамда ишга туширилгандан сўнг Лойиҳа компанияси ўларни “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖга топшириш мажбуриятини олиши;

фотоэлектр станциясини ягона электр энергияси тармоғига ўлаш учун подстанция ва ҳаво электр ўзатиш тармоқлари Лойиҳа компанияси томонидан қурилиши ҳамда ушбу ишлар учун **сарфланган харажатлар “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖ томонидан 10 йил давомида ойлик тўловлар асосида қопланиши;**

Инвестиция лойиҳаси доирасида электр энергиясини сақлаш тизими Лойиҳа компанияси томонидан қурилиши ҳамда ишга туширилгандан сўнг Лойиҳа компанияси унинг иш режимини Энергетика вазирлиги ҳузуридаги **“Миллий диспетчерлик маркази” ДУКнинг диспетчерлик бошқаруви билан мувофиқлаштириш** мажбуриятини ўз зиммасига олиши;

“Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖ **25 йил давомида электр энергиясини кафолатланган тарзда харид қилиш** мажбуриятини олиши ва электр энергияси учун **тўловни миллий валютада амалга ошириши** маълумот учун қабул қилинсин.

2. Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида:

Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати номидан Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги, Инвестор ва Лойиҳа компанияси ўртасида имзоланган **Инвестиция битими тасдиқлансин;**

“Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖ ва Лойиҳа компанияси ўртасида тузилган Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битим маъқуллансин.

3. Инвестиция битими ва Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битимга мувофиқ уларнинг амал қилиш муддати давомида электр энергиясининг сотиб олиниши, электр энергиясини сақлаш тизимининг фойдаланишга тайёр ҳолати учун ва ҳаво электр узатиш тармоқларини қуришга сарфланган харажатлар бўйича тўловлар чет эл валютасида деноминацияланган қатъий тариф бўйича амалга оширилиши белгилаб қўйилсин.

4. Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги, Энергетика вазирлиги ҳамда “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖга Лойиҳа компанияси томонидан Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида имзоланган битимлар бўйича мажбуриятлар бажарилмаган тақдирда, Лойиҳа компанияси ва Инвестор ҳуқуқини Инвестиция лойиҳасини молиялаштиришда иштирок этадиган бошқа кредиторларга тўғридан-тўғри ўтказиш юзасидан битимлар тузиш ҳуқуқи берилсин.

5. “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖга:

Лойиҳа компанияси билан биргаликда Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битимда белгиланган тартиб-таомилларга мувофиқ Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш учун халқаро мустақил инжиниринг компаниясини ва бошқа маслаҳатчиларни мажбурий экспертиза ўтказмаган ҳолда танлаб олишга ҳамда улар билан шартномалар тузишга;

Лойиҳа компанияси томонидан ишлаб чиқариладиган электр энергиясини уч ой мобайнида сотиб олиш мажбурияти бажарилишининг таъминоти сифатида Лойиҳа компанияси фойдасига чет эл банкининг чет эл валютасида тасдиқланган ва тикланадиган аккредитивини очишга рухсат берилсин.

6. Иқтисодиёт ва молия вазирига Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати номидан “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖнинг аккредитив очадиган хорижий банк олдидаги тўлов мажбуриятлари Осиё тараққиёт банки, Жаҳон банки ёки Европа тикланиш ва тараққиёт банки кафолати орқали бажарилган тақдирда, ушбу банк билан Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматига мақбул шаклдаги ушбу банк харажатларини қоплаш тўғрисидаги битимни имзолаш ваколати берилсин.

7. Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида Лойиҳа компаниясига, барча солиқлар ва йиғимлар тўланган ҳолда, Инвестиция лойиҳасини молиялаштириш доирасида қуйидаги ҳуқуқлар берилсин:

кредит олиш, чет эл валютасида пул маблағлари олиш ва улардан фойдаланиш (шў жумладан чет эл валютасида кредит тушумлари) учун чет эллардаги хорижий банкларда банк ҳисобварақлари очиш;

Ўзбекистон Республикасидан ташқарида бўлган хорижий пудрат ташкилотлари, етказиб берувчилар ёки хорижий кредиторларга тўловларни Ўзбекистон Республикасидаги банк ҳисобварақлари орқали ўтказмасдан, тўғридан-тўғри амалга ошириш.

8. Инвестиция лойиҳаси доирасида фотоэлектр панелларини ўрнатиш билан боғлиқ қурилиш ва ер ишларини бажариш, бино ва иншоотлар пойдеворларини лойиҳалаштириш нормалари ва қоидалари Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битим қоидаларига мувофиқ халқаро стандартлар билан тартибга солиниши белгилаб қўйилсин.

9. Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Сўв хўжалиги вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги, Самарқанд вилояти ҳокимлигининг Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш учун ажратиладиган Самарқанд вилоятининг Нуробод ва Пастдарғом туманлари ҳудудларидаги иловага мувофиқ 1 062 гектар ер участкасини қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар тоифасидан саноат ва бошқа мақсадларга мўлжалланган ерлар тоифасига ўтказиш тўғрисидаги таклифига розилик берилсин.

10. Самарқанд вилояти ҳокимлиги бир ой муддатда Инвестиция битими ва Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битимда кўрсатилган шартларга мос келадиган қуёш фотоэлектр станцияси, электр энергиясини сақлаш тизими ва уларнинг фаолиятини таъминлашга хизмат қилувчи подстанция ҳамда қуриладиган ҳаво электр узатиш тармоқлари учун зарур бўлган ер участкаларини Энергетика вазирлигига доимий фойдаланиш ҳуқуқи билан ажратилишини таъминласин.

Бунда:

а) Энергетика вазирлиги мазкур бандга асосан ўзига берилган тегишли ер участкаси:

қуёш фотоэлектр станцияси ва электр энергиясини сақлаш тизимини қуриш учун Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш муддатига тенг даврга Лойиҳа компаниясига;

подстанция ва ҳаво электр узатиш тармоқларини қуриш учун **“Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖга ижарага берилишини таъминласин;**

б) Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида:

Энергетика вазирлиги қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлардан фойдаланганлик учун **қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши нобудгарчилиги ўрнини қоплашдан** (компенсация тўловларидан) **озод қилинсин;**

Лойиҳа компанияси томонидан ер участкалари учун тўланадиган **ижара тўлови миқдори ер солиғи миқдорига тенглаштирилсин.**

11. Лойиҳа компаниясининг буюртманомасига биноан:

Ташқи ишлар вазирлиги – Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида жалб қилинадиган хорижий мутахассислар учун кириш визалари, зарур ҳолларда, Ислом Каримов номидаги “Тошкент” халқаро аэропортида белгиланган тартибда расмийлаштирилишини (муддати узайтирилишини);

Ички ишлар вазирлиги – Лойиҳа компанияси ва Инвестиция лойиҳаси доирасида жалб қилинган пудрат ташкилотларининг хорижий мутахассислари ҳамда уларнинг оила аъзоларига кўп марталик виза муддатлари узайтирилишини, шунингдек, вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олиниши ва унинг муддати узайтирилишини;

Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлиги – хорижий фуқароларга Ўзбекистон Республикаси ҳудудида меҳнат фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи тасдиқномалар белгиланган тартибда берилишини (муддати узайтирилишини) таъминласин.

12. Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги Инвестиция лойиҳаси амалга оширилиши, шунингдек, томонларнинг Инвестиция битими ва Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битим доирасидаги **мажбуриятларини бажариши устидан доимий назорат ўрнатсин.**

13. Адлия вазирлиги Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида Инвестиция битими ҳамда унинг қоидаларига мувофиқ имзоланган битимлар юзасидан юридик хулосалар берсин.

14. Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги лойиҳа ҳужжатлари белгиланган тартибда экологик экспертизадан ўтказилишини ва Инвестиция лойиҳасини амалга оширишда табиатни муҳофаза қилишга оид қонунчилик ҳужжатларига риоя этилишини таъминласин.

15. Мазкур қарорнинг ижросини самарали ташкил этишга масъул ва шахсий жавобгар этиб энергетика вазирини Ж.Т.Мирзамаҳмудов белгилансин.

Қарор ижросини ҳар чорақда муҳокама қилиб бориш, ижро учун масъул идоралар фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазирини А.Н.Арипов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикаси
Президенти**

Ш. Мирзиёев

Тошкент шаҳри

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
2023 йил 4 июлдаги ПҚ–207-сон қарорига
илова

**“Самарқанд вилоятининг Нуробод туманида қуввати 500 МВт бўлган қуёш фотоэлектр станциясини, қуввати 334 МВт бўлган электр энергиясини сақлаш тизимини ҳамда унинг фаолиятини таъминлашга хизмат қилувчи подстанцияни қуриш (Sazagan Solar 1)” инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар тоифасидан саноат ва бошқа мақсадларга мўлжалланган ерлар тоифасига ўтказиладиган ер участкалари
РЎЙХАТИ**

Худуд номи	Контур рақами	Жами ер участкаси майдони (гектар)	Шундан, лалми ерлар, яйловлар ва пичанзорлар
Фотоэлектр станцияни қуриш учун			
Самарқанд вилояти Нуробод тумани (Сазоғон массиви)	120қ-124қ	51	51
	124қ	10,4	10,4
	117қ	29,94	29,94
	119қ	8,4	8,4
	117қ-119қ-224қ	116,26	116,26
Самарқанд вилояти Нуробод тумани (Олға массиви)	937қ-936қ-940қ-941қ- 942қ-943қ-944қ-945қ- 946қ-947қ-948қ-957қ- 957ақ-958қ-959қ-960- 961қ-972қ-973қ	809	809
Янги қуриладиган подстанция учун			
Самарқанд вилояти Пастдарғом тумани (Дўстлик-3 массиви)	48қ, 56қ, 57қ	20	20
Янги қуриладиган электр энергиясини сақлаш тизими учун			
Самарқанд вилояти Пастдарғом тумани (Дўстлик-3 массиви)	48қ	17	17
Жами		1062	1062

B ILOVA – YER AJRATISH TO'G'RISIDAGI QARORLAR

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SAMARQAND VILOYATI HOKIMINING QARORI

Samarqand sh., Ko'ksaroy maydoni, 1-uy.

2023 - yil «10» - noyabr

315-7-0-Q/23

Samarqand viloyati hokimligi

Nurobod tumanida quvvati 500 Mvt bo'lgan quyosh fotoelektr stansiyasini, quvvati 334 Mvt bo'lgan elektr energiyasini saqlash tizimini hamda uning faoliyatini ta'minlashga xizmat qiluvchi podstansiya qurilishi uchun yer maydoni ajratish to'g'risida

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 8-iyundagi “Yer munosabatlarida tenglik va shaffoflikni ta'minlash, yerga bo'lgan huquqlarni ishonchli himoya qilish va ularni bozor aktiviga aylantirish chora-tadbirlari to'g'risida” PF-6243-son Farmoni hamda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 27-avgustdagi “Yer uchastkalarini davlat va jamoat ehtiyojlari uchun doimiy foydalanishga ajratishning ma'muriy reglamentini tasdiqlash to'g'risida” 543-son qarori talablariga muvofiq O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 4-iyuldagi “Samarqand viloyatining Nurobod tumanida quvvati 500 Mvt bo'lgan quyosh fotoelektr stansiyasini, quvvati 334 Mvt bo'lgan elektr energiyasini saqlash tizimini hamda uning faoliyatini ta'minlashga xizmat qiluvchi podstansiya qurish (SAZAGAN SOLAR 1)” investitsiya loyihasini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida” PQ-207-sonli va “Samarqand viloyatining Nurobod tumanida quvvati 500 Mvt bo'lgan quyosh fotoelektr stansiyasini, quvvati 334 Mvt bo'lgan elektr energiyasini saqlash tizimini hamda uning faoliyatini ta'minlashga xizmat qiluvchi podstansiya qurish (SAZAGAN SOLAR 2)” investitsiya loyihasini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida” PQ-208-son qarori ijrosini ta'minlash maqsadida,

Q A R O R Q I L A M A N:

1. O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi buyurtmachiligida Nurobod va Pastdarg'om tumanlari hududidan quyosh fotoelektr stansiyasi, elektr energiyasini saqlash tizimini hamda uning faoliyatini ta'minlashga xizmat qiluvchi podstansiya qurish maqsadida Energetika vazirligiga Nurobod tumani hokimligi zaxirasidagi (2019 gektar) va Pastdarg'om tumani hokimligi zaxirasidagi (72 gektar) qishloq xo'jaligida foydalanilmaydigan 2091 gektar yer maydonlari ilovaga asosan doimiy foydalanish uchun ajratilsin.

2. Davlat kadastrlari palatasi viloyat boshqarmasi (M.Kuvandikov), viloyat Qurilish va uy-joy kommunal xo'jaligi boshqarmasi (L.Xamidov), “O'zGASHKLITI” MChJ Samarqand filiali (T.Norchayev) bilan birgalikda ajratilgan yer maydoni chegara nuqtalarini joyida (naturada) belgilab, o'lchab bersin.

3. Davlat kadastrlari agentligi viloyat boshqarmasi (F.Xudoyqulov), Davlat kadastrlari palatasi viloyat boshqarmasi (M.Kuvandikov), Nurobod tumani hokimligi (S.Berdiqulov) Pastdarg‘om tumani hokimligi (V.Murodqobilov) mazkur qaror qabul qilinishi munosabati bilan ajratilgan yer maydonini belgilangan tartibda davlat ro‘yxatidan o‘tkazsin hamda tuman yer hisoboti (balansi)ga tegishli o‘zgartirishlar kiritsin.

4. Mazkur qaror ijrosini nazorat qilish viloyat hokimining o‘rinbosari A.Shukurov zimmasiga yuklatilsin.

Viloyat hokimi

E.Turdimov

Samarqand viloyat hokimining
2023-yil 10-noyabrda
315-7-0-Q/23-son qaroriga
1-ilova

Energetika vazirligiga ajratiladigan Nurobod tumani hokimligi zaxirasidagi va Pastdargʻom tumani hokimligi zaxirasidagi qishloq xoʻjaligida foydalanilmaydigan yer maydonlari.

Hudud nomi	“YERELEKTRON” AAT unikal raqam	MFY nomi	Kontur raqami	Jami yer uchastkasi maydoni (gektar)	Investitsion loyiha nomi
Fotoelektr stansiyanı qurish uchun					
Nurobod tumani	A1718235005/1	“Sazogʻon” MFY	120q-124q	51	SAZAGAN SOLAR 1
			124q	10,4	SAZAGAN SOLAR 1
			117q	29,94	SAZAGAN SOLAR 1
			119q	8,4	SAZAGAN SOLAR 1
			117q-119q-224q	116,26	SAZAGAN SOLAR 1
	A1718235035/2	“Olgʻa” MFY	937q-936q-940q-941q-942q-943q-944q-945q-946q-947q-948q-957q-957aq-958q-959q-960-961q-972q-973q	809	SAZAGAN SOLAR 1
	A1718235035/1		506q-507q-509q-531q-932q-933q-934q-935q-936-937q-938q-1000q-1001q-1002q	994	SAZAGAN SOLAR 2
Yangi quriladigan podstantsiya uchun					
Pastdargʻom tumani	A1718227077/1	“Elbek” MFY	48q, 56q, 57q	20	SAZAGAN SOLAR 1
			56q, 57q	35	SAZAGAN SOLAR 2
Yangi quriladigan elektr energiyasini saqlash tizimi uchun					
Pastdargʻom tumani	A1718227077/2	“Elbek” MFY	48q	17	SAZAGAN SOLAR 1
Jami				2091	-

C ILOVA - YERLARNI TORTIB OLISH UCHUN KOMPENSATSIYAGA NISBATAN QO'LLANILADIGAN QONUNLAR TO'G'RISIDAGI MEMORANDUM